

9 QL
457,4
H55X
v. 3
Ent.

MAGYARORSZÁG PÓK-FAUNÁJA.

A KIRÁLYI MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT MEGBIZÁSÁBÓL

IRTA

HERMAN OTTÓ

A MAGY. NEMZ. MUZEUM S. ÖRE, A K. MAGY. TERM. TUD. TÁRSULAT,
A BÉCSI CS. K. ÁLLAT- ES NÖVENYTANI TÁRSULAT RENDES, A DANZIGI TERMÉSZETVIZSGÁLÓK TÁRSASÁGÁNAK KÜLTAGJA stb.

III. KÖTET.

LEÍRÓ RÉSZ.

NÉGY KÖNYOMATU TÁBLÁVAL ÉS KÉT FÜGGELEKKEL.

UNGARNS SPINNEN-FAUNA.

IM AUFTRAGE DER KÖN. UNGAR. NATURWISSENSCHAFTLICHEN GESELLSCHAFT

VERFASST VON

OTTO HERMAN

CUSTOS-ADJUNCT AM UNGAR. NATIONAL-MUSEUM,
MITGLIED DER KÖN. UNGAR. NATURWISSENSCHAFTLICHEN GESELLSCHAFT, DER K. K. ZOOLOGISCH-BOTANISCHEN GESELLSCHAFT IN WIEN,
AUSWÄRTIGEM MITGLIEDE DER GESELLSCHAFT DER NATURFORSCHER IN DANZIG &c.

III. BAND.

BESCHREIBENDER THEIL.

MIT VIER LITHOGRAPHIRTEN TAFELN UND EINEM DEUTSCHEN ANHANGE.

BUDAPEST.

KIADJA A KIRÁLYI MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT. VERLAG DER K. U. NATURWISSENSCHAFTLICHEN GESELLSCHAFT.

(1879.)

TARTALOM.

	Lap
Előszó	V
Általános tartalomjegyzék	VIII
I. A gyakorlatról	XIII
1. A gyűjtésről és fenntartásról	XIII
2. A vizsgálásról	XVI
II. A leírásokhoz	XVIII
LEIRÓ RÉSZ	1
I. Függelék : Kaszáspókok	325
II. Függelék : Német kivonat	333
Index	388
Magyar index	392

ELŐSZÓ.

A harmadik kötettel művem be van fejezve, a mi azonban távolról sem azt akarja jelenteni, hogy immár Magyarország pókfaunája is teljesen tisztába van hozva, hogy ahhoz többé sem szó, sem kérdés nem fér.

Az első kötet előszavában világosan kimondottam, hogy «e mű oly alapúl akar szolgálni, a melyből a részletes kutatás indulhat; és ha ilyen alapnak beválik, ezéjárt érte.»

Vajjon beválik-e ily alapnak? ennek megítélése másokra tartozik. Lesz-e kiinduló pontja a részletes kutatásnak? nem tudom; de hogy ez ohajtásom, azt mondhatom.

Hogy a mű nem kifogástalan, azt nagyon is érzem; hogy még így is, a mint terveztettem, csonka, azt is tudom. Főbaja első sorban és minden bizonynyal egy Iconographia hiánya, olyané, mely legalább az alrendek, családok és alcsaládok legjellemzőbb alakjainak képét a részletekkel együtt lehetőleg természetihíven visszaadná. Azt is érzem, hogy a mű nyelvezete nem kifogástalan; de már az úgy van, hogy az úttörés botlásokkal jár, kiváltképen pedig a szakirodalom terén van ez így. Az elemire nézve éppen úgy, mint a magaslaton is teljes tökéletesen más nemzetek szellemi termékeire rászorúlva, a szemlélődés körébe vont tárgyak hatásának kitéve, cserbe hagyatva a szavak forrása által, több teremtő erő kell ezeknek legyőzésére, mint a mennyi bennem van, ha ugyan van.

Megnyugvásom az, hogy egy megtisztelő megbízatásnak eleget tettem, tettem pedig úgy, a mint az tölem kitelt.

Most még némely más dolgokról is kell megemlékeznem.

Az első kötet bevezetésében kifejtettem a mű egész tervét. Ott két függelégről volt szó, melyek közül az egyik azoknak a fajoknak a bírálatát volt magába foglalandó, a melyekről, mint magyarországiakról, az irodalom megemlékezett. Én, művem tervéhez híven, ezt a munkát el is végeztem. Akadtak azonban oly körülmények, a melyek arra bírtak, hogy e függelékem ki ne adjam. Sikerült ugyanis időközben oly állatok birtokába jutnom, a melyekre irodalmi publicatiók alapítottak; a felülvizsgálat azonban kimutatta, hogy azok az állatok semmi viszonyban sincsenek azokkal a nevekkal, a melyek alatt az irodalomban szerepelnek. A fajneveket lehet ugyan a synonymika segítségével szabatosítani; de nincs köszönet benne, mert a név alapján ráfogott névvé válik, mihelyt nem tartozik az adott állatra. Kitünt, hogy némely szerzők kizárólagosan csak a Hahn- és Koch-féle nagy műbe foglalt képekkel, még pedig egészen felületesen hasonlították össze állatjaikat s elnevezték, mi bizony ritka esetben elég-

séges. Úgy gondoltam tehát, hogy ezt a dolgot későbbre halasztom s abban a mértékben hajtom végre, a melyben a typosokhoz hozzáférhetek.

E helyett a függelék helyett, külföldi barátaim és szaktársaim kívánságának eleget téve, a harmadik kötetnek német nyelven írott kivonatát adom, mely az alrendek biológiai jellemzésén kívül, az alakok elterjedését, az új fajokat s némely érdekesebbeknek tüzetesebb méltatását foglalja magában.

Azonkívül még elszántam magamat arra is, hogy e kötetet egy, a gyakorlatra vonatkozó bevezető részszel lássam el, mely mindazoknak, a kik a tárgyat netalán megkedvelik, avval tüzetesebben foglalkozni ohajtanak, utasítást adjon mindazokra a fogásokra nézve, a melyek törekvésüket elősegíthetik.

Némely igazítások, pótlások úgy a jelentékenyebb sajtóhibák is, e kötet legutolsó lapján olvashatók.

Mindezek után még van valami mondani valóm, a mi nem a könyvre, hanem a szívre tartozik, a mit magamba fojtani nem bírok.

A művelődés története, és még inkább sok porlepte, elsárgult, hallgatag kéziratmalom bús történeteket mond azokról a boldogtalanokról, a kik egész valójukat — testi erejüket és szellemük legjavát — egy czél elérésére áldozták; kik megküzdöttek a nyomorral, a gúnnyal, a lenézéssel s eltűrtek mindent, mert erős hitők volt, az: hogy jó a szándék s ha majd czélt érnek, akkor, majd akkor megszűnik a nyomor, elnémül a gúny, a lenézést pedig a tisztelet váltja föl. Sokan ezek közül nem a személyes dicsőségért, hanem a művelődés előmozdításáért, egy nemzet vagy éppen az emberiség előmeneteleért hevültek, és — elbuktak. Igen, mert összeütköztek az anyagi kérdés rideg valójával, kérlelhetetlenségével és legyőzettek. Irataikat, a melyekbe egész valójuknak legjavát tették le, belepte a por, megszállotta a moly; évek jöttek, évek teltek s átgázolt az idő embereken és eszméken, mert az emberek eszméikkel együtt elavultak, noha akkor, annak idejében, azok az emberek s azok az eszmék időszerűek voltak. Ez valóságos tragikum; annyival inkább az, mert ez a sors nem mindig a szegény nemzetek szegény fiait, hanem a gazdag nemzetek szegényeit is érte.

A midőn azon vagyok, hogy e művön az utolsó tollvonást megtegyem, ez a tragikum szemem előtt áll s megtanít arra, hogy mennyi hálával tartozom azoknak, a kik nem engedték meg, hogy az én sorsom is ilyen legyen. Nem tehetek másképen, mint hogy e helyen újból is köszönetet mondok a királyi magyar Természettudományi Társulatnak, úgy válaszmányának és állattani bizottságának is, az irántam tanúsított bizodalomért s jóindulatú türelemért. Legvégre pedig még köszönetet mondok a társulat másodtitkárának, Paszlavszky József tr. úrnak, úgy dr. Károli János barátomnak is a szöveg olvasására fordított fáradságért.

Kelt Budapesten, december 24-én, 1878.

HERMAN OTTÓ.

VORWORT.

Mit diesem Bande ist die Spinnenfauna Ungarns, richtiger ausgedrückt: ist dieses Werk abgeschlossen. Getreu der Erklärung, welche ich im Vorworte zum zweiten Bande abgegeben habe, finden meine verehrten auswärtigen Collegen u. z. im II. Anhange, pag. 333 eine Uebersicht der Spinnen Ungarns. Die einleitenden Worte dieses Anhanges bieten über meine Absichten wohl genügende Orientirung. Ich war bestrebt vor Allem ein Bild der bis jetzt bekannten localen Verbreitung der Spinnen, dann die neuen Arten, endlich einige eingehendere Bestimmungen und Notizen, welche sich besonders auf die Biologie beziehen, zu vermitteln.

Budapest, 24. December 1878.

OTTO HERMAN.

ÁLTALÁNOS TARTALOMJEGYZÉK.

I. KÖTET.

ÁLTALÁNOS RÉSZ.

	Lap
Előszó	IX—XX
Bevezetés	1— 7
Általános rész	9
I. Az irodalom	11— 36
1. Általános tekintetben	11— 14
2. Az ó- és középkor mutatványai	14— 17
3. Az ujkor irodalma	17— 21
4. Az irodalom jegyzéke	21— 36
II. Az alak és külső szervezete (Orismologia)	37— 52
1. Testrészek és szervek	37— 44
2. A test színének borítékai	44— 46
3. A fonó és szövőszervek külső alkata	46— 51
A fonó szervek	47— 48
A szövő szervek	48— 51
4. A külső alaknak ivarszerint való eltérései	51— 52
III. Az életmód jelenségei	53— 98
1. A kifejlődés	53— 55
2. A vedlések	55— 57
3. Csonkítások helyreépítése	57— 59
4. Tartózkodás	59— 60
5. Az alak és színezet	60— 63
6. Szövés-fonás (Műöszton)	63— 70
7. Lakások és építmények	71— 76
8. Táplálkozás	76— 80
9. Szaporítás. Nemzedékek sora	80— 85
10. Vándorlás. (Öszifonal)	85— 90
11. A pók a természet háztartásában	91— 98
12. Földrajzi elterjedés	98—119
Nevezetesebb lelhelyek	107—119

II. KÖTET.

A RENDSZER.

Előszó	V—VI
Általános bevezetés	3— 25
Speciális bevezetés	25— 42
CLEBER rendszere	28

THORELL rendszere	35
SIMON rendszere	39
A rendszer	43— 73
A magyar póknemek sorozata	45— 47
Alrendek, családok és alcsaládok	48— 53
Kerekhálósok (Orbitelariae)	54— 56
Hurokkötők (Retitelariae)	56— 60
Csöszvők (Tubitelariae)	60— 64
Földbeszövők (Territelariae)	64
Keszegjárók (Laterigradae)	64— 66
Futók (Citigradae)	66— 68
Ugrók (Saltigradae)	68— 72
A pókműködés rendszere	74— 89
Hálózók	74— 84
Üldözők	84— 89
A biológiai rendszer összegezése	90—100

III. KÖTET.

LEÍRÓ RÉSZ.

Előszó	V
I. A gyakorlatról	XIII
1. A gyűjtésről is fenntartásról	XIII
2. A vizsgálásról	XVI
II. A leírásokhoz	XVIII
Pókok. (Rend.)	3
Hálózók (Theratricae)	4—214
Kerek hálósok (Orbitelariae)	4— 50
Hurokkötők (Retitelariae)	50—105
Csöszvők (Tubitelariae)	105—209
Földbeszövők (Territelariae)	209—214
Üldözők (Diotricae)	215—324
Keszegjárók (Laterigradae)	215—247
Futók (Citigradae)	247—290
Ugrók (Saltigradae)	291—324
I. Függelék: Kaszászpókok	325—331
II. Függelék: Uebersicht der Spinnen Ungarns	333—387
Index	388—391
Magyar index	392—394
Jegyzetek	395

MAGYARORSZÁG PÓK-FAUNÁJA.

III. KÖTET.

UNGARNS SPINNEN-FAUNA.

III. BAND.

I. A GYAKORLATRÓL.

A ki a természetrajznak bármely ágát sikerrel akarja művelni, az lepton-nyomon rászorúl bizonyos gyakorlati fogásokra, a melyek a tapasztalás eredményei s így az útmutatás es sok tekintetben a begyakorlás tárgyai is.

Ezek a gyakorlati fogások a tárgyak gyűjtésére, fentartására es vizsgálására tartoznak. Könyvem e részének tehát az a feladata, hogy az ezekre vonatkozó útmutatással szolgáljon mindazoknak, a kik a pókok gyűjtésével, gyűjteményben való fentartásával es vizsgálásával foglalkozni akarnak.

A mint ez a mondottakból önkénynt következik, a gyakorlatról szóló rész két szakaszra oszlik, u. m. a gyűjtés es fentartás, vegre a vizsgálás szakaszára.

1. A gyűjtésről es fentartásról.

A regibb Araneologusok, a tökéletes átalakulással bíró rovarok legtöbbje által szolgáltatott jelenséget, hogy t. i. ilyen rovarok a telet vagy pete vagy valamely kifejlődési fok alakjában, tehát nem teljesen kifejlődve töltik, analógiának vették a pókok részere is, s ezért a pókokat csak a tavasz, a nyár es az ős szakában gyűjtöttek. A nemzedek egymásutánja körül tett behatóbb tanulmányozás azonban másra tanít minket, arra t. i., hogy az alrendek legkülönbözőbb alaksorai áttelelnek s a tavasz ebredésével folytatják életpályájukat ott, a hol azt a tel dermesztő behatása ideig-óraig megakasztotta. Erre nevezve felvilágosításokat szolgáltat az első kötet 9-ik szakasza, mely a szaporodásról s a nemzedek soráról emlékezik meg; meg inkább pedig szolgáltatja azokat a leíró rész biológiai jegyzetsora, mely nemely fajoknál a teli állapotról is megemlékezik.¹

Ezekből az következik, hogy pókokat minden evszakban gyűjthetünk, es hogy a teli gyűjtésre bizonyos súly tartozik azért, mert érdekessége mellett minden bizonynyal meg az életmódról létező ismeretek bővítését is eredményezi.

A czelszerű gyűjtésnek lenyeges feltetele a gyűjtő eszköz es annak használata.

A szerint, a mint borszeszben vagy szárított állapotban akarjuk a gyűjteményt berendezni, más eszköz kell.

A borszeszben való fentartás számára a pókokat legott borszeszbe gyűjtjük. E vegre két oblos szájú, mintegy decziliternyi tartalmú üveget egy bádogosnál közös tokba foglaltatunk, úgy, hogy az üvegek nem éppen könnyen húzhatók ki; az üvegek jó parafa-dugókkal szereltetnek föl, a dugókra pedig egy karika jön, a melylyel zsinór által a tokhoz kötjük azokat. A bádogtokot azután jó bőrrel vonatjuk be s szíjjal szereltetjük fel, hogy az egész készüléket, úgy, mint egy színházi látócsövet viselhessük. Legjobb, ha a szíj csak

¹ Lásd pld. Palygnathia Clerckii Sund. p. 52; Trochosa infernalis Mots. p. 277 stb.

oly hosszú, hogy a tok fenekével a kötést érje, nehogy lehajlás alkalmával a földet érve, az egész fölborúljon. A két üveget kétharmad részig megtöltjük erős, legalább 38°-nyi borszeszszel, beléhelyezünk néhány ágacs-
kát ■ a nagyobb pókokat gyűjtéskor felváltva majd az egyik, majd a másik üvegbe rakjuk. E felváltva való elhelyezés azért szükséges, mert ha két eleven pók egyidőben kerül egyazon üvegbe, a haláltusa közben összemarakodnak annyira, hogy rendszeren a végtest tönkre megyen. A halottakat a még élő pók nem bántja; menekülési ösztöne inkább arra készíti, hogy a fácskákon föl s alá járjon.

Ezenkívül szükséges még két kis, hengerded üveg jó dugóval és erős borszeszszel. Ezeket a zseb-
ben hordhatjuk s beléjük rakjuk az apróságokat, szintén föl-váltva, hol az egyikbe, hol a másikba.

Egy erős csipesz, melynek fogófelei simák, továbbá egy kapabalta, t. i. oly eszköz, melynek egyik fele balta, a fokrésze pedig kapa, nélkülözhetetlenek, mert sokszor résekbe kell nyúlnunk, sokszor kerget
kell lefejtenuünk, sokszor ásáshoz kell folyamodnunk.

A kapabalta szintén szíjra jár, úgy mint ezt a tűzoltóknál láthatjuk.

Szükséges egy erős bot, a melyre egy, erős vaskeretre reávarrt vászonháló alkalmazható, a mely-
lyel azután a füveken s bokrokon végig «kaszálhatunk».

Szükséges végre egy közönséges, fehér férfinapernyő, a melynek rendeltetése az, hogy homorú
oldalával a lombos galyak alá tartjuk, e galyakat a bottal hirtelenül s erősen megkopogtatjuk, mire az
ernyőbe sok rovar mellett pókok is hullanak.

Általános szabály az, hogy a pókot nem szabad a lábaknál fogva megragadnunk, mert ezek szer-
felett könnyen leszakadnak; továbbá szabály az, hogy a nagyokat mindig a hátfelől a fejmellnél fogva
ragadjuk meg, nehogy — kivált ha a kéz bőre finom — a csipés bajában részesüljünk.

Némely Kerekhálósok leejtik magokat s a szálon függve maradnak; ilyenkor kivesszük a nagyobb
üveget, alája tarljuk s belémerítjük.

Szóval, a mennyire csak lehet, kerülni kell a megragadást, nehogy a sokszor igen könnyen leváló
szőrözet s evvel legtöbbször a színezet és rajz is kárba menjen.

Az igen apró, pl. Erigonefajokat legkönnyebben úgy keríthetjük hatalmunkba, hogy egy ágacs-
kára fölmászatjuk, s midőn arról egy szálon leboesátkoznának, az üveget alájuk tartjuk.

Jól fölkészülve tehát bejárjuk a bokrokat, a sövényeket, a rétet, az erdőt, a görgetegeket, a nádaso-
kat, a kerteket, pinczékét, barlangokat, szóval: igyekeznünk minden helyiség pókalakjait föl-
kutatni, előbb a körülményeket megtanulmányozni, a melyek között az egyes alakok élnek s csak azután a zsákmányolás-
hoz fogni.

Némely hálósok napszakában nem járnak ki a hálóra s mindenképpen azon vannak, hogy tartóz-
kodási helyöket föl ismerhetetlenné tegyék; ez annál is inkább sikerül nekik, mert igen gyakran szín-
mikrik is. Itt a háló vezérfonalára kell ügyelnünk, arra t. i. a mely vagy egy részében igen erőssé teszi a
hálókeretet, vagy éppen a háló síkjából félrevezet; e fonal mindig elkalauzol a pók bűvőhelyéhez.

Igy fürkeszünk, hálózunk, kopogtatunk es ásunk nappal. De ez még nem elég, mert az éj esondjében
más jelensegek is kínálkoznak.

Az éjjel való gyűjtésre egy gyűjtőüveg elegendes; evvel es egy úgynevezett tolvajlámpással fölsze-
relve bejárjuk a bokrokat, még pedig leginkább a levelekre ügyelve; majd a retre vagy a görgetegekre
terünk. A földolog az, hogy a világosság hirtelenül essék a tárgyakra, mert az éjjel járó pók, ha tartós a
világítás, meglapúl, nem mozog s így könnyen kikerüli szemünk figyelmét.

Minden a gyakorlástól függ; a kéz, a szem biztossága egyiránt; és rövid idő múlva szemünk a leg-
kisebb mozgást is észreveszi, kezünk, az állatok mozgásához alkalmazkodva, biztosan ezélt ér.

A prédával hazatérve, első gondunk az legyen, hogy a borszeszt megújítsuk, mert az, a melyben a
pókok meghaltak — kivált ha nagy a zsákmány — megtámadja a has bőrét, ez meglágyul, azaz: rothadásba
megyen át s az állat használhatatlanná válik. Azután különítsük el az egyes fajokat, mindegyiket más-más
üvegbe, az üveget számozzuk meg, az illető szám alatt pedig írjuk naplónkba mindazt, a mit megfigyeltünk.

Rakásra gyűjteni nem jó dolog, mert az emlékező tehetség is botlik, a botlás pedig ilyenekben csak
valamivel kisebb hiba a ferdtésnél, kivált ha tehetünk róla.

Egy igen lenyeges elv az, hogy egy és ugyanazt a helyiséget az érnék és napnak lehetőleg minden szakában látogassuk meg, hogy annak eleteről minél teljesebb fogalmat szerezhessünk magunknak. Ez és az a bizonyos merseklet, melyet akkor tanusítunk, a mikor az állatot megpillantva, nem nyúlunk rögtön utána, hanem igyekezünk a viszonyokat, a melyek között épen van, vagy valamely eselekményét ellesni: ez kölcsönzi a kutatásnak a mélységet, úgy, a mint biztosítja a kutatónak a magasabb élvezetet is. Mert az életmozzanatok kitudása kapcsolatokhoz vezet: a holt alakokkal bibelődő szobatudóssággal szemközt épen ezek kepezik az élő tudományt, a melyben mindenképen van köszönet, mert ez jutalmazza a fáradozást azáltal, hogy a legtöbb esetben valóban gyarapítja tudásunk tőkét.

A mi mármost a gyűjtemény berendezését illeti, ez a következőkhöz van kötve.

Szerezzünk néhány száz tiszta, öblös száju, jól becsiszolt dugóval fölszerelt üveget, melynek magassága — a dugó fogantyúját beleértve — $8 \frac{c}{m}$, átmérője $25 \frac{m}{m}$. Hogy a dugók jól zárjanak s tehát a borszesz elpárolgását minél jobban megakaszszák, bekenjük azokat igen vékonyan a gyógyszerházakban kapható «perma ceti»-vel s arra ügyelünk, hogy az üveg szája a dugaszolás alkalmával egészen száraz legyen; a dugót jó erősen becsavarjuk. Ezekbe az üvegekbe rakjuk a fajokat külön-külön; minden üveget megszámozva, azonkívül a kellő felirattal látjuk el. A feliratos lapocskánál földolog, hogy minél vékonyabb papírból készüljenek s az egyik oldalon levélbélyeg módjára ragasztékosak legyenek; a ragaszték lehet vizahólyagoldat vagy arab gummi, mely utóbbiba azonban kevés ezukrot kell tennünk, mert különben megszáradáskor lepattan az üvegről. A felirat szövegezése a következő:

I. sz.

ARGIOPE LOBATA (PALL.)

♂. ♀ Budapest, Junius 1878.

A naplóban tehát az első szám alatt bejegyezzük mindazokat a speciális tapasztalásokat, a melyeket e fajra nézve szereztünk.

A fenntartás maga igen egyszerű dolog. Szabály az, hogy a míg az állatokra töltött borszesz sárgúl, addig azt frissel kell fölváltani, mert a pókok lágy végtesténél a legfőbb föladat az, hogy a vizet kivonjuk belőle, minek következtében megkeményedik s ekkor már bátrabban bántunk el az állatokkal. Mihelyt a borszesz sárgulása megszűnt, gyengébb, 26 — 28° -nyi borszeszt töltünk az állatokra, jól elzárjuk az üvegeket; ennyi az egész.

Így kezelve, igen sokáig maradnak meg a pókok s voltak kezeim közt már olyanok is, a melyek 60 év óta borszeszben tartva, még mindig a vizsgálatra alkalmasak maradtak. Az igen erős borszeszszel való kezelést tülhajtánunk nem szabad, mert különben a pók keménynyé és törekenynyé válik.

A száraz állapotban való fenntartás sok ügyességet, még több gondosságot és türelmet követel; teljes sikerrel csak a nagyobb alakoknál alkalmazható. Az eljárást a következőkben adom:

A pókokat nem borszeszbe gyűjtjük, hanem vagy elevenen hozzuk haza, vagy egy esépp cyanalkalid oldattal megöljük. Otthon azután levágjuk egy finom kessel a végtestet, azaz ketté vágjuk a nyelecsket, mely a törzs két főrészt összeköti. Ekkor a végtestet egy papírdarabra teszszük és ovatos, lassu nyomással kiszorítjuk annak belső részeit, melyek a nyelecsken tolulnak kifelé: a kitolulást egy finom csipeszszel mozditjuk elő s gondosan ügyelünk, hogy a szőrözetest ne érhesse a kiömlő folyadék. Mire a végtest ki van ürítve, a nyelecsket reá húzzuk egy finom, csöves végbe kihuzott, 15 — $16 \frac{c}{m}$ hosszú, 5 — $6 \frac{m}{m}$ vastag üvegcsőre úgy, a mint ezt hólyagok felfúvásánál teszszük, mire a szárító készülék alatt meggyűjtjük a borszesz-lángot.

A szárító készülék mindössze egy $8 \frac{c}{m}$ széles, $12 \frac{c}{m}$ hosszú, egyenes plehtábla, mely negy labon allva megengedi, hogy a borszeszlámpát alája helyezhessük. E plehtáblára reaborul egy másik pleh, melynek alakja szakasztott olyan, mint a parasztszeker abroncos fedele, mely tehát felkerek és hatul el van zárva. A borszesz lángja hamar megmelegíti e kis sütőben a levegőt s ide tartjuk a csőre húzott végtestet. Par másodperc múlva a nyelecske már reaszarad a csővecskére s ekkor ovatosan felfújjuk a végtestet s igyekezünk, hogy a levegőnyomás folytonos legyen; e közben folytonosan forgatjuk a praeparatumot. Egy-

két perc alatt tökéletesen kiszárad a végtest, mely most üres es nem esik többé össze. Az előtesttel való összeillesztés úgy történik, hogy egy vékonyka fácskát faragunk, azt az egyik végével beszurjuk az előtestbe, ott, a hol a nyelecske darabkája követeli; a kiálló véget ragasztékkal kenjük be s ekkor ovatosan reá húzzuk a kiszáritott végtestnek az üvegesóról nyitva lekerült nyelecskéjét. Az előtest chitines voltánál fogva nem szorul külön eljárásra.

Az így kikészített állatot azután finom rovartüre tűzzük, úgy, hogy a tü nem a mellrész közepebe hol a meghatározásra nézve sokszor igen fontos hátgödör vagy res látható, hanem ettől kissé jobbra áthatoljon. Az állatokat azután open úgy tartjuk, mint más rovarfeleket, t. i. jól záró, parafával kirakott, síma papírral kiragasztott, üveges ládákban. Minden faj elé vagy möge odatűzzük a hozzá tartozó feliratot.

Tagadhatatlan, hogy a száraz gyűjteménynek vannak bizonyos előnyei; de vannak bajai is. A színek es rajzok megmaradnak s egy szépen száritott Epeira, Marpessa, vagy Eresus sor valóban a színektől s a fénytől csak úgy ragyog; de a tárgyak szerfelett törékenyek s a meghatározásokra nézve oly igen fontos zár vizsgálata sokszor majdnem lehetetlen, mert az igen rövid gyűjtő távolságú nagyítóval, a melyre reászorulunk, a tü miatt nem ferhetünk hozzá. A mellett a színre nézve különösen a pókoknál áll az öreg LINNÉ mondása, hogy t. i. abba tulságosan bizni nem szabad.

A borszeszes gyűjteménnyel a színek sokat vesztenek ugyan, de a nyereseg az, hogy az állatok minden részét mindenkor minden oldalról bátran es biztosan megvizsgálhatjuk.

Még a borszeszes gyűjtemény felállításáról is méltó néhány szóval megemlekezni. Tartozik hozzá egy jól záró üveges szekrény, melybe kellő mennyiségű, erejű es szélességű polezok alkalmaztatnak; ez a szoba árnyékosabb helyén állíttatik fel. Hogy a tért kimérljük, az üvegeknél arra kell ügyelnünk, hogy szájuk hajtókája ne legyen nagyobb átmérőjű, mint az üveg teste maga; így azután szorosán, közök nélkül sorakoztatjuk az egészet. Az alrendek, családok stb. úgy jeleztetnek, hogy közbe helyezünk szépen gyalult, üvegmagasságú es vastagságú fákat, a melyekre az illető feliratokat reáragasztjuk. Kiválóan díszes, nagy példányok úgy is alkalmazhatók valamivel tágasabb üvegekbe, hogy oly üveglemezeket vágatunk, a melyek beférnek. Ezekre ragasztjuk a pókot természetes állásban, úgy, hogy az állatot kiveszszük a borszeszből, itatópapíron külsejét jól megszikkasztjuk; ekkor az üveglemezre egy gombostűfejnyi, forró es igen sűrűre olvasztott arab gummit cseppentünk, az állatot hasával e csepre nyomjuk s leszoritjuk addig, a míg a gummi megszárad; közben a csipeszszel megigazgatjuk a labákat. Mindezek után beteszszük az egészet az üvegbe s ovatosan feltöltjük borszeszszel. Az ilyen példányok nagyban emelik a gyűjtemény külsejét, kivált ha a szekrény belső fala fehér, az egyes üvegeket pedig fekete lemezekkel választjuk el egymástól. A polarizáció itt a vilárosságot az állatra gyűjti s ez igen jó benyomást tesz.

Mielőtt, hogy a vizsgálásra tartozó fejtegetésbe bocsátkozzunk, meg arról akarok megemlekezni, hogy a gyűjtemények esinossága, tisztasága mellett ne feledkezzünk meg a humanitásról sem; ezeltalanul, halomra öldösmi oly állatokat, a melyek a végen is egy fontos munkakört töltenek be a természet háztartásában, nem dicső dolog. Pontos meghatározásra csak a teljesen ivarérett példányok alkalmasok, ezért csak ezeket kell gyűjteni; egy pillantás a nőstények zárjára, a hímek tapogatóira elégseges utbaigazító.

2. A vizsgálásról.

Igazságszeretet, szigorú tárgyiaság, a minden tudás anyja: a tapasztalás által nevelt es megélesített ítélőtehetség, a szem alkalmazkodási képességének gyakorlás által való fokozása, nyugodt kez, erős akarattal parosult szívós türelem, eles, tisztán mutató nagyítóüveg, egy szerényebb mikroskóp s meg egy pár egyszerű eszköz — mindezekhez pedig egy jól megválogatott könyvtár, a melyre nézve az első kötet irodalmi s a második kötet bíráló része fölvilágosit; ezek képezik a vizsgálás alapföltételeit es főszüksegeit.

Ezekkel felszerelve, bepillanthatunk a szervezetek csodás kis mindensegebe, s minden pillantás az elvezet mellett tanúságot fog nyújtani.

Első sorban meg fogjuk látni egyazon szervezeti alaptervnek a viszonyokhoz es illetőleg a feladat-

hoz való illeszkedését, elváltozását; másfelől megtanuljuk azt, hogy a közönséges életben oly csekélybe vett «apró» szervezetek, működésük folytonosságánál fogva mily lézapot töltenek be, mennyire folynak be a jelenségek ama nagy körfolyamába, melyet egy szóba foglalva: *természetnek* nevezünk.

Fogalmunk az eletről tisztulni fog, mihelyt az életet nem csak közönséges emberi, hogy úgy mondjam önző szempontból tekintjük, hanem megismerkedünk fokozataival is, úgy, a mint azok a magasabb és alsóbbrendű, de a maguk helyen teljesen egy jogu, egy értékű szervezetekben ki vannak fejezve.

E jelenségek bármely sorával foglalkozzunk is, idővel reájövünk, hogy itt fakad az értelem, a kedély, az önismeret legtisztább forrása, a melyből az elfogulatlan szemlelődes mindenkor és biztosan tisztává válót, megdönthetetlen igazságokat merít. Ezek azután megérdemlik az utánjárást, a fáradozást mindenken.

Nem szenvedélyről, nem időtöltésről, játékról van itt szó, hanem egy nagy feladat megoldásáról, a mely megoldáshoz minden nemzedéknek szent kötelessége hozzájárulni annak legjával, a mire egyáltalában képes. Mert a természet jelenségeinek körei, sorozatai nagyok, felismerésük roppant feladat, ezt pedig csak a munka folytonossága győzheti le — majdan. Az pedig kétségen kívül való dolog, hogy az ember maga csak akkor fogja igazán és méltóképen berendezhetni saját életét a jelenségek közepette, ha azokat lényök szerint felismeri, velők biztos alapon számol.

Mintfogya tehát e munka nemzedékek sorára oszlik fel, lényeg szerint mindig haladásról, továbbfejlesztésről van szó, minek legfontosabb feltetele az, hogy barátkozzunk meg a tárgyakon kívül mindazon ismeretekkel is, a melyek rolok a tudomány evkonyveibe be vannak jegyezve. A regiek megtörik az utat, az utódok előbb egyengessék a nyers törest, azután torjenek tovább, hogy utódaik átvehessenek az egyengetés és továbbra való törés munkáját. Én részemről ezeket tartom szemem előtt, tekintsem a dolgot akár a tudomány egyetem, akár a nemzeti művelődés szempontjából. Eddig még nem esalatkoztam s ezért ajánlom másoknak is.

De lássuk immár a tiszta gyakorlatot is; annyival is inkább, mert hiszen ennek fejtegetésére vállalkoztam. Arról van tehát szó, hogy borszeszben fenntartott állapotokat vizsgáljunk.

Közönséges, öt-hatszor nagyító, ugynevezett füvesz-nagyítóval nem érünk czelt, mert a szemek relativ távolságainak megiteleshez, a fegyverzet szambavételéhez igen eles képre van szükségünk. Kell tehát mindenek előtt egy minel kisebb átmerőjű és oly domborúságú lencse, melynek gyújtó távolsága (focusa) legfeljebb $4-5 \frac{mm}{m}$ -nyi legyen.

Ezeket a nagyítókat külön kell megrendelni; használhatjuk azonban jobb mikroszkopok u. n. objektívjeit is nagyító gyanánt, melyek már azért is igen czélszerűek, mert a végső lencse csekély átmerőjű, tehát jól hozzáfér a tárgyhöz.

Lecsukjuk tehát balkezünkön a kis-, a gyűrűs és a középső ujjat, a mutatóujjat ellenben kinyújtjuk s a hüvelykujj segítségével ennek leghegyén tartjuk a megvizsgálandó pókot. Ekkor a louppejt jobb (vagy bal) szemünkhez visszük, úgy, hogy azt e kéz hüvelyk-, mutató- és középső ujjal tartja, míg a gyűrűs- és kisujj ki van nyújtva s a pókot tartó balkez hüvelykujjára van támasztva a végett, hogy egyfelől a rezgést kikerülhessük, másfelől a tárgyat a focusban tarthassuk, forgathassuk.

A pók a balkez mutatóujján fejjével a köröm fele álljon; a hüvelykujj a hátulsó lábpárt szorítja le. Ebben az állásban megvizsgálhatjuk a szemeket, a ragókat, a fejnellet, a vegtest felületét, úgy a lábakét is. Ezután megfordítjuk az állatot, hogy megvizsgálhassuk az állkapcsokat az alajkkal együtt, a mellvértet, a has lapját, nőstényeknél a zárt; továbbá a fonószerveket. A him tapogatóját minden oldalról szemlelve fogjuk s ügyelünk a szerzők utasításaira, a melyek e szerv leírásánál legtöbbször megmondják, hogy erről vagy amarról az oldalról tekintve, ezt vagy azt láthatjuk rajta. Az így szerzett tapasztalásokat gondosan szembesítjük a szerzők állításaival s az egybevetésre alapítjuk végső ítéletünket.

Igen piezi alakoknál, például az *Erigone*-nembe tartozóknál, sokszor a legjobb nagyító is cserben hagy; itt azután a mikroskophoz folyamodunk. Ez ne legyen tulságosan nagyító, mert a külső vizsgálatra már a 20-szori nagyítás elégséges. A tulságosan erős mikroszkop már csak a rétegről-retegre való vizsgálatot engedi meg, tehát nem alkalmas arra, hogy az egészében sokszor nagyon is domboru szemecsoportot egy-

szere láthassuk, a szemek egymás közötti viszonyát megítélhessük. A szenny eltávolítását finom esettel, a tagok egyengetését finom, nyeles tüvel végezzük.

Ott, a hol a szövőkörmök, a pikkelyzet, szőrözet minéműsége a kérdés, ott már mikroszkopicus eljárásra, kikészítésre szorulunk. Ha épen csak ad hoc keressük a feleletet, akkor elégséges, ha egy megfelelő üvegdarabra törüljük a finom késsel leszedett szőrözetet vagy pikkelyzetet, egy csepp gycerint vagy épen csak borszeszt adunk reá, leborítjuk egy fedőüveggel s így visszük a mikroskop alá; ha azonban tartós praeparatumokról van szó, akkor Canadabalzsamot vagy Damárlakkot használunk, a praeparatumot számmal és kellő, a gyűjteménynyel egyező felirattal látjuk els bevezetjük a naplóba is.

A szövőkörmök különös gondot követelnek. Az első feladat az, hogy azokat egy jó eset segítségével többször váltott borszeszben megmossuk s csak azután vágjuk le az íz felével együtt. A levágás üveglapon történik, s mihelyt megesezt, egy más üveggel lassan-lassan s fokozva erősebben lelapítjuk az izt; a lenyomó lappal szorítás közben egy esékély oldalmozdulatot teszünk a vegett, hogy a körömpár kinyiljék, ne fedje egymást. Ezután evvel is úgy bánunk el, mint a szőrözettel vagy pikkelyzettel.*

A mérésekre egy finom, pontosan milliméterekre osztott mérték és egy minél kisebb, külön, túfinomságra hegyezettett körző szükséges, melylyel egy félmillimétert még megmérhessünk; az ennél kisebb vagy valami töredékkel nagyobb mértékreszeeskéket egyszerűen becsüljük.

Nem hiszem, hogy valamely lényegesebb dologról megfélekedtem volna s ezért e fejtegetést ezenel be is rekesztem.

II. A LEIRÁSOKHOZ.

Az e műbe foglalt leírások a szervezet, életmód, színezet és tartózkodás alapján eszközöltettek.

A példányok, a melyekről a leírások vetettek, borszeszben tartattak; a leírás előtt itató-papírra tétetve, a megszikkadás bevaratott. Azoknál az alakoknál, a melyeknél a borszesz jelentékeny színváltozást idézett elő, a természetes szín mellett az elváltozott is jelezve van.

A mérések a méterrendszer szerint történtek, még pedig — a tárgyak kicsinységénél fogva — a *miliméter* (m. m.) és ennek tizedrészei használtattak. A mérés egy érzékeny, finomhegyű körzővel történt, úgy, hogy a m. m. öt tizedrésze mérés, az 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9 tizedrész ellenben becsülés.

A törzs, annyi mint: *fej mell és végtest* együttvéve. Mértéke a fejrész elejétől a végtest végeig, tehát a hossz tengelyben vetetett; a kinyújtott rágók és fonók kihagyattak s ott, a hol mértékeik fontosak, külön megmértettek. A fejmell külön is megmértett.

A lábak mérésénél a espők kihagyattak, a mérték tehát a czomb tövetől a szövőkörmök hegyéig vetetett.

A mi a Nomenclaturát illeti, a Dr. THORELL által kritikai szigorral megalapítottat követtem. A Synonymákra nézve legtöbbször esak a legrégebb szerzőt idézem, a többiekre nézve Dr. THORELL «Remarks on Synonyms of europ. Spiders» című művét idézem, «Remarks» rövidítéssel. Így a nemeknél is: On europ. Spiders. A többi idézetet oly rövidítéssel adom, mely a mű fölkeresését az általános rész irodalmi lajstromában lehetővé teszi.

A magyar ¹ Nomenclaturánál esak a jelentőséget tartottam szem előtt; igyekeztem, hogy a név az állatnak valamely sajátására vonatkozzék. A mythologiai és egyéb személyneveket, mint pld. Singa, Zilla, Meta, Dictyna, Marpessa stb. átvettem.

Az általam alkalmazott magyar neveket nem akarom mértékadoknak feltolni; ² sőt megengedem, hogy némelyik nyelvészeti szempontból kifogás alá is esik; de megnyugszom abban, hogy nem rosszabbak

¹ A németnél is, a mennyiben sajátom.

² A németeket sem.

mint azok, a melyek a culturnepek irodalmában szerepelnek, a melyeknek szintén csupán csak a jelentőség — s az sem mindig — szolgált zsinormertekül.

Úgy vagyok meggyőződve, hogy pld. az *Epeira diademata* (CL.) fajra alkalmazott «koronás keresztspók» elnevezés nem veszt semmit a francia «Araignée portecroix» vagy a német «Stirnbinden Kreuzspinne» mellett, sőt azt hiszem, hogy a rendszer szempontjából nyer, u. m.:

Orbitelariae	= Radspinnen (MENGE)	= Kerekhálósok.
Epeiroidae	= Kreuzspinnen (MENGE)	= Küllőszövőök.
Epeirinae	= — —	= Keresztspókok.
Epeira	= Kreuzspinne	= Keresztspók.
Epeira diademata	= Stirnbinden ¹ . Kreuzspinne	= Koronás Keresztspók.

Az alrendek, családok, alesaládok és nemek magyar neveinél alkalmazott nagy betűket, melyek helyesirasi szempontból kifogás alá esnek, megkülönböztető jegyekül és tisztán csak az áttekintés megkönnyítésére alkalmaztam.

JEGYEK ÉS RÖVIDÍTÉSEK.

() = Ha a nem (genus) neve után álló szerző neve parenthesisben áll, akkor ez azt jelenti, hogy az illető szerző, e nevet felállította ugyan, de szűkebb vagy tágabb határok között alkalmazta, mint a minők között én alkalmazom. Ha a szerző neve parenthesis nélkül áll, akkor oly határok között alkalmazom a nem nevét, mint alkalmazta a név szerzője is.

() = Ha a fajnév (species) mögött álló szerző neve parenthesisbe van téve, akkor az illető szerző az illető fajt más nemben tárgyalta, pld. *Epeira quadrata* (CLERCK) az jelenti, hogy CLERCK az általa felállított *quadrata* fajt nem az *Epeira* nemben tárgyalta, ellenben *Epeira acalypha* WALCKENAER azt mondja, hogy WALCKENAER a mondott fajt a mondott genusban tárgyalta.²

I
II
III
IV

a lábmérésnél = első, második, harmadik, negyedik lábpárt jelent.

1

2

3

4

$\frac{m}{m}$ = millimeter.

n. sp. = nova species = új faj

Syn. = Synonym.

♂ = hím.

♀ = nőstény

A SZERZŐK NEVEI.

AUS. = AUSSERER.	FABR. = FABRICIUS.	PANZ. = PANZER.
BLACKW. = BLACKWALL.	FUES. = FUESLIN.	POD. = PODA. ³
BRUL. = BRULLÉ.	KEYS. = KEYSERLING.	SAV ET AUD. = SAVIGNY ET AUDUIN.
CAMBR. = CAMBRIDGE.	LATR. = LATREILLE	SCOP. = SCOPOLI. ⁴
CANESTR. = CANESTRINI.	L. = LINNÉ.	SIM. = SIMON.
C. K. = CARL KOCH (SEN.).	L. K. = LUDW. KOCH (JUN.).	STR. = STROEM.
CL. = CLERCK.	LUC. = LUCAS.	SUND. = SUNDEWALL.
DOBL. = DOBLIKA.	MOTSCH. = MOTSCHOUJSKY.	THOR. = THORELL.
DOL. = DOLESCHALL.	O. H. = HERMAN.	WALCK. = WALCKENAER.
DORTH. = DORTHÉS.	OLIV. = OLIVIER.	WESTR. = WESTRING.
DUF. = DUFOUR.	PALL. = PALLAS.	WID. = WIDER.

¹ «Stirnbinden» homloksáv vagy csik hibás mert CLERCK-nél „δὲ δὲ γὰρ“ = corona s ezzel bizonyosan a koronaszerűen kiálló szemcsoportra célelt. MENGE. «Pr. Spinnen» pag. 42 helyesen adja a magyarázatot, de azután «Stirnbinden»-t ír.

² Ez megfelel azon szabályzatnak, melyet a «British Association for the Advancement of Science» felállított, s melynek üdvös voltát nem lehet eléggé kiemelni. Lásd: Ann. and Magazine of Nat. History Ser. I. Vol. XI. p. 239. Series of Propositions for rendering the Nomenclature of Zoology uniform and permanent, being the Report of a Comité for the consideration of the subject appointed by the Brit. Assoc. for the Advanc. of Science. Továbbá: THORELL «On europ. Spiders» p. 3 etc.

³ 1765-ben a selmeczi bányászati Akadémiánál a memijésgtant tanította; azelőtt Graczbán tartózkodott, hol 1761-ben «Insecta musci Graecensis» című művét kiadta. A selmeczi bányász és erdész akadémia évszázados emlékkönyvében (1871) pag. 7 és 23, a név hibásan «Boda» iratott.

⁴ 1769-től 1779-ig szintén tanára volt a selmeczi akadémiának, a vegy- és ásványtant tanította.

LEÍRÓ RÉSZ.

ORDO-REND:

A R A N E A E. P Ó K O K.

Orismológiai meghatározás.

Szárnyatlan állatok.

A test törzsöke csak két részből, u. m. a fejfel egybeforrott mellből, tehát szilárd chitinkergü fejmelből, es a gyűrűzetlen vegtestből áll, melyeket egy vékony nyelecske köt össze.

A mellreszen negy pár, het izü — terdizzel ellatott láb.

Valamennyi láb vege bordázott karmokból álló szövő szerv.

A vegtest végén szemölcszerű, izelt, páros számú, csevekkel felszerelt fonószerv.

A rágó esípókarma becsapható, hosszaban átfürott.

Egyszerü szemek, symmetrikus csoportosításban.

Semmi csapó.

Az allkapoes lábszerű tapogatokkal, ivar szerint más-más szerkezettel es rendeltetéssel.

Biológiai meghatározás.

Semmi atalakulás. A kifejlödes vedlesek által történik, melyek a peteből kibuvó eredeti alakon nem változtatnak.

A kifejlödes utolsó mozzanata az ivarszervek teljes kifejlödese.

A fonó es szövőszerv jelen van, működese a peteből való kibuvástól fogva folytonos. E két szerv működesehez alkalmazkodik az életmód ugy a szervezet minden sajatsága is.

SECTIO I. OSZTÁLY.

THERATRICAE. HÁLÓZOK.

(θῦραρον = vadászhaló.)

SUBORDO I. ALREND.

ORBITELARIAE

(Orbis = kerek; tela = szövet; a háló alakjáról.)

KEREKHÁLÓSOK.

A fejmell fejeresze lelapuló; a homlok szele és az alsó szemsor középszemei között elterülő ter keskenyebb vagy legalább nem szelesebb annál, mely az alsó es hátsó szemsor középsői között elterül.

A lábvegek hármás karomrendszerrel; a bordáskarmok erős kampoval es sűrűn álló bordákkal; a sámja-karom hosszú-kampós es a tövén tompafogacos.

Az első lábpar hosszabb a tobbinel (Cercidia kivetelevel).

A fonók rövidek; a felső es alsó par egyenlő hosszaságú.

A háló, sokszögű keretben a központból induló küllöket es küllőről küllőre esigavonalban vezetett, ruganyos összekötő fonalakat mutat.

A kerekhalósok szervezet es életmód szerint okvetetlenul a rend tipikus kepet szolgáltatják. A mód, a mely szerint a természet tünetkörebe befolyanak, a voltakepeni «pókmód» következőleg jellemezhető: az üres hézagokon uralkodnak, ott foglalnak állandó működési tert, a hol a repülő állat is epen csak átröpülhet, de meg nem állhat. A biológiai túlsúly a háló jelenletében fekszik.

E tulajdonságnak főeszköze a geometricus alakzatokat kepező, egy síkban kifeszített kerekhaló, melynek alkalmazása mindig a körülmények szerint történik; felállításának vegleteit kepezi a függőleges es a vízszintes állás s ezek köze esnek a dült állások veghetetlen sorai.

A hálókötő kepesseg nem egyforma, s az alrend második alesaládjában — a Torkosoknál — láthatólag csökken.

A függőleges es dült hálón mindig fejfel lefele állanak; a függőlegesen mindig a vedettebb oldalon, a dült es vízszintesen mindig az alsó oldalon tartózkodnak, illetőleg rejtekökből oda közlekednek.

Lábaik szövésre es a fonalakon való kapaszkodásra alkotottak, mi különösen a végiz bizonyos merevségéből kitünik, mely a lábvegnek behajlását engedi, a kihajlást — helyesebben áthajlást — kevesbbe engedi s oka annak, hogy a foldre érve, e pókok úgyszólván lábujhegyen járnak, sma síkokon megfogodzni tehát haladni majdnem keptelenek.

Alaknagyságra nevez fokozatosságot mutatnak, minthogy ez a mogyorónagyságtól a kenderszem nagyságig megfigyelhető. E szerint alakulnak a halók is, jelesen a fonalzat erejere nevez.

Tevékenységek főszaka a szürkületre, főleg az estelire esik; de ott, a hol a preda sűrűn jár, nappal is működésben vannak, nevezetesen árnyas helyeken melyeket előszeretettel keresnek fel.

Mindnyájoknál közös tulajdonság az, hogy megerintve, leejtik magokat s a testhez vont lábakkal egy darab ideig mozdulatlanul fekvé maradnak; a háborgatás megszűntével azon a fonalon ternek vissza a hálóra, a melyet a leejtés alkalmával kifejtettek. A hálónak azon megrezentetését, melyet az elő preda okoz, attól, a melyet egy odasodort idegen test okoz, legtöbbször megkülönböztetik; ha kétségeik vannak, a térsere sietnek, megkapaszkodnak s a testnek gyors fel-le mozgásával sebes rezzenésbe hozzák az egész hálót; evvel az idegen test lerázását, esetleg pedig a preda vergődését nyerik meg.

Az erős predát roppant gyorsasággal befonják, láthatólag azért, hogy a háló fonalatában s így erzekenysegeben kárt ne tegyen; e vegre a vegtest vegevel fordulnak a predának, ranyomják fonóikat, s ezeket egy sorba állítva, szeles fonalszalagot fejtenek, mialatt a predát a negyedik lábpárral gyorsan forgatják, tehát begöngyölik.

Ha a preda arra alkalmas, lefejtik s szabadon a térsere czipelik; ha nehéz, akkor fonal segítségével, lassanként vagy a térsere, vagy — főleg nappal — a rejtekhelyre vonszolják, olyformán, hogy a szállító irányban a fonalat megfeszítik, az ellenkező irányban pedig folyton lazítják vagy épen elmetszik. A vonszolást a negyedik lábpár végzi.

Az igen nehéz predát ott költik el, a hol megfogódzott; ha nem rongálta össze egészen a hálót, akkor kiszívás után kifejtik s lelökik; a hálót igen ügyesen kitarozzák. A kisebb predának maradványait az előtest hirtelen mozdulatával szinten ellokik (esupán csak a Küllöpök, *Cyrtophora*, látszik kivetelt képezni: lásd a nem leírásában).

Tartózkodásra nevezé főleg az aljakban, a közephegysegeben s a havasok tövén uralkodnak, a fak tenyészövenek legfelső szeleig folyton csökkenve elterjedve, ezen túl ritkák lesznek, míg vegre is mintegy 2000 meter magasságban a tenger színe felett, csak egy, ott állandó alak képviseli a rendet. A barlangok szájában, a meddig felhomály uralkodik, szintén előfordulnak.

A működésben főleg a tapintás finomsága s kevesbe a szem vezérli; a hallás erzekenek semmi nyoma sem tapasztalható¹

Tevékenységek kifejtésében alig ismernek korlátokat, minthogy a fonalröpítés segítségével mindeniue hozzáferhetnek, a hol befolyásuk helyen van.

Azon rendszerben, a melyet a pókrend tevékenysége megalkot, osztályrészök a rovaroknak *átröpülés közben* való korlátozása s eszközlik ezt az alak, ebből kifolyólag a háló erejéhez kepest.

A nemzedékek sorára nevezé, a teli evszakon át az alrend rendszerint csak a peték által van biztosítva: fedett, különösen emberlakta helyiségek védelme alatt azonban nemely fajok fejlett vagy felig fejlett állapotban át is telelnek s ilyenkor 6—10° R. hideget kár nélkül elviselnek; a teli evszakot mozdulatlanul, mintegy megdermedve elik át.²

Peteiket különös gonddal helyezik el; meleg szövetbe borítva, rendesen meg egy pergamenszerű, sűrű szovettel is biztosítják.

¹ Ezen érzékre nevezé direct vizsgálatokat tettem. Lakásom folyosójára, mely a légáramlattól teljesen védve van, nádpókokat telepítettem, melyek a jól bepépezett ablaktáblák felibe csakhamar hálókat feszítettek s a keretek zugaiba rejtekhelyeket szöttek. Alkonyatkor, a mikor az állatok a térsére kijöttek, tehát legéberebbek voltak, egy igen élesen szóló, b' hangolású és rúgón járó, ütővel ellátott csengővel megközelítettem az állatot s hirtelenül megszólaltattam a csengőt, a nélkül, hogy az állatot valami mozdulatra bírhattam volna. Da mintegy 2 centiméter távolságra közeledve, a csengés az állatot megzavarta, láthatólag azáltal, hogy a lecsapó ütő a levegőt, ez a hálót megrezenté; sőt egészen friss feszítésű, tehát igen érzékeny hálónál magok a hanghullámok is láthatólag megrezenték a hálót s így zavarták a pókot. Minthogy azonban kétségtelen, hogy némely állatok bizonyos hangokra jobban figyelnek, hallási érzékek bizonyos hangokra jobban reagál, a rovarokról vett analógia a szerzegetés alkalmazására is reávit, melyet egy finom vaslemez és reszelő segítségével majd erősebben, majd gyengébben alkalmaztam, anélkül, hogy az állatok megzavartattak volna. Mindezeknél fogva én mindazon jelenségeket, melyek az irodalomban szerepelnek, s többek között a pókok zeneszeretetről szólnak, a *tapintható* rezgésre viszem vissza; ide tartozik Grétry pókja, mely a praeludiumokat «esodálta»; Péliison pókja a Bastilleben, mely a hegedűszóra elősietett; és Walckenaer búvárpókjai, melyek a víz felszínére jöttek. Zongorákon nem ritkán láthatni pókokat, a melyek óvatosan tapogatva, a játszás közben támadó rezgés utá: indulnak, jelesen akkor, a mikor hálók a hangszerrel érintkeznek. A vizsgálat ezen eredménye egybevág arval, miszerint a bonoztan sem bírt kimutatni oly valamit, a mit a hallás szervére magyarázhatott volna.

² Ez különösen az Eresz-Keresztespókról áll, mely helyen közön valódi házi állattá lett s folyosók mennyezetén áttelevé, tavasszal folytatja fejlődését, egyáltalában életét. Ezen újabb észleletet vesd össze «Általános rész» 48. l.

FAMIL. I. CSALÁD. EPEIROIDAE. KÜLLŐSZÖVŐK. SPEICHENWEBER.

(ἔπειροῦω = feszíteni; a küllőfonalak feszítéséről.)

SUBFAM. I. ALCSALÁD. EPEIRINAE. KERESZTESPÓKOK. KREUZSPINNEN.

GEN. I. NEM. ARGIOPE. DUF.

(Ἀργιόπη = mythologiai név.)

Syn. 1825. SAV. et AUD. «Description de l'Égypte» II ed. XXII.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 49 et 51.

Diszes külsejű, nagy pókok. Az előtest mellresze kikerekítve-lelapított; a fejresz kicsiny. A vegtest tarajos vagy hengerded-d-hossztojtásdad. A fonók a hasfele toltak, úgy, hogy a vegtest vege felettök tetemesen kiáll. Az alsó szemsor a homlok élén ugyszinten a hátsó oldalszem is; a hátsó sornak két középső szeme a fej búbján kissé hátratulva, minek folytán a hátsó szemsor erősen behajló. Az alsó sor szemei egymásközött egyforma távolságra állanak, a hátsó sor közép szemei az oldalszemektől kétszer akkora távolságra esnek mint a mekkora a távolság a két középső szem között.

A hímek a nőstényekhez képest igen kicsinyek es karesük, kevesebbe diszesek, hasreszok sohasem tarajos.

E szép pókok buja növényzetű, árnyekos, kissé nyirkos helyeken szövik nagy terjedelmű, függőleges kerek hálókát. E hálók rendszeren a tércsetől kifutó s a szélekig nyúló, kigyózó szalagot viselnek, mely rendszeren lefele hatol. Áttelelő piteiket igen mesterseges, csuporalaku burokba szöve, a növények törzsén, közel a földhöz erősítik meg. Júliusban ivarérettek, piteiket szeptember vege felé rakják le, mire elpusztúlnak. Hazánkban két faj el.

SPEC. I. FAJ. ARGIOPE LOBATA. (PALL.) TARAJOS ARGIOPEPÓK. GELAPPE ARGIOPE.

(IX. tábla 192 ♀, 193 ♂, term. nagys.)

(lobus = karaj, taraj, taréj, pld. a kakasé; a ♀ végtestén lévő csücsökre vonatkozik)

Syn. 1772. *Aranea lobata* PALLAS. «Spic. zool.» I, fasc. 9.

Vide: THORELL «Remarks» p. 520.

♀ Törzsének felülete fehérle- atlaszfenyű, majdnem ezüstös; a vegtest oldalai negy-negy csücsökkel.

A vegtest szélessegenél kevesse hosszabb, lelapított; mindket oldalán vízszintesen fekvő negy csücsökkel, melyek közül az első a legkisebb, a két közbelső a legnagyobb, valamennyi húsos; együttesen a kakastarejra emlektetnek. A testtörzs felületet finom, ezüstszmü, fenyő szőrözet borítja. A lábak világos földön söteten es sűrűn gyűrűzöttek.

A lábak aránya 1, 4, 2, 3.

Világos színezet. A fejmellen a fej beigtatásától kezdődve két oldalt egy-egy barnás sáv, mely a nyeleeske táján egy harántos öv által egyesül. A vegtest csücskei közül a második, harmadik és negyedik az előszélen fekete. A mellyvert közepe világos; szélei széles, barnás, néha szakadozott szegelylyel. A has sötétbarna, mind a két oldalán két vagy három világosabb foltal; közbül — a fonók előtt — egy ilyenmü pettyel. A szájreszek es vegtagok sárgások, az utóbbiak sötétbarnan karikázottak. A tapogatók sárgások, egyszínűek.

Az oldalszem-párok csücsökösen kiemelkedő közös domborodáson allanak. Az alsó sor középszemei kissé kiemelkedők, a hátulso serei megfekvők.

A zár széles, erősen kiemelkedő keretet alkotva, széles, felálló, kurtakampos nyujtványlyal vedett.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 17 m_m

I Labpar . . . . . 31 »

♀ Végteste hengerded, kissé lelapított; lábai egyszínűen barnás sárgások; a fejmell ugyanilyen színű. Hasa szennyesbarna, kétoldalt egy-egy keskeny, sárgás sávval díszítve. A mellvert közepe élénk-sárga. A tapogató nyele sárga; nemzőszerve kis pikkely alatt egy esavart, bütykös gyűjtőt mutat, melyből az illető oldal fele fogószerűen két köröm áll ki; az előrefele álló köröm (embolus) csavarodó és hosszabb.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 7 $\frac{m}{m}$
I lábpár . . . . . 19.5 »

E szep pok lelhelyei: Buda környeke (Zugliget); a pesti oldalon ritkább; a Rákos bujább növényzetű helyein találtam magam. Pável es Anker; Nógrádmegye (ismeretlen pont). Nagy, szep hálóját bokros helyek árnyékos szélein s a magas fűben szövi. Junius végén ivarérett; szeptemberben lerakja peteit, mire elpusztul.

SPEC. 2 FAJ. ARGIOPE BRÜNNICHII. (SCOP.) BRÜNNICH ARGIOPE-PÖKJA. BRUNNICH S.

(Brünnich, mult századbeli természetbarát tiszteletére így nevezve.)

Syn. 1772. *Aranea Brünnichii* SCOPOLI «Observ. Zool.» in *Annal. V. Hist. Nat.* p. 125.

Vide: THORELL «Remarks» p. 518.

♀ Fejmelle fehér, selyemfenyű; végteste sárga, fehér és fekete, sűrűn álló harántesikokkal.

Végteste szélességénél hosszabb, hossztojásdad, kevéssé hengeres, simaszélű. Fejmelle selymesen fenylő fehér, tömött szőrézettel borított. Az első lábpár czombja majdnem végig egyszínűen barna, a többi iz világos földön sötéten gyűrűzött. A labak aránya 1, 2, 4, 3.

A fejmell rendszeren egyszínű, ritkán oldalsávok nemi nyomaival. A végtest felül fehér, sárga es fekete harántesikokkal tarkált, előszélén kissé szögletes s e szögletektől oldalt, egy finom fekete vonással, mely a has fele elmosódik. Az első harántesik fehér, széles, a következő fekete es nem éri az oldalakat, az erre következő harmadik fehér, a negyedik fekete es a has sötét színebe átnyúló, az ötödik sárgás, neha élénk sárga a hatodik fekete es a hát közepén kétszer kigyózó; a fehér es fekete csik így váltakozva hűszig is terjed; a kigyózó csikon alóli fekete csikok neha párosan összefolynak s csak oldalt válnak el, hol azután a közök rendszeren élénk sárgák (var. *transalpina* C. Koch). A mellvert közepe ekalakra világos fehér, szélei sötétek. A has sötétbarna, kétfelől széles, sárga oldalszalaggal díszített, a szalagok a felső fonószemölcs pár magasságát elérik s a fonó szemölcsök táján kissé egyenetlenek. A két sáv között neha négy pár finom sárga pontocska. A szájreszek egyszínűek, sárgásbarnások, vagy barnások. A tapogatók egyszínűek, sárgásbarnások; a lábak sárgás földön sötét, sűrű karikázattal, az első lábpár czombja sötét csak közel a vege felé egy világos karikával ékesített.

Az oldalszem párok csücskösen, erősen kiemelkedő közös domborodason allanak; az alsó sor közep-szemei közös dudorodáson erősen kiállók úgy hogy köztök es az oldalszemek között mely nyereg támad, a hátsó középszempár megfekvő.

A zár egy széles, szélességénél hosszabb, lefekvő, vege elmetszett, felgyürt szelű, belül csatornas lemezzel vedve.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 20 $\frac{m}{m}$
I lábpár . . . . . 29.2 »

Termékenyítés előtt a nőstények sokkal kisebbek, a végtest szemezete csak kezdetleges, úgy a lábake is. A ivarérettseg első idejében a ♀ hossza csak 11—12 $\frac{m}{m}$

♂ Aránylag igen kicsiny. Végteste hosszshengerded, felül márványozott, alul a nőstényéhez hasonló szemezetű. Előteste es lábai egyszínűen barnássárgák, az előbbi selymesfenyű fehér szőrézettel borított. A tapogatók sárgás nyellel; a nemzörész: kis pikkely alól kidagadó tojásdad, sima gyűjtővel, melyből az illető oldal fele fogószerűen egymásfele álló körömpár kinyulik, az előrefele álló köröm (embolus) csatornas, kissé csavart, egyszerű es hosszabb a hátsónál.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 5 $\frac{m}{m}$
I láb . . . . . 12 »

Juliusban ivarérett, szeptember végén és október elején bekövetkezik a peték lerakása, a mikor is a ♀ pók teljes nagyságát és színezetét megnyerte. A magas, terebélyes növények alján az állat kikeresi a helyet, hol néhány keresztveződő fonalat húz, erre szövö a tojó-leplet, a melyre a petéket (6—800) letolja, beszövi, felül és alul sűrű gyapottal betakarja s az egészre egy rendes csuporalakú, fedett burkot szöv, mely pergamentszerű és sárgás, néhány barnás hosszszikkal ékesített. Hálója nagy, rendes kerekháló, a téresétől lefele két küllőfonal között kigyózó szalaggal, melynek kigyózása a küllők elágazásához képest, kifelé nagyobboldik. A hálók rendszeren buja növényzetű nedves árkok szélein es kissé dülten állanak: az állat többnyire a téresen tartózkodik s külön rejteket nem szöv, hanem a háló alatt valamely növény száron foglal állást, itt védelmet keres úgy a veszedelemben mint a nap leve ellen is. Leginkább estvefele működnek. Az ifju nemzedék áprilisban kél ki.

Ismerem: Kolozsvárról, lóversenyter; Szamosfalváról, sóstó környéke, Nagy-Szebenből (Sill V.) Nagy-Várad (Muz. gy. Mocsáry), Pest (katonai temető Muz. Gy. Pável); Doroszlóról és Budáról (B. M. Ankertől); fajrokonával az Arg. lobatával együtt a délkeleti részeket jellemző alakok közé számíttatik.

GEN. 2. NEM. EPEIRA. (WALCKENAER.)

(ἑπειροΐω = vide: Epeiroidae.)

1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 53.

Vide: THOREL «On Europ. Spid.» p. 49. 53.

Zömök testalkat. A fejmell meglehetősen domború, fejerése aránylagos, néha meglehetősen nagy; mellrésze kiszélesedő-kerekded, a nyelecske felett szívyszerűen bemélyedő. A végtest nagy, alakra nézve változó, majd szivalakú-vállas, majd közel háromszegletes, majd vállcsücsök*, majd kerek és lelapuló vagy hossztojásdad. Kisebb nagyobb mértékben a fejmell hátsó részét is fedti.

A szem három csoportba osztva; a középcsoport, négy szem trapezbe vagy négyszögbe állítva, az oldalszemek párosan s távolabb a középszemcsoporttól, mint ennek szemei egymástól. A csoportok külön külön párnaszerű dudorodásokon elhelyezve.

A lábak aránya 1, 2, 4, 3 vagy 1, 4, 2, 3; a lábak aránylag vaskosak, járásra kevesebbe, szövésre ellenben kitünően alkalmasak. A bordáskörmök fogai 9—11, az első fog erős, kampós, a többiek fölé messze kinyúló; a sámfaköröm 2 - 3 tompa fogaacsul; a fogas serték mindég jelen vannak.

Faunánk legnagyobb alakjai e nembe tartoznak (♀); a hímek rendszerint kicsinyek, sok fajnál a második lábpár szárának kivastagodása által tűnnek ki; fejmellrészők igen fejlett.

A fonók a végtest végén és kissé lefele irányzottan állanak, végökön csévések. Az egész test egyszerű, ritkás szőrözettel borított, ritkán tömötten, megfekvően szőrös. A lábak fedezete szőrökből, sertékből és tompa tüskékből áll s a szövökörmök táján a legtömöttebb.

Kerekháló szövők: tavaszi-nyári és őszi alakok; petéiket sűrű szövetbe burkolva attelelik. Prédájukat vagy a háló középtéreséjén vagy egy közeli rejtekhelyen, melyhez a hálónak egy vezérfonala vezet, lesik; mindég fejjel lefele csüngenek s lábaikat a testhez illesztik. Veszedelem perceiben a hálóról levetik magokat, s egy szálon függve maradnak, melyen a veszedelem multával ismét a hálóra kapaszkodnak; megérintésre is a földre vetik magokat, s egy darab ideig testhez vont lábakkal akár mint halva, mozdulatlanul maradnak addig, míg a veszedelem elvonul. A legtöbb alak alkonyatkor van teljes működésben.

Az e nemhez tartozó alakok tudományos és népies értelemben egyaránt tipikusok. Szervezetileg, biológiailag s a műöszton tekintetében leginkább megalkotják a pók fogalmát. A vizet s a földalatti, teljesen sötét üregeket kivéve mindenütt — helyen közön a viszonyokhoz képest oly tömegesen elnek, hogy okvetlenül föl kell tűnniök. A víz színe föle hajló növényzetten open úgy föltaláljuk hálóikat, mint a havasokon, ott, a hol a törpefenyő öve rég megszűnt s az állat hálójával a sziklara van utasítva.

* E vállcsücsök nagyon hasonlítanak a párnák csücskeihez.

SPEC. I. FAJ. EPEIRA GROSSA. C. K. ŐRIÁS KERESZTESPÓK. BIESEN KREUZSPINNE.

(grosse = durva, vaskos, az alak nagyságára, főleg a ♀-nél vonatkozik.)

Syn. 1845. E. grossa C. Koch «Die Arachniden» XI. p. 84.

Vide: THORELL «Remarks» p. 5, 6.

♀ Cserbarna, sárgabarnán lángolt és rajzolt; a magyar Fauna legnagyobb pókja. Fejmelle szélesen szivalakú fejrésze elől észrevehetőleg szűkül; a végtest elején két cseszszerűen ki- és felálló kúp; hasfelen semmi rajz.

A fejmell barnászörös, a mellresz szélei szélesen besötétítve; a mellvért közepe elmosódva világosabb. A végtest elején, közepen egy ♂ alakú világos rajz, melynek szárai a vállkúpok alá kanyarodnak; a végtest czimere sötétbarna es enyésző, mintegy lángoló, — keskeny, világosabb harántvonalásokkal átszelt, — szélei csipkések (ezikezak), elesen ki es beszögellők. A has sötétbarna, enyésző harántsavokkal díszítve, melyek rezsutosan az oldalak felé tartanak.

Lábai világos barnászörösök, sötét barnavörös gyűrűzettel; a ezombok különösen feltűnők; tovüknel keskeny, végökön igen széles karikával ekesítették s e karikák sötét színezete mintegy elmetszve válik el a ezombközep világos színezetétől. A szemállást IV. t. 69. a mutatja.

A zár aránylag kevesse kiemelkedő; kétoldalt felgömbyszerű és fenyés dudorokat mutat, melyek keze a hosszú, igen durván haránt-rovátkolt fedőlemez korsófülként ∞ megfekszik, a lemez vege elkerekített, kanalasan kivájt.

Mertekek: ♀ Törzs	18.22	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	10—11	»	
A végtest szélesége terhes állapotban	17	»	
magassága	16—17	»	es ebben
az állapotban a csücskök kevesbbe kiállók.			
I lábpár	26	»	

♂ A nősténnyel kisebb, rajzra nezve vele egészen azonos; hátesücskei hegyesen kiállók. A második lábpár szára kevesse kivastagodott, végén, a belső szelen, egy erős es több gyengébb tuske; ugyan e lábpár csipője töven egy erős, egyenesen álló, alul vastag túske; az első lábpár ezombja végén egy kurta, tompa, kissé kampósan görbült dudorodás. A szemcsoportok magas dudorodásokon állnak. A tapogató kurta, terden két felálló, aránylag kurta serte; oldalt es befelé fordított pikkelye keskeny, alóla a nemzőrész díószzerűen es roppant vastagságra kidagad; az embolus végkörme igen hosszú, hegyes s hajlásával a gyűjtőre lelapul. Csak egy hímét ismerek, tudtom szerint a jelen leírás az első.

Mertekek: ♂ Törzs	12	$\frac{m}{m}$	ebből
Fejmell	6.5	»	
I lábpár	24	»	

A nőstény színezete változik. Az alapszín nehá feketebarna, a rajzok szürkek s a ♂ alakú jegy enyésző vagy egészen hiányzik; a végtest hátezimerenek csipkes szegelyzete azonban mindeg megmarad.

E nagy pók leginkább az erdőt es a eserjeseket, ritkábban a díszkertek bokrait lakja, hol erős nagy hálóját a nyílásokra alkalmazza. Páraszát nem ismerem; ivarerett állapotát a nyár derekán eri el.

Ismerem az erdelyi részekből: Kolozsvárról (Bükk), Bonczhida (Bánffy-park), Szász-Vesszős (gróf Degenfeld erdeje); magyar részekből: S.-A.Újhelyről (Kopasz töve), Pecsvidéke (Muz. gy. Frivaldszky), Buda (B. M. Ankerből kitünő szépségű tipikus példányok).

SPEC. 2. FAJ. EPEIRA CIRCE. SAV. ET AUD. BÜVÖS K. ZAUBER-KREUZSPINNE.

(Circe = myth. alak, Hélios leánya, veszélyes bűvölő; a háló veszélyére céloz.)

Syn. 1825. (?) *Epeira Circe*. SAVIGNY ET AUDIN «Descr. de l'Égypte.»

♀ Deres kinezésű, sűrű, megfekvő szőrözettel borítva, mely alól a rajzok, kisebb nagyobb mertekben elmosódva, tűnnek elő. A második lábpár csipője láthatólag fejlettebb a többinél. A végtest eleje módosan esücskös-vállas. Úgy alakra mint színezetre nevezte az *Epeira angulata* és *grossa* közé esik.

Sárgásbarna deresfehér vagy sárgás szőrrel borított. Fejmelle igen fejlett, szeles; a fejresz elesen elválasztott és határozottan kiemelkedő előre kissé szűkülő, és úgy mint a mellresz megfekvő szőrözettel borítva. A hátgödör, mely, harántul benyomott, a közte és a nyelecske közötti ter szőrtelen sima, barnás-sárga. A mellvert közbül világos, szélein szélesen barnasárga, szőrös.

A rágók tövüknél világosak, szőröseek, lefelé mindinkább barnulók, végökön sötét piros-barnák és szőrtelenek. A csipőkarmok sötétek. Az állkapcsok és az alajk szeleiken világosak, tövükön barnák. A három első lábpár czombja, tövén, alig észrevehető barna, szakadozott karikával, végén ellenben szeles a czomb $\frac{1}{3}$ részét borító vörös barna karikával díszítve; a negyedik lábpár a közepén is egy nagyobb, a czombot majdnem körül fogó barna folttal. A végtest ezimere a határozottabb rajzuaknál csipkeve határolt, sárgásbarna; oldalszegélye világosabb s a sötétebb szőrrel elegyes barna oldalak felé szinten csipkesen határolt. A has vörös barna, a fonók és a zár között egy világos, határozott, nagy folt párral. A tapogatók vég ize felső felén vörös barna, a többi iz ily színű keskeny karikák által elválasztva. A szem megfelel az *Ep. grossa*-nak; a közepesoport *lankásan* dagadó párnán és ketszernel is távolabbra áll az oldalszemekből mint a mekkora a távolság az alsó sor középszemei között.

A zár kissé csőszertűen emelkedik; fedő lemeze durván-haránt ráncolt, hosszú ($2-3\frac{m}{m}$) gyenge és ∞ formára hajlott, a végén kanálszerűen kivájt.

Mertek: ♀ Törzs . . . . . $20-2\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . $9-2$ »
I lábpár . . . . . 34 »

♂ Meglehetősen zömök természetű, nem aránytalanul hosszú lábú. Fejmelle fejlett, a fejresz keskeny és határozatlanul elválasztott; a szemesoportok magas dudorokon. A szőrözet kevesse tömött, neha épen ritkás és felálló, deres. A végtest igen módosan esücskös-vállas, szemyes falcsizmú, egészen elmosódott, határozatlan rajzmaradványokkal. A lábak színezete a nőstényéhez hasonló, kevesebbe határozott; az első és második lábpár czombján, alul, két sorban felig barna, felig sárga sertetuskek állnak. A második lábpár szára igen kivastagodott, a kivastagodáson legalább három sor túskevel; a kivastagodás testfelőli elen álló túske sor külső végén egy kirívóan nagyobb túske. A kurta túskek barnák, erősek, a hosszabb túskek karesuk, tövükön barnák, hegyökön sárgás fehérek. Ugyan e lábpár csipője tövén egy igen erős, kupalakuan, egyenesen felálló tövis; az első lábpár csipője végén egy kisse kamposan hajló, tompa fog. A tapogató kurta nyelű, terdzéken két felálló serte, pikkelye aránylag keskeny, befele oldalt fordított, belőle a szerfelett nagy, díszszerű nemzőszerv dagadozik, melynek gyűjtője világos gyantásárga, csavaros; embolusa megfekvő, egy csonka rákollóhoz hasonló és egy hosszú, éles, kisse hajlott tövissel fegyverzett.

Mertek: ♂ Törzs . . . . . $14\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 7 »
I lábpár . . . . . 24 »

Életmódját bővebben nem ismerem. Előfordult eddig az Alduna vidéken, hol Ogradena és a Veterani-barlang között meredező sziklákon szövé nagy hálóját; Melhádiáról (Muz. gy. Frivaldszky), «Bánát» megyelöléssel a becsi es. muzeumban, végre Kolozsvárt az erdélyi muzeum gyűjteményében.

SPEC. 3. FAJ. EPEIRA ANGULATA. (CL.) VÁLLAS K. SCHULTER K.

(angulatus = szögletes, vonatkozással a végtest esüeskeire.)

Syn. 1757. *Araneus angulatus* CLERCK «*Aran. Suec.*» p. 22.Vide: THORELL «*Remarks*» p. 3.

♀ Nagy alak, kétsücskös végtest; feketebarna vagy szürkés fekete; a végtest elején egy fehér középrajz. Lábai sárgásbarnak sötétbarnán karikázottak. Fejmelle laposan domboru, a fejrész oldalai egyenközűek (paralleli); a végtest elején kétoldalt egy-egy csecsforma esüesök (mely vállas kinézést ad az alaknak; innen a magyar elnevezés). A színezet változékony:

Typus: A végtest elején es közepén egy széles, hátrafelé két ágra oszló, kurta, fehér vagy sárgásfehér folt, mindjárt alatta egy hasonló színű, χ alakú jegy; fekete barna vagy barnasárga alapszínezet mellett a lábak enyésző sötét gyűrűzettel bírnak.

1. változat: Szürkés alapszínezet; a végtesten csak a felső, kétágú folt van meg.

2. változat: Feketés; a felső folt hiányzik, az χ forma alsó helyett egy közel háromszögletes kis fehér foltoeska (Ep. pineterum C. Koch «*Die Arachniden*» fig. 894. et 895).

3. változat: Barnásfekete a felső és az χ forma folt enyészők, alig kivehetők.

A fejmell rendszeren vörösbarna, a mellrész oldalai szegélyszerűen besötétítve; a mellvért oldalain sötét barna-fekete, közepén világos barnássárga; a has sötét barna-fekete, az Epeiridáknál gyakori ( ) forma világos rajz helyett 2 néha 4, sőt ritkán 6 feheres vagy sárgás páros-folt; ha kettőnél több van: akkor az alsó pár a szemölcsök mellett kétoldalt foglal helyet.

A végtest hátczimere legtöbbször kivehető és szélesen ekalakú, hegyével a fonóig lenyomul, oldalai kigyózva elhatároltak. Az alapszínezet rendszeren kásásan vagy porosán világosabb színnel elegyített.

Az alsó szemsor középszemei a homlok alsó szélétől nem állanak távolabbra mint a hátsó sor középszemeitől, az utóbbiak valamivel kisebbek és közelebb állanak egymáshoz mint az előbbieket. Az oldal-szempárok igen közel állanak egymáshoz, de nem érintkeznek; az alsó sor oldalszeme a közepesoport alsó szemeitől kétszernél is nagyobb távolságra áll mint a mekkora a távolság a közepesoport alsó szemei között; az alsó szemsor egyenes. A rágók sötét vörösbarnák, rövidek, hengerdedek, a esipőkarom hasonló színű, erős; a becsapó rés szélén több fog között egy kirívóan erős tűnik ki. Az állkapcsok kerekdedek, alapjuknál sötétbarnák, élők felé világosak.

A zár kétoldalt egy-egy hosszúkás dudorodást mutat; e dudorodások között a vaskos, hosszú fedőlemez vastag, kétfelé fényesen dudorodó alaplóból $\sim$ formára hajlik; vége felé kissé csatornás.

Mertekek: ♀ (ivarérett) Törzs	16	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6·7	»
♀ (terhes) Törzs	18	» ebből
fejmell	7	»
I lábpár	23	»

♂ Színezetre nézve többnyire a 3-ik változatnak megfelelő; fejmelle rendkívül fejlett, a végtestnél rendszeren nagyobb; a második lábpár szára kivastagodott, belső élen egy sor előre álló hosszú, erős tüske, e sor felett két sor apróbb tüske, ugyan e lábpáron a esipő töven egy rövid, erős tövis. Az oldalszemek csecsformán kiálló emelkedésre helyezve. A tapogató kurta térdizékén két hosszú sertével; a nemzőrész bunkószerűen és roppantul kivastagodó; a befele oldalt fordított keskeny pikkelyből egy kettős csavarodású tányeralaku gyűjtő dagad ki, melyre a karforma embolus megfekszik, az embolus vége, egy rák esonka olló-jához hasonló, a nagy körme hajlott és éles-hegyes.

Mertekek: ♂ Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6·5	»
I lábpár	21	»

A vállas Keresztes legnagyobb pókalakjaink közé tartozik, erdőkben és díszkertekben gyakori; roppant merészen alkalmazott, erős és terjedelmes hálót sző; fonalzata oly erős, hogy a könnyebbszerű kalapot lesepri az ember fejéről; rejtet nem sző, hanem az ágak könyökeiben vagy a palánkok esüesos fedele alatt foglal helyet, hová hálójának erős vezérfonala is vezet. Ifju nemzedéke aprilis vége felé jelenik meg; júliusban ivarérett; úgy látszik azonban, hogy evenkint csak egy nemzedéke van. A párzást nem ismerem.

Találtam az erdélyi részekben: Kolozsvárt (Muzéum-kert), Balámbányán (Csíkszék), Hosszuteiken, Nagy-Szebenben (Bergleiter gyűjtemény); magyar részekben: Diós-Győrött (fürdő), Alsó-Hámor (vasgyár, Lustavölgy, Kőhát, Hosszuberez), S.-A.-Ujhely (Kopasz töve), Buda vidéke (Muz. gy. Pável), Ungvar (Muz. gy. Vidra Ferd).

SPEC. 4. FAJ. EPEIRA DROMADARIA * WALCK. TEVE K. DROMEDAR K.

(dromas-camelus = kettős-púpos teve; a végtest kettős püjjára vonatkozik).

Syn. 1802. *E. Dromedaria* WALCKENAER «Fam.: Paris» 11. p. 191.

Vide: THORELL «Remarks» p. 21

♀ Kisebb alak, háromszögletesnek látszó végtesttel, melynek vállalai éles szögletűek, de csak kevésbé esüeskösen s inkább oldalt kiállók.

A fejmell meglehetősen domboru, a mellrész kevésbé kiszélesedő, mindkettő vöröses barna, a fejresz valamivel világosabb; a mellyvert egyszínű sötétbarna. A lábak vékonyak elmosódó sötétebb gyűrűzettel. A végtest sarkai megfekvők, majdnem háromélűek, élesszögűek; elük meg feltűnőbbé tétetik egy világos harántvonal által, mely esüesökről esüesökre futva a végtest elejét mintegy metszi s a közepen kömlyeden behajlik. A végtest alapszíne fahéj-, vagy sárgásfehér színű, a ezímeren végig finom metszésű harántsávokkal díszített. A ezímer legtöbbszörre határozatlan, elmosódó, nem ritkán azonban sötétbarna, ékalakú, hegyével közel a fonóig lehatoló, alapján egy benyomuló, széles de gyorsan enyésző sáv által kettéosztva, és az oldalak felé szabálytalanul meghatározolva. A végtest eleje (a esüesök előtti rész) íves, közepén gyakran egy lefele 2-3 ágra oszló világos, vesszőszerű rajzocsával díszített. A lábak gyengék, sárgavöröses földön homályosan inkább pettyezetve mint gyűrűzve. A has közepén sötétesbarna az oldalak felé világosodó; a ( ) forma világos rajznak ritkán és csak nyomai láthatók.

A középszemesoport jól kiemelkedő, széles alapból induló párnaszerű dudorodáson áll, az oldalszemek közös dudora csak kevésbé kiemelkedő.

A zár hornyolt szelű, meglehetősen kiemelkedő keretet mutat, melyre a kurta, széles, szelein felgyürt és a végén szabatosan elkerekített fedőlemez szorosán megfekszik.

Mértekek: ♀ Törzs . . . . . 8 $\frac{m}{m}$ ebből

Fejmell . . . . . 3 »

♂ Igen kiesiny, karesű, hosszú lábu, de alakra nézve a nősténynek megfelelő; mindig sötétebb színű; végtestén leginkább a esüesökről esüesökre futó világos harántvonal s a vesszőszerű közep rajz látszik; a ezímer és harántsvájai neha határozatlanok, sokszor bársonyfekete ezikkelyek által elválasztva, elesek. A has sötétbarna. Az első lábpár csipője dejen egy erős, kurta tüske; a negyedik pár ezombja törén egy kurta, erős tüske. A tapogató rövid, terdizeken két felálló sertével, pikkelye, befelé és oldalt fordítva, keskeny, alóla a nemzőrész erősen kidagad; a gyűjtőből egy sötétbarna, lapiezkás, széles lemez áll ki, mely elmetszett végén kétszer kivágott úgy, hogy felülről tekintve 3 tompa fogat mutat. A második lábpár szára kevésbé kivastagodott, belső oldalán két sor tüskével fegyverzett.

Mértekek: ♂ Törzs . . . . . 5.5 $\frac{m}{m}$ ebből

Fejmell . . . . . 2.5 »

* Rendszeren «dromedaria» íratott, helyesen javítottá Fickert «Verz. des europ. Arten der Arach.» Genus Epeira; in Abh. der Naturf. Ges. in Götting XV. 1874. Lásd Thorell «Verz. Süd russ. Spinnern», S. Petersburg 1875 p. 15, sub. 1).

E csinos kis állat, mely június elején, néha már május végén is ivarérett, a buja füvet, réteken álló egyes bokrokat s az erdők szeleit kedveli; hálóját mindegy közel a földhöz feszíti fel; rendszeren csak növény-szárazokon foglal állást, néha néhány fűszalat is összehuz és selejtesen összeszövi, hogy az így előteremtett ernyő alatt megvonulhasson. Párzását nem láttam. Gyakori.

Ismerem az erdelyi részekből: Kolozsvárról (Szénafüvek), Mező-Záhról, (Bottavölgy), Szász Vesszős-ről; magyar részekből: Apatinból (Galagonyás), Palánkáról (Gája Mandra), Illok környekeről, Panesovárról (wojloviczi erdő), Orsova (Allion hegy töve), Mragonya völgy (Ogradena és a Veterani barlang között a Dumaszorosba nyílik), Bázsiáról, Rakamazról, Tokajról (Kopasz tető), Nagy-Várad (Muz. gy. Mocsáry), Pees vidékeről (Muz. gy. Frivaldszky), Buda vidéke (Muz. gy. Pável), Pest körül (Muz. gy. Frivaldszky), Mehadia (Muz. gy. Frivaldszky), Dabas (Muz. gy. Metelka Ferencz), Buda (Csillagvölgy Pável).

SPEC. 5. FAJ. EPEIRA ARBUSTORUM. C. K. CSERJE K. STRAUCH-K.

(arbustum-cserje, fáiltetvény; a tartózkodásról).

Syn. 1837. *Epeira arbustorum* C. Koch «Übers. d. Ar. Syst.» I, p. 3.

Vide: THORELL «Remarks» p. 19–21 et 458.

♀ Kisebb alak, végteste előreszén kiálló vállsücsök. Fejmelle barna; végteste poros-barna, benne a czimer sötétebb néhány zöldessárga haránt-írvonallal, elől egy ilyszínű közepfolttal; labai sárgásfehérek fekete gyűrűzettel.

A zár egy kurta, kiszélesedett, oldalain sötétszínű kiemelkedest kepez, mely felett egy finom, tom-pahegyű, hátra felé hajló fedőlemez áll.

Mertek: törzs . . . . . $6\frac{1}{2}$ — $7 \frac{m}{m}$

♂ Végteste kicsiny, majdnem ekalaku, vállsücskei aprók, már inkább csak szögletek; a színezet és rajz a ♀ hez hasonló, de sötétebb és finomabb; a második lábpár czombja végén vastagodott, túskes.

A tapogatón a nemző-resz kidagad; a gyűjtőből semmi lemez sem áll ki.

Mertek: törzs . . . . . $4\frac{5}{8} \frac{m}{m}$

Szeben környekeről elősorolja SILL. Victor *Epeira bicornis* Walck. elnevezése alatt; a példányokat azonban nem láttam.

SPEC. 6. FAJ. EPEIRA DIADEMATA. (CL.) KORONÁS K. GEKRÖNTE K.

(*diadémata* = korona, vonatkozik a koronaszerűen kiálló szemcsoporthoz.)

Syn. 1757. *Araneus diadematus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 26.

Vide: THORELL «Remarks» p. 8.

♀ A végtest felületén cseppalakú fehér foltokból alakított kereszt.

A fejmell hosszúkás-szivalaku, laposan domborodó; fejerésze határozottan elválasztott, kissé kiemelkedő; a hátgödör megvan s haránt, hosszúkásan bemélyedő, a lábpárok felé barázdásan kisugárzó. Végteste hossztojasdad, végén kissé csücsösödő, elől enyészve csücsös, mintegy vállas. Labai világos földön sötétben gyűrűzöttek.

Sárgásbarna; néha rozsdásbarna, néha fekete-barnásba átmenő alapszínezettel. A fejmellen egy sötét középsáv, mely a hátgödörből indulva villásan oszlik és ágait a közep és oldal szemcsoporthoz fele bocsátja. Az oldalszemektől egy széles, sötét sáv indul, mely a fejmell oldalait szegélyezve, a nyeleske felett nem egyesül. A végtest, felül, háromszögletes czimert visel, mely csücsával a fonóig nyomul, kétoldalt egy többszörösen kigyózó vonal által szegélyeztetik; a czimer közepében, a test hossz tengelyének megfelelő, egy sor részint hosszúkás, részint cseppalakú, jól sorakozott, sárgás vagy fehér folt és petty, melyhez a végtest

elején két nagyobb oldalfojt csatlakozik s megalkotja az e fajt különösen jellemző keresztet; oldalai barnások bordaszerűen resimtösen előre és a czímer szegélyefelé törekvő sötétebb vonalakkal. A has közepén rendszeren egy sötét térese, melyet két [ ] alakú élénk sűrűs vonal szegélyez. A mellvért egyszerűen sötétbarnás.

A test ritkán álló, egyszerű szőrözettel fedett, rajzai, jelesen a végtest keresztje, a felbörök alatt elterülő ikrás zsírrétegtől erednek.

A szemesoportok párnaszerű dudorodásokon elhelyezve; a közep csoport felső párja közelebb áll egymáshoz, mint az alsó szempár hozzá és egymás között. Az alsó oldalszemek észrevehetőleg nagyobbak a hátsóknál. A rágók a test alapszínének megfelelő színezetűek, a csipőköröm táján sötétedők (infuscatae), a csipőköröm vörösbarna, kissé áttetsző. Az állkapcsok főtükön sötétebbek, szeleiken világosodók.

Terhes állapotban a végtest nagyon felpufful, mogyoróalakat ölt. A zár kiemelkedő szélű, láthatólag két felkörü felből áll, e két fel felett egy fel és lehajtható, keskeny, a zár szélén túl és a fonókéfé messze kinyúló, harántránczolt, végén kissé felhajló fedőlemez, melynek hossza meghaladja az 1 $\frac{m}{m}$ métert.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 15—18 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6—7 "

♂ A hím színezete a nőstényének megfelelő, alakja kisebb, karesű; fejmelle oly széles vagy valamivel szélesebb mint a végtest; a hosszú lábak közül a második lábpár szárának felső vége láthatólag kivastagodott; e kivastagodás testfelőli élén egy sor erős tüskevel fegyverzett. A tapogató nyele rövid; terdizéken felfele ágaskodó két hosszú, erős serte áll; nemzőszerve befelé és oldalt fordított kis pikkely alatt nagy, karforma embolusa kurta, szuronyyszerűen hajlott erős körömbé végződő, a gyűjtő laposan domboru alóla, és oldalt-kifele egy fehéres, lapiczkás, széles lemez kinyulik, mely végén feketesen szegélyezett.

Mértékek: Törzs . . . . . 8—9 $\frac{m}{m}$ ebből
Fejmell . . . . . 4—5.5 "

E leírás a faj tipikus alakjait illeti. Színre nevezve a változatosság szerfelett nagy. Néha az egész állat szőke s a kereszt is e színbe enyésző, ugyszintén a lábak gyűrűzete és a fejmell sávjai is elmosódnak (varietas E. peleg Черек); máskor szürkésen fekete alapszínezetű, máskor ismét feketebarna igen kirívó és megszaporitott fehér pettyekkel (E. stellata C. Koch) s e változatok felismerése mindig az ivarszerv azonosságán fordul meg.

A Koronás Keresztespók mindenütt elterjedett faj, mely a havasok fenyő, sőt törpefenyő öve felett is open úgy mint háztájakon, kerítésceken bokros helyeken, erdőben stb. lelhető, sokszor nappal, a verőfényen is lesben áll nagy kerekhálója téresején; rendszerint azonban kedvelője az árnyéknak. A házak táján szereti a fűskamrákat, az ólak mögötti közöket, mindennemű nyitott ablakokat hálójával bevonni; a kertek sövényein bokrain mindenütt ott van; nevezetesen őszkor feltűnő, a midőn a terhesség folytán nagyra nőtt végteste feltűnővé teszi. Bokrok között lakásul néha harangmódra szövö össze a leveleket, legtöbnyire azonban beéri valami alkalmas zuggal is, sokszor éppen csak a növény szárán foglal helyet s tartja a vezérfonalat, melyet a hálótól vont, hogy a megrezzenésekről tudomást szerezhessen.

Július vége fele már akadnak ivarérett példányok s megkezdődik a párzás, mely lényegében megfelel az életmódról szóló szakaszban leírotthoz, csak az állás más, a memyiben az ivarok hasfelökkel egymásfelé fordulnak a hím azonban alantabbán áll, úgy hogy feje a nőstény zárjának magasságát éri. A nőstény októberben rakja le petéit, melyeket ereszek alá, a fák hónaljában felgömbalaku sűrű szövetbe burkol, a melyben áttelelnék. A petek száma 1000—1600. Az ifjú nemzedek csak nyár kezdetén lesz észrevehetővé.

Elterjedésének részletezését mellőzve csak a nevezetesebb körülményekkel járó helyisegeket kívánom megemlíteni. Észleltem Kőszeg városában egy kiszáradt kutban mintegy 3 ohyi mélysebben; a Krivanon (Kárpát) meg mintegy 6000 láb magasságban is jelenkezett, hol is az óriási görgetegek szikla tömbjei között szötte hálóját; Erdélyben a Nagy Hagymáson (esíki havasok) mintegy 5000 láb magasságig és a Csófronka kő (ugyanott) magános szirtesücsa alatt is, mely 4000 lábnaál magasabbra hág, találtatott; egy szép, róka-vörös színváltozat igen gyakori a Kárpát tövén (Csorba mellett) elvonuló ingovány-övön (Prónyiszka), mely a magyar Arancák, jelesen Epeiridáknak előttem ismert leggazdagabb lelhelye.

A keresztspók az az alak, a mely a legtöbb vizsgálat tárgyaul szolgált, boncztanilag legtöbbször tárgyaltatott. Aristoteles vizsgálatának e faj szolgált alapul; az okor symbolicájában nagy szerepet játszott, mely szerep maradványa a mai ugynevezett «szerencespók» is; a középkor babonás hitében gyakran találkozhatsz a szerencsepókkal; ama beteges állapot is, mely nemely egyeneknél jelentkezve, az etvágyat rendkívüli dolgokra ingerli, leginkább a keresztspókot választja; így Lalanderól és Schoppenhauer Johamáról legalább följegyeztetett, hogy a «köver» keresztspókot esemegeik köze számíták stb.

SPEC. 8. FAJ. EPEIRA MARMOREA. (CL.) MÁRVÁNYOZOTT K. MARMORIRTE K.

(marmorea = márványtarka; a végtest színvegyületéről.)

Syn. 1757. *Araneus marmoreus + pyramidatus* CLERCK. «*Ann. Succ.*» p. 29, 34.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 9, 10.

♀ Színezetre és alakra nezve közel áll az Epeira diadematahoz; az előbbire nezve egyike a legváltozobbb fajoknak.

A lábak világos sárgásfehérek, a czomb vége és a terd elenken vörösesek; a többi gyűrűzete a lábaknak barna. Ez legállhatatosb ismertető jele.

A fejmell módosan fejlett, módosan domboru, a fejresz láthatólag elválasztott, de nem kiemelkedő; az egész barnássárga; a középszemesoporttól a hátgödörig egy finom, enyésző, barna vonal fut; a szörözet gyenge és gyér; a hátgödör harántfekvő mintegy erőszakosan benyomva, törött.

A mellvert tiszta fekete, kisse fenylő, gyeren szörös.

A has tiszta fekete, [ ] formán sárgás-feheren befoglalva.

Az állkapcsok világos barnássárgások, végükön bebarmitottak.

Ezek valamennyi válfajnál közös jellegeknek állanak.

Válfaj: α = marmoreus CLERCK (Ar. succ. pl. 1. tab. 2.) Végteste barnás alapszínű, neha sárgás lehelettel, elejen egy szeles, rövid hosszfolt fehér, tőle két oldalt szabálytalan felholdszerű, hasonló színű foltok, ezek alatt kezdődik a hasonló színű, szalagszerű, többször kigyózó szegelye a czimernek, melyben a koronás kereszt keresztjehez hasonló foltocskák foglalnak helyet. E fehérfoltos változat alapszíne átmegy a sárgásba vegre a zöldesbe és elenk világos zöldbe elmosódó foltokkal.

Válfaj β = babel CLERCK (Ar. Succ. pl. 1. t. 6) barnás alapszínezettel, valamennyi folt vöröses sárga.

Válfaj γ , barna alapszínezettel, valamennyi folt gyönyörű sötét karminszínű.

Válfaj ε = pyramidatus CLERCK (Ar. Succ. pl. 1. t. 8) az egész végtest felülete sárgás fehér vagy elenk világossárga, vagy zöldes lehelletű; a szemölcsök felett kezdődve egy ek, vagy nyelvalaku sötétbarna czimer nyomul felfele a hátsó ingödör-parig. (Epeira scalaris, Epeira pyramidata Auctorum.)

E fő válfajok között számtalan és oly átmenet letezik, mely lehetségessé teszi egy olyszerű sornak az összeállítását, hogy a karminpuntu válfajtól az ε jegyűig, még pedig valamennyi itt elősoroltakon át a lassankenti átmenet kimutatható. Minel világosabb a válfaj, annál élenkebb a lábak gyűrűzete: a czomb majdnem alabastromfehér, vagy vajsárgás, felső gyűrűje ugy a terd is elenk sárga-vörös, a többi gyűrű sötétbarna.

Az oldalszemek a középsőkből kétszer akkora távolságra, a mekkora az alsó sor középszemeinek a távolsága egymás között.

A zár kiemelkedve, kétoldalt fenyes büttyöt alkot, a fedőlemez áttetsző barnasárga, harántrovátkolt $\sim$ hajlásu, kivajás nélküli, hosszának közepe táján láthatólag kivastagodott.

Mertekek: ♀ Torzs . . . . . 14 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6 »
I lábpar . . . . . 20 »

♂ Jelesen két színváltozatot mutat, melynek elseje elmosódva mutatja az α válfajét, a másik teljesen megfelel az ε válfajénak.

A fejmell igen fejlett, jelesen mellre sze kiszélesedő, az egész sárgabarna. A végtest kicsiny. A labak elmosódva gyűrűzöttek, a czomb vége és a térd jellemző gyűrűzete hiányzik. A második pár lábszára kivastagodott, belső oldalán három sor tüskével, melyek közül a felső a leggyengébb és sárgavörös, a más kettő erős, fekete tüskéből áll; minden czomb alsó oldalán 3—5 gyenge, vörösbarna sertetüske.

A szemek magas párnákon elhelyezettek.

A tapogató rövid nyelű, terdzéken két hosszú serte, pikkelye oldalt befelé fordított, keskeny, kicsiny, nemző szerve kidagadó, előlről tekintve egy hosszú, erős tövű, sarlószerűen hajlott eles-hegyes karom vehető észre.

Mértékek: ♂ Törzs	6.5 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	3.5 »
I lábpár	14.5 »

Ez epen oly szép mint színváltozatai által érdekes pókfaj eredetileg is két, sőt három fajnak tekintetett, miglen THORELL igen beható vizsgálatai (Remarks on Synonyms of eur. Spiders pag. 9—13) ki nem mutatták, hogy e változatok kétségtelenül egy fajhoz tartoznak.

A faj a dús növényzetű nedves helyeket, nevezetesen az ingoványokat kedveli, hol nagy, függőlegesen álló kerekhálójat leginkább bokrokra alkalmazza. közeleiben egy lefele nező, jól kárpitozott cseszeszerű ernyővé szövö össze a leveleket vagy füveket.

A párzás lefolyását nem ismerem.

Legnevezetesebb lelhelye a Kárpát töven, közel Csorba faluhoz a Prvnyiszka ingoványokon van, hol a sötét karmin díszszel ékeskedő példányokon kezdve, átmenetileg az ε válfajig minden szín képviselve van. Itt találtam azt is, hogy ez az α változatnak megfelelő him egy ε változatu nősténynel tartózkodott s így a változatok iránt létezett nemi kétségeket is vegkepen eloszlatta.

A faj ivarerettségé julius végére esik.

Ismerem meg az erdelyi részekből az α válfajét: Kolozsvárról (setater Schuszter ur gyűjteménye), ε válfaját ugyanonnan (Muzeumkert); Mező-Záhról; Bekas szoros (Entrekje, Gyilkostó); Szászvevesszősről, Bonyháról, Nagy-Szebenből (Bergleiter gyűjteménye); magyar részekből a Prvnyiszkón kívül: Orsováról (Allion töve), Alsó-Hámor (Borsodban, Kovácskö alja, Lustavölgy eleje), Lykauka (Liptó, a vár alatt), Ruttká (Trencsén), Lucsivnárol (Szepes) es Csepel szigeteről. A pesti nemz. muzeumban csak egy példány, Bees környekeről, gyűjte DR. KOVÁCS GYULA.

SPEC. ♀. FAJ. EPEIRA QUADRATA. (CL.) NÉGYES K. QUADRAT K.

(quadrata = négyszögletes, de itt csak a végtest négy fehér foltjára vonatkozik.)

Syn. 1757 *Araneus quadratus* CLERCK «*Aran. Suec.*» p. 27

Vide: THORELL «Remarks» p. 13, 490.

♀ Nagy alak; kerek, kisse lelapított végtesttel; felul négyszögbe álló négy fehér foltal, mely szorosan a nagy ingódrök állásához alkalmazkodik. Terhes állapotban a végtest előre puffadozó úgy, hogy a fejmellnek közel $\frac{2}{3}$ reszet fedi.

A fejmell barnássárga, szeles, laposan domboru, szivalaku; a fej, elől alig keskenyedő; a közep-szemcsoporttól a hátgödörig egy sötétbarnavörös, szeles sáv vonul, ketoldalt töle — úgy azonban, hogy a szeleket nem éri — két hasonló szinű sáv szegélyezi nevezetesen a mellrészt s az oldalszemekig hatolva mindinkább keskenyedik; a mellvert sötét vörösbarna, közepen neha egy kis, hosszúkás világos foltoeska. A labak vörössárga földön barnan gyűrűzöttek.

A végtest színe szerfelett változó s az almazöld szímen kezdve az elenkársárgáig, ettől pedig a megszínvörösíg minden képzelhető változat megvan.

A sötétebb sárgaszínűeknél, neha a zöldeknel is, a fehér foltok neha karmimpirosan, finoman szegélyezettek.

A foltok közül csak az ingödörkhoz alkalmazkodó negy folt állandó, neha azonban, nevezetesen a halavanyzöld példányoknál, ez is alig vehető észre. E negy folton kívül sokszor számos folt csillagszerűen tarkítja az állatot; a hol e foltok symmetriát mutatnak, ott ingödöröskek lehetnek, neha azonban a symmetria is csak megközelítő.

Neha a hosztengelybe eső apró foltokból álló sor is előfordul, mely a felső nagy foltpárral a koronás Keresztes keresztjéhez hasonló idomot képez. A has nélküli a rajzot. A többire nevezve az orismologiai rész, mely leginkább e fajra alapítottatott, bő felvilágosítást nyújt.

Mertekek: ♀ Törzs (ivarerett) . . . . . 14·5 $\frac{m}{m}$
 » (terhes) . . . . . 19 » ezekből
 fejmell . . . . . 7—7·5 »

♂ Aránylag igen kicsiny, karsu, vörössesárga, egyszínű fejmellel, rendszeren halaványsárga végtesttel, rajta enyésző negy folttal, melyből az ingödörk kímák. A második lábpár szára kivastagodott, belső elenk két sor tüskevel; az első lábpár szárai alul szinten két sor feltűnő hosszúságu tüskevel fegyverezettek.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 9 $\frac{m}{m}$ ebből
 fejmell . . . . . 4·3 »

A nőstény, terhes állapotban, legnagyobb pókjaink köze tartozik. A faj az aljakat keresi, különösen kedveli a sásos árkokat, buja növényzetű szakadásokat, ezeken kívül a bogánesos helyeket. Hálója aránylag kis terjedelmű, de annál erősebb s nem tartozik a ritkaságok köze, hogy erős sáskák (*Stetheophyma*) vesztőket lelnek benne. A pók, bogánesfejek alatt, vagy összehuzott sáslevelek esücsában, vagy egy-egy kiálló ágon — lefele néző, esészeszerű, jól kárpitozott ernyőt készít, melyben, háttal a földfele függve, megvonul. A lakas rendszeren igen közel áll a háléhoz. Juniában már feltűnik, júliusban vagy augusztusban ivarerett es szeptemberben neha októberben is a növények köze es közel a földhöz alkalmazza peteburkát, mely áttelel s 1000—1200 petét tartalmaz.

Ismerem az erdélyi részekből: Kolozsvárról (lóversenyter gazdag színváltozatban), Mező Zähról, Parajdrol, Tölgyesről, N.-Szebenből, Szász Vesszősről, a Gyilkos tó környekeről (Csikszek), Nagy-Szebenből (Sill gyűjtemény); magyar részekből: Alsó Hamor (Vadkert), Lucsivna (Dezsökut), Veszprém környekeről; Rakos Palotáról (Muz. gy. Pável.)

SPEC. 10. FAJ, *EPEIRA CORNUTA*. (CL.) NÁDI K. ROHR K.

(cornu = szarv, némileg találma a végtest rajzára; a nádi a tartózkodásról van véve.)

Syn. 1757. *Araneus cornutus* CLERCK «*Aran. Suec.*» p. 39.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 15.

♀ A fejmell röviden szívalakú, a fej jól kiálló, a mellreszből jól kiemelkedő. A végtest tojásdad, nem vallas. A lábak csak az izetek vege behomályosítva (határozatlan gyűrűzes).

Az előtest sárgásbarna, egyszínű; a mellvert sötét feketebarna. A végtest felülete sárgásfehér, ritkán rózsaszín lehelettel, legtöbbsnyire elesrajzu czimmerrel diszítve. A czimmer fekete, finoman, feheren pontozott, széles-ekalakú, hegyével a fonókig, talpával, az az folfele, a második ingödörpárig er s itt kétfelé elesen, majdnem szarvszerűen kiesücsosodó; oldalt 4—5-ször kigyözva határolt; az ingödörk felől a közepébe egy feheres-sárgás, vékony ek nyomul bele s a fonok fele tart, anélkül hogy ezeket elérne; ez eken keresztül 3—4 finom feher keresztvonalas több mezőre osztja az egész czimmert.

A ezimer felett, a végtest elején, egy finoman pontozott, fekete, háromszögletes folt. két hajlott oldalfolt által mintegy ( ) be foglalva. A has sötétbarna, a fonók és a zár között elenksárga [ ] alakú rajz.

A vegtagok ezombjui tövüktől közel hegyökig sárgásanfehérek, hegyükön barnásan homályosok, mely homályosodás felső elükön néha ékszerűen lenyomul.

Szemállás mint az *E.* diadematinál.

A zár kiemelkedő, duzzadozó, mintegy felgyürt szélű; fedő lemeze nem eri a zárkeret szelet, igen vekony, harantránczolt, egyenes; ketoldalt töle két kurta, szeles-karajos lemez áll.

Méretek: Törzs . . . . . 11—12 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 " "

♂ Színezete megfelel a nősténynek, avval a különbséggel, hogy a végtesten a sárgásfehér szín kevesebbé uralkodik és inkább csak szegélyezi és osztja a leírt rajzokat. A második lábpár szára nincsen kidagadva. A tapogató nyele kurta; a bunkósan kivastagodott térdízeiken, felülről két hosszú s az ivarszervre hajló serte áll; ivarszervrésze az oldalt és befele álló keskeny pikkelyből diószzerűen kidagad s dióhoz hasonló hornyolt gyűjtőt alkot; alulról egy sarlóalakú széles embolus meredez, melytől hüvelykujjformán egy rövidebb mellekköröm elválk.

A nádi keresztés a buja növényzetű helyeket, leginkább azonban a nádasokat és környékeket lakja, hol rendszeren kora tavasztól késő őszig több nemzedekben fordul elő (lásd az «Életmód» szakaszában és III. t. 67 id. a b); terjedelmes kerékhalója melle mindig lakást is készít s e lakások változatossága roppantnak mondható. Majd sűrű nemezből álló gyűszűformára, majd ügyesen megtörött gyekeny vagy sás szál töresi könyökebe doboz formára alakítja, majd a nádbojtokat szövű öszsze zacskóformára, majd a vízapadás folytán a nádon fennakadt és kiszáradt vizilencséből szabadon függő harangot alkot; leginkább alkonyatkor működik, hálóját 20, 25 perc alatt készíti el. Aprilisban és június végen vagy július elején parzik s ilyenkor a pár a nőstény lakásában együtt tartózkodik.

Elterjedése nagy, de csak az alantas helyeket kedveli; berezre nem hág, csak ott, a hol mocsáros helyek hegyek közé felnyomulnak, de itt rendszerint nem megyen a lomberdő öven túlra; e szabály alól csak egy kivetelt ismerek: a Gyilkostó nádját (Csik-Gyergyó), melyet fenyesek környeznek.

Találtatott eddig általam Erdélyben: Kolozsvárt, Szamosfalván, Mező-Zahon, Gyekében, D. Szt.-Mártonban; Sill szerint Nagy-Szebenben; Magyarország területen általam: Doroszlón (Bácsmege), Zomborban, Rác-Militicsen, Bogojeván, Apatinban (a Dunaligetekben), Ujvideken (setah.), Zimonyban, Pancsova körül, Bekes-Csabán, Szajol táján, Rakamaz mellett, Tokaj (a nagy esücs tetején is), S.-A.-Ujhely (a «Kopaszon» is), Veszprem körül, B.-Füreden (a Balaton nádja), Sz.-Fehervár (sóstó); N.-Várad (Muz. gy. Moc ár). Pécs vidéke (Muz. gy. Pável), Pest vidéke (Muz. gy. Pável), Buda vidéke (Muz. gy. Pável). Legnevezetesebb lellye tagadhatatlanul a «Gyilkostó» vagy «Verestó» környeke Erdélyben, mely egy hegyomlás következtében — e század harmadik tizedében — keletkezve, ma már náddal is kerített, a nádi pokot is új keletű faunájához számítja.

SPEC. 11. FAJ. *EPEIRA PATAGIATA* (CL.) ÖVES K. GERANDETE K.

(παταγέλιον = széles biborszegély a görög ruházaton; némileg a végtest rajzára talál.)

Syn. 1757. *Araneus patagiatus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 38.

Vide: THORELL «Remarks» p. 16.

♀ Alakra egyezik, rajzban is hasonlít az *Ep. cornutához*, egészben azonban sötétebb színezetű; nemzörészei másképpen alkotvak; a végtest kerékdébb és kissé lapított.

A fejmell sötét vörösarna s ilyen a mellvert is; a végtesten a sötét vörösarna szín az uralkodó; ezimere az *Ep. cornutáénak* megf. lelő, térese beosztása azonban legfeljebb két keresztvonal által eszközöl-

tetik; kigyózó szegélyvonalai szalagszerűek, világosak. A czimer felett sötétbarna földön és egymás felett haránt fekvő két világos sárgabarnás — — alakú, széles arabeszkyszerű ágrajz. A végtest oldalai sárgabarnások, a has felől bordamódra benyuló széles, sötét czikkelyek által csipkésen szakadozottak; a has sötétbarna, a zár és fonók között ( ) alakú világossárga vonással.

A lábak barnásvörösek; a czombok végökön rendszerint sötét barnavörös gyűrűvel, néha ilyszínű, lefele elmosódó besötétítéssel.

A szemek közepesoportja gyantásárga, átlátszó.

A zár kerete kidagadó, fedőlemeze *vaskos, rövid, hirtelen felhajló*, a végén elmetezett.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 8—9 $\frac{m}{m}$, ebből
fejmell . . . . . 4 »

♂ Alapszínezete vörösbarba, a nőstényének megfelelő; végtestén csak az oldalszegély és elején rendszeren a közepén egy határozatlan $\wedge$ alakú világos rajz. A tapogató nyele világos vöröses sárga; duzzadt térden két felálló, gyenge sertével; nemzőrésze oldalt és lefele fordított kis pikkely alól vesealakra kidagadó, hornyolt gyűjtőt alkot, mely alól a két sötétfekete színű, *keréssé hajlott, erős, egyforma karamból álló embolus áll ki*.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 5·5—6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »

Szép, egészben véve világos eserszínű (a cserzésre használt kéreg színe), elmosódó rajzú válfaját a Bogojeva (Bács megye) melletti nagy tölgyesekből ismerem.

E faj, mely az *Ep. cornutával* gyakran összetévesztetett, a bokros helyeket kedveli, ritkábban a fűbe is leszáll; hálójá kisebbszerű, lakásul beéri egy-egy összegyöngyölt levellel, néha több levelet is összesző és zacskószerű sejtjé alakítja.

Úgy látszik, hogy tavaszi és nyári nemzedeke van.

Párzását nem ismerem.

Találtam Erdélyben: Kolozsvárt (Museumkert), Szász-Vesszősön; Nagy-Szebenben a Sill és Berg-leiter-fele gyűjteményekben; Magyarföldön: Bogojeván, Doroszlón (kertekben), Palánkán (Gája Mandra erdőrészt), Pancsován (Wojloviczi erdő), Tokaj mellett (tölgyeken), Tokaj hegy («Kopasz» eserjése), Rakamaz (kinestári fiatal erdők), S.-A.-Ujhely (fürdő sétahely), Lucsiván (Szakmáry Donát parkja), Csorba mellett (Prvnyiszka), Liptó Sz.-Miklóson (Demanova völgy), Kőrmöczbányán (kertekben), Veszprém mellett; Nagy-Váradon (Muz. gy. Moesáry), Pest vidéke (Muz. gy. Pável), Ugyanott (Muz. gy. Frivaldszky), Ungvár (Muz. gy. Vidra Ferdinánd), Balánbányán (Csikszek).

SPEC. 12. FAJ. EPEIRA ALSINE. (WALCK.) HŰSÖLŐ KERESZTESPÓK. SCHATTEN K.

(alsus = frissítő, hűsítő; alkalmasint a tartózkodásra vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranca alsine* WALCKENAEK. «Faune Par.» II. p. 193.

Vide: THORELL «Remarks» p. 17.

♀ Közepes alak; az általános színezet elenken barnás sárga, néha vöröses lehelettel. Fejmelle világos barnás sárga rozsdavörös szegélyvel és középvonallal; végteste olykor barnássárga, vagy halavány narancsszínű, hátfelén szerteágazó, finom, sötétebb erezettel befutva; néha elmosódó világos pettyekkel, a melyek minden példánynál máskepen csoportosulnak, állhatatlanok. A lábüzletek csak végeiken, halaványan gyűrűsök.

A zár egy haránt kiszélesedő szaruncmü, sötét keret; a fedőlemez a kereten túl kiálló, durván rovátkos.

Mértékek: Törzs . . . . . 9 $\frac{m}{m}$
I lábpár . . . . . 10 „

♂ Kiválóan élénk sárga sok vörössel; elesebben kifejezett világos pettyekkel; az első két lábpár szára és lábvége barna. A tapogató harmadik ízületén két hosszú, fölfele álló serte; a gyűjtőn egy erős, hegyes, horogszerű embolus.

Mértékek: Törzs . . . . . 4 $\frac{m}{m}$
I lábpár . . . . . 11 „

Nagy-Szeben környékéről elősorolja SILL VICTOR, *Epeira lutea* C. Koch név alatt. Egy ♀ a kolozsvári muzeum kertből az ottani muzeumi gyűjteményében. A ♂ előttem ismeretlen; leírta MENGE l. c. p. 61, 62, 63.

SPEC. 13. FAJ. *EPEIRA UMBRATICA*. (CL.) RÉŠ K. SPALTEN K.

(umbra = árnyék; umbraticus átvitt értelemben: visszavonult életű is; túlül a komor színezetre s a tartózkodásra is.)

Syn. 1757. *Araneus umbraticus* CLERCK «*Aran. Suec.*» p. 31.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 14.

♀ Igen laposra nyomott alak; a hát ingödrei mély benyomásuak, feltűnők; az egész állat homályosbarna alapszínezetű; a végtest czimere világosabb, néha épen világos, mindig kigyózó szegelylyel díszítve. A fej mell lapos-szeles, fejerésze jól elválasztott, kisse kiemelkedő, széles, majdnem parallel oldalú; a hátgödör haránt benyomásu, meglehetősen hirtelenül és jól bemélyedő. Az egész testresz sötét vörösbarna, fehéres, gyéren álló szőrözettel borítva.

A mellvért egyszínű, feketebarna. A rágók rövidek, láthatólag térszerűen az állkapcsokra hajlók, sötét vörösbarna színűek. Az állkapcsok és az alajk alapja sötét fekete barnák, szeleik kisse világosodók.

A lábak barnák, elmosódó sötét gyűrűzettel. A czombok tövükön csak a negyedik párnál kisse világosodók, egyébként barnák; ugyane lábpárnál a gyűrűzet aránylag a leglátározottabb.

A végtest tompatojásdad, igen lapos (7 $\frac{m}{m}$ szélesség mellett pl.: csak 3 $\frac{m}{m}$ vastag); a sötét czimer már elején kezdődve, végig nyomul; oldalt sárgásbarna, neha enyésző, ritkábban fehér, kigyózó, széles szegelylyel ékítve. A czimerben hat ingödörpár tűnik fel mélyeége és sötétsége által (innen: sexpunctata Linne). A has feketebarna egy világos, sárgásfehér foltpárral.

A fonók bevonva, úgy, hogy a végtest vége felettök kiáll.

A szemesoportok jól kiálló dudorokra elhelyezettek.

A zár lelapított, fedőlemeze kurta, a zár keretét alig meghaladva, tompa; a vége kivájt.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 12 $\frac{m}{m}$
fej mell . . . . . 5.5 „
I lábpár . . . . . 16 „

♂ A hím karesu, lapos; fejmelle igen fejlett, valamivel élénkebb rajzú, lábai határozottan gyűrűzöttek, jelesen a III. és IV. lábpár czombjai töven sárgásfehér, végén szélesen barna. A többiekre nézve a nősténnyel egyező. A második lábpár szára nem dagadtott.

A tapogató kurta nyelvű, térdizéke két felálló sertével; pikkelye befele, oldalt fordítva keskeny; nemzőszerve diószerűen kidagadó; alulról tekintve éleshegyű, szétágazó V forma villa látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 8—8.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell . . . . . 4.3 „
I lábpár . . . . . 25 „

Válffajai léteznek: α minden jellemző jegy mellett dohányszínűek; β közel feketek, egészen enyésző rajzzal és ivarérett korban (σ) alig $8 \frac{m}{m}$ nagyságúak.

E faj a lakott helyek táját kedvelve néha meglehetősen magasságban is kapható. Tartózkodik főleg a keritesek ezölőpeinek repedéseiben, a zsindelek alatt, falrészekben, rosszul illesztett kereszttek könyökeiben stb, egyáltalában oly helyiségekben, a melyek alig későfoknyi nyílásúak; a szabadban leginkább sziklarepedésekben és kergek alatt. Nagy terjedelmű kerekhalójának vezérfonala a résbe vezet. Az állatok csak késő alkonyatkor jönnek ki a háló teresejére, nappal soha sem láthatók. A párzást nem ismerem. Úgy látszik, hogy e fajnak tavaszi és őszi nemzedéke van.

Ismerem: erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Gyekéből, Parajdról, Gyergyó Szt.-Miklósról, Borszeokról, Ilváról, Hozsútelkeről, Tordáról; kis fekete válffaját Szász-Vesszősről, hol a gf Degenfeld-fele szőlők karóinak szűk repedéseiben tanyázott; magyar részekből: Doroszlóról, Illokról, Panesováról, Orsováról (Allionhegy csücsa), Jeselniczáról, Mehádiáról (Stana bogára, a Damoclet alatt, Ogradenáról, Ungvárról, Alsó-Hámorból, Miskolczról, Selmezbányáról, Kőszegről, Pécs vidékeről. (Muz. gy. Frivaldszky.) Ezekon kívül Nagy-Szebenből (Sill gyűjt. «alter Berg» es a Bergleiter-fele gyűjtemenyből.)

SPEC. 14. FAJ. EPEIRA SCLOPETARIA. (CL.) ERESZ K. TRAUFFEN K.

(sclopetum = pisztoly; a him tapogatójának alakjáról van véve. A magyar név a tartózkodásról.)

Syn. 1757 *Araneus sclopetarius* CLERCK «Aran. Suec.» p. 43.

Vide: THORELL «Remarks» p. 15

♀ Kevésbé lelapított, az előbbi fajjal rokon alak élenkebb rajzokkal, kevésbé feltűnő hátgödörrel; nagyobb és nyulánkabb az Ep. umbraticánál. Alapszínezete vörösesbarna vagy szürkés fekete; valamennyi czomb legalább a tövén sárgás fehér; a fejmellnek a felfekvő végtest által fedett része világos.

A fejmell fejlett, fejerésze jól elválasztott, kissé domboru, szeles, vörösbarna, a hátgödör mögött világos rozsdasárga; a szemek közepesoportjától a hátgödör felé gyakran egy sötét vonás fut; a mellresz szakadozva, egyenetlenül, sötétben szegélyezett; a többi rész egy rozsdasárga, csillagszerű, világos rajzot alkot, mely jelesen a borszeszben lesz jól láthatóvá. A mellvert egyszínűen barna.

A rágók erősek, kissé terdszerűen és befele hajlottak, sötétszínűek, az állkapesok és az alajk rozsdabarnák, világos szegélyzettel. A lábczombok tövüknel sárgásfehérek vagy rozsdasárgák, végökön beburnítottak. A III. és IV. lábpár gyűrűzete határozott, a többie elmosódó.

A végtest szélestojasdad, majdnem körded (ellyphicus), lenyomva domboru ($10 \frac{m}{m}$ szélességnel) $6.5 \frac{m}{m}$ vastag, elején egy $\uparrow$ alakú barna rajz, mely sárgás-fehéren szegélyezettetik, s nyelével a czímerbe lenyomul; a nyelv 2—3 világos keresztvonallal metszve.

A czímer ékalakú, hegyével a fonóig lenyomulva talpával az első ingödörpárig hatol, hol kétfelé, majdnem szarvszerűen kikanyarodik, oldalról kigyózva szegélyezett; a szegély szeles, szürkés fehér vagy sárgás.

A has sötétbarna, enyésző határozatlan [: sárgás szegélylyel határolva. A fonók két oldalán négy elmosódó, sárgás foltocska mutatkozik.

A szemek közepesoportja jól kiemelkedő.

A zár alacsony, szeles keretet alkotva, elől két sötét, hátul egy világosabb fénylő dudorodást mutat. A fedőlemez a két sötét dudor között indulva gyenge, egyenes, a hátsó dudornak csak kezdetet eri, tehát nem haladja meg a keret szélet.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 17—18 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell . . . . . 8 »

I lábpár . . . . . 25.5 »

♂ Karsú, hosszalábu; élesebb rajzu, melyben különösen a világos színek határozottak. A fejresz választeka fekete szegélylyel, a mellresz oldalai hasonlóképpen, úgy, hogy a sötét szegély és a szélek között

világos szegély támad. Valamennyi czomb alabástromszerűen áttetsző fehér, vége barna; a két hátulsi lábpáron e barna gyűrűzet igen keskeny. A tapogató kurta nyelű, terdzéken két felálló sertével; pikkelye oldalt befelé fordított, keskeny; nemzőszerve diószerűen módosan kidagadó, alulról tekintve egy pisztolyravaszhoz hasonló és így kiálló lemezzel, mely a végén egy elkerekített lapos és egy hegyes kis fogba oszlik.

Méretek: ♂ Törzs	10—11	$\frac{m}{\mu}$ ebből
fejmell	6	»
I lábpár	28·29	»

Valfaja: ♀ Sötét barnafekete, a végtest valamennyi rajza finom, fehér, éles szegélyzettel; a has fekete, határozott ( ) forma világos szegélylyel. A lábak gyűrűzete igen sötét és igen határozott beosztású, (*Araneus sericatus* CLERCK «Ar. Suec.» pl 2. tab 1.)

E pók jelesen a lakott helyek környékét szereti, gyakori ereszek alatt (innen magyar neve), a hidak karfáin, a padlások nyilásaiban, palánkokon stb. Nappal elrejtőzik s csak alkonyatkor keresi fel nagy hálóját, melytől egy vezérfonal jár a rejthez; ez utóbbi sarkokban van inkább mint tágas résekben; rendszeren pamutszerűen kárpitozott. Petéit ereszek alá egy csomóba rakja le, a petecsomóra fecskefészekszerűen alkalmazott, rendkívül erős burkot sző. Kora tavasztól késő őszig mindig akadnak ivarérett példányai s áttelelő nemzedéke is van,* mely tavasszal mindjárt szaporitáshoz lát s a melyből nyári nemzedék származván ez ismét szaporít; így a tavaszi nemzedek unokái jutnak áttelelésre, mely leginkább a házak nádfeleiben történik.

Ismerem: magyar részekből: Doroszlóról (Márczius) Apatinból (Május), Zimonyból (kikötőhajó fedélzete), Pancsova (kikötőhajó fedélzete), Orsováról (Junius), Békes-Csabáról (Junius), Tokajból (Junius), Bodrog Keresztúrról, Alsó-Hámor (Julius), B.-Füredről (Szeptember), Kőszegről (Szept.), ismét Doroszlóról (Junius—Julius), Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesáry), Budapest (Muz. gy. Frivaldszky), Ungvár vidéke (Vidra F.), Dabas (Metelka F.), Komjáti; Rózsahegy a Vág hídján kiválóan szép, sötét, finom rajzu változat. Erdélyi részek: Nagy-Szeben, Kolozsár, Mező-Záh, Hosszútelke, Szász-Veszős.

SPEC. 15. FAJ. *EPEIRA SOLLERS*. WALCK. ÜGYES K. GEWANDTE K.

(solleis = ügyes, ravasz; itt arra az ügyességre látszik vonatkozni, a melylyel lakását készíti. Miumeri száraz körökön.)

Syn. 1841. *E. sollers* WALCKENAER. «Hist. Nat. des. Ins. Apt.» 11, p. 197.

Vide: THORELL «Remark» p. 18.

♀ Kis, zömök alak, kerekded végtesttel, vékony lábakkal, igen módosan fejlett fejmellel.

Szürkésbarna. Fejmelle keskeny, egyszínű vörösbarna, fejerése jól elválasztott, domború kissé bozontosan szőrös; a hátgödör kiesiny, sekély. A mellvért barna, közepén néha elmosódva-világosodó. A rágók nyulánk tövűek, a beesapórés erős, egyenetlen fogacsokkal fegyverzett, színezetök vörösbarna; az állkapcsok egyszínűen vörösbarnák.

A czombok vörösbarnák, végök fele elmosódva és alig észrevehetőleg sötétebbek, a többi íz elmosódó vörösbarna gyűrűzettel.

A végtest kerekded, széles, csak a fonók felé kissé csúsesodó; szürkésbarna, a hát közepétáján sötétebb.

A hát közepén egy hasítékszerű fekete hosszolt, két oldalt szürkésfehér, kirívó szegélyzettel, e szegélytől keresztbe egy ∇ ritkán két ágpar válik el s keresztet alkot, melynek nyele azonban nem ér a fonókig, teteje gyakran igen széles $\wedge$ szürkésfehér foltra enyeszik, mely a végtest elején áll; néha csak a fehér szegélyű fekete hasíték van meg; néha csak a felső ágfolt látható. Az oldalak szürkésesek. A has sötétbarna, világos sárgásfehér, néha elmosódó | szegélylyel.

* Doroszlón a kinestári erdőmesteri lakóház folyosóján mindig áttelel.

A szemek a fej szőrözete által borítottak, az oldalszemek a középsőkből nem egészen kétszer akkora távolságra, a mekkora az alsó szemsor közep szemei közötti.

A zár módosan kiemelkedő szeles, fedője nem lemez, hanem tompa háromszög alakú karaj, elgyűrűdő, fenyés szelekkel.

Mertekek: ♀ Törzs	8—9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4 »
I lábpár	11 »

♂ kicsiny, a nőstényhez hasonló rajzu és színezetű; a két hátsó lábpár czombja töven határozottan világosodó. A fejmell módosan fejlett. A tapogató kurta nyelű, terdizéken két gyenge sertével; a diószertűen kidagadó nemzőrész alsó felelől egy vaskos tövű, kurta, hajlott, a hajlásban tompán fogacsolt köröm meredez.

Mertekek: ♂ Törzs	4·6—5 $\frac{m}{m}$
fejmell	2·2 »
I lábpár	13·5 »

Válfa: ♀ a vegtest kisse vállas, a vállakon szabálytalan felhoidalaku ( ) egymás fele fordított sötét-feketebarna folt; a második ingödörpártól le a fonóig egy szeles, nyelvalaku, sötét-barnafekete czimer, elmosódva feheren szegelyezve.

Ifju nemzedek: ♀ sárgászöröses, vagy viaszszárga, a vegtest elején Δ alakú feher folttal vagy X alakú feher jeggyel. (Epeira dalmatica Doleschall.)

E csinos állat tavaszkor es őszszel, nevezetesen száraz kórokon tartózkodik, hol az elálló ágak köze szövöi hálóját, maga egy kiasszott rügy melle lapul, melyhez színezetenel es alakjánál fogva igen hasonlít s így nehezen észrevehetőve lesz (azt hiszem erre céloz WALCKENAER adta neve is). Párzását nem ismerem.

Ismerem az erdélyi reszekből: Kolozsvártól (Muzeum kert), Mező-Záhról: magyar reszekből: Doroszlóról. Pecs vidéke (Muz. gy. Frivaldszky), Buda vidéke (Muz. gy. Pavel), Pest vidéke (Muz. gy. Pavel), Orsova (Muz. gy. Frivaldszky) Köljáti, (Dr. Horvath Geza). A változatot es ifju nemzedeket Szász-Vesszősről Erdelyben.

SPEC. 16. FAL. EPEIRA AGALENA. (WALCK.) NYUGTALAN K. RUHRIGE K.

(a ó: γαλ'γγ = nyugtalan; a magatartásról.)

Syn. 1802. *Aranca agalena* WALCKENAER «Fauv. Paris.» II, p. 197.

Vide: THORELL «Remarks» p. 23, 491.

♀ Kis alak. Fejmelle tojásdad, kisse szivalaku; vegteste tojásdad, szelessegenel alig hosszabb, elől a legszelesebb.

A fejmell es a labak vörösesbarnák, a fejresz valamivel világosabb. A labak barna gyűrűzettel. Vegteste a hátfelen sárgásfeher, elől két elkerített-háromszögű barna foltocsakkal, közbül egy ilyen szinű hosszukás folttal; a rajz egyáltalában az E. patagiata rajzához hasonlít.

A zár egy szaruszerű kiemelkedés, két oldallemezzel; fedőlemeze kiválóan hosszú es durván keresztbe-rovátkos.

Mertekek: Törzs	4·5 $\frac{m}{m}$
I lábpár	7 »

♂ Színezet szerint hasonlít a nőstényhez, de vegteste inkább csak barna foltokat mint rajzokat mutat. A tapogató harmadik izületen két hosszú serte; a gyűjtőből egy kétágú, hegyes embolus es egy tompavegű fog áll ki.

Mertekek: Törzs	4 $\frac{m}{m}$
I lábpár	8 »

Nagy-Szeben vidékeről elősorolta Sill Victor Epeira agalena C. Koch nev alatt. A példányokat nem láttam.

SPEC. 17. FAL. EPEIRA VICTORIA. (THOR.) VICTORIA K. VICTORIEN K.

(victoria = győzelem, de női név is.)

Vide: THORELL «R marks» p. 24, 25, 551.

♀ A két első lábpár czombja felül bebarmitva, a végtest hátán sárgás fehér, barnán pettyezetett foldon egy tolgylevel alaku világos, viaszszerű rajz. A zár fedőlemeze szélessegenel sokkal hosszabb, durván harántrovátkolt és hosszú, finom hegybe végződő.

A törzs egészen nyulánk; különösen a végtest hossztojasdad, elől hátul majdnem egyforma magassagu, elkerekített vegevel a fonók felett kiálló.

Világos barnássárga alapszínű.

A fejmell szélessegenel sokkal hosszabb, sárgásbarna; a fej jól elválasztva, fehér szőrrel borított, mely szőrőzet a hátgödörnél kezdődik; a mellresz módosan és elkerekítve domboru, a hátgödör mögött szörtelen, szelein fehér szőrsávval szegelyezett; a mellvert fekete, fehér szőrőzettel gyeren borítva, minden esipő előtt egy kis fehér üstökkel.

A rágók kissé terdszerűen domborodók, a domborodáson, illetőleg tüvükön sárgások, egyebkent sötétbarnak. Az állkapcsok és az alajk egyszínűen barnássárgák.

Az I. és II. lábpár czombjának (femur) felülete bebarmitott, vege enyészve-gyűrűzött; a terdiz elől elesen határolt sötét barna gyűrűvel; a szár közepén és vege hasonlóan, úgy szintén a lábveg második izeke (metatarsus) az utóbbihoz hasonló gyűrűzettel.

A III-dik és IV-dik lábpár czombja egyszínű sárgabarna, vege határozottabb sötét gyűrűvel, a többi izeke az I. és II. lábpárhoz hasonló.

A végtest szőrös sárga; barna pettyezetett foldon egy tolgylevel alaku, világos sárga, a végtest elején kezdődő, de a fonókat el nem érő czimert visel, melynek közepén és hosszaba rendezve két sor elmosódó, barna, finom petty látható. E czimernek hat oldalkaraja közül az első kettő hatul alig észrevehetőleg barnán szegelyezett, a többi belsejében barna, úgy, hogy a sárga szim a barnát szegelyezi. Oldalt e czimertől minden oldalon két sor szabálytalan alaku sárga folt, melyek közül a czimerhez legközelebb álló a czimer barna karajainak szegélyébe olvad.

A feketebarna has közepén egy világos, sárgásfehér csík, mely a fonók előtt megszakad, úgy, hogy közvetlenül a szemölcsök előtt egy pettyet alkot; két oldalt e közepesíktől] alaku, gyakran szakadozott, fehérsárga foglalát; az alsó fonópártól oldalt egy-egy nagyobb, a felső pártól oldalt egy-egy kisebb sárgafehér petty.

A középső szemecsoport negy szeme dereknegyszögbe elhelyezve, az oldalszemektől kétszer akkora távolságra a mekkora a középszemek közötti távolság.

A zár gyantaszerűen áttetsző, sárga; fedő lemeze korszóful módra ∞ görbült, szélessegenel legalább négyszer hosszabb, harántul és különösen a zárra nező oldalán durván rovátkolt, a vege gyorsan hegyesedve vékony csucsba végződő; a legbiztosabb ismertető jegyet kepezi.

Mértékek: ♀ Törzs	13—15 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6 »
I lábpár	20 »

♂ Kisebb, karesűbb, színezete a nőstényével azonos; az első és második lábpár felülete kevesebbe barmitott; a második lábpár szára a vege fele vastagodott, e vastagodás belső oldalán több apróbb tüske közül négy nagy tüske kiáll.

A tapogató igen kurta, bunkója igen tetemes; a terdiz felül két szemölcszerű dudorral, vastagságánál nem hosszabb; a szárízék kurtább, kifele és oldalt egy széles, vaskos, felülről tekintve bardszerű, egyenlő szélességű tarajt bocsát; a pikkely keskeny, oldalt és befelé fordított; nemzőszerve a belső oldalról és kissé alulról tekintve, egy, a pikkely csúcsa alól le- és kifele kanyargó erős és hegyes, horogszerű nyujtványt mutat, melynek hajlásában meg egy hegyes tövis látható, e nyujtványhoz, kívülől egy ívesen elvágott

szeles es simaszélű lemez csatlakozik, e lemezhez kívülről ismét egy lemezszerű, keskenyebb, elkerekített es kisse fogacsolt lemez alkalmazkodik. A külső oldalról tekintve egy kerék gyűjtő látható s egyszersmind az is, hogy a szelesebb lemez külső sarka eles fogban végződik.

Mertekek: ♂ Törzs	8·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·5 "
I lábpár	16·4 "
II "	13 "
III "	8·7 "
IV "	12·3 "

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Gyekeből (a hmet Schusztér Károly ur fedezte fel Kolozsvár környéken); magyar részekből: Budáról (B. M. Ankertől), ugyaninnen «Sashegy» (Muz. gy. Pável), Rákos Palotáról (Pável). Ugy látszik, hogy ez a faj az aljakat, rokona — a következő faj ellenben a hegységet kedveli.

SPEC. 18. FAJ. EPEIRA CEROPEGIA. (WALCK.). VIASZOS K. WACHSK.

($\pi\gamma\theta\acute{o}\varsigma$ = viasz, $\pi\gamma\gamma\theta\acute{o}\varsigma$ = fehér; a végtest tölgylevélalakú rajza színére vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranea ceropogia* WALCKENAER «Faune Paris» II, p. 199.

Vide: THORELL «Remarks» p. 24, 25, 551.

♀ Az I. es II. lábpár czombja alul rövid-csikyszerűen bebarntva; a végtest hátán, barna földön egy viaszszerű, elejen kétszer $\wedge$ szerűen elágazó sárgásfehér rajz; a zár fedőlemeze szelesen szívalakú, szélességénél alig hosszabb es hirtelenül árszerű csuesban végződik.

A fej mell vörösbarna szélességénél hosszabb, fejerése jól elvalasztott, fehér szőrrel borított, a szőrzet a hátgödörből indul. A mellresznek a hátgödörön tuli tere kopasz; oldali fehérszőrősek, neha igen finom, fehér szőrszegelybe foglaltak. A mellvert vörösbarna, gyeren álló, hosszú, sötét szőrökkel fedett. A rágók egyenletesen az állkapcsokra hajlók, egészen vörösbarnák.

Az állkapcsok es az alajk egyszínűen vörösbarnák.

Az első es II-dik lábpár czombja különösen alul egy csikyszerű, vörösbarna folttal. A lábak színe es gyűrűzete egyebkent az Ep. Victoriához hasonló.

A végtest meglehetősen szeles-hossztojásdad, hátul alacsonyabb, a fonók felett elkerekített es valamennyire kiálló.

Cizmere élenken sárgásfehér, viasz kinezesű, igen symmetricus es kirívó rajzzal, mely ket egymásfelett álló szeles, $\wedge$ alakú ágpárból es ezek alatt s hozzájuk sorakozva három ( ) alakú, a fonókig le nem erő, fokozatosan kisebbedő foltpárokból áll. Az ágpárok közötti ter sötébbarna földön sárgásfehéren, finoman pettyezetett; szegélyzete az egész rajznak sötét feketebarna s e sötét szegely mind kétoldalt egy többször kigyózó sárgásfehér szalaggal szegélyeztetik.

A has fekete; a közepén egy szeles, sárgásfehér hosszúsikkal, kétoldalt egy szakadozott, enyésző, sárgásfehér ( ) be foglalva. Az alsó fonópár mellett egy szabálytalan alakú apró, sárgásfehér foltpár; a felső fonók mellett hasonlólag egy igen apró foltpár, a fonók felett, azokat mintegy körítve, egy finom sárgásfehér ives vonal.

A középső szemecsoport derek negyszögbe elhelyezve, egyebkent az Ep. Victoriához hasonló.

A zár fedőlemeze sötétvörösbarna, szelesen szív vagy inkább hagymaalakú, durván szemecszett es csúcsba végződő, lapos, e faj legjobb ismertető jele.

Mertekek: ♀ Törzs	11 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·5 "
I lábpár	14·5 "

♂ Kisebb, karesubbb. Az első es második lábpar ezombja alul es kisse oldalt-befeleg bebarmitott, a harmadik lábpar ezombján egy halavány gyűrűfolt. A vegtest igen sötét s a viaszrajz igen elesen kifejezett. A második lábpar szára, a végén erősödött s belső oldalán, több apróbb, túske között, négy hoszú túskevel fegyverzett.

A tapogató igen rövid, terdize vastagságánál nem hosszabb, felületen két szemölcsessel, melyeken egy-egy hoszú, erős serte ágaskodik; szára igen rövid, külső oldalán egy bárdszerű karajt bocsát, mely a végén szeleesebb mint a töven; a pikkely keskeny, befeleg-oldalt fordított s nemzőszerve igen kidagadó; a belső oldalról, s kisse alulról tekintve a pikkely csücska alól le es kisse kifeleg egy igen könnyeden (*nem horogszerűen*) hajlott, tompán hegyes, egyenlő vastagságú, karesú nyujtvány indul, melyhez kívülről egy igen széles, sima es egyenes szélű lemez csatlakozik, e lemez külső sarka fogszerűen végződik. (A nyujtvány alakja legbiztosabban különbözteti meg e faj himét az *E. Victoria Th.* himtől).

Mértékek: ♂ Törzs	7·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·8 »
I lábpar	15·5 »
II »	11·4 »
III »	8·2 »
IV »	11 »

Havasi alak, mely leginkább a fenyőövben fekvő tisztások bujabb növényzettű helyein a füveken szövi szép kerekhalóját.

Ismerem, erdelyi részekből: a Hargitáról (Mezőhavas 4000 lábíg), Gyergyó-Szent-Miklós környékéről es Balánbányáról (Gyümölcsésés); magyar részekben csupán csak Csorba mellett «Prvnyiszka» ingoványokban találtam.

SPEC. 19. FAJ. *EPEIRA ADIANTA*. (WALCK.). KÖKÉNY K. SLEHDORN K.

(*ἀδίαντος* = meg nem nedvesített, a melyet nedvesség nem éphet; lehet hogy a tartózkodása vonatkozik).

Syn. 1802. *Aranea adianta* WALCKENAER «*Faun. Paris*» II, p. 199.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 23.

♀ Az *Ep. ceropegiáera* emlékeztető vegtest-rajzzal, a hason azonban semmi közepesik; a fej mell közepén egy finom sötét hosszvonal, mely a szemeket nem éri el. A zár fedőlemeze felálló, széles, kurtakampós, elől elkerékített es felgyürt finom szélű. A megelőzőknél sokkal kisebb alak.

A fej mell es függelékeinek alapszíne agyagsárga, az egésznek törzse módosan fejlett, szelességenél hosszabb; fejezése szűkülő, határozatlanul elválasztott, módosan domboru, szőrözete fehéres es igen gyér. A középszemesoport mögött kezdődik egy finom, hasitekhoz hasonló barna vonás, mely a hátgödron túl menve, nem éri a mellrész végét. A mellvért tiszta fekete, majdnem meztelen.

A rágók egy kevésse térdszerűen kihajlók, agyagsárgák s csak végükön keskenyen bebarmitottak. Az állkapcsok es az alajk sötét agyagszínűek, kevésse világosodó szelekkel. A tapogatók, csipők egészen, a ezombok tövüknél agyagsárgák, az utóbbiak az I es II lábparnál, felül, hosszában es végükön gyűrűszerűen bebarmitottak. A terdek es száruk végeiken határozatlan, elmosódó barna gyűrűvel, ilyen a bordáskörmök táján a láb vége is. A vegtest kisse lelaptított, meglehetősen szélesen es kisse csücsösen tojásdad, felül agyagsárga földön biborbarnásan sűrűn pettyezetett, neha biborbarna alapszínű, közepén az *Ep. ceropegiáera* hoz hasonló fehér, kétszer ∞ szerűen es háromszor () szerűen összetett rajzzal, mely a fonók feleg mindinkább keskenyedek, itt neha lándzsás csücsbe összefoly. A has fekete, igen kialtó sárgásfehér [] szegelylyel, melyben közepesik ninesen. A fonók mellett két oldalt elhelyezve két sárgásfehér foltpar.

A közep szemesoport negy szeme derek negyszögbe állítva az oldalszemektől nem egészen kétszer annyira, a mekkora a távolság az alsó sor középszemei között.

A zár vörösbarna, elöl elkerekített, széles, kurta es mindjárt tövetől kampósan görbülő lemezzel fedett.

Mertekek: ♀ Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·6 »
I lábpár	11·5 »

♂ Karesü, hosszulábú, színezetben a nősténynek megfelelő; neha azonban az oldalakba is fehér, úgy, hogy a jellemző hátrajz épen csak sötét-biborbarnán szegélyezve van. A lábak egyszínűen agyagsárgák es csak a terd, szár es lábveg izenek legvege keskenyen barnan gyűrűzött.

A tapogató rövid szárú; terdizen két felálló, vöröses, hosszú sertével; befele-oldaltfordított pikkelye keskeny, nemzőszerve dió szerűen kidagadó, a külső oldalról tekintve egy kurta, éles, csavart körmöt mutat.

Mertekek: Törzs	5—5·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·6 »
I lábpár	13 »

Válfa j ♂ ♀. A végtest alapszíne feljül sok fehérrel kevert, a hat fehér középrajza elöl keskenyen, hátrafele mind szelesebben biborbarnán szegélyezve.

E pókot eddig csak két lelhelyről ismerem: Kolozsvárról, hol a szopori völgyben előforduló kökénybokrokon találtam. Augusztusban ivarérett. Egy-egy bokron 15—20 is tartózkodók s szép, nem nagy kerekhalókat az ágak között feszítik ki. Lakásukat esészeszerűen összeszótt levelekből készítik. Nappal is teljes működésben vannak. Második lelhelye Mező-Zab Erdélyben, hol igen világos, elmosódó hátrajzu példányokban fordul elő.

SPEC. 20. FAJ. EPEIRA CUCURBITINA. (CL.). TÖK K. KURBISS K.

(cucurbita = tök; a végtest alakjáról és színezetéről).

Syn. 1757. *Araneus cucurbitinus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 44.

Vide: THORELL «Remarks» p. 23.

♀ Tökzöld; sárgásbarna előtesttel; a fonók felett egy rókavörös folt; a végtest hátfelének szélén, az ingödörökön kívül, két oldalt négy-négy fekete pont.

Kis zömök alak kis előtesttel es domború, tojásdad végtesttel.

A fejmell sárgásbarna, egyszínű, módosan fejlett, jól elválasztott fejrészszel, mely a szemek táján kissé lecsapva-elkerekített. A mellvért sárgásbarna; hasonló es egyszínűek a szájszervek es a lábak is.

A végtest felül elénken tökzöld, neha fehéres lehelettel, mi a színt még emeli. A kevésbbé kirívó ingödörökön kívül s fölök kétoldalt sorakozva négy-négy sötét fekete pont, a fonók felett álló pár a legnagyobb es legközelebb áll egymáshoz, a többi pontok között a távolság a végtest eleje felé mindinkább növekedik. A fonók felett a végtest kiálló es ezen a helyen rókavörös.

A has zöld; színe valamivel szemyeseb, neha [ ] szerű világosabb foglalatra emlékeztető nyomok látszanak. A középszemesoport hátsó két szeme nagyobb az alsónál es tavolabb áll tőle mint egymástól, az oldalszemektől pedig kétszer annyira mint egymástól.

A zár széles alapból emelkedik, fedőlemeze gyantaszerűen áttetsző, a zár keretét alig meghaladó hosszúságú, széles, ∞ formára hirtelen hajlású; vege elkerekített.

Mertekek: ♀ Törzs	6·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·4 »
I lábpár	7 »

♂ Sárgászöld; igen fejlett, sötét sárgabarna fejmellel, mely a végtestnel nagyobb; a IV lábpár czombja alul, egyenes sorban álló 5—6 sertetéskevel.

A fejmellnek mellrésze igen szeles, az egész fejmell hosszával majdnem egyenlő; az egész sötét sárgabarna, a mellrész finom barna szegélylyel. A végtest röviden tojásdad, színezetben halaványabb, egyébként a nőstényének megfelelő.

A lábak, jelesen az I. és II. pár, hosszúság mellett a czomb és szár izeikben láthatólag kivastagodottak; az izek végén barnán gyűrűzöttek. A tapogató rövid nyelű; terdizéke két felálló, hosszú, barnavörös sertével; pikkelye oldalt és befelé fordítva, keskeny; nemzőrésze kidagadó, alulról tekintve egy kicsiny, tompa foggal fegyverzett.

Mertekek: ♂	Törzs	4	$\frac{m}{m}$	ebből
	Fejmell	2·2	»	
	I lábpár	6·4	»	

E esinos kispók igen gyakori, leginkább tavaszi, magasabb helyeken nyári alak, mely a bokrokat, jelesen a nagy levelűeket kedveli, hol hálóját néha a levelek lapjára, ha az bemélyített, feszíti, a szár mellett pedig egy kis rejtet sző. Kertekben a Syringákat különösen kedveli. Kerékhalója szép, rendes, néha alig $4 \frac{m}{m}$ átmérőjű. Vasúti vonatokon többször észleltem, hol is az ablakok sarkaiba (kívülről) alkalmazta kis hálóját s a vonat robogása közben is fogdosta a hálójába sodort szunyogokat. Az aljaktól kezdve meg 3500—4000 láb magasságban is előfordul. Párzását nem ismerem.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Oláhfenesről, Mező-Záh, Hoszsutelke, Gyergyó Sz. Miklósról, a Mezőhavasról (4000 lábig), Nagy Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemény), Bálnáról (Ugyanott); magyar részekből: Pancsováról (Kis Szlatina, wojloviczi erdő), Orsováról (Allion töve), Ogradena (Mragonya völgy), Báziasról, Tokajról (Kopasz), S.-A.-Ujhelyről (Magos alja), Bükkhegység (Eger felett: Köhat), Csorbáról (Prvnyiszka), Nagy Váradról (Muz. gy. Moesáry), Budavideke (Muz. gy. Páve), Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.).

SPEC. 21. FAJ. EPEIRA ALPICA (L. K.) HAVASI K. ALPEN K.

(Alpes = havas; a tartózkodásról.)

Syn. 1869. *E. alpica* L. Koch in «Zool. Mitth.» aus Tyrol XLIII, Vers. der deutsch. Naturforscher, Innsbruck. p. 25

Vide: THORELL «Remarks» p. 547, 549.

♀ Világos tőkzöld, barnás oldalakkal, barnás hassal, az utóbbin két pár világos folt; a IV. lábpár terd, szár es ket végize barnán gyűrűzött; a végtest hátán, közel a fonók felett csak 2 pár fekete pont (a negy ingödron kívül); a fonók feletti rókavörös folt szétfolyó.

A fejmell és valamennyi függelke agyagsárga; a fejrész szelesedő, jól elválasztott; az I., II., III. lábpárnál a szár láthatólag barnán gyűrűzött (a IV. lábpár lásd fennebb).

A végtest szeles-tojásdad kissé lenyomott, oldalai bebarnítottak, úgy, hogy a hát élénk színe elesen határoltatik. A hát közepe rajzszerűen világosodó s e világosodás a négy ingödör körül és a hossz tengelyben néha feltünő; a végén egy szelességevel fölfelé néző trapezbe rendezve, negy fekete pontoeska áll.

A has feketesbarna; a zár es a fonók között két pár világos sárgászöldfolttal, melyek közzül a zár melletti pár néha összefoly.

A középszemesoport két hátsó szeme az alsónál láthatólag nagyobb es közelebb áll egymashoz mint az alsó egymás között.

A zár kevéssé kiemelkedő, fedő lemeze közel -, kissé csúcsosodó, a végén kömyeden elkerekített s alig egy keveset fellajló.

Mertekek: ♀	Törzs	7·8—8	$\frac{m}{m}$	ebből
	Fejmell	3	»	
	I lábpár	9·8	»	

E szép fajt eddig csak magyar részekből: Alsó Hamor (Borsod, Hollós fenyvese) ismerem, hol meglehetősen terjedelmű hálóját a fenyvek alatti bokrokon es a fenyvek ágai között szővé. A nemz. muzeumban egy példány Tatra-Füredről, hol Frivaldszky János ur gyűjté. A hím ismeretlen.

SPEC. 22. FAJ. *EPEIRA ACALYPHA* (WALCK.). RÉTI K. WIESEN K.

(ἀζυλῶς ἴς = fedetlen; a tartózkodásról.)

Syn. 1802. *Aranea acalypha* WALCKENAER «FUND. PARIS» II, p. 199

Vide: THORELL «Remarks» p. 454.

♀ Sárgás zöld; végteste oldalt bordaszerű fekete csikokkal díszítve; a fonók felől $\perp$ szerű, kissé szakadozott fekete csikok nyomulnak a hátra; kis alak, ívesen domború, tojásdad végtesttel.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze szűkülő, domború, a mellresz kerek, gödre hosszbenyomású, kissé barna, úgy, hogy a vörösessárga előtsten csiknak néz ki; a mell szelei finom, sötét szegélylyel ékesítve, mely az oldalszemek felé enyeszik. A mellvert, alajk és az állkapesok barnafeketék, a rágók vörös sárgák. A tapogatók és lábak vörös sárgák, az előbbiek végükön, az utóbbiak a száruk és lábvégiek csúcán bebarnítottak. A térd és czombizok rozsdássárgák barna szőrözettel és tüskékkel, mely utóbbiak fekete pettyekből indulnak.

A végtest a fonóktól ívesen és magasra emelkedik, az oldalak felől kissé összenyomott. A has felől 3—4 meglehetősen széles, szakadozott, fekete bordaszalag nyomul a hát felé; a fonóktól eleintén összefolyva később villaszerűen elvalva három fekete csik indul, melyek között a középső a leghosszabb, a másik kettő épen a második ingödörpárig nyomul; e csikok pontszerűen a végtest elejeig folytatódnak. A fekete csikok közötti tér mindenütt sárgazölden mintegy márványozott.

A has fekete, kettől egy páros sárgás-fehér folttal, a fonók mellett mindket oldalon két két sárgás-fehér petytyel díszítve.

A középszemek csoportja közel derék négyszögbe helyezve; a hátsó pár fekete karikába foglalva, látszólag nagyobb; az oldalszemek úgy elhelyezve, hogy a hátsók a hátsó középsőkkel egyenes sorba esnek. Az oldal és középszemek közötti távolság nagyobb a középszemek közöttinél.

A zár hátra felé íves, kevesse felvetett keretet alkot, melyben a rövid, széles, nyelvalaku, elől elkere kített fedő lemez úgy megfekszik, hogy a keret belső széleit éri.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 5—5.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 "
I lábpár . . . . . 8.2 "

♂ Igen kicsiny, nyulánk lábu; színezete megfelel a nőstényenek.

A tapogató kurta nyelvű, térdizen egy felálló serte; oldalt befelé fordított pikkelye kicsiny, nemzöszerve diószerűen kidagadó, alulról tekintve a végén egy esavart lemez, e mögött egy kurta, horogforma villásköröm látható.

Mertekek ♂ Törzs . . . . . 3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1.3 "
I lábpár . . . . . 4.5 "

Válfa ♀: A végtest elenk sárga, a középső csik teljesen hiányzik, a másik két csik kissé szétágazó, az ingödörökben comma (,) szerűen megszakadott.

A legesimósabb kis keresztések köze tartozik; közönséges, bujább növényzetű helyeken, nevezetesen réteken (innen magyar neve); bokros helyeken is nagy számmal található.

Meglepően nagy kerek hálóját a növények szirmaira alkalmazza, igen ritkán folyamodik rejtszöveshez s legtöbbször beéri egy egy level alsó lapjával. Egész nap mozgásban van s úgy látszik, hogy tavaszi és nyári nemzedéke van. A hímek májusban ivarérettek. Párzását nem ismerem.

Találtam eddig erdélyi részekben: Kolozsvár, Szász-Vesszős, Korond, Balánbánya, Tölgyes, Mező-Záh, Gyeke, Szt.-László, Torda stb. retségein, N.-Szeben (Sill); magyar részekben: Uj-Palánkán, Pancsován, Orsován, Ogradena (Mragonya völgy), Báziason, Tokajban, Tarezalon, Rakamazon, S. A. Ujhelyen, Alsó Hamorban (Borsod), Nagy-Váradon (Muz. gy. Mocsúry), Pecs vidéke (Muz. gy. Pável), Mehadian (Muz. gy. Frivaldszky), Buda (Sashegy, Muz. gy. Pável).

SPEC. 23. FAJ. EPEIRA DIODIA (WALCK.) (ÁL-K. TRÜGENDE K.)

(*diodesia* = átmenés, elszökés; *diodes* = átmenet; a Meta nemhez való rokonságra látszik vonatkozni.)

Syn. 1802. *Aranca diodia* WALCKENAER «*Faun. Paris*» II. p. 200

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 455.

♀ Kis alak; alakilag az *Epeira* diademátára emlékeztet; az előtest világos rozsdabarna; a végtest feketebarna, hátán elöl egy Δ elkerekített sarkú fehér folttal, mely belsejében két — — forma, barna, finom vonalat mutat. Az állkapcsok szélességöknél alig hosszabbak; a szemcsoport közelebb áll a Meta¹ mint az *Epeira* neméhez.

A fejmell kicsiny, fejerésze jól elválasztott, kisé nyújtott és domborodó; a mellrész kikerekítve domboru; a módos hátgödörből a jól látható barázdák esillagszerűen oszolnak a csipők felé; az egész rész rozsdasárga. A mellvert világos rozsdasárga, gyeren álló fekete szőrözettel; a szájrészek hasonló színűek; szeleiken alig észrevehetően bebarnitva.

A tapogatók és a lábezombok töve világos rozsdasárga; a tapogatók végze egészen, a czombok vege határozatlanul, elmosódva bebarnitott.

A végtest elöl magas, kisé vállas, a vége felé tojásdadra elkerekített, sötét feketebarna; elején egy Δ fehér folttal, melyben két — — vonás áll, ez alatt oldalfelől feheren kigyózva, és igen finoman szegélyezett bársonyfekete czimer, a czimer felett meg egy finom fehér $\wedge$ ágrajz.

A has fekete, oldalt ( ) szerűen, sárgásfehéren szegélyezve, e szegély a fonók fele kirívóan világos. Az alsó fonópár mellett rendszeren egy fehér pettyár.

A középszemcsoport derek négyszögbe elhelyezve, az oldalszemek kissé hatralépnek, nem érintkeznek egymással s csak kevéssel távolabb állanak a középszemektől mint ezek egymástól.

A zár nem kiálló, fedő lemeze vézna, sárgás-fehér, meglehetősen hosszú, pálcaforma-egyenes, a végén kissé reszűntösen lekapva es bebarnitva.

Mértékek ♀ Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 »
I lábpár	9 »

♂ Ismeretlen.

E szép fajt magyar részekben az Ogradena mellett a Dunaszorosba meredező Csukár mare szikla tövében júniusban találtam, hol bokrok árnyékában szövő hálóját. Erdélyből Kolozsvár környékéről meg van a Schuszter Károly gyűjteményében.

GEN. 3. NEM. CYRTOPHORA. (SIM.)

(*cyrtosis* = pup, Buckel; *cyrtos* = viselni, tragen. A végtest tevépüpjára vonatkozik.)

Syn. 1864. SIMON «*Hist. nat. des Araig.*» p. 255, ad partem.

Vide: THORELL «*On europ. Spid.*» pag. 57.

A végtest egy hátrafelé tolt, tetemes, kúpalaku pupot visel. Az oldalszemek a középsőktől csak valamivel távolabbra esnek, mint az alsó sor középszemei egymástól; a hátsó szemsor határozottan kihajló; az oldalszemek meglehetősen széjjelváltak. A fejmell keskeny, részeiben jól dombortított.

E nemnek nálunk csak egy képviselője van, mely sajátos testalkata mellett, finom hálóinak olykor igen merész alkalmazása által tűnik ki. Fajrokonai deli alakok.

¹ Az oldalszemek nem épen érintkezők, a középsőktől csak kevéssel távolabb állva, mint ezek egymástól.

SPEC. I. FAJ. CYRTOPHORA CONICA. (PALL.). KÜPOS KÜLLŐPOK. KONISCHE SPEICHENSPINNE.

(comis = kúp; a végtest magas púpjára ezélez; a «küllő» a fehér lábezombokia s a hálóra is vonatkozik.)

Syn. 1772. *Aranea conica* PALLAS «Spicil. zool.» I, 9. p. 48.

Vide: THORELL «Remarks» p. 48.

♀ Sötét alapon tarka színű. A hát púpja széles alapból indulva magasra emelkedik es kisse hátrahajló. Valamennyi lámpár ezombja-tőven alabastrum fehér es kisse áttetsző.

Az alak kurta, zömök, aránylag kis fejmellet; a végtest, a kúp táján merve, szélessegenél magasabb magasságánál valamivel hosszabb.

A fejmellet igen módos fejlődésű, sötét vörösbarna; fejeresze jól elválasztott es jól kiemelkedő, a kerekded mellrésznél keskenyebb. A mellvért gyeren szőrös, vörösbarna; a rágók tövüktől domborúan, kisse terdszerűen kihajlók, vörösbarnák; az állkapesok es az alajk töve vörösbarnák, széleik szélesen rozsdasárgák.

A tapogatók végize fekete s csak töven sárgás, az alapizek áttetszően sárgásfehérek. A ezombok tövüktől egészen közepén felülgalabastrum fehérek, végükön szélesen feketebarnán gyűrűzve; a több iz igen sűrűn feketebarnán gyűrűzött.

A végtest színezete változó; felül többnyire feketebarna, a hát elején oldalt két terjedelmes, sárgás, nagy folt, mely elől összefoly; az összefolyás csucsában (|) szerű világos feheres jegy, melytől azután egy sokfelekepen megszakadozott sárgás folt keresztyszerűen indulva, a pup csúcsa előtt hegyesen végződik, inkább hátrafelől mint oldalról, de mind a két felől, ket-ket csipkeszerű foltoeska igyekezik a csúcsra, a fonóktól pedig a csúcsig egy sárgásfeher szalag vonul mely egy-két keresztvonal által megszakittatik. Az oldalak alja fahejszín es sárga vegyületű. A has fekete, a fonók előtt egy harántfekvő nagy, sárgásfeher foltpárral.

A szemesoport (lásd II. 4 t. 70 a) mindket sora kihajló, az alsó sor kihajlása tetemes. A közepesoport négy szeme közül az alsó pár távolabb áll egymástól mint a hátsó pár; a két pár közötti távolság ismét nagyobb annál, a mely az alsó pár között létezik. Az oldalszemek egymás között jól elválasztottak s a hátsók annyira esnek a közepesoport hátsóitól, a mekkora távolság az alsó es hátsó középszemek között.

A zár kidagadó, két harántfekvő gombszerű dudorodást mutat, melyek között a világos, gyantaszerű, vezna fedőlemez könnyeden lehajlik anélkül, hogy a gombok határát meghaladná.

Mertekek: ♀ Törzs a fejtől a fonóig . . . . . 7 $\frac{m}{m}$
 » » » pup csúcsáig . . . . . 9 »
 a fejmellet . . . . . 2·2 »

Neha egészen fahejszínű; máskor barna oldalak mellett levelalaku feheres rajzot visel a hátán, vagy barna hát mellett oldalaiban világos.

♂ igen karesű termetű; lábai a nőstényéhez hasonló, az előtest élénk vörösbarna, a végtest feheres oldalakkal, felületén barnás; a pup módos es nyergesen válik ki a hátból; a végtest egészen kisebb az előtestnél. A lábak nem feltűnően hosszúk. A tapogató sárga, pikkelye jól bemélyített, kerekded kanál alakú, barna, oldalt befele fordított s belőle dagad a nemzőszerv, mely vastagságánál hosszabb s két barna, chitines, fénylő, hajlott lemez között sárgás hártvát mutat, az egyik lemez kisse kampósan hajolva tompa, a másik erős, kurta körömben végződik.

E szép pók kertekben es az előhegysegek bokros helyein nem ritka s tavaszi es őszi nemzedekkel dicsekedhetik. Hálója a legszebb kerekhálók közé tartozik, a mennyiben küllői es csigafonalai igen sűrűek es szabályosak; a mellett nem ritka, hogy e hálók keretfonalai 5—6 ölnyi távolságra álló fákat kötnek össze. A kertekben, nevezetesen a regibb babkarókat kedveli, hol azután nappal gyakran az elálló kergek alá vonul meg. Hálója után úgy is felismerhető, azáltal, hogy a háló teresejétől lefele egy sorba rakja es göngyöli be prédáját. Párzását nem ismerem.

Találtam eddig erdelyi részeken: Kolozsvár (Museum kert), Szász-Vesszős, Mező-Záh, Balánbánya és a Bekás-szorosban; Nagy-Szeben (Sill gyűjtemény); magyar részeken: Bogojeva (a pusztá kóroin), Palánka (Trnovaczi erdő), Orsovan (Allion, Graczká völgy, Jeselnitza völgy) Mehadia (fehér kereszt tája), Mehadia-Damoclet (Muesuronye legelő), Ogradena (Csukár szikla töve), Alsó-Hámor (Hollós fenyves, Coburg forrás, Lustavölgy), Pécs vidéke (Muz. gy. Pável), Buda vidéke (Muz. gy. Pável), Mehadia (Muz. gy. Fridvaldszky), Dabas (Muz. gy. Metelka Ferencz).

GEN. 4. NEM. SINGA. (C. K.)

(Σύγγα = földrajzi név.)

Syn. 1836. C. Koch «Die Arachniden» III, p. 42.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 58.

Hengerded vegtestű, kis alakok (törzs hossza legfeljebb $7.5 \frac{m}{m}$). A vegtest rendszeren sötét színű, világos hosszszekokkal díszített, gyeren szőrös, puha bőrű és zsirfenyű. Az oldalszemek majdnem érintkezők s az alsó sor középsőtől alig állanak távolabb mint ezek egymástól. A lábak aránya 1, 2, 4, 3. Buja növényzet, jelesen tőszek és mocsarak lakói, melyek kis kerek hálóikat a gyengébb növények szirmai köze szövik s melléjük elmeszen alkalmazott, igen változatos rejteket szőnek.

SPEC. I. FAJ. SINGA HAMATA (CL.) NYILAS SZINGAPOK. PFEIL SINGASPINNE.

(hamus = horog; némileg talál a végtest rajzára, mely keresztberóvott nyelű nyilhoz hasonlít.)

Syn. 1757. *Araneus hamatus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 51.

Vide: THORELL «Remarks» p. 28.

♀ Fekete; sárgavöröses finoman barnán gyűrűzött lábakkal, a vegtest hátfelen egy ↑ nyíl forma világos sárgásfehér rajz, melynek nyelet több haránt vonás metszi; oldalai sárgás színnel elegyítve sötét barnások.

Kis, hengerded alak, módos fejmellel és lábakkal.

A fejrész jól elválasztva, domború, a mellnel nem feltűnően keskenyebb, feketebarna, zsirfenyű; a mellresz a fejresznel kevesbbe domború, vörösbarna, a nyelecske fele világos vörösbarnás; a mellvert fekete, gyéren szőrös.

A rágók sötét feketebarnak, tövükön láthatólag kidomborodók; az állkapesok és az alajk vörösesbarnak, széleiken alig valamivel világosabbak. A tapogatók vöröses sárgák a három végiz fekete gyűrűvel.

A lábak vöröses sárgák, a czombok s a többi izek végükön barnas gyűrűvel, mely az első két labpar térdizen igen határozatlan. A czombok alul fegyvertelenek, a többi lábízület alul erős, sötét tüskékkel fegyverzett.

A vegtest tompakörded, kissé nyújtott és hengerded, a fonók felett jól kiálló. Alapszíne fekete. A hátfel elejére irányzottan egy ↑ szerű rajz, mely nyelevel a fonókig ér s a hátón 3 --4 kissé határozatlan harántvonal által metszetik, a melyek a sárgán és barnán elegyes oldalakba enyesznek. A has fekete, oldalt két párhuzamos sárgásfehér vonással szegelyezve, mely sem a fonokat sem a rimát nem éri el.

A középszemesoport hátrafele szűkülő trapezbe elhelyezve; az oldalszemek majdnem érintkezők, távolságuk az alsó középszemektől valamivel nagyobb annál, a mely az alsó sor középszemeit egymás között elválasztja. Előlről nevezé az alsó sor kissé kihajló, a hátsó kissé behajló.

A zár vörössárga, egyszerű, kevesse kiemelkedő kerettel; fedő lemeze alapján szeles, vegfele kisse csücsösödő, elkerekített s a zár keretet open meghaladó hosszúságú, alig észrevehetően $\sim$ formán hajlott.

Mertekek ♀ Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·9 „
I lábpár	8·2 „

♂ Kiesiny, karesu; elenken sárgás vörös, egyszínű lábakkal, enyésző nyílrajzzal, melyen a harántvonalak alig kivehetők. A vegtest alapszíne vörösbarna. A szemcsoport, jelesen az alsó középszemek tetemesen kiállók; az oldalszemek felülről tekintve kisse hátralepők. A has fekete; sárgás oldalszegelye inkább foltot mint csíkot kepez. Az I. es II. lábpár aránylag meghosszabbított, valamennyi elenk sárgás-vörös, gyűrűm-alkúli. A tapogató rövid, sárgásvörös nyelű; pikkelye nagy, kanál alakú, csak kevesse befele es oldalt fordított; nemzőszerve módosan kidagadó, oldalról tekintve egy arforma embolust ez alatt pedig egy kisse csavarosan vegződő lemezt mutat.

Mertekek: ♂ Törzs	3·6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 „
I lábpár	6·5 „

Válfa: *a*. ♀ A lábak egyszínűen sárgásvörösek; a vegtest oldalainak világos színe hosszávva tömörül, úgy, hogy a nyíl nyelevel párhuzamosan állva, mintegy három csíkossá teszi a fekete vegtestet, egyebkent az előbbinek megfelelő es annyi mint: *Singa nitidula* C. Koch, mely eddig önálló fajként szerepelt s nem egyeb a *S. hamata* (Clerck) ifjabb nőstényenél. (Thorell tanár is ezt tartja.)

Válfa: *β* ♀ a fejmell fejresze feketebarna, a mellresz sárgás vörös, a többiben az *a* valfajnak megfelelő, annyi mint *S. melanocephala* C. Koch (lásd THORELL «Remarks on Syn: p. 28).

E csinos kis pók, leginkább tavaszi alak, buja füves helyeken, de leginkább a tavak sáros szelein igen gyakori es májusban ivarérett. Kis halóját a füvek, sáslevelek közbe alkalmazza, közel a földhöz es többnyire dülten, neha open vízszintesen is. A lakás készítésben nagy mester: majd a füvek bojtját szövi össze lefele nyíló zaeskövé, majd a sás, a gyekeny levelet huzza össze esatornásan s e esatornára hófeher, tomott leplet szö, mely alatt megvonul s peteit is lerakja.

Úgy látszik, őszi nemzedeke is van; teny az, hogy tavasztól őszig lelhető; de megis tavaszkor a leggyakoribb. Typikus alakját ismerem, magyar reszekből: Orsováról (Allion tove), Rakamazról (zsidó temető) Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry); *a* Válfaját erdelyi reszekből: Kolozsvárról, Szamosfalváról, Mező Záhról (mocsáros helyekről), Szeben környeke (Sill, Bergleiter gyujtemeny es Seidlitz jegyzete), Disznódról (Sill gyűjt.); magyar reszekből: Doroszló (Mosztongá nádja), Apatinból, Palánkáról, Újvidékről, Pancsováról (Kis-Szlatina mocsár), Orsováról (Füzes a neutralis területen), Ogradena (Mragonya völgy talpa), S.-A-Új-hely (Furdő melletti nádas), Sz.-Fehérvár (Sóstó), Nagy Várad, (Muz. gy. Mocsáry), Pest vidéke (Muz. gy. Frivaldszky) Orsova (Muz. gy. Frivaldszky). Válfa: *β* magyar reszekből: Doroszlóról, Apatinból es Orsováról

SPEC. 2. FAJ. *SINGA LUCINA*. (SAV. ET AUD.). ÉKES S. SCHMUCKE S.

(Lucina = myth. név, a születés istennője.)

1825. (?) *Epeira* (?) *Lucina* SAV. ET AUD. «Deser. de l'Égypte?»

1867. *Singa semiatra* L. KOCH. «Zur Arachn. Fauna Süd Europ.» k. k. zool.-bot. Ges. Wien. pag. 4. (860).

♀ Sötét dohánybarna színű, barnásvörös lábakkal; a vegtest hatfelen három szelesebb, sárgásfener, elesrajzú hosszcsík; az első lábpár czombján felul a vege egy ekalaku barna folt.

A *S. hamatánál* valamivel kisebb alak, aránylag hosszabb es erősebb lábakkal a vegtest megfordítva hossztojásdad (csücsösabb vegevel előre fordítva).

A fej mell módosan fejlett, vörösbarna; fejerésze kissé kiemelkedő, módosan domború. A mellvert egyszínűen barna, zsírfényű.

A rágók tövüknel módosan kidomborodók, végükkel az állkapcsokra hajlók, barna-feketek. Az állkapcsok s az alajk vörösbarnák. A tapogatók agyagsárgák; végizük bebarmitott (nem gyűrűs). A lábak agyagsárgák; az I. pár czombja végén, felül, egy tetemes nagyságú, ekalakú, hegygyel lefelé irányozott, barna folt; a lábvégek kissé bebarmitottak, a III. és IV. lábáron homályosan gyűrűsek.

A végtest sötét dohánybarna, három sárgás fehér (□) állású csikkal, a közep és oldalesikok között nemi határozatlan -- világos tarkitással. Az oldalak szennyosbarnák. A has barna, kettfelől halvány sárgásfehér, párhuzamos, rövid esikok köze foglalva.

A középszemcsoport hátrafele igen szűk trapezbe elhelyezve; az alsó középszempár közötti távolság majdnem nagyobb annál, a mely a középszemeket az oldalszemektől elválasztja. Az alsó középszempár tetemesen kiálló.

A zár megfekvő, hosszú, haránt-dudorodás, egy elöl elkerekített, nyelvyszerű, rövid fedőlemezzel.

Mertekek: ♀ Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3 »
I láb pár	8 »

♂ aránylag nagy; a nősténytől — színezetre — csak annyiban különbözik, hogy az első lábpar czombfoltja elmosódó.

Az I. és második lábpar hosszú. A tapogató rövid nyele agyagsárga, terdizen egy felálló sertevel; pikkelye módos, kanálszerű, kevéssé oldalt befelé fordított; nemzőszerve módosan kiálló, oldalról tekintve egy, kissé nyitott madáresőrlőhöz hasonló embolus látható, melynek külső fele árforma, alsó fele vaskosabb, fogszerű.

Mertekek: ♂ Törzs	4.6 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.2 »
I láb pár	10 »

E kis pók eredetileg Palaestinából lett ismertetve. A faj egészen biztos. Találtam: Doroszlón a Mosztonga sásában igen kora tavasszal (1873. ápril 4-en) ♂ ivarát ivarérett állapotban; továbbá a Balaton nádjában (szeptemberben fejletlen állapotban). Az ivarérett nőstény csak 1874. évi júliusban került meg Doroszlón. A példányok Thorell tanár által a Palaestinából származó eredeti példánnyal összehasonlítottak. Simon E. csak Algeriából ismeri. (Les Arachnides de France Tom. I. 1874. p. 123). Ausserer Olaszországból közölte.

SPEC. 3. FAJ. SINGA HERII. (HAHN). HER SINGÁJA. HERS S.

(Her, német természetbarát tiszteletére).

Syn. 1831. *Epeira Herii* HAHN «Die Arachniden» I, p. 8.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 26, 457, 515.

♀ Fekete; a végtesten három széles (□) állású hosszcsikk, melyek közül a középső mintegy hasított, sárgásfehér, belsejében élénk rozsdasárga. A végtest széles-tojásdad (nem hengerded). Zömök, kurta alak, finom, élénk-rozsdasárga lábakkal.

A fej mell módosan fejlett; fejerésze jól elválasztott, módosan domború, sötét vörösbarna, a mellresz élénk rozsdavörös; a mellvert rozsdasárga. A rágók módosan domborúak, rozsdasárgák. Az állkapcsok és az alajk rozsdasárgák, közepén elmosódva bebarmitottak. A tapogatók egyszínűen rozsdasárgák.

A lábak élénken rozsdasárgák, szőrösek, gyeren álló gyenge sertékkal s csak a bordáskarmok táján kissé bebarmitottak.

A végtest szélesen tojásdad, három hosszcsikkal; ezek közül a középső mintegy hasított (ket végén

eles-esucos, közepe fele mindinkább nyíló), mind a három sárgás fehér, a középső belsejében egy elénk rozsdasárga elmosódó, csikkal díszítve. A has egyszerűen feketebarna.

A középszemcsoport dereknegyszögben áll s a színt érintkező oldalszemektől akkora távolságra esik, a mekkora a távolság az alsó sor középszemei között.

A zár sárgás, síma keretű; fedőlemeze széles, a zár szélét kissé meghaladó, elől elkerekített, egyszerűen – lehajló és szélein kissé bebarmitott.

E típus megfelel annak, a melyet C. KOCH *S. nigrifrons* nev alatt írt le («Die Arachniden» XI. p. 153).

Mértekek: ♀ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 »
I lábpár	5.5 »

♂ igen kicsiny, hosszulábú, karcsú; a végtesten csak a díszes középsík látható; színezete egyébként a nőstényével megegyezik. A tapogató kurta nyelvű, terdizen egy felálló, kurta serte; pikkelye kamászerű, rozsdabarna, kissé oldalt es befelé fordított; nemző szerve módosan kidagadó, alulról tekintve egy rugómódra lekanyarodó hosszú, vékony, fekete embolust mutat, melynek töve mellett egy vaskos, tompa-esucos köröm mutatkozik.

Mértekek: ♂ Törzs	3.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.8 »
I lábpár	5 »

Válfa *a.* ♀ Az egész fejmell rozsdasárga, a végtest barnasárga, a díszes középsík határozottan kiténik és mindkét oldalról némi feketés foltocsákkal szegélyezett.

E kis faj legdíszesebb kerékhalósaink közzé tartozik, s eddig Pancsováról a wojloviczi erdőben elterülő «Kis Szlatina» mocsár sásából ismerem, hol kora tavasszal mind a két nemben ivaréretten fordul elő. Az irok által rendszeren a *S. pygmaeaval* összetevesztetik. Fajunk kétségtelen, Thorell tanár igazolta. Erdélyből, Kolozsvár környékéről meg van a Schusztér Károly-fele gyűjteményben is.

SPEC. 4. FAJ. SINGA PYGMAEA. (SUND.). TÖRPE S. ZWERG S.

(Pygmaei = a régiék mesebeli törpe népei; az alak kicsinységére vonatkozik).

Syn. 1830. *Theridium pygmaeum* SUNDEVALL «Svenska. Spind. Beskr.» p. 121. ad. part.

Vide: THORELL «Remarks» p. 26, 67, 455, 457, 554.

♀ Fényes fekete vagy sötétbarnafekete; a végtest felületén három fehér vagy sárgásfehér, ríktó hosszcsikkal (|). Igen kis alak, kissé hengerded végtesttel, vöröses, arányos lábakkal.

A fejmell kicsiny, barnásvörös, neha (a barnásoknál) vöröses barna; fejeresze kiemelkedő; a mellvert feketebarna.

A rágók barnásvörösek, kissé duzzadtak és tövüktől terdszerűen kihajlók. Az állkapcsok és az alajk sötét barnásvörösek. A lábak rozsdavörösek, szőrösek, fegyvertelenek, a bordás körmök táján kissé bebarmitottak; ilyenek a tapogatók is.

A végtest hosztojásdad, kissé hengerded; felül fekete, vagy sötétbarna fekete, három ríktó fehér csikkal, melyek közül az oldalbeliek neha sárgások, a középsík pedig közepén, de ritkán, hajjinoman hasított. A csikok a háttestnek sem elején sem végén nem érnek össze. Neha az oldalsíkok enyészők. A has fekete, kétoldalt egy-egy párhuzamos fehér vonással díszített.

A középszemcsoport kiemelkedő, dereknegyszögbe helyezett, mely azonban szélességével valamivel magasabb. Az oldalszemek érintkezők, a középszemektől akkora távolságra, a mekkora az alsó sor középszemei közötti. Az alsó sor kihajló, a felső behajló.

A zár egy közös keret, melyben ketoldalt két kerek nyílik van; ezek között kozbül egy sima, fényes, szeles lemez látható.

Méretek: ♀ Törzs	3·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·4 »
I lábpár	3·8 »

♂ előttem ismeretlen.

E kis faj tavaszi és nem épen gyakori; leginkább földhányások gyepes oldalán fordul elő, hol a fűszálakon fel s alá jár. Hálózata ismeretlen, ezért es életmódjáért mint szemállásáért is átmeneti alak gyanánt szerepel.

Legtöbbször e pók mutatott le Singa Heerii gyanánt. (Lásd THORELL «Remarks»-on Syn. &c. p. 26. &c.)

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Museum kert), Mezö-Zahról (Bottavölgy), Balánbányáról (Nagy-Hagymás töve); magyar részekből: Doroszlóról (zsidó temető), Apatinból (Galagonyás erdőcske), Palánkáról, Pancsováról (honved löhely), Tokajból (legelő), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry).

SPEC. 5. FAJ. SINGA ALBOVITTATA. (WESTR.). FEHÉRJEGYŰ S. WEISSGEZEICHNETE S.

(alba = fehér, vitta = sáv, csík; a fejmell jegyére vonatkozik).

Syn. 1851. *Epeira albovittata* WESTRING «Förtecken» pag. 36

Vide: THORELL «Remarks» pag. 28.

♀ Sárgásfehér, vagy zöldesfehér; a sötét fejmellen egy kirívó fehér folt.

Zömök kis alak, finom, rövidke lábakkal.

A fejmell, az állkapcsok, a rágók és tapogatók sárgásbarnák; a fejrészt jól elválasztott, domboru, kisse világosabb, a végén és a mellrésztre átmenve egy csontfehér folt. A mellvert fekete. A lábak egyszínűen barnássárgák, szőrösek, fegyvertelenek. A végtest kerekdeden tojásdad, felül csontfehéres vagy zöldes, némi erezettel és közepén egy elmosódó, egészen fehér hosszcsikkal; oldali feketések. A has fekete, kétfelől finom, párhuzamos, fehéres vonallal szegélyezve.

A középszemesoport deréknégyszögben áll; az oldalszemek egymás között érintkezve a középsoporttól oly távolságra esnek, mely valamivel nagyobb annál, a mely az alsó sor középszemeit egymástól elválasztja.

Méretek: ♀ Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·2 »
I lábpár	3·5 »

♂ ismeretlen.

E kis pókot csak egy pontrol ismerem: Kolozsvárról a «Szenafüvek» buja fűéből, hol június havában lettem harmadvedlésű állapotban, melyben színezete teljesen talál Westring leírásával.

SPEC. 6. FAJ. SINGA SANGUINEA. C. K. VÉRÉS S. BLUTROTHE S.

(sanguis = vér; az alapszínre vonatkozik).

Syn. 1845. *Singa sanguinea* C. KOCH «Die Arachniden» XI, p. 155.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 456. 457.

♀ Vér- vagy barnavörös; a végtest elején és végén, felül, ket-két fekete, párosan álló folt. Zömök, kis alak, vékony, rövidke lábakkal. A fejmell jól elválasztott, jól kiemelkedő, domborodó; a mellrészt arányos, boltozatos; mindkettő barnászörös. A mellvert fekete. A rágók módosan domborodók, vörösbarnák s

ilyen színűek a tapogatók is. Az állkapcsok és az alajk barnások. A lábak vékonyak, rövidkék, rozsdavörösek; az I. és II. lábpár czombja, úgy a IV-dik lábpár két végze is bebarmitottak.

A végtest tojásdad, barnászörös; közbül egy elmosódó, oldalt egy-egy szakadozott világosabb csik maradványaival. A közepesik maradványaihoz a végtest elején és végén egy-egy fekete folt pár alkalmazkodik. A has barnavörös, kitüntetett nélküli. A középszemcsoport dereknegyszöget kepez s fekete, kiemelkedő teresen áll; a szemek közötti távolság megfelel annak, a mely a közep- és oldalszemek között letezik.

A zár aránylag nagyocská, rozsdavörös; három egyenlő, fenyő, elkerekített, kis karajból áll.

Mertekek : ♀	Törzs	3·8 ^{mm}	ebből
	fejmell	1·6	»
	I. lábpár	3	»

♂ ismeretlen.

E kis pók, melynek szövetét nem ismerem, rendszeren kövek alatt található, még pedig leginkább nyár derekán. Életmódja, szemállása szerint átmeneti alak a kerekhálósok és hurukkötők között. Nem épen gyakori. Ismerem magyar részekből: Rakamazról (kincstári berkek) és Ó-Huttáról (Borsod, Bükkhegyseg), Nagy-Szebenből Sill közölte.

GEN. 5. NEM. CERCIDIA. THOR.

(*κερσις* = vetelő, Weberschiffchen. A végtest alakjára vonatkozik).

Syn. 1869 THORELL «On europ. Spid.» p. 58.

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3; ¹ a test kemény, pontozott bőrrel fedett. A végtest elöl csúcsos s e csúcsossággal a mellrész felett kiáll; az alsó fonók előtt egy (nehezen kivehető) harántrés. Egyébent a Singa nemnek megfelelő, nevezetesen a *S. sanguineat* megközelítő alak.

SPEC. I. FAJ. CERCIDIA PROMINENS. (WESTR.). HÁTAS VETÉLŐPÓK. BUCKEL SCHIFFSPINNE.

(*promineo* = elő-, kiállni; a végtestnek az előtestre való fölfekvésére vonatkozik).

Syn. 1851. *Epeira prominens* WESTRING «Förtecken» p. 35.

Vide: THORELL «Remarks» p. 30, 554.

♀ Élénk fahéjbarna; esikszerű, szakadozott hátrajzzal; vörössárga sűrűn barnán foltozott és gyűrűzött lábakkal; a fejmell élénk vörösbarna alapon sötétbarna csikos.

Kis alak, hosztójásdad, felül kissé lelapított, elöl csúcsos végtesttel, módosan fejlett lábakkal. A végtest kerges tapintású.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze jól kiálló, oldalról tekintve kissé íves; a mellrész domborodó, módosan széles; mindkettő elenken világos-vörösbarna. Az oldalszemektől kétfelől és kissé összehajolva két széles sötétbarna sáv fut, mely a hátgödörbe egyesülve enyészik; a mell oldalain hasonlóképen sötét sáv vonul szegélyképen, mely a szemek felé enyészik. A mellvert, alajk és az állkapcsok feketebarnák. A homlok a rágók felett kissé kiáll; a rágók világos sötétbarnák, tövüknel kissé térdszerűen kihajlók. A tapogatók vörössárgák, a negyedik íz vége barnavörös gyűrűvel. A lábak vörössárgák, az első lábpár czombja majdnem tövig vörösbarna, töve körül vörössárga gyűrűvel; a többi czomb inkább foltos mint gyűrűs. A lábak többi íze szépen gyűrűzött s a szár és második lábvégiz a közepén is gyűrűt viselnek.

¹ A negyedik lábpár túlhosszasága 0·5 ^{mm}, melyet többek között MENGE A. «Preussische Spinnen» p. 80. sub «Cerceis» meglevőnek állít, igazában oly subtilis, hogy legpontosabb, ismételt méréseim sem bizonyíthatták be, s inkább kitűnt, hogy az I. és IV. lábpár közli egyenlő hosszúsága s a IV. lábpár hosszúsága alig számbavehetőleg nagyobb; a hímeknél az első lábpár épen határozottan hosszabb a negyediknél.

A végtest hossztojsdad, kissé lelapított, elől csucos; felületén, kivált elől, egyenetlesen, durván és mélyen pontozott; kerges keménységű. Alapszíne fahéjbarna, sárgával és sötétbarnával elegyített; a csücsosodástól közel a végtest közepéig egy egyenetlen szelű, világos vörössárga csik vonul; neha az oldalak is kissé világosodók. A has vörösbarna, oldalt elmosódva sárgásan szegélyezett. A fonók előtt egy kis $\subset$ szerű haránthasitek áll, melynek rendeltetése ismeretlen.

A hátsó középszemek nagyobbak az alsóknál, mind a négy dereknegyszögben áll, a rágók fövetől távolabbra mint egymás között. Az oldalszemek közel érintkezők, a hátsók az alsóknál nagyobbak, távolságuk a középszemektől alig akkorra a mekkora a köz az alsó sor középszemei között.

A zár hátrafelé egy-egy fénylő vörösbarna felkarikát alkot, melybe a széles, sárgás, elől elkerekített, durvás felületű fedőlemez nyelyszerűen befekszik.

Mértékek : ♀	Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2	»
	I lábpár	4·2	»

♂ A nősténynek egészen megfelelő színezet mellett egészben valamivel sötétebb. Nem igen feltűnően bár, de karesú jól fejlett előtestesttel és fejlett előlábakkal, melyek a IV. lábpárnál hosszabbak. A tapogató vöröses-sárgás kurta nyelen, melynek térd- és eltörpült szárízén néhány hosszú serte áll; pikkelye barna, kanálszerű, oldalt és befelé fordított; nemző szerve jól kidomborodó, sötétbarna, feljülről tekintve közel a tövehez és oldalt (kifelé) egy tetemes hosszúságú, karesú, tompavégű embolus sarkantyú módra meredez.

Mértékek : ♂	Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2	»
	I lábpár	5	»
	IV lábpár	4·5	»

Nem épen gyakori, sásban és bokrokban élő igen csinos kis pók, mely tavasszal ivarérett. Halóját nem ismerem. Ismerem az Apatin melletti cserjésekből, Ogradenáról (Fraczila), Tokajból (legelő).

GEN. 6. NEM. ZILLA. (C. K.)

(Zilla = bibliai név, Lamech neje.)

Syn. 1834. C. Koch in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.» 125, 19 ad partem

Vide : THORELL «On europ. Spid.» p. 59.

A hátsó sor oldalszemei ugyan e sor középsőitől a nőstényeknél nem állanak távolabbra mint a középszemek egymás között — valamivel távolabbra a hímeknél. A hátsó szemsor felülről tekintve majdnem egyenes. A homlok nem áll ki a rágók töve felett. A fej mell aránylag keskeny. A has széleskörű, kissé lelapított. Az előlábak hosszuk s a két láb végig a szárhoz képest kissé hirtelenül vékonyodó. Az egyes fajok rajzban igen hasonlóak s csak a nemzőrészekben feltűnő különbségek alapján biztosan megkülönböztethetők. Kerékhalóik mellé rejtet szőnek; némelyek a havasokon tetemes magasságban is tartózkodnak.

SPEC. 1. FAJ. ZILLA X NOTATA. (CL.) X JEGYŰ ZILLAPÓK. X-ZILLASPINNE.

(x notata = x betűvel jegyzett; a végtest elején álló rajzra ezélez.)

Syn. 1757. *Araneus littera x notatus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 46.

Vide : THORELL «Remarks» p. 31.

♀ Zöldessárga, barnással elegyes; a végtest elején, első pillantásra otromba x-nek tetsző sárgásfehér jegy. Körűded, láthatólag lelapított végtest, keskeny rozsdabarna előtest és hasonló színű lábak, bebarnított izekkel.

A fejmell nyújtott, veznás, domborodó; a fejresz nem emelkedik ki s elől kissé leesapott, ugy a mellresz hátsó fele is. A hátgödör éles-hosszbenyomású némi csillagszerű barázdákat kisugárzó; a fejresz kávésan elválasztott. Az egész rozsdabarna, a hátgödörből a fejfelé ∇ szerűen bebarmitva. A mellvert közbül ekformán sárgafehér, szélein szelesen barna. A rágók vörösbarnák tövüknél kidomborodók, végök fele vékonyulók és szejjelállók; csipőkörmük töven sötét vörösbarna, végén áttetsző, világosabb beesapó rése 5 foggal fegyverezett. Az állkapcsok kissé laposak, sárgásbarnásak. A tapogatók kissé veznák, egyszerűen vörösbarnák. Az első lábpár hosszú; valamennyi vörösbarnu, a harmadik és negyedik lábpár czombja közepén egy gyűrűnek tetsző sötét folt; minden czomb közepén (felső lapján) egy barna tövis, az első pár lábvegenek ket ize kissé hirtelenül vékonyodó.

A végtest zöldessárga, közepé czimerszerűen világosodó és hátratelé némi kigyózó, sötétes szegelylyel határolt. A világosodás a végtest elején az otromba x jegyet alkotja meg. A czimer belsejében némi ágas erezet látható; vége fele határozatlan harántvonások is láthatók.

Az oldalak sárgászöldes és fekete színnel elegyesek. A has barnás, oldalról enyeszó-fehéresen szegelyezett. A középszemesoport hátrafele alig szűkülő trapezbe elhelyezett, alsó szempárja valamivel nagyobb a hátsónál. Az oldalszemek nem crintkeznek. A hátsó oldalszemek a hátsó középsőktől alig valamivel állanak távolabbra, mint a mekkora a hátsó közep szemek közötti köz.

A zár egy sötét vörösbarna, a has tengelyének haránt álló kiemelkedest kepez, melyen felül egy kis horpadás ($\cap$) látható.

Mertekek: ♀	Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3,5	»
	I lábpár	12	»

♂ Kisebb, karesú; fejmelle szélessebben fejlettebb; lábai egyszínűen rozsdavörösek; a végtest czimere bebarmitás által határozottabb; előlábai hosszúk. A tapogató meglehetősen hosszú nyelen; terdizen egy felálló sertével; szárize a terdiznél valamivel hosszabb, az egész rozsdássárga; pikkelye aránylag nagy, melyen kanálakú, kevesse befele oldalt fordított; belső szele körül szőrös; nemzőszerve módosan kidagadó barnavörös, igen tekervényes, oldalról tekintve aláfele meredező ket apró fogaeskát mutat, melyek közül a nyelfelöli sötét, hosszabb és elesebb, az elől álló apróbb, tompa és rozsdasárga.

Mertekek: ♂	Törzs	4-6	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2-3	»
	I lábpár	11-8	»

Eddig egyedül a Pozsony melletti Dunaligetekből ismerem, hol a nagy fák alatti sarjakban szövő hálóját, holott maga a kergen tartózkodott. A háló központjától rendszeren egy külön fonal vezet a rejthez s egyedül e fonal képezi a kapcsolatot a háló és nyugvó állat között.

SPEC. 2. FAJ. ZILLA MONTANA. C. K. HEGYI Z. BERG Z.

(mons = hegy; a tartózkodásról).

Syn. 1839. *Zilla montana* C. KOCH «Die Arachniden» V. p. 147.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 34. 35.

♀ Az előtest és a lábak barnás sárgák; a hátgödörből a fejfelé háromágú sötét csik vonul. A zár feketebarna, előlről tekintve kurta széles kúpot alkot, hátulról tekintve egy kerekded tércsét mutat, mely alatt, közvetlenül a has felett, ket kis nyílás látható. A lábvezombok felül és alul fegyvertelenek.

A fejmell a *Zilla* x notataéhoz képest kevesebbe nyújtott, a fej kevesebbe kávésan elválasztott, elől domboruan elkerekített, hátul hasonlókepen; barnássárga. A hátgödörből egy barna rajz indul, mely kiindulása pontján három ágra szakad, mely ágak közül a középső a középszemesoport, a ket szelső az oldalszem

csoportok fele vonul: a középső ág rendszerint a legerősebb és leghatározottabb, az oldalágak nehe elmosódók, de mindig kivehetők. A mellresz keskeny sötétbarna szegélylyel. A rágók tövüktől terdszerűen kiállók és domboruak, barnák; a becsapó res táján részintösen szétállók, végükön vörösbarnák; a csipőköröm vörösbarna, töven sötétebb. A mellvert feketebarna. Az állkapcsok és az alajk tövüknel barnák, szeleik határozottan világos barnássárgák. A tapogatók és a lábak világos barnássárgák barna gyűrűkkel és foltokkal tarkázva. A tapogatók alapizei egyszínűen világosbarnássárgák, a térdizen felül egy sötét folt, a száríz szeles barna gyűrűvel, a végiz beharmitva foltos, vege sötét. A lábak czombjai három barna gyűrűvel ekesítve; a szárak néhány erős tüskevel fegyverezettek s e tüskék barna foltokból indulnak.

A végtest szeles-körded; sötétbarna és szennyessárga vegyületű. Elején kezdődve s közepén tulig terjedve egy láncszerű sárgás, közepén barnán hasított hosszcsik, melynek kezdete némileg emlékeztet a megelőző faj x jegyére. A csik körülötti ter barnán és sárgásan mintegy beporozott és sötetes, az oldalak fele világos szín által fogacsoltan határoltatik s ez által czímmert kepez. A has fekete, világos sárgásfehér szegélylyel, mely kifele elmosódó s a fekete fonókat is körülfogja. A szemesoport a Zilla x notatától nem lenyegesen elterő.

Mertekek: ♀ Törzs	7·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·2 »
I lábpár	12·8 »

♂ nagyságra nevezve alig enged valamit a nősténynek, valamivel karesőbb, fejmelle fejlettebb, szemezete egyezik a nőstényével s az előttem fekvő példány csak annyiban különbözik, miszerint a fejmellen csak a barna közepesik látható. Tapogatója rövid nyelű, a nyelv szennyessárga, terd- és száríze több felálló sertevel ellátott; pikkelye tetemes, kanál alakú, kivájt, kisse oldalt és befele álló, leginkább szélein szőrös; nemző szerve jól kidagadó, barna, igen szövevényes; külső oldaláról tekintve elől egy lekanyarodó, horgosan befele hajló lemez-körmet mutat, mely mögött három nagyobb vaskos és egy kis fogacska következik.

Mertekek: ♂ Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·4 »
I lábpár	14 »

E fajt a Tatrából ismerem leginkább, hol a fenyő teneszöveben ritkább, a törpe fenyő öve felett gyakori. Találtam a Kriván tömbjén a «Handel» és Zoldtő közötti gránit tömbökön, továbbá a Kriván nyugoti oldalán fekvő «Zakameniszko» völgyben. Terjedelmes szep kerekhalóját dult irányban alkalmazza a sziklákhoz, maga pedig a repedésekben tanyázik, hová egy vezérfonal vezet, itt rakja le peteit is, melyeket kalit módra beszöve öriz. Bajosan kivehető, mert lapos testenél fogva szűk repedésekben tanyázik. E faj ugyanaz, a melyet Dr. Koch L. Zilla «alpica» nev alatt, a Tátra gallicziai oldaláról ismertetett (lásd: Beiträge zur Kenntniss der Arachnidenfauna Galliziens. XLI. der Gelehrten Ges. in Krakau). Erdélyből a Csiki havasokról (Nagy Hagymás, Békásszoros) és Görgény Szent Imreről ismerem.

SPEC. 3. FAJ. ZILLA THORELLI. AUSS. THORELLI, Z. THORELLS Z.

(THORELL T. kitünő Araneologus tisztelőtőre így nevezve.)

Syn. 1871. *Zilla Thorelli* AUSSERER «Neue Ra'spinnen» in Verh. der k. k. zool.-bot. Ges. in Wien. XXI, p. 830.

♀ Fajrokonai között a legtekintélyesebb alak; fejmelle sárgásbarna, fekete szegélyvonallal, mely a rágók táján elenyészik. A zár egy sárgásbarna, szeles, nyelvvalaku, csucsba végződő fedőlemez által egészen elfedve.

Fejmelle rendes alakú; végteste kisse lapított, hátfelen az e nemet jellemző szeles folttal, mely azonban a végtest utolsó negyed részében el van metszve, tehát nem terjed a fonóig; csupan egy sötét vonal eri el a fonószervet. A nagy folt fekete, közbül egy füreszfogas középszalag által attorott, a középszalag

szorosan egymashoz fűződő rhombicus reszekből való. Az oldalak s a hasfel sárgások, sötét pettyekkel díszítve. A labák hosszaránya 1, 2, 4, 3, a czombok vastagok, felső es alsó végükön es közepen sötét gyűrűkkel, a lábvegek kivetelevel valamennyi lábíz erős tüskekkal fegyverzett.

Mertekek: 4 torzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·7 »
I lábpár	15 »

♂ Ismeretlen.

E szep fajt Dr. MAYR G. a becsi Praterben fedezte fel s AUSSERER az idezett helyen írta le. Dr. BöCKH György pozsonyi orvos gyűjteményében e faj «Epeira Modrensis n. sp.» nev alatt állott, magyar lel-helye tehát Modor környeke. Ketségtelen, hogy Dr. BöCKH e fajt jóval hamarabb fedezte fel mint Dr. MAYR, azonban leírását nem eszközölte s így az elsőbbségtől is elesett.

SPEC. 4. FAJ. ZILLA STROEMII. TH. STROEM Z. STROEMS Z.

(STROEM, jeles svéd buvár tiszteletére.)

Syn. 1870. *Zilla Stroemii* THORELL «On europ. Spid.» p. 235.

Vide: idem «Remarks» pag. 34 et AUSSERER «Neue Radspinnen» p. 829.

♀ Kicsiny, meglehetősen kiszélesedő vörösessárga fejmellel; a zár igen hosszú, vörösarna, ivesen hajlott fedőlemezzel (0·6 $\frac{m}{m}$).

A fejmell kissé szélesedő, sárgabarna; feje része a hátgödortől kezdve vörösarna, mintegy eres; a mellvert szennyessárgás, szélein keskenyen elmosódva bebarmitott. A rágók módosan kidomborodók, vörös barnások. Az alajk es az állkapesók sárgásbarnások. A labák szennyes sárgások, elmosódó barnás foltokkal tarkítottak, mely foltok a czombokon gyűrűzetések. A vegtest a megelőző fajéhoz hasonló, avval a különbséggel, hogy a világos, láncszerű közeprajz inkább lyukasított mint hasított. A has feketes, alig kivehető, elmosódó, világosabb szegélylyel. A középszemek dereknégyszögben állanak, az alsók nagyobbak. E csoport az oldalszemektől open annyira esik, mint a mekkora a távolság a hátsó sor középszemei között.

A zár fedőlemeze aránytalan, hosszú es széles, kissé ivesen hajlott, elől eltompított s hosszában kisse csatornás.

Mertekek: 4 Torzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·8 »
I lábpár	6·5 »

♂ A nősténnyel valamivel kisebb; fej része oldalt határozottabban bebarmitott, mell része szélesedő; az egész alak karesubb. Tapogatója rövid, sárgás, terd- es szárízen egy-egy felálló sertével, pikkelye módosan fejlett, sárgás, szőrös; nemzőszerve módosan kidomborodó, sötét vörösarna; oldalról tekintve elől egy horgosan le- es bekanyarodó, hátul egy le- es kikanyarodó hosszú, horgonyyszerűen viszhorgos körömmel.

Mertekek: 4 Torzs	3·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 »
I lábpár	8 »

E kis fajt, ivarérett állapotban Doroszlóról, ifjabb állapotban Pancsovaról ismerem; mind a két helyen nyári alak; kedvencz tartózkodási helyei az olfa rakások, hol a közökben azt a szep hálót készít, a melyet az I. köt. III. t. 54 alatt lerajzoltam s leírtam. A háló ifjabb példányoknál nehá alig 2 $\frac{q}{m}$ átmérőjű, mégis teljes szabatosággal készített. Erdélyben Gorgeny Szt. Imren találtam.

GEN. 7. NEM. META. (C. K.)

(*Μύτα* - mythol. név.)*Syn.* 1836. C. KOCH in HEIRICH-SCHAFFERS «Deutsche. Ins.» 13 et 135, 14—16

Vide : THORELL «On europ. Spid.» p. 61.

Az állkapesok szelessegöknél más felszer söt ketszer hosszabbak. Az alsó szemsor erősen kihajló; az oldal-szemek majdnem érintkezők, a középsőktől valamivel távolabbra állva mint ezek egymás között. A lábak aránya 1, 2, 4, 3. A rágók meglehetősen hosszúk, együtve közepen keskenyebbek mint tövüknel es végöknél, a csipőköröm hosszú erős, könnyeden hajlott, becsapórese hat igen erős foggal fegyverzett, melyek közül 1 a res végén, 2 a külső szélén, 3 a belső szélén áll. Erős testalkat, hosszú, fegyverzett lábakkal. Az e nembe tartozó fajok árnyekos, söt open homályos helyisegeknek a kedvelői; pinczekben, a barlangok elején, a patakokra hajló sziklák alján, olykor a víznek kiteve, szövik kerekhálóikat, melyek mellett rejtet nem készítenek.

SPEC. I. FAJ. META MENARDII. (LATR.) MENARD MÉTÁPÓKJA. MENARDS META.

(MENARD, francia természetbarát s e faj felfedezője tiszteletére.)

Syn. 1804. *Aranca Menardii* LATREILLE «Hist. Nat. des Crust. et Ins.» VII. p. 266.

Vide : THORELL «Remarks» p. 38.

♀ Nagy alak; olajbarna sárgával elegyítve. Az állkapesok (kifejtve) szelessegöknél több mint ketszer hosszabbak. A fejmell világos rozsdabarna, jól fejlett es domború; hátgödre mély, szivalakú es sötet-vörös-barna; a fejresz láthatólag elválasztott, oldalról tekintve kissé íves; beígtatásának sarka V szerűen bebarmitott. A rágók erősek, tövüknel kissé domborodók, a csipőköröm táján kiszélesedők. A mellvert vörösés-barna egyszínű, ilyen az alajk es az állkapesok töve is, az utóbbiak vege világosodó. A tapogatók rozsdasárgák, végük bebarmitott es sok tüskevel fegyverzett. A lábak hosszúk, rozsdasárgák, elenk rozsdabarna, kissé elmosódó es sűrű gyűrűzettel (a szár 3 gyűrűs); a czombok felül es oldalt, néhány, a szárok mindenütt sok sötet tüskevel fegyverzetek; a tüskék elálló. A vegtest olajbarna, elől, a közepén csalakra halványsárga s ettől oldalt két terjedelmes sötet folttal; a halványsárga, neha vörösösen elegyes rajz a fonok fele, de mindinkább enyészve Λ alakra ismétlődik; a has határozatlan, világosabb, szemyes szíű, kitüntetetes nélküli.

A középszemesoport negyszögbe elhelyezve, mely szelességenél hosszabb; a hátsó szemsor közel egyenes, az alsó erősen kihajló; az oldalszemek a középsőktől valamivel tovább állanak, mint állanak a hátsó sor középszemei egymástól.

A zár egy olajsárgás, boglyyszerű kúp, mely előről neze narancscikkyszerű hornyoltságot mutat.

Mértékek : ♀ Törzs . . . . . 16 $\frac{m}{m}$ ebből
 fejmell . . . . . 6.5 »
 I lábpár . . . . . 23 »

♂ Fejlettebb előtesttel; karesubb es elenkebb színezetű, nevezetesen a vegtest világos rajza sokszor open kénessárga; az oldalfolt sötet-feketebarna. A tapogató nyele es nemzőszerve igen sajátóságos berendezést mutat; czombize hosszú, egyenes, terdize kurta, előre elkerekített s alig vastagodó, a szár ize kurta a terdzínel valamivel vekonyabb; a pikkely csonka, silány függelek, szörös es kissé kifele-oldalt fordított, mindjárt mellette es meg a szárba esuklódva egy bardszerű, elől két tompa foggal ellátott széles lemez, mely alatt a pikkelynek mintegy második fele *alulról* illeszkedik a tulajdonképeni nemzőszervhez. E nemzőszerv töven feheres, csavaros, hártatómlós végén barna szinten csavaros gyűjtöt mutat, melyből a görbén-árforma embolus kiáll. A tapogató izülete es a csonka felső pikkely szemnyessárga.

Mértékek : ♂ Törzs . . . . . 11 $\frac{m}{m}$ ebből
 fejmell . . . . . 5 »
 I lábpár . . . . . 32 »

Az itt leírt színezet a borszeszben tűnik elő leginkább, elő állapotban az egész állat olajbarna lehellétű s a színek mintegy fátvolozottak, ritkán tisztán kivethetők; sötétebb változatok nem ritkák s jelesen a lábak sokszor vörösbarnák s a végtest sárga rajzai korlátoltabbak.

Barlang és pinczelakó, mely telben is a melegebb barlangokban voltaképen megszakadás nélkül tenyeszik és csak ritkán teved a barlangoknak oly melysegebe, a melyből a világosság teljesen ki van zárva. Kedvencz helyei a folytonos felhomályban levő sarkok, sziklaoduk és repedések a barlangok torkolatában és a pinczekben is, hol azután terjedelmes, ritkás kerek halót sző, maga pedig a sziklához vagy falhoz lapulva lesi a prédát. Juliusban lerakja peteit, melyek tojássárgák, egy csomóba ragasztottak és valóban művésziileg beszöttek. E szövet szép körte alakú, hófehér s oly finom, hogy a sárga petek megláthatók benne; hegyesebb végével a pinczek boltozatára felakasztatik s az anyapók által őriztetik. Hossza e baroknak, 22—28 $\frac{m}{m}$, vastagsága 14—16 $\frac{m}{m}$. A legtöbb ivarérett példányt júliusban kaptam.

Ismerem, erdelyi részekből: Kolozsvárról (pinczekből), a Körös-szoros barlangjaiból (Leányvár és Magyarbarlang), Biharhegység (Oncsásza barlang); magyar részekből: az Alsóhámorból (Borsodmegye) a Színva melletti tuffba vajt pinczekből, cseppegőkő barlangokból és a hatalmas meszkeplet barlangjaiból (Szeleta), «Nagy Várud» megjegyzéssel (Muz. gy. Mocsáry), La Croce barlang (Muz. gy. Kovács János), «Buda» megjegyzéssel (Muz. gyűjt. Frivaldszky János), «Biharmegye» megjegyzéssel (Muz. gyűjt. Frivaldszky János).

SPEC. 2. FAJ. META MERIANAE. (Scop.) MERIÁN M. MERIANS M.

(*Merian Maria Sybilla* tiszteletére így nevezve.)¹

Syn. 1763. *Arauca Merianae* Scopoli «Ent. Carniol.» pag. 395.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 36.

♀ Az allkapesok egy felszer hosszabbak mint a milyen szelesek. Szemnyes sárga és barna elegyes színű, általában sötetes; lábai hosszúk, szemnyessárga földön barna, sűrű gyűrűzettel. A zár egy előrefelé nyílt, szeles felkeret, mely hossza közepen sárgás, végein barna, hosszrovátkolt s egy egyszerű, vese alakú nyílást körít, melynek alapján a két petevezetek nyílik.

A fejmell módosan fejlett, jól kidomborított, a fejrész domboruan elkerekített, az egész szemnyes sárgás. A fejrész beigtatása sarkában barna s e szín inkább foltosan mint vonás alakjában az oldalszemek fele is vonul: a mellresz barna szegélyű s a szegélytől a hátgödör fele sugaras barnás csikok indulnak, a hátgödört nem érik. A mellvert feketebarna. A rágók tovüktől domboruan kisse terdszerűen kihajlók, rozsdavörösek, a csipőköröm beigtatása s a beesapó res körül bebarmitottak. Az allkapesok barnás tövel, szeleiken kisse világosodók. A tapogatók két végize alapján barna gyűrűs, a legvégső azonfelül csucsan bebarmitott s mindenütt szőrrel es sertekkel fedett. A két első lábpar hosszú. Valamennyi czomb alul fegyvertelen, felül ellenben úgy mint a szár is gyeren tuskés. A lábak szemnyes sárgák, a czomb es szár három, a többi iz két barna gyűrűvel es mindenütt közbeszörva barna foltokkal.

A végtest szeles tojásdad, végefele egyenletesen csucosodó, elől magas. Alapszíne szemnyes feketebarna sárgával mintegy heporozva; neha világosabb es ekkor nemi határozott rajz mellett czimert mutat, mely azonban csak a fonók felett néhány homályos sárga harántvonal által inkább jelzett mint elesen kifejezett. Neha a szemnyes sárga szín az uralkodó. A has fekete, két oldalt sárgás vonallal

¹ *Maria Sybilla Merian* «Dissertatio de generatione et metamorphosis insectorum Surinamensium. Hagae, 1736.» Ez czime annak az értekezésnek, a mely a nőnek nevet, és ime, irodalmi emléket is szerzett. E pök az első kötet jegyzékében pag. 98. «fusca» synonym alatt áll.

kerített s e vonal szakadozottan a fonókat is köríti. A szemcsoportok elhelyezése megfelel a megelőző fűjének s kifejezhető különbségeket nem tüntet fel.

Mertekek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·5 »
I labpár	18·5 »

♀ karesubb szélesebb mellrel, a fejrészen sok a vörösbarna szín, benne egy nagyocska, világos foltpár; a mellrész barna sugarai határozottak. A tapogatón a száríz a térdiznel vastagabb, valamennyi iz szennyes sárga; a pikkelyek viszonya olyan mint a Meta Menardiunál, alapjukon felül, felfele és előre egy sarkóalakra görbített, elöl elmesztett lemez ágaskodik. Árforma embolus nem látható.

Mertekek: ♂ Törzs	7·3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4 »
I labpár	20 »

E faj a nedvességet különösen kedveli, sokszor a vízszatagok sziklapárkánai alatt a porló vízeseppek között feszíti fel hálóját, s maga, a párkány sarkába megvonulva, tűri a lábai alatt a sziklán lefutó vizet. Közlekedesedést a háló fele mindig egyformán eszközli úgy, hogy a háló központjából es a háló lapból hátrafele huz egy vezer fonalat, mely rejtjehez vezet. A keretfonalak után indulva mint a legtöbb Epeiroidát, e fajt megtalálni nem lehet. Árnyekben, felhomályban, nedves sziklara lapulva bajosan megkülönböztethető. Leomló martok kiálló gyepe alatt szinten gyakori. Hálója terjedelmes és rendes. Tavasztól őszig a kifejlődés különböző fokaiban mindég előfordul, ivarérettsége azonban leginkább júniusra esik.

Ismerem magyar részekből: Illokról, Mehadiáról (Hercules fürdő melletti rés, a melyen kezes gőzök tódulnak ki!), Ponyikovai barlang (a Veterani mellett), Mragonya völgy (Ogradena mellett a «Fraczila» patak görgetegei), Baziasról, Tokajból, Tarczáról, Bodrog Keresztúrról, S.-A.-Ujhelyről (Magos alji patak partjai), Alsó-Hámor (Borsod a Szinya medrebe nyíló üregek szája), Szilvásról, (Borsod), Ujhutta (Borsod); Csorbai tó környeke (Kárpát), Körnőczbánya (tárnák szája), Selmezbánya (Klingertarna szája), Pest vidéke (Muz. gy. Frivaldszky János), Erdelyből ismerem a Körösszorosból, a Nagy-Hagymás aljáról (Csiki havasok) és Kolozsvárról.

SPEC. 3. FAL. META SEGMENTATA. (CLERCK.) GYŰRŰS M. GERINGELTE M.

(segmentum - szakasz, részlet, gyűrű a rovartesten; s a végtest harántos rajzára vonatkozik.)

Syn. 1757. *Aranus segmentatus* CLERCK «Aran. Suec.» pag. 45.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 39.

♀ Világos zöldes-sárga, fehérral; a végtest néha elején, néha végén halavány vörössel, barnással es feketével mintegy márványozott. Zoldesbe húzó sárga, lábak gyenge, halavány, sötetes gyűrűzettel.

Zömök alak észrevehetőleg vállas végtesttel es módosan fejlett előtesttel. A zár egy lelapított, a has színéből alig kiemelkedő, barnás négyszög-lemez, mely hátrafele nező sarkain fülszerűen benyomott.

A fejmell sárgás, zoldesbe húzó, módosan fejlett; hátgödreből a hátsó középszemek felé egy villás, barnás ikeresik vonul, mely a szemeket nem éri; a fejmell színe néha vöröses sárgába átmenő. A mellvért sötét vörösbarna. A rágók tövüktől térdszerűen domborodók, vörössárgák, világosak, csak a csipőköröm es becsapórés táján keskenyen bebarmitva. Az állkapcsok es az aljuk vörössárgák, kisse homályosak. A tapogatók vékonyak, halvány zoldessárgák, a száríz alapján egy halvány sötétebb gyűrűvel; végök bebarmitott, meglehetősen tömötten szőrös-tüskes. A lábak vékonyak, hosszúk, halvány zoldessárgák, czombjaik néha egyszínűek, néha végükön gyűrűsen foltosak, néha gyer tüskeik kerekded foltokból indulnak; a térd, szár es végizék igen halavány barnan gyűrűzöttek s az utóbbiak közzül a szár egészen es a második végiz töven gyéren álló tüskeikkel fegyverzett.

A végtest eleje tompa tojásdad, kissé vállas, a vége meglehetősen csücsösödő. Eleje magas. Színezete elfolyó és csak a vége fele látszik nemi sötétes ezmer. Elejen kétoldalt rendszeren ( ) alakú széles sárgásfehér foltok foglalnak helyet, melyek lefele messze elnyúlnak, a közbeneső ter barnás, néha vöröses, söt néha kekesbe játszó márványozásszerűen elegyített színezetet mutat. A foltok kicsücsösödő vége egyszersmind ha árát képezi a rövid, előre fele enyésző hátezümernek, mely világos és sötétes színek finom elegyítéséből áll s öreg példányoknál határozatlan. A has sötétszínű, ketfele párhuzamos fehéres csikkokkal szegelyezett; néha a fonók mellett minden oldalon két-két fehéres pont.

A hátsó szemsor egyenes, mind a négy szeme egyforma távolságra egymástól. A hátsó közep-szemek az alsóknál valamivel nagyobbak és valamennyi szem finom fekete keretbe foglalt.

Mertekek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·8 »
I lábpár	13·5 »

♂ karesű, előlábai hosszuk a czombreszben erősek. A fejmell domború, széles, hátgödre mely, fejresze jól elválasztott: az egész úgy mint a lábak is egyszínűen vörössárga. A lábak valamennyi ize sok erős, hosszú, fekete elálló tüskevel fegyverzett. A végtest vége sokszor sok vöröses színt mutat. A tapogató vékonynyelű, izei egyszínűen sárgásak; a külső mellékpikkely igen kicsiny, mellette egy felfele álló széles alapu, tompa, vöröses sárga, atlátszó fog. A voltakepeni nemzőszerű sárgás, esavaros tömlővel, alapján egy vöröses-barna, széles, egykanyarulatu gyűjtőt mutat. A befelé fordított főpikkely fejlett, kanálalaku, szőrös és néhány sertetövísszel ellátott.

Mertekek: ♂ Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	18 »

Válfa: ♂ ♀ Kisebb alakok: rítkó citromsárga kissé barnával és néha ciznőbervörössel kevert végtesttel; a hímek néha alig 5 $\frac{m}{m}$ -nyi törzsszel = Meta Mengei Blackwall (lásd THORELL «Remarks on Syn.» pag. 39, var: β).

E csinos fajnak tavaszi és őszi nemzedéke van és májusban open úgy mint szeptemberben is ivarérett példányok kaphatók; tapasztalásom szerint az őszi példányok a nagyobbak. Szép kerekhalóját rendszeren dülten alkalmazza és leginkább víz közelében a buja növényzet szirmaira; legtöbbször nappal is a teresen leleskedik. Rejtet nem készít s veszedelem perczében a növénysszárakra vagy a levelek allapjára menekül. Ket első lábpárját előre, a ket hátulsót hátrafele, egyenesen és szorosan egymás mellett nyújtja ki. Párzását nem ismerem.

Találtam erdélyi részekben: Kolozsvárt (Muzeumkert tava környeke), Szamos falván (tavak melleke), Szász-Vesszősön, Dicső Szt.-Mártonban (kertekben); magyar részekben: Illokon (várkert), Pancsován (wojlovitzzi erdő), Mehadián (Dannoclet alatt «Mucsuronye» legelő), Rakamazon (mocsarak melleke), Alsó-Hámor (Borsod, Hollos fenyves szele), Lykanka (Liptó, a várom alatti patakosa növényzetén var β), Kormöczbányán (tárnavigek szélein); Veszprem (sziklahasadekok vizereimel); Pest körül (Muz. gy. Pável); vegre Csepel szigetén.

GEN. 8. NEM. TETRAGNATHA. (LATREILLE.)

(τετραθα — négy; γνάθος = állkapocs. Vonatkozik a rágók és állkapcsok fejlettségére.)

Syn. 1804. LATREILLE: in «Nouv. Diction. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 62.

Az állkapcsok szélességöknel legalább kétszer hosszabbak; az alsó szemsor majdnem egyenes, az oldalszemek szétválasztottak. Igen nyulánk, hengerded testű alakok hosszú lábakkal. Az állkapcsok és rágók hosszúra fejlettek kissé vízszintesen fekvők és előre irányzottak. Világos sárgászöld vagy fehéres-zöld színezet, néha ezüstösen zománczos is. Nagy, ritkás kerekhalóikat leginkább vizek melleken, a buja növény-

zetben található. A hálók rendszeren kissé dültek. Kitünő sajátja e nemnek az, hogy alakjai úgy a háló teresején, mint megvonuló helyükön is igen nyújtott állást foglalnak, mely vegre a két előlábpart előre, hátsó két part hátrafele nyújtják s ily helyzetben, különösen a növények vékony szárain, valami hosszú rüghöz hasonlítanak. A lábak aránya: 1, 2, 4, 3.

SPEC. I. FAJ. TETRAGNATHA EXTENSA. (LIN.). NYUJTÓ ÁLLASPÓK. STRECK-KIEFERSPINNE.

(extensa = terjedelmes; itt a hosszú lábak nyújtására ezélez.)

Syn. 1758. *Aranca extensa* LINNÉ «Syst. Nat. ed. X» p. 621.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 40.

♀ Sárgás vagy halaványzöld, fémcs zománczezal; a rágók az előtest szélességénél hosszabbak, mindjárt tövüktől kezdve tátongva szétválók; a csipőköröm beesapórese, a köröm töve körül is, erős fogakkal fegyverzett. Nyulánk, hengeres alak, vékony, igen hosszú lábakkal. A fejmell laposan domboru, a fejrsz széles, jól elválasztott, az egész vörössárga. A mellvért barnasárga szelein elmosódva sötétebb. A rágók világos vörössárgák, hosszúk, előre irányzottak; csipőkörömük vörösbarna, a rágók hosszúságának felét érő, tövénel könyökszerűen hajlott és kissé esüesos sarku. Az allkapesok keskenyek, nyújtottak, lapiczkások, elől elnestszettek, vörössárgák; az alajk az allkapesok egy harmadáig ér, elől elkerekített és világosabb, tövén barnuló. A tapogatók nyulánkok, vékonyak, végükön kissé bebarnítottak. A lábak jelesen az első két pár igen hosszúk, végükön igen vékonyak, vörössárgák és gyéren szőrösek, itt-ott egy sertetüskével fegyverzetek. A végtest hengerded, elől néha igen hátsó oldalról is hullámos benyomásu; néha egyszínűen halványzöldes, vagy sárgás fémzománczezal, néha egy végig nyúló levélalakú bebarnított czimmerrel és sötét oldalakkal; rendszerint ágas erezzel. A has sötétes, közepen egy hosszú, ekalaku bebarnítással, mely elmosódva világosabban szegélyezett.

A szemek kicsinyek, fekete keretbe foglaltak; az oldalszemek nem állanak külön emelkedesen; a hátsó sor egyenes, az alsó igen esekély mertekben kihajló; a közep szemcsoport előrefele alig észrevehetőleg keskenyedő trapezben áll. A hátsó sor oldalszemei ugyane sor középsőitől valamivel távolabbra esnek, mint e sor középszemei egymás között.

A zár egy sárgavöröses, letapadó, hossznegyszegletes lemez.

Mertekek: ♀ Törzs rágó nélkül	12	$\frac{m}{m}$	vagy kisebb
fejmell » »	3·2	»	
I lábpár	33	»	
rágók (köröm nélkül)	2·6	»	¹

♂ még karesubb, a végtest rendszeren egyszínűen halavány-zöldes vagy sárgás, eres. A rágók rendkívül fejlettek és fegyverezettek. A beesapóres körül sok erős fog, ezek közül a középső hosszabb és erősebb. A csipőköröm a rágók felehosszát meghaladó, vékony, éles és hullámosan (~~~~) görbitett. A tapogatók hosszúk és nyulánkok; a szár kissé kupalaku, nyújtott, felül egy sor hosszabb sertével; a pikkely be és aláfele fordított, esüesosan kanál alakú, szőrös, nemzöszerve egy almu-alaku barnas gyűjtőből és a belőle induló, előre irányzott, esőralaku, kissé csavart embolushól áll, mely utóbbi a pikkely végét nem haladja meg.

Mertekek: ♂ Törzs	10	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	3·3	»	
I lábpár	36	»	
rágók (köröm nélkül)	3·2	»	

¹ Néha meglepően kis és mégis ivarérett példányok is előfordulnak.

A vízmellekeken es egyáltalában buja növényzetű helyeken mindenütt elterjedett faj, mely a hegységben a fenyőöv szeleig (legalább nálunk) felnyomul: mindenütt ott van, a hol nyirkos talaj bujabb növényzetet fejleszt, leginkább nappal működik, rejtet nem készít, de nyújtzkodásával igen ügyesen rejtőzködik a szirmokon es levelszárazokon. Tavaszi es őszi nemzedeke van. Párzását nem ismerem eléggé.

Találtam, erdelyi részekben: Kolozsvárt, Oláhfenesen, Mező-Zahon, Gyergyó-Sz.-Miklóson, Nagy-Szeben környékeről (Sill es Bergleiter gyűjteménye es Seidlitz jegyzéke;) magyar részekben: Doroszlóról, Apatini-Gájából, Apatini Dunaliget, Palánkaról, Illokról, Ujvidekről, Zimonyból, Pancsováról, Orsováról, Mehadiaról, Suppanekről, Ogradenáról, Báziasról, Rakamazról, Tarczáról, S.-A.-Ujhelyről, Alsóhámorból (Borsod), Diós-Gyórból; Karpátalja: Rakitou Wrch, Prvnyiszka, Jama tó; Balaton-Füredről, Székes-Fehervárról, Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesáry), Köszegről; Tatra-Füredről (Muz. gy. Frivaldszky), Pest vidékeről (Muz. gy. Pável), Pest (Muz. kert. Frivaldszky), Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferdinand) került.

SPEC. 2. FAJ. TETRAGNATHA OBTUSA. WESTR. ZÖMÖK Á. GEDRUNGENE K.

(obtusa = eltompított; itt a zömökebb alakra vonatkozik.)

Syn 1861. *Tetragnatha obtusa* WESTRING «Ar. Suec», pag. 86. THORELL in litt.

1874. *Tetragnatha chrysochlora* SIMON «Les Arach. de France» I, p. 161.

♀ Oldalról tekintve végteste tompán $\curvearrowright$ púpos, aránylag vaskos; a lábak aránylag rövidebbek. A végtest felületen mindig egy tölgyfalevelhez hasonló, elénk-barna mező, kétoldalt halványzöldes, femes fenyű, barnásan elegyített színezet által határolva. A lábszárak végükön gyűrűsek. A fejmell lelapított a fejresz széles, kissé kiemelkedő, mindkettő vörössárga. A hátgödör mely, kisugárzásai neha részben bebarmitottak. A mellvért közbül rozsdabarna, szeleim bebarmitott. A rágók rozsdásárgák, tövüktől számítva hosszóságuk egy harmadától fogva szétválók, a becsapores szelen sok vörösbarna foggal fegyverzetek, csipőkörmük világos rozsdabarna, a Tetr. extensaéhoz kepest alig némileg könnyökös. Az állkapcsok es az alajk a megelőző fajéhoz hasonló, úgy a tapogató is. A lábak hosszúk, karsuk, vörössárgák, gyeren szőrösek es keves sertetésükével fegyverzetek; a terdiz, a szár vége, úgy mind a két lábvég eleje is gyűrűsen bebarmitott. A végtest púpos, nem hengerded: felületen zöldes es barnás, zománcezós, elegyes földön egy elől kezdődő s a fonóknál végződő elénkbarna mező, melynek a hátpup előtt es mögött ket-ket karaja (lobus) van, úgy, hogy némileg egy tölgyfalevelhez, még jobban pedig ket egymásfelibe állított makkhoz hasonlít. A hason egy széles, barna, ékalaku hosszcsik, kettfelől világosan szegelyezve. Az oldalszemek külön, de a tövön összefolyó fekete emelkedéseken s a középszemektől sokkal távolabbra állva mint a hátsó ket középszem egymás között. A zár egy haránt hasítású koldók, mely felett egy sárgás lemez megfekszik.

Mertekek: ♀	Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3 »
	I. labpár	19 »
	rágó töve	2 »

♂ Karsú, hengeres, oldalról tekintve íves végtesttel, melyen a levelalakú rajz neha csak elmosódva látható, neha ennek epen csak nemi szakadozott körvonalai leteznek; a rágó csipőkörme hajlásában kevesse kigyózó. A tapogató nemzőszerve megfelel T. extensaének, de embolusa nem csörszerű, hanem nyulánk, vékony es külön, csavaros hegybe kifutó.

Mertekek: ♂	Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·8 »
	I. labpár	17·6 »
	rágó töve	2 »

E faj sokaig ketsebbe volt vonva; sőt THORELL tanár is a válfajok közé sorolta (Remarks on Syn. p. 10) míg jelenleg ő is külön fajnak veve be. A vetsegg abban volt, hogy több auctor (MENGE, C. KOCH) kisse vaskosabb Tetr. extensákat irtak le obtusa gyanánt. A magyar példányok kitünően tipikusok, nevezetesen azok, a melyek a Bodroghöz legelőim álló tölgyfákon tenyesznek. A faj sajátosságai közé tartozik, hogy nem keresi a vizet s kedveli a tölgyfákat, a kerthazak ereszeit, hol aránylag kis, ritka hálóját szövi. Ivarérettsege júniusra esik.

Találtam eddig magyar részeken: Doroszlón (kertilakok), Apatinban, (ifju nemzedek, május, Liciumon); Tokaj (a Kopasz cserjesen) és különösen a Rakamaz felőli legelők tölgyein, a Bodroghözben; Nagy-Várad (ifj. ♀ Muz. gy. Moesáry), Ungvár (ifj. péld. Muz. gy. Vidra Ferd.).

SUBFAM. II. ALCSALÁD. ULOBORINAE. TORKOSPÓKOK. FRESSSPINNEN.

(ὄλος = minden, βεβρόσσω = enni).

GEN. 9. NEM. ULOBORUS. LATR.

(vide: Uloborinae.)

Syn. 1806. LATREILLE «Gen. Crust. et Ins.» p. 109.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 64.

A fonalszűrő és a nyüst megvannak. Az alsó szemsor a homlok legszelere tolvá, a hátsó erősen kihajló. A vegtest esucsos-tojásdad, a fonok a vege alkalmazottak; a nyüst feketebarna, rendkívül finom és tömött, a fonalszűrő keskeny, hosszú, kissé felhóldszerűen hajló, közbül választék nélkül; a vegbelnyílás fedője kupalaku kiálló s a felső fonópár közbe illeszkedő. Hálójának, melyet néhányszor kövek között találtam, csak töredékeit ismerem. Hazánkban egy faj, az, a melyre e nem alapítottott.

SPEC. I. F. A. J. ULOBORUS WALCKENAERII. LATR. WALCKENAER TORKOSPÓKJA. WALCK. FRESSSPINNE.

(WALCKENAER, üttető francia Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1806. *Uloborus Walckenaerius* LATR. «Gen. Crust. et Ins.» p. 100.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 334.

♀ Kretasfehér, feketes lábakkal; a feherseg rendkívüli tömötségű, megfekvő szőrözettől ered. Kisse keskeny alak arányos lábakkal. Az egész fej mell megfekvő, fehér szőrözettel borított, mely meg a szemeket is részben fedi; szivalaku, kisse boltozatos, határozatlanul elválasztott, elől kevéssé elkerekített fejjel. Borszeszben a szőrözet alól két barna hosszúsik látható, mely a módos hátgödrot közbefogva, az alsó sor közep-szempárjáig terjed. A mellvert barna, megfekvő szőrözettel borított. A rágók rövidék, vaskosak, vörös-barnák fenyesek és kopaszok; az állkapesok szélesek, összehajlók, szőrösök, szeleiken gyerebb szőrözettel, barnák. A tapogatók vöröses sargák, felül kisse bebarnitottak és feherszőrösök, végzük sok sertetéskevel ellátott, a melyek között a fekete bordáskarmok már loupeval is kivehetők. A lábak vekonyan végződők, végig finom fehér szőrözettel borítottak, mely alól a barnás vörös gyűrűzet kilátszik; fegyvertelenek. A vegtest fehér, esucsosan hossztojásdad, elejen (vastagabb vege) egy barnás orsóvonallal, mely nem a szőrözettől ered és csak a borszeszben jut ervenyre. A has gesztenyebarna, megfekvő sűrű szőrözettel borított, kétoldalt az oldalak fehér szőrözete által elesen határolt. A fonalszűrő, epen úgy mint a fonók, barna.

Az alsó szemsor (és különösen oldalszemei) nagyon közel áll a homlok szelehez, az oldalszemek

igen kicsinyek, a középsőktől távolabbra esnek mint ezek egymástól: a sor könnyedén behajló. A hátsó sor tetemesen kihajló, középszemei nagyoeskák, egymástól távolabbra állanak mint az oldalszemektől.

A zár egy kiemelkedő széles lemezt mutat, mely közepén behasított úgy, hogy a megalkotott felek hátranező ket esecshez hasonlítanak.

Mertekek: törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·4 »
1 lábpár	10 »

♂ előttem ismeretlen.

Életmondjáról csak annyi ismeretes, hogy körakásokban feszíti hálóját. Ivarerettsege júniusba esik. Találtatam: Orsova körül (Graezka völgy): Rákos-Palotán az erdőben találta Pável J.

GEN. 10. NEM. HYPTIOTES. WALCKENAER.

(ὤπτωτος = hanyag tartásu, hátra hajlott, ὀπτωτότης. — Alkalmasiut a hát púposágáról).

Syn. 1833. WALCKENAER *Uptiotes* «Mémoires sur une nouv. class. d'Arañ.» p. 438.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 67.

A fonalszűrő es a nyüst megvannak. Az alsó szemsor a homlok szelétől hátratólt, behajló; a hátsó szemsor hossza nyúló, kihajló. Az alak zömök, feltornyosuló vegtesttel, rövid, erős lábakkal. Egy faj mely saját tapasztalásom szerint lomberdőkben fordul elő, a bokrok ágai között szövi csonka, aránylag kis kerék-hálóját.

SPEC. 1. FAJ. HYPTIOTES PARADOXUS. (C. K.). FURCSA ARÁSZPÓK. PARADOXE SPANNERSPINNE.

(paradoxus = rendellenesen, kivívóan elütő; úglátszik a szemesoporra vonatkozik).

Syn. 1834. *Mithras paradoxus* C. KOCH in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.» 123. 9.

Vide: THORELL «Remarks» p. 43.

♀ Sárgásbarna; vörösbarna előtesttel es ilyen lábakkal is. A fejmell. oldalról tekintve púpos, — felülről tekintve a hátsó sor kiálló oldalszemei folytán szegletes. A homlokresz részintösen lecsapott: az egész szennyesbarna. A mellvert vörösbarna. A rágók, rövidék barnasárgák tövükkel úgy kiállók, hogy a lecsapott homlokkal egy vízbe esnek. Az állkapcsok es az alajk világos barnás-sárgák; ilyenek a tapogatók is. A lábak aránylag rövidék es vaskosak, egyszínűen vörösbarnák, megfekvően szőrósek es fegyvertelenek. A vegtest, oldalról tekintve, a fejmell es fonók felől egyiránt magas puppá tornyosul, magassága meghaladja szélességet es hosszúságánál csak valamivel esekelyebb. Alapszíne barnássárga s a nagyító alatt e szint sejtyszerűen elágazó, barna erezet apró teresekre osztja. A has egyszínűen gesztenyebarna.

A szemesoport a legsajátságosabbak egyike. Az alsó sor szemei igen aprók; a két középső közel áll egymáshoz, a két meg emmel is kisebb oldalszem kétszer akkora távolságra, a mekkora a két középszem közötti; az egész sor könnyedén behajló; a hátsó sor szemei nagyok, hosszú vonalon szetszórva állók, a két középső annyira esik egymástól, a mennyire az alsó sor *oldalszemei* állanak szinten egymástól. A hátsó sor oldalszemei kupos esücsökön állanak s a fejmell keretéből kisse kiállók. A nyüst finom, tömött, a fonalszűrő széles es a fonókra dült. A zár környezete köldökszerűen kidomborodó, bőrös es csak szelen egy $\perp$ forma, vörössárga megfekvő lemezzel ellátott.

Mertekek: ♀ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·9 »
1 lábpár	4 »
A háttest magassága	3·5 »

♂-je előttem ismeretlen.

Csak kétszer találtam s mind a kétszer erdelyi részekben: Sárpatakon a gf. Teleki Károly-fele fiatalos erdőben, hol bokrok között meglehetősen merész keretű csonka hálót szőtt (a példány az erdelyi muz. egyjl. gyűjteményében), és Szász-Vesszősön a gr. Degenfeld-fele fiatalosban hasonló körülmények között (a péld. saját gyűjteményemben). Az állat. hálója vezérfonalán előre és hátra kinyújtott lábakkal lesekedett (mintegy araszolt, homnan magyar elnevezése).

SUBORDO II. ALREND.

R E T I T E L A R I A E.

(rete = háló, Netz; tela = szövet, Gewebe.)

HUROKKÖTÖK.

A fej mell feje része nem lapul le; a homlok szele és az alsó szemsor középszelei között elterülő ter szelesebb annál, a mely a két szemsor középsői között terül el.

Csupa apró alak, vékony, karesű lábbal, hármás karomrendszerrel; a sánjakarom egy vagy két, soha több fogacscsal.

A test gyéren szőrös; a végtest rajzai a bőrtől erednek.

A fonalszűrő és a nyüst hiányzanak.

A hálózatok berendezése különböző¹; általános tulajdonság az, hogy hegyes csucsban összeerő kötött hurkok soha sem hiányzanak.

*

A hurokkötők alrendje alak és szervezet, ennelfogva hálózat szerint is eltéréseket mutat; nem oly egyenletes, mint az előző alrend.

A mennyire alakjai a háló berendezésében állandóságot mutatnak, az alrend alakjai e hálózatokkal szinten az üres hezagokon uralkodnak, de szűkebb helyiségekkel erik be és a hálózat fogóeszköze nem alkot egy sík lapot, hanem erzekenyen feszített huroktömkeleget, melyhez egy lepelszerűen szőtt ernyő — vitorla — vagy gyakran idegen testekből összerakott rejtekhely csatlakozik.

Igen szűk helyeken epen egynehány, a helyiség körülményeihez szabott hurok szerepel; nemely alakok, úgy látszik, egy bizonyos kerületben alkalmazzák hurkaikat, s látszólag kőbor életmódot folytatnak.

A lábvegek hajlekonyágánál fogva nemcsak fonalaton, hanem a sík földön is meglehetősen bizossággal és gyorsasággal mozognak.

A hálózatokon, úgy rejtekhelyeikben is, mindeg háttal lefele csüngő állást foglalnak el.

Alaknagyságra nevez a kisebb borsószem nagyságtól alig mákszem nagyságig csökkennek.

Tevékenységük leginkább nappali; nemely részök eppen csak a napsugarak direct behatását keruli, más rész határozottan keresi az árnyekot s kedveli a félhomályt, sőt a barlangok teljes sötétseget is.

Az érintés elől némelyek leejtéssel, mások futással s elrejtéssel menekülnek.

Kétszeges esetekben szinten meg-megrezzentik hálóikat; a predát lehurkolják, oly módon, hogy a végtest csucsával feléje fordulnak, a negyedik láb párral felváltva fonalat huznak ki s ezt a predára reávetik. Csak a nagy predát költik el a megfogódzás helyén; a kisebbet kioldják, egy rövid fonallal a negyedik láb párral egyik feléhez erősítik, s függőben tartva, a leshelyhez viszik; gyakran fonalak segítségével vonszolják is.

Tartózkodásra nézve, szinten az aljakra esik a legnagyobb szám; de a magasba felhatolnak a rend képviselői a havasok fatenyészövének határaig s azon felül is; a föld meheben az aknáknak és barlangok melységebe söt legmélybe is.

¹ A mennyire eddig ismeretes.

Tevekenységökben igen szabadok: úgy a fonalröpítés mint a lebocsátkozás segítségével minden kezvelhető helyiséget elérhetnek. Az ingaszerű toवालaladás szinten hatalmukban van. Ez abban áll, hogy lebocsátkozva, s szabadon függve a szél odaviszi őket az irányába eső tárgyakig².

A pók-tevekenység rendszerében, szinten az átröpülő rovarokra ezéloznak s ezeknek apró és jegapróbb alakjait korlátozzák; fonalzataikkal azonban nem csak hogy átfogják, de többnyire ki is töltik az alkalmas helyiségeket.

A nemzedékek sorát illetőleg nem kelnek ki kizárólagosan áttelelt petekből, hanem nagyobb részben áttelelt alakok folytatják a faj életét és szaporítását.

Úgy szervezet mint életmód s a nemzedékek sora tekintetében számos átmenetet mutatnak az előző es következő alrend között.

FAM. I. CSALÁD. THERIDIOIDAE. TÖRPEHURKOLÓK. WIRKSPINNEN.

(*θρηιδιον* = kis állat; az alakok apró voltára vonatkozik)

GEN. I. NEM. PACHYGNATHA. SUNDEVALL.

(*παχυς* = vastag; *γνάθος* = állkapocs; a rágók vastagságára vonatkozik.)

Syn. 1823. *Pachygnatha* SUNDEVALL «Gen. Ar. Succ.» p. 16.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» pag. 77.

A rágók az első lábpár czombjánál kétszernél is vastagabbak, mindjárt tövüktől kezdve szétterpeszkedők. A lábak karesuk, sűrűn szőrösek (igen ritkán es kivetelesen alul egy sor tüskevel fegyverzetek). hosszarány szerint 1, 2, 4, 3. A szemek három csoportba osztottak. A közepesoport párnán álló négy szeme egy előre felé kissé szűkülő trapezben áll, a ket-ket szemből álló oldalesoportok szemei a középsőktől akkora vagy nagyobb távolságra mint a hátsó sor középszemei egymástól; az oldalszemek érintkeznek. Kis alakok (legfeljebb 6 $\frac{m}{m}$ ♀), melyek kövek alatt, magas füben igen közel a földhöz vagy közvetlenül rajta es leginkább kissé nyirkos helyen tartózkodnak s ügylátszik egész életüket barangolva töltik, csak egyes fonalakat eresztenek, állandó hálót nem szönek. Nemely faj mint fonalröpítő es léghajós, tavaszkor, a legszorgalmasabbak közé tartozik. Ivarérett állapotban áttelelnek s enyhébb teli napokon mozgásban vannak (legalább magyar földön így).

SPEC. I. FAJ. PACHYGNATHA CLERCKII. SUND. CLERCK FOGÓSPÓKJA. CLERCKS ZANGENSPINNE.

(Clerck, az Araneologia megalapítója tiszteletére.)

Syn. 1823. *Pachygnatha Clerckii* SUNDEVALL «Spec. ac. Gen. Aran. Suec. exh.» pag. 16.

Vide: THORELL «Remarks» p. 75.

♀ Barnássárga, vörössárga fejmellel, sárga lábakkal. A fejmell fejlett; egy sötét közép- es szegelyesikkal diszítve. A vegtest szabályosan szeles-körded, a lábak karesuk es arányosak. A fej vastag, elől elkerekített, kissé kiemelkedő, kávasan elválasztott. A mell kevésbé szélesedő, domboru. A középszem-

² Ez újabb észleletem. A pók ilyféle helyváltoztatása szerfelett érdekes es vonzó jelenség, jelesen az, hogy a fonal hosszát kísérletileg határozza meg, majd hosszabbra eresztí, majd felmötóllálja, mindaddig, a míg az uralkodó szellő hajtó erejének megfelelő s lehetségessé valik a pók biztos megkapaszkodása. A fonal es pók közötti viszony megközelítőleg az ingaszár es ingafej közötti lévén, a közlekedés e módját ingaszerűnek nevezem.

esoporttól, a csekely hátgödron keresztül egy sötét vörösbarna szalaggal; a fejet a mellől elválasztó barázda, hossza közepében rendszeren vörösbarna. A mellvert vörössárga. A rágók vörössárgák, aránytalanul vastagok, tövüktől fogva szétágazók, hosszú csipőkörömmel és igen erős fogakkal fegyverzett becsapóréssel. A rágók széthajlása olyan nagy, hogy előlről tekintve az állkapcsok megláthatók (II. k. IV. t. 82. b). Az csipőköröm erős, majdnem sarlóalakú, igen éles, az állkapocs tövének felehosszát meghaladó. Az állkapcsok keskenyek, vegeikkel összehajlók és kissé harántbenyomásúak, vörössárgák; az alajk erős, vörösbarna, az állkapcsoknak felehosszát érő. A tapogatók sárgák, alap és térdizük rövidke, a czomb. szár és végiz egyenlő hosszaságúak, az utóbbi sertetüskevel elegyesen szőrös. A lábak sárgák, karsuk, szőrösök és tüskeneküliek. A végtest szabályos-széles kördéd, kissé lenyomott; közepmezeje barnássárgán-porozott, egy sötét, hasítek-szerű, elmosódva világosan szegélyezett közepesikkal, mely sem elejét sem végét nem éri a végtestnek; a sötétebb közepmező az oldalak felé szélesen, világosabban szegélyezett, s e szegely az oldalakban elmosódik.

Az oldalak és a has egyszínűen sárgásbarnák, az utóbbin két világos, néha enyésző, egyenközű hosszcsík.

A szemek három csoportban; az alsó sor könnyeden kihajló, a hátsó könnyeden behajló. Az alsó sor szemei a homlok szelétől, illetőleg a rágók beigtatásától körülbelül annyira, mint e sor középszemei a hátsó sor középszemeitől. A középszemesoport előrefelé kissé szűkülő trapezben elhelyezett; az alsó sor középszemei az egymással érintkező oldalszemektől sokkal nagyobb távolságra esnek, mint a mekkora a távolság a hátsó sor középszemei között.

A zár hártvas, hátrafelé haránt elmetsett $\square$ alakú mező, mely a lezörest kette választja, úgy, hogy e res kétoldalt külön stigmatzerűnek látszik lenni.

Mertekek: ♀	Törzs (rágók nélkül)	6	$\frac{mm}{m}$	ebből
	fejmell	2·8	"	
	I lábpár	8	"	

♂ karsu, egészben sötétebb törzsszel, és hosszúra fejlett fejmellel, melynek rajza megfelel a nőstényének. A rágók rendkívül fejlettek, csipőkörömük hosszú, olyformán kettős hajlású, hogy közép hajlása, befelé, majdnem foggá esücsosodik. A kis végtest közepmezeje barna, hosszhasiteka fekete és szakadozott sárgásfehér, finom szegélylyel diszitett; oldalszegelye sárgásfehér; a has barna. A tapogató nyulánk és hosszú szár íze hosszabb a térdiznél, kupalakú, vékonyabb végével a térdbe esuklódó; valamennyi íz sárga; pikkelye kettős; a keskeny, esonka, szőrös mellek-pikkely felfekvő; a szélesebb, kanálalakú, kinyuló végű fő-pikkely oldalt befelé fordított; nemzőszerve hagymaalakú, síma, vörössárga gyűjtőt, esős alakú, kissé esavarodott oly embolust mutat, mely a főpikkely kiálló részénél rövidebb; a felfekvő mellek-pikkely a hagymaalakú gyűjtőnek két harmadát éri el.

Mertekek ♂	Törzs (rágó nélkül)	4	$\frac{mm}{m}$	ebből
	fejmell	2·5	"	
	I lábpár	8·8	"	

A *Pachygnatha* nem e legnagyobb faját, mely Svécziában épen oly honos mint hazánkban, leginkább tavaszkor, igen jókor (márczius) kaphatni ivareretten és saját tapasztalásom szerint leginkább karókon stb. hol fonalaít szorgalmasan röpti és leghajözva vándorol. A fűben, nyirkosabb helyeken és rendszeren töbledmagával barangol s fonalat csak járaskelése biztosítására húz; allandó szövetet az eddigi megfigyelsek nem bizonyíthattak be. Párzását és peteinek lerakását nem ismerem.

Találtam magyar részekben: Doroszlón és Apatinban; továbbá «Ungvár környeke» megjelöléssel a Muz. gyűjteményben (Vidra Ferd.), Kassán igen nevezetes körülmények között gyűjté Dr. Horváth Geza t. barátom; ugyanis 1874. január 5-en, kemény fagyok idején, egy reten egy heverő elhullott lópata alatt, ivarerett hímek vigan nyüzsögtek s a nevezett buvár által pontos lejegyzes mellett beszerezettek.

SPEC. 2. FAJ. PACHYGNATHA LISTERI. SUND. LISTER F. LISTER S.

(LISTER, úttörő angol Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1830. *Pachygnatha Listeri* SUNDEVALL «Svensk. Spind. Beskr.» p. 210.

Vide: THORLL «Remarks» p. 75.

♂ A hím tapogatójának fedőpikkelye három negyedét éri a hagymaalaku gyűjtőnek. Kisebb alak sötétebb színezettel. A fejmell barnászörös, sötétebb közep- és oldalesikkal, a fejresz kissé felvetett; a mellvert vörösbarna. A lábak és a tapogatók sárgák. A végtest közeptere sötétbarna, hasiteka fekete, hosszú és kétoldalt láthatóan párosan álló sárgásfehér foltokkal szegélyezett, mely foltok mindjárt a végtest elején kezdődnek s hosszának negy-ötöden folytatódnak; oldalszegelye sárgásfehér, a hátfele igen élesen s a hasfelé is élesen határoló, hátul, a fonók felett, megszakadott. A has sötétbarna, elmosódó párhuzamos csikkal. A rágók tövüktől fogva szétágazók, vörösbarnák, csipőkörmük kettőshajlású, a hajlas fogszerű. A tapogatók ízeinek aránya a *P. Clerckii*hez hasonló, így a gyűjtő is: a mellkepikkely azonban hosszabb és az embolus sem csőralaku, hanem arformára vékonyodó és csavart végű.

Méretek: ♂ Törzs (rágók nélkül) . . . . . 3·5 $\frac{m}{m}$ ebből
 fejmell . . . . . 1·8 »
 I lábpár . . . . . 7·5 »

♀ előttiünk ismeretlen.

A *P. Clerckii*hez hasonló viszonyok között es ezzel együtt ismerem Doroszról, hol karókon fonalakat röpitett (1873 márczius 4-en).

SPEC. 3. FAJ. PACHYGNATHA DE-GEERII. SUND. DE-GEER F. DE GEERS S.

(DE-GEER, kitünő svéd pókbiológus tiszteletére.)

Syn. 1830. *Pachygnatha De Geerii* SUNDEVALL «Svensk. Spind. Beskr.» p. 211

Vide: THORLL «Remarks» p. 76.

♀ Előteste sötét gesztenyebarna, végteste sárgásbarna, világos, csipkézett oldalszegélylyel, közepen rendszerint enyésző, hasitekszerű hosszcsikkal.

Kis alak. A fejmell jól fejlett, fejeresze felemelkedő, elkerekített, kavásan elválasztott, a mellresz kevésbé kiszélesedő; az egész szép sötét gesztenyebarna, sűrűn és könnyen kivehető módon pontozva. A mellvert vörösbarna. A rágók barnászörösek, igen vastokok, szétállóak; az állkapcsok vörösbarnák, összehajlók, kissé haránt benyomásúak. A tapogatók vörössárgák, szárízük a végiznél valamivel rövidebb. A lábak sárgák, vagy vörössárgák egyszerűen szőrösök. A végtest szabályosan körded, barnássárga vagy sárgásbarna, az előttesthez kepest azonban mindég feltűnően világos, közép tereben néha enyésző hasitekszerű csikkal, mely enyészően fehéres pontokkal szegélyezett; néha egészen hiányzik is. Az oldalszegély, különösen a sötétebb példányoknál eltűnő, széles, a hasfelé élesen, a hátfele hullámosan határolt, a fonók felett megszakított, a végtest elején keskenyen és homályosan összeérő.

A has néha egyszínűen barna, néha párhuzamos világos csíkok maradványaira emlékeztető pontokat visel.

A szemek a homlok szélétől kissé hátratóltak; az alsó sor a homlok szélétől távolabbra esik mint középszemei a hátsó sor középszemeitől. A hátsó sor középszemei az oldalszemektől akkora távolságra vannak, a mekkora a távolságuk egymás között.

A zár bőrös, tarisznyaszerű, a légzőrest kétrészre osztó, hátul elmeteszt. Azon a helyen, a hol a légzőrest metszi két kerek, pontszerű bemélyedéssel.

Méretek: ♀ Törzs (rágók nélkül) . . . . . 4 $\frac{m}{m}$ ebből
 fejmell . . . . . 1·8 »
 I lábpár . . . . . 5·5 »

♂ valamivel karesubb: fejmele nem feltűnően fejlett, színezete a nőstényével azonos, rendszerint valamivel sötétebb. A végtest élesebb rajzu, oldalszegélye néha kissé rózsaszínes. A tapogató mellekpikkelye árformára csúcsos és a gyűjtőn túl érő. A gyűjtő almaalakú, kicsiny, embolusa tompavegű, mindjárt a gyűjtőtől kezdve csavarodó.

Mertekek: ♂ Torzs (ragó nélkül)	3·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmele	1·8 »
I lábpár	5 »

Megfigyeléseim szerint ez a Pachygnathák leggyakoribb faja; füves helyeken, kövek alatt majdnem mindenütt kapható s úgy látszik, hogy három nemzedéke van: egy áttelelő, mely tavasszal párzik és vándorol, egy nyári, melytől az ismét áttelelő származik. Telire mindenféle rejtekhelyeken kapható; diszkerlekben, a melyekben fenyvek állanak, gyakran a földrehullott tobozok pikkelyei alatt nagy számmal kaphatni tél derekán is.

Párzását és szaporítását nem ismerem. Tavaszkor, mihelyt melegebb szellők járnak, a fonalröpítéshez lát s néha kerti karókon 4—6 is egyszerre teszi kísérleteit.

Találtam eddig: erdélyi részekben: Kolozsvárt (Museum kert), Torda (hasadék), Szász-Vesszős (Bedőházi kert), Csiki havasok (Balánbánya), Mező-Záhon és Nagy-Szebenben; magyar részekben: Doroszlón (Mosztonga mellék, tavaszkor százával leghajózva), Pancsován, Lykanka (Liptó, váralja), Körmöczbányán, Balaton-Füreden, Buda vidéke (Muz. gy. Pável János), Ungvár (Muz. gy. Vidra Ferl.), Komjáti (Abauj, Dr. Horváth Géza), Kassa (1874. jan. 5-en, Dr. Horváth Géza).

GEN. 2. NEM. EPISINUS. WALCK.

(ἐπίσιονίς = kártevő, vagy inkább σπείρομαι = csonkítani, rabolni, ἐπίσιονος = valami után leselkedő; lehet vonatkozással az életmódra, de a végtest alakjára is.)

Syn. 1809. *Walckenaer in Latreille* «Geni Crust. et Ins.» IV, p. 371.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 79.

Az oldalszemek szétállók; az alsó sor középszemei s az oldalszemek közötti távolság meghaladja a középszemek közötti távolságot. A lábak vekonyak; az I-ső és negyedik pár hosszú; hosszarányuk 1, 4, 2, 3. A végtest nyújtott alakú, hátul kiszélesedő, a vége tompa csúcsba metszett. E nemnek eddig csak egy faja ismeretes, mely néha barangolva, néha egyes szájakon igen sajátos módon nyújtózkodva, néha moha és száraz levelek alatt tartózkodva lelhető s nem gyakori.

SPEC. 1. FAJ. EPISINUS TRUNCATUS. WALCK. CSONKA LESŐPÓK. ABGESTUTZNE LAUERSPINNE.

(truncatus = csonkított; a végtest látszólagos csonkaságúra ezélez.)

Syn. 1809. *Episinus truncatus* WALCKENAER in LATREILLE «Geni Crust. et Ins.» IV, p. 371.

Vide: THORELL «Remarks» p. 96.

♀ Előtteste vörösbarna, végteste szürkés; az első lábpár ezomb, terd és szárize vörösbarna, a negyedik lábpárnak terde és szára is illyszinü; valamennyi lábuak a végize a szárhoz kepest hirtelenül vekonyodó, világos-vörössárga.

Nyulánk alak, rövid elő- és nyújtott, közel hosszötszög végtesttel. A fejmele laposan domboru, fejeresze kicsiny, határozatlanul elválasztott, a mellreszel kissé alacsonyabb; a mellresz a csekely, de terjedelmes hátgödör táján dagadozó. A mellvert sötét vörösbarna, gyéren szőrös, finoman, reczesen ránczolt.

A rágók gyengek összeállók, függőleges állás mellett vörössárgák. Az állkapcsok vörössárgák, keskenyek, összehajlók; az alajk széles, rövid, elől elkerekített, a mellvertől csak egy rancz által elválasztott, vörössárga. A tapogatók sárgásak; végzük a szárnál sokkal hosszabb elegyesen es sűrűn szőrös tuskés; a szár iz a térdnél csak kevésbé hosszab. Az első es negyedik lábpar hosszú, czombja, terde es szára kissé kierősödve, sűrű, apró szemölcszerű ripacsokkal borított, melyekből kurta szőrök indulnak. Az első lábparnak czombja, terde es szára sötét vörösbarna, a másodiknak terde es szára halvány vöröses, a harmadik egészen sárgás, a negyediknek czombvege keskenyen, terde es szára egészen sötét vörösbarna a többi iz mind világos vörössárga.

A végtest nyújtott; eleje el- es közepén kissé kímetszett, oldalai hátrafele egyenletesen szélesedők s elejétől számítva a hosszúság második harmadrésze végén két csücsökbe átmenők, mely ponton a végtest a legszélesebb. A két csücsökön túl a végtest a fonók fele meredeken lecsapott, tompa szögű, csücsát a fonók képezik. A csücsök hátsó ele kissé bebarnított, a végtest többi része sajátságosan szürkessárgás (világos chamois szín). A has valamivel sötétebb, három, enyésző, világosabb hosszsesikkal, melyeknek középsője a zártól indul s a vörösbarna fonókig tart; a két oldalesik még a fonók mellett is eltart.

A szemek egy tömegben es meglehetősen kiemelkedve helyezkednek a fej búbjára; mind a két sor, felülről tekintve, kihajló. Az alsó sor a homlok szeptől meglehetősen távolságra esik s a közte es a rágók töve közötti tér kissé esatornás. A szemesoport többi viszonya a nem jellemzeseben előadatott.

A zár egy hátrafele nyitott köldökszerű bemelyedés, melynek alapján, helyesebben fenéken, a két tojócső nyílik.

Mertekek: ♀	Törzs	4.5—5 m_m	ebből
	fejmell	1.8	»
	I lábpar	9	»
	IV "	7.5	»
	III "	4.5	»

♂ sötétebb, karesű; egyenközü, hatul tompa csücsba végződő végtesttel, melynek csücskei letörpülők; fejmelle a nőstényéhez kepest kissé fejlettebb; fejeresze igen kicsiny. A tapogatók hosszú nyelen, melynek czombize a leghosszabb, térdize igen rövid, szárize meg ennél is rövidebb s eszeszerű. A nemzőszerv aránytalanul vastagon, bunkószerűen kidagadva, sötét vörösbarna; pikkelye oldalt-befeledfordított, kanalakü; belszerkezete hasonlít egy dióbel negyedehez; alul egy haránt es csavaros esatornával, vegefele egy nehezen kivehető, kurta, karesű, fekete embolussal.

Mertekek: ♂	Törzs	4.5 m_m	ebből
	fejmell	1.8	»
	I lábpar (peldanyomon hiányzik)	?	
	IV "	8.4	»

E nem epen gyakori pók nyári alak, augusztusban ivarretett; előttem abban a gyanuban áll, hogy kerekhalót sző, tehát az Orbitelariak köze tartozik. Ogradena mellett (Dunaszoros) a Csukár máre sziklatöven egy ifjabb nőstényt egy kis kerekhaló vezérfonalán kaptam sajátságos nyújtózkodása közben, mely abból áll, hogy a két első lábpart előre, a két hátsó lábpart egészen egyenesen kinyújtva es szorosán egymáshoz illesztve a fonalra lapul; minthogy azonban e helyen sok apró Orbitelaria is szöve halóját s nem rendelkeztem annyi idővel, hogy pontos megfigyelest tehessenek, beerem a kifejezett gyanúval, annyival is inkább, mert más helyeken ismet lenyegesen más körülmények között leltem ez állatot, u. m. moha között barangolva.

Ismerem magyar reszekből: Pozsonyból (Dunaligetek, fák töven), Apatinból (Galagonyás erdő), Ogradena (Csukár máre szikla töve), Tokaj (Kopasz szőlő öve, mohában), S.-A.-Ujhely (Magos alja, mohában), Buda vidéke (Farkas volgy, Muz. gy. Pável).

GEN. 3. NEM. LINYPHIA. (LATREILLE).

(λίον = len, ὑφαίνω = szőni; a szövetre vonatkozik).

Syn. 1804. LATREILLE «Dict. Nouv. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 134

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 81.

A szemek inkább egy mint három csoportban állók; a középső négy szem egy előre szűkülő trapezben elhelyezett; az alsó sor a homlok széléhez nem áll közelebbre mint állnak e sor középszemei és a hátsó sor középszemei egymáshoz. Az oldalszemek közötti ter kisebb annál, a mely az alsó és hátsó sor középszemei között helyezik. A fejmell módosan domboru, a fejresz (kivételesen, kúpszerűen kimagasló) rendszeren módosan kiemelkedő. A lábak karesuk, meglehetősen hosszúk, sertetűskékkel gyéren fegyverezettek. Az állkapsok egyenközűen kinyújtottak, vagy az alajk felett könnyeden összehajlók.

E nembe tartoznak a tulajdonkepeni vitorlaháló-szövőök (I. köt. II. t. 51): kivételesen nemely barlangban lakó alakok, melyek szálakat vonva, hurkokat kötnek s egyelőre csak ideiglenesen maradnak a nemben. Valamennyi alak gyors mozgású; nemely fajai némi társulást mutatnak, a mennyiben egy és ugyanazon fajnak sok egyene egyazon helyiségben es tözsomszedságban szövi vitorlás halóját.

SPEC. I. FAJ. LINYPHIA MONTANA. (CL.), HEGYI VITORLAPOK. BERG-SEGELSPINNE.

(montana = hegyen lakó; a tartózkodásiól így, elég helytelenül).

Syn. 1757. *Araneus montanus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 64.

Vide: THORELL «Remarks» p. 44.

♀ Barna; a vegtest felülete sötetebben mintegy felhözött, elejen es oldalt egy széles, világos, hátrafele elmosódó szegelylyel. A lábak világos vörösessárgák, barna gyűrűzettel.

A fejmell mellreze a fejreszhez kepest nem feltűnően szélesedő, módosan domboru, vörösbarna. A fejresz kisse kiemelkedő, kavásan elválasztott. A mellvert szivalakú, sötet vörösbarna, gyéren szőrös. A rágók vörösbarnák, végök felé kisse szétállók es az állkapsokra hajlók. Az állkapsok vörösbarnák, meglehetősen szélesek, nem egymásfele hajlók, széleik fele valamivel világosabbak; az alajk rövid, meglehetősen széles. A tapogató végze oly hosszú mint czombize, a szár ize ennél sokkal rovidebb; a végiz szőrösseg mellett sok, hosszú sertetűskével fegyverzett. A rágóköröm erős, hajlott, sötetvörösbarna, hegyen kisse világosodó; becsapórése fogakkal fegyverzett, ezek között a felső három fog a többinél nagyobb. A lábak vörösessárgák, sűrű barnas gyűrűzettel; nyulánság mellett meglehetősen erősek. A gyűrűzet nem a csuklókra, hanem az izek közepere van elosztva. A czombok felül 2—3 tüskevel; a szár es lábvegizek több (5—7) tüskevel fegyverzetek. A vegtest a fonók fele esüesodó-tojásdad, felül barna, sötetebb szímmel mintegy felhözve, es elejen oldalt két széles, feheres folttal, mely elől majdnem összeér, hátrafele csak két harmadáig ér a háttestnek, hol elmosódik; széle a hátfele eles, a has fele elmosódó. A has feketebarna, kétoldalt világosabb, határozatlan, feheres szímmel határolt, mely szim felhözetesen az oldalakba is nyomul.

A szemcsoport a fej bubján áll, alatta a homlok a rágók fele menedekesen lecsapott s szélesebb a ternel, mely az alsó sor középszemeit a felső sor középszemeitől elválasztja. A két sor középszemei előrefele szűkülő trapezbe elhelyezve s a hátsó szemek nagyobbak. Az oldalszemek érintkeznek; a hátsó oldalszemek a hátsó középsőktől annyira, a mennyire e középsők egymástól állanak. Felülről tekintve az alsó sor könnyeden kihajló, a hátsó könnyeden behajló.

A zár keményszerűen kiemelkedő, gegeszerűen hornyolt eső, felülről tekintve a két tojóesönyilás s az elválasztó lemez világosan látható, úgy a tojóesövek belső hornyoltsága is kivehető.

Mertekek: ♀ Torzs	9	$\frac{mm}{mm}$ ebből
fejmell	3.8	»
I lábpár	14	»

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♂ sokkal karesubb fejmellettel; színezetre a nostonynek megfelelő. (Nemzőresze szerkezetet lásd: I. köt. I. tábla. 10; párzó állását ugyanott III. tábla. 65.).

Mertekek: ♂ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4 »
I lábpár	16 »

A kertek kerítésein, zugokban, rekeszekben, továbbá ligetekben a fűzfák odúiban, gyökerei között közönséges alak, melynek tavaszi és őszi nemzedéke van, s mely Svécziában (CLERCK és WESTRING szerint) inkább bokros helyeken tartózkodik.

Hálójanak vitorlaresztet a helyiségre kepest igen nagyra szövi; a hurok rész is épen úgy a magasba mint a melységbe messze terjed. Mozgása hirtelen, gyors, gyakran megszakadozott. Veszély percében vagy agra vagy zugba menekül. Az 1872. év telen Kolozsvárt áttelelést észleltem. Az áttelelő ivarérett példányok egy fűskamra zugában megvonulva egészen szabadon, de mereven függetek néhány szalon s erintes iránt érzéketlenek maradtak. A szoba melegben 1 óra alatt visszanyertek természetes elenksegüket; ismét a fűskamrába tevé zugot kerestek, megvonultak s csakhamar visszaestek a lethargicus állapotba. Az első tavaszi napok csakhamar életre és szaporításra öbresztettek.

Ismerem. erdélyi részekből: Kolozsvárról (muzeumkert), Nagy-Czegről, Görgény Szt Imreről, Nagy Szebenből. (Sill és Bergleiter gyűjtmeny), Szász Vesszősről és D.-Szt.-Mártonból; magyar részekből: Apatin (Dunaliget füzei), Doroszló (kerítések), Zimony (teherhajók belseje), Pancsova (wojlovitzi erdő), Orsova (Cserna folyam füzesei), Ungvár környéke (Muz. gy. Vidra Ferd.).

SPEC. 2. FAL. LINYPHIA BUCCULENTA. (CL.) POFÁS V. BACKIGE S.

(bucca = pofa; bucculentus = felfűtt-pofájú; a fej mell fejeré szére vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus bucculentus* CLERCK «*Aran. Suec.*» p. 63.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 53.

♀ Világos; a vegtest felülete barnán, érezetesen, mintegy reczegett; három szakadozott, határozatlan, sötét hosszcsikkal, melyek között a középső a leghatározottabb és mindegy megvan, a két oldalas néha hiányzik és többnyire inkább foltos mint csik. Az előtest és a lábak barnássárgák, az előbbi sötét közep- és szegélyvonalal.

A fej mell módosan fejlett, fejeresze alig kiemelkedő, kavásan elválasztott. A hátsó sor középszemeitől kezdve a hátgödron keresztül egy szembekötő, sötét csik, mely a fej beigtatása helyen kissé tágtott; a mell rész szinten sötéten szegélyezett, e szegély a fejrészre nem megyen át és befelé kissé elmosódó; a jól benyomott hátgödörből, a lábak felé, igen határozottan kivehető sugaras barázdak indulnak. A mellvert vörösessárga, gyeren szőrös.

A rágók meglehetősen erősek, vörösessárgák, az állkapcsokra hajlók, az utóbbiak vörösessárgák, szeleiken kissé kivilágosodók; vegeikkel nem hajlanak össze. Az alajk rövid, széles, elkerekített. A tapogatók sárgások; szárizúk rövidebb a vegiznel, s az utóbbi sűrűn szőrös, keves sertetűskevel, s ez utóbbiak inkább alapja körül csoportosultak. A lábak sárgások, az ízek vegein alig észrevehetően bebarmtottak (ritkán gyűrűsek); az első lábpár czombja felül 3 ∙ formán álló sertetűskevel. A vegtest eszesosan tojásdad, elől meglehetősen magas; földje szennyes fehér, barnával finoman reczegett, közepen es elejétől kezdve egy finom, mintegy metszett, barna középsík, mely néhány rövid keresztvonalat is mutat; de csak foltokra szakadozottan és elmosódva eri a szemölcsöket; kétoldalt föle es vele párhuzamosan két sötétes, határozatlan, foltokból alakuló csik, mely szinten a fonóig ér, néha pedig hiányzik. A has feheren es barnán márványozott.

A középszemek hossznegyszögbe állítottak: a hátsó sor, felülről tekintve, egyenes; az alsó sor középszemei távolabbra állanak a homlok szélétől, mint a hátsó sor középszemeitől; az oldalszemek érintkeznek, s a hátsó sor középszemeitől oly távolságra esnek, a mekkora a távolság a mondott középszemek között. A zár barna, lelapított, köldökszerű és ripacsos; különös kitüntető tulajdona nincsen.

Mertekek: ♀	Törzs	6	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·6	»
	I lábpár	8	»
	IV »	9	»

Hosszárnya a lábaknak, 4, 1, 2, 3.

♂ karsú, kiszzelesedett fejmellel; a végtest kicsiny, közepesikja igen határozott, szelesedő és kétoldalt mintegy fogacsolt.

A tapogató, hosszúnyelű, ezombize a leghosszabb, térdize a szárízzal egyenlő; az egész sárgás; pikkelye oldalt, befelé fordított, alapján kanálalaku, vége nyelvszerűen keskenyedő; az egész vöröses sárga, erős szőrözettel borított; a nemző szerv vörösbarna, nagyon szövevényes; a pikkely nyújtott végébe befekvő része kaczor alakú, kettős-kampós hegygyel, alatta az egyesavarodású, tányer alakú gyűjtő, s ez előtt es hozzá csatolva egy ekevas alakú széles lemez, melyen, a felső végén három vékony, alsó végén egy széles, hosszú, csavaros és kampósan végződő nyújtvány látható.

Mertekek: ♂	Törzs	4·6	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·4	»
	I lábpár	8·2	»
	IV »	10	»

Áttelelő, az előbbinél valamivel ritkább faj, mely a nagy füvet es oly helyeket kedvel, a hol az szilárd tárgyak körül terem (sirkövek stb. mellett). Ismerem: Doroszlóról (sirkert), Kassa vidéken Dr. Horváth Geza barátom gyűjte 1874 jan. 5-kén Pachygnátákkal együtt (lásd Pachygnatha Clerkii es De Geerii) ivarertett állapotban s meg az által is kitüntetve, hogy a színezet általában sötétebb, a lábak gyűrűsek voltak. Erdelyi reszekből ismerem: Kolozsvárról (Muzeumkert) es Nagy-Szebenből.

SPEC. 3. FAJ. LINYPHIA MARGINATA. C. K. SZEGÉLYES V. GERANDETE S.

(margo = szegély: itt a mellrész világos szegélyére czéloz.)

Syn. 1834 *Linyphia marginata* C. KOCH in Herrich Schaffler «Deutschl. Ins.» 127, 21, 22.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 51.

♀ Fekete-sárga tarka végtest; az előtest vörösbarna széles fehér szegélylyel; sárgás-zöldes, karsú, hosszú lábakkal. A fejmell módosan kiszzelesedő, módosan domboru mellrészszel, mely kétoldalt feheres, széles, belső szelén kissé csipkés szegélylyel ekesített; a szegely a nyelecske felett szélesre megszakított, a fejre sem megyen át. A fejrész igen élesen elválasztott, kiemelkedő, de nem bubosan felvetett, elől laposan elkerekített. A mellvert aránylag széles, fekete, gyeren szőrös. A rágók vörösbarnak, tövüknel módosan kidagadók, végökkel az állkapesokra behajlók; csipőkörműk barnászvörös, erős es hegyes. Az állkapesok feketek, aránylag erősek, káváos (kidomborodók) s a széles, elkerekített alajk felett összehajlók. A tapogatók karsúk, zöldessárgák; végizük bebarnitott, alapján gyűrűzetesen elrendezett, fekete sertetűsekkel fegyverzett. A száríz rövidebb a végiznél, ez közel egyenlő e ezombizzal; az utóbbi fegyvertelen. A lábak zöldessárgák; a ezombok fegyvertelenek, a többi iz gyeren szőrös es igen gyeren álló sertetűsekkel. A végtest tojásdad, előrefele kissé szűkülő, oldalról tekintve felkörűen íves, fekete alapszinnel; felülről tekintve egy keskenyes, fekete középterese oldalt szélesen, feheren szegelyezettök s e szegely a hát közepe táján keskeny

kiágazásokkal összeér, az oldalakba pedig 2—3 harántesikot és elől egy rövid hosszsesikot bocsát. A has fekete, ( ) szerűen de szakadozottan feheren szegélyezett; e szegély a légzőrés külsarkaiból indulva, a fonóig tart.

Az alsó szemsor kétszer távolabbra esik a homlok széletől, mint a mennyi a távolság a két sor középszemei között. A középszemek előre szűkülő trapezben, a hátsók szembetűnően nagyobbak és világosak, az alsók kicsinyek és feketek. Az oldalszemek közös kiemelkedésen, de nem érintkeznek, a hátsó középszemektől kévéssel nagyobb távolságra mint az utóbbiak egymás között. A homlokresz nem esatornás.

A zár egy széles, domboru, hátrafele ívesen kimetszett koldokból áll, sötét vörösbarma; a kimetszés egyszersmind széle a hosszkörded nyílásnak, mely a fonók felé néz, belsejében két felre van osztva s az osztó lemez töven egy igen kis, elkerekített nyujtványt visel, mely valamivel világosabb.

Mertekek: ♀ Törzs	7.5—8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3 »
I lábpár	14.8 »

Hosszarány 1, 2, 4, 3. (a 2. és 4. láb közötti különbség igen csekély).

♂, kisebb, karsú; végteste hengerded. Fejmelle meglehetősen szélesre fejlett, élénk vörösbarma, rozsdavörös szegélylyel; mellrésze lelapított; fejrésze elesen elválasztott, kissé felvetett; a homlok magas, annyira, hogy a hátsó és alsó sor középszemei közötti távolság legalább háromszor fordul meg benne. A végtest színézete nőstényének megfelelő, de mindig halaványabb és kevesbbe fejlett; a fehér oldalszegélyek ritkán folynak össze a hát közepén, a has ( ) szerű disze vagy igen enyesző, vagy epen hiányzik.

A lábak vörössesárgák; az állkapcsok és a rágók a nőstényének megfelelők, sötétebbek. A tapogató karsu nyelen, mely zöldes vagy vörösés sárga; a száríz fejlett, vastag, rövid és a térddel közel egyenlő hosszúságú; a szárízen, felül, egy felálló szőrűstök. A pikkely kanálalakú, barna, szőrös, oldalt és befele fordított; a nemzőszerv sötét vörösbarma, gyűjtője párnaszerűen dagadó és szegletes, embolusa kicsiny, szaruszerűen áttetsző szennyesfehér, egy rövidebb éles, es egy hosszabb, kissé kampós véggel.

Mertekek: ♂ Törzs	4.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.5 »
I lábpár	13 »

Nyári alak, mely különösen a bokros helyeket es sövényeket kedveli, hol tipikus vitorlás hálóját szövö. Deli Magyarország területén különösen gyakori, határozottan az aljakat tartja. Párzása a *L. montana*-val azonos, a mint erről gyakori megfigyeléseim meggyőztek. Párzása Orsova körül jun. hó elejére esik.

Ismerem, erdelyi részekből: Kolozsvárról, Parajdról, Mező-Záhról, Nagy-Czegről, Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiterfele gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Panesovárol, Orsováról, Ogradenáról (a Csukár mare szikla alján júniusban különösen gyakori), Báziasról, Tokajról, Tarczáról, Alsó-Hánor (Borsod).

SPEC. 4. FAJ. T. LINYPHIA EMPHANA (WALK.), CZÍMERES V. GESCHILDETE 8

(ἐπιζαίνω = felmutatni; itt alkalmasint a végtest szembetűnő rajzára célelöz.)

Vide: THORELL «Remarks» p. 47.

MENGE «Preuss. Spinnen» I. p. 110. sub. L. scalarifera.

♀ Feher; világos vörössesárga, rajznelküli előtesttel; a végtest vege $\frac{1}{2}$ -szerű barna rajz; lábai zöldessárgák, karsuk. A *L. phrygiana* C. KOCH fajrokona. Az előtest módosan fejlett, fejezésze a mellrészből lankásan kiemelkedő, elől igen laposan íves; a mellvert egyszműen vörösbarma. A rágók tövükkel kissé térszerűen kidagadók, igen csekély mertekben az állkapcsokra csapottak; világos vörössesárgák; csipőkörmük vörösbarma. Az állkapcsok egyenközűek, vegeiken elmetszettek, világos szennyesárgák, az

alajk törpe, széles, elkerékített, vörösbarnás. A tapogató zöldessárga; bebarmitott végíze, szár- és czombíze közel egyenlő hosszúságú; a két utóbbi fegyvertelen; az előbbi, különösen tövén, gyűrűzetesen elrendezett, hosszú, barna sertetűskekkal fegyverzett. A lábak zöldessárgák, czombjaik alsó felükön fegyvertelenek, a többi iz gyeren és elálló sertetűskevel fegyverzett. A végtest esuesosan-hossztojásdad fehér vagy sárgásfehér, hátán a fentebb jelölt barna rajzzal. A fehérség ágszerűen lenyomul az oldalakra is; a fonók körül az oldalak sötétebbek s a fehér szim ágai kirivóbbak. A has barnássárga, fehér szemecsekkel; a fonók előtt többnyire egy fehér foltocskával.

A hátsó sor oldalszemei e sor középsőtől tavolabbra állanak mint e középsők egymástól. Az alsó sor a homlok szeletét legalább kétannyi távolságra, mint amennyi a távolság az alsó és hátsó sor szemei között.

A zár egy széles, hátrafele ívesen kímetszett s e kímetszésen ripacsos köldök, mely közbül világos barnássárga, ketoldalt vörösbarna.

Mertekek: ♀	Törzs	6.8	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmel	2.4	»	
	I lábpár	12	»	

Hosszaránya a lábakra 1, 2, 3, 4.

♂ Igen karesú; végteste hengeres, fehér rajzai elmosódottak; a végén rendszeren a nőstény háttestet ekitő barna rajzzal vagy töredékeivel. A rágók előfelén, tövüknel egy kis dudorodás és hosszúságuk második felén (tehát a csipőkörömhöz közelebb) egy rövid, erős, éles tövis. A tapogató nyele zöldessárga, karesu, nemzőszerve sötét vörösbarna. A száríz hosszabb a terdzinél. A tapogató pikkelye makk-alaku befelé oldalt fordított; szerkezetéből felülről tekintve, oldalt-kifele egy keskeny, sarlószerűen hajlott, hosszú lemez áll ki.

A végtest hasfelen a légzőrés környezete tetemesen kidagadó.

Mertekek: ♂	Törzs	5	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmel	2	»	
	I lábpár	14	»	

E faj nyár derekán ivarérett, és fiatalos erdőkben, bokros helyeken, ledöntött fák ágai között rendszeren nagy társaságban szövi aránylag kis, de tipikus vitorlahálóját. Szaporítását nem ismerem.

Eddig csak Alsó-Hámor és Diósgyőr körül találtam, hol meglehetősen gyakori, jelesen a diósgyőri melegforrások táján, és az Alsó-Hámorhoz tartozó Feketesár, Disznóspatak, Jávorkút nevű magaslatain.

SPEC. 5. FAJ. T. LINYPHIA PHRYGIANA. C. K. HÍMZETT V. GESTIKTE S.

(Phrygius = phrygiai, ó-kori nép, mely hízméseiről volt nevezetes; itt a végtest diszére vonatkozik.)

Syn. 1836. *Linyphia phrygiana* C. Koch «Die Arachniden» III, p. 83.

Vide: THORELL «Remarks» pag 48.

♀ Világos: a végtest zöldes-fehér, a hátfelén végig, a fonókig terjedve, egy láncc- vagy inkább babérszerűen összetett, sötét szalag. A lábak sárgabarnák, a terdek táján kissé füstösödők.

A fejmel mellresze a fejrészhez képest nem föltűnően szélesedett, sárgásbarna, egy sötétbe foglalt, világosodó közepesikkal, mely a szemesoportból indulva a hátgödörbe enyészik. A fejrész jól elválasztott, kissé emelkedett. A mellvert egyszínűen vörösbarnas, szivalaku, gyeren szőrös. A rágók sárgabarnások, a csipőköröm beigtatása táján füstösök, végük fele alig szétálló. Az állkapcsok sárgabarnosok. A tapogató végíze hosszabb a czombiznél; szőrös, sok hosszú sertetűskevel.

A lábak czombjai néhány apró, fekete ponttal.

A végtest egészben tojásdad, de esücsba végződő, meglehetősen háttas; felül zöldesfehér, mintegy szemcsés, közepen egy láncszertien összetett közepesikkal; a has világos, közbül egy egyszerű, hosszabban futó szalaggal.

A szemecsoport a fej bubján áll; oldalszemei közös, nagy dudorodáson állanak. A két sor középszemei egy előrefele szűkülő trapezben állanak, a hátsók kevéssel nagyobbak, oly távolságra egymástól mint az oldalszemektől. Az alsó sor kissé kihajló, a hátsó kissé behajló.

A zár egy feltűnő, $\sim$ alakú kivájtást mutat; a két kivájtást elosztó lemezen egy erős, hüvelykujj-forma nyújtvány ágaskodik fölfelé.

Mertekek: ♀	Törzs	4:8 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1:9 "
	I lábpár	8 "

♂ Elöttem ismeretlen. Koch C. id. h. kisebbnek, karesubbnak, a nősténnyel egyező színezetűnek mondja; szerinte a tapogató nemzőszerve gesztenyebarna, szerkezetét azonban nem írja le.

Ismerem a Nemz. Muz. gyűjteményéből két ♀ példány után, melyet Frivaldszky János Tatra-Füreden gyűjtött.

SPEC. 6. FAJ. T. LIXYPHIA TRIANGULARIS (CL.), HÁROMSZÖGES V. DREIECK S.

(triangularis = háromszögletű; itt a végtest némely rajzára talál.)

Syn. 1757. *Araneus triangularis* CLERCK «Aran. Suec.» p. 71.

Vide: THORELL «Remarks» p. 46.

♀ Az előtest olajsárga, közepén egy feketebarna csikkal, mely a szemek közelében villásan két ágra oszlik; oldalai szélesen, feketebarnán szegélyezve; e szegély az oldalszemekig nyomul. Fehér és fekete rajzú barna, néha ibolyaszímbé játszó végtest, a hátán végig egy csikkal, mely egymásba tolt háromszögből állónak látszik ( ), e háromszögek szárvégei felváltva feketék és fehérek. A lábak olajsárgák, a száríz végén gyűrűzetesen bebarmitva. A fej mell módosan fejlett, a nyelecsketől a fejsúcsig lankásan, egyenletesen emelkedő; olajsárga; közepen egy barnafekete közepesikkal, mely a hátgödör előtt két ágra oszlik s meg jóval a hátsó sor középszemei mögött elenyészik, --- szeleim hasonló színű szegélylyel, mely azonban nem a legszélen fut, az oldalszemeket azonban közvetlenül megközelíti. A mellvert egyszínűen barna. A rágók végükön karesuk, kissé szétállók, egészben módosan az állkapesokra csapottak, vörössesárgák csipőkörműk sötét vörösbarna. Az állkapesok szelesek, egyenközűek, elmetszettek vörössárgák. A tapogatók olajsárgák, végizök bebarmitott, sok sertetüskével fegyverzett, a fegyvertelen czommbal egyenlő hosszúságú. A száríz rövidebb; rajta 2—3 és a térdizen 1 hosszú sertetüske. A lábak olajsízüek, néha vörössesbejátszók, izeik csuklóí táján kissé barnítva, ezek között a száríz vége szembetűnően bebarmitott. A czombok alul fegyvertelenek, felül, tövükhöz közel 1—2 sertetüskével. A többi íz gyéren és elálló sertetüskékkel fegyverzett.

A végtest esücsosan tojásdad, oldalról tekintve magasán íves. Hátfelen, közbül, a fentebb említett rajz, melynek fehér közei az oldalakban összefolynak. Az oldalak barnásak; a has barna, elől tágasan ( ) szerű fehér foglatban, hátrább egy felálló, az oldalakba futó fehér folttal. A fonók a hátfelől többnyire két ( ) szerű fehér vonás közé fogva, néha ívesen bekerítve. A végtest színezete leginkább a fehér szín terjedésével változik, de a rajz jellegzetessége kivethető.

A középszemecsoport egy előrefele igen szűkülő trapezbe elhelyezett; hátsó szemei nagyobbak, mindenike külön keretbe foglalt, alsó szemei kiesínyek; közös keretben; az oldalszempárok szintén közös fekete keretben. Az összes csoport párnaszerű kiemelkedésen. Az alsó sor középszemei a kissé kihajló bonalok szelétől több mint kétszer oly távolságra a minő a két sor középszemei közötti. A hátsó sor oldalszemei a középsőktől alig állanak távolabbra mint a mekkora a távolság e sor középsői között.

A zár egy széles, harántrovátkolt köldök, hátrafele kissé szögösen \ kimetszve, e kimetszés alatt kettős nyílással, melynek osztója kissé dudorodik.

Mertekek: ♀	Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2,5 "
	I lábpár	14 "

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♀ Igen karsu, hosszulábú; lábai rozsdasárgák; végteste karsu, hengerded, a nőstény rajzát jelleg szerint, de elmosódva és töredekesen viseli, a fekete színű részletek (\ ) leginkább megmaradnak és rendszerint a fonók fehér ( ) szerű foglalatja is. Az előtest vörössárga, villás közep, és széles szegélyesikkal. A rágók hosszúk, karsuk, végeik felé tetemesen szétállók, vörössárgák; esipőkörmük vörösbarna; különben a tapogató ezombizénél rövidebbek (varietas: *micrognatha* MENGE), vagy hosszabbak (var. *macrognatha* MENGE), mely esetben egész alakjuk is nagyobb. A tapogató nyele vörössárga, térdize igen rövid, száríze valamivel hosszabb és vastkosabb, felül egy sarlóalakra hajtott, oldalt-ki és előrefele álló, hosszú, áttetsző lemezzel; a pikkely kanálalakú, a nemzőszerv csucsat egy vastag, csigaszerűen csavarodó embolus képezi, mely alatt kissé oldalról tekintve egy külső végén horgas lemez látható; e lemez szaruszerűen átlátszó fehér, az embolus sötét barnavörös.

Mertekek:

Kisebb ♀ (var. <i>micrognatha</i> MENGE)	Törzs	4,9 $\frac{m}{m}$
	fej mell	2 "
	I lábpár	15 "
	állkapocs	1
Nagyobb ♀ (var. <i>macrognatha</i> MENGE)	Törzs	7,5 $\frac{m}{m}$
	fej mell	3,2 "
	I lábpár	21 "
	állkapocs	2,6 "

E két nagyság között sok átmenet letezik; a szervezet egy és ugyanaz. Őszi alak, mely bokrokon el. Ismerem, magyar részekből: Alsó-Hámor (Borsodmegye), Csorba (Liptó) illetőleg Kárpát: Rakitou Wreh a fenyőövben és Prvnyiszka ingovány; Pribilina (Liptó), Zakameniszko és Hlina havas alja, Lykauka (Liptó) várkörnyek; Rutka körül, Körmöczbányáról, Selmezbányáról, Veszprémből, Buda vidékéről (Muz. gyűjt. Pável); erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, a Körösszoroshól (Brátka körül), Kolozsvárról és Nagy-Szebenből.

SPEC. 7. FAJ. LINGPHIA FRUTETORUM. C. K. BOKOR V. STRAUCH S.

(frutex = bokor, frutetum = bokros hely; a tartózkodási helyről van véve.)

Syn. 1834. *Lingphia frutetorum* C. Koch in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.» 127, 19, 20.

Vide: THORELL «Remarks» p. 49. (Artic. L. hortensis).

♀ Sötétfekete; oldalai, sárgásfehér, fésűszerű és rikitó díszszel, mely a hát fekete mezejét szegélyezi s a fonók felett haránt ágak által ketszer összeér; a has szélén, elől egy-egy különálló néha, enyésző vagy megszakított sárgásfehér csik. Az előtest vörösbarna, a lábak vörössárgák. A végtest a fonók felett magas, a fonóktól majdnem függőlegesen emelkedő, oldalról tekintve tehát nem egyenletesen íves. A fej mell egy színűen vörösbarna, feje része módosan kiemelkedő; a mellvért sötétfekete. A rágók vörösbarnák, végeikkel kissé szétállók; az állkapocsok szélesek, egyenközü oldalakkal és elől elkerekítve, az alajk széles, rövid, ívesen elmetszett; az előbbiek es az utóbbi vörösbarnák. A tapogatók vörössárgák, végizük füstös, a ezombnál hosszabb, sok sötét sertetüskevel fegyverzett. A lábak vörössárgák, ezombjaik fegyvertelenek, a többi izen, igen gyeren állva, néhány elálló sertetüske, mely könnyen letöredezik, úgy, hogy venebb példányoknál a lábak fegyvertelenek. A végtest, oldalról tekintve, egy elkerekített sarku hossznegyszöghez hasonló

es hátvonala csak igen módosan domborodó; sötétfekete; kétoldalt es mindjárt elejen két sárgásfehér csik indul, mely a hátfelé kisse csipkes, s mely az oldalakba, de csak a háttest hátsó felén, sűrűn álló három vagy négy csikot bocsát, úgy hogy egy nyeles fesülhöz hasonló, igen rikító oldalrajz támad. E rajz hátulról tekintve kétszer ér össze, még pedig közvetlenül a fonók felett, neha két — — szerű fehér foltoeska es valamivel magasabban $\lceil \rceil$ szerű foglalat által.

Az oldalakban, közel a hashoz es ott, a hol a fesüszerű rajz meg nem kezdődött, egy finom, neha enyésző hosszcsík, mely sem a végtest elejét, sem a rajz fesűfogait nem éri el. A has tiszta fekete.

A középszemek csoportja hossznegyszögben áll, olyszerűen, hogy az alsó es hátsó sor középszemei közötti távolság sokkal nagyobb annál, a mely a hátsókat egymásközött elválasztja. Emmelfogva az alsó szem-sor alig másfelszer áll távolabbra a homlok szeptől, mint a mennyi a távolság a két sor középszemei között; es open ez okon a hátsó sor egyenes, az alsó sor kihajló.

A zár egy vörösbarna köldök, mely hátul ivesen kimetszett; e kimetszésből egy fenyés, füstösen feheres gomb áll ki es kepezi voltakepeni legmegbizhatóbb jegyet e faj nőstényeinek.

Mertekek: ♀	Törzs	$5 \cdot 2 \frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	2	»
	I lábpár	9	»

Hosszaránya a láboknak 1, 2, 4, 3.

♂ Karesu, hengerded végtesttel, mely a fonók felett határozottan felemelkedő; előteste vörösbarna, végteste feketebarna, az oldalakban szürkés es elől nemi elmosodó feherességgel; lábai barnásvörösek, karesuk. Megkülönböztetése leginkább a nemzőszerv berendezesen fordul meg, tehát: a tapogató aránylag rövid, nyelű, terdize kurta, szárize eseszeszerűen kivastagodott, mind kettő neha ny fölfelé álló sertével; a pikely kanálalakú, kisse nyújtott végű, sötét vörösbarna szőrös; a benne elhelyezkedő nemzőszerv igen szövevényes. Oldalról (kivülről) tekintve, három, sarló alakra összehajló hosszú lemez tűnik ki, melyből kettő a tő felől indul, a harmadik a szelről kanyarodik, ez utóbbin egy serteszerű igen hosszú embolus áll mely előbb be es lefele azután ismét előrefele kanyarodik s aludról látható legjobban, körülbelül ily hajlással: $\cup$, e serteszerű embolus szaruszerű, a többi rész sötét feketebarna.

Mertekek: ♂	Törzs	4	$\frac{m}{m}$	ebből
	előtest	2	1	»
	I lábpár	9		»

A mint már neve is mondja, e pók leginkább bokros helyeken tartozkodik; gyakori; az ország delibb részeiben tavaszi, ejszakra nyári alak. Hálója tipikus vitorlaháló. Parzásat egész lefolyásában nem ismerem s csak annyit bizonyíthatok, hogy az ivarok állása a L. montanaéhoz hasonló.

Ismerem Palánkáról (Trnovác erdő, május), Illokrol (a var mögötti dombok Juniperus bokraín, május), Orsováról (Graczka völgy, május), Mehadia körül (május), Ó-Ogradenáról (Csukár-mare szikla töve, június), S.-A.-Ujhelyről (Magos alja, június), Alsó-Hámor (Borsod, július), Pecs vidékről (Muz. gy. Frivaldszky es Pavel). — Erdelyben Kolozsvár körül találtam.

SPEC. 8. FAJ. LINYPHIA HORTENSIS. SUND. KERTI V. GARTEN S.

(hortus = kert, illen hortensis, kerti; a tartozkodásról).

Syn. 1830. *Linyphia hortensis* SUNDEVALL «Svensk. Spindl. Beskr. p. 213.

Vide: THORELL «Remarks» p. 48.

♀ Sötét fekete; a végtest oldalában egy rikítóan sárgásfehér szeles, hátrafele elesen kicsücsösödő horogforma ($\curvearrowright$) rajz, melynek szelei füreszesek. A végtest, oldalról tekintve, ives. A lábak rozsdásárgák.

A fej mell módosan fejlett sötét vörösbarna, fejeresze lankasan kiemelkedő, kisse esücsösödő; a mell-

vert vörösésfekete. A rágók a homlok alól terdszerűen kiállók, végük fele kissé szétállók, vörös barnák. Az állkapcsok vörös barnák, egyenközűiek, elől kissé ívesen elmeteszettek. A tapogatók igen karcusok, vörös sárgák, végük füstös s a szárral együtt néhány sertetűskevel fegyverzett. A lábak rozsdasárgák, czombjaik felül, tövükhöz közel egy vagy két sertetűskevel; a többi iz gyéren es elálló sertetűskevel fegyverzett. A végtest csücsösen tojásdad, sötét fekete; oldalaiiban, tehát a hát felületét bekerítve, egy füreszes szélű csik, mely a végtest elején keletkezve, kissé ívesen fut a fonók irányában, jóval a fonók felett kihegyesedik es eles horog formán visszafordulva, has eleje fele tart; e horogresz a felsőnél rövidebb. A két oldalra helyezett ily horograjz csücsüi a fonók felett érintkeznek. A has tisztafekete.

A középszemek egy előrefele igen szűkülő trapezben elhelyezettek, a hátsó sorai nagyobbak; az alsó sor a homlok szeletől bőven kétszer akkora távolságra, a mekkora a távolság a két sor középső szemei között. A hátsó sor középszemei egymásközött távolabbra állanak, mint állanak az oldalszemektől. A zár egy szeles, lapos, vörös barna köldök, hátul laposívesen kimetszve, e kimetszés alatt egy = szerű nyílás, mely függőleges irányban ketfele van osztva, az osztó lemezen alul egy parányi gonboeska látszik.

Mertekek: ♀ Torzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·8 »
I lábpár	9 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 2, 4, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Ismerem mint tavaszi alakot Doroszlóról, mint nyári alakot Tokaj környekeről (trakamazi eserjesek) es Alsó-Hámorból (Borsod, puskaportorony).

SPEC. 9. FAJ. LINYPHIA CLATHRATA. SUND. RÁCSOZOTT V. GEGITTEETE S.

(clathratus = rácsozatos, gátoros; a végtest rajzaira ezélez.)

Syn. 1830. *Linyphia clathrata* SUNDEVALL «Svensk. Spind. Beskr.» p. 218.

Vide: THORELL «Remarks» p. 45.

♀ Barnás, kissé ibolyaszimbe játszó végtesttel; a hasfelen több sárgás pont ketoldalt sorakozva (6 minden oldalon), a pontok elmosódók. Az előttest barna, fejeresze kiemelkedő; a mellvert elenk vörös barna. A rágók módosak, nem domborodók vörösés barnák; az állkapcsok vörös barnák, szelesek. A tapogató vörös sárga, végize kissé füstös, a czommbal egyenlő hosszúságú, töven tuskesertékkal, melyek a szárral is átmennek. A lábak rozsdasárgák, czombjaik felül 2 sertetűskevel; ily tuskek, gyéren, a többi izen is. A végtest, felülről tekintve szelesen tojásdad, a fonók fele csücsösödő, oldalról tekintve laposan íves, elől magasabb; felszínen barnas, kissé ibolyaszimes s oldalról benyomuló, ekalaku, homályos czikkkel által tartkítva; az oldalakban szennyesen világos. A has fekete, ket oldalt s kissé az oldalak fele - különben a légzérés es fonók közé elhelyezve, apró, párosan álló, feheressárga, enyésző pontocskákkal. A középszemek egy előre igen szűkülő trapezbe elhelyezve, az alsó sor a homlok szeletől oly távolságra mint középszemei a hátsó sor középszemeitől.

A zár egy kissé kiemelkedő, barna köldök, melynek nyílása lefele nez, tágas, egy tatott emberi szájra emlekeztető.

Mertekek: ♀ Torzs	3·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·7 »
I lábpár	3 »

Hosszaránya a lábaknak: 4, 1, 2, 3.

♂ karcus, a nősténynél hosszabb; sötét barna szmezetű; végteste hengeres, hossza közepen (oldalról tekintve) nyergesen behajló. A fej mell hosszúra es szelesre fejlett, vörös barna, a fejresz bubosán csücsösödő.

a homlok sapkaszerűen borul a rágókra, melyek igen feltűnően az állkapcsokra, hátra csapottak. A végtest barna, elejen két elmosódó fehéres foltocskaival. A lábak barnászörösek. A tapogató aránylag rövid nyelvű, terdize rövidke, szárize csészeszerűen összetörpített, sertekkel ellátott; pikkelye oldalt es befelé fordított, kanalalaku, szőrös, füstös; nemző szerve sötét vörösbarna, belső oldaláról tekintve, egy széles, rugószerűen csavart lemez látható, mely kifele — szerű, eles csucsba végződik.

Mértékek: ♂ Torzs	4·6 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·3 »
I lábpár	7·2 »
IV »	8 »

Ez erdekes fajt csak egy lelhelyről ismerem, mint kora tavaszi alakot: találtam Zomborban a temetők sírkövein, hol a kereszték hómaljaiba szövő szerény vitorlás hálóját (Április).

SPEC. 10. FAJ. LINYPHIA PUSILLA. SUND. PIC'ZI V. WINZIGE S.

(pusilla — igen kicsiny; az alakra vonatkozik.)

Syn. 1830. *Linyphia pusilla* SUNDEVALL «Svenska Spind. Beskr.» p. 214.

Vide: THORELL «Remarks» p. 50.

♀ Fekete; a végtest egyenetlen sárga pettyekkel, a fonók felett egy ilyszínű harántvonással; fejmele vörösbarna; lábai vörössárgák. Zömök alak szélesen tojásdad végtesttel. A fej jól kiemelkedő, vörösbarna, homlokrésze sötétebb; a mellvert fekete. A rágók láthatólag az állkapcsokra csapottak, az utóbbiak barnászörösek. A tapogatók karesuk vörössárgák, vég- és szárizók füstös, sertetűskes. A lábak vörössárgák, karesuk; a czombok, felül, egy sertetűskevel fegyverzettek.

A végtest, oldalról tekintve, laposan íves; fekete. Elejen ( ) szerű két sárga folt, ezek mögött egy sárgás petty, e mögött egy sárgás pont, az utóbbi két jegynek párjaul megfelelő foltok még az oldalakban is állanak. A fonók felett egy sárga haránt vonás látható. A has tiszta fekete.

A középszemek egy előrefele igen szűkülő trapezben elhelyezve, az alsó soréi kicsinyek, a hátsóé nagyobbak; az alsó sor a homlok széléhez alig oly távolságra a mekkora a távolság középszemei és a hátsó sor középszemei között. A hátsó sor középszemei távolabbra esnek egymástól mint az oldalszemektől.

A zár egy barna, lenyomott köldök, mely harántrovátkolt és a közepében behorpasztott, úgy, hogy két módosan domborodó felből állónak látszik; hátrafele elmetezett s ez elmetzés alatt nyílnak résszerűen a tojócsovek, melyeket egy közös lemez elválaszt; ez alapján lapiczkás és a köldök keretéből kiálló.

Mértékek: ♀ Torzs	3·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·8 »
I lábpár	5·5 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Mint nyári alakot, Tarczal környéken (Hegyalja) egy mely bevágásu ut bomladozó martján találtam, hol az üregekben állott kis vitorlahálója. Erdélyben Kolozsvárról és Mező-Záhról ismerem.

SPEC. 11. FAJ. LINYPHIA ALTICEPS. SUND. FEJES V. HOCHKÖPFIGE S.

(alticeps = magas fejjű; a hím fejének magas kiemelkedésére czéloz.)

Syn. 1833. *Linyphia alticeps* SUNDEVALL «Svenska Spind. Beskr.» f. 1832. p. 261

Vide: THORELL «Remarks» p. 59.

♀ Elötteste világos veressárga, a végtest fehéres testszín, a fehér szín szemcsésen lerakolva és csoportosítva; a lábak karesuk és sárgák. A fejmele módosan fejlett, fejezésze kissé kiemelkedő, elől es follele

kissé csúcsosan összefutó. Messze a szemesoport mögött s a hátgödrt metszve egy finom fekete vonás. A mellvért testszínes-sárgás: hosszaeska, gyér és felálló szőrökkel. A rágók nyulánkok, végök fele könnyedén kihajlók, vörössesárgák, esipőkormük kissé hirtelen hajlású és sötétebb. Az állkapcsok sárgák, végeikkel a meglehetősen széles alajk felett összehajlók. A tapogatók karesuk, sárgák, a végiz a száríznel valamivel hosszabb, szőrös, végén beharmitott és több feketés sertetüskével fegyverzett. A lábak élénk- kissé vörösses-sárgák, végeiken különösen kivékonyodók: az első lábpár ezombja, felül, egy feketés sertetüskével, a többi ezomb, felül, fegyvertelen, az első és második páron, alul, sorosan álló szőrökkel. A szárak gyéren és elláló sertetüskékkel fegyverzettek.

A végtest csúcsosan tojásdad, elől meglehetősen magas, világosabb vagy sötétebb testszínes, szemesen elhelyezett fehér foltokkal tarkulva, elejen néha egy gyorsan enyésző, hasitekszerű közepesikkal. A has valamivel sötétebb, kitüntetés nélküli.

Az alsó és hátsó sor szemei közötti távolság körülbelül egy harmadrészét teszi annak, mely az alsó sor és a rágótó között fekszik: ez a homlokresz haránt kivájt, úgy hogy a rágók töve open egy mint a szemesoport is, oldalról tekintve, kiálló. A két sor középszeme hosszukás, előre felé szűkülő trapezben elhelyezett; a hátsó szemsor, felülről tekintve, egyenes; a hátsó sor oldalszemei ugyane sor középsőtől alig észrevehetőn távolabbra mint a középsők egymástól; az oldalszemek érintkeznek és közös, keskeny fekete keretbe foglaltak; a hátsó sor középszemei külön-külön szinten keskeny fekete keretben; az alsó sor középsői keretnélküliek s így látszólag a legkissébbek.

A zár egy kissé kiemelkedő, vörösbarna elhíntkeret, durva rovatkolás mellett, a két tojósó nyílása látható; elől elkerékített, hátul egy rövid, kissé felemelt, széles-nyelvalaku nyujtvánnyal, mely a keret szeléből indulva a fonók felé irányul.

Méretek: ♀ Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1,9 »
I lábpár	8 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♂ kicsiny, karesú, hosszabb lábu, fejlett előtesttel és sajátágosan alakított fejrészzsel. A fejresz egy kissé hirtelenül és igen magasra emelkedő, előreálló kup, melynek csúcsán a szemek állanak. A fekete, finom közép vonás, mely a hátgödrt metszi, előre felé egészen a hátsó szemekig nyomul. A szín a nőstényéhez hasonló, igen világos sárgás-testszín. A szemek sorai a kup elkerékítéséhez képest boltozatosan hajlók, az elrendezés egyébként a nőstényéivel azonos. A szemek tere előre meredező, gyéren álló, fekete szőrököt visel. Maga a kup néha esúcsos és ez esetben a csúcs open a négy középszem között meredezik felfele. A tapogató aránylag rövid nyelű, ezombíze dagadt, közel vagy oly vastag mint az I lábpár szára; terde és száríze egyforma, rövid; térdíze vege, felül, egy vörösbarna, hosszú, vékony, tompavégű nyujtvány; pikkelye kanálalakú, befelé fordított kissé vörösbarna lehelletű; nemzösszerve igen szövevényes; oldalról tekintve, közel a pikkely tövéhez egy beharmitott hegyes, széles fog (ezápfoghoz hasonló) meredezik kifelé.

Méretek: ♂ Törzs	3,5 - 4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 »
I lábpár	10,5 - 11 »

Ez érdekes alaknak eddig csak egy lel helyét ismerem: a Jama tó környékét a Kriván töven, közel a fenyves felső szelénél, hol augusztusban keves ivarérett példányát leltem a fenyvek alatt álló bujabb fűben és az áfonya párnáin. Hálóját nem ismerem.

SPEC. 12. FAJ. LIXYPHIA ALPINA. N. SP. HAVASI VITORELAPÓK. ALPEN S.

(alpina = havasi; a tartózkodásról.)

VII-ik tábla, 152, a szemesoport, b a ♀ végteste oldalról, c a zár hátulról, d a ♂ tapogatója oldalról tekintve.

♀ Kicsiny. Előteste világos barnás-sárga, hajszállinom feketés szegélylyel. Lábai világos barnás-sárgák. A végtest felülete fehéres, szemyes-barnás crezettel behálózott, közepén egy elmosódó barnás

csikkal, két oldalt egy-egy barnás mezővel, mely a feketes hastól egy feheres csik által elválasztatik. A mellvert barna.

A fejmell szivalaku, fejeresse kisse kiemelkedő, jól kiálló. A mellvert szelesen-pajzsalaku, szőrös. Az állkapocs és ragópár barnássárga, az alajk barna. A tapogató barnássárga, karesú, végze nem rövidebb mint terde es szára együttve; a terd, szár es végiz gyeren szőrös, néhány sertével. A lábak karesuk, hosszúk barnássárgák, egyszínűek, gyeren álló, hosszaeska sertetüskekkal rakottak. A vegtest tojásdad, elege boltozatos, hátul esuesodó.

Az alsó szemsor középsői közös fekete foltban, a két oldal ket-ket szemc szinten közös fekete foltban, a hátsó sor középsői külön-külön egy finom fekete gyűrűben állanak. A két sor középsői egy előrefele tetemesen keskenyedő trapezbe elhelyezettek. A hátsó szemsor majdnem egyenes, az alsó kihajló; az alsó sor oldalszemei a középsőktől igen bőven szemátmerőnyi távolságra, az utóbbiak valamennyi szem között a legkisebbek.

A zár, oldalról tekintve, köldökszerűen, hátulról tekintve, karajszerűen kiemelkedő, bubján gyantaszzerűen áttetsző; e gyantaszzerű bub két oldalán egy-egy benyomás.

Mertekek: ♀	Törzs	3	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	1·1	»	
	I lábpár	5·2	»	
	II »	4	»	
	III »	3	»	
	IV »	4·7	»	

♂ Alig kisebb. Előteste es lábai vörössesárgák, vegteste a nőstény rajzaival, de fehersege tisztább. A tapogató karesú, bunkós, száruze rövidebb es vastagabb mint a terdiz, pikkelye kamialaku, befele oldalt fordított; nemzőszerve igen complicalt, elől egy patkószerű, kiálló embolussal (lásd VII. t. 152 d a bal-tapogató külső oldaláról).

Mertekek: ♂	Törzs	3	$\frac{m}{m}$
	fejmell	1·2	»

E csinos kis pókot a Krivan tömbön fekvő Jama tó környeken, a fenyőöv felső határán hálóztam ki a buja fű közül. Augusztusban ivarérett. Dr. KOCH LAJOS úr, ki úgy mint THORELL tanár úr is e fajt felülvizsgálta, arról is tudósított, hogy ugyane fajt a tiroli havasokon is észlelte.

SPEC. 13. FAJ. LINYPHIA ALACRIS. BLACKW. FÜRGE V. LEBHAFTÉ S.

(alacer, alacris = élénk, fürge, eleven; a magatartásról.)

Syn. 1853. *Linyphia alacris* BLACKWALL. «Descr. of some newly disc. spec. of Aran.» in Ann. and Mag. of Nat. Hist. 2. XI. pag. 20.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 57.

♀ Kicsiny. Előteste sötét sárgásbarna, feketes küllővonalokkal; lábai egyszínűen sárgásbarnák; vegteste, hátfelen sárgabarna, elől egy hossza közepen kisse táguló fekete vonal, mely a vegtest felehosszáig ér, e mögött fekete, háromszögletes foltok, melyek a fonóig ernek, — oldalt ktfelől egy-egy íves szegelyvonal; az oldalak s a has feketek.

A zár, oldalról tekintve, egy erős, elkerékített dudorodást mutat, melynek esuesa vorosesbarna; a zárkeret hátulsó szelen egy apró fekete fogacska.

Mertek: egész állat	3—4·5	$\frac{m}{m}$.
-------------------------------	-------	-----------------

♂ Hasonló színezetű. A tapogató szárrésze vastagodott; a terdreszen egy hosszú, könnyeden hajlott serte, mely a szárreszen álló kisebb, gyengébb sörtevel párhuzamosan áll.

Nagy-Szeben környekeről «*Linyphia terricola* Koch» nev alatt elősorolja SILL V. Magam nem ismerem.

SPEC. 14. FAL. LINYPHIA LEPROSA. OHL. CSINOS V. HUBSCHE S.

(lepor v. lepos = csinosság; talán az alak finomságáról).

Syn. 1865. *Linyphia leprosa* OHLERT «Arachnol. Stud» pag. 12.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 35, 56¹.

♀ Kicsiny; barna; a végtesten több Λ alakú fehéres szögesikkal, mely oldalt egy-egy hosszcsik által összefűzetik; a hosszú lábak vörössárgák sötétebb csuklókkal. Fejmelle sárgásbarna, feketés, szegelylyel a mellreszen; fejeresze jól elválasztott, a mellreszből alig kiemelkedő; a szemek a fej bubján és jól kiállók. A mellvert es alajk sötét vörösbarnák.

A rágók módosan fejlettek, függőlegesen állók, barna-sárgák; sarlóalakú, eles körmük vöröses. Az állkapcsok vörössárgák, szelesek, végeiken elkerekítettek, oldalaik meglehetősen párhuzamosak. A tapogatók szennyessárgák, végük sertetűskés, a czombizzel egyenlő hosszúságú. A lábak karesuk, hosszuk szennyessárgák, a csuklóokban meglehetősen határozott barnás gyűrűkkel, az ízek közepen néha elmosódó füstös gyűrűkkel ekesítve; czombjaik fegyvertelenek, a szárak ellenben hosszú, sugáregyenes, csak kevesse el- es gyeren álló sertetűskekkel fegyverzetek.

A végtest csücsösen tojásdad, oldalról tekintve íves, hátfelen 8-9 Λ alakú fehéres szögesikkal, melyek a fonók fele kisebbedve, mind határozatlanabbak. A hatodik csik táján egy fehéres vonás nyomul le a has felé; elől, az oldalakban egy finom, szinten fehéres hosszcsik látható. A has barna.

A szemek, a kis alakhoz kepest, nagyocskák es igen sűrűn sorakozottak. A közepesoport egy előrefelé kisse szűkülő trapézbe elhelyezve s az alsó szemek a hátsóknál valamivel kisebbek; az oldalszemek a legnagyobbak. Az alsó sor távolsága a homlok szeletől körülbelül másfélszer annyi a mennyi e sor középszemeinek a távolsága a hátsó sor középszemeitől. A hátsó sor középszemei távolabb állanak egymástól mint a középszemektől. A zár egy aránytalanul terjedelmes es magasan kúpos, ripacsos köldök, egy sima, horgonyalakú (J), világos es felfekvő lemezzel, melynek nyele előrefelé áll.

Mertekek: ♀ Törzs	3-3.8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.3 »
1 lábpár	7 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 4, 2, 3.

♂ csak valamivel karesubb, kisse fejlettebb előtesttel, egyszínűen rozsdásárga hosszú lábakkal, egybként a nősténychez hasonló színezettel. A tapogatók módosan hosszú, vöröses-sárga nyelen, melynek terd es száríze rövid; mindkettő felül egy-egy kiválóbb, karesú, felálló, hosszú sörtevel; pikkelye kanálalakú, oldalt es befele fordított, személyes sárgás, szőrös; nemzőszerve barnásvörös, igen szövevényes, felülről es kisse hátulról tekintve egy befele kanyargó, horogforma es hegyes köröm (C) látható, mely sárgás-vörösszinű.

Mertekek: ♂ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.4 »
1 lábpár	8.5 »

E kis pók, a homályos helyiségeket kedelve, a nyári alakok közé tartozik: pinczegádorokban.

¹ Thorellnél a synonymák között tollhibából áll: *Leptyphantus musciola* Menge, helyesen kell, hogy álljon *Leptyph. crypticola*, a mire az idézet többi része «p. 133. pl. 25. t. 54.» vonatkozik is.

kisebbszerű barlangokban, tarnák szájában es istalókban nem ritka: kis vitorlás hálóját olykor igen szűk helyiségekbe alkalmazza: júniusban (a delibb részeken) már ivarérett.

Találtam, magyar részeken: a Veteráni barlang belső romjai között, a Tareza-ról Tokajba vezető hegyi ut martjában, Alsó-Hámorban (Borsod «Hollós» fenyves, gyökerek alatt), Luesivnán (Liptó, Szakmáry Donát park, zugokban), Selmeczbánya (Klingertarna előtti köhalmok), Pribilina (Liptó «Zakameniszko» Pongracz Adolf-fele major istalója); Ungvar környekeről (Muz. gy. Vidra Ferdinand), Erdelyben Sill emliti Nagy-Szebenből.

SPEC. 15. FAJ. LINYPHIA ROSENHAUERI. L. K. ROSENHAUER V. ROSENHAUER S.

(ROSENHAUER, kitünő német tejmészethúvár tiszteletére.)

Syn. 1872 *Linyphia Rosenhaueri* L. Koch «Apterolog. a. d. fr. Jura»

♀ Igen kicsiny: előteste halavány rozsdasárga, végteste szürkés. A fejmell fejerésze egészen elkerített, a rágókra sapkaszerűen ráboruló; a mellresz kissé lelapulva szelesedő. A szemek igen kicsinyek (csak mikroskóppal vizsgálhatók), világos rozsdasárgás színökkel az előtest színebe enyeszők, határozottan három csoportban állók. A közepesoport negy szeme egy előrefele igen szűkülő hossztrapezben; az alsó középszemek a homlok szelétől kétszer akkora távolságra, a mekkora a távolság köztök es a hátsó sor középszemei között; az oldalszemek nem érintkeznek, a hátsók a hátsó sor középszemeitől sokkal távolabbra mint e középszemek egymás között. A fejresz elválasztása a mellől igen sajátosságos oldalbenyomások által történik, úgy, hogy a fej hátulja nyújtványképen a mellrészen felfekvő. A rágók kiszélesedők es végükön láthatólag szetállók, rozsdasárgák: csipőkormük erős töből indulva igen hegyesen kifutó es rozsdavörös. Az allkapcsok a szeles, felkörü alajk felett összehajlok, rozsdasárgák. A mellvert szeles-szívalakú s a *negyedik lábpar csipői között nem hegyesedő, hanem tágult*. A végtest esucososan tojásdad, világos szürkés s ily színű a has is. A zár egy aránylag nagy, kiemelkedő köldök, hátsó szele fele, telát a fonok fele tekintve, szep korded (ellipticus) nyílással; az egész zár színe rozsdavöröses.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 2.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1 »

E kevesse ismert fajt dr. HORVÁTH GÉZA kedves barátom az aggteleki barlanguj ágából, mintegy 2500 ölnyre a bejáratától, fedezte fel a cseppgő köveken s több példányban szerze meg, melyek azonban, fájdalom, nagyobb alakokkal egy üvegbe teve, elpusztultak s csak egy ivarérett nőstény, bár lábaitól es tapogatóitól megfosztva, mégis oly állapotban maralt meg, hogy a faj megkülönböztetése biztosan keresztülvihető volt. A szemállás es zár, a fej alakja es oldalbenyomásai, színe, kétségtelemne teszik a Koch L. fájával való azonosságát.

SPEC. 16. FAJ. LINYPHIA THORELLII. N. SP. THORELL V. THORELLS S.

(THORELL kitünő svéd Araeologus tiszteletére.)

(VII-dik tábla, 153, *a* szemecsoport, *b* szövkarmok, *c* a végtest hasfele a zárral, *d* a him tapogatója belülről.)

Igen kicsiny. Előteste es lábai egyszínűen, elenken barnásvörösek; végteste borsósárga. Semmi rajzok.

Fejmelle szívalakú, fejerészen kisse szelesedő, elkerített; a fejresz, oldalról tekintve, alig emelkedő s mindkét oldalról sekelyen, esatornásan határolt; a hatgödör tetemes. A mellvert igen szelesen szívalakú, barnásvörös, alig néhány szőrrel. A rágók erősek, barnásvörösek, oldalról tekintve kisse hátrakapottak, alig egy-két szőrrel, sínak. Az allkapcsok es az alajk barnásvörösek. A tapogató karesu, barnásvörös; terde, szára es különösen végze sok, részben sertetuskeszerű szőrozettel rakott; *bordáskörme nincsen*. A lábak

karesuk : ezombjaik felülete igen keves sertekkel : száraikon, a felszínen, 2—3 tapintó szőr, alul meglehetősen bő serteszőrözet; a lábvegek serteszőrökkel rakottak : a lábveg bordlás-körmei igen finomak, karesuk, sarló-szerűen hajlottak, bordaük szerfelett finomak ; a sánjaköröm igen karesu, egy bordájú (lásd VII. t. 153. *b*). A vegtest igen szabályosan tojásdad. A hátsó szemsor könnyeden behajló, az alsó könnyeden kihajló : a két sor középsői egy előrefele szűkülő trapezet alkotnak ; az alsók kicsinyek ; az oldalszemek egy közös, lapos, feketes emelkedesen állanak s továbbra állanak az illető sorok középsőitől, mint a középsők egymás között egymástól.

A zár egy szivalaku, vörösbarna terese, melynek csücsén (hátrafele), egy közel felkörű, tátongó kis nyílás látható (VII. t. 153. *c*).

Mertekek : † Törzs	2·6 $\frac{e}{m}$ ebből
fej mell	1 " "
I lábpár	3·8 "
II "	3 " "
III "	2·8 "
VI "	4 " "

♂. Kisebb, különösen karesubb : szemezetre a nőstényével egyezik. A tapogató karesú, bunkós ; terdize rövid, vékony, szárizze rövid es egyszerűen, eszeszerűen vastagodott ; pikkelye keskeny, kanál-alaku, szőrös, oldalt befele fordított ; nemzőszerve egy haránt es kigyózdva rovátkolt gyűjtőt mutat, melynek elejen egy kocsonyas dudor áll, a melynek alsó fele egy feketes, horgonszerű hajtókat visel. (VII. t. 153. *d*. a baltapogató külső oldaláról.)

Mertekek : ‡ Törzs	2·4 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·2 "

Ez az érdekes kis pók barlanglakó s kivált a «Szeleta» nevű, Borsodmegyében az Also-Hamorban fekvő barlangot lakja. A barlangnak inkább szinter- mint cseppkőképződmenyei közül a legripaesosabb helyeket kedveli, hol a ripaesokon szövi szalaít, s a ripaesok köze menekül. A legsötétebb, szárazabb helyeket kedveli. Ezenkívül Semeczbanján a Glanzenberg altárna aknájának 148-dik öleben is megtaláltam. Eddig ismeretlen volt.

GEN. 4. NEM. ERIGONE. SAV. ET AUD.

(*Ηριγόνη* = mythol. név.)

Syn. 1825—27. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l' Egypte» (Ed. 2.) XXII, p. 319.

Vide : THORELL «On Europ. Spid.» pag. 85.

Igen kis alakok, rendszerint egyszínű vegtesttel. A rágók a lábvegekhez vastagabbak, végük fele szétállók. Az állkapcsok töre igen kiszélesedett. * A lábak nem tüskesek, hosszarányuk 4.1, 2.3. A nőstények tapogatója rendszerint nélküli a fogaskörmöt ; a hímek feje sokszor kirívó módon tornyosuló.

SPEC. I. FAJ. ERIGONE ALTIFRONS. (CAMBR.) HOMLOKOS ERIGONEPÓK. GESTIRNTE E.

(alti-frons = magas homlokú ; a hím kiemelkedő fejrészére ezélez.)

Syn. 1863. WALCKENAERUS alti-frons Cambridge «Descr. of 24 new Spec. of. Spid» p. 33.

Vide : THORELL «Remarks» pag. 115.

(IX. tábla 194 ♂ erősen nagyítva).

‡ Törzse sötét ; lábai clenken sárgavörösek ; tapogatói hasonló színűek, végük bebarntott ; a rágók füstösen sárgák. A zár egy barnavörös, kevesse kiálló, terjedelmes, elfolyó szelű köldök, melyben egy, a test

* Rokon neme a «Walekenacra», mely szintén csupa apró alakot foglal magában s keskeny rágók által különbözik.

hossztengelyéhez haránt fekvő, egy zart emberi szájhoz nemileg hasonlító, duzzadozó szelű rés látható. A koldok a test hossz tengelye irányában egyenetlenül behorpasztott.

Mértékek: ♀ Törzs	2	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	1	»
I lábpár	2·5	»

A fejmell módosan fejlett, fejeresze felvetett, bubos; a szemek rendes állásban a hubon elhelyeztek. Az alsó szemsor a homlok szeletétől annyira áll, a mekkora a szemesoport szélessége (előlről hátrafele és nem a test tengelyéhez érve). A középszemek egy előre szűkülő trapezben elhelyezettek; a hátsó sor középszemei közötti távolság kisebb annal, mely a két sor középszemei között létezik, a trapez tehát szélességénél magasabb. Az oldalszemek nem érintkeznek s a hátsók valamivel közelebb állanak a hátsó középszemekhez, mint a mekkora a távolság ezek között.

A fejmell sötét vörösarna, a mellvert fekete, a végtest szintén ilyen színű. A rágók vaskosak, végük felé kissé szétválók, néhány erős szőrrel ellátottak; a fejresz, tövükre sapkaszerűen borulva, homlok-részével tetemesen visszahanyatlík, úgy, hogy a rágók – oldalról tekintve – a szemek előtt tetemesen kiállók.

♂ karesűbb; színezete a nőstényével megegyező; feje kuposán és igen tetemesen kimagasló; a szemállás rendetlen. A kup, oldalról tekintve, előfelén majdnem függőleges, esüesa alatt kissé behorpasztott, hátfelén a mellből nyergesen és hirtelenül kiemelkedő, esüesin sisakszerűen elkerékített. Két szem a kup esüesa előszelén áll; két szem, előre nézve, a behorpasztás alsó szelén foglal állást. A kup esüesa, előre-fele néző lapján megfekvően szőrös. Tapogatója olajsárga nyelvű, terdize a czombiznek fele hosszát kissé meghaladja, száríze igen rövid, esészeszerű, felül egy szőrüstökkel; pikkelye kerek orru, kamalalaku, szőrös, befelé és oldalt fordított, füstbarna; nemzőszerve meglehetősen egyszerű; oldalról tekintve egy vastag, kettős esavarodásu, tömlőszerű, barnavörös gyűjtőt mutat, melynek esüesa alatt és aláfele nézve, egy széles, nyelvyszerű nyújtvány látható.

Mértékek: ♂ Törzs	2	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	0·6	»
I lábpár	2·2	»

E parányi, szép pókot mint tavaszi alakot (májusi) Panesováról ismerem, hol a wojlovitzi erdő szelén olbe rakott tölgyfahasabok kergén sürgött es szorgalmasan fejte ropuló szakait. Biztosan meghatározott faj, melyet THORELL tamar is igazolt.

SPEC. 2. FAJ. ERIGONE APICATA. (BLACKW.). SÜVEGES E. KAPPIGE E.

(apicatus = esüesos, papisüveggel díszített; a ♂ fejének alakjára vonatkozik.)

Syn. 1850. *Nerione apicata* BLACKWALL «Descr. of some newly discov. spec. &c. in Ann. and Mag. of Nat. Hist.» 2 Ser. VI, p. 339.

Vide: THORELL «Remarks» p. 112.

♀ Az előtest sötétes, személyes rozsdavörös, a hátfest sötét olajbarna, a lábak vörösessárgák. A végtest rövidke és gyéren álló, megfekvő, feheres szőrökkel. A zár egy vörösessárga alig kiemelkedő ter, melyben a két tojóeső nyílása stigmászerűen nyílik; e két nyílás között egy patkóalaku, metszesszerű rés egy nyelvvalaku téreset körít ( ).

Mértékek: ♀ Törzs	2·7	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	1	»
I lábpár	2·5	»

A fejmell igen módosan fejlett; feje, oldalról tekintve, a mellrészből lankásan, egyenletesen kiemelkedő, elől elkerekített; az egész előrészt szennyesen sötétes-rozsdavörös, barnás ereszettel. A mellvért vörösbarna. A rágók erősek, végükön kissé szétválók, rozsdabarnák. Az állkapesok és az alajk vörösbarnák. A tapogatók vékonyak, vörössesárga színűek, végük hosszabb a czombíznel. A lábak vörössesárgák; a czombok, alul, hosszabb szőrökkel, a többi iz tömöttebb szőrozetű. A végtest közel körded, felül-alul egy színűen olajbarna. A szemesoport közelebb áll a homlok szelehez, mint a mekkora a magassága. A középszemek egyelőrefelé kissé szűkülő trapezbe elhelyezve, a trapez szélességénél valamivel magasabb. Az oldalszemek nem érintkeznek. Az alsó sor szemei körülbelül egyforma távolságra egymástól, a sor kissé behajló. Valamennyi szem egyenlően nagyoeska, a mikroskóp alatt kissé zöldesen esilkümlő.

♂ kisebb; színezete talán a nőstényével; szemesoportja csak kevésbé rendetlen. A fej bulján egy hirtelenül kiemelkedő, csecsszerű, szőrös kis kúp (innen a név: *apicata*), ez alatt a hátsó közép szempár, sokkal távolabb egymástól, mint a mennyire az alsó sor középszemeitől áll; az oldalszemekkel egyenes vonalban esik. Az alsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól, a sor könnyedén kihajló. A középszemek trapeze előrefelé igen szűkülő, magasságánál szélesebb. A tapogató a pikkelyvel és nemzöröszzel együtt vörössárga; térdize a czombnak felehosszát éri, szárize rövid, esészeszerű; a pikkely tompa orru, majdnem kerekdeden és mélyen kanálalakú, szőrös, fölfelé fordított; nemzörszerve egyszerű szerkezetű; alulról tekintve egy diöbelszerűen behorpasztott gyűjtőt mutat.

Mértékek: ♂ Törzs	.....	1.9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	.....	0.8 "
I lábpár	.....	2.2 "

Tavaszi, igen korai alak (márczius), melyet különösen a Bácskából ismerek. Mihelyt az enyhébb szelek megindulnak, e fajnak ezrei kezdik meg a fonalröpitést; leginkább a puszták köröim, ezek között pedig különösen az ernyős virágok ernyő maradványain és *Licium* kerítéseken nyüzsgönek s némely helyen 20—30 is található; ily helyeken azután a fonalmaradékok egész szőnyeget alkotnak.

Ismerem magyar részekből: Doroszlóról és Páncsováról.

SPEC. 3. FAJ. ERIGONE DENTIPALPIS (WID.), FOGASKEZŰ E. STACHELHÄNDIGE E.

(Dens = fog, palpus = tapogató; a tapogató czombízének fegyverzetére ezélez.)

Syn. 1834. *Theridium dentipalpes* REUSS. «Zool. Misc. in Mus. Senckenb.» I, p. 242.

Vide: THORELL «Remarks on Syn.» pag. 101

♂ Feltűnően hosszú tapogató, melynek czombíze alul hat vagy hét erős foggal fegyverzett, térdize a végén egy lefelé álló, kapaszerű nyújtványnyal ellátott (lásd II. köt. IV. t. 83. *d.*). A fejmell sötét vörösbarna; a végtest feketebarna; a lábak sárgászörösek, czombjuk néha sötétebb.

A fejmell fejlett; mellrésze köröskörül felvetett szélű; fejerésze sisakszerűen kimagasló; világos barnászörös rágói, oldalról tekintve, előszökők.

Mértékek: ♂ Törzs	.....	2.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	.....	1.3 "
I lábpár	.....	3.6 "

A rágók (II. köt. IV. t. 83. *b. b.*) erősek, végük felé elválók; az állkapesok (II. köt. IV. t. 83. *c.*) tövüknél kiszélesedők, úgy mint a mellvért szépen sötét vörösbarnák. A végtest kissé nyújtott nyelcskével függ össze az előtesttel; különben tojásdad. A szemesoport a fej sisakszerű emelkedésén s azon kissé előre foglal helyet. Az alsó szemsor és a homlok széle közötti magasság közel akkora, a mekkora a rágók hossza. A négy középszem negyszögbe elhelyezett, az oldalszemek nem érintkeznek.

A tapogató hosszú, ezombize, alul a töve felé, fogaesolt és hajlott; terdize elől egy lefele álló, kapaszerű nyujtványnyal, száríze fölesérszerűen kivastagodott, alul egy kis, csapszerű foggal. A pikkely a nemzőszervvel együtt úgy illeszkedik a szár fölesérébe, mint a makk esesejébe. A pikkely kamálalaku, szőrös; nemzőszerve egy ketesavarodású vastag gyűjtőt, ennek a végén két tompa, kupulaku fogat mutat.

♀ előttem ismeretlen.

Magyar részekből ismerem Tokaj környekeről (június), «Pest muzeumkert» jelzessel a nemzeti muzeumban, gyűjté Frivaldszky János; erdelyi részekben csupán csak Szász-Vesszősön találtam.

SPEC. 4. FAJ. ERIGONE ISABELLINA. (C. K.). ISABELLSZINŰ E. ISABELLFARRIGE E.

(isabellina=szemnyes sárga szín, mely a megsárgult fehéreműhez hasonlít; a test színére vonatkozik.)

Syn. 1841 *Micryphantos isabellinus* C. Koch «Die Arach.» p. 109.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 129

♀ Világos. Előtete sárgászörös; végtete szemnyes-szürkéssárga; lábai halvány vörössárgák. A zár egy elől kisse szívalakra kimetszett, hátul a legzörös által elmetsett terjedelmes bemélyedés, melyben egy, a test hossz tengelynek megfelelő fekvésű, széles lemez látható.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 2·8 $\frac{m}{m}$ ebből
 fej mell . . . . . 1·2 »
 I lábpár . . . . . 4·5 »

Hosszaránya a lábknak: 4, 1, 2, 3.

A fej mell kisse szélesre fejlett, sárgászörös, szemnyesedő; fejrésze oldalról tekintve kisse bubosodó. A mellvert vörösbarna. A rágók erősek, végükön kisse szétállók; az állkapcsok vastagok, elől elkerekítettek, szemnyessárgák. A tapogatók sárgák; végükön csücsön alig észrevehetően füstösek, e végig a ezombnal sokkal rövidebb. A végtet kisse csücsösödő-tojásdad szőrös, sárgásszürke színű.

A szemcsoport a fej bubján; alsó sora a homlok széletől amnyira, a mekkora a szemcsoport magassága. A négy középszem egy előrelele igen szűkülő trapezbe elhelyezve; az alsó sor középszeme kisebb. A hátsó sor szemei egymás között egyenlő távolságra s a sor kisse behajló.

♂ előttem ismeretlen.

Eddig mint nyári alakot a Kárpátokból, a Uorbai tó környekeről ismerem. Erdélyben Kolozsvár es Nagy-Szeben környeken is előfordul.

SPEC. 5. FAJ. ERIGONE BITUBERCULATA. (WID.) IKERFEJŰ E. DOPPELKÖPFIGE E.

(bis és tuberculus = kettős dudor; a ♂ fejére vonatkozik.)

Syn. 1844. *Theridium bituberculatum* REUSS «Zool. Misc.» p. 216 (222).

Vide: THORELL «Remarks» p. 106.

♂ Előtete vöröses sárgásbarna; végtete fényes, fekete, gyéren álló sárgás szőröcskével; lábai barnászörösek.

A fej mell fejrésze, oldalról tekintve, sisakszerűen emelkedett, az emelkedés bubján egy pár hossztojásdad, sima, világosabb dudor, egy keskeny köz által elválasztva; az e két dudor alatt majdnem függőlegesen lecsapott, széles homlokreszen, a szemek rendes csoportban állanak. A két sor középső szemei egy előrelele szűkülő trapezben állanak, mely távolabbra esik a homlok széletől, mint a mennyi a magassága.

A tapogató karesu; terdize legnagyobb vastagságánál kötszer hosszabb; a szár rövid, felülete kivajt, a kivajás szélén egy előrelele görbült, karesu túske, belső oldalának a végéből egy hosszú, karesu,

végig egyenlő vastagságú és előre irányozott nyujtvány áll, mely igen domboru; nemző szerve igen szövevényes, egészben véve esaváros gyűjtővel.

Mértékek: ♂ Törzs	2·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3 »
I lábpár	4 »

♀ A nőtény fején semmi dudor, a fejrész azonban emelkedett; színezete a hímével azonos.

A zár aránylag terjedelmes, köldökszerűen domboru, barnászörös; közepén egy lemezszerű hosszbetét, mely a légzőrés felett $\perp$ szerűen elágazik, a betét két oldalán egy-egy barnás, kerek terese látható.

Mértékek: ♀ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3 »
I lábpár	3·6 »

E csinos kis pókot, mint igen kora tavaszi alakot, (márczius) csupán csak Erdélyből, Mező-Zahnadásaiából ismerem, hol a nádszalakon előfordul.

SPEC. 6. FAJ. ERIGONE RUBENS. (BLACKW). VÖRÖSLŐ E. RÖTHLICHE E.

(rubens = vöröslő; a test színére vonatkozik.)

Syn. 1823. *Nerione rubens* BLACKWALL «Character, etc.» in London and Edinburg Phil. Mag.» 3. Ser. III, p. 189.

Vide: THORELL «Remarks» p. 129.

♀ Az előtest szép barnászörös; a végtest szürkés. A lábak téglavörösek. A zár vörösbarna; két szemszerű, párban álló nyílás között egy nyelvalakú, széles cikksely látható, mely a légzőrés előtt egy = alakú nyílásban végződik.

Mértékek: ♀ Törzs	3·3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3 »
I lábpár	4 »

Hosszaránya a lábakra: 4, 1, 2, 3.

A fejmell igen módosan fejlett, egyszínűen barnavörös; oldalról tekintve fejeresze egyenletesen es nem bubosán emelkedik. A mellvert barnászörös, egyszínű. A rágók vörössesárgák, végükön széthajlók; az állkapcsok erősek, hasonló szín mellett domborodók, elkerekítettek. A lábak karesük, végzeik szembe-tűnően vékonyodók; egészben élénken téglavörösek.

Az alsó szemsor közelebb áll a homlok széléhez, mint a mekkora a köz középszemei és a hátsó sor középszemei között. A négy középszem egy előre felé igen szűkülő trapezben elhelyezve, mely legnagyobb szélességénél sokkal magasabb. Az oldalszemek közel érintkezők, emelfogva a hátsó sor könnyeden behajló; az alsó sor tetemesen kihajló.

♂ előttem ismeretlen.

Ismerem mint nyári alakot (junius) S.-A.Újhelyről a «Kopasz» hegy esücsa növényzetről.

SPEC. 7. FAJ. ERIGONE RUFIPES. (LIN). VÖRÖSLÁBÚ E. RÖTHFÜSSIGE E.

(rufus és pes = vörös láb; a lábak színére vonatkozik.)

Syn. 1758. *Aranca rufipes* LINNÉ «Syst. Nat. Ed. X.» I, p. 621.

Vide: THORELL «Remarks» p. 126.

♂ A törzs sötétszínű; a lábak rikitóan sötetes-rozsdavörösek. A tapogatók térdize gömbszerűen kivastagodott; a rágók végei tetemesen az állkapcsokra esapottak (inclinatae).

Mértékek: ♂ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·4 »
I lábpár	4 »

A fejmell szeleledő, sötét vörösbarna; fejerésze módosan, lankásan emelkedő. A mellvert sötét vörösbarna. A rágók tövüknel igen vastokok, végükön módosan szétállók s oldalról tekintve tetemesen az allkapsokra csapottak, vörösbarnák. A tapogató erős nyelű, rozsdavörös; terdize dagadt, a szárizzal egyenlő hosszúságú; pikkelye tompa orru, melyen kanalakaku, rozsdavörös, esuklója fele kisse füstös; nemzőszerve, alulról tekintve egy szeles, csavaros gyűjtőt mutat, mely egy kurta, esőralakú, többször hasított embolusba végződik; a száríz szinten alulról tekintve egy befelé es oldalt álló, nyújtott sarkot tüntet fel.

A vegtest feketebarna, kisse tompa-tojásdad.

Az alsó szemsor távolabbra esik a homlok szeletől mint a mekkora a csoport magassága. A közep-szemek egy előrefele szűkülő trapezbe elhelyezettek; az oldalszemek közel érintkezők. Az alsó sor könnyeden kihajló a hátsó sor könnyeden behajló.

♀ előttem ismeretlen.

Csupán csak egy példányt ismerem a magyar nemz. Muzem gyűjteményében; Nagyvárd körül gyűjti MOCSÁRY S.

SPEC. S. FAL. ERIGONE CORNUTA. (BLACKW.) SZÁRVAS E. GEHÖRNTE F.

(cornu = száríz; a fej bubjának kettős kiemelkedésére czélez.)

Syn. 1833. *Nerion cornuta* BLACKWALL «Character of some undescrib. Gen. and Spec. etc.» Lond. and Edinb. Phil. Mag. 3. Ser. III. p. 190.

Vide: THORELL «Remarks» p. 165.

♂ Törzse sötét szmü; lábai barnásvörösek. A fej bubján két egymás mellett álló, kupszerű, elkerekített hegyű kiemelkedes (innen a cornuta). A tapogató száríze egy hosszú, a pikkely domborúságához alkalmazkodó nyujtványyal.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 2·4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1 »
I lábpár . . . . . 3 »

Hosszaránya a lábknak 4. 1, 2, 3.

A fejmell vörösbarna; oldalról tekintve, fejerésze bubosan kiemelkedő s e bubon két, valamivel világosabb, kupos, felül elkerekített, simafenyű emelkedes, mindket oldalt mellettök meg egy-egy kis domborodás. A tapogató vékonyas, vörösés sárga szmü nyelen; száríze kehelyszerű, oldalról tekintve egy hosszú, szárszerű nyujtványba kifutó, mely nyujtvány a kerekded orru, melyen kanalakaku, aránylag kis pikkely domborúságához illeszkedik: -- nemzőszerve, alulról tekintve egy egyszerű, hagymaalaku gyűjtőt mutat, melyből egy rugómodra kanyarított serte indul, a nélkül, hogy a pikkely alól kiállana.

A vegtest fekete, keklő zománczezal.

♀ Fejmelle barnafekete; vegteste majdnem gömbölyű; fekete, fenyű, finoman pontozott; lábai elenken teglavörösek. Fejmelle, oldalról tekintve, elől módosan felvetett; szemállása rendes. Az alsó sor középszemei annyira a homlok szeletől, a mennyire a hátsó középsőktől s ezekkel oly negyszöget alkotnak, mely szélessegenel magasabb; mind a két sor középszemei kevesebbire mint szemátmerőnyire egymástól; — az oldalszemek érintkeznek.

A zár egy harántfekvő, hosszánál szélesebb barnás köldök, melynek legzőres felőli szelen egy prizma alakú, igen kis benyomás látható.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 2·9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·1 »
I lábpár . . . . . 3·3 »

A hmet mint tavaszi alakot Pamesovaról, a wojlovitzi erdő szeleről, bokrokról ismerem; a nőstényt Tokaj mellett tölgyfakról ráztam le. A hmet Dr. THORELL azonosítá, a nőstényt nem merte meghatározni, Dr. KOCH I. ellenben a nőstényt határozottan *E. cornuta*-nak Bl. mondta (in. litt).

SPEC. 9. F. AJ. ERIGONE FUSCIPALPIS (C. K.) FÜSTÖSKÉZŰ E. RAUCHHÄNDIGE E.

(fuscus = feketés, komor, palpus = tapogató; a tapogató színéről.)

Syn. 1836. *Micryphantes fuscipalpis* C. Koch «Die Arachn.» III, p. 46.

Vide: THORELL «Remarks» p. 140.

♀ A törzs sötét színű; lábai olajzöldesek. A zár kevesse kiemelkedő, két tojóesőve szemszerűen nyílik egy széles nyelv alakú lemez oldalain, mely lemez, a legzöres táján végződve, kivágott; a tojóesővek nyílása alatt es az illető oldalak fele szolgálva két domboru borda. Egyike legkisebb alakjainknak.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 1.7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 0.9 »
I lábpár . . . . . 2.8 »

A fejmell jól fejlett, sötét olajbarna; fejerésze egyenletesen emelkedő, elől szélesedő es *tompán elkerített*. A mellvert feketes, hátul hegyesen kicsücsösödő. A tapogatók olajsárgák, szőrösök; végükön kisse füstös, néhány sertével ellátott s oly hosszú mint a szár es térd együttve. A lábak szárain a szőrözet között szinten 1—3 erősebb serte. A szemek aránylag nagyok. A középsők egy előrefele csak kevesse szűkülő trapezben elhelyezettek; a két sor középszemei közötti távolság közel olyan, a milyen a távolsága az alsó sornak a homlok szeptől. Az oldalszemek megközelítettek. A hátsó sor könnyeden behajló, szemei egyenlő távolságra egymástól. A vegtest kicsiny, kisse nyújtott-tojásdad, sötét barnás-fekete.

♂ előttem ismeretlen.

Csupán csak egy példány után ismerem, melyet a Gellerthegy Duna felőli oldalán, a silány növényzetben gyűjtöttem.

GEN. 5. NEM. NESTICUS. THORELL.

(νεστιχός = ügyes szövő. Geschickter Weber.)

Syn. 1869—70. THORELL «On europ. Spiders» pag. 88.

A rágók a czomboknál gyengébbek; az állkapcsok az alajk felett összehajlók, elkerekítettek. A nőstény tapogatója karesu bordáskörömmel ellátott (H. k. IV. t. 84. c). Az oldalszemek érintkeznek, a középsők egy előrefele igen szűkülő trapezbe elhelyezettek. A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3; hosszuk es karesuk. Barlang-, pince- es akna-lakó.

SPEC. 1. F. AJ. NESTICUS CELLULANUS. (CL.). BŰVŐ TAKÁCSPÓK. KAMMER WEBERSPINNE.

(cella = a rómaiaknál belső udvari eseléd-szoba; talál az életmódra.)

Syn. 1757. *Araneus cellulanus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 62.

Vide: THORELL «Remarks» p. 79.

♀ Szennyes szürkessárga, feketes rajzokkal; lábai vörössesárgák, halaványak, sűrű gyűrűzettel tarkítottak. A mellreszeben széles, kerekded fejmell közbül egy előre es hátrafele kisse táguló barna hosszcsikkal. Zömök, kisse puffadt hasu alak, hosszú, karesu lábakkal. A fejmell, felülről tekintve, szélesen szív alakú, fejerésze igen kicsiny, mellresze lelapított; az egész szennyessárga; a sekely hátgödörből, a szemek es a nyelecske fele is, egy szélesedő, szennyesbarna, neha elmosódó csik indul, mely hátul a mell szelet eri, elől pedig a szemesoportba feloszlik s a homlokon ismét előtűnik; a mellresz oldalai egy keskeny barna szegelylyel, mely a fejrész oldaláiban megszakad, de a homlokon ismét feltűnik. A mellvert halaványsárga,

szeleim elmosódva barnás, igen rendszeren szivalakú. A ragok aránylag veznek, az első lábpar czombjánál láthatóan vékonyabbak; oldalról tekintve, tövüknel igen kis mértékben terdszerűen kiállóak — egyebiránt sárgásak s a csipőköröm táján vörösödők. Az állkapcsok szelesek, elől elkerékítettek, belső szelükön kisze kivágottak s ezért az ajk felett kisze összehajlók, vörössárgák s közepük táján kisze besötétítvek. Az alajk alacsony, szeles, elkerékített, vörössárga. A tapogatók halványsárgák, az izületek végei határozatlan gyűrűzettel; a végiz kisze vöröslő, oly hosszú mint a ezombiz, előreálló, hosszú szőrökkel borított, a végén egy karesu bordás körömmel fegyverzett.

A lábak hosszúk, karesuk, gyűrűsök; a czomb- es szárizek vegeiken es kozbül is gyűrűsök. Valamennyi láb fegyvertelen, de meglehetősen hosszú, erős szőrözettel — még pedig tövetől vegeig — borítva. A végtest elől kisze keskenyedő, közepe táján puffadozó, végén kisze esuesosodó, hosszánál csak valamivel keskenyebb, oldalról tekintve igen domború; színe szemnyessárga s e szín a feketes szímmel úgy elválasztva, hogy párosan álló sárgás foltok keletkeznek. *A fonók felett egy élénken kénssárga folt*, felette néhány *V*-alakú, hasonló színű rajz (ez utóbbi színezet a borszeszben elveszti elenkséget). A has szemnyessárga a fonokból kiinduló *V*-szerű fekete rajzzal, melynek szárai a legzőres táján az oldalakba is felnyomulnak.

Az alsó szemsor középszemei kicsinyek, feketek (nappali), a többi szem nagyobb es opalizáló (éjjeli); a negy középszem egy előrefele igen szűkülő trapezbe elhelyezett; az alsó es hatsó szemek közötti távolság körülbelül akkora, a mekkora a hatsó középszemek közötti. Az oldalszemek érintkeznek, az alsó sor középszemeinél kétszerite nagyobbak. Az alsó sor, előlről tekintve, egyenes s a középszemei közötti távolság egy oldalszem átmérőjét kisze meghaladó; távolsága a homlok szeletől nagyobb, mint a mekkora a középszemei s a hatsó sor közötti ter. A szemek teren néhány felálló hosszabb szőr.

A zar egy a legzőres felett elterülő, sárgászörös, közel felkör idomu lemez, két oldalt egy-egy sötétebb, vesealaku benyomással (a tojócsövek).

Mertekek: ♀	Törzs	5.2—5.5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2	»
	I lábpar	16	»
	A végtest magassága (terhes)	3.5	»

♂ karesu, kicsiny; hosszú, vékony lábú. A lábak v rössessárgák s a gyűrűzet legtöbbynire enyészett (meha a szárok végén észrevehető). A végtest szürkessárga, a fonók felett néhány enyésző, sötét harántfoltal. A mellvert egyszínűen vörössárga. A tapogató vörössárga, nemzöszervének nyujtványai vörössárgák; czombize hosszú, terd- es szárize rövid, az utóbbi kisze duzzadt; pikkelye kanálalakú, oldalt es befele fordított, esuesan egy szőrecessettel, töven egy szarvszerűen oldalt es kifele elvaló nyujtványyal, mely egy finom tövisbe végződik; a belső nemzöszerv jellemozve van egy sötét vörössárga, vastag, befele kanyarodó nyujtvány által, mely előtt egy világosabb, horgosvégű, finom es hegyes embolus áll (a szövet küloldaláról tekintve különösen szembetűnő).

Mertekek: ♂	Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1.6	»
	I lábpar	16	»

E pök a barlangokat, pinczeket es aknákat lakja s minél nagyobb a mélyseg, a melyben tartózkodik, illetőleg a távolság, a mely a nap világától elválasztja, annál inkább esökkennek feketes rajzai, annyira, hogy meha csak a fonók feletti kénssárga folt mutat nemi sötetes keretet. Tartózkodási helyein a nyirkosabb zugokat es üregeket kedveli, hol rendetlen, vitorla nélküli hurkolását alkalmazza. Az aknákban oly mélysegbe nyomul, a meddig meg élőlenyek előfordulnak. Nevezetes jelenség az, hogy a barlangokban tartózkodó Tipulidák e pök hálójának szálain pihenőt tartanak úgy, hogy előlábaikkal a szálakra akaszkoznak, a nélkül, hogy oda ragadnanak, vagy a pök ezért nyugtalanokodnek.

Ismerem mint nyári alakot magyar reszekből: az Alsó-Hannor (Borsódmegye) barlangjaiból, u. m.: Szeleta es az u. n. Hermanbarlang, továbbá az ottani túffkepletbe vajt pinczekből, Egerből a «Skopetz-ház»

pinceiből; Selmeczbányáról a Glanzenberg altárnából és emek aknájából, lefele a mélység 148-dik öleig. «Biharmegye» jelzettel (Muz. gy. Frivaldszky János gyűjtése). Erdélyben Kolozsvártt, a muzeum épületében található.

GEN. 6. NEM. ERO. (C. K.).

(Valószínűleg *Ηρώ* gör. személynév.)

Syn. 1837. C. KOCH «Uebers. d. Ar. Syst.» I. p. 8.

Vide: THORELL «On Europ. Spiders», p. 89.

A középszemek derek negyszögbe elhelyezettek. Az állkapesok keskenyek az alajk felett erősen összehajlók. A fejmell magasan domboru, majdnem felgömb alakú. A lábak ritkásan elhelyezett sertetus-kekkel fegyverezettek; az első pár kisse meghosszabbított. A vegtest magas domborodású, majdnem gömb-szerű, neha páros csücskökkel. Közepes nagyságon aluli alakok. Két faj.

SPEC. I. FAJ. ERO THORACICA. (WID.). VASKOS ERÖPÖK. BRUSTIGE ERO.

(thorax = mellkas; a fejmell fejlettségére vonatkozik.)

Syn. 1834 *Theridium thoracicum*, REUSS «Zool. Misc.» p. 213

Vide: THORELL «Remarks» p. 77.

♀ Sárga-barna tarka; lábai sárgák, sötét vörösbarna es sűrű gyűrűzettel. A fejmell szélességre es magasságra nevezé igen fejlett, sárga földön barna szegelylyel es középrajzzal. A vegtest felül egy pár szemlésszerű csücsökkel. A fejmell magasan domboru, fejeresze csak keskenyedes által elvaló; az egész olaj-sárga. Az oldalszemek mellett egy-egy terjedelmes barna folt; a sekely hátgödörben egy sötét folt, kereszt-szerű, finom kisugárzással (+); az egész mellresz szélesen, befele egyenetlen szelű szegelylyel bekerítve, mely szegely a szemek fele vékonyodva, a homlok szelét is bekeríti. A mellvért vörössárga, elmosódó barna foltokkal tarkított. Az állkapesok vörössárgák, keskenyek s a nyelv alakú alajkra, mely az állkapocs hosszúságának kétharmadát meghaladja, reahajlók. A tapogatók sárgák, minden izük felül-alul barnán gyűrűzött, a végiz füstös, a czombiznel hosszabb. A lábak karesuk, vékonyan végződök. Az első pár czombja erős, legnagyobb részében vörösbarna, két sárgás gyűrűs folttal, a többi pár es izülete sárga, barnán gyűrűzött; a czombszár es második végizen három gyűrűs, ez utobbin tövenel két igen hosszú sertetuske.

A vegtest gömbölyű, felül két. párban álló, szemlésszerű; apró csücsökkel, e csücsökök előfelükön bebarmitottak, hátul sárgák, mely szem a vegtest vegeig terjed. Az oldalak es a has sötéten barnasárgán mintegy porzottak.

A negy középszem dereknegyszögbe elhelyezett s a homlok szelétől oly távolságra áll, a mekkora a szemnegyszög magassága. Az oldalszemek érintkezök s a hátsók, e sor középsőtől valamivel távolabbra esnek mint a mekkora a távolság e középsök között.

A zár sötét vörösbarna, közbül egy nyelv alakú lemezzel, mely előfele kikanyarodva a két tojó-esőnyilást pápaszem módra bekeríti.

Mertekek: ♀ Törzs	.....	3	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	.....	1·6	»
I. lábpar	.....	6·6	»

Hosszaránya a lábknak 1, 2, 4, 3.

♂ előttem ismeretlen.

E csinos kis állatot esupán csak egyszer, mint kora tavaszi (márczius) alakot kaptam Doroszlón (Bácsmegye), nevezetes peteburkat ellenben több ízben találtam ugyanott, rendszeren teglarakásokban. E burok a legszebb készítmények egyike: barna, mintegy 4 $\frac{m}{m}$ átmérőjű gömböcske, mely egy finom, neha 18 $\frac{m}{m}$ hosszú nyelecsken csüng.

SPEC. 2. FAL. ERO TUBERCULATA. (DE GEER). CSÜCSKÖS E. HÖCKERIGI E.

(tuber = púp; a végtest felületén álló púpokra vonatkozik.)

Syn. 1778. *Aranea tuberculata* DE GEER «Mém. pour serv. &c.» p. 226.

Vide: THORELL «Remarks» p. 77.

♀ A végtest igen magas, felületen két pár szemölcszerű emelkedés. Sárgásan-barnán mintegy porzott. A fej mell módosan fejlett, felgömböszzerűen domboru, halvány sárga színű, barna szegelyvel, középsikkal és szemrajzzal.

A fej rész a melltől inkább csak a színezet által elválasztott. Az egész szemesoport ugyanis barnás tereseiben elhelyezett, mely tereséből az oldalszemektől a mellrész felé egy-egy szarvszerű folt kinyúlik s horgosan a hátgödör felé hajlik. A mellrész széle barnán szegelyezett, e szegély a nyelocske felett tágasan megszakított, a homlokon ellenben finomulva összeérő. A mellvért barna, a esípök állásának megfelelően sárga foltokkal díszített. A rágók sárgák, szeleik kissé füstösök. A tapogatók vékonyak, sárgák, ízületük vége barnán gyűrűzött, a többi rész itt-ott barnán foltos, a végiz a ezombnál valamivel hosszabb. A lábak karesuk, sárgák, barna diszszel: az első pár ezombja a végén barna gyűrűs, hosszában rendetlen barna foltokkal borított; a száruk és második lábvégizek három-három barna gyűrűvel. A második lábvégiz töven két gyenge sertetüske.

A végtest gömbö alakú, hátrafele igen meredek, felületen két pár, egy előre fele szűkülő trapezben álló csücsökkel, melyek közül a hátsó pár az elsőnél valamivel magasabb és csücsösöb.

A zár két tágnylású tojócsövet mutat, mely közbül egy keskeny lemez által választatik el; a lemez fel- és alá fele horgony szerűen kikanyarodó.

A közep szemesoport egy hátrafele kevesse szűkülő trapezbe állítva: a hátsó sor oldalszemei ugyane sor középszemeitől körülbelül kétszer akkora távolságra mint a mekkora a távolság e sor középszemei között.

Mértékek: ♀ Törzs	3.5 $\frac{mm}{mm}$ ebből
fej mell	2 »
I lábpár	7.5 »

Hosszaránya a láboknak: 1, 2, 4, 3.

Keves példányt csupán csak egy lel helyről ismerem: Rakamazról (Tokaj mellett), hol is mint nyári alakot a kincstári eserjések leveleiről szedtem.

GEN. 7. NEM. MIMETUS. HENTZ.

(μίμητος: utánzott; valószínűleg a sok alakkal való rokonságra ezélez.)

Syn. 1832. HENTZ «On North Amer. Spid.» in the Amer. Journ. of Scien. and Arts. XXI, p. 104.

Vide: THORELL «Remarks» p. 602 et PAVESI «Catalogo syst. del ragni del Cant. Ticino» 1873, p. 77.

A középszemesoport egy hátrafele szűkülő trapezbe elhelyezett, az alsó sor középszemei valamennyinél nagyobbak, egymástól saját átmérőnyi távolságra állók. Az első lábpár *nekirösödött* és aránytalanul hosszabb a többinél (legalább a 2-nél); e pár és a második pár szára és második lábvégize (metatarsus) egyenetlen, hosszú sertetüsekkel fegyverzett. (A nemet, az előttem fekvő magyar példány szerint jellemzem, kritikajába anyag hiányában nem bocsátkozhatom.)

SPEC. I. FAJ. MIMETUS LAEVIGATUS. (KEYS). SIKOS SZINÉSZPÓK. GLATTE MIMENSPINNE.

(laevigatus = megsimított; az alak némi csupaszúságára látszik vonatkozni.)

Syn. 1863. *Ero laevigata* KEYSERLING «Besch. neuer Spinn.» in Verh. der k. k. zool.-bot. Ges. Wien, XIII, p. 378.

Vide: THORELL «Remarks on Syn.» p. 602. PAVESI l. c. p. 78.

♂ Az első és második lábpár czombja a többi párhoz képest erősödött és meghosszabbított; szára és második lábvégize hosszú, elálló tüskékkel fegyverzett; valamennyi lábezomb felül 3—4 tüskés, alul fegyvertelen. A fejmell vörössárga vagy sárga, a fejrészt egy barnás áttört rajzzal besötétítve. Az állkapcsok függőleges állás mellett keskenyek, párhuzamosak (felül-alul egyenlő szélességűek), tövüknél világosak, egyébként (a hosszúság felső harmadrészetől lefele) barnások. A végtest sárgásbarna és gyéren álló, barnás gyűrűkből induló szőrökkel ellátva; az oldalak világosabbak; vége némi ezímerrel díszített. A fejmell hátul széles, a fejfele jól esücsosodó-szívalakú, boltozatos; a fejrészt nem barázdák, hanem szín által elválasztott; e szín halavány szemyesbarna, a hátgödörből indulva a szemek felé ágasan, áttörötten terjed. Az egész testrészen gyéren álló szőröcskék, amelyek barnás, kerek és kiemelkedő szemölcsökben gyökereznek. A mellrészt oldalai szegély nélküliek. A mellvért keskeny, sárgás, az I és II lábpár espője előtt egy-egy barnás folttal. A rágók hosszúkás, hengeresek, a kurta, erős espőköröm táján alig lelapulók, finoman haránt ráncoltak, közepük táján foltszerű besötétítéssel, tövüknél világosak, azon alul sötétebbek. Az állkapcsok keskenyek, kissé esücsosodók, a rágók végét elérik, sárgások; az alajk az állkapcsok felét érve meglehetősen széles, elkeresített.

A lábak közül az első és második pár igen hosszú, jelesen czombrészében erősödő. Az első pár czombjának vége vörösbarna karikával, a czomb egyébként alfele-nagyobb, oldalt kisebb, felül igen kis barnás foltocskákkal tarkított. A negyedik pár szára és második lábvégize hossza közepén és a végén is egy barna gyűrűvel; valamennyi láb inkább tarka mint gyűrűs. Az első lábpár szára és második lábvégize sok hosszú és evvel elegyesen kisebb tüskékkel fegyverzett. A végtest az előtestnél csak valamivel szelesebb és nem hosszabb, kerekded, a végfele alig esücsosodó, hátfelén barnássárga, gyéren szőrös, a szőrök szemölcsöszerű, sötét emelkedésekből és karikákból indulnak; oldalai világos szemyesfehérek, a végtest közepe táján a hát lapjába benyulók; e benyulás hátrafelé feketén szegélyezett s oldalt és lefele folytatódva hátarát köpezi az ékalakú ezímernek, mely a fonókig lehatol. A fonók alulról és mindkét oldalról feketesen bekerítve. A has sárgás.

A középszemesoport egy hátrafelé szűkülő trapezbe elhelyezett, az alsó középszemek külön, nagyocská, barna dudorokra elhelyezve kiálló és nagyobbak, a hátsók kicsinyek. Az oldalszemek közös, barna dudorra elhelyezve, érintkezők; a hátsók a hátsó középsőktől valamivel távolabbra, mint a középsők egymás között. Az alsó sor a homlok szelétől alig áll távolabbra, mint a mekkora egy középszemének az átmérője. Felülről tekintve az alsó sor erősen kihajló, a hátsó kömyeden behajló. A tapogató nyele sárga; térdize a száríznel rövidebb, esücsán, felül egy felálló, egyenes, hosszú, fekete sertetüskével; pikkelye oldalt befelé fordított, kanálalakú, felső szélén kömyeden kivágott, szőrös; nemzőszerve vörösbarna, előlről tekintve egy hegyes, horgosan hajlott és gyorsan vastagodó köröm látható.

Mértékek: ♂ Törzs	4.4 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	2.2 »
I lábpár	17.5 »
Hosszarány: 1, 2, 4, 3.	

E nevezetes pókot mint nyári alakot csak egyszer és csak egy ♂ példányban kaptam a Tokaj és Rakamaz közötti legelők tölgyein. A nemet Hentz, amerikai jeles araneológus, amerikai alakokra alapította; egyik faja, az épen tárgyalt, azonban Európában is előfordul, de eddig inkább csak a legdelibb részekből (Sicilia) volt ismeretes. A nem elnevezését illetve lásd: THORELL «Remarks on Synonyms» pag. 602.

GEN. 8. NEM. DIPOENA. THORELL.

(Δίπονος = görög név.)

Syn. 1869–70. THORELL «On Europ. Spid» pag. 91.

A hátsó szemsor, felülről tekintve, láthatólag kihajló; az első labpár a többinél hosszabb; a végtest gömbös. A fejrés homlokresze a rágók hosszánál magasabb. A labakon semmi tüske. A rágók az első láb czombjánál gyengébbek; az állkapesok erősen összehajlók.

SPEC. 1. FAJ. DIPOENA MELANOGASTER. (C. K.) FEKETEHASÚ DIPOENAPÓK. SCHWARZBÄUCHIGE D.

(μέλαια = fekete, γαστήρ has; a has színéről.)

Syn. 1845. *Atca melanogaster* C. KOCH «Die Arachn.» X, p. 143.

Vide: THORELL «Remarks» p. 516.

♀ Elötteste barnásfekete; végteste oldalain és hasfelen fehér, barnásan porozott. Lábai fehéresek fekete gyűrűzettel.

Elötteste kicsiny meglehetősen domborodó; fejeresze egy barázda által meglehetősen elválik, kicsiny s előrefele keskenyedő. Az egész elöttest erősen fenylik. A végtest aránylag nagy, olyan hosszú a milyen széles, hátfelén igen csekély mertekben lapított.

A végtest barnás porozata néha elmosódó harantesikokka is tömörül.

A szemállást lásd II. kötet IV-dik tábla 88 a.

A zár egy keresztbefekvő hosszukás dudorodás, a két végén világosabb sargásbarna, a közepen sötétebb és sekelyen behorpasztott.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 3:3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1 »

A ♂ előttem ismeretlen.

Az egyetlen példányt találta Mocsary Sándor Homonna tájékán, Pinus sylvestrisen; egyezik azokkal a példányokkal, a melyeket Simon ur szivességből déli Franciaországból bírok.

GEN. 9. NEM. PHYLLONETHIS. THORELL.

(φύλλον = levél, νηθίς = szövő, fonó; a levelek összeszövésére ezélez.)

Syn. 1869–70. THORELL «On europ. Spid.» p. 90.

A középszemek közel dereknégyszögben állók; a hátsó sor középszemei ugyan e sor oldalszemeitől közel kétszer távolabbra állanak, mint a mennyire állanak a középsők egymástól. Az állkapesok keskenyek nyulánkok, alul kissé tágulók, az aljuk az állkapesoknak egy harmadul hosszát érő felkörü. A végtest szépen hossztojásdad, egyenletesen boltozatos. A lábak igen hosszúk és vékonyak. Világos elcnk szímetet. (A ♂ rágói nagyon fejlettek és sajátosságosan fegyverzetek).

SPEC. I. FAJ. PHYLLONETHIS LINEATA. (CL.) VONALAS BOKORPÓK. LINIRTE STRAUCHSPINNE.

(lineta = vonalzott; a rajzra vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus lineatus* CLERCK «Ar. Suec. p. 60. + ovatus p. 59. + redimitus p. 58.

Vide: THORELL «Remarks» p. 78.

♀ Világos ezitromsárga, vagy fehéres végtest, előrefelé egyenletesen elágazó két sor fekete ponttal, minden sorban öt-öt pont.

Válfa: fehéres végtest, a pontsorok közötti tér vagy egészen vagy csak szélein, de szélesen, karmínpiros.

Az első lábpár szárának vége többnyire kirívóan feketés gyűrűvel. A világos fejmell hajszálfinom, fekete szegélylyel. A has közepe keskenyen feketés, elmosódó, széles, fehér szegélyzettel.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze elválasztott, oldalról tekintve nem emelkedő: elől majdnem egyenesen elmetszett; az egész sárgás fehér; a mellrész hajszálfinom fekete szegélylyel. A mellvért közel háromszögletes, sárgás, közbül egy feketés halvány hosszsesikkal. A rágók sárgásak, tövükkel kissé duzzadóok egyébként párhuzamosak; csipőkörmük rövid, erős, vörösbarna. Az állkapcsok (lásd a nem jellegeit). A tapogatók sárgásak végizük barna-szörös, oly hosszú mint a szár és térdiz együttvéve. A lábak hosszúk, karesúk, a végek a czombokhoz képest nem igen vékonyodók, — különben sárgásfehérek, szinte áttetszők, szöröseek és fegyvertelenek. Az első lábpár szára a végén kirívóbban füstös, vagy feketesen gyűrűs.

A fonók körül négy fekete pont.

Az alsó sor középszemei feketék (nappali), a többi opalizáló (éjjeli): az alsó sor a homlok széletől oly távolságra, a mekkora a középszemek négyszögének a magassága. Az oldalszemek egy fekete, közös domborodáson elhelyezve, érintkezők, a hátsók a hátsó középsőktől közel kétszer oly távolságra, mekkora a távolság a középsők között.

A zár egy alig kiemelkedő, aránylag kis, sötétbarna köldök, egyszerű fenylő, felvetett kerettel, mely a légzőrés táján megszakított.

Mértékek: ♀ Törzs	6—6.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.3 »
I lábpár	17 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

♂, igen karesu, hosszúlábú: rágói rendkívül fejlettek, szetálló, hosszúk; csipőkörmük hosszu, a hegyén horgosan haljott; tövükhöz közel be és lefele irányozva egy gyilkforma sárga, erős tövis (II. köt. IV. t. 85. b). Az első, második es negyedik lábpár szára végén egy feketés gyűrű. Az előtest veressárga, egy fekete középsikkal, mely a nyeleske felett keletkezve a szemek közelében elenyeszik, a szélesebb mellrész hajszálfinom fekete szegélylyel. A lábak vörössárgák és hosszúk. A végtest keskeny, hengerded igen elenken sárga, nagy, majdnem láncszerűen összefüggő, inkább folt- mint pontsorrall. A has feketés, kétoldalt egy-egy széles, párhuzamos, sárga hosszsesik. Vörös rajzú hímeket nem ismerék. A tapogató vékony nyelű, térd íze rövid, felül egy felálló vézna sertével; az egész ízület sárga; pikkelye csak módosan oldalt fordított, vörössárga, kanálalakú igen szörös; nemzőszerve módos nagyságú; vöröses gyűjtője egyszerű domborodású, rajta — oldalról tekintve — egy kurta, éleshegyes, árforma és kissé hajlott köröm látható, mely a kanal esücsa alatt meredezik.

Nagyságra kissé változó.

Mértékek: ♂ Törzs	4.8—6.4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 — 3 »
I lábpár	15 — 17 »

(A törzs merteke a kissé előre álló rágók kizárásával).

Rágó a nyitott körömmel együtt, a nagyobbaknál 3 $\frac{m}{m}$.

Mint tavaszi és nyári alak e szép pök bokros és magasfüves helyeken, a hivasok fenyőöveben nem epen ritka, úgy kertekben is található, meg pedig mind két színváltozata ugyanazon a helyen. A sárga változat gyakoribb. Tulajdonságai köze tartozik a barangolás és más, jelesen Linyphia fajok hálózatának a bitorlása. Párzását nem láttam. Peteit rendszeren esőszerűen összeszótt levelekbe rakja a ♀, s kikelesőik, mely három het múlva megtörténik, gondosan őrzi; a petek száma 50—60.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Museum kert), Szovátról (Mezőhavas fenyőöve 3000 láb), Gyergyó-Szt.-Miklós (Várhegy); magyar részekből: Páncsovaról (Wojlovitzai erdő szele), Bázsiásról, Tarcazáról, Tokajból (a «Kopasz» alji szőlőkből), S.-A.-Ujhelyről («Magos» alja), Alsó-Hámor (Borsodmegye «Puskapor torony» retje, «Mely völgy,» «Lustavölgy,») Moesolyásról (Borsodmegye), Selmezbányáról («Biharmegye» jelzővel (Muz. gy. Frivaldszky János), Pestről (Rakos «Zsivora mező» Muz. gy. Pavel János)

GEN. 10. NEM. THERIDIUM. (WALCKENAER).

(*Thyridion* = kis állat; az alakok apróságára vonatkozik.)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 72.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 92.

Kisebb szemek. A hátsó szemsor könnyeden behajló; e sor középszemei ugyan e sor oldalszemeitől oly távolságra esnek, mely a legnagyobb szem átmérőjének megfelel, vagy ezt kisse meglaladja. Az alsó sor középszemei feketek (nappali) a többi szem opalizáló (éjjeli). A végtest, a nőstényeke különösen, igen magasra domborodó, gomb vagy körtve alakú. A Theridium-nem fajai tisztán hurokkötők s hálójuk közepébe idegen anyagból emyöt vagy harangot készítenek, a melyben lesnek s egyszersmind peteiket is őrzi (I. kötet II. tábla 52) Peteiket több versen tojva, minden részletet külön borsóalaku burokba szövik.

SPEC. I. F. A. J. THERIDIUM TEPIDARIORUM. C. K. VIRÁGHÁZI TÖRPEPÖK. GLASHAUS ZWERGSPINNE.

(*tepidu* = lágy meleg, innen: *tepidarium* = meleg virágház; a tartózkodásra ezelez.)

Syn. 1841. *Theridium Tepidariorum* C. KOCH «Die Arachn.» VIII, p. 75.

Vide: THORELL «Remarks» p. 80.

♀ A Theridiumoknak nálunk legnagyobb faja (8 m_m törzs). Földszürke; a végtest legtetején egy haránt fekvő, csucsaival hátrafele fordított, felhóldszerű fekete foltocska, e foltocska mögött egy kis enyésző sárgaság, mely a fonók fele meg néhányszor feltűnik, anélkül, hogy sávot kepezne. A labák sárgás feheresek, a negyedik lábpar a végén vörösesen vagy barnásan, láthatólag gyűrűs. A végtest igen magasra domború, hosszánál rendszeren valamivel magasabb.

A fej mell módosan fejlett, mellrésze a fejresznel nem alacsonyabb, az utóbbi csucsesodó, jól elválasztott; az egész egyszínűen szennyes barnássárga. A szivalaku mellvert világos barnássárga. A rágók gyengék, hengerdedek, párhuzamos oldalakkal, sárgászorósek. Az állkapcsok keskenyek, hosszuk, majdnem párhuzamosak, vegeik reszint és kifele elkerekítették s a rágók vegevel összecsoók; az aljuk az állkapcsoknak alig egy negyed hosszát eri, szeles és felkörü. A tapogatók aránylag rövidek, módosan fejlettek; sárgásfeherék; ezombizúk csupasz, a többi iz mindinkább szőrösödő, a végiz sűrűn szőrös; a szőrözet rövid és fekete.

A labák szennyesárgák, feherék, az ízületek vegei alig kisse füstösödők, a negyedik pár szára végén egy meglehetősen szembetűnő vörösesbarna gyűrű; egyebkent feketes szőrökkel borítottak, fegyvertelenek. A végtest, oldalról tekintve, majdnem kerek s csak epen a fonók táján kisse csucsesodó; hosszánál valamivel

magasabb és tetemesen keskenyebb, földszürke az említett fekete folttal, neha a folt mögött határozottan, fekete λ szerű ágrajzzal. A has barnás; széles, határozatlan, feheres $\square$ szerű szegélylél.

Az alsó sor középszelei feketek (nappali) kisebbek, a többiek opalizálók (éjjeli) nagyobbak. A negy középszem derek négyszögbe elhelyezve, a hátsó középsők közötti ter egy hátsó középszem átmerőjének megfelelő; hasonló a távolság a hátsó oldal es középszemek között. Az oldalszemek érintkeznek. Az alsó sor a homlok szelétől távolabbra esik, mint a mekkora a távolság a ket sor középszelei között. A homlok elkerekített, az alsó szemek előtt kiálló. Felülről tekintve az alsó szemsor kihajló, a hátsó behajló. — A zár egy egyszerű kerülekídomu vörösbarna keret, mely a legzörös feletti részen leginkább kiemelkedik; a keretben egy egyszerű domborúság látható.

Mertekek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3.5 »
A vegtest magassága	5 »
I lábpár	15.5 »

♂ karesú, aránylag kicsiny; elenk rozsdavörös előtesttel es hosszú labakkal: körtve alakú, hosszánál alacsonyabb vegtesttel, melyen a fekete foltocska neha igen kicsiny, a földszürke alapszínezet neha világos.

A tapogató rövid, rozsdavörös, terdize igen rövid, kitüntetetes nélküli, száríze kehelyszerű s a pikkelyel úgy mint másfelől a gyűjtővel is mintegy összeforradt; a pikkely a szárba egy tompa nyujtványnyal csuklódik, befele es oldalt fordított kanálalakú, kisse tompa orru. A nemzőszerv, kívülől oldalról tekintve, egy egyszerű hengeres gyűjtőt mutat, mely a pikkelyt teljesen kitölti s elül egy egyszerű, csavarodó, sötét színű, szarvalaku, hosszában esatornás embolusba vegződik.

Mertekek: ♂ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.1 »
I lábpár	18 »

Egy alak, a melyről azt tartja a tudomány, hogy külföldi növényekkel hozatott be Europa virágházaiába s meghonosulván, elterjedett. A virágházakat azonban mindenek előtt kedveli, hol a sarkokban terjedelmes huokhálót sző. A nőstény 3—5 horszó nagyságú, barnás burokba helyezi el peteit s e burkokat a hálóba neha szetszórtan is elhelyezgetve, gondosan őrzi. Ismerem eddig, erdelyi részekből: Kolozsvárról (regi botanicuskert virágháza), Görgeny-Szt.-Imreről (kastely zugai); magyar részekből: Dunaszorosból (Ó-Ogradena mellett Bachmayer-fele füresztelep barakjai). — Juniusban ivarertt.

SPEC. 2. FAJ. THERIDIUM FORMOSUM. (CL.). DÍSZES T. GESCHMÜCKTE Z.

(formosus = jóltermett, szép; itt a színezett ékességéről.)

Syn. 1757. *Araneus formosus* + *lunatus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 56, 52.

Vide: THORELL, «Remarks» p. 81.

♀ A Th. tepidariórumnál állandóan kisebb (5—5.5 $\frac{m}{m}$ törzs); vegteste hosszánál sokkal magasabb (4.4 $\frac{m}{m}$), elenk es sokszínű rajzokkal borított, a rajzok a hát csücséből indulva λ szerűen boesátkoznak az oldalakba. Az alapszín sokfelekepen változó; egy a fonók felett kezdődő s a hát legmagasabb pontját megközelítő, nyelvalakú, szélességénél magasabb, világos czímer állandó. A negyedik lábpár szárának vege mindig elesen, söteten gyűrűzött; a lábak mindig világos színűek, neha elmosódottan-gyűrűsek.

A fejmell módosan fejlett, fejeresze a háttal egy szívonalban s ékszerűen elválasztott, a mellreszhez kepest keskenyedő; színezete az alapszínhez kepest változó; a sötét, neha fekete alapszínezetű példányoknál rendszeren szennyesbarna, a vörössárga alapszínűeknél legtöbbször rozsdabarna s ez utóbbiaknál neha a fejrészen áttört füstös rajzzal. A mellvert színe a fejmell hátrészevel megegyező. A ragók hengerdedek, párhuzamos oldalakkal, az alapszínezethez kepest világosb vagy sötétebb vörössbarnák. Az állkapcsok

hosszuk, az alajk felett majdnem érintkezők, a rágók alatt néha csekély mértékben kiálló, rendszeren ezekkel egyenlően kinyújtottak. A tapogató kurta, végze kuposodó, sűrűn szőrös, a czomballal egyenlő hosszúságú, a szárnál kétszer hosszabb.

A lábak módosan fejlettek, sárgásak, vagy vörössárgák; az első lábpár szára néha besötétített, a negyedik lábpár szára végén mindig egy szembetűnő, sötétebb gyűrű.

A végtest magasan domborodó, oldalról tekintve egy hasas körtehez hasonlít, melynek csucsa a fonók kepezik. Alapszínezete fekete vagy elenken vörössárga, az uralkodó szín a végtest csucsán sötét foltokat kepez, melyek néha egy emberi ábrázatra emlékeztető csoportosítást mutatnak. E foltok közül rendszeren egy fehéres α szerű világos ágrajz nyomul mindket felől az oldalakra; szárjai köze zárva, de nem általában szegélyezve terül el a nyelv alakú czimer, mely ritkábban (a világos példányoknál) elmosódó. A has barnás vagy sárgás; a légzőres mögött rendszeren egy fehéres harántfolt, oldalról néha egy-egy rövidke, fehér szegélyesik.

Az alsó sor középszemei feketek (nappali), tetemes dudorokon fekvők, a többi szem gyengén opalizáló (éjjeli). A hátsó sor közel egyenes, a középszemei közötti távolság a legnagyobb szem átmérőjét meghaladja s nagyobb annál a körnél is, mely a hátsó oldalszemeket a hátsó középsőktől elválasztja. Felülről tekintve, az elkerekített homlok a szemek előtt kiálló.

A zár egy kerülekidomú, kisse felvetett, keskenyszelű egyszerű nyilást mutat ($\ominus$).

Mertekek: ♀	Törzs	.....	5.5 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmel	.....	2 »
	végtest magassága	.....	4.5 »
	I lábpár	.....	10 »

Hosszaránya a lábakra: 1, 4, 2, 3.

♂ kicsiny, karesű, mindig (legalább saját tapasztalásom szerint) elenken rozsdavörös előtesttel és lábakkal; a végtest alapszíne rozsdabarna, rajzai összefolyók, a ω szerű fehér ágak azonban mindig megvannak. A negyedik lábpár szára a végén sötét gyűrűvel. A tapogató rozsdavörös; terd- és szárize igen rövid, az utóbbi eszeszerű, pikkelye oldalt befelé fordított, kanalakú, a közel gömbalakú és benyomott, egyszerű gyűjtő felett kinyuló. A gyűjtőből egy csőralaku, fekete, esavart s előre irányzott — a pikkely orrát meghaladó — embolus meredez kifelé.

Mertekek: ♂	Törzs	.....	3 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmel	.....	1.2 »
	I lábpár	.....	7.5 »

Az aljakban mindenütt közönséges alak, mely kertekben a kerítések zugaiban, a kert lakok gerendázatán, az őlfa közeiben, erdőkben bokrok között, ernyővel ellátott hurokhalóját (I. kötet, II. t. 52) feszítgeti, rendszeren az ernyő alatt tartózkodik s a hálónak más mint preda általi megrezzenésére a földre ejti magát, hogy később a maga után fejtett fonalon ismét felkapaszkodjék. Nyár elején ivarerett. A nőstény 2—3 kis hurokba szövö petéit s a burkokat az ernyő alá helyezve gondosan őrzi.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról és Dieső-Szt.-Mártonból; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Pancsovárról, Palánkáról, Mehádiáról, Suppanekről, Orsováról, Jeselnitzáról, S.-A.-Újhelyből, Ungvárról, az Alsó-Hamorból (Hollós), Diós-Győrből.

SPEC. 3. FAJ. *THERIDIVM DENTICULATUM*. (WALCK.). FŰRÉSZES T. GESÁGTE Z.

(dens = fog, denticulatum, diminutiv = apró fogas; a végtest rajzára czélez.)

Syn. 1802. *Aranca denticulata* WALCKENAER, Faun. Paris, II, p. 208.

Vide: THORILL. «Remarks» p. 83.

♀ Szürke (sárgásfeheresen es feketén porozott) gömbölyű végtest, felül egy, sárgásfehér, kirívó, mindket szelen csipkes szalaggal, mely a végtest elejétől a fonókig terjed. A fejmel barnás. A lábak sárgás-

feherek, barnásan, sűrűn, inkább foltozva mint gyűrűzve. — A fejmell kicsiny, szivalakú; fej es hátrésze egyenlő magasságu, a fejrész keskenyedő, ekalakra elválasztott, bekelődese vegeu sötettedő; az egész test-resz szennyesharnás. A mellvert aránylag széles szivalaku, barna. A rágók aránylag hosszúk, hengeresek, párhuzamos oldaluk, vörösesbarnak. Az állkapcsok keskenyek, a felkörű, alacsony alajkra hajlók, az állkapcsok végét erők, különben barnak.

A tapogató sárgás, kurta, vegize kisse kupos, szőrös, szára rövid, a vegeu egy keskeny barnás gyűrűvel. A lábak karesuk es vekonyak, halvány sárgásfeherek; ezombjaik nehany barna folttal, vegizeik széles barna gyűrűkkel díszítettek.

A vegtest majdnem gömbölyű, hosszánál csak igen kevesseu alacsonyabb es alig keskenyebb; rajza mint fennebb. A has fekete, a fonók előtt egy nagy sárgásfeher folttal.

Az alsó sor ket középső szeme fekete (nappali), módos dudorokon elhelyezett; a többi szem igen csekely mertekben opalizáló (éjjeli). Az alsó sor középszemei megkülönböztethetőleg távolabbra egymástól, mint a hátsó sor középszemei; ez utóbbiak közötti köz alig szem átmerőnyi. Az oldalszemek érintkezők, a hátsók a hátsó középsőktől valamivel távolabbra mint a középsők egymástól. A homlok széle a szemek előtt kisse kiálló, igen csekely mertekben behorpasztott.

A zár egy éles szélű, szepen kerekded, homoru kivájás (☉).

Mertekek: ♀ Törzs	3·8—4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·4 »
I lábpár	6·8 »

Hosszaránya a láboknak: 1, 4, 2, 3.

♂ igen karesu; fekete eres, különben barna fejmelle szélesedő; vegteste fekete, enyesző csipkeszalogát világos, rikitó foltok jelolik; karesu labái olajsárgák, sötetbarna foltokkal es gyűrűkkel ekesítettek. — A tapogató rövid; terd- es szárizei különösen rövidkek; pikkelye oldalt befele fordított, kanálalaku, jól domborodó; nemzőszerve egy vaskos egyszerű gyűjtő, mely a pikkely űrét egészen kitölti, a vegeu ket feketes, kicsiny dudorral.

Mertekek: ♂ Törzs	2·8—3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3 »
I lábpár	6·5 »

E esinos faj a köveket es sziklakat különösen kedveli, de ereszek alatt is előfordul, hol tavaszkor es a nyár elejeu hurokhalóját szövi s nyugvo helyetrendesen resekben es ripacsok alatt keresi; ernyöt keszteni nem láttam. Juniusban ivarerett. Ismerem magyar reszekből: Orsováról (Allion-hegy), Melhadia (feher kereszt sziklai, Damoclet csucsá), Ogradema (Csukár máre szikla), Baziásról, Szajol (csarda eresze), Tokajból (kőbánya), Alsó-Hámorból (Szeleta szikla), Pest videke (Muz. gy. Frivaldszky Janos), pesti temetők (Muz. gy. Pavel).

SPEC. 4. FAJ. THERIDIUM RIPARIUM. BLACKW. PARTI T. UFER Z.

(ripa = part, folyókról es patatokról; a tartózkodásról.)

Syn. 1834. *Theridium riparium* BLACKWALL «Researches in Zool.» p. 354.

Vide: THORELL «Remarks» p. 82.

(MEXGE, «PREUSS. SPINN.» II, p. 153 sub. *Stentola saxatilis*.)

♀ Elötteste világosabb vagy sötetebb gesztenyeszínű; vegteste szinten ilyen színű, hátfelen feheres pontokkal es övekkel tarkított, az utóbbiak közül legjobban kirívó a vegtest közepé táján keresztbefutó öv, mely közepen meg van szakadva; hasfele gesztenyeszínű, ritkan nem feheres pontozattal. Labái világos-

sárgák világosbarna gyűrűzettel. A zár egy egyszerű elliptikus nyílás, mely parzás idejen meglehetősen kiemelkedik.

Mertekek: ♀	Törzs	3	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1·5	»
	I lábpár	7	»

♂ valamivel karesubb, hasonló színezetű. A tapogató térdizén egy hosszabb és egy rövidebb serte: a gyűjtő karikaalakú; az embolus a töven széles, végefele hirtelenül arformára vékonyodo, mellette egy széles, levelalakra kimetszett tartó, egy erős, köb alakú oldalfoggal.

Mertekek: ♂	Törzs	3	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1·2	»
	I lábpár	7·5	»

Nagy-Szeben vidékeről «Th. saxatile Koch» nev alatt felsorolta SILL V. Peldányokat nem láttam.

SPEC. 5. FAJ. THERIDIUM VARIANS. HAHN. VÁLTOZÓ T. VERÄNDERLICHE Z.

(varians = változó; a színezet állhatatlanságára czéloz.)

Syn. 1831. *Theridium varians* HAHN, «Die Arachniden» I. p. 93.

Vide: THORELL «Remarks» p. 85

♀ Zöldessárga. A végtest hátfelén néha két fekete, egyenetlenszelű hosszcsik, néha az egész felület tiszta fekete s csak az oldalak és a fonók feletti rész zöldessárga. A vörössárga fej mellén egy széles barna középsík s ez állandó. A végtest jól kinagyasodott, olyan magas a milyen hosszú.

A fej mell kicsiny, szivalakú; feje részén egyszerűen elválasztott, a mellrészszel egyenlő magasságu. A hátsó középszemektől indulva egy széles barna csík vonul a nyelecskéig vagy legalább a hátgödörig, hol rendszeren kissé összeszorul. A mellvért sárgásvörös, egy hajszálfinom, a csipőknek megfelelően megszakasztott fekete szegélylyel. A rágók keskenyek, hengerdedek, párhuzamosak, sárgásvörös csék. Az állkapcsok keskenyek, az alajkra hajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságúak és sziműek. A lábak karesűk, igen vékonyak, világos zöldessárgák némi igen halvány gyűrűzettel. A végtest gömbölyű, halvány zöldessárga, változó fekete rajzzal, mely, ritkán, egészen is hiányzik, legtöbbször ( ) szerű, egyenetlen szélű csíkot kepez, gyakran pedig egy fekete folt, mely két rövid szárát bocsát a fonók felé. A has zöldessárga.

Az alsó sor két középső szeme fekete (nappali), a többi szem opalizáló (éjjeli). A négy középszem derek négyszögben elhelyezve; a hátsó szemátmérőnyire egymástól s a hátsó oldalszemektől egy szemátmérőnel valamivel távolabbra. A hátsó szemsor sugáregyenes, az alsó kihajló s a homlok szeletétől körülbelül oly távolságra, a mely középszem négyszöge magasságának megfelel. Felülről tekintve a homlok csak kevesse kiálló.

A zár egy sötét vörösbarna, a has világos színezetéből kirívó, aránylag terjedelmes és kiemelkedő köldök, mely egyszerűen kivájt; kerete, a légzőres legemelkedettebb oldaláról tekintve ~ szerűen kimetszett.

Mertekek: ♀	Törzs	3	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1	»
	I lábpár	7	»

Hosszaránya a láboknak: 1, 4, 2, 3.

♂ karesű, színezetre és annak változataira nézve a nősténnyel egyező; a fej mell barna csíkja sokkal élésebb, a szivalakú mellvért szegelye megszakadás nélküli. A hason a légzőres feletti rész barna, köldökszerűen kidomborodó. A lábak és a tapogató vörössárgák. A tapogató rövid; térd és száríze igen rövid; pikkelye kamálalakú, jól bemélyedő; a több kigyózó forradást mutató, vörössárga gyűjtő a pikkely

ürét egészen kitölti; oldalról tekintve a gyűjtő közepe táján egy belülről es lefele álló fekete, eltompított végű nyujtvány látható.

Mértékek: ♂ törzs	2·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3 »
I lábpár	6·5 »

E csinos kis pókot magyar részekben csak egyszer találtam mint nyári alakot (junius) több példányban, még pedig a Tokaj és Rakamaz közötti egyes tölgyfák koronáján, hol kis hurok hálójat szövö; ernyőt nem vettem észre. Erdelyben Kolozsvár körül bokrokon gyűjtte Schuszter Károly.

SPEC. 6. FAJ. THERIDIUM SISYPHIUM. (CL.). SISYPHUS T. SISYPHUS Z.

(Sisyphus, a mythos kőgördítője; a kis állat peteburkaira, vagy arra vonatkozik, hogy gyakran leejti magát s ismét az ernyőhöz kapaszkodik.)

Syn. 1757. *Araneus sisyphius* CLERCK, «*Aran. Suec.*» p. 54.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 86.

♀ Levelalakú színes hátmezővel, melynek felér bordái a fehéres oldalakból nyomulnak be; a végtest vége fele egy, a fonóig lehatoló fehér közepesik; a hason, közel a fonókhoz, állandóan egy tompa háromszögletes fekete folt. A végtest gömbölyű s csak a fonók képeznek némi csücsösödést. Az oldalak mindig szennyesfehérek. A hátmező közepe legtöbbször fahéjbarna, szélei szélesen feketek, az oldalakból benyomuló fehér ágak által levélmódra bordázottak. Az előtest és a végtagok sötétes vörössárgák, barnával jegyzettek. A fejmell szivalakú, fejerésze módosan elválasztott, keskenyedő; az egész sötétes vörössárga. A hátsó szemsortól, s oly szélesen mint e szemsor, egy barna csik indul s a hátgödron át a nyelecskeig tart; a mellresz szélei barnulók. A szivalakú mellvert egyszínűen vörössárga. A rágók keskenyek, párhuzamosak s ilyenek az állkapcsok is, melyek az alajkra hajlók, vörössárgák. A tapogató rövid, sárgászöröses; végíze kissé kúpos, hosszabb mint a térd és szár együttveve. A lábak karesúk, vörössárgák, a czomb-tövek kivételével valamennyi csukló barnavörös gyűrűvel öktett. A végtest gömbölyű, színezete fennebb leiratott. A has, úgy mint az oldalak, szennyesfehér, néha barna foltos; a fonók előtt egy fekete, tompa-háromszögű folt. Az alsó sor középszemei feketek (nappali), a többi igen gyengén opalizáló (éjjeli), valamennyi közel egyforma nagyságú s egyformán kiálló. A négy középszem derek négyszögbe elhelyezett, a hátsók közötti köz több mint szemátmérőnyi s egyenlő avval, a mely a hátsó oldal és középszemek között létezik; felülről tekintve, az alsó sor könnyeden kihajló, a hátsó könnyeden behajló.

A zár egy egyenletesen es alig kiálló barna keret, mely egy kerekdel $\ominus$ egyszerű kivajást bekerít.

Mértékek: ♀ Törzs	4·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·7 »
I lábpár	8 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Mint nyári alak és olyan, a mely a havasok fenyőövébe is felhatol, de az aljakban és sikon is található; gyakran előfordul. A havasokon jelesen a Juniperus-bokrokat kedveli, melyeken hurokhálójat feszítgeti, sűrűn és finoman bélelt, fészekszerű, lefele néző ernyőjét rendszeren egy kiálló ág tői közé szövö, illetőleg magyaktól is összeszövögeti, itt örzi 1—2 gömbölyű, zöldesszürke peteburkát, mely mindössze 30—40 petét tartalmaz. Fiait eteti, úgy, hogy a hálóba akadt prédát hátsó lábához kötve, az ernyő alá viszi, ott megerősíti, mire a fiak elborítják s csakhamar ki is szívják az áldozatot. Himjét talánom nem sikerült.

Ismerem magyar részekből: Szajolról (Alföld), az Alsó-Hámorból (Borsodmegye), esorbai tó, (Liptó, Kárpát, a fenyőövény), Lucsivnárol (Szepesmegye, Szakmáry Donát parkja), Pribilinárol (Liptó, «Zakameniszko» Pongrécz-fele major), Likauka (Liptó, várhegy); erdelyi részekből: Kolozsvarról és a csiki havasokról (Nagy-Hagymás alja).

SPEC. 7. FAJ. THERIDIUM PICTUM. (WALCK.). FESTETT T. BEMALTE Z.

(pictum = festett; a színezet élénkségéről.)

Syn. 1802. *Arauca picta* WALCKENAER «Faun. Par.» II, p. 207.

Vile: THORELL «Remarks» p. 83.

♀ A végtest gömbszerű, felül tiszta fekete alapszínű; a háton végig egy elenk vörösbarnás hosszcsík, mely két oldalt levelalakra fogacsolt és finoman, hófeheren szegelyezett; a fogacsok éles-hegyesek; oldalai szürkék s a hát fekete színebe hegyes fogacsokkal benyomulók, úgy azonban, hogy a középesíkot nem érik s csipkészetők és a középesik fogacsai között a fekete alapszín szélesen elterül. Az előtest és a lábak világos barnásvörösek, az előbbi középesíkos és szegelyes, az utóbbiak barnák, sűrű gyűrűzettel. A fejmell módosan fejlett, kissé szélesedő; fejrésze ekalakra elválasztott, keskeny, bebarmitott, homlokrésze, felülről tekintve, a szemek előtt nem áll ki. A fejrész bebarmitása esíkszerűen folytatódik a hátgödron át a nyelecskeig. A mellrész oldalai szélesen és elmosódva bebarmitottak. A rágók hengerdedek, keskenyek, párhuzamosak, barnásvörösek. A mellvert szivalaku, barnásvörös, szelei széles, elmosódó barna szegelylyel. Az állkapcsok keskenyek, a rövid elkerékített alajkra hajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságra kinyulók. A lábak czomb- és szárize töven, végén és valamivel a közepén felül sötétbarna gyűrűs, a gyűrűk szabálytalanok, cikázók. A has fekete.

Az alsó sor középszemei feketek (nappali), a többi szem kevéssé opalizáló (éjjeli); a négy középszem derek negyszögbe elhelyezett, a két hátsó közötti köz egy szemátmérőnél tágasabb; a hátsó oldalszemek a hátsó középsőtől valamivel távolabbra esnek, mint az utóbbiak egymástól. Az alsó sor és a homlok széle közötti ter a szemnegyszög magasságát alig meghaladó. A zár ket, a legzőres felett fekvő hosszukás, barnásvörös dudorodást mutat; inkább hártás mint chitines.

Mértékek: † Torzs	4	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1·8	»	
I lábpár	10	»	

♂ előttem ismeretlen.

Mindössze egyszer találtam a Kárpátok alján a csorbai tó környéken, Juniperuson, mint nyári alakot.

SPEC. 8. FAJ. THERIDIUM FRIVALDSZKYI. n. sp. FRIVALDSZKY T. FRIVALDSZKYS Z.

(Frivaldszky János jeles magyar term. búvár tiszteletére.)

(VII. tábla 154, a szemállás, b törzs, c első lábpár, d a ♂ tapogatója, e mérték.)

♂ Előteste világos barnássárga, szeleim barna finom szegelylyel, közepén egy finom barnás hosszvonással, mely a fejrész felé villára oszlik, a szemesoportot azonban nem éri el. Lábai világos barnássárgák, minden íz vége széles, feketes gyűrűvel díszítve. A végtest felülete fehér, hat vagy hét fekete ponttal, melyből három a közepre esik; a végén, két oldalt egy-egy terjedelmesebb fekete folttal. Hasa barnás. A foltok rendszeren kirívóan elesek, csak neha kissé összefolyók.

A fejmell szélesedő; mellrésze körded, közepén, hosszában, kissé esatornásan benyomott, a fej módosan emelkedett. A mellvert szivalakú, barnássárga, finom, fekete szegelyű. A szájrészek vörösesbe húzó-barnássárgák. A lábak hosszúk, igen karesűk, gyűrűzetük kirívó; minden terdiz esucsán egy finom tapintó szőr. A végtest tojásdad, oldalról tekintve kissé magas-íves emelkedesű.

A ket sor középső szemei derek negyszögben állanak, az alsók kisebbek és feketek, a hátsók opalizáló. A hátsó szemsor alig észrevehetően behajló, az alsó kihajló; a hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól; az alsó sor középsői távolabbra a homlok szeptől, mint a hátsó sor középsőtől.

A tapogató karsú; terdize vastagságánál nem hosszabb, száríze meg ennél is rövidebb s külső oldala végéből egy hosszú, keskeny, tompavegű nyújtványt bocsát, mely, a nemzőrészhez alkalmazkodva, előre irányul. A gyűjtő külső oldala körtealakú, kissé lapított s e lapján egy kigyózó sötétebb csíkot visel.

Mertekek: ♂ Törzs	3·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·5 »
I lábpar	11·5 »
II »	7·3 »
III »	5·2 »
IV »	7·5 »

♀ Elöttem ismeretlen.

E szép fajt a Tokaj és Rakamaz közötti tölgyeken találtam júniusban; Frivaldszky ur Pees környéken gyűjtött szinten egy ♂ példányt. Júniusban ivarérett. Eddig sehol sem íratott le.

SPEC. 9. FAJ. THERIDIUM TRISTE. HAHN. GYÁSZOS T. TRAUER Z.

(tristis = gyászos; a sötét színre ezélez.)

Syn. 1831. *Theridium triste* HAHN, Die Arachniden, p. 89.

Vide: THORELL «Remarks» p. 93.

♀ Sötét, fényes-fekete. A csipők, ezombok és lábvegek szennyes vörössárgák. Kis alak, kis fej-mellel és hólyagszerű, nagy vegtesttel, mely hosszánál sokkal alacsonyabb és fenyő, a fonók felett messze kiálló. A fej mell módosan fejlett, feje része emelkedett, mellre sze a nyelecske fele lecsapott; az egész sötét-barna. A hátrafele csak kevéssé esücsosodó mellvert kissé domborodó, fekete-fényes. A rágók kevéssé hengerdedek, párhuzamosak, barnak; az állkapcsok és az alajk fényesfeketek, az előbbiek az utóbbi felett összehajlók s a rágókkal egyenlően kiálló. A tapogatók vastosak; a végiz esücsosodó, a szárizzal egyenlő hosszúságú, alsó felén megfekvően szőrös. A lábak rövidek, kissé vastosak; csipők és ezombjaik szennyes vörössárgák, az utóbbiak végükön barnan füstösek; a terd- és szárizek füstbarnák, a lábvegek vörössbarnán világosodók. A vegtestnek hát- és hasfele fényesfekete. Az alsó sor középszemei feketek (nappali), a homlok felett kiálló tetemes dudorokra helyezettek; a többi szem elenken opalizáló (éjjeli). Mindkét sor középszeme hátrafele szűkülő trapezbe elhelyezett, a hátsó sor középszemei közötti távolság egy szemátméronél kisebb; ugyan e sor oldalszemei a középszemektől másfél szemátmérőnyi távolságra állanak.

A zár egy barnafekete negyszög terese, mely a legzőres előtt egy hosszukás, keskeny, harántfekvő, egyszerű dudorodást mutat.

Mertekek: ♀ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1 »
I lábpar	3 »

♂ előttem ismeretlen.

A lábak hosszarányát pontosan megalapítanom nem sikerült, MENGE szerint («Preussische Spinnen» pag. 176.) 1, 4, 2, 3.

Alakja szerint közelebb áll nemely Singákhoz, jelesen a Singa pygmaea STUR-ra emlékeztet; az éjjeli és nappali szeme közelebb hozzák a Theridiumokhoz, míg a szemállás, jelesen a középszemek trapeze, ismét eltávolítja azoktól. Mindössze, a rendszerezés szempontjából, a nehezen beosztható alakok egyike, mely nemely Singakkal együtt az Orbitelariak és Retitelariak között mintegy átmenetet kepez.

Egyedül csak a Tokaj melletti legelők magános tölgyeiről ismerem, mint nyári alakot.

SPEC. 10. FAJ. THERIDIUM BIMACULATUM. (LIN.). KÉTPETTYES T. DOPPELPUNKT Z.

(bis és macula = kétszer pettyezett; a végtest felületén álló két világos pontról.)

Syn. 1767. *Aranca bimaculata* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. XII, I, 2, p. 1033.

Vide: THORELL «Remarks» p. 87.

♂ Karesú; rendkívül hosszú, vékony első láb párral. Fejmelle vörösbarna; végteste tiszta fekete; lábai halvány szalmasárgák, tapogatói erősek, barnák. Fejmellének feje része, oldalról tekintve, meglehetősen magasra felvetett; homloka a szemektől kifele — a rágók tövére — rézsúfosan lecsapott. (A magyar példányoknál a végtest két pettye mérőben hiányzik.) — A mellvért szélesen szivalaku, vörösbarna, az alajk mögött kissé esücsosan domborodó (mintegy golyvásodó). A rágók hengeresek, nyújtottak, párhuzamosak. A vörösbarna állkapcsok keskenyek, egymásfelé hajlottak, a rágókkal egyenlő hosszúságúak; az alajk széles, alacsony, elkerekített. A lábak vékonyak, karesúk, egyszínűen szalmasárgák. A végtest keskeny, kissé hengeres, végevel igen módosan a fonók felett kiálló s úgy mint a has tisztafekete.

Az alsó szemsor két középszeme fekete (nappali), a többi szem esekely mértékben opalizáló (éjjeli); a négy középszem derék négyszögben áll. A hátsó sor négy szeme egyenlő távolságra egymástól, a közök körülbelül két szemátmérőnek megfelelők; e sor egyenes; az alsó sor, felülről tekintve, kihajló, a homlok széletől nagyobb távolságra, mint a mekkora szemnégyyszög magassága.

A tapogató hosszú, aránylag erős, egészen barna; nemzöszerve hosszukás-bunkósan kivastagodott. A pikkely kanálalakú, oldalt befelé fordított s fekete, erős szőrözettel borított. A száríz messzire, nyújtva nyosan a pikkely ürebe nyomul, kívülről, oldalt tekintve, a pikkely vége fele egy oldalt kiálló, könnyeden hajlott, vastag, fekete és módosan hegyesedő embolus látszik ki.

Mértékek: ♂	Törzs	.....	3	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	.....	1.5	»	
	I láb pár	.....	9.3	»	

Hosszaránya a lábakra: 1, 4, 2, 3.

♀ előttem ismeretlen.

Mint nyári alakot csupán csak egyszer találtam a Tokaj és Rakamaz közötti tölgyeken. Erdélyben találtam Nagy-Szeben környékéről a Sill V. gyűjteményben.

SPEC. 11. FAJ. THERIDIUM PULCHELLUM. (WALCK.). CSINOS T. HÜBSCHÉ Z.

(pulchellus = esinos, szépséges; a végtest díszére vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranca pulchella* WALCKENAER «Faun. Par.» II, p. 208.

Vide: THORELL «Remarks» p. 89.

♂ Karesú, hosszalábú. A végtest sárgásfehér, felületen egy meglehetősen széles, levelmódra fogcsolt, elejétől a fonókig nyúló, fehéjbarna közepesik, mely hegyesen indulva gyorsan szélesedik, a fonók fele ismét egyenletesen keskenyedik, végre esücsösen végződik. A fejmell és a lábak elenken vörössárgák.

A fejmell feje része szélesedő, oldalról tekintve, kissé kiemelkedő, a mellresznél sötétebb; a mellrész kissé lapuló, világos vörössárga. A szivalaku mellvért közbül világos vörössárga, szélein szélesen és elmosódva sötétebb. A rágók hengerdedek, párhuzamosak, jól kinyulók, vörössárgák; ilyen színűek az állkapcsok is, melyek keskenyek, az alacsony, elkerekített alajkra hajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságúak.

A lábak közül az első pár a többihez képest igen hosszú, kissé neki erősödő, elenken vörössárga czombokkal, halványabb szárákkal, melyeknek végei ismét elenkebb vörössárga színűek; a többi láb pár halvány vörössárga czommal. Valamennyi láb a két lábvégig egy finom, barna gyűrű által elválasztott. A végtest az oldalakban egy, a nyelecske felől jövő, elmosódó hebarutással. A has szennyes sárga-

barnás. Az alsó sor két középső szeme barna (nappali), a többi szem módosan opalizáló (éjjeli). A közep szemesoport derék négyszögbe álltva; a hátsó sor középszemei közötti távolság egy szemátmérőnél sokkal nagyobb, ugyane sor oldalszemei a középsőktől körülbelül másfel szemátmérőnyi távolságra elhelyezve. Az alsó sor a homlok széletől körülbelül annyira, mint a mekkora a szemnégyzög magassága. A homlok függőleges.

A tapogatók nyele halványárga, vékony; a nemzőszerv vörössárga, tetemesen kivastagodó és nyújtott; a térdiz a szárhoz kissé horgosan görbítve áll, a száríz kehelyszerű, kívülről és oldalról tekintve, kimetszett; a pikkely nyújtott, esüesosan-kanálalakú, befelé oldalt fordított; a nemzőszerv egy esavaros vörössárga gyűjtőt mutat, melynek végén egy serteszzerű, hosszú, tisztafekete embolus felülről le- és befelé, majd a pikkely esüese felé kanyarodik s így egy vörössárga, a pikkely esüesebe belefekvő, törzszerűen lapos és hegyes nyújtványt körülfog.

Mértékek: ♂ Törzs	.....	3	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	.....	1.5	»
I lábpár	.....	7.5	»

Hosszaránya a lábaknak: 1, 2, 4, 3.

♀ előttem ismeretlen.

Mint kora tavaszi alakot (ápril) csak egy himét ismerem Palánkáról (Bácsmegye). Erdelyből említi dr. Seidlitz és Sill.

GEN. 11. NEM. STEATODA. SUND.

(στέαρώδης = faggyús, zsíros; a test zsíros fényére vonatkozik.)

Syn. 1833. SUNDEVALL „*Conspectus Arach.*“ p. 16; (ad partem).

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 93.

Az oldalszemek érintkeznek; a hátsó sor behajló; valamennyi szem nagyobb mint a Theridium nemé. A hátsó sor középszemei ugyane sor oldalszemeitől oly távolságra állanak, mely kisebb a legnagyobb szem átmérőjénél. A végtest legtöbbször kurta-tojásdad, felületén kissé lelapított.

A rágók a lábak czombjánál vékonyabbak. A lábak fegyvertelenek. Ritkás, de annál terjedelmesebb vitorlát szövő fajok; a háló hurokkészlete, felül-alul terjedelmes, többnyire reszűntösen fekvő.

SPEC. 1. FAJ. STEATODA CASTANEA. (CL.). GESZTENYESZINŰ FAGGYÚPÓK. KASTANIENBR. FETTSP.

(castanea = gesztenye barna szín; az általános színezetre czélel.)

Syn. 1757. *Araneus castaneus* CLERCK, «*Aran. Suec.*» p. 49.

Vide: THORELL «Remarks» p. 91.

♀. Gesztenyebarna, szürkővel elegyítve. Az előtest és a lábak agyagsárgák vagy barnások, sötétebb gyűrűkkel. A végtest hátfelén a világosabb gesztenyebarna szín, egy az egész hátlapot elborító mezőt képez, mely a sötétebb oldalak felé, egy a végtestet vízszintes irányban körüljáró, hullámzatos fehér vonal által határoltatik. E körded mező egy, az egész hátfel hosszában végig vonuló, finom, fehér középesik által két fele oszlik, a fehér csíkot a fonók felé 2—3 rövidke, finom, fehér harántvonalka keresztezi.

A has fehéres, a fonók és légzőrés közé eső közepterén két ( ) szerűen álló barna folttal; a fonók két oldalán egy-egy commaszzerű barna vonalka. — A fej mell mellrésze szélesedő-kerekded, módosan boltozatos, a hátgödörből esülagszerűen elrendezett barázdák futnak a lábak felé s e barázdák közei sötétesek; a fej keskenyedő, ekalakúra elválasztott, személyes agyagsárga. A mellvert agyagsárga, kissé füstösödő szelekkel; különben szívalakú.

A rágók hengerdedek, aránylag kissé veznek, vörössárgák, a csipőköröm tuján vörösbarnák. A keskeny állkapcsok az alacsony, elkerékített aljuk felett összehajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságra kiállók, agyagsárgák, a végük fele vörösbarna, kissé határozatlan szegélyvel.

A tapogatók agyagsárgák, a szár és végiz vege kissé füstösödő, szőrözötük jelentéktelen: a végiz a szárnál hosszabb, a czombnál rövidebb. A lábak agyagsárgák (az elő állatnál e szín sajátos füstös-séggel fedett, mely a borszeszben gyorsan elenyészik); a czomb és száríz határozatlan, elmosódó közép és határozottabb véggyűrűvel; a második lábvég (metatarsus) vege szintén barnagyűrűs; különben arányos fejlődésűek, szőrösök: a szőrök apró, fekete gombocskából indulnak. A végtest az előtesthez képest puffadó, szélesen-tojásdad, kissé lelapított, faggyúfényű, majdnem csupasz (színezetét lásd fennebb).

A szemek nagyocskák. Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem opalizáló (éjjeli). A négy középső szem dereknégyszögben elhelyezve egymástól egy szemátmérőnél kisebb, távolságra: a hátsó sor oldalszemei a hátsó középsőtől alig szemátmérőnyire. A hátsó sor — felülről tekintve — közel egyenes, az alsó kihajló; az utóbbinak a távolsága a homlok szelétől a középső szemnégyszög magasságánál valamivel nagyobb.

A zár egy világosvörössárga, jól kimagasló, kissé haránt elnyúló köldök, élen egy emberi zárt szájhoz hasonló hasitékkal, melynek közepéből egy terjedelmesebb benyomás nyulik hátra fele (A).

Mertekek: ♀ Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·7 „
I lábpár	1·2 „

Hosszaránya a lábaknak 1, 4, 2, 3.

♂ Keresőbb, kerekdedre fejlett, elenkebb vörössárga színű előtesttel és lábakkal, egyébként a nősténynek megfelelő rajzzal.

A tapogató aránylag hosszú nyelű; térdize rövid, határozottan görbített, a száríznél sokkal rövidebb; a száríz a pikkely felé egyenletesen erősödő, úgy hogy a pikkely kapcsolati pontján a pikkely vastagságába mintegy átmenő. A pikkely kanálalakú, igen nyújtott, vékonyodó esücsba kifutó, szőrös; a nemzőszerv sárgászvörös, világos, a pikkely üregét kitöltő és kissé csavaros; oldalról tekintve, a gyűjtőhöz illeszkedve és előre irányozva egy erős, sötét-vörösbarna nyujtvány látható, mely kissé oldalt görbült és hirtelenül esücsosodó.

Mertekek: ♂ Törzs	6·6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 „
I lábpár	13·8 „

E faj szorosan illeszkedik az ember háztartásához s csak igen ritkán található erdők szélén, ott is rendszeren emberi lakok közelében. A házak zugaiban, a szobákban épen úgy mint az üstárakban, istállókban, nevezetesen pedig az árnyékszékekben, egész éven át bőven található. Ritka vitorláját nagy terjedelemre szövö a sarkokba; a vitorla felett és alatt terjedelmes hurok-hálózatot készít s a helyiséghez képest majd a falon, majd tágasb repedésekben lesi e prédát. Több példány hálója neha összeér, úgy, hogy több állat érzi meg azon egy préda beakadását s valamennyi kirohan. A legerősebb rendszeren elveszi kisebb szomszédja prédáját, melyet a fonalak elrágása által kiszabadítva, hátulsó lábainak egyikéhez köt s így hálójába áteze-pel. A legnagyobb legyfelékkal, sőt erős bogarakkal (*Harpalus rufipes*) könnyedén megküzd s legyőzi. A préda beburkolását a hátsó lábpárral végzi. Sok ivarérett példánya resekben áttelel. Kora tavasztól késő őszig kapható s legalább két nemzedéke fejlődik ki egy idény alatt. Ritkás, gömbölyű, fehér peteburkát a sarkokba alkalmazza és gondosan őrzi. A hímek a párzás után gyorsan elpusztulnak; a nőstények az ifjú nemzedékek kikelését bevárják, s fiakat a második vedlésig gondozzák, mire elpusztulnak.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Zálról, Görgény Szt.-Imreről, Sárpatakról, Oláh-Fenesről, Parajdról, Gyergyó-Szt.-Miklósról, Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények) s még számos más pontról; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Ujvidekről (setahely akáczei), Zimonyból (te-

herhajók belseje), Püncsováról (Wojlovitzi erdő széle), Melhádiáról (kutházak), Orsováról (Contumacia), Bázsiáról, Szajolról, Rakamazról, S.-A.-Ujhelyről, Ungvárról, Parádrol, Veszpremből, B-Pestről (Muz. gy. Pavel és Moesary).

SPEC. 2. FAL. STEATODA BIPUNCTATA. (LIN.). KÉTPONTOS F. ZWEIPUNCT F.

(bis és punctum = két pont; a végtest fehér rajzára ezleöz.)

Syn. 1758. *Aranca bipunctata* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. X, I, p. 260.

Vide: THORELL «Remarks» p. 91.

♀ Megyszínbarna; a végtest felülete legtöbbször elmosódva világosabb. A végtest elejét egy fehéres vonal köríti; közepén, hosszában egy meglehetősen széles fehér esik vonul végig, mely közepe táján vagy megszakasztott vagy 2—3-szor kiszélesített, olykor elmosódott, gyakran pedig hiányzik is. A has közepe keskenyen barna, a fonókat — keskenyen — ugyane szín keríti; a barnaságban a légzőrés alatt egy világos folt; a has külső szélei szélesen sárgásfehérek s e szín a fonókat is bekeríti. A fejmell sötét vörösbarna, a lábak sárga vörösek, vörösbarnán sötétítve. Az egész test és végtagok szőrösek. A végtest az előtesthez képest igen puffadt, szélesen körded, kissé lenyomott, élénken zsírfényű.

A fejmell szélesre fejlett, majdnem körded, boltozatos; fejerésze ékalakra elváló, könnyedén emelkedett, keskenyedő, élől elkerekített. A mellvért vörösbarna, durván pontozott, szőrös. A rágók aránylag véznák, hengerdedek, vörösbarnák. Az állkapcsok kissé szélesedők, egészen az alacsony, félkerek alajkra hajlók, vörösbarnák, végök felé kissé világosodók. A tapogatók vörössesárgák, végizük bebarmitott, szőrös, a szárnál sokkal hosszabb, a ezombnál sokkal rövidebb. A lábak meglehetősen vaskosak, aránylag rövidek (a *St. castaneáéhoz* viszonyítva), sárgászörösek, barnásan inkább sötétítve mint gyűrűzve.

Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a főbbi szem élénken opálizáló (éjjeli); az élő állatnál az opálizálás szabad szemmel is látható); a két sor középszemei derék négyszögbe elhelyezve, az alsók meglehetősen kidomborodók. Felülről tekintve, a látsó sor valamennyi szeme közötti közök szemátnüerőnyiek, a sor közel egyenes, az alsó sor oldalszemei a középsőkhöz igen közel állók s e sor a homlok szélé-től oly távolságra esik, a mekkora a középső szemnégyeszőg magassága.

A zár sötétbarna, nem kiemelkedő; két tojóesővének kerek nyílása látható és egy **L** forma lemez által választatik el, illetőleg hátulról körítettik.

Méretek: ♀ Törzs	6.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5 "
I lábpár	8 "

Hosszaránya a lábknak 1, 4, 2, 3.

♂ Kisebb végtesttel, fejlettebb fejmellel, aránylag hosszabb, erős lábakkal. Színezete talál a nőstényével. A tapogató hosszú; térdize rövid, görbített, a módosan kivastagodott szárizzal *egyenlő hosszúságu*, mindkettő, felül, hosszú, erős szőrözettel borított. A nemzőszerv bunkószerűen s a szárnál sokkal vastagabbra kidagad, pikkelye oldalt befelé fordított, kanálalakú, a vége felé kissé resüntösen elnetszett; a nemzőszerv, a pikkely oldalról s kissé előlről tekintve, egy szerfelett erős, hegyes, félkörbe görbített, vörösbarna nyújtványt tüntet elő, mely egy tühegyes, finom, fekete embolust körít.

Méretek: ♂ Törzs	5.2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.3 "
I lábpár	9.5 "

Ennél valamivel kisebb is előfordul.

A *St. castaneánál* sokkal ritkább s leginkább a szabadban, nevezetesen a fák elálló kérge alatt található, hol a szűk helyiséghez szabja hurokhálóját. Leginkább nyári alak. Szaporítását nem ismerem.

Találtam eddig, erdelyi részekben: Tordan (hasadék), Sárospatakon, Kolozsvárt, Nagy-Szebenben (Sill és Bergleiter gyűjtemény), Görgény-Szt.-Imren és a Csikban (Balánbányán); magyar részekben: Doroszlón, Zomborban, Apatinban, Orsován, Pribilinan (Lipto, «Zakameniszko» Pongrátz-fele major), B-Pesten (Muz. gy. Frivaldszky I.), Ungvárt (Muz. gy. Vidra Ferdinand).

SPEC. 3. FAJ. STEATODA TRIANGULOSA. (WALCK.). HÁROMSZÖGÖS F. DREIECK-F.

(triangulus = háromszög; a végtést fehér rajzaira ezéleöz.)

Syn. 1802. *Aranca triangulosa* WALCKENAER «Fauv. Par.» II, p. 207.

Vide: THORELL «Remarks» p. 505.

♀ Előteste vörösbarra; a végtést felülete szép sötétbarra, feheres diszszel ekesített; e disz szembe-tünő része a közep csik, mely rendszeren négy $\triangle$ szerűen összetett háromszögekből áll, melyek nagyságsze-rint, a fonók fele, mindinkább esökkemnek. A labak rozsdasárgák, az ízek vegei gyűrűsen sötétedők. A fej mell kerekded, domboru, fejresze ekalakra elválasztott, keskenyedő, elől elkerékített. A mellvert vörös-barra, pontozott, gyéren szőrös. A rágók jól kinyújtottak, hengerdedek, párhuzamosak, barnavörösek; az állkapcsok a meglehetősen magas alajkra hajlok, szeleledők, világosb-vörösbarra.

A tapogató rozsdasárga, módosán szőrös; végze a czomb hosszát megközelítő s oly hosszú mint a szár- és terdz együttve. A labak karesuk, arányosak, rozsdasárgák, az ízek vegei láthatóan sötétebb gyűrűsök. A végtést rendes-tojásdad, nem lenyomott, barra; felülete közepen a fennebb leirt csik-kal, oldalában egy-egy ekalaku es foltszerű darabokra szakgatott feheres csikkal. A has barra, a fonók előtt két világos, commaszerű vonalkával diszítve.

Az alsó sor két középső szem fekete (nappali), a többi szem opalizáló (éjjeli). A négy középszem derek negyszögbe elhelyezve. A hátsó sor egyenes; a szemek közötti távolság egy szemátmérőnel valami-vel kisebb. Az alsó sor, felülről tekintve, könnyeden kihajló; távolsága a homlok szelétől másfelszer akkora, mint a mekkora a szemnegyszög magassága.

A zár egy a legzöres felett keretszerűen emelkedő barra koldok, a keretresz mögött egy egyszerű kivájjással.

Mertekek: ♀ Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.5 »
I labpár	12.5 »

Hosszaránya a labáknak 1, 4, 2, 3.

Valfaj: ♀ szemyes feher hassal es oldalakkal; a közepesik háromszögei elfolyok, igen kiszeeledet-tek, éppen csak két barra, hullámos csik közze foglaltak.

♂ a nőstényhez kepest igen kicsiny, karesu, fejlett előtestű. Labái es tapogatói sárgák, nem gyü-rűzöttek. A kis végtést eleje feheres, mire egy csik következik, mely csak két nagyobb $\triangle$ -ből áll; a többi szem es rajz talál a nőstényével. A tapogató hosszú; szárze a terdznel kétszer hosszabb, előre-fele egyenletesen vastagodó; a szár- es terdz együttve a czombnál rövidebbek. A pikkely kamalalakú, hir-telenül esücsökbe kifutó, szőrös, oldalt befele fordított; nemzöszerve sárga; a külső oldalról tekintve egy esatórnás, vastag, szarvszerűen hajlott nyújtványt mutat, mely a pikkely hegyet nem eri el.

Mertekek: ♂ Törzs	3.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1.6 »
I labpár	9 »

Deli alak, melyet Thorell tanár (l. e.) Flórencz es Nizza környeken gyűjtött, s melyet magam hazánk deli részeiből ismerék, hol a háztájakat, jelesen a kerti lakok ereszeit, az arnyekszekeket is lakja, s nyár derekán 1—2 ritka szövetű, hofcher peteburkot őriz, melyeket rendszeren gerendák es deszkák aljára erősít. Nem éppen gyakori. Gyűjtöttem Doroszlón, Orsován es Pancsován.

SPEC. 4. FAJ. STEATODA GUTTATA. (WID.). CSEPPES F. GETRÖPFTE F.

(gutta = esep; a végtest világos rajzára vonatkozik.)

Syn. 1834. *Theridium guttatum*, WIDER «Zool. Misc.» p. 235 (241).

Vide: THORELL «Remarks» p. 93.

♀ Igen kicsiny (törzs $2,2 \frac{m}{m}$), sötét barnásfekete; a végtest hátfelén egy négy fehér pontból álló középsor, az első két pont nagyobb; mind a két oldalban két-két fehér pontoeska; a has barnásfekete. A lábak barnásvörösek sötétebb ízvegekkel. A fejmell kerekded, a nyelecske fele szívformán kivágott, domborodó, sötét vörösarna; fejcsze ekalakra elváló, keskenyedő; az egész felület durván pontozva-ránczozott, apró, gyér szőrözettel. A mellvert szivalakú, sötét vörösarna, igen durván pontozott, gyéren szőrös.

A rágók hengerdedek, párhuzamosak, jól kinyújtottak, az allkapesok vörösarnák, durva felületűek, az alajkra hajlók s a rágókkal egyenlő hosszúságúak. A tapogatók barnásvörösek, végzők valamivel hosszabb mint a szár- és térdiz együttveve, módosan szőrösök. A kissé vaskos lábak czomb- és szárvégei sötétedők. A végtest közel gömbölyű, zsirfenyű, szétszórtan pontozott keményes bőrrel fedett és igen gyér és jelentéktelen szőrözettel (színét lásd fennebb.)

Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem gyengén opálizáló (éjjeli). A középszemek derek négyszögben állnak. A hátsó sor négy szeme szemátmerőnyire egymástól; e sor egyenes, az alsó kihajló (az alsó sor távolságát a homlok születől pontosan meghatározni nem sikerült).

A zár egy barnásfekete, a legzőres előtt és harant fekvő, ránczolt hossznegyszögű lemezből áll, mely minden oldalán kissé kivágott, a hosszoldalakon nyílnak a tojócsövek.

Méretek: ♀ Törzs . . . . . $2,2 \frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1 »
I lábpár . . . . . 3,8 »

♂ karesűbb, fejtebb fejmellel, kisebb, kerek és gömbölyű végtesttel; egyebkent a nőstény színezetnek megfelelő; a végtesten elenkebb sárgásfehér pontokkal, melyek közül némelyik látszólag két felből áll. A tapogató vörösarna, hosszú és nagyon bunkós; térdize gyenge, rövid, szárize gömbösen dagadt rövid, a pikkelytől jól elválasztott, a térdizzel együtt a czombnál rövidebb. A pikkely kanálalaku, fekete-barna, szőrös; nemző szerve kívülről s oldalról tekintve egy egyszerű gyűjtőt mutat, melyből egy éles, hegyes, kurta, szuronyszerűen hajlott nyújtvány, e mellett egy λ alakú második nyújtvány meredezik; az előbbi a pikkely végét valamivel meghaladja.

Méretek: ♂ törzs . . . . . 2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 0,8 »
I lábpár . . . . . 4 »

Csak egy párt ismerek, melyet az Alsó-Hámor (Borsodmegye) sziklagörgetegeiben, mint nyári alakot gyűjtöttem (MENGE szerint a színezet világosba változó, lásd MENGE A. «Preussische Spinnen» sub *Crustulina guttata*, pag 168).

GEN. 12. NEM. LITHYPIANTES. THOR.

(λίθος = kő, szikla, ὄφραντος = szövő; a tartózkodásról véve.)

Syn. 1869—70. THORELL On Europ. Spid. p. 94.

Az oldalszemek nem érintkeznek egymással. Az alsó sor es oldalszemei közötti távolság sokkal nagyobb annál, a mely a középsők között fekszik. A két sor középszemei dereknégyszögbe elhelyezettek.

A homlok alacsonyabb, magassága körülbelül a rágók felehosszanak megfelelő. Az első lábpár a többinél hosszabb, * a lábak fegyvertelenek.

* A magyar fajnál, a mely előttem ismeretes; a többi fajokra nézve e jegy állandósága kétséges; lásd: THORELL «On Eur. Spid.» pag. 77.

SPEC. I. FAJ. LITHYPHANTES COROLLATUS. (LIN.). KOSZORÚS KÖSZÖVŐPOK. BEKRÁNZTET STEINW.

(corolla = kis koszorú; a végtest rajzáról véve.)

Syn. 1758. *Aranca corollata* LINNÉ, «Syst. Nat.» Ed. X, I, p. 621.

Vide: THORELL «Remarks» p. 92.

♀ Barnásfekete. A végtest hatlapja finom, fehér diszszel; közbül hosszába sorakozott, rendszeren öt szerűen rendezett fehér foltpárral, melyek a végtest elején kezdődve, közel a fonóig emek; az oldalakban, illetőleg köröskörül, egy fehér szegély, mely a végtest előfelen egyszerűen szalagos, hátsó fele ellenben czikázó. Az előtest sötét vörösbarna.

A fej mell szivalaku, feje része keskenyedő, ekalakra, módosan elválasztott; az egész szep sötét-vörösbarna, igen gyéren álló feheres, finom szőrökkel borított. A mellvert hátul majdnem elkerekített, szep sötét-vörösbarna, sok feheres szőrökkel. Előlről tekintve a rágók keskenyek, párhuzamosak, aránylag kurták, körülbelül oly magasak, a mely magas a homlok a szemesoporttal együtt. Az állkapcsok az alajkra rahajlók, kifele résűntösek, a rágóknál valamivel rövidebbek. Az alajk szeles, kissé esuesosodó; valamennyi rész vörösbarna, elmosódva-világosb vegekkel. A tapogatók vörösbarna, egyszínűek; végük rövidebb a czombnál s oly hosszú mint a szár és terd együttvéve. A lábak arányosak; tökéletesen kifejlett példányoknál sötét vörösbarna, a czombok töve elmosódva sárgás, ifjabb de szinten ivarertt példányoknál sárgásvörösek s az izek vegei vörösbarna gyűrűsök.

A végtest rendes tojásdad, meglehetősen nagy; hasán egy finom, feheres, neha enyésző közepnyással, mely a legzőres táján kezdődve a fonóig halad, hol vagy elenyeszik vagy $\downarrow$ formán oldalágakat bocsát; a has két oldalán két ( ) formán álló feheres esik, mely hátul neha a femebb leirt koszoruforma oldalesikkal összefoly.

Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem opalizáló (ejjeli). A két sor középszeme dereknegyszögbe elhelyezve, mely szelessegenel valamivel magasabb; az oldalszemek nem érintkeznek, a közöttök levő köz sokkal kisebb annál, a mely az alsó sor oldalszemeit az alsó középsőktől elválasztja. A hátsó szemsor könnyeden, az alsó jól kihajló.

A zár egy kissé bemélyedő terese, mely a nyeleeske felől ∞ szerűen határolt es sárgavörös; legzőres felől e teresebe egy barna, közel négszögletes terese nyomul be, melyben a két tojóeső nyílik.

Mértekek: ♀ törzs	4.4	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1.8	»
I lábpár	5.8—6	»

Hosszaránya a láboknak: 1, 4, 2, 3.

Válfa: egészen barnásfekete, csupán csak a háttest előfelen egy $\sim$ alakú feher iv.

♂ karesu; végteste keskeny, fej mell'e szelesre fejlett; lábai aránylag hosszúk. Szmezeete es rajzai találják a nőstényeivel, az utóbbiak mindössze finomabbak, neha kissé enyészők. A tapogatók meglehetősen hosszúk; a terdiz igen rövid, majdnem gömbölyű, a száriz előfele tágasan kehelyalaku, mind a kettő együttvéve a czombnál rövidebb; a pikkely kanálalaku, esuesosan végződő, oldalt es befele fordított; a nemző szeryből, kívülről oldalról tekintve, egy, kissé előre es lefele irányozott, egy rövidkormű madarujjhoz hasonló, hosszú, sötét színű nyújtvány meredez.

Mértekek: ♂ Törzs	4.7	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2	»
I lábpár	8	»

E csomos faj nem eppen gyakori. Mint nyári alak kedveli a kőgörgötegeket, hol a kovek alsó fele tartózkodik s az üregekbe szövi kis hurokhálójat. Juniusban a nőstény lazaszövetű, hófeher peteburkat gondosan őrizi. A burkot mindig a kő alsó lapjára erősíti.

Találtam, magyar reszekben: Orsovan («Graczka volgy» patak görgötegek), Bazia on es S.-A.-Uj helyen («Kopasz» körakásai).

SPEC. 2. FAM. LITHYPHANTES PAYKULLIANUS. (WALCK.) PAYKULL K. PAYKULLS S.

(Paykull jeles rovarász tiszteletére.)

Syn. 1806—8. *Theredium Paykullianum* WALCK. «Hist. Nat. d'Arad» 4, 4.

Vide: THORELL «Deser. of several Europ. and N. African Spid. 1875.» p. 60—63.

♀ Nagy. Előteste sötét vörösbarna, végteste kekesbejárós fekete, elejének elén egy keskeny, halvány-arany-sárga körszalaggal, mely az oldalakban elenyészik; lábai sötét meggy színűek.

A fej mell jól fejlett, jól elvalasztott fejjel, laposan domboru, gyengén fénylő, keves szőrözettel. A mellvért szélesen szivalaku, sötét vörösbarna, fenyves, szőrözete apró gomboescakból indul, mi a vertnek szűrőszerű kinezest kölesönöz. A rágók sötétvörösbarnák, erősek, fenyvesek, a belső részen sárgás szőrözettel. Az állkapcsok szelesek, összecrök, fővük sötét vörösbarna, végök sárgásan elmosva-világosodó; az alajk majdnem felkerek, magasságánál szelesebb, a rágók hossza egy harmadreszenek megfelel. A tipogató karesu, sötét meggy színű, módosan szőrös, végze oly hosszú, mint terde és szára együttve. A lábak karesú, fenyvesek, elegendő szőrösök, minden szőr egy kis gombból indul s így, a hol a szőr lekopott, ott apró ripacsok láthatók. A végtest nagy, domboru, kerekded, zsirfenyű.

Az alsó szemsor középsői feketek, a többi szem mind gyantásárga; a két sor középsői oly dereknegyszögben állanak, mely szelességénél magasabb; az alsó sor középsői s a homlok széle közötti ter sokkal nagyobb mint az a mely a két sor középsői között letezik; a hátsó sor középsői közelebb állanak egymáshoz mint soruk oldalszeméhez; az alsó szemsor igen módosan kihajló, a hátsó egyenes; az oldalszemek nem érintkeznek de közös, tetemes hosszududoron állanak.

A zár aránylag egy igen kicsiny, harántfekvő, egy lányszemhez hasonló hosszukás keret, melynek belsejét egy a keretnek megfelelő alakú, fenyves, keskeny dudorodás kepezi.

Mertekek: ♀	Törzs	12.5 $\frac{m}{\mu}$	ebből
♂	fej mell	4.4	»
	I láb pár	16	»
	II »	13	»
	III »	11.5	»
	IV »	15	»

♂ Elöttem ismeretlen.

E nevezetes, kiténően deli alak feljederesének az érdeme Schuszter Károly kolozsvári tanítót illeti, ki e pókot Kolozsvár környéken silány növényzetű oly dombokon gyűjtte, a hol tücskök tartózkodnak. Az eddigi észleletek szerint e pók kioldi a tücsköket, és elfoglalja lyukaikat, a melyekben valószínűleg tojik és peteit is őrzi. Schuszter ur tudósítása szerint az elfoglalt tücsöklük szája semmit sem mutat, a mi a pók jelenlétét elárulná. Az ásatás meg nem fogatosított s így az életmód nemely részei meg ismeretlenek.

GEN. 13. NEM. ASAGENA. SUNDEVALL.

(á = prov. σσγίγγη = háló; tehát hálónélküli; ama látszik ezélni, hogy rendszeren kóborolva található.)

Syn. 1833. SUNDEVALL *Conspectus Arachn.* pag. 19.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 97.

A homlok magassága a rágók hosszúságával majdnem egyenlő. Az oldalszemek nem érintkeznek. Az alsó sor közep- és oldalszeméi közötti távolság sokkal nagyobb annál, a mely az oldalszemeket egymástól elválasztja. A középszemek egy előre fele szűkülő trapezbe elhelyezettek. Az első láb pár a többinél hosszabb. A rágók a láb zomboknál gyengébbek,

SPEC. I. FAJ. ASAGENA PHALERATA. (PANZ.) ÉKES KÖBÖRPÖK. GEZIERTE IRRESPINNE.

(phaleratus = homlok- és mellősszel ékesített; itt a test világos rajzairól véve.)

Syn. 1801. *Phalangium phaleratum* PANZER «Fam. Insect. Ger.» pag. 78. 21.

Vide: THORELL «Remarks» p. 87.

♂ Az előtest vörösbarna, egyszínű. A végtest sötét barnafekete; hátfelén, elől, egy $\uparrow$ szerű sárgás-fehér kirívó rajzzal, melynek íves része a végtest elejét körülfogja, szára a végtest középtengelyében, fekvő a végtest hosszának alig egy negyedét éri el; szemközt e szárral a fonék felől szintén egy fehér vonás nyomul a hát lapjába, mindkét oldalt pedig szintén egy-egy rövid sárgás fehér vonás indul haránt irányban, úgy hogy e fehér vonások $\perp$ szerűen állva, négy részre osztják a végtest hátlapját. A lábak vörössárgák tetemes beharmitásokkal, vaskosak, valamennyi ezomb alul fűrészszerű fogakkal fegyverzett; e fogak az első és második lábáron egyenetlenek és részben szerfelett erősek (II. k. IV. t. 91. c).

A fejmell szélesre fejlett, a végtestnél nem keskenyebb s nem rövidebb; fejerésze oldalról tekintve kissé nyergesen elváló és emelkedő; az egész durván haránfránczolt és karczolt, vörösbarna. A mellyert széles-paizsalakú, végén alig esücsosodó, durván szemesézett, közepén egy hasitékszerű hosszbenyomással, különben vörösbarna.

A rágók aránylag kurták, vaskosak, párhuzamosak, barnászvörösek; tövük a fejrész által mintegy sapkaszzerűen borított (II. k. IV. t. 91. b). Az állkapcsok vaskosak, egészen az ulajkra hajlók vörösbarnák. Az első lábáron a ezomb és szár-ízek vastagodottak, mintegy dagadtak, vörösbarnák, a térd és végzek vöröses sárgák, világosabbak; a többi lábáron csak a ezombok dagadozók. Az első és második lábáron a ezomb és szár — a többiekén csak a ezombiz fűrészfogas. A végtest elől elnetszett és keskenyebb mint az oldalvonások táján, melyeken túl tojásforma esücsban végződik. A has barnafekete.

A szemek aprók. Az alsó sor két középsője fekete (nappali), a többi opalizáló (éjjeli); a két sor középsői egy előre felé módosan szűkülő trapezbe elhelyezettek; az oldalszemek közös dudorokra helyezve, de nem érintkezők; az alsó sor középszemei szintén közös dudoron állanak, a köztük és az alsó oldalszemek közötti tér sokkal tágasabb annal, a mely az oldalszemeket egymástól elválasztja. A hátsó sor alig észrevehetőleg behajló; az alsó könyvedén kihajló s a homlok szelétől oly távolságra, a mely a szemtrapez magassága háromszorosának megfelel. A tapogató vaskos, nemzőszerve feltűnően vastag és hosszan-bunkós. A térdiz kurtá, a száríz kehelyszerűen és annyira vastagodott, hogy a pikkely tövének látszik lenni. A pikkely oldalt befele fordított, kamialakú, esücsosodó vége kissé esavarodó és oldalt kifele forduló; nemzőszervét egy hosszú, erős, serteszerű, a pikkely esücsához közel induló $\mathcal{C}$ formára görbített embolus jellemzi, mely alsó görbületével a pikkely tövét eléri.

Mértékek: ♂ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5 »
I lábár	5.5 »
IV »	6 »

Hosszarány tehát a hímnel voltakeppen 4, 1, 2, 3.

A nőstény előttem ismeretlen. Menge szerint («Preussische Spinnen» p. 256) színezete a híméhez hasonló, vén korában a végtesten csak a fehér ívonal maradna észl.

Saját gyűjteményemben I ivaréletű hím Szász-Vesszősről Erdélyben, néhány hím a kolozsvári muzeumban, saját gyűjtésem. Egészben véve ritka s leginkább verőfényes gyepek és köves dombokon kaplató, hol vagy barangol, vagy kövek alá megvonul. Ifju nemzedekét többször találtam Doroszlón és egyszer Lykankán (Liptó) a várhegy verőfényes oldalán; ez utóbbiak harmadvedlésűek, színök azonos a leirt hím színével s csak az előtest és a lábak világosabbak, módosan fejlettek, az utóbbiakon a fűrészfogasolás merőben hiányzik; a tapogató bunkója nagy és síma. Ezekből következik, hogy a nemmel járó jegyek ezek között a lábak sajátságos fegyverzete az utolsó vedles alkalmával kepződnek. Westring e fajnak czipelő hangot is tulajdonít.

FAM. II. CSALÁD. SCYTODOIDAE. CSUPASZOK. NACKTSPINNEN.

(σχυτος = bőr, εἶδος = külső; a látszólagos meztelenségről véve.)

SUBFAM. I. ALCSALÁD. PHOLCINAE. KANCSALOK. SCHIELSPINNEN.

(φολκός = kancsal; a szemesoport sajátságáról véve.)

GEN. I. NEM. PHOLCUS. (WALCKENAER.)

(ut supra.)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Arain.» pag. 80. (ad partem).

Vide: THORELL «On europ. Spiders» pag. 101.

Nyolez szem; ezek közül három-három a homlok két oldalára csoportosítva nagyobb; a két csoport között, tehát a homlok közepén, két kisebb. A lábak igen vékonyak és rendkívül hosszúak. (A hímek nemző szervei igen szövevényesek, az egész tapogató rendkívül kivastagodott.)

SPEC. I. FAJ. PHOLCUS FORSKÄLII. THOR. FORSKÅL KANCSALPÓKJA. FORSKÅLS SCHIELSPINNE.

(Forskål jeles svéd kutató tiszteletére.)

Syn. 1870. *Pholcus Forskålii* THORELL «Remarks» p. 151.

♀ Végteste körtvealakú, szürkésfehér, feketés rajzokkal; magasságánál csak kevésel hosszabb. A fej mell széles, túnyeralakú, a hátgödörön túl egy mely csatorna, mely a nyelecske fele szélesedik; a mellrész szélei vastagon felgyűrődök; a fejrész keskeny, hosszás-élkálakra elválasztott, a hátgödör előtt kissé elmesztett, és egész hosszában lemezszerűen kiemelkedő (II. k. IV. t. 92. b, c); felülről tekintve, a homlok toldalékszerűen a szemek előtt kiáll.

A mellvért szélességénél alig hosszabb, a negyedik lábpar esipői között nem esücsosodó, különben vörössárga s gyéren szőrös. A rágók rövidek, hengerdedek, oldalról tekintve a homlokkal együtt térszerűen kiállók, vörössárgák és szőrösek, a esipőköröm táján kissé vöröslők. Az állkapcsok keskenyek, egészen az alajkra hajlók, esücsaikkal összeérők; az alajk széles-háromszögletes, a mellvérttel összeforrott. A tapogató vékony; végíze hegyesedő, vörössárga, a száríznel hosszabb, a ezombnál rövidebb; valamennyi íz hosszú, sertefele szőrökkel ellátva, melyek a szár és végíz felső felén különösen fejlettek. A lábak rendkívül hosszúak és vékonyak, vörössárgák, a ezombíz felső végén, a száríz mind két végén élénk vörösbarna gyűrűvel ékesített. A ezombok alul, felül és oldalt számos serteszerű tüskevel (30—40) fegyverezettek. A végtest szürkésfehér, hátán elöl rendszeren két feketés folt, mely haránt és párban áll, e folt mögött 5—8 $\approx$ szerűen rendezett feketés ágrajz, mely a fonók felé mindinkább kisebbedik, (igen áztatott példányoknál és olyanoknál, a melyek épen vetkeztek, e rajzok néha igen határozatlanok, gyakran eltűnnek). A has szürkésfehér. A szemek barna gyűrűkbe foglaltak, gyantaszzerű fényűek és színűek (szürkületiek); a szemtér mindkét oldalon három-három szorosan egy csoportban, széleik azonban nem érintkezők; e két csoport közelebb egymáshoz mint a mennyi az alsó sor középső két kis szemének a térfogata (haránt értve), e középszemek a homlok széletől oly távolságra, mely az egész szemtér legnagyobb átmérőjét meg valamivel meghaladja. A zár egy

kiemelkedő, háromszögletes, barnászörös köldök, melynek talpát az, egy zárt emberi szájhoz hasonló legzőres képezi.

Méretek: ♀ Törzs	6.5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5	»
I lábpár	34—37	»

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♂ karesubb, kisebb végtesttel, egyébként színezet tekintetében a nőténnyel egyező, neha kissé elesebb rajzokkal. Az első lábpár czombján az alsó tüskesor erősebb tüskékből alkotott. A tapogató kurta, rendkívül vastag, majdnem hólyagos kinezesű, szalmasúrga, mintegy áttetsző; nemzőszervének alkatrészei barnás vörösek. A czombíz, aránylag vékony töből indulva, kup alakra vastagodik, a terdiz igen rövid, a szár és czomb közé mintegy beekelt; a száríz, oldalról tekintve, tojás alakra dagadt, valamennyi íz között a legvastagabb; a végíz kurta és nem pikelylye alakított, esücsának külső oldalán egy hüvelykújszerűen kinyúló vörösbarna nyujtvánnyal, e mellett, a belső oldalon egy vékonyabb nyujtvánnyal; e nyujtványok alatt és befelé fordítva egy tökéletesen félgömb alakú, fehér gyűjtő dagadozik.

Méretek: ♂ Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2	»
I lábpár	32—35	»

E faj eredetileg is magyar példányokra alapított (lásd Thorell *l. c.*), melyeket KEMPELEN LAJOS ur kapott, a melyek azonban tulságos ázás folytán a rajzokat nélkülöztek. Hazánk deli részében s itt különösen világosabb pincekben, árnyékos zugokban, istalókban igen gyakori s ügylátszik, hogy pincekben és istalókban az egész even át megszakadás nélkül előfordul; ivarérett példányai kora tavasszal épen úgy mint késő ősszel előfordulnak. A sarkokban rendetlen hurkokból álló gyér hálózatott sző, gyakran sajátságosan rezeg; párzáskor az ivarok a pincek boltozatán barangolnak. A nőstény nagy, gömbölyű peteit ritka szövettel gömbbé szövi össze s e gyömböt állkapesaival tartva folytonosan magával czipeli, a petek száma 30—36. Ismerem, magyar részekből: Zombortól lefelé Orsováig.

SPEC. 2. FAJ. PHOLCUS PHALANGIODES. (FUESL.) LÁBAS K. LANGBEINIGE S.

(φαλάγγιον = pók, kivált a «kaszáspók»; a lábak hosszúságáról véve.)

Syn. 1775. *Aranca phalangioides* FUESLIN «Verz. schweiz. Ins.» pag. 61.

Vide: THORELL «Remarks» p. 145.

♀ Végteste hengeres, magasságánál kétszer hosszabb, szürkésfehér, egyszínű. A mellrész kerek, domborodó, fehères, közbül egy terjedelmes vörösbarnás folttal, semmi esatornával. A fejrész, felülről tekintve, egyenlő oldalu háromszögletes, jól elválasztott, előtte a homlok csak kevéssé kiálló, a mellvért sárgásfehér, hajszálfinom vöröses szegélyezett. A rágók kurtak, hengeresek, kissé előre irányozottak, vörössárságak. Az állkapcsok keskenyek, egészen összehajlók; az alajk vaskos, a mellvérttel összeforrott. A tapogatók vékonyak, sárgások; a végíz esücsosodó, a száríz vele egyenlő hosszúságú, felül hosszú szőrös, a czombíznel rövidebb. A lábak rendkívül hosszúk, vékonyak, vöröses sárgák; a czombíz végén fehér, a térd barnászörös; a czombok sorban álló, szemölesszerű igen apró tüskékkel borítottak (tüskések?). A végtestet lásd fennebb; a has szürkésfehér.

A szemek fehéresek (éjjeli?), foglalatjuk csak barna foltos; a fej két oldalán álló három-három szem nagy, széleivel közel érintkező, a csoportok egymástól sokkal nagyobb távolságra mint a mekkora a közbül álló két kis, fekete (nappali) szem tereseje (harint ertve). Az alsó szemsor csak kevéssel távolabb a homlok széletől, mint a mekkora az egész szemesoport szélessége.

A zár terjedelmesen, köldökszerűen emelkedve, szürkés fehér; nyílása a légzőrés közepe fölé esve a légzőrés szegélyével együtt $\neg$ alakú és barnás vöröses.

Mértékek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.5 "
I lábpár	47 "
IV "	31.5 "
II "	33 "
III "	25 "

♂ valamivel karesubb; színezete a nőstényével azonos; a fej mell középfoltja néha elhalványodott. A tapogató duzzadt, gyűrűs (trochanter) egy karesu fővisszerű nyujtvánnyal, a száríz hengeres, a térdíz kurtá, mintegy beekelt, a száríz előrefele esüsesodó tojásdad, vastag, a végíz nincsen pikkelyc alakítva, igen rövid, felgömbölyű rajta a gömbalakú fehéres gyűjtő, közepén egy vörös, finom, abroncsszerű csikkal; a gyűjtő mellett s a végízből indulva oldalt és kifelé, egy a végén tetemesen szélesedett, elnetszett, ki és be nyomott nyujtvány, melynek belső ága vékonyabb, külső ága széles, mind a kettő kissé görbült.

Mértékek: ♂ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.6 "
I lábpár	48 "
IV "	34 "
II "	35 "

E pókot magyar részekben csak egyszer gyűjtöttem Sopron megye Nagy-Barom nevű községében, tyúkólakban, hol bőven előfordult; a pesti nemz. Muzéumban két ♀ Rákos-Palotáról, hol Pável János gyűjté. Erdelyből ismerem Kolozsvárról.

SPEC. 3. FAJ. PHOLCUS PLUCHII. (Scop.) PLUCH K. PLUCH S.

(Pluch, mult századbeli természetbarát.)

Syn. 1763 *Aranca Pluchii* Scopoli «Entom. Carn.» pag. 404.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 147, 148.

♀ Az előbbi fajknál sokkal kisebb, végteste hengerded. Az egész állat világos hamuszín (borszeszben sárgásfehér); a fej mell némi halványbarnás rajzzal. Lábai vékonyak, hosszúk, sárgásfehérek, a ezombyégek fehérek.

A fej mell majdnem kerek; mellröszve kávésan felvetett szélekkel és szakadozott barnás szegélyvel, közepén egy kettős csikkal, mely a fej hátsó szélét éri; fejerésze jól elválasztott, közel körded (haránt fekvő), előtte a homlok jól kiálló. A mellvert hátul elkerekített, különben sárgás, szélein a esipők állásának megfelelő világos foltokkal. A rágók rövidek, hengerdedek, oldalról nézve a homlokkal együtt ívesen kiálló. Az állkapcsok igen keskenyek, egészen a vaskos, közel háromszögletes alajk felett összehajlók, sárgások; az alajk a mellverttel összeforrott. A tapogató vékony, sárga; végíze szőrös, hegyesedő, a szárnál kevéssel rövidebb. A lábak hosszúk, vékonyak, végig szőrösek. A has a végtesthez hasonló színű.

A szemek fehéresek (szürkületiek); a középső két kis szem feketés (nappali); a fej két oldalán álló három három szem nagy, jól összeérő, feketén keretezve, a két csoport egymás közötti távolsága valamivel nagyobb a két középszem teresejénél (haránt értve); előlről tekintve a két középső szem a két legalsóbb oldalszemmel kissé behajló sort képez.

A zár egy tetemes hosszúságú barnásvörös, duzzadozó, harántfekvő dudorodás mely egy vastagajku zárt emberi szájhoz igen hasonló.

Mértékek: ♀ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1.6 "
I lábpár	20.5 "

♂ neha alig valamivel karesubb a nősténynel, sokszor igen karesű. A ♀-nyel egyenlő színezetű. A tapogató duzzadozó, ezombize hengerded, terdize igen rövid, mintegy beckett, szárize vastag, hossztójasdad; végize nem pikkelylő alakított, felgömbölyű, külső oldalán egy igen erős, vörösbarna, lapiczkás nyújtvány, melynek lapiczkája láthatólag behasított; e lapiczkás nyújtvány töven egy kis mellék nyújtvánnyal.

Mertekek: ♂ Törzs	4:3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1:7 »
1 labpár	22:5 »

Házak táján, jelesen ereszek alatt, zugokban epen oly otthonos mint a szabadban, hol a sziklás helyeket kedveli. Nyári alak, mely júniusban ivarérett. A nőstény 40—45 petét rejtő ritkás, kerek burkát, melynek szövete oly vékony, hogy a peték megszámlálhatók, folytonosan magával hordozza, még pedig allkapásaival tartja a burkot, melyhez igen ragaszkodik s ha elvetetik föle, sokaig keresgéli.

Ismerem: erdelyi részekből: Kolozsvarról, Szent-Lászlóról, Tordáról (hasadék), Várfalváról (Aranyos szorosán); magyar részekből: Mehadjáról, Orsováról, Ó-Gradenáról, Szajolról, Tarczalról, Ungvarról, az Also-Hámorból és B.-Füredről; (a Muz. gyűjteményében Ungvarról gyűjt. Vidra Ferd.).

SUBFAM. II. ALCALÁD. SCYTODINAE. HÁTASOK. BUCKELSPINNEN.

(vide «Scytodoidea».)

GEN. 2. NEM. SCYTODES. LATR.

(vide «Scytodoidea».)

Syn. 1084. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, pag. 134. (ad. partem.)

Hat szem, párosan és egy állítva, hogy az egyik pár a fej elejére, egy-egy pár a fej oldalaira esik. A fejmell hatul magasán domboru. A rágók kiesények és veznek. A lábak egy sámsja- és két bordaskörömmel. *

SPEC. I. FAJ. SCYTODES THORACICA. LATR. HÁTAS CSUPASZPÓK. RUCKIGE NACHTSPINNE.

(thorax = mellkas; a fejmell domborodásáról véve.)

Syn. 1804. *Scytodes thoracica* LATREILLE «Tabl. méthod. in Nouv. Dict.» XXIV, p. 134.

Vide: THORELL «Remarks» p. 469.

♀ Zomók vaskos testű, vékonylabu alak. Sárgás, világos, nemü agyagyöröses lehelettel; az elő- és végtest úgy mint a lábak is feketen, párduezszerűen tarkáltak. A fejmell a végtestnel valamivel magasabb, előrefele ívesen csökkenő; a fejresz keskeny, határozatlanul elválasztott, elejen két kis esüesökkel; az egész vörössesárga, cikázó, fekete szegélylővel és hasonlószerű áttört közeprajzzal, mely a szemek mezejét is elfoglalja s a mellreszen két egymás felett álló szívyszerű 52 körrajzot tüntet elő. A mellvert keskeny-tojasdad, sárga; közepen egy kis, hasitekszerű benyomással, szeleim a csipők állásának megfelelő benyomásokkal. A rágók rövidek, veznek, vörössesárgák, tövüknel egy-egy fekete foltal díszítettek.

Az allkapesok egészen az alajkra hajlók, mely utóbbi a mellverttel összeforrott. A tapogatók vékonyak, sárgásak, a ezomb és száríz vegeen fekete gyűrűvel; a végiz árszerűen vékonyodó, a szárnál

* E jegy ellentété a *Loxoeceles* nem jegyének, melynek szintén 6 szeme van, de sámsjakarma nincs. E nem hazánkban eddig még nem találtatott.

hosszabb, szőrös. A lábak vékonyak, hosszúságra nem aránytalanok, világos agyagsárgák, elesen rajzolt, sűrűn álló fekete gyűrűkkel; az első lábpar szára négyszer gyűrűzött. A végtest kerekded, sárgás, világos; felületen a fonók felett ( ) szerű fekete rajz, mely a hát fele pontokra oszolva, két pontsort alkot, — töle mindket oldalt még 2—3 összefolyó páros pont; — a has világossárgás több igen apró fekete ponttal, a tüdőfedők táján egy-egy nagyobb folttal.

A középső szempár a fej oldalesüeskei mögé esik, s az oldalpárokhoz közelebb áll, mint állanak ezek egymáshoz. A homlok egy ekalakú nyújtvánnyal a rágók töve közé ekelődik.

A zár bőrös, a hassal egyenlő színezetű bemélyített pontpárból áll.

Mertekek: ♀ Törzs	6	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3	"
I lábpar	9,8	"

♂ előttem ismeretlen.

Ritka. Találtam Zimonyban az ottani hajóállomás penztári bódéjának eresze alatt, hol Steatodák társaságában egy sarokba vonulva lesekedett; újabban Szarvason es Baján hasonló körülmények közt.

A nemz. muz. gyűjteménybe a legújabb időben Buda vidékeről került a Virányi-fele gyűjteménnyel.

FAM. III. CSALÁD. ENYOIDAE. BŰVÓK. SCHOBERSPINNEN.

(*Έγχο* = Bellona, görög istennő.)

GEN. I. NEM. ENYO. SAV. ET AUD.

(vide supra.)

Syn. 1825—27. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l'Égypte,» ed. II, XXII, pag. 349. ad. p.)

Vide: THORELL «On Europ. Spiders» p. 108.

Az alsó szemsor majdnem egyenes, különben észrevehetőleg kömveden behajló. A szemek láthatólag három sorban állók. Az alsó szemsor négy szeme közül a két középső sokkal nagyobb valamennyivel; e két középszem közötti hezag kisebb annál, mely a negyedik sor két szeme között letezik. A fej vastos, felgömbyszerűen elkerekített, bubján a szemesoporttal, mely messzire áll a homlok szeletől. Az alsó fonópár a felsőnél hosszabb.

SPEC. I. FAJ. ENYO GERMANICA. (C. K.) NÉMET BŰVÓPÓK. DEUTSCHE SCHOBERSPINNE.

(A magyar fajnév az életmódról, a német az első lelhelyről véve.)

Syn. 1837. *Lucia germanica* C. Koch «Uebers. des Ar. Syst.» I, pag. 19.

♀ Kicsiny. Előteste barnásvörös, végtestének felülete fenytelen-fekete, hasfele feheres s e szín az oldalakra is esüesökszerűen benyomul. Lábai vörössárgák, sötétebb ezombokkal. A fonók sárgásfeherék. A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

A fejmell barnásvörös, egészben vastos; fejerésze kissé nyújtott, elől tompán elkerekített, a mellresztől csak kávas oldalbenyomások által elválasztott. Oldalról tekintve az egész fejmell a fejbubtól a nyeleleskéig egyenletesen törpülő; hátgödre egy jelentektelen hosszhasitek. A mellvert szeles, kissé domborodó, hátul nem esüesosodó, barnásvörös, apró, feheres, pehelyszerű szőrözettel ritkán ellátott. A rágók barnásvörösek, módosun fejlettek, oldalról tekintve ekalakuak, kissé az állkapcsokra esapottak; tövükre

a fejrész sapkaszerűen borul. Az állkapcsok keskenyek, a háromszögletes alajkra egészen reihajlók és a mellvertnél sokkal világosabbak. A tapogató vég- és száríze a czombnál husosabb; a végiz eszesosodó s oly hosszú, mint a szár a térdizel együttvéve.

A lábak karesűk, fegyvertelenek, rövid szőrrel borítottak, esípöik világos vörössesárgák, a czombok vörösbarnásan befutva mintegy füstölve, a többi izek egyszínűen vöröses sárgák. A végtest rendes tojásdad, szélességénél nem magasabb; felül fekete, alul fehères, mely utóbbi szín a légzörés táján az oldalakra kicikelődik. A szemesoport sajáttságos; az alsó sor két középső szeme sokkal közelebb egymáshoz mint a leghátulsó két szem; ez utóbbi a többi szentől messzire hátravetett; a két két oldalszem az alsó sor középsőivel mintegy háromszögben áll.

A zár igen egyszerű s egy alig kiemelkedő, nyelv alakú, vékony lemezkéből áll, melynek töve vörössesárga, ele beharmitott.

Mertekek: ♀	Törzs	3·5—4	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1·5—1·7	„
	I lábpár	5	„

♂ előttem ismeretlen.

Ritka kis pók, melyet mint nyári alakot ez idő szerint csak B.-Füredről és az Alsó-Hámorból (Borsodmegye) ismerek. Az utóbbi helyen találtam lakházát, melyet palakövek alá helyez s a melyben peteburkat híven őrzí (I. köt. III. t. 56.). Vajjon azonos-e ez állat a SAVIGNY es AUDUIN Egyiptomból leírták ENYO nitidával, a mint ezt THORILL «On Eur. Spiders» p. 108 említi? ezt eldönteni nem merem; amyi bizonyos, hogy szemállás és színezet szerint egyezik a KOCH idézett leírásával, a mint ezt THORILL tanár a revisió alkalmával el is ismeri.

SUBORDO III. ALREND.

T U B I T E L A R I A E.

(tubus = eső, tela = szövetség)

C S Ő S Z Ő V Ő K.

Mindazon tulajdonképeni pókok, a melyek szervezeti alapon a többi hat alrendbe be nem illenek, a Csöszövíók alrendjébe tartoznak. Az alrend valóságban polymorph s az átmenetekre nézve, a Kerekhálóók kivételével, minden más alrend fele hajló alakjai vannak.

A mily soknemű az alrend szervezete, oly soknemű az életmódja s oly sokneműek szövetei is; és hogyha a pókrend működési rendszerét egy szakadatlán egésznek tekintjük, akkor elmondhatjuk, hogy a csöszövíók betöltik, elfoglalják azon hezagokat, a melyek a működési módok között különben létre jömmenek. Ugyanezt mutatja a soknemű alakrokonság más alrendekkel is.

A legfőbb pókszervek ez alrend körében változatosak. A szövő szervvel kettős és hármás karomrendszert találunk, mellette azt, hogy a kettőssel sajáttságos szörtalpak együtt lépnek fel, melyek azt mutatják nekünk, hogy itt a specifiens pókműködés, t. i. a hálózás mellett, a járás-kelesnek is helye kezd lenni. A fonószerv hasonlóképen elteréseket mutat; nemely fonóparok megnyúlnak, több izületet kezdenek oltani, s a cseverendszer másneműen van alkalmazva, tehát másnemű szövöketeket is letesít.

A potrohosság az alrendből kimarad. Az erőteljes fejmellhez egy arányos végtest csatlakozik; a lábak arányosan erőteljesek s a hol nyújtottak is, ott is a járás-kelesre esik a súly. A míg a két megelőző alrend alakjainak táplálkozása legfőképen a háló berendezésétől, alkalmazásától s a türelmes lesestől függ, tehát bizonyos passivitást mutat, addig a csőszövőknel érvényre jut már az aktivitás is, mely az orozva támadásban nyilatkozik.

Az alrend azon csoportjaiban is, a melyekben a hálóra, egyáltalában szövetre aránylag még nagy súly esik (Agalenoidae = Illók), e szövetek jellege s így hatás módja is lényegesen más mint a kerekhálósoknál és hurokkötőknel. Mert a míg az utóbbiak finom fonalzataikat a *repülő* rovarok útjába állítják s a rovarok épen azért kerülnek hatalmukba, mert a szövetet *nem veszik észre*, addig a Csőszövőknel épülő hálózatok, voltaképen szövetek, a *letelepedő* rovarokra ezélnak, sőt nagy részben e rovarokat a letelepedésre, illetőleg a hálóba kerülésre mintegy esabítják. A Zugpókok (Tegenaria) terjedelmes, vízszintesen feszített leplei, melyek idővel még porosakká is lesznek, szinte hívogatják a letelepedésre helyet kereső legyet; így a Tölesérpók (Agalena) tölesérszerű leple is. Az Eretnékfélék (Amaurobiinae) oly helyiségeket raknak meg tapadós hálózattal, a melyek rovaroknak letelepedő vagy búvóhelyeket képezhetik; így a Dictynapókok, Eretnékpók (Amaurobius) s az Illók (Agalenoidae) legtöbblje is.

Az Orzóknál (Drassoidae) már nem a szövetre, hanem a lábalkotásra esik a fősúly. Ezeknel a kettőskaromrendszer uralkodik, a lábak talpasok; ezek vagy elhaladó rovarokra orozva támadnak, vagy üregekbe — természetes és mesterségesekbe — rejtőzve lesik a betévedező prédát. Ennek még a vízi Buvárpók (Argyroneta) is megfelel, mely búvárharangját el-el hagyogatja s az Utricularia sűrűségében orozgat.

Általános tulajdonság ezen alrendnél az, hogy szövethél a lakhelyre magysúly esik, némely családnál épen a főbb súly, s ez utóbbi esetben a szövet már csak a szaporodási és kifejlődési mozzanatokra s nem a táplálék beszerzésére való. Itt tehát kezdődik a lakhely állandósítása mellett, a mozgásnak bizonyos körben való szabadsága.

Lakhelyeik változtatásában kevésbe szabadok, a helyiség választásában is korlátoltabbak; és sokkal inkább a röhöz vannak kötve, mint a megelőző két rend; azon alakok száma, a melyek kő, rög, lehullott levél stb. alatt él és hat, ezen alrendnél már tulsúlyban van.

A függőleges elterjedésre nézve a fősúly az aljakra esik ugyan, de a magasba is messze mennek. A kárpáti Rejtpók (Cryphoesa carpathica O. H.) a magas Tátra esücsain is el s viszont a barlanglakó pókok között a vak alakok, melyeket hazánkban még nem találhattam fel ugyan, de a melyek aligha hiányzanak, a föld méhében hatolnak.

A nemzedékek sora legfőképen (nem mondhatom, hogy kizárólagosan), áttelelő alakok által tartatik fenn s a biztos áttelelés feltételeiről nem az anya, hanem az ifju nemzedék maga gondoskodik. Az anya őrzi peteit s gyámolítja ifju nemzedéket, addig míg ez önállóan is megélhet.

FAM. I. CSALÁD. UROCTEIDAE. BORZOSOK. ZOTTELSPINNEN.

(*οὐρά* = fark, *τετέλα* = szőr; a fonók szőrös voltáról véve.)

GEN. I. NEM. UROCTEA. D U F O U R.

(vide Uroctoidae.)

Syn. 1820. DUFOUT «Descript. de cinq. Ar. nouv.» pag. 198.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» pag. 111.

A fejmell rövid, széles, vesecsalakú; fejeresze kicsiny. A felső fonópár a többinél sokkal hosszabb, két ízű, a második iz hosszú, összenyomott, alul eseves. Nyolez kerek, kiálló szem; ezek közül négy-négy egy szabálytalan négyszögbe állítva; az alsó sor két középső szeme a legmagyobb. A lábak vaskosak, szőrök, végeiken három körömmel (ket bordás és egy sánjakörömmel).

SPEC. I. F. AJ. UROCTEA DURANDII. (WALCK.) DURAND BORZPÖKJA. DURANDS DACHSPINNE.

(Durand francia tudós tiszteletére.)

Syn. 1809. *Clotho Durandii* WALCKENAER in LATREILLE «Gen. Crust. et Ins.» IV. p. 370.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 503.

♀ Nagy, zömök alak. Előteste es labái vörösbarnák, végteste barna vagy fakó, hátfelel öt sárgásfehér folttal, melyek közül kettő a végtest elején, kettő a közepénél valamivel hátrább, egy a fonók felett elhelyezett. Az egész állat bozontosan szőrös.

A fej mell veszalaku, szélesebb mint hosszú, laposan boltozatos, szépen vörösbarna; gyér, serteszerű szőrözettel fedett. Fejeresze alig kiálló, kicsiny; két oldalt a mellresztől behorpasztások által elválasztott. A hátgodör terjedelmes, sekély, közel háromszögletes; a mellreszen a lábak fekvésének megfelelő sekély barazdak sugáranak szét. A mellvért kerek, hosszánál nem szélesebb, világosb-vörösbarna, világos szőrözettel borítva. A rágók aránylag gyengék, rövidek, majdnem párhuzamosak és serteszerű, bozontos szőrözettel fedettek, vörösbarnák. Az állkapcsok párhuzamosak, elől elkerekítettek és nagyon egymásfele dülök, úgy hogy végeikkel érintkeznek, míg töveiket a háromszögletes alajk választja el; az állkapcsok és az alajk világosabb vörösbarnák, bozontosan szőrösök. A tapogatók husosak, végük a szárízzal csak valamivel hosszabb, mindkettő együttveve alig hosszabb a czombnál; a végzet rövid, serteszerű szőrözettel igen tömötten borítja. A lábak vaskosak, hosszúságuk arányos, vörösbarnák; az izek alsó fele hosszú, sárgás szőrözettel borított; az első lábpár második végize (metatarsus), alul, hét pár erős tüskevel, az első végiz 5—6 túskepárral; a száríz alul 4 pár hosszú sertetüskevel. A többi lábpár megfelelő izei alul szintén tüskések. A bordáskörmök a kampón kívül 10 fogasok s a végső négy fog mintegy összeforrott.

A végtest szélességénél sokkal hosszabb, felül lapos, barna vagy fakó, bozontosan szőrös; elől elmetszett és keskenyebb mint a második folt pár táján; a fonók fele ismét csücsösödő. A has barna vagy fakó, a légzőres előtt rendszeren sötétebb. A felső fonópár hosszú, a végtest végén farkszerűen kiálló, oldalról kissé összenyomott s az első iz alsó felén esévekkkel ellátott. A szemek nagyok, kerekék, jól domborúak, gyantasziműek, két sorban és két negy-negy szemből alkotott csoportban állanak. Az alsó sor két középső szeme a legnagyobb, a közbeneső hezag egy szemátmérőnél valamivel kisebb; a hátsó sor két középső szeme oly távol áll egymástól, hogy az alsó sor középső szemével egy magasságánál szélesebb trapezt alkot. Az oldal szemek nem érintkeznek s a középső szemekhez igen közel állanak, úgy hogy megfelelő felén a fejnek a középső szemekkel egy szabálytalan ($\square$) negyszöget alkotnak meg.

A zár egy jelentektelen sötétbarna terese ∞ szerű sekély benyomással.

Mertekek: ♀ Törzs (fonó nélkül)	13	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	5	»
I lábpár	16	»
IV »	17.5	»
felső fonó	3	»

A lábak hosszaránya: 1, 1, 2, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Déli faj, melyet eddig csak Fiume környekeről ismerek, hol is egy regibb utazasom alkalmával (1862) a Quarnero-öböl partja közelében, de szárazon heverő kövek alatt találtam. Szövege szürkésfehér, terjedelmes, lepelszerű és igen erős; rendszeren a kövek valamelyik kivájasát tölti ki; a bejárat előtt számos rovárnak a maradványa hever.

Magyarazat: II. k. IV. tabl. 95 bordáskörmök, 96 *a* szemállás, *b* a fej mell felülről *c* a végtest, vege a fonókkal, oldalról tekintve.

FAM. II. CSALÁD. AGALENOIDAE. ILLÓK. FLUCHTSPINNEN.

(ὄ et γαλήνη = nyugtalan; a hálón való gyors mozgásról véve.)

SUBFAM. I. ALCSALÁD. AMAUROBINAE. ÉRETNEKEK. KETZERSPINNEN.

(ἀμαυρός = sötét, βίωσις = élni; a tartózkodásról.)

GEN. I. NEM. DICTYNA. SUNDEVALL.

(Δίctyna = Diana, a vadászat istennője.)

Syn. 1833. SUNDEVALL «Conspectus Ar.» pag. 16.

Vide: THORELL «On europ. Sp.» pag. 122.

Az oldalszemek majdnem érintkezők; az alsó oldalszemek az alsó középsőktől legalább egy szem-átmérőnyi távolságra állanak. A fonalszűrő es nyüst jelen van. Az állkapcsok a közel háromszögletes alajkra hajlottak. A lábak fegyvertelenek. Csupa apró alak (legfőlebb 5 m_m), mely különösen az ernyős növények kőrőit es a házak falainak lapját választja tartózkodási helyül; az előbbi helyeken töleser alakú, ritka hálózatot szőnek, melyeknek vezérfonalai **Z** szerű gyapjas keresztfonalak által köttetnek össze; a töleser toveben egy csőszerű sűrűbb rejt létezik; az utóbbi helyen a hálózat foltszerűen terjed s a pók alatta leskelődik, a **Z** szerű összekötő fonalak itt is meg vannak.

SPEC. I. FAL. DICTYNA ARUNDINACEA. (LIN.) NÁDI DICTYNAPÓK. ROHR DICTYNA.

(arundo = nád; a kedvenc tartózkodásról véve.)

Syn. 1758. Aranea arundinacea LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. X, pag. 620.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 210.

♀ Zomok alak, tompán tojásdad, aránylag nagy végtesttel. A végtest felülete fakó, elejen egy szeles barna csikkal, hátulján egy hasonló színű, ezüsterszerű rajzzal. Előtete vörösbarna, lábai barnászvörösek. Az egész törzs rovid fehér szőrözettel fedett, mely szőrözet a rajzok alkotásába is befoly.

A fej mellé módosan fejlett, a végtest által kissé fedett, feje részre kissé kimagasló, domború, a mell-résztől jól elvlasztott, vörösbarna; rovid fehér szőrözettel. A mellvert kissé domborodó, vörösbarna; rovid fehér szőrökkel. A rágók nyújtottak, végükön kissé szelesedők, érintkező szeleik fele homorúan benyomottak, a beesapó res szelei lemezszerűen kiemelkedők, egyebkent vörösbarnák. Az állkapcsok meglehetősen szélesek, elől cikerekitettek s a közel háromszögletes alajk felett összeerők, úgy mint az alajk vörösbarnák. A tapogatók rozsdabarnák, végük füstös, szőrös, a szarnál sokkal hosszabb. A lábak aránylagos hosszúság mellett kissé vékonyak, rozsdabarnák, felületükön elmosódva füstösek, röviden szőrösök. A végtest aránylag nagy, domború, felülről tekintve tompa-tojásdad, majdnem körded, fakó; elejen egy barna középsikkal, mely körülbelül fele hosszát éri a végtestnek s mely alatt egy háromszögletes, ezüsterszerű, barna mező kezdődik, mely csücséval a fonók fele nyulik s néhány világosabb harantvonal által megszakított. E harantvonalakon sorban álló fehér szőrök láthatók s elesítik a rajzot. Fakó színezete a végtest felületének szinten rövidke, fehér szőrökkel derezett. A has közepe rendszeren szelesen, szalagszerűen barna.

A hátsó szem sor az alsónál valamivel hosszabb, úgy hogy az oldalszemek kissé rezsitos állást foglalnak el. A középszemek egy előre fele kissé szűkülő trapézben elhelyezettek s a hatsok közötti ter akkora,

a mekkora távolságuk az alsóktól; a hátsó sor szeméi egymástól egyenlő távolságra állnak. Az alsó sor a homlok szeptől oly távolságra esik, a mekkora a távolság az alsó és hátsó sor középszeméi között.

A zár egy harántfekvő hosszukás köldök, mely a közepen egy sekely benyomás által két felre oszlik és ez elosztásnak megfelelő két = = szerű nyílást mutat, mely hátrafele néz.

Mertekek: ♀ Törzs	4	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	1·8	»	
I lábpár	4	»	

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

♂ kisebb, karesu, majdnem sisakszerűen kiemelkedő, donboru fejjel és hosszabb, karesu lábakkal. A fejen a fehér szőröskek csikosan sorakozottak. A rágók hosszúk, oldalról tekintve vegeikkel tetemesen előrehajlók. A tapogató rövid szárízen egy kettéhasított, szemölesszerű kiemelkedés. A pikkely nagy, eszesen kanalalaku, oldalt *kijelé* fordított; nemzőszerve egy göcsalaku vörösbarna gyűjtőből áll, melyből oldalt egy a pikkelybe befekvő s szelenek görbületehez alkalmazkodó, előre irányzott nyújtvány indul, hátrafele pedig egy erős, sötétbarna, kettős esavarodásu, dugóhuzóalaku embolus meredezik.

Mertekek: ♂ Törzs	2·7	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	1·3	»	
I lábpár	4	»	

Tavaszi és nyári alak, mely különösen az ernyős virágok száraz köröit, egyáltalában a kiszáradt növényzetet kedveli, a melyen hálóját úgy alkalmazza, hogy toleseralaku fenéke az ág vagy ernyőszirmok könyökeibe essek; néha a falakon is található, hol hálója egy poros folthoz hasonlít. A háló kétfele fonalból való: az egyszerű vázalkotó, néha összefutó fonalakból és gyapjas fonalakból, a melyek a vázfonalak között hágesómódra alkalmazvak s igen tapadók. Ez utóbbi fonalakat a kis állat a negyedik lábpárral fejtí ki s úgy veltem észrevenni, hogy e fonalak a fonalszűrőből eredve, a nyusttel fejtetnek és alkalmaztatnak. Az állat kicsinysegenél fogva észleleten nem volt egészen szabatos.

Ismérem eddig erdélyi részekből: Kolozsvárról, Sz.-Vesszősről, Tordáról, Mező-Záhról, Szeben környekeről; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Panesováról, Orsováról, Ogradenáról, B.-Csabáról, Tokajból, Ó-Huttáról (Borsod), Szekes-Fehervarról, Nagy-Varadról (Muz. gy. Moesáry), Budapestről (Muz. gy. Pável).

SPEC. 2. FAJ. DICTYNA LATENS. FABR. BÜVÖ D. SCHLUF D.

(lateo = elrejtve lenni; az életmódról.)

Syn. 1775. *Araneus latens* FABRICIUS «Syst. Ent.» p. 432.

Vide: THORELL «Remarks» p. 212.

♀ Elötteste fekete; vegteste világos hamvasszürke, hátfelen egy terjedelmes, levelalaku fekete folttal; lábai és tapogatói feketék.

Alakra nézve megfelel a *D. arundinacea*-nak, de emmel kisebb.

A fejmell fejerésze meglehetősen tömött fehér szőrözettel borítva; vegteste pikkelyszőrökkel teljesen fedve. Sertetlen állapotban a terdesuklók töven egy kis, fehér szőrüstök.

A zár megfelel a *D. arundinacea* zárjának.

Mertekek: ♀ Törzs	2·5—3	$\frac{m}{m}$	
-----------------------------	-------	---------------	--

♂ Tapogatója a *D. arundinacea* ♂ tapogatójához kepest karesubb, bunkója ellenben vaskosabb, szárízen egy egyszerű, kis, hegyes tüske.

Mertek: ♂ Törzs	2·3	$\frac{m}{m}$	
---------------------------	-----	---------------	--

E fajt dr. SEIDLITZ dr. KOEN L. meghatározása alapján Szeben környekeről emliti. Peldányokat nem láttam.

SPEC. 3. FAJ. *DICTYNA VICINA*. SIM. ROKON D. VERWANDTE D.

(vicina = szomszédos; a D. arundinaccával való rokonságra czéloz.)

Syn. 1874. *Dictyna vicina* SIMON «Les Ar. de. France» I, pag. 192.

♂ Előteste vörösbarna, végteste egyszínűen olajbarna. Karesű, kis alak, barnászörös lábakkal. A fejmell fejeresze sisakszerűen felemelkedő, domború, a mellresz letörpülő; az egész igen gyeren álló, kisse soros, fehéres szőrözettel visel. A tojásdad, olajbarna végtest egyenletesen es sűrűn álló fehéres szőrözettel borított. A hátsó szemsor egyenes; az oldalszemek majdnem szemátmerőnyire egymástól állanak; a középszemesoport majdnem deréknégyszögbe elhelyezett, elején valamivel szűkebb, hátsó szemei nagyobbak az alsóknál.

A tapogató rövid száríze felületen egy barna, tompa csapocska áll, a pikkely igen kicsiny, kanálalakú, domború felevel felfele fordított, az alóla kiálló nemzőszer alakja jellemzője a fajnak: oldalról tekintve egy ki- es kissé hátrafelé irányozott, kétesavarodású, egy dugóhúzóhoz hasonlító, világosvörös embolust mutat.

Méretek: ♂ törzs	3	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1:3	»
I lábpár	5	»

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

♀ előttem ismeretlen.

Eddig csak Tokajból ismerem, hol mint nyári alakot a Tokaj es Rakamaz közötti egyes tolgyfák ágairól razás segítségével szedtem. Simon Ajaccio környekeről, Corsica szigeteről írja le.

SPEC. 4. FAJ. *DICTYNA UNCINATA*. THOR. HORGOS D. HACKEN D.

(uncinata = horoggal ellátott; a ♂ nemzőszerén létező horogról véve.)

Syn. *Dictyna uncinata* THORELL «Rec. crit. Aran.» pag. 82. et «Remarks» pag. 212.

♂ Előteste vörösbarna, végteste fekete, szürkés szőrözettel. Karesű, kis alak, barnászörös lábakkal. Fejmellének fejeresze felvetett, domború es elkerekített. A végtest kisse csucosan tojásdad, kicsiny. A középszemesoport közel derek négyszögben áll, mely magasságánál láthatólag szelesebb. A tapogató rövid szárízen egy vaskos, hegyes, meglehetősen hosszú tövis; a pikkely nagy, csucosan kanálalakú, az alóla kiálló nemzőszer forma es jellemzője a fajnak: belülről es oldalról tekintve, egy hátrafelé irányozott, sarlóalakú, sötetbarna es hegyével lefele álló koröm látható (innen: uncinata).

Méretek: ♂ Törzs	2-3	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1	»
I lábpár	3-2	»

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

♀ előttem ismeretlen. *

Eddig csak egy példány után ismerjük Budapestről (városliget bokrai).

* Thorell szerint l. c.: ♀ ferrugineo-fusca, pedibus fusco testaceis, parte cephalica lineis tribus, e pilis canis formatis; abdominis dorsum cinereum vel testaceum, macula antica subquadrata, aliaque supra anum in undas transversas saepe divulsa, nigris.

SPEC. 5. FAJ. *DICTYNA VARIABILIS*. C. K. VÁLTOZÉKONY D. VERÄNDERLICHE D.

(variabilis = változékony; a színezet állhatatlanságáról véve.)

Syn. 1836. *Dictyna variabilis* C. Koch «Die Arachniden» III. pag. 29.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 433.

♀ Vörössárga előtest, zöldessárga végtest, melyen a sötétebb erzet mintegy sejteket alkot; a lábak személyesen zöldessárgák. Zömök alak, puffadozó, tojásdad s elejével a fejmell mellrészére felfekvő végtesttel. A fejmell módosan fejlett, hátul lelapuló; fejerésze, oldalról tekintve, erősen domborodó; az egész vörössárga fehéres, gyér, kisse sorban álló szőrözettel. A mellvert laposan domború, agyagsárga, gyéren szőrös. A rágók, előlről tekintve, majdnem párhuzamosak, világos vörössárgák, sötétebb, áttetsző esípőkörömmel. Az állkapcsok egyenkint meglehetősen párhuzamosak, elkerekített csücsaikkal egymás felé hajlók; az alajk szélességénél magasabb, tompán esücsos s úgy mint az állkapcsok vörössárga. A tapogató sárgás, esücsán kissé füstös; végíze oly hosszú mint a szár a térdlizzel együttvéve. A lábak arányosak, személyesen zöldessárgák és kivált alsó felükön sűrű, fehéres szőrözettel borítottak. A végtest zöldessárga, sötétes erzettel mintegy recézve s rövid, fehéres szőrözettel borítva.

A szemnegyszög magasságánál szélesebb; az alsó sor oldalszemei a középsőktől szemátmérőnyire állnak; a hátsó sor szemei majdnem egyenes vonalban és egyenlő távolságra egymástól; az alsó sor a homlok szelétől oly távolságra, a mekkora a távolság a hátsó sor középszemei között.

A zár egy hártväs térese, mely semmi kitüntetö horpadást vagy emelkedést nem mutat.

Mértekek: ♀ Törzs	4·3—5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·8	»
I lábpár	5·6	»

♂ Kisebb, karesübb; színezete a nöstényének megfelelő. A tapogató rövid térdizén egy rövidke csap. A pikkely csücsosan kamálalakú, domborúságával oldalt és kifele fordított; nemzöszerve, alulról tekintve, egy lapos, lencsealakú, sárga gyűjtöböl áll, mely előszélén egy serteszerü, barna s a gyűjtö köridomá-hoz illeszkedö embolus által mintegy szegelyeztetik.

Mértekek: ♂ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ vagy kisebb
fejmell	1·8	»
I lábpár	6	»

Mint nyári alak némely helyen gyakori; hálózatát előszeretettel fris levelekre alkalmazza s nevezetesen a *Syringa vulgaris* (orgonafa) levelein található, hol a leveleket esatornásan összehuzza, behalózza a háló alatt pedig ritkás, esöves rejtjet szövö.

Ismerem különösen Budapest vidékeröl (muzeum-kert), Rákos-Palotáról (Muz. gy. Pável), Pancsováról, Tokajból, B.-Füredről.

GEN. 9. NEM. TITANOECA. THORELL.

(τίτανος = mész, οἶκος = ház, lakás; a tartózkodásról.)

Syn. 1869—70. THORELL «On europ. Spid.» pag. 124.

Az állkapcsok majdnem párhuzamosak. Az alajk felkerek. Az oldalszemek nem érintkeznek. A hátsó három lábpár rendszeren fegyvertelen. Sötétszínű, közepes nagyságon aluli (5—6 $\frac{m}{m}$ törzs) alakok, melyek jelesen a mészhegységek kövei alatt tartózkodnak, ritkás szövötü esövet és rendetlen hálót készítenek. A fonalszürö es nyüst megvan.

SPEC. I. FAJ. TITANOECA QUADRIGUTTATA. (HAHN.) NÉGYCSEPPES MÉSZPÓK. VIERTROPFIGE KALKSPINNE.

(quatuor és gutta = négy csepp; a hím végtestének feltűnő díszéről.)

Syn. 1831. *Therid. quadriguttatum* HAHN «Die Arachn.» I. pag. 84.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 506.

♀ Az előtest sötét sárgásbarna. A végtest fekete. A lábak sötét füstbarnák. A fejmell fejerésze keskenyedő és kissé nyújtott, elöl majdnem elmetszett, a mellrésztől jól elválasztott; oldalról tekintve az egész fejmell a nyelecskétől kezdve a fej búbjáig egyenletesen, ívesen emelkedik. A mellvert szélesen-körded, sötét vörösbarna.

A rágók módosan kúpidomúak, tövükkel a homlok előtt kissé kiálló, vörösbarnák, az állkapcsoknál valamivel hosszabbak. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak, elkerekített végeikkel egymásfele hajlók, vörösbarnák; az alajk hasonló szín mellett felkerek idomu. A tapogató végize alig esücsosodó, sertékkal elegyes szőrözettel borított, füstbarna; végize a száríznél hosszabb. A lábak arányosak, egy színűen füstbarnák, fegyvertelenek, a ezombok alsó felén hosszabb szőrözetűek. A végtest rendes tojásdad, egyszínűen fekete (éretlen példányoknál néha fakó vagy füstös) s ilyen a has is. A szemek aprók; az oldalszemek szemátmérvnyire egymástól; a közép szemesoport egy előre felé szűkülő trapezbe elhelyezett; a hátsó középsők a hátsó oldalszemektől valamivel távolabbra mint a memyre allanak egymástól. A hátsó sor könnyedén behajló, az alsó sor egyenes.

A zár egy kissé domborodó sötétbarna térese.

Méretek: ♀	Törzs	.....	5	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	.....	2	»	
	I lábpár	.....	5:5	»	

A lábak hosszaránya: 1, 4, 2, 3.

♂ Keresőbb, kisebb. Fejmelle a végtesthez képest fejlettebb, világos sárgabarna. A végtest sötétbarna, néha fekete, felületen negy párosan, rendszeren $\approx$ szerűen álló cseppalakú, hófehér petytyel; a végtest elején álló foltpár néha kissé enyésző. A ezombok fegyvertelenek; az első és második lábpár szára és második lábvegize alul tüskés, a többi lábnek ugyanazon ízei alul inkább sertékkal mint tüskékkel fegyvertettek; a ezombok sötétebbek. A tapogató bunkós, sötét; a kurta száríz, oldalt befelé egy hüvelykszerű nyújtványnyal, e nyújtvány s a pikkely töve között egy kissé esavart hegyű, erős, fénylő köröm; a pikkely vörösbarna, széleses kanalakú, gyéren, inkább csak szeleim szőrös, domborúságával fölfelé és kissé oldalt kifele fordított; az alóla jól kidagadó nemzőszerzerv, alulról nézve, egyszerű domborodású, szennyessárga, barnás szegélyzetű; a pikkely külső szélén és töve felé kiálló nyújtványon két rövidke, hasas fogacsésal.

Méretek: ♂	Törzs	.....	4:3	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	.....	2:4	»	
	I lábpár	.....	7	»	

Mint nyári alakot a mész- és trachyt-képletekből ismerem, hol a lazán felfekvő kövek alsó lapján ritka szövetet készít.

Ismerem magyar részekből: Orsováról, Meliádiáról, Baziásról, az Alsó-Hámorból (Borsod), Moesolyásról (Borsod), Parádról, Selmecebányáról, Pees vidékeről (Muz. gy. Frivaldszky es Pável), Buda vidékeről (Muz. gy. Pável). Az utóbbi lelhely nem bizonyos, mert csak szerfelett esonka példányok állottak rendelkezésemre.

SPEC. 2. FAJ. TITANOECA SCHINERI. L. K. SCHINER. M. SCHINERS. K.

(Schiner jeles osztrák Dipterologus tiszteletére.)

Syn. 1872 *Titanoecca Schineri* L. Koch «Ueb. die Spinn. Gatt. Tit.» etc. pag. 159.

Vide: THORELL «Verz. südruss. Spinnen.» S. Petersburg 1875. pag. 35.

SIMON «Ar. de France» I. pag. 212.

♂ ♀ Mind a két ivart csak harmadvedlésű példányok szerint ismerem.

Előteste világos vöröses-agyagsárga. A vegtest füstbarna; mind a két ivarnál egy pár $\wedge$ szerűen álló, személyesfehér folttal, mely a hímnél legtöbbször határozott, élesen körvonalzott, a nősténynél neha enyésző, neha hiányzik is. A megelőző fajnál nagyobb, vaskosabb. A fejmell, oldalról tekintve, a nyelestől lapos-ívesen emelkedő; fejeresze jól elváló, elől majdnem elnetszett, a mellreszlehez kepest keskenyedő és kinyúló. A mellvert vörösbarna, széles, hátul hirtelenül csucosodó. A rágók, előlről nézve, majdnem párhuzamosak, vaskosak, szőrösek, oldalról tekintve ékalkuak, az állkapesoknál nem hosszabbak, világos barnászörösek. Az állkapesok agyagsárgák, elkerekített vegeikkel egymásfele hajlók; az aljuk felkerek, tovon vörösbarna, a vege sárgás. A tapogató vöröses agyagsárga, kissé füstös csucsesal, végíze hosszabb a szárnál, alul sűrűn és sertékkal elegyesen szőrös. A lábak vöröses agyagsárgák, az első pár másodvégíze negy pár tüskevel. Az alsó sor oldalszemci ugyane sor középsőinél nagyobbak; a hátsó sor szemci körülbelül egyforma távolsagra egymástól; a közep szemecsoport egy előrefele szűkülő trapezbe elhelyezett; az alsó sor a homlok széletől kevéssel távolabbra mint a memyi az oldalszemecnek az átmerője; e sor kis mertekben, a hátsó könnyeden behajló.

Mértekek: ♂ ♀ Törzs	6	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·8	»	
I lábpár ♀	7·7	»	
» » ♂	8·5	»	

A lábak hosszaránya: 1, 4, 2, 3.

Mint nyári (június) és őszi (október) alakot, de mindket evszakban csak mint harmadvedlésűt, magyar részemből S.-A.-Újhelyről, Tokajból és Veszprem környekeről ismerem, hol köögörgetegekben, a kövek alsó lapján szövi ritkas szövetet és csövet. E faj eldöntesen a magyság és a vegtesten látható két fehér petty döntött.

SPEC. 3. FAJ. TITANOECA VETERANICA. N. SP. VETERANI. M. VETERANIS. K.

(Veterani, régi hadvezér, innen Veterani barlang tája a Duna mellett; e faj első lelhelye.)

(VII-dik tábla 155, *a* szemecsoport, *b* a ♀ zárja, *d* a ♂ tapogatójának szára, *e* a ♂ tapogatója.)

♀ Előteste sötetes vörösbarna, keves sárgás szőrrel; lábai hasonló színűek, kissé füstösebbek. Vegteste barna, nem epen gyéren álló, de leginkább csak nagyításban feltűnő, sárgás-vörös szőrözettel.

Fejmelle oly hosszú, mint a negyedik lábpár terde és szára együttveve; fejeresze kissé nyújtott, elől elkerekített, oldalról tekintve a tetemes hátgödörtől kezdve igen lankasan emelkedő. Az egész fejmell szele igen finoman karimázott. A mellvert korded, barna; szennyessárga szőrözettel. A rágók meglehetősen vaskosak, kissé ripacsosak s elege szőrösek; oldalról tekintve tovik kissé terdszerűen kiálló. Az állkapesok egyenesek, egyenközűen szelesek, végük elkerekített, különben vörösbarnak; az aljuk egy rágófélnél valamivel keskenyebb, elkerekített, s az állkapesoknak felehosszát eri el. A tapogató füstösen vörösbarna, végíze sertékkal elegyesen bőven szőrös, oly hosszú, mint a terde és szár együttveve. A lábak elege karesuk, szőrözetük elege gazdag és sárgásbarnás elegyítésű, fegyverzetük nem allandó; az első lábpár ezombján, felül a vege 2--3 megfekvő tüske, neha a szár alján, vege egy tüske. A vegtest szelesen tojasdad, kevesse lapított.

Az alsó szemsor igen könnyeden, a hátsó könnyeden behajló, oldalszemei nem érintkeznek s mind a két sor oldalszemei az illető sor középsőitől továbbra esnek, mint a mennyire esnek a középsők egymástól; mind a két sor középsői egy előrefele tetemesen szűkülő trapezbe elhelyezettek, az alsók kisebbek. A hátsó középszemek az alsóktól továbbra esnek mint a hátsó középsők egymástól.

A zár közvetlenül a légzőrés felett nyílik s két — — szerűen fekvő felből áll.

Mértékek: ♀	Törzs	5.5	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmel	2.3	»	
	I lábpar	6	»	
	II	5	»	
	III	4	»	
	IV	5.6	»	

♂ Keresőbb, valamivel kisebb. Előteste igen elenk barnászörös; lábai füstbarnák; végteste fekete, némi sárga szőrözettel; rajz nélküli. Valamennyi láb szárának alsó felén egy sorban több sertetüske áll. A tapogató vaskos, bunkós; térdize vastagságánál nem hosszabb, szárize igen komplikált: belső felén egy fényesen fekete, vaskos tövű, igen finom végű nyújtványt bocsát, mely előre irányozott, e nyújtvány tövén egy befelé, hávelykszerűen álló, rövid, tompa nyújtvány áll, e mögött egy hátranyiló, fűlszerű harmadik nyújtvány látható.

Mértékek: ♂	Törzs	4.6	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmel	2.4	»	
	I lábpar	7.5	»	
	II	5.8	»	
	III	4.7	»	
	IV	5.6	»	

E csinos kis pókot, mint júniusi alakot, a Dunaszorosból, jelesen a Veteráni barlang tájáról és Jeschelmitza közelebből ismerem, hol is a gypeseken heverő mészkötrömelekek halmaiból szedtem. Az állat igen gyeren szőtt esővecskejében kövek alján tartózkodik, a megerintésre összehúzódik s csak nagyon haborgattatva, gyors futásra veszi a dolgot. Közel rokona annak a fajnak, a melyet SIMON E. Titanocca monticola nev alatt a Pyrenaeusok keleti részéből a Provence havasaiból közölt (lásd: Les Arachn. de France 1874. I. p. 214. Pl. III. fig. 10). — Dr. KOCH L. is külön fajnak nezi.

GEN. 3. NEM. AMAUROBIUS. (C. K.)

(vide Amaurobiinae.)

Syn. 1837. C. Koch «Uebersicht des Ar. Syst.» I. pag. 15.

Vide: THURELL «On Europ. Sp.» pag. 126.

Valamennyi láb tüskés. Az alkapesok majdnem párhuzamosak; az alajk az alkapesoknál egy harmaddal rövidebb, töve felett bekeskenyített (constrictum), elől el- vagy kisse kimetszett. Az alsó sor szemei majdnem egyforma nagyságúak; a hátsó sor középsői, ugyane sor oldalszemeitől alig valamivel továbbra mint egymástól. A lábvegek két bordás es egy sánjakörömmel. A fonók felső párja ketizű.

Sötétben élő alakok, melyek neha vájnak is, rendszeren reszekben, lyukakban szövik a nemezsűrűségű, selyemfehér esövet, előtte pedig a helyiség lapját mintegy kikárpitozzák; ha sarokba esik a rejt, akkor szabálytalan hálót is kötnek, melynek váza száraz, erősebb fonalakból áll, a melyekhez selyemfehér, gyapotszerű, igen tapadós fonalak neha csipkeszerűen alkalmazkodnak, a melyek valószínűleg a fonalszűrőből erednek s a nyüst segítségével megerősítettnek. A nyüst nemely faj hmenel hiányzik,

SPEC. I. FAJ. AMAUROBIUS FEROX. (WALCK.) VAD ERETNEKPÖK. WILDE KETZERSPINNE.

(ferox = vad, de szentelen is; itt a támadás hevességére ezélez.)

Syn. 1830 *Clabiona ferox* WALCK «Faun. Franc.» pag. 150.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 204.

♀ Elötteste vörösbarna, sötétebb fejrésszel; a végtest sötét olajbarna felülete elejen három (1) szerűen csoportosított sárgás csikkal, ezek alatt 3—4 $\wedge$ szerű harántirajzzal. Lábai vörössárgák, hosszúságra nevezve arányosak, kissé vaskosak. Közepesen felüli vaskos alak.

A fejmell mellrésze, oldalról tekintve, a nyelecskétől meredeken emelkedik, a többi rész a hasítócszerű hátgödörön kezdve laposan íves; fejerésze a mellrészről sekély barázda által elválasztott, vaskos, domború, elől tompán elkerékített, majdnem elnetszett, előre irányzott serteszerű szőrözettel borított. A mellvert paizsalakú, lapos, gyéren álló, vékony, hosszú szőrökkel. A rágók vaskosak, oldalról tekintve ékalakúak, tövük a homlok előtt térdszerűen kiálló, egyebként sötét vörösbarnák, serteszerű szőrökkel borítottak. Az állkapcsok elől kissé lapátformára szelesedők, domborúak, vörösbarnák, erős szőrözettel; az alajk a végén elnetszett. A tapogató végize füstös, sertekkel elegyesen bozontosan szőrös, alul 3—4 tüskével s oly hosszú, mint a száríz a térdizel együttvéve. A lábak egyszínűen vörössárgák, szőrösök, alsó felükön és oldalt gyéren tüskesek. A végtest szépen kissé nyújtott-tojásdad, felületen a fentirt rajzzal, hasfelén egyszínűen olajbarna.

A középszemesoport egy előrefelé igen szürkült trapezben elhelyezve: az alsó sor a homlok szeptől több mint szemátnérőnyire, oldalszemei láthatóan kördedek s a középsőktől mintegy másfélszer oly távol-ságra mint ezek egymástól; e sor, előlről tekintve, egyenes; a hátsó sor középszemei annyira állanak egymástól, a mennyire állanak az alsó sor középsőitől; a hátsó sor oldalszemei a középsőktől kevéssel távolabbra mint ezek egymástól, — e sor ívesen behajló s az alsónál hosszabb. A zár egy szivalaku, kissé domboru, vörösbarna térese, melybe a léggörös felől, egy világos barnászörös $\square$ resz csaposan belefekszik.

Mertekek: ♀ Törzs	15.5—16	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	7	»	
I lábpár	20	»	

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ karesűbb; aránylag hosszabb lábakkal. A fej besötétedése tetemesebb. A színezet a nőstényével azonos, a végtest rajza ritkán kissé elmosódott. A tapogató meglehetősen hosszú, kivastagodott nemzőrésszel, a czombfelületén három kis tüskével; a száríz rövid, kézforma, három ujszerű nyújtványnyal, melyek közül az oldalt kifelé álló lapiezkás, a többi kissé kampós, hegyes; a pikkely kanalalaku, domboru, szőrös, tövenel (külső oldalán) kimetszett, úgy hogy a szárízzel mintegy nyel által függ össze; a nemzőresz kidagadó, s egy síma, domboru gyűjtőt mutat, a melyből egy újjalaku, kissé kampósan hajló és előre irányzott, tompa végű nyújtvány kiáll, mely mögött még két rövidebb nyújtvány látható.

Mertekek: ♂ Törzs	11	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	6	»	
I lábpár	21	»	

Leginkább házi alak, mely pincekben s egyáltalában sötétebb helyiségekben gyakori s szövettel ügyesen alkalmazkodik a helyiséghez. Szma falu pincekben felhasználja a repedéseket, melyeken vajúás által segít, s a hova azután csövet beleszövi; a fal lapját tapadós szövettel kikárpitozza, s a rovar, mely e szőnyegen pihenést keres, biztos preda; a hol a repedések hiányzanak, ott sarokba szövi csövet s a eső elebe rendetlen hálózatát. Melegebb pincekben, úgy látszik, megszakadás nélkül tenyészik, a himek azonban leginkább tavaszkor (Május) ivarerttek, s ekkor barangolnak. A szobakban este kaphatók, éjjel mozognak, nappal zúgokban meglapulnak; a hol a házak sziklak közelel en állanak, ott a sziklak odúban is

található. Rendesen két kis peteburkot őriz esővében s fiait a második vedlesen túl is gondozza, mire elpusztul.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Diósgyőrből (várrom pinceje), Miskolcraól (Avas hegy borpinceje), Diósgyőri-Tapoleza (szikla odyakban), Egerből (Skopetzház pinceje), Kőszegről, Budapest vidéke (Muz. gy. Pável), ugyanomán (Kubinyi Ferencz), ugyanomán (Frivaldszky János), Mehadia (Muz. gy. Frivaldszky J.) «Magyarország» jelzővel (Petényi Salamon János).

SPEC. 2. F. A. I. AMAUROBIUS FENESTRALIS. (STR.) ABLAKOS E. GEFENSTERTE K.

(fenestra = ablak; a végtest felületén lévő sötét rajzról véve.)

Syn. 1768. *Arauca fenestralis* STROEM «Beskr. ov. Norske Ins.» IV, pag. 362.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 205.

♀ Az *A. ferox*-nál kisebb. Előteste szennyes vörössesárga, füstös fejrészszel. Végteste, felülete közepén éléksárga, feketén felhözött és porozott, elején egy $\square$ alakú barnafekete, ablakszerű folttal. Labái vörössesárgák, néha elmosódó füstös foltoeskákkal.

A fejmell vastos, a hátgödörtől a nyelceske felé menedékesen lecsapott; a fejrész igen laposan íves, serteszerű, előre irányozott szőrözettel egészen borított s a szemek felé elmosódva vörösbarnába átmenő; a mellrészről jól elvilasztott, elől ívesen elkerékített. A mellvért lapos, paizsulaku, ritkásan álló feketés szőrözettel. A vastos, oldalról tekintve ék alakú rágók a homlok előtt térdszerűen kiálló, sötét vörösbarnák, erős szőrözettel borítottak. Az állkapcsok elől lapátformára tágulók, elkerékítettek, egyenesen állók, világos vörösbarnák, sárgás szélekkel; az alajk hasonló színezet mellett elől kivágott. A tapogatók vörössesárgák, végizük vörösbarna, bozontosan, kefeszerűen szőrös, alsó felén 3—4 tüskével s oly hosszú mint a szár- és térdiz együttvéve. A lábak meglehetősen vastosak, az ízek közepén néha igen elmosódó füstös foltoeskákkal, különben végig hosszú-szőrösök; ezombjaik alul, a száruk és lábvégek felül fegyvertelenek, egyébként gyéren tüskések.

A végtest szépen tojásdad, elől látszólag keskenyebb mint a közepe táján; felülete közepén élénk sárga, néha vörösses lehetett; e világos terben, elől, egy közel négyszögletes barnafekete folt, mely elmosódó világosabb rajz által ablakszerűen van felosztva, s mely alatt a világosabb szín néha elmosódó $\wedge$ szerű harántrajzokká tömörül; az oldalak sárgák, barnával es feketével mintegy porozottak. A has egyszínűen világos-cserbarna.

Az alsó szemsor egyenes, a homlok szélétől szemátmerőnyi távolságra áll; oldalszeméi kerekdedek, a középsők kerekék, a hátsó középsőknel valamivel nagyobbak s közelebb állanak egymáshoz mint az oldalszemekhez, a melyektől szemátmerőnyire állanak; a hátsó sor behajló, középszeméi közelebb állanak egymáshoz mint az oldalszemekhez, e sor az alsónál hosszabb, a miért is az oldalszemek nagyon resüntösen állanak; a középszemek csoportja egy előrefele igen szűkült trapezet alkot.

A zár egy rövid, széles alapú, nyelvszerű, vörösses lemez, mely esücsával a légzőres fele áll, s melynek két oldalán a tojóesővek ∞ -szerűen nyílnak.

Mértékek: ♀	Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	5	»
	I lábpár	12	»

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ Keresőbb, kisebb, hosszabb labakkal, a nősténnyel egyenlő színezetű. A tapogató hosszú, sárga nyelfű; rövid száríze közforma, felülről tekintve két ujjforma tompa nyújtványnyal, melyek közül az egyik oldalt kifele áll s az izzel együtt vörösses.

A pikkely domborúan kamialakú, külső szélén, a főve fele kivágott, a szárízből jól kiálló, domborúságával felfele fordított, kefeszerűen szőrös. Nemzőszerve kidagadó; oldalról tekintve sima gyűjtője majdnem felgömbölyű, elenken vöröses sárga, belőle egy kurta, lenyomott, fogószerű, felei szerint lapiezkás embolus áll ki, mely vörösbarna; elejen egy halványsárga, hártyaszerű nyújtvány látható.

Mertekék: ♀ Törzs	8:8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4:3 "
I láb pár	16:3 "

Messze elterjedett faj, mely a magasabb fekvésű helyekhez van kötve, s a havasokon a fenyő övébe messze behatol. Ezer lábmál (a tenger színe felett) alantabb helyekről nem ismerem, legalább a mennyiben magam gyűjtöttem. Különösen gyakori a kiszáradt fenyvek elálló kérge alatt, de kövek alatt is tartózkodik, sőt egy ízben a tarnák nyílását támogató faalkotmányok könyökeiben létező résekben is találtam, hol hálóját, voltaképen szövétét open úgy készíté mint az *A. ferox*, holott a kérgek alatt sajátos, fészek-alakú lakást készít, a melyben nagy piteburkát őrizi. Éjjel barangol s ilyenkor a bokrok levelein óvatosan, maeskamódra kuszva nem ritkán látható; a lámpás fénytől meghökken de nem futamodik meg.

Ismerem erdelyi részekből: Kolozsvárról (Muzeumkert), Görgény Szt.-Imréről (Várom), Buesin és Mezőhavas fenyőöve (Hargita hegylánc), Nagy-Hagymás fenyőöve (Csiki havasok), Szeben környéke (Sill és Bergleiter gyűjteménye, továbbá Seidlitz jegyzéke szerint sub *Ciniflo atrox*); magyar részekből: Mehadia (Muesuronye a Danoclet alatt), Alsó-Hámor (Borsod, Hollós fenyves, Kismező, Köhát, Jávorkut); Pribilina (Liptó, Zakameniszko major a Illina havas feven), Lykanka (Liptó), Selmezbánya (Klingertarna támaszfái, de csak a mennyire meg a napvilága behatolt) «Pest» jelzővel (Muz. gy. Fridvalszky János)

SPEC. 3. FAJ. AMAUROBIUS CLAUSTRARIUS. (HAHN.) ZÁRKOZOTT F. KLAUSEN K.

(claustrum = zár, korlát, zárkészülék; a rejtett életmódról véve.)

Syn. 1831. *Clubiona claustraria* HAHN «Die Arachniden» I. pag. 114

Vide: THORELL «Remarks» pag. 503.

♀ Előteste és lábai rozsdavörösek, a fejrész eleje vörösbarnásba átmenő. Végteste olajbarna, felületen végig egy barna, fogasos közepesikkal, melyhez jobbról-balról Λ szerűen álló, előre és a fonók fele egyenletesen esökkenő, sárgás agrajzok illeszkednek. Az *A. ferox*-ra emlékeztető, sokkal kisebb alak, kurta, vaskos lábakkal.

A fej mell, oldalról tekintve, a nyelecsketől a fejbübjáig ívesen felemelt, - felülről tekintve, vaskos; fejerésze a mellrésznel csak kevésbé keskenyebb, módosan elvaszított, a szemesoport táján előreirányozott, gyengébb szőrözettel borított s itt valamivel sötétebb. A mellvért paizsalakú, lapos, ritkás, gyenge szőrözettel fedett. A rágók, oldalról tekintve, igen vastag tövűek s végök felé hirtelen vékonylóak, a fő feletti vastagságuknál alig hosszabbak, tövükkel a homlok előtt terdszerűen igen kiálló, vörösbarnak és gyeren szőrösek. Az állkapcsok lapiezkások, kifelé elkerekített, befelé kissé szögletes véggel, s ez utóbbival kissé az alajk felébe nyulók, vörösbarnak; az alajk a végén kivágott, kissé világosodó. A tapogató vörösses sárga, végíze füstös, kefeszerű rövid szőrözettel, valamivel rövidebb mint a terd és száríz együttveve. A lábak rozsdavörösek, végig szőrösek; czombjaik, alul, a többi izek felül fegyvertelenek, máskülömben gyeren tüskések.

A végtest majdnem megfordított-tojásdad; elől valamivel keskenyebb mint hátul, oldalai igen enyészett világosb foltosokkal, hasa olajbarna, ketoldalt elmosott sárgás szegélylyel, mely alig kivethető.

Az alsó szemsor egyenes s a homlok szelétől többre mint szemátmerőnyire áll, középszemei az oldalszemektől két szemátmerőnyire; a hátsó sor oldalszemei e sor középsőtől majdnem másfelész akkora távolságra mint a középszemek egymástól; a hátsó sor az alsónál hosszabb, úgy, hogy az oldalszemek resüntös állást foglalnak el; a közep szemesoport egy előre fele szűkült trapezben elhelyezett.

A zár két egymásmellett fekvő, hólyagos, fényes, hengerded, vörössárga emelkedésből áll.

Mértekek: ♂ Törzs	10.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4.4 »
I labpár	9 »

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ kisebb, karesu, hosszabb lábakkal, élénkebb színezettel. Előteste világos rozsdasárga s ily színűek az állkapcsok is. Egyebekben a nősténnyel azonos. A tapogató hosszú; rövid száríze közalaku, felülről tekintve három nyújtványt mutat, melyek közül a külső szelen és közepén álló rövid és elkerékített, a belső szelen álló igen hosszú, éleshegyes, a pikkely töve felíbe kanyarodó; a pikkely domborúan-kanálalakú, szőrös, — tövén, külső szelen hirtelen kivágott; a nemzőszerv rozsdavörös, kidagadó, egyszerű szerkezetű felgömbölyű gyűjtőt mutat, melyen egy emelkedett borda látható; a gyűjtőn egy egyszerű göcsalaku nyújtvány látható.

Mértekek: ♂ törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.8 »
I labpár	11.5 »

Egyedül a Kárpátok területéről ismerem, hol a esorbai tó és Pribilina (Liptó) környékén találtam kövek alatt (Augusztus hó). KOCH L. szerint Erdélyben is előfordul (Seidlitz jegyzete sub Cimflo); rongált példányok szerint megközelítőleg meghatároztam Szébenben (Sill gyűjtemény). Eddig csak Németországból és magyar földről ismeretes faj. (lásd: «L. Koch: Die Arachniden Gattung Amaurobius, Coelotes und Cybaeus etc.» 1868. Nürnberg p. 21.).

SPEC. 4. FAJ. AMAUROBIUS PALLIDUS. L. K. FAKÓ E. FAHLE K.

(pallidus = sápadt, halavány; a színezet jellegére ezélez.)

Syn. 1868. *Amaurobius pallidus* L. KOCH «die Ar. Gatt. Amaur. Coel. und Cyb». p. 26.

(IX. tábla 195 ♀, 196 ♂, 197 a ♀ zárja, 198 a ♂ tapogatója.)

♀ Előteste barnászörös, sötét fejrészszel; végteste sárgás földön barna foltokkal sűrűn tarkázva s felülete elején egy sárgás rövid esikkal, mely barnával szegélyezett, egészben kissé elmosódó. Lábai vöröses sárgák, néha sötétebbek; vaskosak.

Fejmelle igen vaskos; felülről tekintve a fejrész eleje csak alig keskenyebb a mellrésznél, — oldalról tekintve az egész a nyeleeskétől a fejbübjáig ívesen emelkedő; a fejrész igen gyéren szőrös, vörösbarnán besötétítve; a mellrész világosabb. A mellvert paizsalakú, lapos, barnás-agyagsárga, gyéren szőrös. A rágók vaskosak, oldalról tekintve körtealakúak, tövükkel a homlok előtt térszerűen kiállók, vörösbarnak és szőröseek. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak, végök kifele- oldalt résüntös; az alajk kimetszett; az állkapcsok és az alajk barnászöröseek némileg világosodó végekkel. A tapogató vörössárga, végíze füstös, kefeszerűen és tüskékkel elegyesen szőrös, rövidebb mint a szár és térdiz együttveve. A lábak vaskosak, végig szőröseek; a czombok, alul, a többi íz felül fegyvertelen, különben gyéren erőstüskés. A végtest tojásdad, rövid szőrökkel borított, sárgás földön barna foltokkal úgy tarkázva, hogy a közepén némi határozatlan sárga rajz alakul, melyen felül egy sárgás esik, barnás szegélyben látható. A has sárgás, néha egy barna közep és két oldalcsikkal, melyek néha pontsorokra bomlanak, néha elmosódnak. A középszemek, jelesen az alsó soroi, igen kicsinyek, az utóbbiak szemátmérőnyire egymástól, bőven két szemátmérőnyire a nagy, tojásdad, alsó oldalszemektől; az alsó sor oldalszemei a homlokszeletől alig a kisebb atmérőjüknek megfelelő távolságra állók; mindkét oldalszem egy tetemes, kolbászalakú közös emelkedésen áll; az alsó sor egyenes; a hátsó sor behajló, hosszabb az alsónál, oldalszemei a középsőknel sokkal nagyobbak s tavolabb allanak mint a középsők egymástól.

A zár egy zart emberi szájhoz hasonló s a nyelvszék felől egy terjedelmes, magasságánál szélesebb, szemésesen pontozott, vörösbarna téresehez esatlakozik.

Mértékek: ♀	Törzs	11.5 $\frac{m}{m}$	nehé kisebb; ebből
	fej mell	5.5	»
	I lábpár	1.3	»

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ Kisebb, karesőbb; világosabb színezetű; végtestének rajza es tarkasága a nőstényenél elenkebb és határozottabb. A fej mell fejerése a mellresznel keskenyebb. Lábai karesubbak. A tapogató arányos; ezombja felületnek végén három erős tüske; a rövid száríz kezforma; felülről tekintve három rövid nyujtványt mutat, melyek közül a belső a legrovidebb, körömszerűen hajlott, tompán esuesos, — a külső vaskos, hengerded-esapforma, elkerékített végű, vörössárga; a pikkely domborúan kanálalakú, a esuesán kefeszerűen szőrös, külső oldalának töve fele nagyon kivágott, domborúságával felfele fordított; nemzőszerve kidagadó; alulról szemlelve, a gyűjtő egy vaskos felkarikához hasonlít, melynek közepéből egy nyitott madár-csőröz hasonló, kétágu, rövidke, vörösbarna nyujtvány kiáll, míg belső feleből egy a töven sárga, hegyen vörösbarna, egyszerű nyujtvány előre irányul.

Mértékek: ♂	Törzs	8 $\frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	4	»
	I lábpár	1.5	»

E jeles faj eddigete csak magyarföldről ismeretes; eredeti leírása (lásd fennebb az idézetet) azok után a példányok után készült, a melyeket Dr. Paliardi Mehádia környeken gyűjtött, a melyek azonban mind nőstények voltak. A hím itt iratik le először. Mint nyári alakot kizárólagosan csak az Alduna szorosaitól ismerem, hol főként a görgetegeket, ritkábban a ledöntött fak elálló kerget választja lakásul.

Ismerem: Orsováról (Allion-hegy), Mehádiáról (Stubei es Mucsuronye, részben már a fenyves ovben fekvő legelők), Ó-Ogradenáról es Baziásról.

SPEC. 5. FAJ. AMAUROBIUS ERBERI. (KEYS.), ERBER E. EBERS K.

(ERBER ügyes gyűjtő tiszteletére.)

Syn. 1863. *Cimiflo Erberi* KEYSERLING «Verhandl. der k. k. zool.-bot. Ges. Wien» XIII, p. 373.

Vide: L. KOCH «Ueber die Arachn. Gatt. Amaur. &c.» p. 21. (sub Cimiflo).

THORELL «Remarks» p. 207. (Cimiflo Cyrilli).

♀ Elötete szennyes vörössárga, sötétebb fejjel; végtete olajbarna, elmosódó-halványsárga rajzzal, mely elejen három halvány csikot, e mögött elmosódó $\wedge$ szerű rajzokat tüntet elő. A lábak vörössárgák. Az *A. pallidus*hoz közel álló, de kisebb, karesőbb faj. A fej mell módosabb, oldalról, tekintve laposan íves; a fejresz vörösbarnaba átmenő, elejen a mellresznel csak kevessel keskenyebb, a szemek téresejen előre irányozott szőrökkel borított. A mellvert sárgás, szélessegenél sokkal hosszabb, egészben paizsalaku, lapos, gyéren szőrös. A rágók vaskosak, oldalról tekintve vastag-ekulakúak, kisse előre irányozottak, szinök sötét vörösbarna; tövükkel inkább ívesen mint terdszerűen a homlok előtt kiállók, szőrösek. Az állkapcsok, tövüktől kezdve az elkerékített végig, ívesen es könnyeden egymásfele hajlok, a rágóknál sokkal rövidebbek, vörössárgák; az alajk a végén elvágott. A tapogató vörössárga, végize sötétebb, tüskékkel elegyesen szőrös, oly hosszú mint a szár- es terdiz együttveve. A lábak vörössárgák, vegeik kisse sötetedők, — végig szőrösek; a ezombok alul, a többi iz felül fegyvertelenek, különben gyéren tüskesek. A végtest hossztojásdad a fenterített halvány rajzzal, mely nehé majdnem egészen elmosott, mely esetben a végtest olajbarna. A has többnyire olajbarna, nehé igen határozatlan világosabb csikokkal.

Az alsó szemsor alig egy oldalszem-átmérőnyire a homlok szeletől, oldalszeméi a középsőtől az oldalszem kisebb átmerőjének megfelelő távolságra; e sor egyenes, oldalszeméi tojásdadok s a középsőknél nagyobbak; a hatsóor komlyeden behajló, oldalszeméi kevéssel távolabbra a középsőtől mint ezek egymástól; az oldalszemek közös, igen lapos emelkedésen s egy oldal-szemátmérőnyire egymástól.

A zár egy felkerék, kirívóan vörösbarna terese, melybe a legzöres felől egy ∞ alakú, harántfekvő, darab mintegy beekelődik.

Mertekek: ♀	Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell.	3·5	»
	I lábpár	9	»

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ Kisebb, karcos, hosszabb lábakkal, világosabb elő- és hátrözöttabb rajzu vegfesttel. A tapogató világos vörössárga, a czomb felületének végén két párosan álló rövidebb, ezek mögött egy hosszabb tüske; a rövid száríz kezakaku, felülről tekintve, három nyújtványnyal, melyek közül a belső a leghosszabb, sötét vörösbarna, eleshegyes, a külső vörössárga, csapszerű és rövidebb, a középső vörösbarna, ujj forma; a pikkely domborúan kamálalakú, a töve külső szelen nagyon kivágott; hegyen kefeszerűen szőrös; — nemzőszerve igen kidagadó; oldalról tekintve a gyűjtő karikaszerű, közepén kivájt s a kivajásban egy széles rövid tompahegyű, mellette két kisebb együttálló nyújtványnyal; valemennyi nyújtvány sötét barnavörös, a gyűjtő vörössárga.

Mertekek: ♂	Törzs	6·5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell.	3	»
	I lábpár	12	»

Eddig kizárólagosan csak a budapesti Gellert-hegyről ismeretes, hol évekkal ezelőtt magam gyűjtöttem szeptemberben kövek alól; 1873-ban Pável János muzeumi gyűjtő is talált néhányat ugyane helyiségen. Koch L. és Keyserling gróf jegyzesei szerint, ezidő szerint a magyar felhelyen kívül csak Lesina és Syra deleurópai szigetekről és a Pyreneusokról ismeretes, mely utóbbi helyről Simon ismertette. Ritkas esövet a kövek alája alkalmazza. — Keyserling és Koch leírásai Lesina és Syrai példányok után készültek, melyek, mint deliek kisse elenkebb rajzokkal bírhattak.

SUBFAM. II. ALCALÁD. AGALENINAE. TÖMLŐSŐK. TRICHTERSPINNEN.

(Lásd: «Agalenoidae». A magyar elnevezés a szövet rejtjéről.)

GEN. 4. NEM. CYBAEUS. L. K.

(cybaeus = hasas; az alakról véve.)

Syn. 1868. L. Koch «Die Arachn. Gatt. Amaur. Coel. Cyb.» p. 64.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 127.

A felső fonópar rövidebb és egy izű; a fonalszűrő és nyüst hiányzik. A lábvegek két bordás és egy sánjakörömmel. Az állkapcsok domborúak, nem benyomottak; az alajk majdnem negyszögletes, a végén komlyeden kivágott.

E nem képviselői, melyek regebben az Amaurobiusok közé soroltattak, leginkább a fonalszűrő és nyüst hiányánál (♂ és ♀-nél) fogva egyesítették egy külön nembe.

Életmódra nevezé az Amaurobiusokhoz igen közel állanak.

SPEC. 1. FAJ. CYBAEUS TETRICUS. (C. K.). BÚVO TARNAPOK. SCHLUPF-STOLLENSPINNE.

(tetricus = komoly, sötét; színezetről és életmódról véve.)

Syn. 1839. Amaurobius tetricus C. K. «Die Arachn.» VI, p. 63.

Vide: L. Koch «Die Arachn. Gatt. Amaur. Coel. Cyb.» p. 50.

♀ Az előtest világos, halvány-vörössesbarna; a végtest sárgásszürke, barnásan porozott, felületen néhány Λ alakú sárgás rajzzal. A lábak barnássárgák.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze az Amaurobiusokéhoz képest keskenyedő; oldalról tekintve a fejresz a résszerű hátgödörig majdnem vízszintes, igen laposan domború, a hátgödörön túl, a nyelecske felé lecsapott, elől elkerekített. A mellvért paizs alakú, majdnem oly hosszú a milyen széles, lapos, gyéren szőrös, világos-barnássárga. A rágók világos barnássárgák, a beesapó rés táján vörösbarnák, oldalról tekintve vastagon ekalakuak, tövükkel térszerűen és nagyon a homlok előtt kiállók. Az állkapcsok világos barnássárgák, tövüktől elkerekített végökig könnyedén egymásfelé hajlók; az aljuk közel négyszögletes, könnyedén kivágott. A tapogatók világos barnássárgák kissé sötétedő végizzel, mely gyéren szőrös és köröskörül tüskés s majdnem oly hosszú, mint a szár és terdz együttvéve. A lábak barnássárgák, tövükön vastosak, vékonyodó végekkel, itt-ott határozatlan, szürkés foltokkal; a czombok alul, a többi ízek felül fegyvertelenek. A végtest rövid-tojásdad. A has egyszínűen halvány szürkésárga.

Az alsó szemsor egyenes, kerek középszemei kicsinyek, oldalszemei nagyobbak és tojásdadok, középszemei a homlok szeletől bőven két szemátmerőnyire s valamennyi szeme egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor könnyedén behajló, majdnem egyenes, oldalszemei közelebb a középsőkhöz mint ezek egymáshoz; az oldalszemek közös, barna, lapos emelkedésen állanak s nem érintkeznek.

A zár kissé domborodó, trapezalaku, a legzörés szelén vesetalaku barna réssel, mely felett még két szinten barna — — forma hasitek látható.

Mertekek: ♀ Torzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.5	»
I lábpár	9	»
IV »	10	»

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Keresubb, valamivel sötétebb végtesttel; színezet és rajz tekintetében különben a ♀-nyel egyezik.

A tapogató terd és szárizze egyenlő hosszúságúak; a terdizen kifele oldalt kiállva s előre kanyarodva egy erős, hüvelykujj forma, tompavegű, előfelen és vege sok fekete szemölcs-tüskevel borított nyújtványtal. A jól kidagadó gyűjtő sötét-barnavörös, külső oldaláról tekintve hatul horgas.

Mertekek: ♂ Torzs	6.3	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3	»
I lábpár	11.5	»
IV »	11.9	»

Ismerem Also-Hamorból (Borsod) hol júniusban ivarérett. Pavel Janos Maramarosban (Pietrosz) bőven gyűjte. Dr. Koch L. Bajorország és Karinthia havasairól ismertette.

GEN. 5. NEM. COELOTES. BLACKW.

(Κοιλόω = vájni; a tartózkodásra ezélez.)

Syn. 1841. BLACKWALL «The diff. in the number of eyes» p. 618.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 128. et L. Koch, «Die Arachn. Gatt. Amaur. Coelot. Cyb. &c.» p. 32.

A felső fonópar hosszabb az alsónál, kétizű, a végiz az alapiznél nem hosszabb, csucos, alsó felén eseev. A rágók tove térszerűen kiálló. A fonalszűrő és a nyüst hiányzik. A lábvegeken két bordás és egy sánjaköröm.

Vaskos, vajú alakok, melyek életmódra nevezve sokban hasonlítanak az Amaurobiusok és Cybaeusokhoz, ezektől azonban a fonalszűrő és nyüst hiánya és illetőleg a fonók berendezése által különböznek.

SPEC. I. F. A. J. COELOTES ATROPOS. (WALCK.) VASKOS BÁNYÁSZPÓK. VIERSCHROTTIGE GRUBENSPINNE.

(ἀτροπος = idétlen, ügyetlen, néhúzkos; az alakra ezéolvva; de kérelhetetlen is.)

Syn. 1830. *Drassus atropos* WALCKENAER «Faun. Franc.» p. 170.

Vide: THORELL «Remarks» p. 437.

♀ Előteste barnavörös, fejeresze feketebe átmenő. Végteste barna, sárgával elegyített, felülete elejen egy rövid, szennyessárga közepesikkal, e mögött néhány kurta, hasonló színű α szerű rajzzal. Labái sárgásvörösek, vaskosak.

A fejmell vastag; fejeresze elől felgömböszzerűen domború; az egész, oldalról tekintve, a nyelecskétől egyenletesen, lankásan emelkedő, alig íves; a fejrész fényes, gyeren és finoman szőrös; a szemek terén néhány előre álló erősebb szőr. A mellvert tágasan pajzsalakú, sárgásbarna, lapos és gyeren szőrös. A rágók vaskosak, oldalról tekintve, körtvealakuak, vörös barnák és bőven szőrösek; tövükkel a homlok előtt térdszerűen kiálló s végeikkel azután kissé az állkapesokra esapottak. Az állkapesok lapiczkasok, elkerékítettek, kissé egymásfele hajlók, vörös barnák, hosszú szőrökkel; a szeles alajk hasonló színű s közel két harmadát eri el az állkapesoknak; elől elmetszett. A lábak erős ezombjai alul, a többi ízek felül fegyvertelenek, különben erős tüskekkal fegyverezettek. A végtest elől elmetszett, közepén a legszelesebb, hátul elkerékített, felületén a fennirt rajzzal, mely néha hiányzik, a mely esetben az egész hátfele barna, szennyes sárga színnel kevert; ritkán a földje szennyes fehér barnásan porozva. A has egyszínűen olajbarna.

Az alsó szemsor közel a homlok szélehez, a távolság egy oldalszem kisebb átmérőjének megfelelő, majdnem egyenes (behajlásra hajlandó); szemei majdnem egyforma távolságban egymástól; a hátsó sor hosszabb az alsónál, szemei egyenlő távolságban egymástól, középszemei valamivel nagyobbak az alsó sor középsőinél; az oldalszemek egy kolbász alakú, resüntösen álló közös emelkedésen.

A zár egy nyelvalakú fényes középdarabból áll, mely egy, a legzőres fele nyitott keretbe van foglalva s a legzőres táján kissé beszögellik.

Mertekek: ♀ Torzs	13 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6.5 »
I labpar	14.5 »
IV »	15.5 »

A labák hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Sokkal kisebb, karesú; világos barnássárga előtesttel és lábakkal; a végtest rajzai mindig megvannak és elesebbek. A tapogató berendezése elűt az Amaurobiusétól. Térdize vastagodott, külső oldalán egy farkasfűlhöz hasonló, csúcsos nyújtványnyal, a száríz vékonyabb, töven és vege resüntösen metszett; a pikkely kevésse domború, hosszú, csúcsosan kanálalakú, a vege szőrös, belső szelen néhány tüske; a neuzőszerv módosan kidagadó, többször behorpasztott gyűjtővel, melyből — külső oldaláról és felülről tekintve a pikkelyt — egy vaskos nyelvforma, töven fehéres, vege feketes nyújtvány kiáll.

Mertekek: ♂ Torzs	8.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4.5 »
I labpar	13 »

Hegyi faj, melynek kifejlődése vagyis ivarerettség a nyar derekára s azon túl esik, s a mely az előhegységétől a havasokon körülbelül 6000 lab magasságig, tehát a fa tenyeszőven túl is előfordul s termőhelyein gyakori. Az előhegységben inkább a fatönkök gyökerei mellett vajja tömkeleges lakását, gyakran az

elálló kergeket is felhasználja; a havasok magaslatain leginkább azokat a kőveket kedveli, a melyek az idők folyamában a gyepesekbe bemélyedtek. A lakást leirtam az építmények tárgyalásánál (lásd I. köt. III. t. 57). Koch L. «Die Araehn. Gatt. Am. Coel. und Cyb etc» pag. 46 csak egy peteburokról emlékezik, én legtöbbszörre kettőt, néha hármat is észleltem. Az anya bevárja a fiak kikelesét s azokat sokáig gondozza.

Ismerem, erdélyi részekből: Görgény Szt.-Imréről, a Mezőhavasról (Hargita hegylánc), Szeben környékeről (valószínűleg «Praesbe» Sill gyűjtemény); magyar részekből: Orsováról (Allion hegy), Ó-Ogradena (Mragonya völgy), Alsóhámor (Borsod a «Bükk hegység» sok pontjáról), a «Magas Tátráról» nevezetesen a «Csorbai tó» környékeről, a «Kriváuról» az ugynevezett «Prjelibák» legmagasabb pontjáig, Pribilimáról (Liptó-Pongrácz Éde-fele «Zakameniszko major»), Ruttkaról, Selmezbányáról, Tatra Füredről (Muz. gy. Frivaldszky J.) «Biharmegye» jelzővel (Muz. gy. Frivaldszky J.)

SPEC. 2. FAJ. COELOTES INERMIS. L. K. FEGYVERTELEN B. UNBEWEHRTE G.

(inermis = fegyvertelen)

Syn. 1855. *Amaurobius inermis* L. Koch «Zur. Charact. des Artenunterschi etc.»

Vide: L. Koch «Die Ar. Gatt. Amaur. Coel. Cyb.» pag. 33.

♀ Előteste barnászörös, a homlokon füstösebb; végteste szennyessárgás, barna rajzzal, mely néha különösen a hímmel, néhány $\wedge$ szerű világos rajzot letesít; hasa szennyessárga; labái barnászörösek, a czombok barnássárgába átmenők, a két első lábpár szára és végizei valamivel sötétebbek.

A fej mell vaskos, kissé nyújtott, elől ívesen elkeresztelt; a fejrész két csekely barázda által jól elválasztott; a hátrész hosszú, körülötte a sugaras benyomások jól láthatók, a fejrész közepén egy sor hosszabb szőr látható. A mellvért barnászörös, pajzsulaku, kissé domborodott, különben síma, gyér szőrözettel. A rágók erősek, élénk barnászörösek, tövük térszerűen és igen tetemesen kiálló, végük kissé szétálló, a szőrözet csak a becsapórás szelén tetemes, egyebütt kurta, gyér. Az állkapcsok élénken barnászörösek, végük sárgás, egyébként szélesek, kissé összehajlók; az alajk ívesen elmetszett, elég széles s a rágók fele hosszának bőven megfelel.

A tapogató karesű, elég szőrös, végizen, különösen alul, néhány hosszú tüske, e végiz bőven oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve.

A lábak aránylagosak; az első pár szárán és másodvégizen alul három-három tüskepár, a második lábpáron hasonlóképen; a harmadik pár szárán alul, két pár — a negyediken ismét három pár tüske, e két utóbbi párok másodvégizein is több tüske. A végtest hosszkörded, elég magas.

Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlő nagyságúak, és egyenlő távolságra egymástól; az oldal szemek tojásdadok; a hátsó sor könnyedén behajló, szemei egyenlő nagyságúak, a középsők közelebbre egymáshoz mint az oldalszemekhez, az oldalszemek tojásdadok s az alsó oldalszemekkel egy közös módos dudoron elhelyezettek.

A zár, a nyeleske felőli végén egy kis, kerekded nyílást mutat, e nyílástól a legzörésig egy szalagszerű, szélessegenél hosszabb síma betét észlelhető, az egész zár kissé domborodó.

Mertekek: ♀ Torzs	11·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	5·2 "
I lábpár	11·2 "
II "	10·5 "
III "	9·7 "
IV "	12·7 "

♂ Élesebb rajzzal, a végtest elején egy kurta orsó folttal, mely mögött a szöges rajzok sorakoznak; labái hosszabbak, teste karesubb. A tapogató elég karesű, czombja felületen három tüske egymás mögött.

terde szélességénél nem hosszabb, szára még valamivel rövidebb, külső oldalán farkasfülszerűen végződik; a pikkely hosszú, esües, esüese kissé lekonyult, töve fele a külső oldal szélén egy mély esatorna; nemzőszerve egy hosszukás gyűjtőt mutat, mely elől, a pikkely esüese alatt, egy horgosan befelé kanyarodott tetemes nyujtványt visel.

Mértékek: ♂ Torzs	10.2 $\frac{m}{mm}$ elből
fej mell	5.2 " "
I láb pár	13.5 " "
II " "	12 " "
III " "	11 " "
IV " "	14 " "

Koch L. tudor az idézett (második 1868) helyen egy ♀-ról emlékezik meg, a melyet PALLIARDI tudor Melhadia körül gyűjtött, s a melynek zárja, különösen nyílásának terjedelmesb volta által különbözik a tipikus *Coelotes inermis* zárjától; a tudor ur későbbi vizsgálatoknak hagyta fenn annak az eldöntését, vajjon a melhádiai faj új faj vagy csak változata-e a *C. inermis*-nek? Én úgy véltem észlelhetni, hogy a magam nősténye a zár szerint inkább talán a PALLIARDI mint a Koch példányához; de a különbség, melyet más jel nem támogat, oly csekély, hogy új fajt felállítani nem mernek. Úgy látszik, hogy itt csak avval a különbséggel van dolgunk, mely a záron a peték lerakása után mutatkozik, a mikor t. i. a zár kissé sorvadni szokott, minek folytán a nyílások kissé összeszűkülnek. Az en ♀-nyem még nem tojta le petéit. Természetesen kérdéses, vajjon a Dr. Koch példányai melyik állapotban vannak? Én részemről az érintett különbséget csak az állat állapotából magyarázom s a fajt nem változtatom, már azért sem, mert a hím a Koch leírásával azonos és arra nézve is biztos, hogy nőstényemhez tartozik, mert avval egyszerre, egy helyiségből került.

A fajt, mint őszi alakot, Erdélyben, nevezetesen Görgény Szent-Imrén a Várhegy oldalán kövek között szedtem, egy példányát unokaöcsém, Vlkolinszky Jenő Selmezbányáról küldte be, hol a Klingertarna előtti közhalmokban is előfordul.

SPEC. 3. FAL. COELOTES ROSCIDUS? (C. K.) HARMATOS B. THAUÛGE G.

(roscidus = harmatos, megmedvesített; talán a végtest porozottságáról.)

Syn. 1837. *Amurobius roscidus* C. Koch «Herr. Schäff. Deutsch. Ins.» pag. 141, et «Die Arachniden» X, pag. 113.

Vide: L. Koch «Die Arach. Gatt. Amaur. Coel. Cyb.» pag. 40.

♂ Elötteste barnássárga, fejerésze alig sötétedő; az egész a végtesthez képest igen fejlett; végteste sárga földön barna foltokkal, melyek határozatlanul $\wedge$ formára sorakoznak. A lábak vörössárgák sötétebb lábvégekkel.

A fej mell fejerésze a mellrészhez képest keskenyedő, elől elkerékített, oldalról tekintve laposívesen emelkedett, a hátgödör résszerű, hosszú. A mellvért majdnem körded, szélességénél sokkal hosszabb, gyéren finoman szőrös. A rágók barnászörösek, vaskosak, oldalról tekintve, ekalakúak, igen gyéren szőrösek. Az állkapcsok lapiezásos, elől elkerékítettek, belső szeleiken a széles alajkhoz képest ívesen kivágottak, hosszan szőrösek, barnássárgák; a majdnem négyszögletes alajk hasonló színi, elől elnetszett s az állkapcsok felhosszát éri el. A lábak vörössárgák, vörösbarnásba átmenő végekkel; a ezombok alul, a többi iz felül fegyvertelenek, különben párosan álló tüskékkel (az I. pár szárán 3 párral) fegyvertettek.

A végtest kicsiny, majdnem hengerded, a végén a felső fonószemőlespár farkszerűen kiáll, két íze egyenlő hosszúságú. A has szennyessárga földön apró, barna pettyekkel.

Az alsó szem sor kissé behajló, oldalszemei tojásdadok, a középsőknél nagyobbak, valamennyi szeme egyenlő távolságra egymástól s e sor a középszemek táján a karajosan benyomuló homlok szelétől

oly távolságra esik, a mely az oldalszem hosszabb átmérője két-zeresének megfelel; a hátsó szemsor könnyedén behajló, szemei egyformák s az oldalszemek láthatólag távolabb állanak a középsőktől mint ezek egymástól; az alsó és hátsó középszemek közötti távolság nagyobb annál, a mely a hátsó középszemek között elterül.

A tapogató hosszú, szerkezete éles jellemzője a fajnak; barnássárga, a czomb felületének végén három erős tüske; a térd és száríz rövid, egyenlő hosszúságú; a száríz külső oldalon egy farkasfüllforma kis nyujtvány; a pikkely rendkívül hosszú, fővenel kissé kampósan hajló, keskeny, csücsösön kamálalaku, bőven szőrös, csücsü előtt külső szélén kivágott; nemzőszerve szövевényes; a kidagadó barnás vörös gyűjtő a külső oldal felé nyitott, elején egy hirtelen hajlású sarlóalaku nyujtvánnyal, mely a pikkely csücsü alatt megfekszik, hátsó felelől egy eszeeszerű emelkedés áll ki, melyből egy igen hosszú, serteszerű, le- és hátrafele görbülő embolus indul úgy, hogy legörbülő csücsüvel a pikkely fővenel külsejét éri el.

Mértékek: ♂ Törzs	10.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5.5 »
I lábpár	15.5 »

A IV-ik lábpár második végze hiányzik, a többi íz azonban határozottan hosszabb az I pár megfelelő ízénél s e szerint a labak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

Egyetlen példányát 1868-ik évi szeptember havában a Körösszoróban, Brátka helység táján, a mészgörgetegekben találtam. A fajnevezhez alkalmazott kérdőjelre az indított, hogy a *Coelotes roseidus* C. Koch = *segestriformis* Dufour mindeddig csak nőstények után ismeretes s minthogy magam csak a leírt himet találtam, kérdéses: vajjon ez C. *roseidus*-hoz tartozik-e? Amyi bizonyos, hogy az eddig ismert *Coelotes*-fajok himeitől úgy nagyság mint szemállás és a tapogató által lenyegesen különbözik. A «*roseidus*» fajjal leginkább azért tettem érintkezésbe, mert ennek nőstényei, fajrokonuk nőstényei között, a legnagyobbak s az előttem fekvő him is a legnagyobb az eddig ismert *Coelotes* fajok himei között.

SPEC. 4. FAJ. COELOTES SOLITARIUS. L. K. REMETE B. EINSIDLER S.

(solitarius = magányos, egyedülálló; a ritkaságra vonatkozik.)

Syn. 1868. *Coelotes solitarius* L. Koch «Die Arachn. Gatt. Amaurob., Coelotes, Cybaeus» in Abhand. d. Naturh. Ges. zu Nürnberg IV, pag. 38.

♀ A fejmell mellrésze sárgabarna, fejerésze vörösbarna; a rágók, az állkapcsok, az alajk és a mellvert sötét vörösbarna; a végtest felülete fekete, barnasárgás foltokkal, melyek a hossz tengely irány szerint 6—7 $\wedge$ állású, a fonók felé fokozatosan kisebbedő foltpárokká sorakoznak. A végtest hasfele barnássárga, feketés foltokkal. A labak czomb- és térdizei barnássárgák, a többi izek vörösesbarnák. A fonók barnássárgák.

A homlok alsó széle és az alsó szemsor közötti tér nem szélesebb egy oldalszem átmérőjénél s hosszú sertéssel borított. Az alsó szemsor kissé behajló, a szemközök egyformák; a középszemek kerek, az oldalszemek kördedek, nagyobbak. A hátsó szemsor behajló, a szemközök egyformák. A két sor oldalszemek egy közös dudorodáson állanak.

A rágók becsapórése kívül és belül három foggal fegyverzett. Az alajk az állkapcsoknak felhosszát éri el, alapján szélesebb.

A zár keresztbefekve kördel, betetje szélességénél magasabb, ettől kötfelől a záralapban egy-egy fog.

Mértékek: ♀ Törzs	?
fejmell	4.5 $\frac{m}{m}$ ebből
I lábpár	11 »
IV »	12 »

Dr. H. Zimmermann (Limburg) gyűjteményében a Tatrából, hol is de Rottenberg rovarász gyűjtötte; Dr. Seidlitz gyűjtötte N.-Szeben körül. Leírta és meghatározta Dr. Koch I. Peldányokat nem láttam.

GEN. 6. NEM. TEGENARIA. (LATREILLE.)

(τεγγαρον = tepsi vagy τεγας = háztető; mindenesetre a szüetről.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV. p. 134 ad. part.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 129.

Az alsó szemsor majdnem egyenes vagy könnyedén behajló. A felső fonószemőlespár második íze az alapíznél rövidebb. A fonalszűrő és a nyüst hiányzik; a felső fonópár végze alsó lapján eséves, a lábvégek két bordás és egy sánja körömmel. Hosszu lábu, többnyire elenk színezetű alakok, a melyek zugokban vagy sarkokban lepelszerű, bemélyedő hálót készítenek, melynek egyik sarkában a háló lapjára nyíló esövet alkalmaznak, a mely hátul is nyitott; e eső szájában elhelyezkedve lesik prédájokat, mindig felfele álló háttal (soha sem esüngő helyzetben). Legnagyobb részben házi alakok, melyek azonban részben sziklás helyeken a vadonban is előfordulnak; a vadonban élők a fak gyökereit is kedvelik.

SPEC. 1. FAJ. TEGENARIA DOMESTICA. (CL.). HÁZI ZUGPÓK. HAUS WINKELSPINNE.

(domestica = házi; a tartózkodásról véve.)

Syn. 1757. *Araneus domesticus* CLERCK «Aran. Succ» p. 76.

Vide: THORELL «Remarks» p. 155.

♀ Hosszú, erős lábú, közepesen felüli alak. Borszeszben előtette vörössárga, kissé sötétebb fejrészszel s világos közép és szegélyrajzzal; végteste olajbarna, felületén egy téglavöröses közepesikkal, mely elején elenk sárga keretbe foglalt; száraz állapotban az egész alapszínezete agyagsárga, mely szín a tömött, megfekvő szőrözettől ered. Lábai szürkésfehérek, sűrű, sötét gyűrűzettel. A fejmell fejerésze elől szűkülő, elkerekített, jól elválasztott, a mellrész szélesedő, laposan domború; két oldalán világosabb, befelé esipkes szegélylyel, mely a homlokra is átnyúlik; a résszerű, hosszú hátgödör világos szegélylyel, melyből az oldal-szegély felé határozatlan sugárvonalak esillagszerűen oszlanak. A rágók vörösbarnák, erősek, oldalról tekintve ekalakúak, tövükkel a homlok előtt alig kiálló, bőven és hosszú szőrökkel fedettek. Az állkapesok párhuzamosak, közepök táján módos behorpasztással, elől elkerekítettek, különben vörösbarnák világos esüesal; az alajk széles, kúpalakú, elől keskenyebb, elmetszett, a rágók felehosszát meghaladja. A mellvért szélesen körded, sárgásbarna, sárga szőrökkel majdnem borított. A tapogató vékony, hosszú; végze sötétebb s oly hosszú mint a szár és terdz együttvéve, hosszú szőrözettel felülről, töve körül 5—6 hosszú, elálló sertetüskével; a száríz végén egy sötét gyűrű. A lábak hosszúk, erős ezombokkal s vékonyan kifutó vegekkel, végig szőrösek; a ezombok alul, a többi íz felül fegyvertelen, különben gyéren, hosszú tüskékkel fegyverzetek; a ket első pár ezombja alul barnafoltos, felül egyenetlen szélű gyűrűs folttal, a többi láb és íz egyenetlen szélű, sűrűn álló sötétebb gyűrűzettel. A végtest elől elmetszett, keskenyebb, közepetáján a legszelesebb, hátul elkerekített; felülete olajbarna, közepén egy téglavöröses széles hosszsesikkal, mely elől szélesen, elenk-sárgásan szegélyzett, hátrafelé sárgás pontok között fut. A has barnás, szakadozott keskeny, sárga szegélylyel, közepén neha sárgás foltpárokkal. Az alsó fonópár vörössárgás, a felső fonópár alapíze barna, végze világos, rövid.

A szemesoport a homlok széletől majdnem akkora távolságra, a mekkora a magassága a közep szemesoportnak. A szemek nagyoeskák; az alsó sor középszemei az oldalszemeknél nagyobbak, a sor kissé behajló, szemei egymástól egyforma távolságra; a hátsó sor szemei egyenlők, a sor behajló, oldalszemei a középsőktől kevéssel távolabbra mint ezek egymástól; az oldalszemek közös emelkedésen állva nem érintkeznek.

A zár egy elenk vöröses, felholdszerű, keskeny bemetszes, mely homoru oldalával a nyeleske fele áll.

Mertekek : ♀ Törzs	13—17	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	6.5	»	
I Lábpair	27	»	
IV »	28	»	

A lábak hosszaránya változó, néha 1, 4, 2, 3, néha az I. és IV. pár egyenlő, néha 4, 1, 2, 3.

♂ Kisebb vegtest mellett fejlettebb előtesttel. A tapogató hosszú, erős, esücsosan bunkós, — sötét színezetű; a terd es száríz egyforma hosszúságú, a száríz külső oldalának vege fele két sötét-feketebarna, rövid, vaskos fogas; a pikkely szépen esücsosan kanálalaku, domborúságával fölfele fordított, rókavörös szőrrel bőven borított; felülről tekintve a nemzőszer a pikkely mindket széle alul kiáll; alülről tekintve a külső szelen egy előre irányozott széles, sarlóalakú, sötét-vörösbarna, hosszú nyujtvány látható, mely domboru szelel a pikkely alól kikanyarodva, vegevel a pikkely esücsa alá kerül, külső széle felhajtott esatornás; a pikkely töve fele egy esücsalakú vaskos nyujtvány indul, mely hirtelen egy hosszú, vekony serteve alakul, a pikkelyt belső szelen megkerüli s vegevel a sarlóalakú nyujtvány esatornás szélébe belefekszik.

Mertekek : ♀ Törzs	12.5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	6	»	
I lábpair	27.5	»	

Nyári alak, mely az aljakban, jelesen házakban, istállókban, padlásokon stb stb. gyakori, felhatol a tornyok fedelei alá is; de sziklafalakon, fák töven, a mely utak martjain is előfordul s terjedelmes lepelhalójával ügyesen alkalmazkodik.

SPEC. 2. FAJ TEGENARIA DERHAMII (Scop.). DERHAM Z. DERHAMS W.

(Derham, mult századbeli term. barát.)

Syn. 1763. *Aranca Derhamii* Scopoli, Eutom. Carn. p. 400.

Vide: THORELL «Remarks» p. 157.

♀ A megelőző fajnál sokkal kisebb; porosan szürke; vegteste feketés foltokkal párduezszerűen tarkázva. A lábak sárgásszürkek, a czombok es szárok elmosódó, sűrűn álló sötetebb gyűrűzettel. (Borszeszben az előtest barnásvörös, a lábak vörössesárgák).

A fejmell szivalaku, fejeresze a mellreszhez kepest keskenyedő, jól elvalasztott, elől elkerekített; az egész, oldalról tekintve, íves; a resszerű hátgödörből indulva a szemekig egy sor előre hajló serte, mely könnyen leválik; a mellresz finoman feketén, azután beljebb szélesen sárgásszürken es esipkesen szegelyezett; a hátgödör környeke szinten világosabb. A mellvert vörösbarna, közepe világosodó, minden esipő előtt egy határozatlan, világos folt. A rágók erősek, oldalról tekintve ekalakuak, tövükkel a homlok előtt kisse kiállók, bőven szőrösek, vörösbarnák. Az állkapcsok egyenesek, elől elkerekítették vörösbarnák, az alajk majdnem négyszögletes, a rágók felehosszának megfelelő, elől elmetszett. A tapogatók vekonyak; valamennyi íz szőrös, közben elálló, hosszú sertekkel, a terd es száríz vege gyűrűs. A lábak hosszúsága nem aránytalan; czombjaik alul, a többi íz felül fegyvertelenek; az első lábpair szárán alul két pár tüske. A vegtest elől elmetszett, keskenyebb hátul szélesedő, vege elkerekített, felülete közepén egy sor $\wedge$ sárgásszürke rajz, mely feketes foltok által választatik el, s e sor mellett ismét feketes foltosorok; a has apróbb foltoesakából alakult három sorral. Valamennyi fonó halványsárgás, kocsonyásan áttetsző.

A szemesoport es a homlok szele közötti távolság alig felet teszi a középszemek negyszöge magasságának. Az alsó szemesor egyenes, szemei egyenlő nagyság mellett egyforma távolságra egymástól; a hátsó sor könnyeden behajló, szemei egyenlő nagyság mellett egyforma távolságra egymástól; a két sor közepeszei egy előrefele kisse szűkült trapezben elhelyezettek, mely legnagyobb szélességénél magasabb.

A zár egy felkörü terese, mely elején a legzörös szelenek megfelelően kolbaszakakra begöngyolt; e begöngyölés két végén a tojócsövek apró, barnásvörös nyílásai állanak.

Mértékek: ♀ Törzs	10·5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	5	»	
I lábpár	18	»	
IV »	18·5	»	

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Kisebb; szivalaku, széles fejmellel, kis vegtesttel, hosszabb lábakkal, besötétített czombokkal. A vegtest feltjai neha összefolynak s feketes alapszínezetet letesítenek. A tapogató karesú; hegyes, kis bunkóba végződő; száríze a terdiznél hosszabb, végén egy kurta sötét fogaacsal; a pikkely kinyújtott keskeny hegyes veggel, bőven szőrös, szelesebb töve jól domboru; nemzőszerve alulról tekintve egy lapos, közepen kerek, nyitott gyűjtőt mutat, melyet belső szele tövétől fogva egy felkörbe kanyarodó keskeny egyszerű nyújtvány körülfog.

Mértékek: Törzs	9·5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	4·5	»	
IV lábpár	22	»	

Nyári es kitünően házi alak, mely a pinczek ablakaiban, az istalók gerendázatán es zugaiban, olakban stb. lepelszerű, olykor roppant terjedelmű halóit szövi, esőveivel a helyiséghez ügyesen alkalmazkodik s mindenütt elterjedett.

SPEC. 3. FAJ. *TEGENARIA CAMPESTRIS*. C. K. MEZEI Z. FELD W.

(*campestris* = mezei; a tartózkodásiól.)

Syn. 1841. *Tegenaria campestris* C. Koch, Die Arachn. VIII, p. 34.

Vide: THORELL «Remarks» p. 157.

♀ Kicsiny. Előteste világos-agyagsárga szegély- es középrajzzal; vegtestének felülete egy szép tegla-vörös középesikkal, mely két elenksárga pontsor által szegélyezettik. Lábai világossárgásak, sűrű, sötét szőrözettel. Alakban es a színezet beosztásában a *T. domesticának* megfelel, nagyságra nézve azonban ennek alig fele részét éri el.

A fejmell szivalaku, széles mellrészszel, keskeny fejreszszel; sárgás; a fejtető, a mellresz szelei es a resszerű hátgödör környeke világosabb. A mellvert keskeny, paizsalakú, barnás, a közepen egy világosabb keskeny ekkal, a csipők előtt világos foltokkal; a csipők barnás foltokkal. A rágók, oldalról tekintve, ekalakú, vörösessárgák, szőröseek. Az állkapcsok sötétebbek, egyenesek, elől elkerekítettek; az aljuk bőven szelesedő, elől elmetszett, vaskos-széles. A tapogató karesú, szőrös, közben elálló sertekkel fegyverzett, végíze sötétedő, oly hosszú mint a szár es térd együttevve. A lábak karesúk, sárgások, foltokkal elegyesen sűrűn gyűrűzöttek, czombjaik alul, a többi íz felül fegyvertelenek; az első lábpár szára alul egy túskepárral. A vegtest kissé hengeres; olajbarnán pettyezetett felülete közepén a femtirt rajzzal; hasa sárga, barna pontokkal díszített.

Az alsó szemsor igen gyengén behajló; középszemei az oldalszemeknél kisebbek s a homlok szélétől oly távolságra állnak, mely a középső szemnégyszög magasságának felet meghaladja, szemei egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor behajló, szemei egyformák, egymástól egyenlő távolságra állók; az egész csoport szorosán együtt áll.

A zár egy kerekded terese, melyet egy patkóalakú, a nyelecske felé nyitott, keskeny, vörös barnás res körülfog.

Mértékek: ♀ Törzs	7·2	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·4	»	
IV lábpár	13	»	

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Valamivel kisebb, a végtesthez képest fejlettebb fejmellel; színezetre nézve a nősténynyel azonos. Tapogatója bunkós; terd- és száríze egyforma hosszúságú, az utóbbin, külső oldala végén, egy kicsiny, farkas fülszerű nyujtvánnyal; a pikkely hosszú csúcsba kifutó, bőven szőrös, felülről tekintve a nemző szervnek egy része a pikkely külső szélén kiáll; a nemzőszerv berendezése, alulról tekintve, a *T. domesticæ*-val azonos, avval a különbséggel, hogy a sarlóalakú nyujtvány az állat magyságához képest roppantúl szélesre fejlett, a serteszerű embolus töve pedig nem hirtelenül vékonyodott, hanem az illető hátsó nyujtványba egyenletesen bele enyésző.

Méretek: ♂ Törzs	5·5 $\frac{ml}{mm}$ ebből
fejmell	2·5 »
IV lábpár	13·8 »

E fajnak egyedüli biztos megkülönböztetője voltaképen csak az alak állandó kicsinységében rejlik; a többi lényeges jelleg csak diminutívumra a *Tegenaria domesticæ*-nak s azt tartom, hogy a *Tegenaria campestris* eredeti alakja a *T. domesticæ*-nak, mely utóbbit a kedvezőbb táplálkozási viszonyok nevelték nagyobbá s az eltérést azután állandósíták is.

A *T. campestris* a lápyban épen úgy mint az előhegységben s a havasokon körülbelül 3000 magasságig fordul elő, hol lepelszerű hálóit kőhalmokban, a fak gyökerei közé s rendszeren úgy szövi, hogy csöve a mohába levezet.

Ismerem, erdelyi részekből: Kolozsvárról es Szebenből (Bergleiterfele gyűjtemény); magyar részekből: Doroszlóról (Hosszúmegye erdő a síkban), Orsováról (Alliónhegy), Báziasról, az Alsó-Hanorból (Borsod «Hollós»), Pribilina (Liptó «Hliva-Havas» 3000' lábig), Pest környékéről fiatal példányok (Muz. gy. Frivaldszky Jánostól).

GEN. 7. NEM. CRYPHOECA. THOR.

(*κρυφός* = elrejtve, *οἰζύω* = élni; a tartózkodásról véve.)

1869—70 THORELL «On europ. Spid.» p. 131.

A hátsó szemsor igen könnyedén, az alsó erősen behajló. A felső fonószemőlespár végíze az alapíznek alig felehosszát teszi. A fonók egy a hasfele szélesedett trapezbe elhelyezettek (legalább annál az alaknál, a melyre e jellemzést alapítom.) Kis alakok, melyek rendszeren kövek alá rejtve élnek s laza, ritkás cső mellett rendetlen hálót kötnek. A magyar alak havasi s kizárólagosan a fenyőöv felett s azon túl 6—7000 láb magasságban fordul elő.

SPEC. 1. FAJ. CRYPHOECA CARPATHICA. N. SP. KÁRPÁTI REJTPÓK. KARPATHEX SCHLÜPESPINNE.

(*carpathica* = a tartózkodásról.)

(VII-ik tábla, 156 *a* szemesoport, *b* ♀ zár, *c* ♂ tapogató, *d* mérték.)

♀ Az előtest és a lábak zöldessárgásak. A végtest olajbarna; sárgás, részben ∞ szerű rajzzal. Valamennyi lábon a szár és másod végíz (metatarsus) alul hosszú, megfekvő, világos tüskékkel fegyverzett, melyek az első és második lábpáron két egyenes sorban s párosan elhelyezkedve állnak. Az alsó szemsor erősen behajló, középszemei az oldalszemeknél sokkal kisebbek; a hátsó sor igen könnyedén behajló, szemei egyenlőek; az alsó szemsor középszemei a homlok szélétől oly távolságra, mely egy oldalszem átmérőjét bőven meghaladja.

Az első lábpár szárán 4—5 pár tüske, a másodvégizen 3 pár.

A fej mell zöldessárga, hosszukás-szívalaku, a fej jól elválasztott, keskenyedő és elől elkerékített; a hátgödör pontszerű; a mellrész a lábak fekvésének megfelelő csillagszerűen oszló barázdákkal. A mellvért hosszukás puízsalaku, a negyedik lábpar csipői között kihegyesedett, kissé domboru, agyagsárga és gyéren szőrös. A rágók agyagsárgák jól fejlettek, az első lábpar ezombjánál vékonyabbak; tövükkel nem állanak ki a homlok alól, oldalról tekintve, tetemesen az állkapesokra esapottak. Az állkapesok agyagsárgások szélesek, elől elkerékítve nem hajolnak egymásfelé s gyéren szőrösek; az alajk hasonló színű, széles, elől elmetszett, az állkapesok fele hosszát nem éri el egészen.

A tapogató zöldessárga; végize húsos, oly hosszú mint a száríz, kétoldalt több megfekvő, hosszú tüskével.

A lábak ezombjai zöldessárgák, a többi íz vörösödő, a harmadik lábpar térdize esücsán (felül) egy felálló hosszú tüske, egyebekben mint fentebb.

A végtest olajbarnás, nyujtott-hossztojasdad, a vége kissé esücsos; felülete közepén és elején egy szabálytalan világosabb folt, mely alatt $\wedge$ szerű fehéres, elmosódó rajzok állanak s hullámosan az oldalakba enyésznek, neha alig kivethetők; a has egyszínűen olajzöldes, az egész végtest megfekvően nem epen sűrűn szőrös.

A fonók trapezben állanak, sárgások, egyenlő hosszúságúak, a felső pár végize esücsos és igen rövid, mintegy negyedrésze az alapíznek. A zár az alak kicsinyiségéhez képest terjedelmes, vörösarna, kidomborodó, majdnem szívalakú, a nyelecske felé elmetszett. Közepén, hosszában benyomott, úgy hogy két karajszerű felet képez.

Mértekek: ♀ Törzs	4.2 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1.9 »
I lábpar	5 »
IV »	5.8 »

A lábak hosszaránya tehát 4, 1, 2, 3.

♂ Valamivel kisebb, karesübb lábakkal s világosabb előtesttel. A lábak fegyverzete gyengébb. A tapogató aránylag igen fejlett, térd és száríze egyenlő hosszúságú, a száríz törénck külső oldalán egy előre és oldalt irányozott fülszerű függelék; a pikkely tojasdad, igen domboru, fehéres és gyéren szőrös, alóla a nemzőszerv tetemesen kidagad; a nemzőszerv, alulról tekintve, oldalt egy nyujtványt mutat, mely lassanként egy finom, fekete, serteszerű nyujtványba vékonyodik s így a pikkely belső szélehez alkalmazkodva ezt töveig órarügöszerűen körülfogja.

Mértekek: ♂ Törzs	3.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1.6 »
IV lábpar	5.4 »

A Krivánon augusztusban nem ritkan és majdnem a esücsig előfordul. Mindig a kövek alsó lapján, igen ritka szövetű esőben található s könnyen gyűjthető, mert nem menekül, hanem lábait szorosán a testhez illesztve vesztég marad. THORELL tanár látta és szintén ismeretlennek állítja.

GEN. 8. NEM. AGALENA. WALCKENAER.

(vide Agalenoideae.)

Syn. 1805. *Agelena* WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» pag. 51.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» pag. 132.

A hátsó szemsor behajló; az alsó erősen behajló. A felső fonópár kétízű, a végíz karesu, az alapíznel hosszabb es alsó fele hosszában eséves (lásd I. köt. II. tábla 41). A fonók majdnem négyszögben

állanak; a felsők a test végén farkszerűen kiálló. Közepnagyasú alakok, melyek magas fűben bokrokban és sövényeken töleeralaku terjedelmes hálót szőnek, a melyek aljában egy-egy nyíl, mely hosszan és néha tömkeleges kanyarulatokban a fűvek, ágak közé, néha üregekbe is vezet.

SPEC. 1. F. A. J. AGALENA LABYRINTHICA. (CL.) ILLÓ TÖLCSEÉRPŐK. FLUCHTIGE TRICHTERSPINNE.

(labyrinthus = tömkeleg; a háló tömkeleges esővéről véve.)

Syn. 1757. *Araneus labyrinthicus* CLERCK «Aran. Suec.» pag. 79.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 159.

♀ Előteste sárgásszürke, a mellreszen csillagszerűen oszlo, barnás vonásokkal, melyek azonban a közepen nem egyesülnek s a szeleket sem érik el. A végtest barnásszürke: felületen 6—7 finom $\wedge$ szerű feheres rajzzal, melyek néha $\blacktriangleright$ szerűen szakadozottak. A lábak sárgás-szürkések, az izek végén barnulók, elálló, hosszú szőrözettel. A has sárgásszürke, ketoldalt egy-egy enyésző barnás csikkal szegélyezve. Meglehetősen nyulánk alak farkszerűen kiálló felső fonó párral.

A fejmell hosszúkas, módosan domború; a fejresz a mellreszhez kepest keskenyedő, teteje elkerekített, a rágók felett kisse pofás; oldalról tekintve az egész laposan íves, közepen egészen végig egy feheres szalag; a mellresz szelei fehéres szegélylyel, s e rajzok megfekvő, ágas szőrözettől erednek (lásd I. köt. II. tábla 22). A mellvert majdnem kerek, hátul hagymaszerűen hirtelenül csücsösödő, lapos és megfekvő feheres s evvel elegyesen felálló sötétes szőrözettel fedett. A rágók vastosak, oldalról tekintve tövükkel kisse a homlok előtt kiálló, barnászörösek, módosan szőrösek. Az állkapcsok szélesek, domborúak, agyagsárgások, elől elkerekítve, csak külső széleik fele szőrösök; az alajk négyszögletes és széles, barnás, az állkapcsok felehosszát éri el.

A tapogató karesu, sárgás; végze barnuló sertekkel elegyesen szőrös, hosszabb mint a szár és terdiz együttveve. A lábak elég erősek, szőrösek és hosszúk, sárgásszürkék (borszeszben vörösek), az izek végén elmosódva barnulók, szőrösek igen gyeren inkább sertekkel mint tüskekkal fegyverzetek; a száruk alsó felén legfeljebb három pár sertetüske. A végtest megfekvően szőrös, hossztojásdad. Mind a két szemsor erősen behajló, nagyoeska szemekkel: az alsó szemsor középszemei a homlok szelétől majdnem akkora távolságra, a mekkora a középső szemnegyszögnek a magassága; e középszemek a többieknel valamivel nagyobbak; az alsó sor szemei egyforma távolságra egymástól, az oldalszemek kisse tojásdadok; a hátsó sor középszemei valamivel közelebb egymáshoz, mint e sor oldalszemeihez.

A zár egy terjedelmes vörösbarna köldök, melybe a legzőres felől egy nyelvalaku lemez benyomul, mely azután ket oldalt es a nyelecske felől egy széles keretbe foglalva evvel összeillik.

Mertekek: ♀	Törzs	11—12	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	5.5	»	
	I lábpár	16.5	»	
	IV »	20	»	

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

Bőven tápláló helyeken nagyobb példányok gyakoriak.

♂ valamivel kisebb, karesubb; színezete a nőstényével azonos. A tapogató hosszú, bunkos és szőrös; terdizen, oldalt, egy, szárizen alul egy erős fogacs; a pikkely csücsösen kanálalaku. A nemzőresz kevésbé kidagadó, egyszerű gyűjtővel, melyen elől egy túlokforma csavaros, vastos és hegyes rész látható.

Mertekek: ♂	Törzs	9	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	4	»	
	IV lábpár	22	»	

Gyakran nagyobb: törzs 12.5 $\frac{m}{m}$, IV lábpár 29 $\frac{m}{m}$.

Ez általánosan, de inkább csak az aljakban, neha a havasok fenyő öveben elterjedett fajnak tavaszi és őszi nemzedéke van. Terjedelmes olykor 3 □ dm. terfogatú halóját, melynek töleser alakú leple sűrű szövettű bokrokon, magasabb növények esoportjaiban, sövényeken sőt olykor magas fak ágai között (fenyveken neha 4—5 méter magasságban pl. a kolozsvári muzeumkertben) található, rendszeren számos példányát mintegy telepben. Párzását, melyet a lepelen vegez, bőven és behatóan tárgyaltam az Erd. muzeum egyeslet évkönyveiben (lásd «Adatok Erdelyi pókfaunájához II.» Erd. Muz. egyeslet evk. IV. köt. p. 38).

Ismerem erdelyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Nyárad-Szeredáról, Gyergyó Szt.-Miklósról, Tölgyesről, Szebenből (Sill és Bergleiter-fele gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Jeselnitzáról (Orsova mellett), a Veterani barlang körül, Ó-Ogradena körül, Rakamazról, Tokajból, S.-A.Uj-helyről, az Also-Hámorból (Borsod, «Bükk»), Pribilinaról (Hlina havas fenyő öve), Lykanka (Liptó, várom), Selmezbányáról, «Pest vidékeről» (Muz. gy. Friváldszky János), Ungvárról, (Muz. gy. Vidra Ferd.), Dabasról, (Muz. gy. Metelka Ferencz).

SPEC. 2. FAJ. AGALENA SIMILIS. KEYS. ROKON T. VERWANDTE T.

(similis - hasonló; az előbbi fajjal való rokonságra czélezo.)

Syn. 1863. *Agalena similis* KEYSERLING «Beschr. neuer Sp. etc.» pag. 6.

Vide: THORELL «Remarks» p. 160, 565.

♂ Az előbbi fajnál kisebb; karesubb lábakkal. A has *közepé* szélesen szalagszerűen barna, a szalag belseje neha elmosódva világosodó; a has oldalai világos sárgások. A tapogató végze oly hosszú, mint szár-es terdize együttveve. A hátsó szemor szemei egymástól egyenlő távolságra. A zár egy terjedelmes, vörös-barna, durva keret, közepé tetemesen kivájt, e kivajás feneken egy sárgás lemez, mely a két tojóesőnek látható, tágas nyílását ketfele osztja. A végtest felülete vörösesbarna, $\wedge$ szerű rajzai elmosódók és egymásután sorakozottak. Az egész állat igen gyeten szőrös, a lábak szőrözete elálló. Ezek azok a különbségek, a melyeknél fogva e faj nőstényei a rokon fajtól könnyen megkülönböztethetők.

Mertekek: ♀ Törzs	10—11	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	4	»	
IV lábár.	14	»	

♂ Karesu, hosszulábú; színezete a nőstényével azonos, a végtest $\wedge$ szerű rajzai elesebbek. A tapogató bunkója igen fejlett; terde vastagságánál nem hosszabb, külső oldalának a vége dudorszerűen kinyújtott, szára a terdnel rövidebb, külső alsó oldalán egy erős, tompa nyujtvánnyal; a pikkely mélyen kanalalaku; ivarszerve igen complicált; egy sima gyűjtőből egy esővekből álló, gomolyagszerűen esavarodott embolus illeszkedik, felette egy széles, nyelvvalaku, elkerekített lemez hajlik es irányul előrefele, az egész szerkezet tetemesen kidagad.

Mertekek: ♂ Törzs	9	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	4·4	»	
I lábár.	22·5	»	
II »	20·5	»	
III »	17·5	»	
IV »	21·9	»	

Mint nyári es különösen őszi alakot Kolozsvárról ismerem, hol a kertek bokraim fajrokonával együtt található. Előfordul Pozsony vidéken is, homnan Böckh Gy. utjan a becsi es. állattani muzeumba «Agalena labyrinthica» nev alatt került. Dr. Böckh a két fajt egynek nezte.

GEN. 9. NEM. HISTOPONA. THORELL.

(ιστός = szövet, πονέω = csinálni; a szövetre vonatkozik.)

Syn. 1869—70. THORELL «On Europ. Spid.» p. 133.

A hátsó szemsor, felülről tekintve, egyenes; az alsó szemsor behajló. A felső fonópár ketizű, végíze árforma s a hengeres, vastag alapiznel rövidebb. Közepes nagyságon aluli alakok, melyek erdős helyeken a mohában s elálló kergék alá szovik csöveiket.

SPEC. I. FAJ. HISTOPONA TORPIDA. (C. K.) MEREV KÁRPITOSPÓK. STEIFE LAPPENSPINNE.

(torpidus = merev; úgy látszik az Agalenák ellentétjére értve.)

Syn. *Textrix torpida* C. KOCH «Die Arachniden» VIII, pag. 48.

♀ Előteste barna, világos közepesikkal es oldalszalaggal, mely a mellrész szeleit nem éri. Végteste olajbarna, teglászörössel elegyített, felszine elejen két rövidke, világosabb csikkal. Lábai sárgászörösek a czombok barnulok.

A fejmell jól fejlett, módosan domboru, mellrészre kerek; fejerésze jól elválasztott, majdnem párhuzamos oldalakkal, rajzait megfékű feheres szőrozet alkotja. A mellvert szivalaku, barna; közepe elmosódva világosodó. A rágók czombvastagságuk vörös barnások, módosan szőrösök, oldalrol tekintve ekulakuak, tovűkkel igen kis mertekben kidomborodok. Az állkapesok egyenesek, szelesek, elöl elkerekítettek, az alajk széles a rágók hosszát bőven erő. A tapogató karcu, sárgás, czombja felső es alsó lapján fűtös, a többi iz legnagyobb részben fűtös, a végiz szőrös, oly hosszú, mint a terd es szar együttveve. A lábak karcuk es meglehetősen hosszuk, sárgás-vörösek, a czombok fel- es alszine fűtös, a többi izeken sötetebb lehelettel.

A száruk es másodvégzek utúl gyeren álló, megfékű, vekony es meglehetősen hosszú tüskékkel fegyverzetek. A végtest hossztojasdad, elöl hátul tompa veggel, a femit emlitett rajzzal. A has sárgás, az oldalak barna szine által hatarolt, a fonok elött egy elmosódó sötetes foltpárral.

Az alsó szemsor láthatólag behajló, középszemeinek távolsága a homlok szeletöl megfelel a középső szemnegyszög magasságúnak, középszemei az oldalszemeknél kisebbek. A hátsó sor egyenes, szemei majdnem egyenlők s egyforma távolságra egymástól.

A zár egy igen terjedelmes, majdnem kerek, vörös koldok, melyben egy feheres, szeles majdnem szivalaku es lapos lemez fekszik.

Mertekek: ♀ Torzs	7	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·6	»	
I lábpár	8·8	»	
IV »	11	»	

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

E fajt csak egy ♀ példány után ismerem, a melyet nyár derekán Doroszlón («Hosszumegye» erdő) kéreg alatt találtam, hol sűrű szövetű, lapos, kerek, mintegy $6 \frac{m}{m}$ átmerőjű peteburkát örzé.

GEN. 10. NEM. TEXTRIX. SUNDEVALL.

(textrix = takácsnő; a szövésre vonatkozik.)

Syn. 1833. SUNDEVALL «Conspectus Arachnidum» pag. 19.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 134.

Az alsó szemsor kihajló, a hátsó sor, melynek középszemei az oldalszemeknél nagyobbak, erősen kihajló. A fejmell fejerésze hirtelenül felvetett; a homlok a rágók felett kidül. A felső fonopár karcu, az alapiznel hosszabb. Közepesen alóli alak.

SPEC. I. FAJ. TEXTRIX DENTICULATA. (OLIV.) FOGACSOS SZÖVŐPÓK. GEZÁHNTE WEBERSPINNE.

(denticulata = fogacsos; a végtest rajzára czélez.)

Syn. 1789. *Aranca denticulata* OLIVIER «Encyclop. meth.» V, pag. 213.

Vide: THORELL «Remarks» p. 160.

♂ juv. Előteste sötét-vörösarna egy fehér közepesikkal, mely a szemektől a hátgödron túlig terjed. A végtest sötétarna, felületen egy vörösbarnás, széles, nyelvalaku hátmezővel, mely oldalain fogacsolt, fehér szegélyű, s a belsejében látszó feketes pontok következtében fonottnak látszik. Lábai zöldes sárgások barna gyűrűzettel.

A fejmell nyulánk, mellrésze módosan domború; fejerésze a hátgödörtől kezdve kiemelkedő, bubos es e bubbal a rágók felett kiálló, — e bubon allanak a szemek is; felülről tekintve, a fejresz a rágók felett tetemesen pofás. A mellvert majdnem kerek, laposan domború, barna és módosán szőrös. A rágók erősek a fej magasságánál hosszabbak, az első lábpár czombjánál vaskosabbak, barnássárgák, gyéren álló világos szőrözettel. Az állkapesok domborúak, az alajk felett összehajlók, sárgások és bőven szőrösek; az alajk széleségénél alig hosszabb, elől elkerekített, barnás; a rágók fele hosszát nem egészen eri el. A tapogatók és lábak alapszíne zöldessárga, helyen közön összefolyó nagyobb barna foltokkal és az ízek végén gyűrűkkel. A végtest körded; has fele (borszeszben) vörösös alapszínnel, sűrűn barna foltokkal elegyítve; (szárazon: deres).

A szemek állása igen jellemző s elénken emlekeztet a «Futók» (Citigradae) alrendeben általánosán elterjedett csoportosításra, a mennyiben t. i. a szemek inkább három mint két sorban allanak. Az alsó sor módosán kihajló, középszemei sötétebbek az oldalszemeknél s oly távolságra allanak a homlok széletől, mely megfelel egy szem kettős átmérőjének, a világos oldalszemek nagyobbak a középsőknel; a hátsó szemek nagyobbak az alsó sor legnagyobb szeménél, a középsők epen a fejbub fokára esnek, s az oldalszemekkel egy alacsony es széles alapu trapezet (∇) foglalnak el.

Mertekek: ♂ juv. Torzs	5·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·7 »
IV lábpár	8 »

E rendkívül gyors póknak csak egy ifjabb (harmadvedlesű) himjet ismerem, melyet nyár derekán Doroslón («Hosszumegye» erdőresz) egy fatonk gyökerének elálló kérge alatt kaptam, hol csövet ugy szövö, hogy az a földbe levezetett. Az alak es ismertető jegyeinek jellegzetessége, mely megengedi, hogy az ifjabb példányra alapított leírás után az ivarerett alakok is felismertessenek, reabirt arra, hogy e mű kerebébe belévonjam.

GEN. II. NEM. AGROECA. WESTRING.

(ἀγροῖχος = falusi, mezónlakó; a tartózkodásról véve.)

Syn. 1861. WESTRING «Aran. Suec.» p. 311.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» pag. 134.

A lábvegeken csak ket bordasköröm; a sánjaköröm hiányzik. A fonók felső es alsó párja majdnem egyenlő hosszúságú; a vegizcek csúcaikon csévessek. A felső fonópár megkülönböztethető ket izzel.

SPEC. I. F. A. J. AGROECA HAGLUNDII THOR. HAGLUND PARASZTPOKJA. HAGLUNDS FELDSPINNE.

(Haglund svéd természetbarát tiszteletére.)

Syn. 1871. *Agroeca Haglundii* THORELL «Remarks» p. 162. 565.

♀ Cserbarna. Az előtest közepén egy deres csikkal, a mellrész szelein hasonló szegélylyel; e rajz elmosódó. A végtest finom, megfekvő, sárgás es feheres szőrözet által deresedő. A lábak egyszínűen cserbarnák.

A fej mell vastos; mellrésze a fejhez képest terjedelmes, a fejrész elkerekített; oldalról tekintve az előtest hátvonala majdnem egyenes, a hátgódrón túl a nyelecske felé lecsapott; a mellrész deres szegélye, a lábak fekvésének megfelelően (belső szélén), csipkézett (borszeszben e csipkék barna 0 szerű, csillagosan oszló rajzok által határoltak). A mellvért cserbarna, fehéres szőrözettel borított. A rágók, oldalról tekintve, majdnem körtvealakúak, tövükkel a homlok előtt tetemesen kiálló, cserbarnák, fehéres szőrözettel. Az állkapcsok kanálalakúak, cserbarnák; az alajk nem éri el felehosszát a állkapcsoknak, cserbarna, elől lapos ívesen elvágott. A tapogató cserbarna, szárán, felül, tömött szőrözet között három sertetüske; végíze sűrűn szőrös, rövidebb mint a szár- és térdiz együttvéve. A lábak erősek és hosszúk, cserbarnák, végig szőrösek, gyéren tüskések; a ezombok alul fegyvertelenek; az első lábpár ezombja felületén két tüske, szára alsó felén 2 pár — másod láb végíze alsó felén szintén két pár hosszú, megfekvő tüske. A végtest elől elnetszett keskenyebb, hátrafelé szélesedő, hátul elkerekített.

A has sárgás deres, egyszínű. A fonók rövidek, vastosak, majdnem egyenlő hosszúságúak; a felső pár végíze kicsiny, csúcsos, fehéres.

A két szemsor behajló. Az alsó szemsor középszemei a homlok szelétől oly távolságra, mely egy szemátmérő kétszeresének megfelel; e sor szemei egyforma nagyságúak, az oldalszemek alig észrevehetőleg távolabb a középsőktől mint ezek egymástól; a hátsó sor tetemesebben behajló szemei egyenlő távolságra egymástól.

A zár egy villás, sötétbarna bemetszes, melynek szára a legzörés szélén kezdődik, ágai a nyelecske felé állanak (V) az ágak végeiben nyílnak a tojócsövek.

Méretek: ♀ Törzs	9 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3.5 »
I lábpár	10 »
IV »	12.5 »

♂ Kisebb, karsú; egészben sötétebb cserbarna. A tapogató ezombja sárgás, a térdiz rövid, vastagodott, a száríz barnás a térdiznél valamivel hosszabb és vékonyabb külső oldalán, elején, egy sötétvörös-barna nyújtvány, mely a pikkely tövéhez illeszkedik; a pikkely rendes kanálalakú, barna; — megfekvő fehéres szőrözettel borított; nemzőszerve kevésbé kiálló, sötét vörösbarna, s egy dióbel felére emlékeztető hornyoltságot mutat, melyet sem nyújtványok, sem körmök nem jellemzenek.

Méretek: ♂ Törzs	6.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.7 »
IV lábpár	11 »

E fajt eddigelé csak két ♀ és egy ♂ példány után ismerem. A nőstényeket tavaszkor (május) az apatini pagony «Gája» nevű erdőrészeben száraz levelek alatt találtam, a ♂ erdelyi s július hónapban Szász-Vesszősön a «Dumbrava» nevű erdő részében találtatott általam. A faj szövetét nem ismerem.

SUBFAM. III. ALCSALÁD. ARGYRONETINAE. BUVÁROK. TAUCHERSPINNEN.

(ἄργυρος = ezüst, νεῶ = szőni; a buvárharang ezüstös esillogásáról véve.)

GEN. 12. NEM. ARGYRONETA. LATRE.

(vide «Argyronetinae.»)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, pag. 134.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 136, 137.

A felső fonópár kétizű, a végiz kiesény rövid; a felső és alsó fonópár majdnem egyforma hosszúságú. Az alsó szemsor majdnem egyenes, a hátsó szemsor könnyedén kihajló. Víz alatt élő alak, mely buvárharangszerű szövetet készít, lábain pillászerű úszó szőröket visel és a rendes légzőresein kívül meg egy köldökszerű légszűrővel van ellátva (lásd I. köt. I. tábla 16.)

SPEC. I. FAJ. ARGYRONETA AQUATICA. (CL.) VIZI BUVÁRPÓK. WASSER TAUCHERSPINNE.

(aquatica = vízben élő; a tartózkodásról.)

Syn. 1757. *Araneus aquaticus* CLERCK «Aran. Suec.» pag. 143.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 203.

♀ Előtteste és lábai barnásvörösek. A végtest olajbarnás, néha sárgásszürke; a has néha a háttest felszínét mutatja, néha feketés.

A fej mell vaskos domború, a keskenyedő fejrész jól elválasztott; oldalról tekintve a fejrész hátsó fele a hátgödörből majdnem püpos-ívesen kiemelkedő; a hátgödörből a szélek felé a lábak fekvésének megfelelő, esillagosan oszló barázdák jól láthatók; a fejtetőn végig, a szemektől a hátgödörig, egy sor, ettől két oldalt még egy-egy sor felálló finom szőr. A mellvert hagymaalakú, vörösesbarna, gyéren álló hosszú szőrökkel. A rágók élénken barnásvörösek, végeikkel kissé szétválók, hosszú erős csipőkörömmel; oldalról tekintve körtvealakúak, inkább hasasan mint térszerűen, de igen tetemesen a homlok előtt kiálló. Az állkapcsok vörössesárgák, elől ívesen elvágottak; az alajk barnás, elől nyelvforma, csücsös, az állkapcsok hosszának két harmadát meghaladja. A tapogatók aránylag vékonyak, sárgásak, végizök barnuló, módosan szőrös, rövidebb mint a térd- és száríz együttveve. A lábak töveiken erősek, a végek felé egyenletesen vékonyodók; a ezombok alul, jelesen a IV-ik lábpáré, hosszú pilla-szőrökkel, melyek e lábpáron felül-alul s a szárízen is tetemesek és sorban állók; a szárak és végizek alsó fele igen gyér, jelentéktelen tüskefegyverzettel.

A végtest magas, szélesen tojásalakú; felületen az ingödörpárok mint sötétebb pontok láthatók. A fonók rövidek és vaskosak.

Az alsó szemsor két középszeme fekete, a két oldalszem gyantaszínű és nagyobb, a sor majdnem egyenes (kihajlásra hajlandó); a hátsó sor igen kis mértékben kihajló, szemei egyenlőek.

A zár két vörösbarna, kerek, apró nyílás, mely a nyelecske töve alatt két oldalt a légzőres felett áll (I. köt. I. t. 16. o, o).

Mértékek ♀ Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4.3	»
I lábpár	12.5	»
IV »	11.5	»

♂ Nagyobb, hosszabb lábakkal és bozontosabb, különösen a lábakon fejlett szőrözettel; többnyire sötétebb a nősténynel. Neha világos, a nősténynel alig nagyobb, kevésbbe fejlett szőrözettel. A tapogató karesú, bunkója kicsiny, eszesos. A térd és száríz egyenlő hosszúságúak, a térdíz vastagodott, a száríz vékonyabb, alsó felén hosszú pillaszőrökkel; a pikkely töve kerekded, domboru, vége keskenyen es hosszan kifutó, felszine sertekkel elegyesen szőrös; nemzőszerve, alulról tekintve, egy gyűrűszerű vörösbarna gyűjtőt mutat, melynek belseje sárgásfeher, es a melyből, oldalról tekintve, egy bárdszerű vörösos nyújtvány áll ki.

Mertekek: ♂ Törzs	11	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	5	»	
I lábpár.	18.5	»	
IV »	15.5	»	

(♀ nagyobb himmel a fej szélesre fejlett es kevésbbe bubos.)

A legerdekesebb fajok egyike, melynek életmódját már fennebb (lásd I. köt. III. t. 60. és szövege az «Életmód» szakaszban) tárgyaltam. Úgy látszik, hogy a magyar lelhelyeken az ivarak áttelelnek, tavaszkor a negyedik vedlest vegrehajtják es azután szaporítanak. A hímek rendszeren nagyobbak a nőstényeknel, mi sajátságosnak látszik azért, mert állandó a jelenség, hogy a pókoknál általában a hím keves esetben akkora mint a nőstény, a legtöbb esetben azonban kisebb. A buvárpóknál észlelhető megfordított viszonyt leginkább onnan magyarázom, hogy a ♂ a nőstény felkeresésenél a sűrű vízi növényzet között sok akadályra talál, melyet csak erősebb testalkatával győzhet le.

Ismerem eddig erdelyi részekből Szamosfalvaról (Kolozsvár mellett, a sós tavak melletti pocsolyakból), Szász-Vesszősről; magyar részekből: Doroszlóról (Mosztonga vize) es a budapesti melegforrások kifolyásából, honnan Dr. Wissinger volt muzeumi s. ör szívessegéből brom.

FAM. III. CSALÁD. DRASSOIDOE. ÓRZÓK. MEUCHELSPINNEN.

(*ζώσσομαι* = fogni, ragadozni; a támadó természetéről véve.)

GEN. I. NEM. ZORA. (C. K.)

(*ζωρός* = heves - a támadásban; valószínűleg a lábak fegyverzetéről.)

Syn. 1848. C. Koch «Die Arachn.» XIV, p. 91. (ad part.)

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 140.

A lábak tüskések. A két sor oldalszemei közötti távolság nagyobb annál, a mely a két sor közp-szemei között létezik; a négy hátsó szem sora annyira kilajlo, hogy az egész szemesorport inkább három mint két sorban állónak tetszik. Kis alak, mely leginkább bokrok töven, lehullott levelek alatt barangolva található.

SPEC. I. FAJ. ZORA MACULATA. (BLACKW.) TARKA PÁRDUCZPÓK. GEFLECKTE PARDELSPINNE.

(*maculata* = foltos, a végtest tarkaságáról véve.)

Syn. 1833. *Heccege maculata* BLACKWALL «Characters etc.» pag 193, 3. Ser. 111.

Vide: THORELL «Remarks» p. 168.

♀ Elötteste halavány világos-sárgás-testszínű két barna hosszisikkal. Végtestének felülete halvány világos testszínű három barna foltssorral, melyek kozzül a közepső a végtest eleje fele - a két oldala s a

végtest vége felé enyészik; az oldalak finom barna pontokkal mintegy freceszentve; e pontok neha resüntösen sorakozva; a has vége felé gyeren álló barna pontokkal. A lábak világos sárgás testszínűek, az első három pár szára barnuló, a negyedik páré rendszeren tisztabarna.

A fejmell csüsesen tojásdad, a csüseset a fej képezi, mely a mellrészszel választék nélkül összeforrott. A hátgödör hasítékos; közepe táján a mellrész magasabb a fejrésznél; a hátsó sor oldalszemeitől két barna sáv ered, mely hátrafelé kissé szétválva a nyelecskéig hatol, elég széles, külső szélén egyenetlen; a mellrész szélei hajszálfinom szegélylyel. A mellvert kerek, világos sárgás-testszín, fehéres szőrözettel. A rágók az első lábpár ezombjainál sokkal gyengébbek, rövidek, világosak; előlről tekintve tövükön egy barnás foltoeskával. Az állkapcsok egyenesek, végeik elkerékítettek; világosak; az alajk felkerek, magasságánál szélesebb, az állkapcsoknak egy harmadát éri el. A tapogató sárga elég húsos, végize és szára egyenlő hosszúságúak.

A két első lábpár szára, alul 6—8 pár hosszú, lefektethető és felállítható, lándzsaszerű tuskével, melyek mindenike egy emelkedésből indul (II. köt. V. t. 109. c); e két pár szára barnuló, ezombja felszínén két barnás hosszsesíkkal; a negyedik lábpár szára és másodvégize barna, ezombja hosszsesíkokkal s azonkívül foltokkal díszített; a lábvégizeket barna gyűrűk választják el. A végtest hosztojásdad.

Az alsó sor, kevesebbre mint szemátmérőnyire a homlok szelétől, kisebb szemekből áll, melyek jól sorakoznak; kissé felülről és előlről tekintve e sor kömvedén kihajló; a hátsó sor (inkább két sor) négy szeme nagyobb s egy hátrafelé táguló, magasságánál szélesebb alapú trapezbe elhelyezet (e csoportosítás a Lycosoidákra emlékeztet).

A zár egy sárgásvörös köldök, mely egy villás bemetszés által (Y) három darabra van osztva.

Mértékek: ♀	Törzs	6·2 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·4 »
	I lábpár	7 »
	IV »	8·5 »

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Kisebb, karesűbb, tömörebb rajzokkal és gyengébb fegyverzettel. A tapogató kicsiny, sárga; térdize a száríznel valamivel rövidebb; pikkelye rendes kanálalakú, jól domboru, módosan szőrös; nemzőszerve egy sárgásvörös, feltojásalakú gyűjtőt mutat, melynek végeből — a pikkely csüese alatt — egy rövid, finom, horgos, vörösbarna köröm áll, tövén egy sertealakú, szinten vörösbarna nyujtvány indul, mely a gyűjtőt a pikkely belső oldala felől bekeríti.

Mértékek: ♂	Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2 »
	IV lábpár	8·2 »

Válfa: ♀ élénk vörössesárga alapszínnel; végtestének felszíne és hasfele sűrűn, élénk-cserbarnán elegyítve, úgy hogy sávok nem kepződnek.

E szép kis pók mint nyári alak ritka s mindég barangolva található; leginkább a bokrok és fák alján heverő száraz levelek alját keveléi, jelesen ott, a hol az alsóbb szintek nyirkosak, rothadásba átmenők s így rendszeren sok apró állatnak (Podura) tenyészhelyei. Hálózatát nem ismerem. Úgy látszik, hogy az áttelelő alakok közé tartozik, a memyiben Dr. Horváth Geza t. barátom 1871. január 5-én több Pachygnathával együtt egy harmadvedlésű Zorát is talált Kassa környéken. Az apatiní pagony Gája nevű erdő-részeiből egy ivarérett hímét bírok, melynek jobboldali tapogatója reproducált, pikkely nélküli, míg a baloldali tökéletesen ivarérett; valószínű, hogy a jobb palpust a második vedlés alkalmával veszté el úgy, hogy a reproducált tag két vedléssel hátramaradt.

Ismerem eddig magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Orsováról, Suppanekről (Weseleb hegy töve), Tokajból («Kopasz» bokrai), Bukamazról és Kassáról. Válfa: Orsováról való.

GEN. 2. NEM. LIOCRANUM. L. K.

(λείος = síma, χροάρον = fej; a fejrész símaságára ezelez.)

Syn. 1866. L. KOCH «Die Arachniden Fam. der Drassiden» pag. 2

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 143.

A hátsó szemsor egyenes. A hason a legzőrés mögött semmi köldök. A rágók tove fegyvertelen. A negyedik lábpár hosszabb a többinél. Az alajk az állkapcsok felehosszát eri el. Közepesen alóli alak, mely házakban, leginkább az ember lakta helyisegekben tartózkodik.

SPEC. 1. FAJ. LIOCRANUM DOMESTICUM. (WID.) HÁZI KAZÁRPÓK. HAUS SCHEITELSPINNE.

(domesticum = házban élő; a tartózkodásról)

Syn. 1834. *Clubiona domestica* WIDER «Zool. Misc.» I, pag. 208.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 432.

♀ Elötteste vörössárga, barnás oldalrajzzal; végteste szürke, selymes, szennyes feheres hátmezővel, melynek elejen és közepén egy rövid, sötetes csik áll, ezalatt 5—6 $\wedge$ szerű barnás rajz sorakozik egymásután. Lábai vörössárgák.

A fejmell laposan-domboru, szelesedő, elől elvágott fejrészsel; oldalról tekintve az előtest hátyonala majdnem egyenes, a hosszú, keskeny hátresen túl a nyeleeske fele lecsapott; az egész szörtelen, síma, fénylő; a fejvert kávasan es alig elvasasztva. A mellresz széle finom, barna szegelylyel, beljebb néhány barnás, ekalakú, csillagszerűen elosztott a labak fekvésének megfelelő, elmosódó folt; a hátres barna. A mellvert körded, vörössárga, alig domborodó, síma és csak a szelen módosan szőrös. A rágók sárgászörösek, oly erősek mint az első lábpár ezombja, oldalról tekintve, a homlok előtt ívesen kihajlók. Az állkapcsok egyenesek, elég domboruak, kanalszerűen elkerokített veggel, sárgások és módosan szőrösek; az alajk szelessegenél nem magasabb, az állkapcsok felehosszát érő, elől ívesen elvágott. A tapogató ezombja és térde sárgás, szára es végize vörössárga; a végiz alul több megfekvő, hosszú tüskevel, valamivel rövidebb mint a terd es szár együttveve. A lábak módosan hosszuk erősödő ezombokkal es karesu vegekkel; a lábszárak alul megfekvő, világos, hosszú tüskekkal fegyverzettek; az első lábpár szárán 4 pár tüske. A végtest kissé lelapított, elől ívesen elvágott, különben hossztojasdad, a fem érintett rajzzal. A has világosszürke. A fonok egyenlők, sárgások, kissé kupalakuak.

Az alsó szemsor, felülről tekintve, kissé kihajló, szemei nagyoeskak, egyenlők s a homlok szeletől nem egészen szemátmérőnyire állók; a hátsó sor egyenes, oldalszemei egy kissé kiemelkedő fekete gyűrűbe foglaltak; a két sor oldalszemei több mint szemátmérőnyire egymástól.

A zár három vörösbarna gödröesket mutat, melyek közzül kettő párosan a légzőrés szélére, egy felettök helyezkedik el, a köztök létező tereset egy ∇ alakú vörössárga, síma lemez tölti ki.

Mertekek: ♀ Törzs	6.7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	8 »
IV »	11 »

♂ Kisebb, karcsubb; végteste rajzai kevesbbe kifejtettek; egyebekben a nőstényvel azonos. Tapogatója sárga, kis bunkóval; a terd es száriz egyenlő hosszúsagu, az utóbbi valamivel vekonyabb es külső oldalának a vegen egy kis, voröses, eleshegyes, hegyével a pikkely tove fele horgosan hajlo körmöcskevel; a pikkely

kicsiny, kisse nyújtott kanálalakú, domboru, esücsa fele szőrös; nemzőszerve, jól kidagadva, kitölti a pikkelyt, külső oldalról tekintve egy durva patkóhoz hasonló gyűjtőt mutat, mely sárgásvöröses és a pikkely esücsa fele nyíló.

Mértékek: ♂ Törzs	4·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·5 »
IV lábpár	10·5 »

E ritka póknak csak egy parjat bírom Erdelyből Szász-Vesszősről, hol Bedőházy János házában a lakószobák falán találtam. A pókok este, a gyertya fényénél űztek vadászatukat; augusztusban fogva mind kettő ivarerezt. Pozsonyban Dr. Böckh találta; a példányokat láttam.

SPEC. 2. FAJ. LIOCRANUM KOCHII. N. SP. KOCH K. KOCHS SCH.

(Koch Lajos kitűnő Araneologus tiszteletére így nevezve.)

(VI-ik tábla 157, *a* szemesoport, *b* tapogató oldalról, *c* ugyanaz alulról, *d* mérték.)

♂ Előteste es lábai világos barnássárgák; vegtete szürkés, nemi elmosódó, halvány, sötetes foltozattal, megfekvően szőrös.

A fejmell szivalakú; fejerésze kisse esücsosodó, oldalról tekintve inkább lehajló mint emelkedő. A hátrés igen finom, eléggé hosszú. A mellvert pajzsalakú, barnássárga, gyeren szőrös. A rágók barnássárgák nemepen erősek, eléggé szőrösek; oldalról tekintve tövükkel terdszerűen, módosan kiállók. Az állkapesok szelesek, kisse egymásra hajlók; az alajk nyelvalakú, az állkapesok hosszának felet bőven eléri. A lábak hosszúk, karcsuk, eléggé szőrösek és fegyverzetek. A ezombok felületen két megfekvő, hosszú tűske; az első pár szárán, alul, két sorban öt tűske: három a belső soron; ugyan e lábpár másodvégizen alul három pár tűske; a második lábpár szárán alul három — másodvégizen szintén három pár tűske; a hátsó lábpárok ugyanazon ízein, alul szintén 5–6 tűske. — A vegtést felül-alul egyszínű, különben tojásdad, elől kisse keskenyedett; a fejmellhez képest kicsiny.

Az alsó szemsor alig észrevehetőleg — a hátsó behajló. A hátsó sor középsői sokkal távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor középsői feketek s nagyobbak mint az oldalszemek, az utóbbiak ugy mint a hátsó sor valamennyi szeme opalizáló. A két sor oldalszemei érintkeznek.

A tapogató elég erős; pikkelye esücsosan kanálalakú, külső szelen egy ujjszerű mellek pikkelylyel; a terdz vastagságánál kevesse hosszabb, a száríz a terduel rövidebb, egyszerű, fegyvertelen. A nemző szerv igen jellemző; a meglehetősen lapos gyűjtő hátul kigyózó esővé alakul, mely eső lassankent egy kanyarosan — horgos, finom hegybe vegződik.

Mértékek: ♂ Törzs	5·2 $\frac{m}{m}$
fejmell	2·6 »
I lábpár	8 »
II »	7·2 »
III »	6·9 »
IV »	9·9 »

♀ Ismeretlen.

Ezt az igen érdekes fajt festver öcsöm Vlkolinszky Jenő, a selmeczbányai akadémia polgára ugyan csak Selmeczbányán találta s beküldötte. A Liocranum-nem eddig csak három fajt számlal u. m. a megelőző fajon kívül meg *L. celans* Blackw. es *gracilipes* Blackw. (lásd Thorell «Remarks.» pag. 435 et 436) s az inent említett kettő ketes, ugy, hogy eddig csak a *L. domesticum* Reuss volt egyedüli képviselője a nemnek. Az itt leirt faj tehát mindenkepen becses. Dr. Koch L. úr, a Csöszövök kitűnő ismerője in. litt. megjegyzi «n. sp. von *L. domesticum* spezifisch verschieden.»

GEN. 3. NEM. ANYPHAENA. SUND.

(ἀνυφαίνα = szövetet felbontani, fejteni; feltünőbb hálózat hiányára czéloz.)

Syn. 1833. SUNDEVALL «Conspectus Arachnidum» p. 20.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 143.

A vegtest hasfelen, a légzőres előtt egy köldök. A hátsó szemsor behajló. Az állkapcsok domborúak, semmi behorpasztással. Egy alak. Leginkább fákon, jelesen tölgyfákon tartózkodik s a leveleken üzi vadászatát.

SPEC. 1. FAJ. ANYPHAENA ACCENTUATA. (WALCK.) JEGYES BONTÓPÓK. GEZEICHNETE TRENNSPINNE.

(accentus = a hangsúly jegye; a végtest sötét jegyére vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranca accentuata* WALCKENAER «Faune Paris» II, pag. 226.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 204.

♀ Elötteste vorössessárga, két szeles, áttört, barnás csikkal. Végteste szürkes, felülete közepen világosodó, a központban egy X alakú barna jeggyel. Zömök alak, szeles, kissé lelapított vegtesttel, meglehetősen karsu voröses-sárga lábakkal.

A fej mell vaskos, mellresze szelesedő, különben a fejreszszel összefolyó; az egésznek a közepe világos vorössessárga, kettől a szemektől eredő s végig futó két szeles, barnás sáv által szegelyezve; a sávok a mellreszen helyen közön világos enyesző foltokkal; az egész kopasz. A mellvert körded, kissé domborodó, szelein gyeren szőrös; sárgás. A rágók rövidék, az első lábpar czombjánál gyengébbek, szőrösök, sötétebb vorössessárgák, oldalról tekintve módosan resüntösen előrcállók. Az állkapcsok sárgások, egyenesek, elkerekített vegekkel, belső szelők az aljukhoz kepest kissé kivágott; az aljuk sötétebb, az állkapcsok fele hosszát felül mülja, elől keskenyedő elnestszett, közepe táján kissé hasas. A tapogatók sárgák; a végiz gazdagon szőrös, oly hosszú mint a szár és terdiz együttveve; a szárizen felül néhány fekete serte. A lábak karsúk; czombjaik felül, száraik alul fekete, hosszú tüskékkel fegyverzetek; az első pár szárán oldalt, elől két tüske, alul két pár tüske; valamennyi tüske barnás gomboeskából indul.

A vegtest szelesen tojásdad, kissé lelapított; hasfele világosszürke; a fonók és a légzőres között es közepe táján egy egyszerű bemélyedesű harántfekvő köldök, melynek parkányán a szőrozet csillagszerűen, vegevel a melyedesbe irányozva áll.

Az alsó szemsor kihajló, oldalszemei kissé tojásdadok, középszemei nem egészen szemátmerőnyire a homlok szelétől; a hátsó sor módosan behajló, az alsónál tetemesen hosszabb, középszemei közelebb egymáshoz, mint az alsó sor középszemeihez; a két sor oldalszeme bőven szemátmerőnyire egymástól.

A zár egy vorosbarna keretbe foglalt egyszerű s hasitekszerű bemélyedés, mely a nyeleske felé kissé tágul.

Mertekek: ♀ Torzs	8	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	2·4	»	
I lábpar	11	»	
IV »	9	»	

♂ Karsu, hosszúlábú; a vegtest rajza eles; az előtest sávjai tetemesebbek; a has közepe es az oldalak barnásak s az utobbiak mintegy keretet kepeznek a hatfel világos közepe körül. A sárga tapogató, sajátszerű fekete szőrozettel. A czomb töve elől előre irányozott, szakállszerűen álló, fekete, hosszú szőrökkel, melyek tovuknel vekonyabbak; a száriz felületen egy hasonló szőrökből álló ecset (rendesen megkopva

vagy letördelve); a terdiz legesücsán szinten néhány ilyen szőr; a száríz külső oldalán azonkívül egy sor hosszú szőr, végén egy kurta, hajlott, tompa és vörösbarna nyujtvány; a pikkely kanálalakú, barnás, módosan szőrös; domboru; — nemzőszerve egy kidagadó, felületen szemeses gyűjtőt mutat, mely előlről szélesen behasított s a behasítás folytán keletkezett külső és gyengébb fel csücsán egy igen finom, horgosan görbült, vörösbarna, hegyes nyujtványt visel.

Mertekek: ♂	Törzs	6.5 $\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	3	»
	I lábpár	15	»
	IV »	11	»

E fajt ivaréretten mint kora tavaszi alakot ismerem s rendszeren tölgyfákról szedtem lerázás segítségével, hol a leveleken lappangott, s leesés közben lábait úgy szeljelterpesztgette, hogy egészen laposan felfeküdt. Szövetét nem ismerem.

Lelhelyei, magyar részeken: Doroszló, Bogojeva, Illok, Pancsova tavaszkor; továbbá Alsóhámor (Borsodmegye) nyár derekán fejletlen állapotban, Budapest (Muz. gy. Pável János a «Csillagvölgyből» egy fejlett ♀ júliusban.)

GENUS 4. NEM. CLUBIONA. LATREILLE.

(*Κλίων* = ág, *βίωω* = élni, — de lehet *Κλιώσις* = szövet. fonal, *βίωω* = élni; leszármaztatása nem biztos; THORELL *Κλιώσις* = kalitkát tart valószínűnek; mind a három az életmódra találma, a mennyiben e nem alakjai gyakran az ágak levelein, szőtt zacsókban, tehát mintegy kalitkában tartózkodnak.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, pag 134. (ad part.)

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 144.

A hason semmi koldók. Az alakj két harmadát eri el az állkapcsok hosszának. A negyedik lábpár a leghosszabb. Az elősoroltak egyedüli általános értékű ismertető jegyei e nemnek. Alig közepes nagyságú, hosszukás alakok, erős előtesttel, melyek különféle módon összeszőtt vagy szövettel borított levelekben, kergek, sőt kövek alatt is laknak, igen gyorsak, veszedelem perezében szökve hagyják el rejteköket s a földre esnek, a nélkül, hogy fonalfejteshez folyamodniának. A fajok megkülönböztetése szerfelett nehéz es igen nagy gyakorlottság mellett biztos szemmertekeket igényel.

SPEC. 1. FAJ. CLUBIONA CORTICALIS (WALCK.). KÉRGEZŐ KALITPÓK. RINDEN-KÄFIGSPINNE.

(cortex = corticalis = kérgi; a tartózkodásáról.)

Syn. 1802. *Aranca corticalis* WALCKENAER «Faun. Paris» II, p. 429.

Vide: THORELL «Remarks» p. 225.

♀ Előtest és állkapcsok vörössárgák. A végtest szép rajzzal: felülete elejen es közepen egy biborbarna, hasitekszerű csik, mely a végtest közepe táján tühegyesre kifut, körulte a ter világos sárgásfeher es szépen, csipkesen szegelyeztetik a biborbarna oldalak által, melyeknek a színe a fonók felett is összeer. A has sárgásfehér. A lábak vörössárgák.

Jellegei: A hátsó sor szemei egymás között egyenlő távolságra. A fejmell hosszabb, mint a negyedik lábpár szára es térde együttve. A negyedik lábpár szárán, felül, semmi tüske.

A fejmell egy darabból való, de a fejrész kissé keskenyedő, felülről tekintve tehát kivalik, a hátsó kurta, fekete; a mellrész szele finom feketés szegélylyel; a mellvert keskeny, oly széles mint a harmadik

láb csipője. A rágók az első lábpár czombjánál alig vastagabbak, oldalról tekintve fűvüktől kezdve módosan, laposívesen, nem terdszerűen kiálló. Az állkapcsok elől módosan lapiezkásan szélesedők, az alajk rendes, kissé hasas, mindkettő vörössárga. A tapogató sárga, végíze kefeszerűen szőrös, valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak arányosak; a két első pár végíze gyenge talpkéfével; a harmadik lábpár szárán alul két tüske, minden czomb felületén négy-négy tüske, az első és második lábpár szárán alul két-két pár tüske. A végtest elől elnetszett, hátul esüesos, karesú. A fonók, a végtest végén állva, barnássárgások, az alsó pár vastagabb.

Az alsó sor középszemei több mint fel átmerőnyire a homlok szelétől állva valami kévessel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, a sor a kihajlásra hajlandó; a hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól, középsői az alsó középsőktől csak valamivel kisebb távolságra mint amazok egymástól.

A zár egy vörösbarmás, szélességénél sokkal magasabb terese, melynek felső részén (a nyelecskefelé) egy vese alakú haránt benyomás, alsó szelén (a légzőrés szelén) két kis kerek dudorodás látható, melyhez a felső benyomástól egy barázda vezet.

Mertekek: ♀ Torzs	7—8	<i>m</i> / _m
fej mell	3	”
I lábpár	5·7	”
IV ”	8	”

♂ Elöttem ismeretlen.

E ritka szépségű fajt csupán csak egyszer gyűjtöttem, mint kora őszi alakot: Selmezbányán a híres Kálvária hegyen, hol bazalt törmelek alatt kevés számban tartózkodott.

SPEC. 2. FAJ. CLUBIONA TRIVIALIS. (L. K.)¹ KÖZÖNSÉGES K. GEWÖHNLICHE K.

(trivialis = közönséges; az előfordulásról.)

Syn. 1841. *Clubiona trivialis* C. Koch «Die Arachn.» X, p. 132. Tab. 359. f. 844.

Vide: THORELL «Remarks» p. 225.

♀ Kicsiny. Elötteste vörössárga, végteste halvány szürkéssárga; lábai halvány szalmasárgák; szemei sárgások.

Jellegei: A hátsó sor középszemei sokkal távolabbra egymástól mint e sor oldalszemeitől; kétszer oly távol egymástól, mint az alsó sor középsőitől. A negyedik lábpár másodvégíze kétszer oly hosszú mint az első lábpárnak ugyanazon íze. A fejmell valamivel hosszabb, mint a negyedik lábpár szára a térdizel együtt. A harmadik lábpár szárán, alul, egy tüske.

A fejmell vastos, egy darabból való, mellrészé alig szélesedő; fejerésze a hátsó középszemek között a hátrés felé kissé esatomásan behorpasztott, vörössárga, a szemek teren gyengén sötétedő. A mellvert a harmadik lábpár csipőjénél valamivel szélesebb, különben keskeny, hátul esüesos; szőrös. A rágók rövidek, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak, fűvük duzzadt a homlok előtt kiálló, meglehetősen, szőrösebb, vörössárgák. Az állkapcsok sárgások, elől igen tetemesen lapátformán kiszélesedők, közepükön karesuk, együttesen lyraszerű kihajlásuak; sárgások; az alajk valamivel sötétebb, domboru.

A tapogató sárgás; végíze tüskékkel elegyesen szőrös, nem hosszabb a szárnál. A lábak közül az első pár aránylag rövidke, talpkéfeje egészen a térdizig terjed. Az első lábpár szárán alul semmi tüske (?). A végtest kissé lekaptott, elől elvágott, közepén túl a legszélesebb, hátul esüesosodó; felülete elején egy határozatlan vöröses foltoeska. Az alsó fonópár a felsőnél vastagabb.

Az alsó szemsor, a homlok szélére tolva, egyenes, szemei egyenlő távolságra, körülbelül szemátné-

¹ Az I. kötet jegyzékében «*C. pallens*» synonym alatt elősorolva.

rönyire egymástól, a sor rövidebb a hátsónál; a hátsó sor egyenes, a középszemei közötti távolság majdnem kétszer nagyobb annál, a mely a közép és oldalszemek s e sor és az alsó sor középsői között letezik.

A zár egy egyszerű, kerekded nyílás, melynek szelei vöröses-barnak s mely alsó szelén (a légzőrés mellett) csúcsosan kivágott.

Mértékek: ♀	Törzs	5	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	2	»	
	I lábpár	5·2	»	
	IV »	7	»	

♂ Tapogatója Dr. Koch L. (Drassiden p. 307.) szerint: «A negyedik íz kívülől egy széles, elől elkerékített, fenyves nyújtványnyal; pikkelye oly hosszú mint a 3-dik és 4-dik íz együttvéve, erősen boltozatos, egyenes oldalakkal, elől elnieszett, felületen és oldalt gyéren, a csúcsán sűrűn szőrös.

Mértékek: ♂	Fejmell	2	$\frac{m}{m}$
	I lábpár	5	»
	IV »	6	»

♂ Példányt nem láttam.

♀ Csak egyszer találtam mint tavaszi alakot a Mehádia feletti «Damoclet» hegyesücs legtetetjén, egy kő alatt (tehát a bükk tenyészvonalá felett), Dr. Zimmermann (Limburg) gyűjteményében a magyar Tátrából, meghatározta Dr. Koch L.

SPEC. 3. FAJ. CLUBIONA MONTANA. L. K. HEGYI K. BERG. K.

(montana = hegyi; a tartózkodásról.)

Syn. 1867. *Clubiona montana* L. K. «Die Arachn. Fam. der Drass.» pag. 308.

♀ Előteste barnássárga, feje lassanként füstösödő, elől sötét; rágói sötétvörösbarnák. Végteste elől élénksárga, hátul bíborbarnásba átmenő, eleje közepén egy ily színű elmosódó hosszcsík; hasa élénksárga. Lábai sárgák.

Jellegek: A hátsó szemsor középsői távolabbra egymástól mint az oldalszemektől. A háthasíték hosszú. A rágók simák. A fejmell hosszabb mint a IV-dik lábpár szára és térde együttvéve. A harmadik lábpár szárán, alul, több tövis, a negyedik párén, felül, semmi tövis.

A fejmell majdnem hengerded; oldalról tekintve, a nyelecskétől igen szabályos, módos ívben emelkedő; hátresétől több, küllőszerűen oszló barázda sugárzik szerte.

A mellvért hosszpajzsalakú, sárga, gyéren szőrös. A rágók vaskosak, fénylők alig egy-egy szőrrel, oldalról tekintve körtvealakúak, tövükkel tetemesen térszerűen kidomborodók. Az alkapesok barnászörösek karesúk. A tapogató sárga, végíze alig egy kevéssel sötétebb, gyéren szőrös, valonivel rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak karesúk, elég hosszúk: az első pár szárán, alul, két pár, — másodvégizen, szintén alul, egy pár megfekvő, hosszú, barna túske; a második lábpáron hasonlóképen; a harmadik lábpár szárán alul két túske, oldalt ugyanannyi; a negyedik lábpár szárán két oldalt két-két túske; a harmadik és negyedik lábpár másodvégizei, alul, oldalt és végök körül több túskevel.

A végtest hossza-közepén a legszélesebb, hátul csúcsosodó. A fonók egyenlő hosszúságúak, az alsó pár közel háromszor oly vastag mint a felső pár.

Az alsó szemsor egyenes, szeméi egyenlő távolságra egymástól, kevesebbre mint szemátmérőnyire a homlok szeletétől. A hátsó sor hosszabb, középsői valami kevéssel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, de sokkal távolabbra egymástól mint az alsó középsőktől.

A zár egy elesen határolt, laposan domboru, majdnem kerek, vörössárga terese, mely közepe táján két, alig feltunó dudorodást visel, a légzőres felől pedig harántul benyomott.

Mertekek: ♀ Torzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·8 »
I lábpár	6 »
IV »	8 »

♂ Kisebb, igen karesű, sötétebb alapszínű előtesttel, kevésbé füstös fejrésszel. Végteste barnásvörös. A tapogató vörössárga, szára nem rövidebb a terdnel, felülről tekintve szivalakú, szélesedő, külső oldalának esése a szivalakból kinyulik s egy, szélessegenel hosszabb, vastkos, elől hüvelykszerűen eltompított, sötét-színű nyújtványt alkot. A pikkely kanálalakú, esücsüm szőrös; a nemzőszerű gyűjtője hengeres, vörösbarna, elől nyitott; tövétől egy igen finom, sarlóhajlású, hegyével befele nező, serteszzerű embolus indul, mely előre irányozott s a gyűjtőre megfekszik.

Mertekek: ♂ Torzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·7 »
I lábpár	7 »
IV »	8 »

Az egyetlen szép párt mint kora őszi (szeptember) alakot kövek alól Kormoczbányáról ismerem.

SPIC. 4. FAM. CLUBIONA HOLOSERICEA. (DE GEER.) SELYMES K. SEIDIGE K.

(holosericeus = selyemszörű, fényű az újabbkori terminológiához tartozik. A sericeus a «Ser» től származik, egy ókori néptől, mely selyempáráról volt nevezetes.)

Syn. 1778. *Aranca holosericea* DE GEER «Memoires» VII, pag. 266.

Vide: THORELL «Remarks» p. 217.

♀ Előteste vörössárga, fejezése vörösbarnába átmenő, a rágók igen sötét vörösbarnák; a fejresz egészen megfokvő, rövid, selymes szőröskekkel ugyanmíra borítva, hogy barnulása csak borszeszben tűnik elő. A végtest sárgás, zöldesszürke selymes szőrözettel borított. A lábak sárgák.

Jellegei: Az alsó szemsor középszeinei közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez. A negyedik lábpár első végze hosszával hosszabb az első lábpárnál. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára a terddel együtt. A harmadik lábpár szára alul két tövissel. A hátrés igen rövid.

A fejmell igen vastkos, majdnem hengeres, elől lapos-ívesen elvágott; fejezése a mellreszszel tokeletesen összeforrott, oldalról tekintve az egész igen laposan és egyenletesen íves, hátul alacsonyabb. A mellvert keskeny, a III lábpár esipőjénel nem szélesebb, de majdnem kétszer hosszabb, sárga, szőrös. A rágók vastkosak, az első lábpár ezombjánál sokkal vastagabbak, oldalról tekintve a homlok előtt terdszerűen ki- és ívesen előre állók, sötét vörösbarnák, töveik belső oldalán kevés hosszú szőrrel, — durván harántranzoltak. Az állkapesok hosszúk, vörösbarnák, elől, kívül elkerekítve, befele resumfősen elvágottak, lapúzkások, közepökön igen karesűk; az alajk vörösbarna, elől kivágott, mindjárt kezdettől íves oldalakkal, az állkapesok hosszának kétharmadát alig eri el. A tapogató sárga, végze vörösödő, fűskekel elegyesen bőven szőrös, a szárnál hosszabb. A lábak elég hosszúk, az első két pár végzeim erős, sötét talpkéfe, a hátsó két páron a kéfe igen jelentéktelen. A ezombok alul fegyvertelenek, a többi íz (a két hátsó lábpárat kivéve) felül fegyvertelen. A két első lábpár ezombja felületen negy-negy, a többin öt-öt tövis; a két első lábpár szárán alul két-két pár tövis, a harmadikon kettő, a negyediken három. A két hátsó lábpár másodvégzei koroskörül több tövissel.

A végtest majdnem hengerded, hátul esütesos, a has sárgás. A fonók sárgák; a végtest csucsán állva, a felső pár valamivel hosszabb az alsónál s emel sokkal karesubb.

Az alsó szemsor középsői nagyobbak, majdnem egészen a homlok szelén állók s közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez; a hátsó szemsor hosszabb az alsónál, behajló, középszemei távolabbra egymástól mint az oldalszemektől s kétszer oly távolra egymástól mint az alsó sor középsőitől.

A zár egy vörösesbarnás majdnem kerek térese, mely a legzörös széleig terjedve, itt párban álló, két egyszerű, kerek, kis nyílást mutat.

Mertekek: ♀ Törzs	11	$\frac{m}{\mu m}$
fejmell	4·2	»
I lábpár	10	»
IV »	12·7	»

♂ Elöttem ismeretlen. Koch L. szerint («Die Arachn. Fam. der Drassiden» sub. C. phragmitis XIII. tábl. 203, 204. id.) a tapogató szára egy egyszerű, nem ágas nyújtvány által különböznek a C. pallidula himetől.

E fajt eddig teljes biztossággal csak Doroszrólól ismerem, hol kora tavasszal a C. pallidulával közös lelhelyeken, de ritkábban fordul elő.

SPEC. 5. FAJ. CLUBIONA PALLIDULA. (CL.) HALAVÁNY K. BLASSE K.

(pallidula ab pallida = halavány a színe vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus pallidulus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 81.

Vide: THORELL «Remarks» p. 213.

♀ Színe es nagyságra nevezé változó. Legtöbbször az előtest halvány sárgás, sötetető fejjel es sötet rágókkal; a végtest zöldesszürke, selymes, megfekvő, finom szőrözettel borított, a szőrözet alatt barnas-vörös. A lábak halványsárgák fekete tüskekkal gyeren fegyverezve.

Ritkán az egész állat sötet vörösbarna, vörössárga lábakkal.

Jellegei: Az alsó szemsor egyenes, a hátsó kömnyeden behajló es hosszabb; az alsó sor szemátmerőnyire a homlok szelétől. Az alsó sor középszemei e sor oldalszemeinél nagyobbak s a szemek közötti távolság egyenlő; a hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár terd- es szárize együttve. Az első lábpár másodvegrize több mint fele hosszát teszi a negyedik lábpár ugyanazon izenek. A harmadik lábpár szárán, alul, két tüske.

A fejmell vaskos, majdnem hengerded, mellreszeben alig táguló, fej- es mellresz tökéletesen össze-forrott, az előbbi elől elvágott es elmosódva barnuló; a hátrés szűk s a 3-dik es 4-dik lábpár fele barázdákat boesát. A mellvert hossztojasdad, szelén, a csipők beigtatasa előtt s ezeknek megfelelően behorpasztott, szemnyessárgás, finoman szőrös. A rágók vörösbarnak, az első lábpár czombjainál sokkal erősebbek, oldalról tekintve ivesen es igen tetemesen a homlok előtt kiállók. Az allkapesok hosszúk, vegeiken lapiczkasok, közepokon karesubbak, sárgások; az alajk sötetebb. A tapogató halvány sárgás; vegrize sötetető, alsó felén gazdag szőrözettel s e között fekete sertetüskevel, oly hosszú mint a száríz. A lábak halványsárgák, valamennyim a két vegez alján fekete talpkefe, mely a két első paron tovább terjed mint a két utolsón; a czombok, alul, a többi iz felül fegyvertelen, a terdek felső csucsán egy erősebb serte. Az első lábpár czombján rendszeren negy rendetlen állású tüske, a száron két pár, a másodvegrizen egy pár. A végtest elől kisse elnestszett keskenyebb mint közepe táján, hol hasasodlik, a vege esütesosodó; egészben vege csak kevéssel szelesebb a fejmellnel. A sárgás fonók a végtest legvegen; hengeresek; a felső pár az alsónál valamivel hosszabb es vekonyabb.

A zár egy vörösbarnás terese, mely szemesesen durva, és két S^2 zerü benyomás által jellemeztetik, mely a nyelecske felé ágazik szejjel s szorosan a legzöres felett áll.

Mertekék : ♂	Törzs	10·6	$\frac{m}{\mu m}$
	fej mell	4·5	»
	IV lábpár	12	»
	(legnagyobb).		

♂ Nagyságra nézve rendkívül változó (5—9·5 m. törzshossza) úgy szívre nézve is. Karesubb a nősténynél, lábai hosszabbak, talpképei világosak. A tapogató sárga, pikkelye kissé füstös; czombíze felületének végén három fekete túske, a száríz vastag s rövid, végének külső oldalán egy nyujtvány, mely a végén két rövid ágra oszlik, az ágak a pikkely fele hajlók, tompák; pikkelye rendes kanalakú, domboru; nemzőszerve barnavörös, neha sárgás, jól kidagadó gyűjtöt mutat, melyen egy belformára kígyózó, domboru szalag látható, a végén egy rövid, horgosan görbült, hegyes nyujtvány látható.

Mertekék : ♂ (Nagyobb)	Törzs	9	$\frac{m}{\mu m}$ ebből
	fej mell	4	»
	IV lábpár	13	»
	(Kisebb) törzs	5	»
	fej mell	2·8	»
	IV lábpár	8	»

Mint kora tavaszi és nyári alak kertekben, bokros helyeken, nádasok szélén, egyáltalán bujább növényzetben található, hol leveleket, majd eső alakra, majd teknősen összeszövéget (lásd I. köt. III. t. 58.) a melyekben nappal elrejtőzik, hogy estefelé a környeket összebarangolja. El rejtbe rakja le petéit is, melyeket finom szövetbe burkolva őriz; a fiak kikeleség egészen elzárja a rejtet. Párzását nem ismerem.

Előfordul: erdélyi részekben Szász-Vesszősön, Kolozsvár, Szamosfalva, Parajd, Szeben körül; magyar részekben Doroszlón (különösen tavaszkor a nádasok szélén), Apatinban, Palánkán, Illokon, Tokaj körül (a Rukamaz felőli legelők tölgyen szép barna változat), Diósgyőrben, Luesivnán, Nagy-Varadon (Muz. gy. Mocsáry S.), Budapest körül (Muz. gy. Pével János).

SPEC. 6. FAJ. CLUBIONA TERRESTRIS (WESTR.) FÖLDI K. ERDEN K.

(terrestris = földi; a tartózkodásról.)

Syn. 1851. *Clubiona terrestris* WESTRING «Förtecken» p. 49.

Vide: THORELL «Remarks» p. 222.

♀ Fejmelle barnászörös, sárgásszürkés szőrözettel, a fej rész nem sötétedő. Rágói sötét vörösbarnák. A végtest barnászörös, szürkéssárga szőrözettel. Lábai vörössárgák. A has világossárgás.

Jellegek: Az alsó és hátsó szemsor szemei (soronként) egyenlő távolságra egymástól. A fej mell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve. A negyedik lábpár saját másodvégize hosszúságával hosszabb az első párnál. Az első lábpár másodvégize csak felet teszi a negyedik pár ugyanazon ízének.

A fej mell majdnem hengeres, mellrészében alig tágult, elől elkerekített, egy darabból való; oldalról tekintve, a nyelecsketől lapos ívesen emelkedik. A mellvert hosszú-pauzsalakú, vörössárga, elég szőrös. A rágók vastosak, végükön kissé szétállók; oldalról tekintve körtealakúak, tovükkel terdszerűen kiállók, igen keves szőrrel. Az állkapcsok lapiczkasok, elkerekített végűek, közepükön karesűk, barnászörösek; az alajk hasonló színű, az állkapcsoknak fele hosszát bőven túl éri. A tapogatók karesűk; végizük leginkább alul szőrös.

valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak karesuk, nem épen hosszuk; az első pár második végizen, alul, egy pár, szárán, alul, két pár hosszú, megfekvő tüske; a második páron hasonlóképen; a harmadik pár szárán alul és oldalt két-két tüske, a másodikvégizen köröskörül több tüske; a czombok felületen elől 2—3 tüske haránt sorban e mögött két hosszú tüske egymás mögött. A végtest hossztojasdad. A kiálló fonók egyenlő hosszúságúak, a felső pár csak félig oly vastag mint az alsó.

Az alsó szemsor középsői szemátmérőnyire a homlok szélétől, szemátmérőnyire egymástól és az oldalszemektől; az oldalszemek nagyobbak; a sor egyenes. A hátsó sor az alsónál hosszabb, középszelei egymás között oly távolságra mint az alsó középsők a hátsó középsőktől; a szélsők a középsőktől valamivel távolabbra; a sor behajló.

A zár egy világos-sargás, közel négyszögletes térese, melyet oldalt és alulról egy vörössárga keret szegélyez; e keret négy sarkán apró barnás dudorkák láthatók.

Mértékek: ♀	Törzs	8.4 $\frac{m}{mm}$	ebből
	fejmell	3	»
	I lábpár	6.8	»
	IV »	?	

♂ előttem ismeretlen.

A negyedik lábpár példányomon hiányzik s így a reá vonatkozó jelleget bona fide Dr. KOCH után közöltem, ki a fajt megbizonyítja; e jellegek között azonban az is áll, hogy a hátsó sor szemei egyenlő távolságra esnek egymástól, holott példányomnál más a viszony, mit THORELL is észrevett. Mindazonáltal Dr. KOCH e fajt példányom után habozás nélkül annak mondta, a minék leirtam: «Cl. terrestris Westr.» THORELL e faj nőstényét nem ismeré. A zár mindenestre döntő.

Egy példányát Tokajból, a «Kopasz»-hegy kőbányájából ismerem.

SPEC. 7. FAJ. *CLUBIONA COERULESCENS* L. K. KÉKLŐ K. BLÄULICHE K.

(coerulescens — kéklő; a színezetről.)

Syn. 1866. *Clubiona coerulescens* L. KOCH «Die Ar. Fam. der. Drass.» p. 331.

Vide: THORELL «Remarks» p. 224. (§ Cl. brevipes).

♀ Előteste barnászörös. Végteste feketésbarna, friss állapotban kéklő (a szilva hamvára emlékeztető). Lábai vörössárgák. Nagyobb alak.

Jellegei: Az alsó és hátsó sorok szemei (soronként) egymás között egyenlőtávolságra. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára a térdel együtt; az első lábpár másodikvégize fele hosszát teszi a negyedik lábpár ugyanazon izének.

A fejmell egy darabból való, mellrészében módosan szélesedő. A mellvért a harmadik lábpár csipőjénél valamivel szélesebb, vörössárga. A rágók töve vastagabb az első lábpár czombjánál, oldalról tekintve a rágók inkább ívesen mint térdszerűen, de tetemesen kiállók, vörösbarnák, gyéren szőrösök, finoman harántkarezoltak. Az állkapcsok vörösesbarnák, jelentéktelenül lapiczkásak, az alajk hasonló színű. A tapogató sárgás, végize vöröslő, bőven és tüskékkel elegyesen szőrös, a szárnál sokkal hosszabb; a szár belső oldalán két pár tüske. Az első két lábpár végizei talpkefével; valamennyi czomb felül négy-negy tüskével, a harmadik lábpár szára, alul, 2 tüskével; a lábak a testhez képest vékonyodók. A végtest nagy, az előtestnél sokkal szélesebb, hátul csúcsos. A fonók a test legvégén, környezetökkel együtt sárgások, a felső pár vékonyabb.

Az alsó sor szemei majdnem szemátmérőnyire a homlok szélétől, egymás között egyenlőtávolságra, mely egy szemátmérőnél valamivel kevesebb, a sor egyenes; a hátsó sor hosszabb az alsónál, kömvedén behajló, szemei egyenlőtávolságra egymástól.

A zár sajátos alkotású: egy hátrafele irányozott, vastagtövű, felálló nyujtvány, mely finoman szőrös, a végén pedig két sárgászörös, szörtelen borda köze van foglalva.

Mértékek: ♀	Törzs	18	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	3.8	»
	I láb pár	9	»
	VI »	11	»

♂ Előfem ismeretlen.

Mint tavaszi alakot egyszer találtam Palánkan a «Gaja-Mándra» nevű erdőrészben egy a földön heverő fahasab alatt.

SPEC. 8. FAJ. *CLUBIONA LUTESCENS* WESTR. SÁRGÁS K. GELBELICHE K.

(luteus, innen lutescens — sárgás, jelesen a színezeti élénkség értelmében.)

Syn. 1951. *Clubiona lutescens* WESTR. «Förteckn» etc. p. 49.

Vide: THORELL «Remarks» p. 221.

♀ Az előbbinél kisebb faj (8 $\frac{m}{m}$ törzs), aránylag gyengébb előtesttel. Előteste egyszínű vöröses-sárga, sötétebb rágókkal. Végteste vörössárga, lábai emel valamivel halványabbak.

Jellegei: A hátsó sor középszemei távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól. A negyedik láb pár másodvégigének két harmadával hosszabb az első párnál. A végtest szőrözete sárgás. A fej mell oly hosszú, mint a negyedik láb pár szára a térdel együttve.

Fejmelle szélességénél egy harmaddal hosszabb, majdnem hengeres, elől ívesen elvágott, mellrésze jelentéktelenül szélesedő, a fejrészszel összeforrott, jelentéktelen hátréssel. A mellvért keskeny, a harmadik láb pár esípójénél valamivel szélesebb és bőven kétszer hosszabb, bőven szőrös. A rágók az első láb pár czombjánál valamivel vastagabbak, sötét sárgászörösek, szemesesen durvak, gyéren szőrösek, oldalról tekintve, a homlok előtt térdszerűen kiállók, végök előtt könnyeden behorpasztottak, egészben kissé előre irányozottak. Az állkapcsok vörösbarnák, elől lapiczkásak, közepökön karesuk, jelesen külső oldalukról nyergesen benyomottak külső végökön elkerekítettek, belső végökön kissé kimetszettek; az alajk vörösbarna töve előtt kissé behorpasztott, hasas oldalakkal.

A tapogató czombja világossárga, a többi íze vöröses; a végíz bőven szőrös, oly hosszú mint a szár és térd együttve. A lábak arányosak, vörössárgák, az első és második láb páron tetemes, a többin semmi talpkéffel; valamennyi czomb felül négy-négy tüskés; a harmadik láb pár szárán alul egy-egy tüske. A végtest hossztojásdad, a végén esücsös; a fonók a végtest esücsán, sötét vörössárgák, a felsők vastagsága alig egy harmadrészet teszi az alsók vastagságának.

Az alsó szemsor egészen a homlok szélére tolva, rövidebb, szemei egyformák és egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor hosszabb, középszemei megkülönböztethetőleg távolabbra egymástól mint az oldalszemektől s egymástól kétszer annyira mint az alsó sor középszemeitől.

A zár egy majdnem szivalaku vörösbarnás, szőrös terese, mely a légzőrés szelét éri s itt egy alakú, felvetett keretű kivágást mutat, mely a két tojócső nyílását körülfogja.

Mértékek: ♂	Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	3	»
	I láb pár	6.6	»
	IV »	8.2	»
	(Emek másodvégíze	2.4	»)

♂ Igen karesu, a végtest az előtesthez képest kicsi, az előbbi majdnem hengeres; hosszú, elenk-vörössárga lábakkal; vörösbarna rágói tetemesen előreirányozottak, nem térdszerűen hajlók, az első láb pár

ezombjánál nem vastagabbak, vegeiken mintegy szétfeszítették, vékonyabbak. A tapogató ízei sárgák; a ezomb felületének vege, harantsorban négy, ez alatt egy fekete túske; a száríz külső oldalán egy sötét-vörösbarna, fénylő, tetemes nyujtvány, mely tompahegyű s hegyével kissé a pikkely tövétől elkanyarodó. A pikkely kamálalakú, hátul keskenyebb mint elől; elől, a külső szélén, kissé kimetszett s e kimetszés táján (felülről és kissé a külső oldalról tekintve) egy vörösbarna, sarlóalakra a pikkely csücsa alá kanyarodó, hosszú köröm látható, melynek vége (a pikkely alatt) horgosan hajlott.

Mértékek: ♂ T rzs	6.5	$\frac{mm}{m}$	ehből
fej mell	3	"	
I lábpár	8.4	"	
IV "	10	"	

Mint nyári alakot e fajt bokros helyeken találtam, Erdélyben Szász Vesszősön; magyar részeken előfordul: Budapest környékén (Muz. gy. Pavel János.) Tapasztalásom szerint ritka.

SPEC. 9. FAJ. CLUBIONA PARADOXA. L. K. ELÜTŐ K. PARADOXE K.

(*παράδοξος* = paradoxus = feltűnő, csodás, váratlan, elütő; a hím tapogatóján létező feltűnő szervezetre vonatkozik.)

Syn. 1867. *Clubiona paradoxa* L. KOCH «Die Drassiden» p. 342.

Vide: THOBELI «Remarks» p. 224. Note 1.

♂ Előteste sárgásbarna, a fejrész felé lassanként sötétbarnába átmenő; végteste vörösbarna, oldalai-ban sok világos, pontszerű folttal; hasfele világosabb. A szőrözet szürkésfehér.

Jellegei: az alsó szemsor szeméi egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor középszemei távolabbra egymástól mint e sor oldalszemeitől; a két sor oldalszemei egy szemátmerőnyire egymástól, mindegyik egy kis dudorodáson állva; az alsó sor oldalszemei kördedek. A fej mell olyan hosszú, mint a negyedik lábpár terd és száríze együttvéve. A rágók nem szögletesek.

A fej mell egy darabból való, elől alig keskenyedett, oldalai-ban elkerékített, hátul és oldalai-ban meredek, fényes, finoman, gyéren szőrös; a szőrözet sárgásfehér. A rágók vörösbarnák, oly hosszúk mint az első lábpár másodvegyze, tövükön valamivel vastagabbak mint az első lábpár ezombja, előre irányzottak, kevésse boltozatosak, külső oldalukon egyenesek, belső oldalukon kissé szétvetettek; csipő-körmük tövétől végeig egyenletesen hegyesedő. Az állkapcsok előre felé igen szélesedők, külső sarkuk elkerékített; az alajk az állkapcsoknál $\frac{1}{3}$ -dal rövidebb, keskeny, elől kissé kivágott; mind a két rész sötét sárgabarna, elől kissé áttetszően világosodó. A végtest elől kissé elnetszett, közepén legszelesebb, hátul csücsbe végződik, kevésse fénylő. A lábak barnássárgák, a IV metatarsusa $\frac{2}{3}$ részével hosszabb az egyenlő hosszúságú két első lábpárnál. Semmi talpkefe.

A tapogató negyedik íze külső oldalán egy igen sajátos nyujtvánnyal, mely magánál az íznel sokkal nagyobb (ezért «paradoxa»). E nyujtvány hosszúkas, gömbölyű, igen fényes, kékbejártzó-fekete; fölfele egy rövid, elől kissé kivágott karajt bocsát, alul egy hosszú, be- és fölfele görbülő sarkantyut ereszt, mely csücsán kétágú; a pikkely tövétől hegyéig egyformán széles, csücsán lenyomott, felületén gyéren, csücsán tömötten szőrös.

Mértékek: ♀ Fej mell	2	$\frac{mm}{m}$
I lábpár	4.5	"
IV "	5	"

♀ ismeretlen.

Orsova tájékaról gróf Kayserling gyűjteményében. Leirta Dr. Koch L. Peldányokat nem láttam.

SPEC. 10. FAJ. CLUBIONA FRUTETORUM. L. K. BOKOR K. BUSCH K.

(frutex = bokor; a kedvenc tartózkodásról véve.)

Syn. 1866. *Clubiona frutetorum* L. KOCH «Die Arachn. Fam. de Drass.» p. 344.

Vide: THORELL «Remarks» p. 216.

♀ Előteste vörössárga, végtete szürkessárga; a lábak vörössárgák. A *C. lutescens*-nel valamivel kisebb.

Jellegei: A hátsó szemsor középsői távolabb egymástól mint az oldalszemektől. Az alsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól. Az első lábpár másodvégize csak felig oly hosszú mint a negyedik páré; a negyedik pár egész másodvégizével hosszabb az első párnál. A fejmell oly hosszú, mint a IV-dik lábpár szára és terde együttvéve.

A fejmell egy darabból való, módosan fejlett, közepe táján módosan táguló, elejen ívesen elmetezett, hátul elkerékített, vörössárga; a fejrész csak a szemek táján egy lehellettel barnább. A rágók vörössárgák. A mellvert keskeny — oly széles, mint a 3-ik lábpár csipője hosszú, vörössárga. A rágók tövüknél valamivel vastagabbak az első láb ezombjánál, kevéssel hosszabbak az első lábpár másodvégizénél; oldalról tekintve igen módosan terdszerűen ki — különben függőlegesen állók, gyeren szőrösök. Az állkapcsok lapiczkások, közepök módosan karesú, sárgavörösek; az aljuk hasas, barnább, tövénél kissé keskenyebb mint vegefele. A tapogató sárga, végize szőrös, sertekkel elegyes, a szárnál hosszabb, de rövidebb mint a szár és terd együttvéve. A lábak általában arányosok; az első pár kissé rövidülő; az első két pár végizei módos talpkefével; a ezombok felülről, a végök fele, harántsorban álló három és ez alatt egy tüskével; a harmadik lábpár szára, alul, egy tüskével.

A végtest csücsösen tojásdad, selymes; a fonók a végén állanak vörössárgák, a felső pár, töven, felakkora vastagságú mint az alsó.

Az alsó sor szemei közül a középsők egészen a homlok szelén állanak; valamennyi egyforma távolságra egymástól; a felső sor majdnem egyenes, behajlásra hajlandó, középszemei távolabb egymástól mint az oldalszemektől s nem egészen kétszer oly távol egymástól mint az alsó sor középszemeitől; a sor hosszabb az alsónál.

A zár egy vörösesbarna, tojásdad, kissé domboru terese, mely a legzöresteri s itt egyszerűen ∞ alakra kivágott (a kivágás szelei ninesenek keretszerűen felvetve).

Mertekek: ♀ Torzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	7 »
IV. »	7 »

♂ Kisebb, karesűbb, aránylag hosszabb lábakkal, rágói vörössárgák, egyenesek, tovik nem terdszerűen kiálló; az első lábpár ezombjánál sokkal vékonyabbak. A végtest igen keskeny, az előtestnel nem szelesebb. A tapogató sárga; ezombján, felül a végén egy pár, alatta egy tövis; a száriz külső oldala végén kettős nyújtvány, mind a kettő tompa, sötétbarna, fenyés, az alsó gyengébb a felsőnél, elágazásuk mindjárt a tövénél kezdődik.

Mertekek: ♂ Torzs.	4.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.2 »
IV lábpár	6.5 »

Mint nyári alakot Tokaj környekeről, a Rakamaz felőli legelők tölgyeiről ismerem, hol korlatolt számban fordult elő (a nemzeti muzeum gyűjteményében néhány ifjú nőstény Budapest és Ungvár környekeről, melyek azonban ketesek, a memyiben a zár meg ninesen kifejlődve).

SEEC. II. F. 11. CLUBIONA BREVIPES¹ (BL.) RÖVIDLÁBÚ K. KUTZBEINIGE K.

(brevis = kurta rövid, pes = láb; a lábalkotásról.)

Syn.: 1844. *Clubiona brevipis* BLACKWALL «The differ. numb. of eyes» p. 603.

Vide: THORELL, «Remarks» p. 224.

♀ Előteste vörösbarna, elején feketebarnába átmenve; végteste hát- és hasfelen barnássárga, hátfelen egy sötétebb orsófolttal, mely a végtest hosszának felet nem éri el.

Jellegei: az első szemsor szemei meglehetősen szötszörtak, egymás között egyenlő távolságban; a hátsó szemsor szemei egymás között egyenlő távolságban; az alsó sor oldalszemei kerekdedek, a többi szem kerek. A fejmell olyan hosszú mint a IV. lábpár terd- és szárize együttve. A harmadik lábpár szárán, alul, csak egy tüske.

A fejmell hátul meredek, oldalaiiban majdnem függőleges, fenyves, gyéren, megfekvően szőrös. A rágók vörösbarnák, oly hosszúk, mint az első lábpár szára, e láb ezombjánál sokkal vastagabbak, tövükkel erősen kidagadók, külső oldalaiikon boltozatosak, belső oldalaiikon kissé szétvetettek, végök fele egy sekely benyomással, kissé fénylök, sűrűn, finoman pontozottak, kívül rövidebb szőrözettel, belül és elől hosszabb sertekkel. Az állkapesok sárgabarnák, finom, fekete szegélyvonással; az alajk sárgabarna, töven széles, eleje fele keskenyedve elől egyenesen elvágott, az állkapesoknál $\frac{1}{3}$ -dal rövidebb. A végtest öregebb példányoknál néha inkább vörösbarna színű, egyébként mindenütt megfekvő, gyér, selymes, szürkésfehér szőrözettel fedett. A lábak halavány barnássárgák, a két első lábpáron egy gyér talpkéfe.

A zár egy kisebb, kerek nyílás, inkább horpadás a legzörös fölött, e horpadástól két oldalt, a nyelecke fele, egy egy nagyobb körfogatú, sekely horpadás, melynek külső szele enyésző. A három horpadás meglehetősen egy csücsával a legzörös fele néző ∇ -ben áll.

Mertekek: ♀ Fejmell	2.5	μm
I lábpár	4	«
IV «	5	«

♂ ismeretlen.

Gróf Keyserling gyűjteményében Orsova vidékéről. Ismeretes Szeccziából is. Leírta Dr. Koch L. is: «Drassiden» p. 349. Peldányt nem láttam.

GEN. 5. NEM. CHIRACANTHIUM. (C. K.)

(χίρ = kéz, ἀράκτωρ = tüske, tüskés növény, bogács; a σ^7 tapogatójára vonatkozik.)*Syn.*: 1839. C. Koch «Die Arachniden» VI, p. 9.

Vide: THORELL «On europ. Sp.» p. 145.

Az első lábpár a leghosszabb. Az állkapesok domborúak, közepokon semmi behorpasztás. A hátsó szemsor kisebb-nagyobb mertekben behajló. A hason semmi köldök. A rágók töve fegyvertelen. (A szemek két sorba és három csoportba osztottak). A ♀ tapogatója körmen semmi borda. Életmódra nevez a Clubionákhoz hasonlítva, valamivel lassubbak. A ♀ gömbölyű peteburkait levelekből stb. igen mesterségesen összeszött, hólyagszerű lakásokban örzi.

¹ Az első kötet jegyzékében p. 99. mint *C. fuscula* Westr. elősorolva.

SPEC. I. FAJ. CHIRACANTHIUM ITALICUM. CANESTR. PAV. OLASZ KEZESPOK. ITALIENISCHE HANDSPINNE.

(italicum = olasz; az első lelhelyről.)

Syn. 1869. *Chir. italicum* CANESTRINI ET PAVESI «*Ann. ital.*» in *Atti Soc. Ital. Sc. Nat.* XI, p. 851, (114).

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 208. (in §. Ch. nutrita).

♀ Közepes nagyságon sokkal feljebb való, vaskos alak. Előteste élenk vörössárga, végteste szürkésárga. Lábai vörössárgák.

Fejmelle vaskos, oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve, szélességének egy negyedével hosszabb; fejeresze magasan-íves, elől elvágott, a mellresznel valamivel keskenyebb s emelfogva némileg elválasztott; a mellvert vörössárga, szelén barnuló, pajzsalaku, széles. Rágói vörössárgák, feketős véggel, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak s ugyan e lábpár első végizénél hosszabbak, a homlok előtt kidomborodók s menedékesen előre irányzottak.

Az állkapcsok vörösbarnak, elől lapiczkások, szepen elkerekítettek, közepök táján keskenyebbek; az alajk vörösbarna, elől elvágott, inkább kúpidomu mint hasas. A tapogatók karesúk, vörössárgák, végizük esücsa fekete, a végiz rövidebb mint a szár és terdiz együttvéve. A lábak hosszúk, kopaszok, az első pár végizén tetemes talpkéfe, mely a másodvégizen is majdnem végig folytatódik. A végtestet rendes tojásdad, vastag; felületen a négy mgödör látható; a has egysziműen szürkessárga. A fonók vörössárgák, hengerdedek, a felső pár alig felig oly vastag mint az alsó pár.

Az alsó szemsor szemátmérőnyire a homloktól, középszemei szemátmérőnyire egymástól, három szemátmérőnyire az oldalszemektől; a hátsó sor igen könnyeden behajló, hátsó szemei távolabb egymástól mint az oldalszemektől és sokkal távolabb egymástól mint az alsó sor középsőitől. A szemek emelfogva határozottan három csoportba osztottak, az Epeirina-kéra emlékeztetők. A közepesoport előre szűkülő trapezben elhelyezett. A zár egy egyszerű, magasságánál szélesebb, tojásdad nyílások, mely a légzőrés szelén áll; felette rendszeren két feketes foltocska.

Mertekek: ♀ Torzs	15·5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	6·5	»	
I lábpár	28	»	
IV »	21·5	»	
(többnyire valamivel kisebb.)			

♂ Karesubb, rendkívül hosszulabu, rágói hosszúk, szetágazók, előrenyujtottak, a csipőkorom hosszú, karesu és tühegyes. A végtestet közepen végig néha egy szemnyes-zöldes mező. A tapogató hosszú, karesu; terdize vastagságánál valamivel hosszabb, a szár a terdnel másfelser hosszabb, külső oldala végén egy karesu, a pikkely ala görbülő nyujtványnyak, melynek vége behasított, tehát kettős; a pikkely hátrafelé egy sarlóalakra lefelé hajló, hegyes sarkantyuba végződik, melynek hossza a szár fele hosszának megfelel; a pikkely laposan-kanalalaku, kissé barnult; a gyűjtő egyszerű, lapos.

Mertekek: ♂ Torzs	11·6	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	6	»	
rágók (külön)	5	»	
csipőkorom (külön)	3·8	»	
I lábpár	29	»	
II »	21	»	
III »	16·4	»	
IV »	21	»	

E nevezetes, deli jellegű pók jelesen Erdélyben es különösen Kolozsvár környéken (Városlója) gyakori, hol a sáros árkok növényzeten tartózkodik. A ♀ egy igen terjedelmes, fehér, hollyagszerű zacskót sző,

melyben azután a peteket őrzi; párzás idején mind a két ivar a zacskóban tartózkodik. A zacskó levelek vagy nádszálak közé alkalmaztatik.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Szászvevesszösről és Görgeny Szent-Imréről; magyar részekből Buda környekeről és Doroszlóról is.

SPEC. 2. FAJ. CHIRACANTHUM CARNIFEX. (FABR.) HÖHÉR K. HENKER II.

(carnifex = hohér; a végtest sebszerű rajzáról)

Syn. 1775. *Aranea carnifer* FABRICIUS «Syst. Entom.» pag. 436.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 209, 210.

♀ Előteste vörössárga; végteste szennyes agyagsárga, felulete közepen végig egy vörvörös, hasitekszerű csík, mely az első ingódörpár táján keresztyszerűen tágult. Rágói vörössárgák, füstös veggel. Lábai és tapogatói vörössárgák.

Var. *a.* Rágói és lábai füstbarnák (maxillis atris Fabr.).

A fejmell majdnem hengerded, elől kevéssé keskenyebb, szélessegenél hosszabb, a negyedik lábpar szára és terdzínel (együttvéve) kevéssel rövidebb, jól domború, fejtálaszték nélküli; oldalról tekintve a nyelecsketől lapos-ívesen emelkedett. A mellvert pajzsalakú, közepen sárgás, szélei felé lassanként barnuló. A rágók a második lábpar másodvégizenél alig rövidebbek, karesuk, végeiken igen módosan szétvetettek. Az állkapcsok sárgák, lapiezkúsan nyújtottak, egyenesek, elől elkerekítettek; az alajk kissé sötétedő, az állkapcsok felehosszát feljúlmutlja. A tapogató karesú hosszú, sárga, legesücsán füstös; végize alig hosszabb a szárnál és rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A labak hosszúk, karesuk; az első pár szárn és másodvégizen, alul, egy-egy túskepar; a második lábpar szárán, alul, semmi túske, másodvégizen egy túskepar.

A végtest tojásdad; hasán két elmosódó, vöröses-sárga hosszcsík.

Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlők; a középsők és az oldalszemek közötti tér kétszer nagyobb annál, a mely a középsőket elválasztja; az alsó középsők és hátsó középsők közötti tér egyenlő avval, a mely az alsó középsők között elterül; a hátsó középsők távolabbra egymástól, mint az alsó középsők szinten egymástól; a két sor oldalszemei majdnem érintkezők s közös dudorodáson állanak.

A zár egy módosan domború, majdnem kerek terese, melynek a legzőrés felőli szélebe egy, közel háromszögletes, csücsával a legzőrés fele fordított kis betét látható.

Mertekek: ♀ Torzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.5 »
I lábpar	14 »
IV »	10 »

♂ Alig kisebb, határozottabban vörösbe játszó előtesttel; a végtest csikja szélesebb, szegelye elenk sárga. A tapogató hosszú, karesú, vörössárga, pikkelye feketedő, szára a terdzínel kétszer hosszabb, karesú, külső oldala vege, kisé alulfelől, egy vörösbarna, újszerű, tompa, alulról tekintve kissé behasított végű nyújtvány látható, mely a szár vastagságánál hosszabb, előre irányozott és könnyeden a pikkely fele hajló. A pikkely kanálalakú, töve egy sarlóalakuan befelé görbülő, hosszú sarkantyúba fut ki, mely a szár külső oldala mellett elhalad s kinyújtva körülbelül felehosszát érte el a szárnak. A nemzőszerv vörösbarna, igen módosan domborodó, lenese alakú; elől egy vékony, hosszú embolust bocsát, mely órarugószerűn a gyűjtő külső szélehez alkalmazkodik.

Mertekek: ♂ Torzs	7.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.8 »
I lábpar	15.8 »
IV »	11.5 »

Mint kora nyári alakot (június, biztos példányok) ismerem, Erdelyből: Kolozsvarról: a barnas valtozatot magyar reszből: Rakamazról. Mind a két helyen a füvek bojtját zaeskövő szövi össze, hol a ♀ peteit is lerakja.

SPEC. 3. FAL. CHIRACANTHUM PENNYI (CAMBR.) PENNY H. PENNYS H.

(Penny angol természetbarát tiszteletére.)

Spic. 1874. *Chiracanthum Pennyi*, CAMBRIDGE «On new and rare Brit. Spid. in Transact. of the Lin. Soc.» XXVIII. p. 533.

♀ Előteste és lábai barnássárgák; végtestének a felületen es egész hosszán egy hasitékszerű, barnas-vörös csik, mely a fonókat eléri es kettőlől zöldesfehér, az oldalak fele elmosódó s sejtyszerűen crezett szalagok által szegélyeztetik; oldalai olajzoldesek s ilyen a has közepe is, mely kettőlől igen halvány es elmosódó, szinten sejtyszerűen crezett fehéres szalagok köze foglaltatik.

A fejmell rövid, oly hosszú mint a negyedik lábpar terde es szára együttvéve; oldalról tekintve a nyelecsketől majdnem felkörben emelkedő, sima, enyésző hatressel. A mellyvert szeles, pajzsalaku, szelein a csipők állásának megfelelő benyomásokkal, gyéren szőrös. A ragók egyenesek, nyujtottak rézsüntösen előre irányzottak, az első lábpar czombjánál vastagabbak, oly hosszúk, mint a tapogató végize, szára es terde együttvéve, vörösbarnak, oldalról tekintve nyujtott ekalakuak, s tövükkel alig valamivel kidomborodok. Az állkapesok karesuk, végök elkerékített, lapiczkás, közepökön keskenyebbek, sárgásbarnak; az aljuk, vastagodó tövel, két harmadát éri az állkapesok hosszának. A tapogató karesu, hosszú, sárgás; végize csuesan feketés, oly hosszú, mint a szár es terdz együttvéve. Valamennyi láb végizének a csuesa feketedő; az első lábpar legvége gyenge talpkefevel; a lábak majdnem kopaszok, a másodvégizek gyéren álló tüskékkel.

A végtest rendes tojásdad, a fonoknak a legvégén való állása következtében csuesos, oldalról tekintve magas ivben emelkedett.

Az alsó szem sor egyenes, kevesebb mint szemátmerőnyire a homlok szeletől, a középszemek közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez; a hátsó sor kömnyedén behajló, szemei egyenlő távolságra egymástól; a két sor oldalszemek közös emelkedéseken, majdnem érintkezők; a hátsó sor középszemek távolabb egymástól mint az alsó sor középsőitől. A zár egy egyszerű kis felkeret, mely a legzörös szelen levő, felkörü nyilást köríti s magasságánál szélesebb.

Mertekek: ♀ Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·7	»
I lábpar	11·3	»
IV »	8·5	»

♂ Fejlett, szeles előtesttel, kisebb végtesttel, a nősténnyel alig rövidebb; lábai hosszabbak. Ragói karesúk, oly hosszúk mint az első lábpar első végize, végeikkel szétterpeszkedők, elenk vöröses-sárgák, fekete véggel es ily színű, hosszú csipőkörömmel; resüntösen es tetemesen előreirányzottak. A végtest szemzete, beosztásra a nőstényével azonos, de sokkal elesebb es tűzesebb; a középszik sötét liborbarna, szegelye narancssárga.

A tapogató hosszú, sárga; szárize egy es egy felszer oly hosszú mint a terdz, alsó felén szakálszerű, hosszú, de gyér szőrözettel; külső oldalán, a végén, egy vörösbarna, kömnyedén befelé hajló köröm, melynek csuesa a pikkely töve alá ér, az izek nem vastagodtak; a pikkely laposan kanáhalaku, barnuló, szőrös, töve egy hosszú, lefele hajló, keskeny nyujtványba fut ki, mely a szár külső oldala mellett megyen el es a szár felebosszát éri; nemzőszerve vörösbarna s alulról tekintve egy lapos, a pikkely töve fele kerek, elől pedig kisse csuesosan kifutó gyűjtőt mutat.

Mertekek: ♂ Törzs	7·6	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·7	»
I lábpar	13·8	»
IV »	12·5	»

E pókot csak keves példány után -- mint tavaszi és nyári alakot -- Palánkáról és Rakamazról ismerem, hol füves helyeken a fűvek bojtjaiból zaeskoszerű lakást szövögetett, a mely előtt meg néhány fonál rendetlenül volt alkalmazva.

SPEC. 4. FAJ. CHIRACANTHUM NUTRIX (WALCK). DAJKA K. AMMEN H.

(nutrix = dajka, fenntartó; arra látszik vonatkozni, hogy a faj petéit gondosan őrzi.)

Syn: 1802 *Aranca nutrix* WALCKENAER «Fam. Par.» 11, p. 220 (salt in ad part).

Vide: THORELL «Remarks» p. 207.

♀ Előtestének mellrésze szennyes-barnássárga, fejeteje világos vörössárga, közepén elmosott, keskeny, barnássárgás, hasított csikkal. Végteste szennyes-zöldes, vörössárga, hasítekszerű közepesikkal, melynek szegélyzete a végtest alapszínénél elmosódva-világosabb.

A fej mell szélesre fejlett, sokkal rövidebb mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve, hosszúságának egy harmadával keskenyebb, oldalról tekintve, a nyelecskétől a fej felé igen meredeken domborodó.

A mellvert pajzsalakú, szennyesbarnássárga, a közepén kissé világosodó. A rágók vörössárgák, közepökön alul, végök felé lassanként barnulók, oldalról tekintve hosszú ékalakúak, majdnem egészen függőlegesen állók; tövük igen módosan domborodó. Az állkapcsok elől elkerekítve-lapiczkások, közepök táján módosan keskenyedettek, szennyesbarnássárgák, világosodó szelékkel; az alajk sötétebb, elől egyenesen elmetszett, oldalai hasasok, az állkapocsnál szélesebb. A tapogató sárga, karesú, végíze füstös és szőrös, oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak zöldessárgák, csücsaikon füstösek; az első pár elsődvégizén egy kis talpkéfe. A végtest csücsoson-tojásdad, hasfele egyszínűen szennyes zöldes. Az alsó szemsor igen közel áll a homlokszélehez, egyenes, középszemei kevesebb mint szemátmérőnyire egymástól s majdnem két szemátmérőnyire az oldalszemektől; a hátsó sor igen könnyeden behajló, középszemei kevéssel közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, de távolabb egymástól mint az alsó sor középszemeitől; az oldalszemek fél szemátmérőnyire egymástól.

A zár egy felkörű, barnás térese, a légzőrés felett egy majdnem kerek nyílással, mely belsejében egy középlemez által két felre oszlik.

Mértékek: ♀ Törzs	7.5 $\frac{m}{\mu}$
fejmell	3.3 »
I lábpár	15 »
IV »	11 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Mint nyári alak nem ritka, különösen a réteket kedveli, hol a fűvek bojtjában zaeskoszerű lakást sző, melyben petéit is őrzi.

Ismerem eddig erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Gyékéből és Szász-Veszősről. Szébenből (Sill gyűjteményében); magyar részekből: Doroszlóról.

SPEC. 5. FAJ. CHIRACANTHUM ELEGANS. THOR. CSINOS K. FEINE H.

(elegans = csinos, izléses; a finom alakról)

Syn. 1875. *Chir. elegans* THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 40.

1875. Idem. «Descript. of sev. Europ. and N. Afr. Spid.» p. 88.

♀ Előteste-halvány vörössárga, közepe hosszában es oldaláiban kissé homályosodó. Végteste es lábai kénsárgák, az előbbi a fonók felett elmosódva homályosodó. Rágói tövüktől barnulók s végükön sötét, fekete-barnak.

A fejmell vastos, rövidebb mint a negyedik lábpár szára és térdje együttvéve, hosszúságának egy harmadával keskenyebb; oldalról tekintve módos ívben emelkedő. A mellvert széles, sz. valaku, zöldessárga, finom barna szegélylyel. A rágók az első lábpár ezombjánál alig vastagabbak, oly hosszúk, mint az első lábpár elsődvégize, megfelelően összeillők, sötétek, fenyesek és kopaszok. Az állkapcsok, elől elkerökítve, csak alig lapizkások, szennyves barnak, fehéres véggel; az alajk elől ívesen elnicszett, hasas oldalakkal, szemyes barna. A tapogató karesú, sárga, végize a hegyefele füstös, oly hosszú, mint a szár- és térdje együttvéve. A lábak csúcsai kissé füstösödők, az első lábpár első végizén egy gyenge talpkéfe, a negyedik lábpáron igen gyéren álló tüskék. A végtest szélesedő tojásdad, kissé lenyomott; a fonók kissé behuzottak; a felsők az alsóknál gyengébbek. A has egyszínűen kensárga.

Az alsó szemsor középszemei szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemeknél nagyobbak; az oldalszemek körülbelül másfel szemátmérőnyire a középsőktől, a középszemek közös fekete térsében állanak; a hátsó sor komyedén behajló, középszemei közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez s kevésel távolabb egymástól, mint az alsó középsőktől; a hátsó középsők finom fekete gyűrűbe foglalva; az oldalszemek mellett egy-egy fekete foltocska (a középszemek felőli oldalon).

A zár egy vörösbarna, terjedelmes, majdnem kerek tércse, mely ripacsos és közepe hosszában világosodó színezet által elválasztott, úgy hogy némileg két szemközti álló vesére emelkedtet; a tojócsövek ∞ szerűen nyílnak a térsén.

Mértékek: ♀	Törzs	8	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	3.4	»	
	I lábpár	16	»	
	IV »	13.5	»	
	» » szára és térdje együtt	4.5	»	

♂ Valamivel kisebb végtesttel, mely felülete közepén zöldes; hosszabb lábú. Rágói csak végök felé barnások, egyebként vörössárgák, hosszú, sötét csipőkörömmel, végcik szeljelterjeszkedők, az első lábpár elsődvégizenel valami kevésel hosszabbak. A tapogató nyulánk, sárga; bunkója füstös, száríze nem vastagodott, majdnem kétszer oly hosszú mint a térdiz, a végén, alul hosszú szőrökkel, külső oldalának végén egy újforma, könnyedén bekanyarodó, vörösbarna nyújtványnyal; a pikkely laposan-kamalakú, szőrös, töve egy sarlóalakra hajtott, hosszú, keskeny és hegyes nyújtványba végződik, mely a szár külső oldalán kifut és a szár hosszúságának kétharmadát eléri.

Mertekek: ♂	Törzs	7.4	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	3.3	»	
	I lábpár	22	»	
	IV »	15	»	

E szép fajt csak egyszer találtam: Ó-Ogradema mellett (Alduma) a «Csukár mare» mészsirt görgetegeiben, hol a kövek között hólyagszerű burokbán tartózkodott, a melyben a nőstény peteit is örze. THORELL tanár a faj azonosságát elismerte. Az alak eddig a délkeleti részekre nézve jellemzőnek látszik lenni. Dr. THORELL Deloroszországból írta le.

SPEC. 6. FAJ. CHIRACANTHIUM RUPESTRE N. SP. KÖVI K. FELSEN H.

(rupes = szikla; a tartózkodásról.)

(VII. tábla 158, a szemesoport, b zár, c fejmell oldalról, d mérték).

‡ Fejmelle vörössárga, a szemesoport táján kissé sötétedő; rágói barnászörösek. Lábai vörössárgák. Végteste barnássárga.

Fejmelle vastos, domboru, oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térdje együttvéve, oldalról tekintve a hátvonaltól boltozatosan emelkedik s a fej rész bubjától felgömböszzerűen lekonyul; az egész megfekvő,

finom szőrökkel borított. A hátrést egy alig észrevehető elhomályosítás pótolja. A mellvert paizsalakú, halvány barnássárga, eléggé szőrös. A rágók erősek, vaskosak, oldalról tekintve kissé előre irányzottak, a becsapórés szélén tömötten álló szőrssorral ellátottak, valamivel rövidebbek mint az első lábpár másodvégize. Az állkapcsok szélesek, elől elkerekítve, kissé egymás felé hajlanak, barnászörösek, világosodó végekkel; az alajk vörösbarnás, széles, nyelvalakú, az állkapcsok hosszának két harmadrészét eléri.

A tapogató karesú, halvány vörössárga, végize barnászörös, az egész eléggé szőrös; a végiz oly hosszú, mint a térd és száríz együttvéve. A lábak karesúk, hosszúk; az első pár szárán és másodvégizen, alul, közepe táján egy-egy túskepár. A végtést tojásdad (a peték lerakása után ránczosan sorvadt), sárgás szőrözettel borított.

A szemesoport láthatólag három tagú; a két sor középsői egy előrefelé szűkülő trapezben állanak s e trapez távolabbra esik az oldalszemektől, mint a mennyi a trapez legnagyobb szemköze; az alsó közepesemek közös, barna foltban állanak, a többi szem külön egy barna udvarban áll.

Az oldalszemek közel állanak egymáshoz, de nem érintkeznek. Az alsó szemsor igen módosan kihajló, a hátsó kömyeden behajló.

A zár igen jellemző: egy mélyen kivágott bőrső karaj két oldalán egy-egy, gombostűfejszerű sötétbarna gömböcske látható.

Mértékek: ♀	Törzs	9 $\frac{m}{\mu}$ ebből
	fejmell	4.6 »
	I lábpár ¹	15.6 »
	II »	13 »
	III »	9.7 »
	IV »	13.4 »

♂ Előttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat Borsodmegyében, Majláth (Diósgyőr mellett) közeleiben, egy sziklás árokban-kő alatt találtam, hol terjedelmes burokba beszöve petéit őrzi. THORELL tr. és Dr. KOCH L. szerint előttök is ismeretlen.

SPEC. 7. FAJ. CHIRACANTHIUM EFFOSSUM. N. SP. FÖLDI K. ERD K.

(effossum = kiásott: a lelhelyre vonatkozik.)

(VII. tábla, 159, a szemesoport, b fejmell oldalról, c zár, d mérték.)

Fejmelle barnássárga, a szemek táján nem sötétebb; rágói barnászörösbe átmenők; lábai zöldessárgák. Végteste szennyes agyagsárga.

A fejmell, oldalról tekintve, eléggé domborúan emelkedő, rövidebb mint a negyedik lábpár térdé és szára együttvéve, fejerésze íves (kevésbé domboru, mint a *Ch. rupestre* fajnál). A mellvert szivalakú, szennyessárga, barnás szőrözettel, mely a széleken tömöttebb. A rágók elég erősek, nyujtottak, módosan előre nyúlók, tövük világos — végük sötétbarna, az első lábpár elsődvégizénél valamivel hosszabbak. Az állkapcsok szennyesbarnák, végeik világosodók, egyenesek, elől ívesen elvágottak; az alajk nyelvalakú, elől elmetesztett, a rágók hosszának két harmadát bőven eléri. A tapogató karesú, zöldessárga, végizenek a csuesa füstösbarna; a szőrözet gazdag, megfekvő; a végiz oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak karesúk, hosszúk; az első pár szárán, alul, közepetáján egy pár — másodvégizen alul — töve és vége közeleiben egy-egy túskepár. A végtést tojásdad, finom szőrözetű. A szemesoport három tagú; a két sor közepesemei egy előrefelé csak igen kevéssé szűkülő trapezben elhelyezettek; a hátsó sor oldalszemei csak kevéssel távolabbra e sor középsőitől mint e középsők egymástól; az alsó sor egyenes, a hátsó kömyeden behajló; az oldalszemek nem érintkeznek, mindenik egy külön, barnás udvarban áll.

¹ Példányomnál az első pár ballába és a második pár jobblába pótoltt, tehát rövidebb és gyengébb.

A zár igen jellemző; egy a legzöres fele nyíló, széles keretet kepez, mely egy majdnem körded nyílást körülfog; a nyílás tátongó, melyekben egy széles osztólemez látható; a keret felső felén hat sötét vonal.

Mertekek: ♀	Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3·8	»
	I lábpár	18·7	»
	II »	12	»
	III »	9	»
	IV »	14	»

♂ Elöttem ismeretlen.

E faj egyetlen példányát S.-A.-Ujhelyen, a «Kopasz» hegyen, egy kő alól ástam ki. Előfordult junius vege fele. Dr. Koch Lajos tudósítása szerint az ő gyűjteményében e faj Trieszt környékéről is megvan.

SPEC. 8. FAJ, CHIRACANTHIUM CUNICULUM, N. SP. VÁJÓ K. KANINCSEN H.

(cuniculus = foldalatti folyosó; a tartózkodásról.)

(VII. tábla, 160, *a* szemesoport, *b* fejmell oldalról, *c* zár, *d* mérték.)

♀ Rágói függőlegesek; a végtest felülete sárgás-testszínű, nagyítás alatt számos feheres, kásás foltoeskákkal behintett. Elötteste szept-világos-barnássárga, a szemek táján sötétedő; rágói barnulók. Lábai világos-barnássárgák.

A fejmell domború, fejelesen kissé lapuló, elől elmetszett, valamivel rövidebb, mint a negyedik lábpár terde és szára együttveve; a mellvert szív alakú, halványsárgas. A rágók hosszúk, egyenesek, függőlegesen állók, végök sötétbarna, tövük elmosódva világosodó, — oly hosszúk mint az első lábpár elsővége. Az állkapcsok egyenesek, elől elkeresítettek, itt világosodók, tövük vörösbarnás; az alajk szélesen nyelv alakú, elől elmetszett vörösbarnás.

A tapogató igen karesú, sárgás, finom szőrözetű; végíze kissé füstös és hosszabb mint a terd és száríz együttveve. A lábak karesúk, finomak, az első pár szárán, alul, hossza-közepe táján egy tüske, másodikán, alul, legtöven és legvégén egy-egy tüskepar. A végtest tojásdad, a vege fele csúcsosodó. A két szemsor középsői egy előrefele szűkülő trapezben elhelyezettek, az alsó sorói közös, barna foltba helyezettek. A hátsó sor oldalszemei távolabbra a középsőktől, mint ezek egymástól; az alsó sor középsői ugyane sor oldalszemeimel sokkal nagyobbak. Az alsó szemsor egyenes, a hátsó könyveden behajló. A két sor oldalszemei nem érintkeznek egymással.

A zár egy barna, kissé domború, kettős tereseből áll, melynek felei veséalakúak s csak felül érintkeznek, a legzöres felett pedig keretet kepezik egy szűk, világos körnek.

Mertekek: ♂	Törzs	7·5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3	»
	I lábpár	11·5	»
	II »	7·9	»
	III »	7	»
	IV »	9·7	»

E csinos fajt testverősem, Vilkolinszky Jenő, a selmeczbányai akadémia polgára ugyancsak Selmeczbányáról küldte, hol is a Klingertárna melletti köhalmazokban több érdekes fajjal együtt gyűjtte. Dr. Koch L. sem ismerete.

GEN. 6. NEM. PHRUROLITHUS. (C. K.).

(φρουρολίθω = őrizni, λίθος = kő; a tartózkodásra vonatkozik.)

Syn. 1839. C. KOCH «Die Arachn.» VI, p. 110, 112.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 145.

A rágókon, elől, egy-egy finom tüske. Az állkapesok domborúak, semmi horpasztással. A hátsó szemsor egyenes. A hason semmi köldök. Apró alakok, melyek, kövek alján tartózkodva, az apró bemélyedésekbe szövik ritkás csöveiket.

SPEC. 1. FAJ. PHRUROLITHUS FESTIVUS. (C.K.). DISZES SZIKLAPÓK. SCHÖNE FELSENSPINNE.

(festivus = esimos, diszes; a test rajzairól.)

Syn. 1835. *Micaria festiva* C. Koch in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.» 129, 15.

Vide: THORELL «Remarks» p. 169.

♂ Kis alak. Előteste vörösesbarna, sötétebb, finom, szabálytalan erzetekkel és néhány fehér petytyel. Végteste tiszta barna, egy megfordított Ψ alakú fehér rajzzal. A lábak czombjai barnásak, a többi íz világosabb. A fejmell módosan domború, majdnem kerek, a fejrész csak kevéssé csücsösödő; oldalról tekintve a hát egészen egyenes, vízszintes, a hátresen túl a nyelecske fele hirtelenül lecsapott. A mellvert szélesen szivalakú, domború, barna, közepe elmosódva világosabb. A rágók sárgásbarnások, tövükön, a külső oldalon, egy tüske; a fejrész sapkaszzerűen borul a rágókra, s ezek, oldalról tekintve, befelé az állkapesokra esapottak. Az állkapesok sárgabarnások, nagy terjedelműek, szélességöknél nem hosszabbak, domborúak, elől ívesen elvágottak; az aljuk az állkapesokhoz kepest kicsiny, majdnem csücsös és sötétebb, az állkapesok felehosszának megfelelő.

Az első lábpár czombja vastagodott, a rágóknál sokkal vastagabb, barna, — a többi íze sárga; szára, alsó felén, négy pár hosszú, megfekvő, világos tüskevel fegyverzett; — a többi czomb a többi iznel alig, valamivel barnább. A végtest tisztabarna, tojásdad, elől valamivel keskenyebb; hasfele sajátos alkotású: a legzöres felett sima, a legzöres alatt a fonóig bemélyedett s e bemélyedésben 8 (vagy kevesebb) haránt-ránczsal, mely rokon a rovarok gyűrűzetével. A fonók sárgások, igen behúzottak.

Az alsó szemsor a homlok szeletől oly távolságra, mely a szemesoport magasságának majdnem megfelel. Középszemei az oldalszemeknél valamivel nagyobbak, a sor behajlásra hajlandó; a hátsó sor egyenes, középszemei távolabbra egymástól mint a középszemektől. Az egész szemesoport nagyon szorosan együvé és kis terre szorítva.

A tapogató aránytalanul bunkós; czombja, terde sárgabarnás, szára barna, vastagodott, a terdnél nem hosszabb, kül-ő oldalából egy aránytalanul vastag, hosszú, sarlóalakra előre görbülő nyujtvány meredezik, mely magánál a szárnál kétszer hosszabb; a pikkely vörösbarna, kanálalakú, domboruságával kifele-oldalt fordított módosan szőrös; a nemzőszerű roppantul kidagadó s all egy kúrtforma feheres részből, melynek két szarva a pikkely fele áll, és egy tömlőszerű, kis, feher dudorodásból, mely a kanál közepe táján a kúrtforma darab alatt kiáll.

Mertekek: ♂ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·2	»
I lábpár	3·3	»
IV »	4	»

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

♀ Eddig nem ismerem.

Az egyetlen példányt az Alsó-Hámor (Borsod) a Szent-István nevű hegy esücsáról hoztam, hol mint nyári alak mohában tartózkodott.

SPEC. 2. FAJ. PHRUROLITHUS SZILYI. N. SP. SZILY SZIKLAPÓKJA. SZILY S. F.

(Szily Kálmán tiszteletére.)

(VII-dik tábla, 161, *a* szemállás, *b* ♂ zárja, *c* ♂ tapogatója, *d* mérték.)

♂ Igen kicsiny. Előteste barna, sok fehér szőrrel, mely nem esillagos rajzot alakít: végteste feketés, elején két — közepén három — a fonók felett egy fehér foltal. A két első lábpár czombja barna, a többi ize, ugymint a két látsó — lábpár is sárgák, a két hátsó — lábpár czombjain meg nem barnaság látható. A végtest hasfele feketes, feheres szőrözettel.

A fejmell szélesen szivalaku, kissé csücsösödő fejrészszel; a mellvert barna. A rágók erősek, barnák, gyéren szőrösek, a felültökön álló két fogas serteszerű, csak erős nagyításban feltűnő. A tapogató elég erős, barna; végíze sok fehér szőrözettel, oly hosszú, mint a szár és terdiz együttvéve. A labak karesu vegekkel, czombjuk kissé erősödött; a két első pár czombja alul es oldalt barna, felületen nem sárgasággal; a szár es a végiz sárgák; az első pár szárán es másodvégizen, alul, negy-negy felállitható, hosszú, sárga túskepár. A végtest hossztojasdad, igen kis mertekben lapított.

Az alsó szemsor középsői valamennyi szem között a legkisebbek. Az alsó es hátsó sor könnyeden behajló; a szemek közötti távolságok ugy a sorban mint a sorok között is egyformák.

A zár egy a légzőresig lenyuló bőrkaraj, mely alig észrevehetőleg kivagott; kettőlől egy-egy apró gömböcske látható.

Mertékek:	I	Törzs	2.6 $\frac{m}{m}$ ebből
		fejmell	1 " "
	I	lábpar	2.5 " "
	II	"	2.2 " "
	III	"	2 " "
	IV	"	3.6 " "

♂ Alig kisebb. Lábai igen élénk színezetűek s a hátsó két pár czombján is amnyi a sötetbarna szín, hogy a sárga szín hosszsesikot képez. A tapogató vaskos, bunkós; czombja szélesedett es alulfelől egy szögletet képez, a térd is aránylag nem igen karesu, vastagságánál alig hosszabb, a szár a terddel rövidebb, külső oldalán egy erős, szaruszerű, hegyével a pikkely fele kanyarodó, fekete nyujtványt boesát.

Mertékek:	I	Törzs	2.5 $\frac{m}{m}$
		fejmell	1.2 " "

E csinos kis pókot Orsován talaltam, még pedig az ugynevezett «neutralis területen» előforduló buja növényzetén. Ivarerőtsége júniusra látszik esni, Dr. Köch Lajos a faj újdonságát elismere.

GEN. 7. NEM. MICARIA. WESTRING.

(micare = fényleni; a zománczos színezetről.)

Syn. 1851. WESTRING «Förtecken» etc. p. 46.

Vide: THORELL «On europ. Sp.» pag. 146.

Az állkapcsok közepe behorpasztott. A fejmellen a hátrés hiányzik. A hátsó szemsor behajló. A hason semmi köldök. A rágók töve fegyvertelen. A törzs egy része, rendszeren a végtest is laudzsaalaku, simaszélű

pikkelyekkel, a lábak ágas szőrökkel fedettek. Karesu, kis alakok, a végtesten többnyire sok színben ragyogó zománczos fényvel, melyek kövek alatt és rendszeren nagy sokaságban, finom, selymes, ritkás esővecsekben tartózkodnak. Csinos, gyors alakok.

SPEC. 1. FAJ. MICARIA ROGENHOFERI. N. SP. ROGENHOFER FÉNYPÓKJA. ROGENHOFERS GLANZSP.

(Rogenhofer Alajos jeles entomologus tiszteletére.)

(VII-dik tábla, 162, a szemesoport, b ♀ zárja, c ♂ tapogatója, d ♂ ♀ mértéke.)

♀ Pompásan fénylő. Előteste vörösbarna, rézvörösen fénylő pikkelyekkel fedett; a mellrész végső felén, a nyelvecske felett, egy λ hófehér rajz. A végtest rezes-zöldes zománczú pikkelyekkel borítva, elől két babalaku, harántfekvő fehér folttal, közepetáján egy fehér, keskeny övvel, mely az oldalakon legjobban fejlett, az öv mögött néha még két fehér petytyel; az öv a hason megszakad; a has rezes és ibolyaszínű zománczban ragyogó pikkelyekkel fedett. A két első lábpár czombja majdnem végig barna, zománczos pikkelyzetű. — vége és a többi íz élénk-halványzsárga; a két hátsó lábpár barnás.

A fejmell nyújtott; a hátrés merőben hiányzik; a fejresz keskenyedő, oldalról tekintve, kissé lekonyult. A mellyért hossztojásdad, feketebarna, fehér, kissé csillagosan elrendezett s gyér szőrözettel. A rágók nem épen erősek, egyenesek, függőlegesek, vörösesbarnák, tövük világosabb. Az állkapcsok benyomottak vörösbarnások, világosabb szélekkel. Az alajk sötét. A lábak, jelesen a két első pár — czombreszőkben erősödöttek; valamennyi lábpár szárán, alul, I—4 finom tűske, a másodvégizen, alul, a végén többnyire egy tűskepár. A végtest kissé hengerded, a végén csúcsos, a fehér öv táján csekély mértékben nyerges.

Az alsó szemsor módosan, a hátsó tetemesen behajló; a hátsó sor középsői igen sokkal távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor középsői az oldalszemeknél nem kisebbek, e sor szemei egyenlő távolságra egymástól; a két sor oldalszemek közötti köz csak kevéssel kisebb annál, a mely a két sor középsői között elterül.

A zár egy sötétbarna, sekély, kerek mélyedés, melynek kerete homorú, a legzöres fele szélesedő s itt, közepén megszakított.

Mértékek: ♀ Törzs	5—7	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2—2.6	»	
I lábpár	6	»	
II »	5.8	»	
III »	5.5	»	
IV »	8.5	»	

♂ Karesűbb; fejlettebb, különösen szélesebb fejmellel, a nőstényéhez hasonló színezettel, melynek zománcza igen élénk. A tapogató karesű, elég erős czombbal, melynek affelén a szőrözet soros és elálló; térdize vastagságánál legalább háromszor hosszabb, a száríz a térdnél nem rövidebb s külső oldala végén egy kurtá körmöt visel; pikkelye keskeny, csúcsosan kanálalaku, nemzőszerve egy világos színű, hossztojásdad gyűjtő, melynek külső oldalán egy sötétes hosszszék látható.

Mértékek: ♀ Törzs	5	$\frac{m}{m}$
fejmell	2.5	»

Néha igen kicsiny.

E pompás kis állatot Orsova táján gyűjtöttem június elején, leginkább kövek alatt és között; jelesen a réteken halomba gyűjtött kőhalmoknak száraz, felső köveinek alját kedveli. Mindegyik külön, finom barokban tartózkodik, s háborgattatás esetén villámsebességgel menekül. Dr. Thorell és Dr. Koch L. urak is ujjnak találtak.

SPEC. 2. FAJ. MICARIA RADIATA. L. K. SUGARAS F. STRAHLIGE G.

(radius = sugár egy központból; a fejmell csillagszerű szőrözetről.)

Syn. 1866. *Micaria radiata* L. Koch «Die Arachn. Faun. der Drass.» pag. 65.

♀ Elötteste vörösesbarnas; fejeresze feheres pikkelyekkel borított, melyek a mellreszen hat küllőszerű sugárba tomörülnek es szettfutnak; vegteste zöldes, zöld fenzománccszal, közepén végig egy feher folt, mely a fonokig es s elöl egy rövidebb, közepen egy a hasig terjedő, keskeny, feher harántöv által kereszt-szerűen metszetik; az oldalakban, a közepső ov és fonok között, meg egy feher folt; az első es második lábpar ezombja sötétbarna, a többi láb es illetőleg iz világos barnássárga, a ezombok nem sötetes, elmosódó hosszsesikokkal.

Jellegei: Az alsó szemsor szemei egyenlő nagyságúak; a mellverten semmi pikkely.

A fejmell hosszukás, keskenyedő fejjel; a mellvert barnássárga, hossztojásdad, kevéssé fénylő. A rágók pikkelyek nélkül, gyeren szőrösök. Az állkapcsok sárgásbarnak, haránt behorpasztással; az alajk valamivel sötétebb. A tapogató karesu, ezombja barnas, a tobbi iz sárga, végize alig rövidebb mint a terd es szár együttveve. A két első lábpar ezombja erős, felületen 2 sertetéskevel; a hátsó párok szárain, alul, ket igen finom, elálló, inkább serte mint túske.

Az alsó szemsor erősen behajló, szemei egyenlő nagyságúak; a hátsósor behajló, közepsői távolabbra állanak egymástól mint az oldalszemektől.

A vegtest hosszukás, kissé hengeres, hasfele szemnyes-olajsárgás, gyeren szőrös.

A zár egy szélessegenel hosszab terese, mely felső — a nyelecskefele álló — végén szivyszerűen kímetszett, a legzőres fele kissé összeszorulva, itt egy igen kis nyílást mutat.

Mertekek: ♀ Torzs	44 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	18 »
I lábpar	34 »
IV »	48 »

♂ Elöttem ismeretlen.

E ritka szepsegű kis pókot mint kora tavaszi alakot (márczius, április) eddig esupan csak a Gombos melletti, a Dumara nező ligeterdő vagásából ismerem, hol a korhadásnak indult nyárfatönkök leváló kerge alatt, rendszeren hangyak tarsasagaban fordul elő, de gyorsasága es kicsinysege miatt csak bajosan fogható.

SPEC. 3. FAJ. MICARIA CINCTA. L. K. ÖVES F. GURTEL G.

(cineta = övezett; a vegtest feher rajzáról.)

Syn. 1866. *Micaria cincta* L. Koch «Die Arachn. Faun. der Drass.» pag. 35.

♂ Fekete; neha zöldes neha semmi zománccszal. A vegtest elejen egy hófeher harantszegely hossza közepen egy hófeher harántöv, mely az oldalakban legjobban kifejezett. A labak feketek, a terdekben es végzeken nem világosodással.

Jellegek. Az alsó szemsor szemei nem egyenlők; a közepsők nagyobbak. Az első lábpar másod-végize nem túskes vagy túskes.

A fejmell keskeny, hosszabb mint a negyedik lábpar szára es terde együttveve, fényesfekete, keves feheres szőrözettel, fejavalsztek nélküli, taguló mellreszszel. A mellvert aranylag széles-tojásdad, barnafekete, keves szőrözettel. A rágók barnafeketek, oldalrol tekintve, tövükkel terdszerűen kiálló, hosszú szőrözettel. Az állkapcsok mely behorpasztással, vörösbarnafeketek, oly hosszuk mint a rágók.

A lábak hosszúk, ezombreszokban elég erősek, karesu vegekkel; az első pár szárán, alul, a vegeu egy pár, másodvegezen, alul, a töveu szíteu egy pár túske.

A végtest majdnem hengeres, keskeny, hosszú; az alsó fonópár feüyes fekete, hengeres es hosszau kiálló. Az alsó szemsor behajló, a két középső, egy domborodásra elhelyezve, kerek s szemátmérőnyíre egymástól, a szélsőknél valamivel nagyobb; a szélsők tojásdadok a középsőkhöz igen közel állók. A hátsó szemsor behajló, az alsónál hosszabb, középszemei tojásdadok, laposak, távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, resűntősen állítottak, ugy hogy hátrafele szetállók. E középszemek közel amnyíra egymástól mint az alsó sor középsőitől.

A tapogató barnafekete, esűesosan kanálalaku pikkellyel, szára nem hosszabb a térdnél, s nem hosszabb saját vastagságánál, külső oldala vegeu egy majdnem farkasfülszerű, vaskos, nyujtvánnyal. A nemzőszerv sötet barnafekete, módosan kidomborodó egyszerű gyűjtő.

Mértekek: ♂ Törzs	4—5	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·4	»
I lábpár	5·5	»
IV »	5·9	»

♀ Elöttem ismeretlen.

Dr. L. Koch í. h. a másodvegeiz tuskeit tagadja ugyan s ezért Dr. Thorell a fajt nem alapítá meg feltetlenül, azonban Dr. L. Koch (in litt) tudatta velem, hogy a túskek viszonya változó, s ő is bír példányokkal, a melyeknél a mondott íz túskes.

A faj eredetileg is orsovai példányokra (collectio Kayserling) alapítottatott. A magamét Orsova környeken, kő alatt találtam mint korányari alakot.

SPEC. 4. FAJ. MICARIA PULICARIA. (SUND.) BOLHA F. FLOTH G.

(pulex = bolha, pulicaria; az alak kicsímségéről.)

Syn. 1832. *Clubiona pulicaria* SUNDEVALL «Sveus. Spind. Beskr.» pag 140.

♂ Elötteste sötetbarna, fehér pikkelyekkel gyeren fedett, melyek a mellresz oldalain, a lábak fekvésenek megfelelő barázdák választekaín tömörűlnek es hófehér esillagvonalakat alkotnak (rendesen lekopva). A végtest pikkelyekkel fedett, melyek a felületen szep zöld es ibolya zománczban, a hason — különösen pedig oldalain tüzes ibolyaszín zománczban ragyognak. A végtest elejeu egy, pikkelyből alkotott hófehér, keskeny harántesík, mely övszerűen körűlfut, közepe táján egy hasonló öv, mely csak az oldalakba er a fonók felett egy pikkelyből álló, hófehér petty. A lábak ezombjai barnák, a többi íz sárgásfehér.

Jellegek: Az alsó sor oldalszemei nagyobbak a középsőknél; a negyedik lábpár hosszabb az elsőnél; az első, harmadik es negyedik lábpár ezombja felületenek elejeu túskek allanak.

A fej mell hosszukás-szívalaku, oldalról tekintve a nyeleesketől lapos-ívesen alig emelkedő, egy darabból való. A mellvert szélesen szívalaku, legnagyobb szélességeben az első lábpár esipőjét a tomporral együtt (trochanter) felűlmulja, szeleín esekely behorpasztásokkal. A rágók az első lábpár töveuél sokkal vekonyabbak, tövűknél barnák, végők fele sárgásan világosodók. Az allkapesok vaskosak, szelesek, sárgásak, tövűk kidagadó, azonfelűl haránt behorpasztottak, elöl elkerekítettek; az alajk sötet, felkörü, kiesíny, alig felet eri az allkapesoknak. A láb ezombok, különösen az első párei, vastagodottak, barnák, a többi íz karesu, halvány sárgás. A végzek alján majdnem hengeres szőrőkből való, igen ritka talpkefe, melynek egyes szőrei fűreszesszelűek; a lábak pikkelyei ágasok. A végtest hossztojásdad, kisse hengeres, esűesam a sárgás, igen apró fonók. Az alsó szemsor erősen behajló, oldalszemei nagyobbak a középsőknél s a homlok szelétől több mint szemátmérőnyíre allanak; a hátsó sor könnyeden behajló, középszemei távolabb egymástól mint az oldalszemektől, de közelebb egymáshoz mint az alsó sor középszemeihez; az oldalszemek is távolabb egymástól, mint a hátsó középszemek egymás között.

A tapogató czombja barna, terd es száríze sárgások, egyenlő hosszúságúak, a száríz kissé vastagodott, felül egy rövid, vaskos, tompahegyű, sárgás nyujtványba kifutó, a nyujtvány a pikkely töve domboruságához alkalmazkodik, a pikkely sárgás, kamalalaku, domboruságával felfele fordított, nemzőszerve egy módosan kidagadó, sárga, domború gyűjtő, mely a pikkely üret kitölti.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 3:2 $\frac{m}{m}$ ebből
 fejncell . . . . . 1:5 »
 IV lábpár . . . . . 5 »

♀ Ivarerett nőstényt nem ismerek.

E szép kis pókot mint őszi alakot csak egyszer találtam, nagyobb mennyiségben ugyan, de csak a hímeket ivarerett állapotban, meg pedig Rózsahegy és Lykanka (Láptó) között egy határjelző kő alatt, hol esőveik egy rakáson állottak.

GEN. S. NEM. DRASSUS. W A L C K.

(vide «Drassoidae»)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» pag. 45 (ad part.)

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 147

A hátrés megvan. Az állkapcsok közepe behorpasztott. A hátsó szemsor, felülről tekintve, kisebb nagyobb mertekben behajló, az alsónál határozottan hosszabb. A hátsó sor középszemei kördedek, egymás felé dülve, elágazásuk (divergentia) előre irányozott. Az alsó fonópár mindig valamivel hosszabb s többnyire vastagabb a felsőnél. A csipőköröm beesapórese mellett semmi lemez. A lábak hosszaránya állandóan: 4, 1, 2, 3. Közepes es kisebb alakok, melyek nappal rejtve elnek, éjjel (vagy egyáltalában a sötétben) baráncognak; hólyag alakú, sűrű szövötű rejtkeket készítenek, a melyekben a nőstények a petéket is őrzik.

SPEC. I. FAJ. DRASSUS QUADRIPUNCTATUS. (LIN.) NÉGYGÖDRÖS KAPOPOK. VIERGRUBIGE M.

(quatuor-punctum = négy, pont; a végtest gödreiről.)

Syn. 1758. *Aranca quadri-punctata* LINNE «Syst. Nat.» Ed. X, pag. 622. 4.

Vide: THORELL «Remarks» p. 176.

♀ Elöteste vorosbarna, labái valamivel világosabbak. Végteste sötét egerszürke, selymes fenyű.

Jellegei: Az alsó szemsor egyenes. A harmadik lábpár száran, felül, semmi tüske. A harmadik és negyedik lábpár czombja felületen három tüske.

Fejmelle vaskos, nagy, domború, fenyés, szivalaku, keskenyedő fejresszel, lapos; oldalról tekintve, a hatvonal egyenes; a hátrés meglehetősen hosszú, mindenik oldalán három-három esekely, esillagszerűen a lábak fele irányozott barázdával. A mellvert kisse visszajára tojásdad: elől valamivel esuesosabb mint hátul; legnagyobb szélessege az első lábpár csipője hosszúságával egyenlő; vorosbarna, szőrös. A rágók az első lábpár elsővégizenel hosszabbak, e lábpár czombjánál aligha vastagabbak, sötétvorosbarnák, gyer, felálló szőrözettel. Az állkapcsok harantbenyomásúak; közepök táján es kifelé majdnem sarokszerűen kihajlók, vorosbarnák, világosodó végekkel; az alajk nyelvalaku, egy állkapocsfelével keskenyebb; elől elkerekített. A tapogató vege sötétvorosbarna, serteszerű szőrözettel s néhány tüskevel, végze oly hosszú mint a szár es terd együttvéve. A lábak erősek, vorosbarnák; az első es második pár első végzén erősebb, a többi pár ugyanczen izein gyengébb talpkefe. A végtest elől elvágott, keskenyebb, hátul szélesedő es ivesen elkerekített, felületen a negy nagyobb mgödör ket sötétebb pontpár kepeben látható. A fonók hengerdedek, sárgások; a felső pár az alsónál sokkal rövidebb, de alig valamivel gyengébb,

Az alsó szemsor egyenes, középszemei barnák (nappali) a többi valamennyi szem opalizáló (ejjeli); az alsó középszemek meg egyszer oly nagyok mint az alsó oldalszemek s a homlok szeletől körülbelül fel átmerőjöknek megfelelő távolságra állanak, e sor szemei közel egymáshoz, a középsők alig valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a felső sor szemei szétszörtak, a sor könnyeden behajló, középsői szabálytalan (∇) nem open tojásdad alakúak, majdnem két szemátmerőnyire egymástól s két szemátmerőnyire az oldalszemektől; a két sor oldalszemei oly távolságra egymástól, mely egy alsó középszem átmerőjének megfelel.

A zár egy barnásvörös terese, melyen egy öblös, majdnem kerek nyílás tátong, mely belsejében egy lemez által két félre oszlik ($\odot$).

Mertek: ♀ Törzs ¹⁾	11:3 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	6 »
I lábpár	13 »
IV »	5 »

♂ ismeretlen

Egyszer találtam Borsod megyében, Alsóhámar közsegeben, háztájon. Juliusban; a ♀ ivarérett volt.

SPEC. 2. FAJ. DRASSUS RUBENS. (WALCK.). PIROSLÓ K. ROTHE M.

(rubens = vöröslő; az alapszínről.)

Syn. 1837—47. *Drassus rubens* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» I p. 617, 5.

Vide: C. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 79.

THORELL «Remarks» p. 178 (§ D. quadripunctatus).

♀ Előteste es lábai (lekopva) elenk barnásvörösek. A végtest sárgásszürke, selymes.

Jellegek: Az alsó szemsor egyenes; középsői valamennyi szem között a legnagyobbak. A harmadik lábpár szára felületén egy tüske. A hátsó párok czombjain, felül, ket-ket tüske.

A fej mell szívalakú, mellrészében tágult; fejerésze esüesosodó, hátresze s küllöserüen oszló izombarázdaí tetemesek; szörözete sárgásszürke; hátvonala vízszintes, hátul a nyelecskere lckerekített. A mellvert tojásdad, barnássárga szörözetű. A rágók barnásvörösek, vaskosak, oldalról tekintve vastagon ekalakuak, tövükkel terdszerűen kidülök, keves serteszörrel. Az állkapcsok tetemes harántbehorpasztással, együttesen veve előrefelé szelesedök, barnásvörösek s a nyelv alakú alajkhoz ( ) szerüen simulök. A tapogató sárgásvörös, szára felületen ket (?) tüskevel, végize oly hosszú, mint terde es szára együttevve. A lábak eleg hosszuk es erősek; az első ket páron mind a ket végiz igen erős talpkefevel, mely a hátsó ket páron gyöngebb; az első lábpár szárán, alul, egy tüske (vajjon mindég?) a második lábpáren szinten, a harmadik lábpár szárán, felül, egy tüske.

A végtest hosszkörded, kisse lelapított, jól látható ingödrökkel.

Az alsó szemsor egyenes, középsői közel szemátmerőnyire a homlok szeletől s nem egészen szemátmerőnyire egymástól, egy felátmerőjöknel kevesebbire az oldalszemektől. A hátsó sor módosan behajló; középsői az oldalszemeknel nem nagyobbak, szabálytalan alakúak s leghosszabb átmerőjöknek megfelelő távolságra egymástól, de nem távolabbra egymástól, mint az alsó középsők szinten egymástól; a hátsó sor oldalszemei a középsöktől oly távolságra, mint az alsó középsők a hátsó középsöktől.

A zár egy szelessegenél nem hosszabb mely kivájás, melynek szélei ketoldalt kisse felvetettek, de a nyelecske fele kerette nem egyesülnek es fenylő-vörösbarnák.

Mertek: ♀ Törzs	10:5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	5 »

¹⁾ Nem terhes állapotban, a melyben a hus aránytalanul kicsiny.

I lábpár	11·5	»
II »	11	»
III »	10·7	»
IV »	14	»

♂ ismeretlen.

E faj, mely a *Drassus quadripunctatus*-nak legközelebbi rokona, ettől leginkább a harmadik lábpár felső tüskéje által különbözik; e jelleget THORBELL, i. h. mint állandót ketsegebe vonja ugyan, de keves példányomon megvan s Dr. L. KOCH e fajt határozottan annak alítja, a minék leírtam.

Két sérült példánya Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.), egy birtokomban Doroszlóról.

SPEC. 3. FAJ. *DRASSUS SCUTULATUS*. L. K. HENGERES K. WALZIGE M.

(scutula = hengerke; a hosszúkás alaktól.)

Syn. 1866 *Drassus scutulatus* L. KOCH «Die Ar. Fam. d. Drass.» p. 93

Vide: THORBELL «Remarks» p. 181

♀ Előteste elenk vörösbarna. Végteste sárgásszürke vagy egerszürke, selymes. Lábai elenken vörösbarnások.

Jellegek. A hátsó sor középszemei távolabbra egymástól mint az alsó középsők szintén egymástól. A fej mell oly hosszú, mint a negyedik lábpár térde és szára együttvéve. A harmadik és negyedik lábpár ezombjafelületén tüske, ugyan e párok térde belső oldalán egy-egy tüske.

A fej mell szivalaku; fejerésze, a tágas mellrészhez képest, csücsösödő, — az egész előtest laposan domború; oldalról tekintve, a hátvonal vízszintes, egyenes, csak hátul röviden a nyelecskére hajló. A hátres tetemes. A mellvert megfordítva tojásdad, vörösbarna, szőrös. A rágók vörösbarnak, oly hosszúk mint az első lábpár szára, oldalról tekintve, körtealaknak, tövükkel terdszerűen kidomborodók, serteszerűen bőven szőrösök. Az állkapcsok elenk vörösbarnak, keskenyek, hosszúk, harántbenyomottak, a hosszú alajk széleihez ( ) szerűen illeszkedők; az alajk hasonló színű, egy allkapocs felül alig keskenyebb s e fél hosszának három negyedet bőven eléri. A tapogató meglehetősen vaskos ezombrészszel, sötétes barnavörös, bőven szőrös; végíze alul tüskésen szőrös, a szárnál nem hosszabb. A lábak, különösen töveikben, vaskosak, bőven szőrösök (a szőrözet legtöbbször lekopva), az első és második pár fegyvertelen, erős talpkefével; a két hátsó pár szára és másodvégíze gyéren álló tüskékkel fegyverzett, gyenge talpkefével.

A végtest hosszörved, láthatólag lapított.

Az alsó szemsor egyenes, szemei körülbelül egyenlő távolságra egymástól; a középsők a szélsőknel sokkal nagyobbak, jól domboruk s bőven felátmerőnyire a homlok széletől. A hátsó sor könnyeden behajló, középszemei tojásdadok, hátrafelé egymásra dülök s egy alsó középszem átmérőjének megfelelő távolságra egymástól; de közelebb egymáshoz, mint az alsó középsőkhöz. A hátsó oldalszemek alig távolabbra a hátsó középsőktől mint az alsó oldalszemektől.

A zár egy szélességénél hosszabb barnás vörös térese, rendszerint egy makkalaku, csücsával a légzőrésznek fordított mely behorpasztással.

Mertekek: ♀ Törzs	13·5	m_m	ebből
fej mell	6	»	
I lábpár	10	»	
II »	9·5	»	
III »	9·3	»	
IV »	11·7	»	

(A törzs merteke különben 10 — 15 m_m között ingadozik.)

♂ Kisebb, a kis végtesthez képest igen fejlett előtesttel; a végtest elején egy lemezszerű, kopasz tésze. A tapogató karesu, nem hosszú, ezombja felületén, elől, három túske harántsorban s egymás mellett, egy túske ezek mögött; a térd vastagságánál nem hosszabb, a szár a térdnél rövidebb, külső oldalan egy előre irányozott, vaskos, szaruszerű nyujtvánnyal, mely oly hosszú mint a szár maga és a pikkely szélehez alkalmazkodik; a nemzőszerv elején, a pikkely csücska alatt, egy befele kanyarodó, rugószerű, vékony, sötetszínű embolus látható.

Mértekek: ♀	Törzs	8	$\frac{m}{mm}$ ebből
	fej mell	4·2	»
	I lábpár	10	»
	II »	9·7	»
	III »	9·7	»
	IV »	12·4	»

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Hosszutelekeről, N.-Szebenből; magyar részekből: Budaról (Muz. gy. Pével), Orsvárról, Doroszlóról. Az többi helyen leginkább hazakban tartózkodik és telen át is található. Orsova körül nevezetesen a Graezkavolgy görgetegekben tartózkodik.

SPEC. 4. FAJ. DRASSUS MINUSCULUS. L. K. PICZI K. ZWERG M.

(minusculus = piezi; az alakról.)

Syn. 1866. *Drassus minusculus* L. KOCH «Die Ar. Fam. d. Drass.» p. 110

♂ Kicsiny. Előteste és lábai barnássárgák. Végteste olajbarnás, felülete elején két, hátrafele kisse egymásfelé irányozott hosszsesikkal, ezek alatt több Λ szerű ágrajzzal, e rajzok igen halaványak, elmosódók s inkább foltocsakból mint vonalakból valók.

Jellegek: A hátsó középszemek közötti köz kisebb az alsó középsők közötti köznél. Az első két lábpáron gyenge talpkefe, mely a hátsókon hiányzik. Az első és második lábpár egyenlő hosszúságú. A hátsó lábpárok szárain felül semmi túske. A fej mell gyér szőrözete ágas szőröcskekből való. Az alsó szemsor könnyedén behajló.

A fej mell szivalakú, eléggé domború, elől tompán elkerekített; hátrése tetemes s különösen előrefele a szemekig egy középvonással folytatódik, a hátréstől igen szembetűnő, kiülőszerűen oszló izomsugarak (különösen borszeszben) láthatók, a fejrész töve felé, a középvonástól két $\wedge$ szerű vonás ágazik el. A mellvért sárgásbarna, szélesen - vértzerű. A rágók vörösbarnák, oldalról tekintve vastagon ekalakúak, tövükkel térdszerűen kihajlók, serteszörösek. Az állkapcsok vörösbarnák, harántul igen tetemesen behorpasztottak, szélesek, tövükön sarokszerűen kiálló, a nyelvalakú alajkat ( ) szerűen fogják körül; az alajk az állkapcsok hosszának $\frac{2}{3}$ -át bőven éri.

A lábak hosszúk, elég karesuk és szőrösek; az első pár fegyvertelen; a második lábpár másodvégizén, alul, egy túske (példányomon); a harmadik és negyedik lábpár szárán és másodvégizén, oldalt és alul, néhány túske. A végtest keskeny-tojásdad, szélességénél hosszabb. Az alsó szemsor kevéssé behajló, középsői saját átmérőjöknel valamivel nagyobb távolságra a homlok széletől s távolabbra egymástól (bőven szemátmerőnyire) mint az oldalszemektől; a hátsó szemsor könnyedén behajló, középsői szabálytalan $\bigcirc$ alakúak, s csak mintegy az előtest középvonása által elválasztottak, a sokkal kisebb oldalszemektől leghosszabb átmérőjöknek megfelelő távolságra esnek.

A tapogató barnássárga, tetemesen bunkós, szára a térdnél nem hosszabb s hosszúságánál alig vékonyabb, elől, kisse a külső oldal felé, egy vaskos nyujtványt boesát, mely tompavégű a pikkely tövere felfekszik s a szár vastagságánál rövidebb. A pikkely kanálalaku. A nemzőszerv módosan domborodó; alulról tekintve, a gyűjtő előlfelel behasított s e hasítás egy szabálytalan bardalaku karajt határol.

Mértékek : ♂ Törzs	6·8	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	2·9	»	
I lábpár	7	»	
IV »	7·3	»	

♀ Dr. Koch szerint l. i. h. a zár egy, a nyeleske fele nyíló lyraalakú keret (U), közepén egy, kissé hasított választó lemezzel.

Mint nyári alakot csupán csak Orsováról ismerem, hol a Graezka völgyben kő alatt találtam.

SPEC. 5. FAJ. DRASSUS UMBRATILIS. L. K. KOMOR K. DÜSTERE M.

(umbra = árnyék, umbratilis = árnyékban élő; életmódra és színezetre talál.)

Syn. 1866. *Drassus umbratilis* L. Koch «Die Arachn. Fam. d. Drass.» pag. 113.

Vide : THORELL «Remarks» p. 184.

♀ Kisebb alak, komor színezettel. Előteste vörösbarna, sötétebb állkapcsokkal; végteste sötét olajbarna, egyszínű. Lábai barnássárgák.

Jellegei: A fej mell szőrözete egyszerű (nem ágas). A harmadik és negyedik lábpár szára felületen semmi tüske. A hátsó sor középszemei közelebb egymáshoz, mint az alsó sor középsői. Az alsó szemsor kevésbé behajló.

A fej mell vastag, fejerésze elég széles; az egész gyéren szőrös, oldalról tekintve lapos-íves; a fej rész a mellresznél sötétebb. A mellvért igen rendes tojásdad, vörösbarna, fenyves, szelein semmi behorpasztás; gyéren szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, az első lábpár elsővégizénél hosszabbak, eléggé és durván szőrösek. Az állkapcsok és az alajk sötét-vörösbarnák, közepökön haránt szélesen behorpasztottak; az alajk nyelvalaku, az állkapocs félnél nem keskenyebb s annak hossza két harmadrészt bőven eléri. A tapogató rövid; czombja, térde vörössárga, szára és vége vörösbarna, a végiz a szárnál kevéssel hosszabb és sokkal rovidebb mint a szár és térd együttevége. A lábak vastagok; az első két pár végizén talpkefe, a két hátsó paron csak sűrűbb szőrözlet; az első két pár szára és végei sötétedők; a czombok felületén 2—3 tüske, az első két lábpár szára fegyvertelen, a harmadik lábpár szárán alul 3— a negyedikén 4 pár tüske s e két utóbbi páron a másodvégiz is fegyverzett. A végtest sötét olajbarna, bőven szőrös, — elől kissé elmetszett és keskenyebb, hátul szelesebb, egészben módosan lelapított. A fonók sárgások, az alsó pár a legerősebb.

Az alsó szemsor igen esekély mértékben behajló, két középső szeme bőven egy szemátmérőnyire a homlok szelétől és szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemek alig egy fel átmerőnyire a középsőktől; az alsó sor középsői feketek (nappaliak) a többi szem igen gyengén opalizáló (esteli); a hátsó sor könnyedén behajló, középsői tojásdadok, igen egymás fele dülve közelebb állanak egymáshoz, mint az alsó sor középszemei; a hátsó sor oldalszemei valamivel távolabbra a középsőktől, mint az alsó középsők egymástól; a két sor oldalszemei annyira egymástól, mint a hátsó oldalszemek a hátsó középsőktől.

A zár terjedelmes; két párhuzamosan álló hosszukás bemélyedést egy horgony forma lemez választja kette (L), melynek nyele a választékot képezi, keresztnyújtványai egyszersmind a légzőrés szélét érintik.

Mértékek : ♀ Törzs	7·7	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	3	»	
I lábpár	7·8	»	
IV »	8·2	»	

♂ Eddig egyáltalában ismeretlen.

Mint tavaszi alakot Orsova, mint nyárit Alsó-Hámor (Borsod) környéken mindössze két példányban találtam, mindig kövek alatt, hol egy ritkás szövetű, nagy, $7 \frac{m}{m}$ átmerőjű burokba elhelyezett peteit őrzé (Thorell tanár Szevizában is felfedezte). Pontosabban megjelölve, Orsovánál a Jeselnicza völgy gorgetegeiben, az Alsó-Hámorban a «Köhat» meszes sziklaeszesen fordult elő.

SPEC. 6. FAJ. DRASSUS TROGLODYTES C. K. BARLANGI K. HOHLEN M.

(troglodytes = τρωγ'λοδ'ητης = barlanglakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1839. *Drassus troglodytes* C. KOCH «Die Arachniden» VI, pag. 35.

Vide: THORELL «Remarks» p. 183.

♀ Elötteste sötet-sárgabarna, elől feketebarnába átmenve, szeleim fekete szegelylyel; végteste feketebarna, vörössesárga zománczezel; lábai barnássárgák.

Jellegei: A fejmell szőrözete egyszerű; a két hátsó lámpár szárain, felül, semmi tüske; a lábakon semmi csik; csak az első két páron talpkéfe. A hátsó sor középszemei közelebb egymáshoz, mint az alsó sor középszemei szinten egymáshoz; az alsó sor behajló.

A fejmell valamivel hosszabb mint a negyedik lámpár szára és terde együttveve, oldalt elkerékített, előrefele csak kevéssé boltozatos. A mellvert széles-kerekded, hátul esücsba futó, esekély, a csipőknek megfelelő benyomásokkal, vörösbarna, igen fenyves, bőven szőrös. A rágók feketek, majdnem oly hosszúk mint az I. lámpár szára, rövidebb es hosszabb serteszőrökkel. Az alkapesok sötét vörösbarnák, tövük boltozatos, közepök melyen behorpasztott; az alajk I-vel rövidebb, széles alpból indulva vége fele keskenyedik s itt elkerékített. A tapogatók harmadik es negyedik íze majdnem egyenlő hosszúságú, az ötödik oly hosszú mint az előbbieket együttveve; a második íz görbült, felületen egy vékony, hosszú tüske. A lábak barnássárgák; az első pár alig valamivel rövidebb mint a negyedik. A végtest elől elmeztett, hátul elkerékített.

Az alsó szemsor behajló, szemei egyenlők, a középsők közelebb a homlok szeléhez, mint a hátsó középszemekhez s távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a hátsó sor behajló, az alsónál hosszabb, középső szemei előrefele szeljelálló, rezsutosan egymásfele dőlve hátul majdnem érintkeznek, oly távolságra az oldalszemektől, mint az alsó sor középsőitől.

A zár egy szélességenél hosszabb keret, melybe egy nyelv alakú, széles lemez illeszkedik, mely a keret felett erre T formára reáborul.

Mertekek:	♂ Törzs	9.8 $\frac{mm}{m}$	ebből
	fejmell	3.5	»
	I lámpár	8.5	»
	IV »	9	»

♂ Dr. Koch L. (Drassiden pag. 119) szerint karesubbb; színezetre a ♀-nyel egyezik; a tapogató második íze görbült, felső végén egy, tövén két tüske; a harmadik íz hosszabb a negyediknél, végén s kifele fordítva egy bárdszerű, széles nyujtvány, belső felén két rövidke, fogszerű nyujtvánnyal; a pikkely oly hosszú, mint a második íz, külső oldalán egyenes, belső oldalán íves, vége tompa, nem kúpos.

Mertekek:	♂ Fejmell	3 $\frac{mm}{m}$
	I lámpár	7.5 »
	IV »	8.5 »

Csupán csak Kolozsvárról (Bükkerdő) ismerem.

SPEC. 7. FAJ. DRASSUS LAPIDICOLA. (WALCK.) KOVI K. STEIN M.

(lapidicola = követ lakó, kő alatt l.)

Syn. 1802. *Aranca lapidicola* (lapidosa) WALCKENAER, «Fam. Paris.» II, p. 222.

Vide: THORELL «Remarks» p. 202.

♀ Elötteste barnásvörös, sötetelő fejresszel, vörösbarna rágókkal; lábai vörössesárgák; végteste szurkessárga, egyszínű.

Jellegei: Az alsó szemsor egyenlő távolságra egymástól, a sor könnyedén behajló. A negyedik és harmadik lábpar szára, felül, tüskés.

A fejmell vastkos, szívalakú, mellresze szélesedő és elég domboru, oldalról tekintve a fej előrefele domboruan behajló; az egész fejmell széle finom, feketés szegélyvel; felülete szürkés, megfekvően apró szőrözöttű. A mellvért tojásdad (hátról jelentéktelen csücsbe kifutó), közepe vörössárga, szélei barnulók, a lábak állásának megfelelő, csekély behorpasztásokkal.

A rágók vastkosak, az első lábpar elsődvégizénél valamivel hosszabbak, sötét-vörösbarnák, fényesek és gyéren szőrösök; oldalról tekintve majdnem körtvealakúak, tövükkel térszerűen a homlok előtt kiduzzadozóak; tövük külsején a csukló koncezije tojásdad alakban tetemesen kiszökő. Az állkapesok e az alajk vörösbarnák haránt behorpasztottak; az állkapesok vége befelé részintösen elvágott, kifelé elkerekített; az alajk nyelvalakú, az állkapesok tövénél nem keskenyebb s ezeknek hossza két harmadrészet eléri. A tapogató vörössárga, végíze barnuló, tüskékkel elegyesen szőrös, oly hosszú mint a száríz (térd nélkül). A lábak arányosak; csücsük kissé barnulók; az első és második páron mindket végiz — a többi páron csak az első végiz — talpkefével felszerelt; az első két pár terde es végíze fegyvertelen; a szár alsó felén egy-egy tövis, a czombok felületén több (5—7) tövis; a hátsó két pár szárain, köröskörül elszórtan 7—8 tövis; a másodvégiz szintén bőven tövises. A végtest tojásdad, megfekvő szürkessárga, kevéssé selymes fényű szőrözettel borított. A sárgás fonók hengeresek, mind a három pár majdnem egyenlő vastagságú.

Az alsó sor szemei egy középszemátmérőnyire a homlok szelétől; a két középszem fekete (nappali), valamennyi többi szem opalizáló (éjjeli); az alsó sor oldalszemei harántfekvően kördedek s a középsőkkel együtt egy igen könnyedén behajló sort képeznek, valamennyi körülbelül egyforma távolságra egymástól; a hátsó sor behajló, középszemei kördedek, egymásfelé dülők, nagyobbak, az oldalszemek kerekék, kisebbek, a középszemek kevesebbire mint oldalszemátmérőnyire egymástól, az oldalszemek a középsőktől két es fel oldalszemátmérőnyire, az alsó és hátsó középsők egy negyszögbe elhelyezve, mely szélességénél magasabb; a két sor oldalszemei oly távolságra egymástól, mint az alsó középsők egymás között.

A zár egy sárgászöld terese, melynek szeléből egy lapátforma ($\mathcal{S}$) lemez kiáll, e lemez könyökében nyílnak a kerek tojósövek, s egy gombostüfejhez hasonló dudorral záródnak be.

Mértékek: ♀ Törzs	15	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	6	»
I lábpar	15.2	»
IV »	17	»

♂ Kisebb, karesubb; hosszabb, kissé előre irányozott rágókkal, melyeknek töve nem térszerűen kiálló; a végtest színezete rendszeren sötétebb a nőstényenél. A tapogató karesu, igen kis, alig feltűnő nemzőrészszel; a száríz a térdiznél hosszabb, rendszer alkotású; belső oldalán három, felületén két közönséges tüskével, az utóbbiak közül egy az iz végén áll; pikkelye keskeny, hosszú, csücsa köröskörül szőrös. A nemzőrész egy egyszerű alig kidagadó, lencsealakú, vörösbarna gyűjtő, mely elől nyílt és egy fehéres hartyával zárt; belső oldalán egy kurta, vékony nyújtvány; a pikkely csücsa also-felén egy sertetüske.

Mértékek: ♂ Törzs	9	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	4.5	»
I lábpar	13.8	»
VI »	15	»

Messze elterjedett tavaszi és nyári alak, a mely azonban inkább csak az előhegységben háig felfelé s a bükk tenyesz-övet nem hagyja el; tanyáját kereg alatt, kövek között üti fel és a száraz görgetegeknél mindenkifelett kedvelője. Hólyagszerű, ritkás szövetű rejtjét is leginkább kövek között szövű, melyekben a nőstény a külön beburkolt peteket is őrzi. Vedléseit szinten burkokban végzi és párzaskor mind a két ivar közös búrokban található.

Ismerem eddig, magyar részekből: Doroszlóról, Orsova környékéről, Mehádiáról (a Damoclet tömljén egészen a Styubei és Sztana bogara magaslatig), Ó-Ogradena (Csukár máre szikla görgetegei), Báziasról, Sátoralja-Ujhelyről, Alsó-Hámor (Borsod), Uj- és Ó-Hutta (Borsod), Lykauráról (Liptó), Pécs vidékéről (Muz. gy. Frivaldszky és Pável János), Buda vidéke (Muz. gy. Pável János).

SPEC. 8. FAJ. DRASSUS ANGUSTIFRONS. WESTR. KESKENYFEJŰ K. SCHMALKOPF M.

(angustus — frons = keskeny homlok.)

Syn. 1861. *Drassus angustifrons* WESTRING «Ar. Suec.» pag. 349.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 185.

♀ Előteste vörössárga; lábai hasonló színűek, végök felé kissé sötétebbek. A végtest sárgás, gyéren álló feketés szőrökkel.

Jellege: A szemek középsoportja szélességénél majdnem kétszer magasabb; a hátsó szemsor erősen behajló.

Fejmelle szív alakú; fejerésze igen keskenyedő, oldalas kávák által, melyek a hátrés felé ki és összefutnak, mintegy ékalakra kiemelkedő; a melrészén csillagszerűen elosztott, a lábak fekvésének megfelelő inkább gödrök mint barázdák; oldalról tekintve, az egész a hátrés táján a legmagasabb, a fej felé majdnem egyenes és igen módosan lefelé tartó hátvonallal. A mellvert körded, vörössárga, kissé domboró és igen gyéren szőrös; a esipők előtti benyomások alig kivehetők. A rágók vörössárgák, az első lábpar ezombjánál sokkal vékonyabbak (körülbelül $\frac{1}{2}$ -szer), oldalról tekintve tövük kissé kidomborodó s e mellett módosan előre irányzottak, elég szőrösök s a szőr — tövükön — hosszú. Az állkapcsók sárgák, elől elvágottak, közepök táján igen kihajló, módosan haránt benyomásuak, az alajk valamivel sötétebb, nyelvalakú, azoknak fele-hosszát csak kevéssel múlja felül. A tapogató vörössárga, végíze sötétebb, húsos, hosszabb a szárnál és valamivel rövidebb, mint a térd és szár együttvéve, különben bőven feketés szőrökkel ellátott. A lábak vastosak, az első két pár valamivel erősebb, végizén tetemes talpkéfével, mely a hátsó párokon igen gyenge. A két első pár ezombja felületén három fekete tüske, melyek közül a felső kissé előre-oldalt áll; a harmadik lábpar felületén hét tüske, egy legalól és három-három felette és egymás felett haránt sorban; a negyedik páron négy tüske, kettő a végén, kettő ez alatt és egymás után; a két első pár többi ize fegyvertelen; a harmadik pár szára felül egy tüskével, oldalt és alul több tüskével; a negyedik pár szára csak oldalt és alul tüskés; a két hátulsó lábpar másodvégizei tüskések.

Az alsó szemsor behajló; középszemei feketék (nappaliak), kerekék és nagyobbak, a homlok szelétől szemátmérőnyi távolságra; a többi szem (valamennyi) élénken opalizáló (éjjeli); az alsó sor oldalszemei tojásdadok, a középsőkkel majdnem érintkezők, a középsők egy fel szemátmérőnyire egymástól; a hátsó sor erősen behajló, középszemei szabálytalan (Q) alakúak, nem távolabbra egymástól és a kerek oldalszemektől, mint az alsó sor középszemei egymástól; a két sor oldalszemei igen közel egymáshoz, de nem érintkeznek; az alsó középsők a felső középsőkkel egy oly négyszögbe elhelyezettek, a mely szélességénél majdnem kétszer magasabb.

A zár egy vörössárga, félkerek térese, mely a nyelecske felé egy vörösbarna $\sim$ szerű vonás által van határolva, belsejében pedig két vörösbarna $\wedge$ alakú és állású rést mutat.

Méretek: ♀ Törzs	8	$\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	3	»
I lábpar	7.2	»
IV »	9.5	»

♂ Előttém ismeretlen.

Egyetlen ivarérett példányomat mint nyári alakot, Alsó-Hámorból (Borsod) bírom, hol a hatalmas mészsziklák egy szűk reschen tanyászott («Szinva») és csak jobboldalának két első lába s a tapogatók

árán került birtokomba; egy másodvadású ép példányt Orsován egy fa kérge alatt találtam. Eddig csak Svédországból ismeretes egy fejletlen nőstény és egy ivarérett hím után (lásd Westring és Thorell l. c.) Az ivarérett nőstény itt iratik le először. Koch L. jeles műveben «Die Arachn. Fam. der Drassiden» az ismeretlenek között szerepel.

SPEC. 9. FAJ. DRASSUS LORICATUS. L. K. VÉRTES K. GEPANZERTE M.

(loricatus = vértezett; úgy látszik az előtestről.)

Syn. 1866. *Drassus loricatus* L. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» pag. 131.

♂ Előteste szép világos-vörössárga, vörösebb rágókkal. Végteste finom borsósárga, felületének legelején egy vörössárga folttal, és előre álló vöröses szőrüstökkel; lábai vörössárgák, hasonló színű tüskékkel elegyesen szőrösök.

Jellegei: Az alsó szemsor határozottan behajló, középszemei az oldalszemeknél kisebbek. A harmadik és negyedik lábpár szára felül is tüskés.

A fejmell mellrésze vaskos, laposan domboru, hosszukásan szivalakú, a fejrész rövid és kissé hirtelenül keskenyedő, a résszerű hátgödörből jól kivethető, tetemes barázdák futnak esillagszerűen a lábak felé; oldalról tekintve, a hátvonal majdnem egyenes. A mellvért vörössárga, szelein barnuló, körded, legnagyobb szélessége megfelel az első lábpár csipője hosszúságának. A rágók sárgászörösek, az első lábpár elsővég-izénél valamivel rövidebbek, gazdag, serteszerű, vöröses szőrözettel; oldalról tekintve, tövükkel alig kiálló és egészen függőlegesek. Az állkapcsok és az alajk haránthorpasztással; az előbbieket végükön elkerekítették, egyébként módosan egymásfelé hajló, vörössárgák, szeleiken hosszú szőrökkel, az alajk barnás vörös, amazoknál keskenyebb, hosszúságuk két harmadát valamivel meghaladja. A lábak ezomb és szárrészekben kissé vaskosak, végeik karesuk; az első és második pár végzei gyér talpkefével; a ezombok alul fegyvertelenek; a száruk alul fegyveresek — felül a két első páre fegyvertelen, a két hátsó páre közül a harmadik egy, a negyedik két tüskével fegyverzett; valamennyi másodvégiz fegyveres.

A végtest elől kissé elmetszett, hátul alig szélesedő s így majdnem párhuzamos oldalakkal és kissé lelapított. A felső fonópár igen gyenge; rövidebb a hengerded, vaskos és hosszabb alsó párnál.

Az alsó szemsor behajló, középszemei feketek (nappali), a többi (valamennyi) szem élénken fénylő, opalizáló (éjjeli), az alsó sor szemei igen szorosan együtt, a középsők között egy kis tér, ezek és az oldalszemek majdnem érintkezők, a középsők fel átmérőnyire a homlok szélétől; a hátsó sor alig behajló, középszemei tojásdadok, csücsosabb végeikkel egymásfelé dülve hátra nézők, majdnem érintkezők; az oldalszemek kerekék, sokkal kisebbek s a középsőktől körülbelül saját átmérőnyi távolságra állanak; a két sor oldalszemei egy hátsó oldalszem átmérőnyire egymástól, az alsó és hátsó középsők oly négyszögbe elhelyezettek mely, szélességénél sokkal magasabb.

A tapogató rövid, karesú, sárgás vörös; térd és száríze egyenlő hosszúságú, az utóbbi módosan vastagodott és külső oldala végén egy vaskos, rövid, vörössárga tüskével fegyverzett; a pikkely keskeny, hosszú; vége köröskörül szőrös; nemzörése egy, a pikkely üret kitöltő hártáival elzárt gyűjtőt mutat, melynek hátulsó végéből egy lassanként vékonyodó, serteszerű nyujtvány indul, mely a pikkely belső szelehez alkalmazkodva a pikkely csücske alá ér; e nyujtvány áttetsző, sárgászörös.

Méretek: ♂ Törzs	8·5 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	3·8 »
I lábpár	11 »
IV »	13 »

♀ Szinezetre a hímekkel megegyezik; rövidebb lábú. Tapogatóján a végiz kissé füstös, karesú, hegyesedő, felül a töven tüskés s bőven oly hosszú mint a térd és szár együttve.

A zár egy felvetett és barnás szelű, szív alakú kivájtás, mely csücsével a legzörést eri, s a melybe — a nyelecske felől — egy, a szív kivágásának megfelelő, nyelvalaku, keskeny osztó lemez melyen benyomul.

Mertekek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·3 »
I lábpár	9·5 »
IV »	11 »

A hímek kora tavaszkor (márczius) Doroszlón, lakásom falán, estve gyertya világánál fogtam, a nőtényt testvér öcsém Vlkolinszky Jenő küldte Schmeeczányáról. Igen ritka.

SPEC. 10. FAL. DRASSUS PUBESCENS. THOR. SZŐRŐS K. BEHAARTE M.

(pubescens = szőrösödő; a fej mell szőrös voltáról).

Syn. 1856. *Drassus pubescens* THORELL «*Revisio crit.*» pag. 116.

Vide: THORELL «*Remarks*» pag. 203.

Koch L. «*Drassiden*» pag. 123.

♂ Előtteste halavány-barnássárga, fekete szegelyvonallal, végteste szürkessárga, gyenge rezes fényvel, lábai sárgabarnák, végeik vörösbarnák.

Jellegei: A két első lábpár szárain, felül, tüskék; az alsó szemsor behajló, szemei egyenlők, közép-szeméi nagyobb távolságra egymástól mint az oldalszemektől.

Fejmelle oly hosszú mint a negyedik lábpár szár- és térdíze együttvéve, oldalaiban elkerekített, elől igen szűk, igen fényes, finom, ágas, selyemfényű szőrözettel tömötten borítva. A hosszú hátviasztékből benyomások sugárzanak az oldalak felé. A fejrész egy sekély barázdá által a mellrészről elválik. A mellvert előre-felé keskenyedve, hátul csücsös, barnássárga, szélein sötétebb, fényes, a csipők táján sekély behorpasztásokkal, közepén rövid, megfekvő, ágas és egyszerű szőrözettel, szélein elálló hosszú szőrrel borítva. A rágók sárgabarnák, oly hosszúk mint az első lábpár másodvégíze s oly vastagok mint a lábpár czombja, tövükkel térszerűen kidagadók, fényesek, a külső, és belső oldalakon hosszú, gombokból induló sertékekkel borítottak; a becsapó rés külső élén két erős, egy apró, a belsőt két apró fog. Az állkapcsok sárgabarnák, közbül behorpasztottak; az alajk $\frac{1}{3}$ -dal rövidebb, végén elnetszett. Lábaik talpkefe; a IV lábpár hosszabb az elsőnél, a különbség a IV-dik pár szára hosszának felel meg. A végtest keskeny, elől elnetszett, sűrűn selyemfényű ágas szőrözettel borítva, melybe közbe-közbe elálló serték vegyülnek.

A tapogató második íze oldalról lapított, hajlott, vege vastagodott. A negyedik íz hosszabb a harmadiknál, a végén, külső oldalán egy rövid, lefele görbülő, hegyen hasított nyújtványnyal; pikkelye alapján a negyedik íznel szélesebb, elől csőrszerűen hegyesedő; nemzőszerve módosan kidagadó, elől egy árforma embolussal, melynek szárát egy a külső oldalról induló, hasított nyújtvány keresztezi.

Mertekek: ♂ Törzs	7·3 $\frac{m}{m}$
fej mell	3 »
I lábpár	7 »
IV »	8 »

♀ előttem ismeretlen. Dr. Koch L. szerint a testrészek arányai s színezet szerint a ♂-mel azonos. A zár egy majdnem rendszeres körű tér, két pontszerű tojócsőnyílással, ezektől ketoldalt és felett arabeszkszerűen kanyarodó barázdával.

Egyetlen ♂ példányát a Bihar hegységből (Vlegyásza fenyőöve) ismerem, hol júniusban a moha között akadt.

GEN. 9. NEM. PROSTHESIMA. L. K.¹

(πρόθεσις = elől, σπιός = tompa, pisze orr; a fejkatról.)

Syn. 1872. L. Koch «Apterol. aus dem frank. Jura» pag. 139.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 130. sub.

A hátsó szemsor, felülről tekintve, majdnem egyenes, nem kihajló, kevéssel hosszabb az alsónál; az alsó szemsor középsői a többi szemmel mindig kisebbek s egy harántfekvő emelkedesen állanak (innen «Prosthesima»). A rágók beesapó resenek hátsó szele alig kinyúló; apró fogacsokkal fegyverzett. Az állkapcsok haránt horpasztással; az alajk egy harmaddal rövidebb. A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3. Állandó szövöet nem szőnek. A nőstény a peteket egy tányer alakú, kerek, alul lapos, felül homorú ( ) burokba szövöi, mely kövek alatt, réseken stb. szabadon fekvő az anya által őrzetik. Közepes nagyságon alóli, gyors. keskeny, legtöbnyire fénytelen-fekete alakok.

SPEC. I. FAJ. PROSTHESIMA PETIVERII (Scop.) PETIVER GYÁSZPÓKJA. PETIVERS TRAUERSPINNE.

(Petiver, mult századbeli term. barát.)

Syn. 1763. *Arauca Petiverii* ScopOL «Entom. Carn.» pag. 398.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 194.

♀ Fekete, elő állapotban kekes lehellel. Elötöste módosan fénylő; vegtöste fénytelen szőrös. Lábai barnafeketek; az első pár czombja igen csekely mertekben vörösesen áttetsző.

Jellegei: A hátsó szemsor középsői oly távolságra egymástól, mint az alsó szemsor középsői. A hátsó sor középsői nem nagyobbak ugyan e sor oldalszemeinél. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára es terde együttve. A rágók hosszú sertekkel. A negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél.

A fejmell eszesoson szivalakú, módosan domboru; oldalról tekintve hátvonala majdnem egyenes; a hátresen túl a mellresz hirtelen es meredeken a nyeleckere lecsapott. A mellvert szélesen korded, kissé domborodó; szelein igen csekely behorpasztásokkal, szőrös, szelein a szörök csillagszerűen elrendezettek. A rágók fekete barnak, az első lábpár czombjánál vékonyabbak; ugyane lábpár elsővégizenel alig hosszabbak; oldalról tekintve a homlok előtt térszerűen kiálló; tövük fele hosszaeska sertekkel. Az állkapcsok fekete barnak, módosan harántbenyomásuak, közepök táján elege kihajlók, végeik vörösesek, egymásfele hajlók; az alajk nyelvalakú, egy állkapocsfelnel nem keskenyebb, a vege majdnem eszesos; a rágók hosszának két harmadreszet bőven eleri. A tapogató rövid, vörösbarna, végize gazdagon szőrös s oly hosszú, mint a terd es száríz együttve. A lábak erősek, vaskosak, arányos hosszúságuak; a czombok kissé laposra nyomva, szélesedők; a két első pár czombja felületen két-két egymástán álló, hosszú sertetüske, a többi lábpáren több tüske; az első két pár többi ize csak szőrös, a többi lábpáre, az első végiz kivetelevel, tüskes; a két első lábpár mindket végizen talpkefe.

A vegtöste elől elvágott, oldalai majdnem párhuzamosak, vége elkerekített, a kiálló fonók eszesossá teszik, nem domboru, egészben hosszúkás es különösen felületen sűrűn szőrös; a ször erős rövid, megfekvő.

A hátsó szemsor majdnem egyenes (kihajlásra hajlandó) szemei kerek, egyenlő nagyságuak; a közepsők laposak s alig valamivel közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez; az alsó sor a hátsónál rövidebb es egy oldalszem átmérőjenel valamivel távolabbra a homlok szelétől; közepszeméi sokkal kisebbek,

¹ Azelőtt «Melanophora Aetorum», minthogy azonban kitűnt, hogy MEIGEN e nevet már 1803-ban legyekre alkalmazta, Dr. Koch L. a változtatást fogantatosította.

feketek, közös emelkedesen állva, sokkal távolabb állanak egymástól, mint az oldalszemektől; a hátsó sor középsői az alsó középsőktől távolabbra állnak mint a hátsó középsők egymástól; a két sor oldalszeme alig kisebb távolságra egymástól mint az alsó középsők a felső középsőktől. A zár egy vörösesbarna, majdnem hossznegyszögletes térese, közepén egy lyra alakú betéttel, mely szélességénél magasabb, s széles alappal a legzörés felé áll (ζ).

Mértékek: ♀ Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4	»
I lábpár	8·8	»
IV »	10	»

♂ Elöttem ismeretlen.

Peteburka 9 $\frac{m}{m}$ átmérőjű és tetemesen domború, rózsásszínű; lapos oldalával rendszeren a kövek aljára van erősítve.

Ez az alak megfelel a *Prothesima subterranea* L. Koch alaknak, lásd: L. Koch «Die Ar. Fam. der Drassiden» p. 170, Taf. VII, fig. 110.

Változat: *P. Petiverii* var. *petrensis* C. Koch (?) Syn. *P. petrensis* L. Koch «Die Ar. Fam. der Drassiden» pag. 167.

(Lásd: Thorell «Rem. on Synon.» pag. 194 sub «*Melanophora petrensis.*»)

Kisebb, valamivel világosabb lábakkal. A zár lyra alakú betetje magasságánál szélesebb ($\cup$).

Mértékek: ♀ Törzs	6·5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·7	»
I lábpár	6·7	»
IV »	7·5	»

Peteburka 8 $\frac{m}{m}$ átmérőjű, kevesebbe domború, rózsaszínes.

Mint nyári alak a *P. Petiverii* eddig a deli részek hegyi alakjaként mutatkozik s ismerem a Melhadia felett uralkodó Damoclet tömbről, úgy a bükk tenyészövéből, mint a Damoclet legesücsáról is, mely a bükk tenyészövének legfelsőbb szelét kezezi; mindenütt kövek alatt tartózkodik s a míg nem ürzi tojásait, igen sebesen menekül.

A *P. Petiverii* v. *petrensis* szintén mint hegyi alakot ismerem, S.-A.-Ujhelyről, Alsó-Hámorból és Diósgyőrből (Borsodmegye).

SPEC. 2. FAJ. PROTHESIMA OBLONGA. (C. K.) HOSSZÚKÁS GY. LÄNGLICHE T.

(oblonga = hosszúkás; a karsú alakról.)

Syn. 1844. (!) *Melanophora* (!) *oblonga* C. Koch in «Herr. Schaff. Deutschl. Ins.» 120, 23.

Vide: L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 164.

♀ Barnásfekete. Lábai sötétvörösbarnák, a czombokban kevesse áttetszők, a csipők kissé világosabbak. A hason a legzörés feletti rész vörösbarna.

Jellegek: A hátsó szemsor középszemei valamivel közelebbre egymáshoz, mint az alsó középsők szintén egymáshoz; a hátsó középsők a hátsó oldaliaknál nem nagyobbak. Az első lábpár első végével hosszabb a másodiknál. A negyedik lábpár második végével hosszabb az elsőnél. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve. A rágókon hosszú sertek.

A fejmell szivalakú; fejérsze a mellhez kepest esücsosodó; hátvonala, oldalról tekintve, vízszintes, egyenes, hátul a nyelecskere lehajló; a hátres tetemes, az izombarizdák gyengék. A mellvert szélesen korded, vörösbarna, szemeses, módosan szőrös. A rágók barnavörösek, oldalról tekintve körtvealakuak, tövükkel

terdszerűen kiállók, keves, hosszú sertekkel. Az allkapesok barnavörösek, vegeik fele világosodók s az egy allkapesfemmel valamivel szelesebb, nyelvalaku aljakot ( ) körülfogók; az aljuk a rágók hosszának két harmad részét meghaladja. A lábak elég erősek es elég hosszúk; vegeik karesuk. Az első es második lábpar szárán, alul, semmi tüske, másodvegizenek töven egy-egy tüske; a harmadik lábpar szárán es másodvegizen, alul es oldalt tüskék állanak; terde belső oldalán egy tüske; a negyedik páron hasonlóképen.

A végtest hosszukás, elől kisse keskenyedő, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor középsői, közös dudorodáson állva, korubelül két szemátmérőnyire a homlok szelétől es sokkal távolabbra egymástól mint a középszemektől; ezek a középsőknel nagyobbak. A hátsó sor egyenes, szemei egyenlő nagyságúak, középsői valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, de közelebbre egymáshoz mint az alsó középsők szinten egymáshoz.

A zár egy terjedelmes, világos barnászvörös térese, lapos, kettőlől ∇ szerűen határolt; e szegély elváló ágai között egy igen sekely, keskeny csatornával; összehajló ágai között, melyek a legzöres szelét érik, sekely, széles sötetes csatornával.

Mertekek, ♀ : Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmel	3·8 »
I lábpar	7·4 »
II »	6·8 »
III »	6·8 »
IV »	10 »

♂ Kisebb; aránylag hosszulábú. A tapogató igen karesű nyellel es tetemes bunkóval; a nyel füst-barna; szára a terdnel rövidebb, elől szelesedő s itt hosszánál valamivel vastagabb; külső oldalán egy toviszerű hegyes nyujtványt boesát, mely a pikkelyhez alkalmazkodva vegevel kisse felhajlik s magánál a szárnál hosszabb. A pikkely kamalaku, sokkal hosszabb mint a terd es szár együttyeve, magyocska; a nemzőszerv meglehetősen domborodo, a pikkely uret kitölti; hátul sötét, elől sárgasan nyílt, repedesszerű barna betetekkel.

Mertekek, ♂ : Törzs	5·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmel	2·6 »
I lábpar	6·9 »
IV »	8·3 »

A nőstény peteburkanak az átmerője 8·5 $\frac{m}{m}$, színe rózsaszínes (borszeszben sárgás).

Mint kora nyári alakot Orsova es Bazias környekeről, kövek alól ismerem. E faj amnyiban is nevezetes, hogy eddig kizárólagosan csak Tirolból volt ismertette. (L. Koch in litt.).

SPEC. 3. FAJ. PROTHESIMA ATRA. (LATR.) FEKETE G. SCHWARZE T.

(atra = fekete; a szüről.)

Syn. 1806, *Drassus ater* LATREILLE «Gen. Crust. et Ins.» I, pag. 87. (ad part.)

Vide: KOCH L. «Die Ar. Fam. der Drass.» pag. 182.

THORELL «Remarks» pag. 195, 197, 198 (in § P. Petiverii, moerens.)

♂ Sötét barnásfekete, a végtesten barnás szőrözettel.

Jellegek: A hátsó szemsor középsői oly távolságra egymástól mint az alsó középsők szinten egymástól. A hátsó középszemek a hátsó oldalszemeknel nem nagyobbak. A fejmel oly hosszú, mint a IV-dik lábpar szára es terde együttyeve. A második lábpar szárán, alul, egy tüske; a negyedik lábpar másodvegizevel hosszabb az első párnál. Az allkapesokon hosszú sertek. — A fejmel tiszta fekete.

A tapogató szára kiszélesedett, hosszúságánál — különösen elől — szelesebb, külső oldala végén egy tüskeszerű, hegyes, erős, kissé felhajló nyujtványnyal, mely, töve beszámításával, a szárnál nem rövidebb; a pikkely kanálalakú, sárgásbarna szőrözöttü, oly hosszú, mint a terd és szár együttveve; a nemzőszerv egyszerű, kevéssé domborodó, a kamal alakjához képest szélességénél hosszabb, hátul feketebarna, elől barnássárga és itt a belső széle felé egy benyomással; legelől egy kissé felvetett barna szegélyvel.

Mertekek. ♀ Torzs	6·2 m_m ebből
fejmeH	2·5 »
I lábpar	4·8 »
IV »	7·2 »

Az egyetlen, túlságos áztatás következtében oszlofokban levő példány a m. Nemz. Muzemben; Pees környéken, egyebek között, gyűjte Frivaldszky János.

Annál a körülménynél fogva, hogy jellegeit megalapítani még lehetséges volt s Dr. Koch L. is annak állítá a minék leirtam, végre érdekességénél fogva, bevettem a Faunába.

SPEC. 4. P. I. PROTHESIMA PRAEFICA. (L. K.) GYÁSZOLÓ GY. KLAGE NDE T.

(praefica = sirató asszony temetéseknel; a színről.)

Syn. 1866. *Melanophora praefica* L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» pag. 157.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 197. (in § M. moereus.)

♂ Sötét, fenytelen-fekete, finoman-szemcses előtesttel. Lábai barnafeketek, az első második és negyedik lábparon mind a két végiz világos vörösessárga, a harmadik lábparon szemyes barnasárga, kevéssé feltűnő.

Jellegei: A hátsó sor középszemei valamennyinél nagyobbak. A fejmeH oly hosszú mint a negyedik lábpar szára es terde együttveve s a mellett finoman szemcsés.

A fejmeH eszesosan szivalakú, oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hátresen túl a nyeleske fele elkeresítve lecsapott; felülete, erősebb nagyítás mellett chagrinhörserűen szemcsözve-ránczolt. A mellvert kördel, ritkásan pontozott, gyeren szőrös, szelein csillagszerűen fekvő szőrsorral. A rágók az első lábpar ezombijanal gyengébbek, ugyane lábpar első végizenél rövidebbek, feketek, sertesen szőrösök, oldalról tekintve tovükkel a homlok előtt térszerűen ki- egyebkent függőlegesen állók. Az állkapcsok barnássárgák, vegeikkel egymásfele hajlók, közepök haránt behorpasztott; az alajk nyelvvalakú; töve barna; elkeresített vege világosodó. A tapogatók szemyes-sárgásbarnák, végizök vörösésbarna, bőven szőrös, valamivel rövidebb mint a terd es szár együttveve. A lábak barnafeketek, ezombreszökben laposan szelesek, erős szárákkal s kissé hirtelenül vékonyodó vegekkel; a harmadik és negyedik lábpar szárán, alul, két két tüske s ugyane lábparok másodvégize köröskörül több tüskevel; az első es második lábpar mindket végize gyenge talpkefevel.

A végtest elől ívesen elvágott, különben hossztojásdad, megfekvően szőrös; a két alsó fonópár hengeres s meglehetősen távol egymástól állva, a végtest vege alatt kiáll.

A hátsó szemsor kissé behajló, szemei igen lelapítottak, tejes színűek, a két középső szabálytalan alakú s valamivel közelebb áll egymáshoz mint az oldalszemekhez s az utóbbiaknál nagyobb; az alsó sor is egyenes, középszemei kisebbek az oldalszemeknél, több mint szemátmerőnyi távolságra egymástól állva, a nagyobb tejes szmü oldalszemeket megközehtik, e sor a homlok szeletől bőven egy alsó oldalszemátmerőnyire esik; a két sor egyenlő hosszúságú, s a középszemei közötti köz kétszer nagyobb annál, a mely az alsó sor középsői között letezik,

A zár egy barnássárga majdnem pajzsalakú terese, melyben egy horgonyforma csatornás benyomás kepezi a választékot (♁); a horgonyforma rész a legzőrés fele áll.

Mertekek: ♀	Törzs	6·2 $\frac{m}{m}$	ebből
	fejmed.	3	»
	I lábpár	7·8	»
	IV »	9	»

♂ Elöttem ismeretlen.

Mint nyári alakot Orsováról ismerem, hol, úgy látszik, ritka. E fajt Dr. Koch L. az idezett műben eredetileg is Orsováról került példányokra alapítá s eddig csak magyar földről ismeretes.

SPEC. 5. FAJ. PROTHESIMA LONGIPES. (L. K.) HOSSZÚLÁBÚ GY. LANGBEINIGE T.

(longus — pes = hosszú, láb.)

Syn. 1866 *Melanophora longipes* L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 147.

♂ Füstösfekete; az első lábpár ezombján, belül, egy terjedelmes, vörösesbarnás, áttetsző folt; a lábak vörösesbarnásan feketek, a negyedik pár feltűnően hosszú.

Jellegei: A hátsó szemsor középszemei ugyane sor oldalszemcinél nem nagyobbak. A fejmed. rövidebb mint a negyedik lábpár szár- és terdize együttve.

A fejmed. esucosan szivalakú, oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hátresen túl a nyelecske fele ívesen lecsapott; gyér és felálló szőrökkel. A mellvert körded, elszórtan pontozott, gyéren szőrös és fénylő. A rágók az első lábpár ezombjánál gyengébbek, ugyane pár első végizenél rövidebbek, tövükkel a homlok előtt terdszerűen kiállók; gyéren hosszú szőrökkel ellátottak. Az állkapcsok sötétvörösbarnak, kissé világosodó végekkel, melyekkel egymásfele hajolnak; harántbenyomásúak; az aljuk nyelvalakú, a rágóknál valamivel sötétebb. A lábak vörösbarnásan feketek, aránylag hosszúk s a ez mbokban erősek; a ezombok alul fegyvertelenek, felül két két sertetűskevel; a két első lábpár szára egészen fegyvertelen, másodvégize alul és töve egy egy tüsképpárral; a harmadik és negyedik pár szára alul három három pár tüskevel, másodvégize több tüskevel; az első és második lábpár mind a két végize módos talpkefével.

A vekttest keskeny, elől ívesen elvágott, különben hossztojás ad; a vége alatt az alsó, hengerded fonopár kiáll s ennek végen feheres szőrözet látható.

A hátsó szemsor egyenes, szemei egyenlők s egyenlő, esekely távolságra egymástól; az alsó sor egyenes, középszemei közös dudoron állva, kisebbek a teljes színű oldalszemeknél s közelebb ezekhez, mint egymáshoz; mind a két sor oldalszeme majdnem oly távolságra egymástól, mint a hátsó sor középsői az alsó sor középsőitől; az alsó sor távolsága a homlok szelétől több, mint egyik oldalszemnek az átmerője.

A tapogató vörösbarna, rövid és bunkos; ezombresze közepe táján feltűnően szélesedett; terd és száríze rövid, az utóbbi igen vastagodott, küloldala végen egy hosszú, a pikkelyhez alkalmazkodó, ujszerű nyújtványnyal; a pikkely tompa-kanalalaku, magasan domborn, bőven szőrös; nemzőszerve egyszerűen kidagadó a végen és befelé nemi behorpasztással, mely vörösbarnás; a gyűjtő felületen egy terjedelmes, szabálytalan alakú sárgásfeheres folt látható.

Mertekek, ♀:	Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$	ebből
	fejmed.	3	»
	I lábpár	8·5	»
	IV »	11·6	»

♀ Elöttem ismeretlen.

Mint őszi alakot csak egy példányát talaltam a budapesti Gellérthegyen, egy lazán felfekvő kő alatt.

SPEC. 6. FAJ. PROSTHESIMA PEDESTRIS. (C. K.) LÁBAS GY. GESTIEFELTE T.

(pedester = gyalogos; a lábfejek szembeötlő, világos színéről).

Syn. 1839. Melanophora pedestris C. Koch «Die Arachniden» VI, p. 82.

Vide: L. Koch «Die Ar. Fam. der Drassiden» p. 178.

♀ Előteste barnásfekete; végteste fekete. A lábak czombjai zöldesbarnák, a többi íz ugy mint a tapogatók is ken- vagy vörössárgák. A fonók és a végbel fedele szintén sárgásak.

Jellegek; A hátsó szemsor középszemei közelébb egymáshoz mint az alsó sor középsői szintén egymáshoz; a hátsó sor középsői nem nagyobbak ugyane sor oldalszemcímél. A negyedik lábpár első végizével hosszabb az első párnál. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térdé együttvéve.

A fejmell szivalakú, kissé szeleledő, a melhrészen jól kivethető, csillagszerűen elosztott gödröcskékkel; oldalról tekintve hátvonala majdnem egyenes, a hátrészen túl a nyeleeskére lecsapott. A mellyvert majdnem pajzsalakú, zöldesbarna, kurta szőrözettel. A rágók az első lábpár czombjánál vékonyabbak s alig oly hosszúk, mint ugyane láb első végize; zöldessárgák kefeszerű, sűrű, fekete szőrözettel. Az allkapcsok szenygyesen barnássárgák, haránt benyomással, külső széleik közepén tetemesen kiszökők; az aljuk hasonló színű, nyelv alakú. A tapogató czombja barnássárga, a többi íze sárga, fekete szőrözettel; végize oly hosszú, mint szár- és térdize együttvéve. A lábak, meglehetősen hosszúság mellett kissé vaskosak, a czombok különösen lapos-vastagok, felületökön két-két tövissel; a két első lábpár többi íze fegyvertelen, a két hátsó lábpár szára és másodvégize több kurta tövissel; felületök azonban fegyvertelen. A két első lábpár első végize alig feltűnő talpkefével.

A végtest elől kissé kímetszett, keskenyebb mint közepe táján; vége kissé csücsösödő; felületén a négy nagy ingódör feltűnik. A fonók hengerdedek, szemgyesen-zöldessárgák, mintegy füstösök.

A hátsó szemsor egyenes, szemei tejszínűek, egyenlő nagyságúak, a középsők szabálytalanok, igen laposak s közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, a melyektől szemátmérőnyire állanak; az alsó sor középsői kicsinyek s közös emelkedesen állva, távolabb állanak egymástól, mint a sokkal nagyobb, tejszínű oldalszemektől; a két sor oldalszemei bőven egy oldalszemátmérőnyire egymástól.

A zár egy vörössesbarna, majdnem tojásdad tércse, egy elkerekített szögletű háromszöghöz ($\triangle$) hasonlító betéttel, mely az egyik sarkával a légzőrés felé áll.

Mértekek, ♀ : Törzs	7·7	m_m	ebből
fejmell	3·3	»	
I lábpár	7·5	»	
IV »	9	»	

♂ Előttem ismeretlen.

E feltűnő fajnak egy ivarérett és egy ifjabb nőtényét Orsovánál (Graezka völgy) találtam egy patak görgetegében, hol mint nyári alak tartózkodott. A faj eredetileg is Orsováról került magyar példányokra alapítottatott (lásd Dr. L. Koch az idezett helyen); ismerem továbbá Erdélyből a tordai hasadékból.

SPEC. 7. FAJ. PROSTHESIMA CALCEOLATA. N. SP. CZIPÓS GY. BESCHUHTE T.

(calceolus = czipő; a világos lábvégekről.)

(VII-dik tábla, 163, a szemesoport, b előláb, c ♂ tapogatója, d mérték).

♂ Tisztafekete; előteste alig észrevehetőleg barnás lehelletű; lábai füstös-barnák, a két első pár végize vörössesárga, a két hátsóé kevésbé elütő, barnászörös. A szivalakú fejmell kevéssel rövidebb mint a negyedik lábpár térdé és szára együttvéve. A két hátsó lábpár csipője barnássárga, a többi páre barna.

A lábak ezombrészekben, térdben és szárban láthatólag erősödöttek, a végizek karesuk. A két első lábpar szárán semmi tüske, másodvégizen, alul, hossza-közepe táján egy apró tüskepár: a harmadik és negyedik pár szárán, alul több tüske, ugy a végizeken is; az utóbbiak oldalt is tüskések.

A szemek igen laposak és alig opalizáló; az alsó sor középsői egy kis emelkedésen állva kerek, a többi szem szabálytalan alakú; mind a két sor közel egyenes, a szemtávolságok közel egyenlők; az alsó sor középsői alig valamivel távolabbra egymástól mint a hátsó soréi szintén egymástól.

A tapogató alkotása igen jellemző; ezombja vastagodott s felső felén egy elkerekített sarkot alkot; a térdiz vastagságánál legalább másfélszer hosszabb; a szár alig rövidebb s hosszú szőrözettel, külső oldalának a végén egy vastag, hegyes, kissé a pikkely fele hajlott köröm áll; a pikkely mélyen, tompán-kanálalaku, szőrös; nemzőszerve — külső oldaláról tekintve — kosszarvszerűen ki és alá kanyargó, erős, széles nyújtványt mutat.

Mértékek.	♂: Törzs	5·7	$\frac{m}{m}$	elből
	fejmell	2·4	»	
	I lábpar	6·7	»	
	II »	5·7	»	
	III »	5	»	
	IV »	7·8	»	

♀ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen, tökéletes fejlesű példányát evekkel ezelőtt a Buda melletti Gellérthegy Duna felőli oldalán egy kő alatt találtam. Dr. Thorell és Dr. Koch szerint is igen feltűnő faj, mely eddig ismeretlen volt.

SPEC. S. FAL. PROSTHESIMA SEROTINA (L. K.) ÉJJELI GY. NACHT T.

(serotinus = késő esteli; a szin komorságáról.)

Syn. 1866. Melanophora serotina L. Koch «Drassiden» p. 185.

Vide: THORELL «Remarks» p. 198.

♀ Sötétfekete. Lábai a ezombok és végizek vörösesbarnán áttetszők.

Jellegei: A hátsó sor középszemei nem nagyobbak ugyane sor középsőinél, és nem távolabb egymástól, mint az alsó középsők szintén egymástól. A második lábpar szárán, alul, semmi tüske. A negyedik lábpar első végizével hosszabb az elsőnél. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpar szára és térde együttvéve. A rágók hosszú serteszőrökkel.

A fejmell csúcsosan szívalakú, oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hátrésen túl hirtelenül és meredeken lecsapott. A mellvert tojásdad, fényes, vörösbarna, gyéren szőrös. A rágók az első lábpar ezombjánál vékonyabbak s ugyane lábpar első végizenél valamivel rövidebbek; sötétvörösbarnák, hosszú, serteszzerű, gyér szőrözettel. Az állkapcsok és az alajk sötét vörösbarnák, az előbbieket egymásfelé hajlók, haránt benyomással; az utóbbi széles, elől elkerekített. A tapogató vörösbarna, ezombja a többi izhez képest határozottan szélesedő, végize oly hosszú, mint a tér- és száriz együttvéve. A két első lábpar ezomb és szár részében láthatólag vastagodó; valamennyi páron a ezombok felülete két-két hosszú sertetüskevel; a harmadik és negyedik páron, a szárakon — alul — három-három pár tüske; a másodvégiz több tüskevel.

A végtest keskeny, elől ivesen elvágott, oldalai majdnem párhuzamosak; hátul tompán csúcsos, módosan kiálló, hengeres alsó-fonópárral.

A hátsó szemsor igen módosan kihajló, középszemei valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor egyenes, középszemei az oldalszemeknél kisebbek, közös emelkedésen állva, távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a hátsó és alsó középszemek oly derek-négyszöget képeznek, mely szélességénél nem magasabb.

A zár egy szélességénél magasabb térese, mely a nyelecske felé öblösen kivágott, betétje fényes, $\cup$ alakú.

Mertekek. ♀ : Törzs	6.2 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.6 »
I lábpár	6.2 »
IV »	8 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Peteburka. 7 $\frac{m}{m}$ átmérő mellett, sárgás. Ismerem mint nyári alakot Orsováról, az Allion-hegy tővére, hol kövek alatt tartózkodik.

SPEC. 9. FAJ. PROSTHESIMA FEMELLA. (L. K.) CZOMBOS GY. GESCHENKELTE T.

(femen = felső czomb; az első lábpár erős czombjairól.)

Syn. 1866. Melanophora femella L. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 176.

♀ Fekete. Végteste barnás szőrökkel elegyítve fekete. Lábai sötétvörösbarnák, a két első pár czombrésze, különösen szára láthatólag vastagodott.

Jellegei: A negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél. A végtest nem fénylik. A rágók hosszú sertékkal ellátottak. A hátsó szemsor szemei egyenlők; a középsők nem távolabbra egymástól mint az alsó középsők szintén egymástól. A fej mell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve.

A fej mell fekete, csúcsosan szívalakú, durván szőrös; oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hát részen túl lankasan lecsapott. A mellvért sötétvörösbarna, kissé fénylő, györen szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, az első lábpár czombjánál sokkal vékonyabbak, ugyan e lábpár első végizénél rövidebbek, hosszú sertékkal ellátottak; oldalról tekintve inkább kidagadók mint térszerűen kiállóak. Az állkapsok vörösbarnák, végeiken igen csekély mértékben világosodók, haránt behorpasztással s egymásfele hajlok; az alajk hasonló színű, elől elkerekített. A tapogató vörösbarna; czombja vastagodott, végize sokkal rövidebb mint a szár és térdiz együttvéve. A lábak sötétvörösbarnák, az első pár czombja vörösesen áttetsző; a két első pár czombja igen erősen vastagodott, a szár láthatólag vastagodott; valamennyi pár czombfelületének a tővén egy-egy hosszú sertétüske; a harmadik lábpár szára, alul, a végén, egy pár — ketoldalt három-három tüskével; a negyedik pár — alul, a végén, egy pár — ketoldalt két-két tüskével. A két első pár végizén talpkefe.

A végtest keskeny, elől ívesen elvágott, majdnem párhuzamos oldalakkal; hátul tompán csúcsos, módosan kiálló hengeres alsó fonópárral.

A hátsó szemsor egyenes, szemei egyenlők, a középsők valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor középszemei kiesínyek, távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a két sor negy középszeme oly négyszögbe elhelyezett, mely szélességénél valamivel hosszabb.

A zár egy sötétvörösbarna, szélességénél magasabb térese, egy $\cup$ alakú betéttel.

Mertekek. ♀ : Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.7 »
I lábpár	6.3 »
IV »	7.9 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányát, mint nyári alakot, Orsován az Allion-hegy tővén kő alatt találtam.

SPEC. 10. FAL. PROTHESIMA CONSPICUA. (L. K.) FELTŰNŐ G. AUFFALLENDE T.

(conspicua = szembetűnő, feltűnő; itt az elűtő színezetéről.)

Syn. 1866. *Melanophora conspicua* L. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 149.

♀ Barnafekete. A végtest közepe táján, oldalt, egy-egy — a borszeszben — feltűnő világos folttal; lábai tarkak.

Jellegei: A fejmell hosszabb mint a negyedik lábpár terde és szára együttveve. Az első lábpár szára, alul, több tüskevel.

A fejmell sötét-gesztenyebarna, nyújtott-szívalaku, csuesos; oldalról tekintve hatvonala igen laposan ives, a hátresen túl meredeken lecsapott. A mellvert körded, világos vörösbarna, gyeren szőrös. A rügök, barnászörösek, az első lábpár czombjánál sokkal vékonyabbak, sertekkel; oldalról tekintve, tövük kidagadó, kisse előre irányzottak. Az alkapcsok barnászörösek, világos végekkel, haránt-benyomásúak; az alajk nyelv-alaku. A tapogató czombúze sötétebb a többinél; a végiz oly hosszú mint a térd és száríz együttveve. A lábak, különösen a két első pár, czombreszőkben igen erősek s a czombok sötétvörösbarnák; a térdiz valamennyi páron sárgászörös, a száríz az I, II és IV-dik páron sötétvörösbarna, világosodó véggel; a többi iz mind sárgászörös. Az első lábpár szárán, alul két pár, a másodvégize töven és szinten alul egy pár tüske, — a második lábpáron hasonlókepen; a harmadik és negyedik lábpár szárán, alul, három-három pár tüske; a másodvégizek tüskések; valamennyi czomb felületen két-két tüske; a két első lábpár végizen tetemes talpkéfe. A végtest hossztojásdad; a végen a felső és alsó fonópár kilátszik, mely majdnem egyenlő hosszúságú; a felső pár valamivel vékonyabb.

A hátsó szemsor igen csekély mertekben kilajló, középszemei igen ellapulók, úgy hogy körületek alakja alig kivethető, de valamivel távolabb állanak egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor közep-szemei, közös emelkedesen állva, távolabbra esnek egymástól mint az oldalszemektől s ezeknél nem kisebbek; a két sor középsői oly negyszögben állanak, mely hátsó szelességenél nem magasabb.

A zár egy sötétbarna terese, melynek betetje vörössesárga, szívalaku, közepen egy hasonló színű kis dudorodással.

Mertekék, ♀ : Törzs	8:4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3:5 »
I lábpár	7 »
IV »	8:8 »

♂ Előttem ismeretlen.

E feltűnő és szép fajt csak két példány után ismerem. Mint nyári alakot Kőszegen (Vas megye) találtam egy pinczefal tövében; a fejmell «fehér savja» azonban, melyet Dr. Koch L. említ (a ♂-nel) e példányon nem volt meg. A második példány a magy. nemz. Muzéumban van; esonka, lábai a leírotténál sokkal sötétebbek, azonossága a többi jegyek alapján kétségtelen; gyűjte Frivaldszky János Meládia vagy Orsova környéken.

SPEC. 11. FAL. PROTHESIMA BIMACULATA. (C. K.). KÉTPETTYES GY. ZWEIFUNKT T.

(bis = macula = két, petty; a végtest két fehér pontjáról.)

Syn. 1839. *Melanophora bimaculata* C. K. «Die Arachniden» VI, p. 81.

♀ Fekete; fejmelle közepén fehéres szőrök; a végtest felületének elején szinten fehér szőrök állanak, közepe táján két oldalt egy-egy hófehér, nagyobb folt. A két hátsó lábpár csipője kensárga; valamennyi láb czombja és a két első pár csipője fekete; a többi iz kensárga. Kiesiny, nyulánk, igen keskeny alak, melyet már a mondott jellegek is felismerhetővé tesznek.

Fejnelle hosszúkás, hosszabb mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve, szivalakú: oldalról tekintve, egyenes hatvonallal, a hátrésen túl lecsapott; a szemek között néhány hosszú serte áll. A mellvert kissé visszajára-tojásdad, domborodó, fekete, fényes; gyér szőrözettel. A rágók sötétvörösbarnák, az első lábpár ezombjánál vékonyabbak, oldalról tekintve kissé kidagadók, gyéren álló hosszú sertékkal ellátottak. Az állkapcsok fekete-barnák, sárgás szelekkel. A tapogató ezombresze fekete, a többi iz kensárga; szőrözete fekete. A lábak ezombreszokban feketék, vastagodottak; a ezombok felületén, az első két pár, két hosszabb és egy rövidebb sertetüskevel, a többi két-két tüskevel; az első két pár láb szára, alul, a végén, egy egy tüskevel; a hátsó két pár több tüskevel; az első két lábpár meglehetősen talpkefevel. A végtest hengerded, kiálló két fonópárral, melyek majdnem egyenlő hosszúságúak; a felső pár vékonyabb. A has feheres szőrökkel elegyítve fekete.

A hátsó szemsor egyenes, szemei egyenlők, a középsők kétszerre oly távolságra egymástól, mint az oldalszemektől; az alsó sor egyenes, két középső szeme közös emelkedesen állva az oldalszemeknél kisebb, távolabb egymástól mint az oldalszemektől, de közelebb egymáshoz mint a hátsó sor középszemei szintén egymáshoz.

A zár egy közel négyszögletes fekete terese, a mint látszik, két egymás mellett, a légzőrés közelében fekvő ∞ szerű melyedessel.

Mertekek ♀ : Törzs	5·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2 »
I lábpár	3·8 »
IV »	5·2 »

♂ Ismeretlen.

E nevezetes fajnak egyetlen nőstényét, mint tavaszi alakot Panesován, a szőlők sövényei mellett tenyésző csalánokon fogtam. Koch C. az idezett helyen megemlíti, hogy a példány, a melyre ő a fajt alapította Görögországból származott; fia Dr. Koch L., a típusokat nem találta atyja gyűjteményében s a Drassidák családjáról írt, többször idezett monográfiájában e fajt mint előtte ismeretlent sorolja elő. Annyi bizonyos, hogy a *Pr. conspicua* fajsomszedje (fej mell hosszabb mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve) és hogy hazánk faunájának délkeleti jelleget kitüntetni képes.

SPEC. 12. FAJ. PROSTHESIMA PETRENSIS (C. K.). KÖVI GY. STEIN T.

(petra = szikla; a tartózkodásról)

Syn. 1839. *Melanophora petrensis* C. Koch «Die Arachniden» VI, p. 89.

Vide: L. Koch «Die Arachn. Faun. der Drass.» p. 167.

♂ Barnafekete. Lábai vörösbarnásan feketék, az első lábpár ezombja foltszerűen és tetemesen áttetsző.

Jellegek: A hátsó szemsor középsői közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz; ugyancsak a hátsó középsők nem nagyobbak a hátsó szélsőknél. A fej mell oly hosszú mint a IV lábpár szára és terde együttvéve. A tapogató sötétszínű. A második és harmadik lábpár egyenlő hosszúságú; a negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél. Az állkapcsokon hosszú sertek.

Az alsó szemsor egyenes; középsői közös dudoron és két átmérőnyire a homlok szeletől, távolabb egymástól mint a nagyobb oldalszemektől; a hátsó sor egyenes, középsői közelebb az oldalszemekhez mint egymáshoz s kevésbé közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz.

A zár egy terjedelmes, szélességénél majdnem kétszer hosszabb terese, mely a nyelecske fele szívyszerűen és bemélyedve határolt; e bemélyített terben egymás felett két megfordítva-szivalakú terese (széles felével a légzőrés fele), mely érintkezik; a felső tereseben egy sekély kivájtás, az alsóban, mely a légzőresig terjed, két homorú bordácska, egy iker kivájtást határol.

Mertekek: ♀ Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.8	»
I lábpár	6.7	»
II »	6	»
III »	6	»
IV »	8	»

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányát, mint késő nyári alakot. Alsó-Hámorból ismerem.

SPEC. 13. FAJ. PROSTHESIMA ALLIONICA. N. SP. ALLIONI GY. ALLION T.

(Allion, hegy Orsova mellett; jeles lelhely.)

(VII-dik tábla, 164, *a* szemesoport, *b* ♂ tapogató oldalról, *c* ugyanannak nemzőszerve alulról, *d* mérték.)

♂ Elötteste sötét-szemnyesvörösbarna; végteste sötét olajbarna. Lábai világos olajzöldek; az első két pár térde és szára füstös barna. A lábak karesűk és rendkívül hosszúk, jelesen a negyedik pár kirívó. A szivalakú fej mell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára *egymagában*. A mellvert szépen tojásdad, olajzöld. Az állkapcsok és az aljuk olajzöldek.

A lábak ezombrészkben erősödöttek, különben karesűk; az első pár szárán semmi tüske, másodvégizen, alul, két pár tüske; a második pár másodvégizen hasonlóképpen; szárán, alul, két erős serte a harmadik és negyedik lábpár szára, alul, több tüskével, másodvégize alul és oldalt tüskés.

A végtest keskeny, majdnem párhuzamos; a két alsó fonó hengeres, hosszúra fejlett, szembetűnő, közel $1 \frac{m}{m}$ hosszúságú.

A hátsó szemsor középsői nagyok, tojásdadok, hátul egymás felé dülök s itt közelebbre egymáshoz, mint az alsó középsők szintén egymáshoz.

A tapogató hosszú, karesű, eléggé bunkos; térde eléggé nyújtott, szára ennél nem rövidebb; külső oldalának a végén egy dudorral, mely hirtelenül egy finom tüskeben végződik; pikkelye kanálalakú, eléggé szőrös, külső oldalán kissé kiszélelt; a csúcsa alatt egy, hegyével oldalt-kifelé kanyargó, sarló alakú, finom, hegyes nyujtvánnyal; e nyujtvány barnavöröses.

Mertekek: ♂ Törzs	4.9	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.3	»
I lábpár	7.8	»
II »	6	»
III »	2	»
IV »	9.5	»

Az igen feltűnő, az egész nemben uralkodó habitustól elütő alak, Orsova mellett az Allion hegyen fordult elő csupán egy példányban, mely május végén ivarérett volt. Dr. Koch L. megjegyzése szerint is felette feltűnő új faj.

SPEC. 14. FAJ. PROSTHESIMA TRAGICA. N. SP. SZOMORÚ GY. TRAUERNDE T.

(tragicus = gyászos, szomorú; a szüről.)

(VII-dik tábla, 165, *a* szemesoport, *b* ♀ zárja, *c* mérték.)

♀ Elötteste sötét-vörösbarna; végteste olajbarna, durva, megfekvő szőrözettel. A lábak sötétvörösbarnák; az első pár czombja — töve felé — foltszerűen áttetsző; a második pár kevesebb áttetsző, homályos hosszvonással.

A fejmell szívalakú; fejerésze esücsosodó; a fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térde együttvége. A mellvert körded, vörösbarnás, szőrös. Az állkapesok benyomottak, nyújtottak, széleiken kissé világosodók; az alajk sötétebb, nyelv alakú, az állkapesok hosszának két harmadrészét bőven éri.

A tapogató vaskos, ezombja kissé dagadt, szőrözete sertetüskékkel elegyes; végíze valamivel rövidebb mint a térde és szár együttvége.

A lábak ezombrészekben vaskosak, végizeik a szárhoz képest karesúk; a két első pár szárán és másodvégizén semmi tüske; a harmadik lábpár szárán, felül, egy tüske; a negyedik lábpárén, alul, két pár hosszú tüske. A végtest hosszúkas, kissé lapított.

A szemek aprók; az alsó sor oldalszemei valamennyi között a legnagyobbak, tojásdadok, kifelé dülök; az alsó- és hátsó középsők egymás között egyenlő távolságra állnak.

A zár egy terjedelmes, szélességénél hosszabb, a nyelecske felé kiszélelt, barna térese, melynek közepén egy fényes, mozsártörő alakú lemez fekszik; e lemez hátsó vége alatt, a légzőrés felé egy csatornás benyomás látható, melytől jobbra-balra egy egy bordaszerű dudorodás kanyarodik felfelé.

Mértékek: ♀ Törzs	5·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·5 »
I lábpár	5 »

♂ Elöttem ismeretlen.

E faj egyetlen példányát mint juniusi alakot az Orsova melletti «Graezka» völgyből ismerem. Dr. Koch L. is újnak mondja.

SPEC. 15. FAJ. PROSTHESIMA ACCEPTA N. SP. FOGADOTT GY. ANGENOMMENE T.

(accepta = elfogadott; a megkülönböztetés merészségére célel.)

(VII-dik tábla, a szemesoport, b ♀ zárja, c mérték)

♀ Elötteste olajbarna; lábai olajzöldek; valamennyi szár sötétedő; a végtest fekete, olajbarna lehelettel.

A fejmell szívalakú, oly hosszú, mint a negyedik lábpár térde és szára együttvége. A mellvert szív alakú, sötétolajbarna, szőrös. Az állkapesok világos olajzöldek, benyomottak; az alajk valamivel sötétebb, nyelv alakú, az állkapesok hosszának két harmadrészét éri. A tapogató világos-olajzöld, elálló-sertékkel elegyes gyér szőrözettel; végíze alig rövidebb mint térde és szára együttvége.

A lábak, jelesen ezombrészekben, erősek; az elsődvégizek világos olajsárgák, karesúk; az első pár szárán, alul semmi tüske, másodvégizén, alul, a tö közelében, egy tüskepár; a második lábpáron hasonlóképen; a két hátsó lábpár szárain és másodvégizein, alul és oldalt több tüske. A végtest aránylag kiesény.

Az alsó szemsor módosan behajló, a két középsője kerek, oldalszemei szabálytalanok; a hátsó sor két középsője lapos, nagy, opalizáló, szabálytalan alakú, igen megközelített.

A zár igen feltűnő alkotású; egy igen széles, a has elejét majdnem teljesen elborító, vörössárgás térese, mely egy finom, vörösbarna szegély által bekerítettik, s egy barna borda által két körded téresére osztatik; e borda a légzőrés felett ketté válva, egy harántfekvő, kisebb, körded téresét szegélyez.

Mértékek: ♂ Törzs	5·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·8 »
I lábpár	6·8 »
II »	6 »
III »	4·2 »
IV »	8·8 »

Az egyetlen, igen csonka, de jellemző részeiben feltűnő példányt, Orsova mellett az Allion hegyen találtam. Juniushan ivarerett. Dr. Koch Lajos a faj újságát elismerte. Megjegyezem, hogy e faj a Pr. Allionica fajhoz, melynek csak himjét ismerem, nagyon közel áll: a különbség az első lábpár másodvégizen álló tüskében fekszik.

SPEC. 16. FAJ. PROSTHESIMA NIGRITA. (FABR.). FEKETE GY. SCHWARZE T.

(niger = fekete; a színezetről.)

Syn. 1775. *Arauca nigrita* FABRICIUS «Syst. Ent.» p. 432.

Vide: THORELL «Remarks» p. 199.

♀ Előteste fekete; végteste fekete-fémfényű, szürkéssárga, rövid, egyszerű szőrökkel gyéren borítva; a két első lábpár vége sárga, a hátsó lábpároké vörösesbarna, a többi izület fekete.

Jellegei: A hátsó szemsor középsői oly nagyok mint az oldalszemek, valamivel közelebb egymáshoz, mint az alsó szemsor középsői szintén egymáshoz. A rágókon finom, hosszú serték. A negyedik lábpár egy első végizzel hosszabb az első párnál. A fej mell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve. A lábakon semmi talpkéfe.

Az alsó szemsor behajló, középszeméi kerek, oldalszeméi kördedek és nagyobbak; a középszemek egy közös dudoron elhelyezve, alig szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemeket a középsőktől csak egy keskeny köz választja el; a hátsó szemsor egyenes, középszeméi közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, kördedek, egymásra dülök, oldalszeméi kerek, dudorokon ülve ki- és hátrafelé tekintenek.

A zár egy szivalakú kis térese, a kimetszéssel a nyelecske felé fordítva — a két karajnak megfelelően két barázda nyomul be $\wedge$ szerűen a légzőrés felől.

Mertekek, ♀ : Torzs	6	$\frac{m}{\mu}$
fej mell	2	»
I lábpár	5.5	»
IV »	7	»

♂ Előttem ismeretlen. Dr. Koch L. ki Orsováról említi («Drassiden» p. 179—182) a tapogatót így írja le «a második íz görbült, végén vastagodott, felületen a felső fele egy hosszú, felálló tüske, a végén két rövidebb tüske; a harmadik és negyedik íz egyenlő hosszúságú, az utóbbi külső oldalán egy fölfelé görbült nyújtvánnyal». A mellekelt rajz szerint e nyújtvány hegyes; a nemzőszerv egy sarlóalakú finom embolust mutat, melyvel szemközt s részben alatta futva, két nyulánk, hegyes tartó fut.

Egyszer találta Frivaldszky Janos Pecs vidéken (Muz. gy.).

GEN. 10. NEM. GNAPHOSA. (LATR.).¹

(γνάπρω = marcangolni; a támadás hevesességéről.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIX. p. 134. (ad part.).

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 149.

(1867. THYSA KEMPELEN «Verh. d. zool.-bot. Ges.» 1867. p. 607.)

A hátsó szemsor határozottan kihajló; a két sor oldalszeméi mindig távolabb egymástól mint a két sor középsői szintén egymástól. A csipőköröm beesapóresenek hátsó szele fogacsolt lemezzé kinyújtva (kivéve a *Gnaphosa nocturna* fajt, melynel egy vaskos foggá van alakítva). Az állkapcsok behorpasztottak. A has többnyire pikkelyekkel vagy ágas szőrökkel fedett. Két bordás köröm, semmi sánjaköröm; a talpkéfe mindig megvan.

Sötét helyeken, mint pinezékben, körakásokban, mohá alatt stb. élő, a világosságot kerülő alakok.

¹ Azelőtt a C. Koch által felállított *Pythonissa*, melyet THORELL id. L. a Latreille-féle régibb elnevezésre vezetett vissza.

SPEC. I. PAL. GNAPHOSA LUCIFUGA. (WALCK.). ÁLNOK MARÓPÓK. FALSCHRE REISSSPINNE.

(Lucifuga = fénykerülő; a tartózkodásról.)

Syn. 1802. *Aranca lucifuga* WALCKENAER «Fam. Pal.» 11. p. 222.

Vide: THORELL «Reimarks» p. 187.

1867. *Thysa pythionissaeformis* KEMPELEN l. c. p. 607.¹

♀ A fejmell igen sötét-vörösbarna, fénylő. A végtest fekete, nem fénylő. A lábak feketek, ezombjaik, kisebb-nagyobb mértékben vörösbarnák vagy barnásvörösek.

Jellegei: Az alsó szemsor szemei nem egyenlő nagyságúak, az oldalszemek nagyobbak. A fejmell széle karimás. A has pikkelyekkel és szőrrel elegyesen fedett. A harmadik lábpár szára felületen semmi tüske.

A fejmell igen vaskos; széles, elől elkerekített fejjel, a homlok szélén egynehány sertével, a hátrés előtt és mögött meglehetősen szőrözettel; a hátréstől a lábak felé több barázda vonul s egy sekély csatorna, oldalt, a fej elválasztását is jelöli; oldalról tekintve, a hátvonal igen laposan íves, a hátgödron túl hirtelen lecsapott, a fej elején kerekdeden lekonyuló. A mellvért paizsalakú, széles, rótbarna, bozontosan szőrös. A rágók vaskosak, az első lábpár ezombjánál vastagabbak s ugyane lábpár első végizénél valamivel hosszabbak, tövükkel a homlok előtt es térdszerűen kiállva, függőlegesek. Az állkapesok sötét vörösbarnák, részintösen-harántbenyomásúak, igen szélesek s közepök táján, kifelé, sarokszerűen kiállók; végeikkel az alajk felett tetemesen összehajlók; az alajk nyelvvalakú, közepe táján kissé hasas. A tapogató vaskos; ezombize barnásvörös, a többi íze feketés; a végiz serteszzerű szőrözettel és elegyesen néhány tüskével fegyverzett, oly hosszú, mint a térd és száríz együttvéve. A lábak vaskosak, végig durván-szőrösek, erős fegyverzettel; a ezombok felülete 2 vagy több tüskével; a két első lábpár végize erős talpkéfével; az első lábpár szára, alul a vége fele, két tüskével, a másodvégize közepe táján, egy tüskével, vagy egy tüsképárral; a második pár hasonlóképen; a harmadik pár szára, alul, három pár, oldalt három tüskével, a negyedik pár hasonlóképen; a harmadik pár szára, alul, három pár, oldalt három tüskével, másodvégize alul szintén három párral, oldalt és felül meg néhány tüskével; a negyedik lábpár hasonlóképen.

A végtest elől lapos-ívesen elvágott s valamivel keskenyebb mint fele hosszán túl; hátul elkerekített, kiálló fonókkal; a hason két egyenközű hosszbarázda. Az alsó fonópár hengeralakú, hosszabb és vastagabb, a felső pár kissé esúcsosodó, vékonyabb. Az alsó szemsor igen esekély, mértékben behajló, két középső szeme fekete (nappali), oldalszemei gyantásárgák (esteli), a középsők bőven szemátmérőnyire és távolabb egymástól mint az oldalszemektől, az oldalszemek kissé kördedek s oly távolságra állanak a homlok szélétől, mely nagyobb átmérőjük kétszeresének bőven megfelel; a hátsó sor erősen kihajló, középszemei laposak, tojásdadok, opalizálók, oldalszemei gyantásárgák, kerekék, a sor az alsónál sokkal hosszabb, középszemei kevesebb mint félátmérényire egymástól és két átmérényire az oldalszemektől; az alsó és hátsó középsők közötti tér megfelel annak, a mely a hátsó középsők és hátsó oldalszemek között letezik.

A zár az állat állapotjához képest kissé változó, de téreseje mindig tojásdad, neha kissé hasas; e térese közepében, a nyelecske felől, egy sárgászöld, nyelvvalakú nyujtvány látható, mely harántvátkolt s oldalt két síma, kolbászalakú lemez által határoltatik.

Mértékek, ♀ : Törzs	18	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	7.2	»	
I lábpár	16	»	
IV »	17.8	»	

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

Kisebb példányok gyakoriak.

♂ Kévéssel (neha sokkal) kisebb, karesőbb végtesttel. Színezete a nőstényével azonos. A tapogató módosan fejlett, nem éppen feltűnően vastagodott ivarszervvel; térd és száríze egyenlő hosszúságú; az utóbbi

¹ Lásd hátrább.

felülete végen és kissé kifele-oldalt egy vaskos, a pikkely tövéhez alkalmazkodó hajlású körömforma tövissel fegyverzett; a pikkely kamalalakú, kefeszerűen tömött és durva szőrökkel borított; nemzőszerve kevésbé kidagadó, vörösbarna, közepen nyílt és hartyás, sárgásfehér; belső oldalán egy kardforma hegyes nyújtvány indul, mely a pikkely ürebe befelé, a pikkely csücske alá ér.

Mertekek, ♂ : Torzs	15:8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell.	7 »
I lábpár	18 »
IV »	19 »

Noha igen kicsi; törzse csak 9 $\frac{m}{m}$.

Mint nyári alak nem ritka s leginkább a kórákosokat kedveli, hol a legalsóbb kövek alá barlangot ás es beleszövi nagy csövet, mely hófehér. Merész támadó, mely az erős bogarakat is könnyen legyőzi, a melyeknek maradványai azután igen bőven hevernek a tartózkodási hely közelében. Marása könnyen áthatol az emberi bőrön; hatása tompa, sajgó fájdalom s pl. a megmárt újjnak megmerevedéséből áll; az utóbbi tünet 24—36 órán át is eltart.

Ismerem, erdelyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Zaláról, Parajdról, Balánbányáról, Tölgyesről és Szebenből (Sill Victor gyűjteményében); magyar részekből: Melhádiáról, Orsováról, S.-A.-Ujhelyről, Gyöngyösről, Pécs vidékéről (Muz. gy. különösen nagy példányok; gyűjtötték Frivaldszky és Pável).

SPEC. 2. FAJ. GNAPHOSA LUGUBRIS. (C. K.). GYÁSZOS M. TRAUERENDE R.

(lugubris = gyászos; a színről.)

Syn. 1839. *Pythonissa lugubris* C. KOCH «Die Arachn.» VI. p. 60.

Vide: L. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 8.

THORELL «Remarks» p. 190. (in § G. muscorum).

♀ Az előtest vörösbarnás. A végtest füstbarna. Lábai vörösesbe húzó füstbarnák.

Jellegek: Az alsó szemsor oldalszemei a középsőknel kevésbé nagyobbak (inkább csak tojásdad alakjuk következtében nagyobbak). A fej mell szőlein finom párkány. A has pikkelyekkel borított.

A fej mell fejerésze szélesedett; az egész fej mell vaskos, laposan domború, legszéle egy finom, éles, kissé karimásan felhajló párkánnyal, a hátrész közepén inkább behorpasztás mint hátrész látható. A mellvert majdnem kerek, barna, eléggé szőrös. A rágók, elülről tekintve, tövüknel szélesebbek mint végöknel, oldalról tekintve körtealakúak, tövükkel csak módosan kidomborodók, különben sötétvörösbarnák, és erős, serteszerű szőrözetűek. Az állkapcsok sötét-vörösbarnák, végökön világosodók, szélesek és az alajk körül összehajlók, külső görbületok magasíves úgy, hogy szélességök (együttvéve) kétszer akkora mint magasságuk; az alajk nyelvalakú, sötétvörösbarna, az állkapcsok hosszának közel $\frac{3}{4}$ részét éri el.

A tapogató vaskos, czombja terde és szára barnászöröses; végíze füstösödő, sertesen szőrös, közben, alul, 2—3 tüskével, alig rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak erősek, elég hosszúk, az első és második pár végízeim erős talpkefe; a hátsó párokon a talpkefe gyenge. Az első lábpár szárán, alul, a végen, egy kis tüske, másodvégizen, alul, egy pár tüske; a második pár másodvégíze töven egy pár tüske; czombja felületen két hosszú sertetüske. A harmadik lábpár szárán, felül, egy tüske, külső oldalán négy tüske, — belső oldalán négy tüske, alul három pár tüske, — terdize belső oldalán egy tüske; másodvégizen, alul és felül három-három pár tüske. A végtest kissé lapított, hosszúkas, elől kissé keskenyedő; hátul elkerekített.

Az alsó szemsor kissé behajló, a hátsó módosan kihajló; az alsó sor középsői valamivel távolabbra a homlok szélétől mint a hátsó középsőktől, szemátmérőnyire egymástól s valamivel közelebbre az oldal szemekhez; a hátsó sor középsői igen laposak, csücskesen tojásdadok, csücskes (hátsó) végökkel nagyon egy-

másfelé dülök, s alig saját, kisebb átmérőjük távolságára egymástól, — e sor oldalszeméi annyira a sor középsőitől, mint az alsó középsők a hátsó középsőktől.

A zár egy terjedelmes vörösbarna térese, a légzőrés fele álló ókalakú, domborodó betéttel, mely a nyelecske irányában két vastos ágra oszlik, — e két ág pedig egy kerek, tetemes dudort kerít be.

Mértékek, ♀ : Törzs	11	$\frac{m'}{m}$ ebből
fej mell	5	»
I lábpár	11	»
II »	10·8	»
III »	10	»
IV »	13·7	»

♂ előttem ismeretlen.

E fajt egy példány után mint nyári alakot, a S.-A.-Ujhely melletti «Kopasz» hegyről ismerem, hol kő alatt tartózkodott.

SPEC. 3. FAL. GNAPHOSA SOROR. N. SP. TESTVÉR M. VERWANDTE R.

(soror = nővér; a G. lugubrishoz való rokonságról.)

(VII. tábla 169, a szemesoport, b ♀ zárja, c mérték.)

♀ Előteste sötét vörösbarna; lábai az előtestnél valamivel világosabbak; végteste barnás-szürkés, poros, nagyítás alatt apró, kasásan ellíntett, barnás pontok tűnnek szembe. Nagy, erős alak.

A fej mell vastos, szivalakú, fejlett fejrészszel, hosszabb mint a negyedik lábpár térde és szára együttvéve. A mellvért szélesen körded, sötétvörösbarna, szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, vastosak, az első lábpár másodvégizénél hosszabbak. Az állkapesok és az alajk sötétvörösbarnák, együttvéve majdnem körídomot alkotnak; az alajk az állkapesok hosszának három negyedrészt eléri. A tapogató vörösbarna, csücska sötétbarna és tömötten szőrös; a szár és végiz felületén, a szőrözet között, 2–3 tüske rejlik; a végiz olyan hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak erősek, aránylag kurták; az első pár másodvégizén, alul, a közepetáján egy tüskepár; a szár fegyvertelen; a második lábpár szárán, alul, a végén egy tüske (vagy pár?), másodvégizén egy tüskepár; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizén, alul, több tüske. A végtest hossz-körded, elég domború, síma; pikkelyei fűrészesek.

Az alsó szemsor könnyeden behajló, a hátsó kihajló, az alsó sor középsői a szélsőknel kisebbek s valamivel távolabbra állanak egymástól mint a szélsőktől; a hátsó sor középsői szabálytalan alakúak, egymásfelé dülök, s közelebb állanak egymáshoz, mint az alsó középsők szintén egymáshoz; a hátsó oldalszemek távolabbra esnek az alsó oldalszemektől, mint a hátsó középsőktől.

A zár sötét vörösbarna, fenylő.

Mértékek: ♀ Törzs	14	$\frac{m'}{m}$ ebből
fej mell	5·3	»
I lábpár	11	»
II »	10	»
III »	9·8	»
IV »	12·5	»

♂ Ismeretlen.

Az egyetlen példányt Pável János gyűjté Budapest vidékén; e példány a M. Nemzeti Muzzeum gyűjteményében van letelve. — Dr. Koch L. e fajt elismere s rokonságát is megerősíté.

SPEC. 4. FAJ. GNAPHOSA FUMOSA ? (C. K.). FÜSTÖS M. RAUCHIGE R.

(fumosa = füstös; a számról.)

Syn. 1843. *Pythonissa fumosa* C. Koch «Die Arachniden» X, p. 118.

Vide: THORELL «Remarks» p. 192.

♀ Előteste vörösesbarna, olajbarnás szőrözettel; a végtest olajbarna. Lábai világosabb olajbarnák, oldalukon végig kormosodók.

Jellegek: A középszemek hátrafelé kissé szelesedő négyszögben; az alsó sor oldalszemei a középsőknel nagyobbak. A fejmell párkányszerű, keskeny szegelylyel (marginé tenui Thorell, Randkante L. K.). Az első lábpárok szárain, alul, egy-egy tüske.

A fejmell szivalakú, fejerésze keskenyedő; oldalról tekintve hátvonala egyenes, vízszintes, hátul a nyelecskére lehajló. A mellvért körded, vörösbarnás, kevés szőrözettel. A rágók barnásvörösek, vaskosak, az első lábpár elsődvégizénél alig hosszabbak, kevés serteszőrökkel; oldalról tekintve körtvealakúak, tövükkel erősen kidomborodók. Az állkapcsok világos barnásvörösek, végeik felé kissé világosodók, haránt behorpasztottak; az alajk majdnem körded egy állkapocs felénél nem keskenyebb s az állkapocs hosszának két harmadát bőven eléri, az állkapcsok által ( ) szerűen körülfogott.

A tapogató olajbarnás, végíze alig valamit füstösödő, módosan szőrös, kevésel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak elég hosszúk és erősek, végeik karesűk; az első és második pár szárain, alul, a vége belső oldalán egy-egy vékony tüske; a másodvégiz hossza közepének belső oldalán szintén egy tüske; a harmadik lábpár térde belső oldalán egy tüske, szárán, felül, egy tüske, mindenik oldalán két-két tüske, alul három pár tüske. A végtest kissé lapított, elől kissé keskenyedő, hátul elkerekített; ingödrei jól kivehetők. Az alsó szemsor könnyedén behajló, középsői körülbelül három átmérőnyire a homlok szelétől, és egy átmérőnyire egymástól, az oldalszemektől pedig alig felátmérényire; az oldalszemek tojásdadok, a középsőknel nagyobbak; a hátsó sor erősen kihajló; a hátsó szemek meglehetősen egyenlő nagyságúak, a középsők laposak, közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez. A hátsó és alsó középsők által alkotott négyszeg hátul tágult ugyan, de a hátsó középsők közötti köz kisebb az alsók közötti köznél, ellenben a hátsó középsők nagyobbak az alsó középsőknel.

A zár egy ( ) szerű keret által kettől kerített vörösbarna térese, melyben a nyelecske felől egy barnássárga, nyelv alakú, kicsiny betét (nem hosszlemez) látható; a keretnek a légzőrés felé álló végei dudorokká alakultak, fénylők.

Méretek:	♀ Törzs	7	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	3	"	
	I lábpár	6	"	
	II »	5.5	"	
	III »	5.2	"	
	IV »	6	"	

♂ Elöttem ismeretlen.

Ez érdekes fajt, melynek azonossága a C. Koch-féle «fumosa» alakkal még kétséges, melyet azonban példányom szerint úgy Dr. Thorell mint L. Koch is fenntartással «fumosa»-nak mondtak, mint kora nyári alak a S.-A.-Ujhely melletti «Kopasz» hegy kövei alatt fordul elő. Lábfegyverzete azonos a G. lappomum L. Koch fajával, melytől azonban már a szemállítás által is különbözik.

SPEC. 5. FAJ. GNAPHOSA DOLOSA. N. SP. CSALÉKONY M. TRÜGERISCHE R.

(dolosza = csalfa, csalékony; ugy az életmódra mint az alakrokonságra is czéloz.)

(VII-dik tábla, 167, a szemcsoport, b ♀ zárja, c ♂ tapogatója oldalról, d ugyanannak nemzőszerve alólól, e mérték.)

♀ Előteste sötétebb-, lábai világosabb szennyes-barnássárgák; végteste olajbarna; a fonók világosabb barnás-sárgák. A fejmell a szemek táján sötétedő.

A fej mell laposan domború, szélesen szívalakú, oly hosszú mint a negyedik lábpár térde és szára együttvéve; felületén gyéren elszórt fekete szőrökkel. A mellvért körded, vörösbarna, szőrös. A rágók erősek, vörösbarnák, hosszú, erős, előre álló, sötét sertékkal gazdagon rakottak. Az állkapcsok vörösbarnák, benyomottak, harapófogó formán összehajlók, világos vörösbarnák, legvégükön kissé világosodók; az alajk sötétebb, tojásdad, széles, az állkapcsok hosszának háromnegyedrészét bőven eléri. A tapogató vaskos, durva; czombrésze felületén néhány felálló, görbült, fekete tüskével, egyébként sertés-szőrös. A lábak elég hosszúk és erősek, gyéren és elálló szőrökkel ellátottak; az első pár szárán semmi tüske, másodvégizen, alul, a belső oldalon egy tüske; a második lábpár szárán, alul néha semmi tüske, néha két tüske egymás mögött; másodvégizen néha egy tüske, néha egy tüskepár; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizen, alul és oldalt is több hosszú tüske. A két első pár elsővégizen egy erős talpkefe, mely a másodvégizre is átmegy. A végtest kissé lapított, szélesedő, alul-felül gyéren szőrös.

Az alsó szemsor módosan behajló, a hátsó tetemesen kihajló; az alsó sor középsői kisebbek és távolabbra állanak egymástól mint az oldalszemektől; a hátsó sor középsői mandulaalakúak, esüesos végökkel egymásra dülök, sokkal közelebbre esnek egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz; a hátsó sor oldalszemei két átmérőnyire esnek e sor középsőitől.

A zár aránylag kicsiny, bajosan leírható. (Lásd rajz.)

Mértékek, ♀ : Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4.8	»
I lábpár	12	»
II »	11.3	»
III »	9.6	»
IV »	15.5	»

♂ Alig kisebb, egészben véve sötétebb; fej melle vörösbarna. A tapogató módosan bunkós; térde alig hosszabb a száránál, a szár külső oldalának végén egy erős, kurta, kissé görbült, sötét köröm; a czomb felületén két felálló sertétüske; a pikkely kanálalakú, szőrözete durva; nemzőszerve, alulról tekin'tve, egy sárgás gyűjtőt mutat, a mely, a pikkely esüesa alatt, egy kis dudort visel, a belső oldalon egy vörösbarna lemez fekszik, mely a pikkely esüesa alatt egy könnyedén hajlott, hegyes nyujtványban végződik.

Mértékek, ♂ : Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	5.2	»

E faj, nagyságra nézve, igen változékony, törzshossza 6—10 $\frac{m}{m}$ között ingadozik; de a jellemző jegyek, jelesen az ivarszervek, mindig azonosok maradnak.

E fajt mint juniusi alakot Orsova körül leginkább lehullott levelek alatt és kövek között gyűjtöttem. Dr. Koch Lajos elismerte s kiemeli a *G. lucifugával* való közeli rokonságát is.

SPEC. G. FAJ. GNAPHOSA LEPORINA. (L. K.). CSINOS MARÓPÓK. HÜBSCHER.

(leporina = nyulszerű; a szímről.)

Syn. Pythonissa leporina L. Koch «Die Drassiden» p. 27.

Vide: THORELL «Remarks» p. 193.

♀ Elötteste sárgabarna, hálószerű fekete rajzzal, a fej beigtatása helyén két előrefelé szétágazó fekete folttal és fekete szegélyvonallal; végteste szürkésbarna pikkelyszőrökkel borítva, ezek között elálló fekete sertékkal; lábai sárgabarnák, a fej mellnél világosabbak, gyéren szőrösesek, az első két pár végizen talpkefével.

Jellegei: A végtest pikkelyszőrökkel borítva; az alsó szemsor oldalszemei nagyobbak; a negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél, a második és harmadik lábpár egyenlő hosszúságú; a két elő-lábpár szárán, alul, egy tüske.

A fejmell hosszabb mint a negyedik lábpar térd és száríze együttvéve. A mellvért tojásdad, hátul csücsös, szőrökkel és hosszabb sertékkal borítva, sötét sárgabarna. A rágók feketebarnak, oly hosszuk mint az első lábpar végize, oly vastagok mint e láb czombja, tövükkel térdszerűen kiállók, sok erős sertével borítottak. Az állkapcsok sötét-vörös barnak, elől sárgásfeheren szegélyezve, az alajkra hajlók, kívül elkerekítve, középen melyen behorpasztva; az alajk 1-3-dal rövidebb, elől igen keskeny, elkerekített. A vegtest elől elmetszett, hátul elkerekített, felehosszában legszelesebb.

Az alsó szemsor behajló, a középszemek kerek és szemátmerőnyire egymástól, az oldalszemek tojásdadok s a középsőktől csak egy keskeny köz által elválasztva. A hátsó szemsor kihajló, középszemei tojásdadok, közelebb egymáshoz mint az alsók szinten egymáshoz, ezektől oly távolságra mint az oldalszemektől.

A zár egy szabályos, tojásdad terese, hegyesebb végével a légzőrésnek állva, középen egy mély bevágású, szivalakú melyedes, e bevágásnak megfelelő, cserépszindely módra egymásra borított, két nyelvalakú lemezzel.

Mertekek, 4 : Fejmell	4	$\frac{m}{m}$
I lábpar	7.5	»
IV »	10	»

♂ Ismeretlen.

E pókot Dr. Seidlitz fedezte föl Erdélyben (alkalmasint N.-Szeben vidéken), Dr. Koch i. h. leirta. Peldányokat nem láttam.

SPEC. 7. FAM. GNAPHOSA BICOLOR. (HAHN). KÉTSZINŰ M. ZWEIFARBIGE R.

(bicolor = két-szinű; a lábak elütő színéről.)

Syn. 1831. *Drassus bicolor* HAHN «Die Arachn.» I, p. 123.

Vide : THORELL «Remarks» p. 191.

♀ Elötteste barnasvörös. Vegteste olajbarna. Lábai élenken sárgászöröses czombokkal és vörös barna vegekkel.

Jellegei: Az alsó szemsor oldalszemei a középsőknél nagyobbak; a fejmell széle karimás. A has pikkelyekkel fedett. Az első és második lábpar mind két végizén a talpkefe megvan, ugyane párok szárán, alul, csak egy egy túske (?). A második lábpar másodizével hosszabb az elsőnél.

A fejmell barnászörös, a hátrés táján kissé sötétedő; feje része tompán elkerekített; az egész gyéren szőrös, fenylő; a hátrés előtt egy sekély behorpasztás látható s a réstől a lábak felé minden oldalon két két sekély barázda látható; a szélek karimája keskeny, durva. A mellvért majdnem kerek, barnás vörös, bőven szőrös, fenylő. A rágók vörös barnak, rövidek és vaskosak, az első lábpar czombjánál nem vekonyabbak s valamivel rövidebbek, mint ugyane lábpar első végize, tövükkel kis mértékben kiállók és bőven szőrösek. Az állkapcsok sárgászörösek, haránt benyomásuak és felholdszerűen egymás felé hajlók; az alajk vörös barna, szeles, hasas, elől elvágott. A tapogató sárgászörös, végize kissé barnuló, bőven szőrös és valamivel hosszabb mint a térd és szár együttvéve. A lábak kétszinűek; a czombok és részben a térd is élenken sárgászörösek, a többi iz — különösen a két első páre — vörös barna; a két első lábpar szárán, alul 1 vagy 2 túske, * ugyane párok másodvégizéin egy-egy túskepar s a talpkefe az elsőkről ezekre is átmevén; a két hátsó lábpar szárain, alul 3-3 pár túske, a másodvégizen több túske; az I, II és IV pár czombján, felül három három — a III-dik paren több túske.

A vegtest olajbarna, hosszkörded; a fonók alola kevesse kiallok, rovidek, világosabb-olajbarnások.

* Peldányomon a két első pár ballábain a száraz alján 2-2, a jobb lábakon egy-egy túske; Dr. Koch L. «Die Ar. Fam. der Drassiden» és Thorell tanár csak egy-egyvet mondanak.

Az alsó szemsor alig behajló, középsői kisebbek, feketék (nappaliak) az oldalszemek nagyobbak tojásdadok, opalizálók (éjjeliek), a szemek egyenlő távolságra egymástól, mely kisebb egy középszem átmerőjénél; a sor bőven egy oldalszem átmerőnyire a homlok széletől; a hátsó sor módosan kihajló, szemei opalizálók (éjjeliek), középsői szabálytalan köridomúak s nem állanak távolabbra egymástól mint az alsó középsők szintén egymástól; az oldalszemek a középsőktől bőven kétszer oly távolra esnek mint az utóbbiak egymástól.

A zár szövvényes; terjedelmes sárgás téresége köröskörül csatornás, fenyő s keretet kepezi egy nyelv alakú középső csatornának, melynek szélei barnások; belseje harántrovátkos; vége a legzörést megközelíti.

Mertekek: ♀ Törzs	7·9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·5 »
I lábpár	7·5 »
IV »	9·5 »

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 4.

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányát nyár derekán Alsó-Hámorban (Borsod) találtam egy kő alatt, hol lencse alakú, 7 $\frac{m}{m}$ átmerőjű peteburkát őrzé; a peteburok fehér s oly finom szövetű, hogy a peték láthatók.

SPEC. 8. FAL. GNAPHOSA SUSPECTA. N. SP. GYANUS M. VERDÄCHTIGE R.

(suspecta = gyanuba fogott; alakrokonságra czélez.)

(VII-dik tábla, 168, a szemállás, b ♀ zárja, c mérték.)

♀ A fejmell vörösesbarna, szürkés szőrözettel; a lábak sárgásbarnák, vöröses lehelettel; a végtest olajbarna, poros kinezésű. A fejmell szivalakú, kissé szélesedett fejrésszel s valamivel hosszabb mint a negyedik lábpár szára és terde együttveve. A mellvert körded, szőrös, sárgásbarna. A rágók arányosak, tövükkel térszerűen kiállók, vörösbarnák, keves serteszerű, elálló szőrözettel. Az állkapesok sárgásbarnák, A tapogató vaskos, csücsa sötétedő, szára és végize kissé vastagodott; végize valamivel rövidebb mint térde es szára együttveve. A lábak erősek; az első pár másodvégizen, alul, a közepe felett, egy hosszú tüskepár, e pár szára fegyvertelen; a második pár szárán, alul a legvégén egy — másodvégizen, alul, szintén egy tüskepár; a harmadik és negyedik páron a száron es végizen, alul es oldalt több hosszú tüske. A végtest szélesen körded, kissé lenyomott.

Az alsó szemsor majdnem egyenes, középsői a szelsőknel kisebbek, valamennyi szem kerek; a hátsó sor kihajló, két középsője tojásdad, csücsával egymásfelé dülő s közelebb egymáshoz, mint az alsó középsők szintén egymáshoz.

A zár egy széleségénél hosszabb térese, mely a nyeleske felé módosan kivágott, e téresében egy melyen szivalakra kivágott nyílás fekszik, a kivágást képező beteten egy kis dudor látható.

Mertekek, ♀: Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·4 »
I lábpár	7 »
II »	6·7 »
III »	6 »
IV »	9·8 »

♂ Elöttem ismeretlen.

E fajt Orsova mellett és S.-A.-Ujhelyen kővek alatt gyujtottam, hol június havában már selymes, fehér peteburkát őrzé. Eredetileg a C. Koch-féle Gnaph. fumosa fajjal azonosnak tartottam. Dr. Koch Lajos azonban az iment említett faj iránt meg nem jött tisztába s a mienket, a melyet itt leírtam, ujnak veli.

SPEC. 9. FAJ. GNAPHOSA MOLESTA. N. SP. BAJOS M. SCHWIERIGE R.

(molesta = terhes, kellemetlen; a megkülönböztetés nehézsége öli.)

(VII. tábla, 170, *a* szemállás, *b* ♀ zárja, *c* mérték.)

♂ Elötteste szennyes-vörösesbarna; lábai ezombreszőkben vöröses barnasárgák-világosak, a többi iz sötét vörösbarna; végteste olajzöld.

A fejmell vastos, szivalakú, kevés szőrrel fedett; széle meglehetősen széles, feketés, karimás párkánnyal. A mellvert szélesen körded, világos-vörösbarna, gyéren szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, erősek, nem hosszuk, tövükkel térdszerűen kiállók, sok erős, felálló sertével rakottak. Az állkapesok világos-vörösbarnák, végeik kissé világosodók, az alajkkal együtt körformát alakítanak; az alajk nyelvalakú, tövén keskenyebb mint a közepén, az állkapesoknál sötétebb s ezek hosszának két harmadrészet bőven túleri. A lábak arányosak, elég erősek; az első és második pár szárán, alul, a legvégének belső oldalán egy tüske; másodvégizen, alul, a középtájon egy tüskepár. A harmadik és negyedik lábpár szárán és másodvégizen, alul és oldalt több hosszú tüske. A végtest módosan szőrös, hosszukás, kissé lenyomott.

Az alsó szemsor behajló, a hátsó kihajló; az alsó sor oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak s e középsőkhöz sokkal közelebbre, mint a középsők egymáshoz; a hátsó sor középsői tojásdadok, egymásfele dülők, hosszabbik átmérőjük nem nagyobb ugyan e sor oldalszemeinek az átmérőjénél; a hátsó sor oldalszemei bőven másfel átmérvényre a középsőktől, e középsők közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz.

A zár egy szivalakú, mélyen kivágott vajúás, a kivágásnak megfelelő rész nyelvalakú, lemezszerű, világos, --- esücsán kissé barnult, alatta, a kivájásban két buzaszemalaku, hosszbenyomású dudor látható.

Mértékek. ♀ : Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4	»
I lábpár	8.5	»
II »	7.5	»
III »	7	»
IV »	11	»

♂ Ismeretlen. (Neha kisebb, törzs: $7.5 \frac{m}{m}$.)

E faj a *G. suspecta* H. O. fajhoz igen közel áll s ettől leginkább nemzőszerve által különbözik. Mint májusi alakot csupán csak két példányát gyűjtöttem Orsova körül, kövek alatt. Dr. Koch Lajos a faj újvoltát megerősíté.

SPEC. 10. FAJ. GNAPHOSA OPACA. N. SP. KOMOR M. MATTE R.

(opaca = árnyékolt, fénytelen; a színezetről.)

(VII. tábla, 171, *a* szemállás, *b* ♂ tapogatója oldalról, *c* ugyanannak nemzőszerve alulról, *d* mérték.)

♂ Elötteste sötét, szennyes-sárgásbarna; lábai olajzöldek; végteste olajbarna. Kis alak.

Fejmelle szivalakú, módosan szőrös, finom, keskeny, szélein kissé ripacos, karimaszerű, varránynyal. A mellvert barnás-olajzöld, kevés szőrrel. A rágók eléggé vastosak, olajbarnások, körmük kissé vöröslő, tövük térdszerűen kiálló, igen kevés sertével ellátott. Az állkapesok az alajkhoz képest igen szélesek, evvel együtt majdnem köridomuak, tetemesen haránt benyomottak, olajzöldek, világosak. Az alajk nyelvalakú, aránylag keskeny, az állkapesok hosszának kétharmadrészet bőven eléri. A lábak elég erősek, hosszuk, végzeik karesuk, szőrözetők feltűnően durva; az első pár szárán, alul a végén egy pár, a közepén ismét egy pár tüske, — másodvégizen, alul, egy tüskepár; a második lábpáron hasonlókepen; a két

hátsó lábpár szárán és másodvégizén, alul és oldalt több tüske, melyek különösen a negyedik pár másodvégize végén pereszlen formára rendezettek. A végtest kicsiny, csücsosan tojásdad.

A szemek között a hátsó sor középsői nem tojásdadok, de laposak és megközelítettek s az alsó sor középsőivel majdnem derék négyszögben állanak, mely szélességénél csak kevéssel magasabb. A hátsó sor erősen kihajló, az alsó egyenes, oldalszemei nagyobbak.

A tapogató elég erős és bunkós; térde vastagságánál valamivel hosszabb, szára a térdnél rövidebb, külső oldalának a végén egy vaskos, farkasfülforma nyujtványban végződő; pikkelye kanálalakú, eléggé szőrös; nemzőszerve, alulról tekintve egy egyszerű, terjedelmes, világos gyűjtőt mutat, mely belső szélén, a pikkely szélén kissé túlterjed s a pikkely csücska alatt, külfelől egy világosszínű, ujforma nyujtványt visel, belfelől egy karesu, vörösesbarna serteszerű tüskét bocsát, mely a pikkely belső szélehez alkalmazkodva, annak csücskát eléri.

Mértékek. ♂ : Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejme	2	»
I lábpár	5:5	»
II »	5	»
III »	4:2	»
IV »	6:2	»

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányát e fajnak mint juniusi alakot S.-A.-Ujhelyen, a «Kopaszhegy» kövei alól szedtem ki. A faj ujjváltját Dr. Thorell és Dr. Koch Lajos elismerték.

SPEC. II. FAJ. GNAPHOSA FALLAX. N. SP. FURA M. VERSCHLAGENE R.

(fallax = esaló, fufangos; az életmódra ezélez.)

(VIII. tábla, 173, *a* szemállás, *b* ♀ zúnya, *c* mérték.)

♀ Elötteste szennyes-vörösesbe húzó olajbarnás, lábai világosabbak; végteste olajbarna, poros kinézésű szőrözettel.

Fejmelle szívalakú, elég vaskos fejjel, kevés, porszürkés szőrözettel. A mellvért szélesen körded, barna, gyéren, kurtán szőrös. A rágók vaskosak, barnavörösesek, csipőkörömük vöröslő, tövük térdszerűen kiálló, szőrözetük gyér, serteszerű, nem feltűnő. Az állkapcsok sárgásbarnák, egymásfele hajlók, szélesek; az alajk sötétebb, nyelvvalaku, széles, az állkapcsok hosszának két harmadrészet eléri. A tapogató ezombja olajsárgás, vége kissé vöröslő; végize eléggé szőrös, oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak meglehetősen vaskosak, durvan szőrösek; az első pár szárán, alul, a legvégén egy gyenge tüske; másodvégizén, alul a közepén egy tüskepár. A második lábpár szárán, alul, a legvégén egy tüskepár; másodvégizén alul, a közepe táján szintén egy tüskepár. A harmadik és negyedik pár szárán és másodvégizén, alul és oldalt több tüske. A végtest hosszúkás, kissé lapított.

Az alsó szemsor behajló, oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak; a hátsó szemsor erősen kihajló, középsői tojásdadok, kicsinyek, egymásfelé dülök, igen közel egymáshoz; az alsó és hátsó középsők közötti távolság sokkal kisebb annál, a mely a két sor oldalszemei között létezik.

A zár felső fele egy szívalakú kivágás, melynek kivágását voltaképen egy vöröslő kis dudor képezi; alsó felét két, a vége felé sötétlő, elkerekített lapos lemez fogja körül; e lemezek nem érnek össze.

Mértékek. ♀ : Törzs	5:6	$\frac{m}{m}$ ebből
fejme	2:5	»
I lábpár	5	»
II »	4:5	»

III lábpar	4·2 $\frac{mm}{m}$
IV "	6·5 "

♂ Elöttem ismeretlen.

E fajnak csupán két példányt ismerem: az egyik Orsován került május végén, a másik S.-A.-Ujhelyen (a «Kopaszon») júniusban. Mind a két helyiségen kövek alatt találtam. Dr. Koch L. e fajt újnak ismerte el.

SPEC. 12. FAJ. GNAPHOSA EXORNATA. (C. K.). DÍSZES M. SCHÖNE R.

(exornare = feldíszíteni; a bronzszínre és a fonók melletti fekete díszre vonatkozik.)

Syn. 1839. *Pythonissa exornata* C. Koch «Die Arachnid.» VI. p. 63.

Vide: THORELL «Remarks» p. 502.

♀ Porszürke; vörösbarnásan áttetsző előtesttel és lábakkal. A fonók felett — a végtest végének két oldalán — két-két fekete pont.

Jellegei: Az első két lábpar másodvégjein két-két tüske. A két szemsor majdnem egyenes, valamennyi oldalszem nagyobb valamennyi középsőnél; a hátsó szemsor oldalszemei nem távolabb a középsők-től mint ezek egymástól.

Keresű, kissé hosszúlábú alak. A fejmell szivalakú, kissé esücsosodó, porszürke pikkelyek- és szőrökkel borított, ezek alatt vörösbarna. A mellvért szivalaku vörösbarnás, bőven, szürkésen szőrös. A rágók vaskosak, vörösbarnások, bőven sertések, az első lábpar első végizenél rövidebbek, czombjánál nem vastagabbak. Az állkapesok sárgászörösek, világosodó szélekkel, alig behorpasztottak s módosan egymásra hajlók; az alajk sötétebb, széles, hasas, elöl elkerékített. A tapogató sárgászörös, elálló feketés sertékekkel elegyesen szőrös, végize oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak vörösbarnások, keresűk, eléggé szőrösök, a czombok felületén két-két sertetüske, a harmadik páren több: az első két szár másodvégizen, alul két két tüske; az első lábpar szárán, alul egy tüske, a másodikon három-három hosszú sertetüske: a két hátsó lábpar szárai és másodvégjei köröskörül több tüskével. A végtest, elöl, ívesen elvágott, különben hossztojtásdad, módosan kiálló fonókkal: porszürke, pikkelyekkel és szőrökkel elegyesen borított. A fonók közvetlen közeleben két oldalt négy bársonyfekete, apró, hosszukás foltoeska áll.

Valamennyi szem sötetes színű. Az alsó sor igen könnyedén behajló, középsői valamivel kisebbek, szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemekhez meg közelebb állva: a hátsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei valamivel nagyobbak, valamennyi szem egyenlő távolságra egymástól, mely alig egy közep-szemátmérőnyi; a hátsó és alsó középsők közötti távolság háromszorosánál is több mint az, a mely a hátsó középsőket, a hátsó oldalszemektől elválasztja.

A zár egy barnás-vörös, kerek térese, egy ásó alakú betettel, melynek kerülete csatornás.

Mertekek, ♀: Törzs	6·5 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	2·8 "
I lábpar	8·5 "
IV "	9·2 "

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

♂ Kicsiny, keresű, hosszúlábú, kisse lelapított előtesttel. Színezete talál a nőstényével. A tapogató tetemesen bunkósodott; száríze a térdiznél rövidebb, vastagodott, felső széléből egy vörösbarna, fénylő, széles és lapos nyújtványt boesát, mely a pikkelytő domborúságához falkalmazkodva, oldalt — kifele irányul, a végén elkerékített, alsó oldalán egy felhajló kis esücsba kifutó; a nemzőszerj jól kidagadó, sárgás gyűjtőből áll, melynek külső oldalán egy kígyózó, barnás esik látható, felső végén pedig egy sötét-vörösbarna, rövid, kisse esavart es görbe, hegyes köröm látható.

Mértékek, ♂: Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·2	»
I lábpár	9	»
IV »	9	»

Faunánk jellegére nézve a legkiválóbb alakok közé tartozik, a mennyiben t. i. eddig csak a Sahárától, Görögországból és a legújabb időben Dél-Tirolból (Merán) lett ismeretes.

Ismerem Orsováról és Bázsiáról; mindkét helyen mint nyári alak leginkább verőfényes helyeken, lehullott levelek és növényzárak között tartózkodik. Rendkívül gyors alak, mely bujdosan fogható, mert színe és gyorsasága egyiránt előnyere szolgálnak a gyors eltűnésnek.

SPEC. 13. FAJ. GNAPHOSA MONTANA. (L. K.). HEGYI MARÓPÓK. BERG R.

(montana = hegyi; a tartózkodásról.)

Syn. 1866. *Pythonissa montana* L. Koch «Die Arachn. Fam. d. Drassiden»

Vide: THORELL «Remarks» p. 188, 190.

♀ Előtteste sötét vörösbarna, fekete szegélyvonallal; a szemek táján feketebarna, a fej rész közepén egy, a beigtatás táján két fekete folt, végteste fekete alapon sárgabarna pikkelyszőrökkel fedett; a lábak sötét vörösbarnák, a czombokon világosabb folttal.

Jellegei: Az alsó szemsor szemei egyenlők; a fej mell parkányos szélekkel; az előláb párok szárain, alul, egy tüsképar; a harmadik lábpár szára tüskés. Hat fonó; az alsó pár a leghosszabb. A két előláb párvégzein talpkéfe.

Mértékek: ♀ Fejmell	6	$\frac{m}{m}$
I lábpár	12·5	»
IV »	14·5	»

♂ Ismeretlen.

E pókot Dr. Koch L. i. h. a bajor havasokból s a frank Júrától ismertette. Dr. Zimmermann (Limburg) a magyar Tátrából kapta s Dr. Koch által meghatározhatta. Peldányt nem láttam.

SPEC. 14. FAJ. GNAPHOSA NOCTURNA. (LIN.). ÉJJELI M. NACHT R.

(nocturna = éjjeli, éjjeljáró; az életmódról.)

Syn. 1758. *Aranca nocturna* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. X, p. 621.

Vide: THORELL «Remarks» p. 199 et 567.

♀ Fekete. Előtteste aranysárgás, selymesen fénylő, ágas pikkelyekkel borított. Végteste felületének elején egy aranysárgás félhold, közepe táján és a test vége felé egy egy pár aranysárgás folt¹; a has aranysárgás, feketével elegyes. Lábai vörösbarnák, néha világosabb csipőkkel és vegekkel. Kis alak, melyet az adott jellegek is már eléggé ismertetnek.

A fej mell csucososan-szívalakú, pikkelyfedezete között gyeren álló fekete szőrökkel. A mellvért szív-alakú, vörös-barna, néha világosodó, szőrös. A rágók rövidek, világos vörösbarnák, az első lábpár czombjára

¹ LINNÉ az *Aranca nocturna*-ról azt mondja: «abdomine nigro punctis duobus albis basi lunula alba» a mi ellentétben van a fennemlített „négy” ponttal. MENGE (Preussische Spinnen p. 314 és 317, Pl. 56, táb. 181 és 182) kimutatja, hogy a *Gnaphosa nocturna* LINNÉ nem csak a két pont hanem egyebek által is különbözik a négy pontos alaktól, mely szerinte azonos a *Pythonissa maculata* C. Koch (Die Arachniden VI, p. 61 fig. 474, 475) alakjával. Megjegyzem tehát hogy az általam tárgyalt négy pontos alakot THORELL auctoritására támaszkodva nevezem *Gnaph. nocturna* LINNÉ, annyival is inkább, mert példányom THORELL tanár revisiójában részesült s a MENGE munkálata akkor már ki volt adva; a vitás kérdés eldöntése nem tartozik reám.

nál sokkal vékonyabbak és ugyan e lábpár első végizenel rövidebbek. Az állkapcsok barnasvörösek elmosódva világosabb végekkel, a nyelv alakú, hasasan-széles alajk felett egészen összehajlók. A tapogatók vörösbarnák, ezombjuk kissé világosodó, minden ízén gyéren álló, hosszú szőrözettel; a végiz vékonyodó, csúcsos, valamivel rövidebb mint a terd és a szár együttve. A lábak ezomb és szárreszőkben erősek, végig hosszú szőrökkel ellátottak, erős fegyverzetűek; az első lábpár szára, alul, három pár tüskével, másodvégize négy tüskével; a második pár hasonlóképen. A vegtest rendszeren kissé lelapított, majdnem párhuzamos oldalakkal (terhes állapotban hengerded), a fennt jelzett rajzzal; a fonók hengerdedek, feketések, a felső pár nem hosszabb az alsónál; de, domborodáson állva, az alsó felett kiáll.

Mind a két szemsor majdnem egyenes s a homlok szeletől oly távolságra, mely a két szemsor magasságánál alig csekélyebb; az alsó sor alig észrevehetőleg behajló, középszemei kisebbek, valamennyi szeme egyenlő távolságra, mely egy kisebb szem átmérőnél csekélyebb; a hátsó sor majdnem egyenes, középszemei valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a két sor középsői közötti távolság alig csekélyebb annál a mely a két sor oldalszemei között letezik.

A zár egy vörösbarna, majdnem kerek tércse, közepén egy kerek kivájjással, mely oldalról két sötétebb ( ) szerű lemez közze foglaltatik.

Mértékek: ♀	Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
	Fejmell	2.5 »
	I lábpár	5 »
	IV »	6.8 »

♂ Kisebb karcsúbb. Színezete a nőstényével megegyezik. Tapogatója vaskos, elege bunkós; ezombresze semmi nyujtványnyal vagy foggal, terd és szárize igen rövidek, az utóbbi hosszú, elálló sertekkel; pikkelye kanálalakú, sötétbarna, sárgás szőrözettel; nemzőszerve egy módosan kidagadó, előre nyitott gyűjtő, oldalról tekintve a pikkely csúcsa alatt egy le és kissé hátrafelé irányozott rövid és gyenge, ujjalakú nyujtvány látható.

Mertekek: ♂	Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1.8 »
	(Peldányom lábai esonkak.)	

Rendkívül gyors és nehezen fogható nyári alak, mely különösen a verőfényen heverő fatonkok kerge alatt szeret tartózkodni. Pikkelyzete igen könnyen leválik és sertetlen állapotban ritkán kapható. Lenese alakú peteburka 6 $\frac{m}{m}$ átmérő mellett hófehér.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról és Nagy-Szebenből (Sill V. gyűjteményében); magyar részekből: Pancsováról és Orsováról. Az utóbbi helyről Dr. Koch L. is ismertette.

SPEC. 15. FAJ. GNAPHOSA SCHUSZTERI. N. SP. SCHUSZTER M. SCHUSZTER R.

(SCHUSZTER KÁROLY jeles gyűjtő tiszteletére.)

(VIII. tábla, 172, *a* szemállás, *b* rágó, *c* ♀ zárja, *d* ♂ tapogató oldalról, *e* ugyanannak nemzőszerve alólól, *f* mérték.)

♀ Előteste tiszta fekete, sárgásfehér, atlaszfényű boritekkal, mely agaspikkelyekből áll; a vegtest fekete, sárgással elegyes, elejen egy felholdalakú folttal, a második ingódörpár táján két pettytel, a fonók felett ismét két pettytel, — a felhold és a pettyek sárgásfehérek, atlaszfényűek. A lábak ezombjai barnas-feketek, a többi íz élénksárga. A rágók becsapó resének belső felén a fogacsolt lemez helyett egy vaskos, tompa, dudorszerű fog.

A fejmell szivalakú, fejeresze tetemesen keskenyedve-csúcsosodott. A mellvert csúcsosan tojásdad, szurokbarna, kevéssé szőrös. A rágók barnák, simán-fényesek, oldalról tekintve körtealakúak, tövükkel térszerűen kiállók, gyéren álló, gyenge szőrözettel. Az állkapcsok szennyes barnássárgák, szélesek, egymásfele hajlók, benyomottak, külső szeleiken egy könyökszerű sarokkal ellátottak; az alajk nyelv alakú, elege

szeles, az allkapcsok hosszának két harmad részét alig éri el. A lábak karesuk, hosszuk, ezombreszökben erősödöttek; az első pár szára kissé füstös, alul három pár hosszú, gyenge tüskével, végíze sárga, a második végizen, alul, a legvégén egy finom tüsképár; a második láb páron hasonlóképen; a két hátsó láb párszárán és második végizen alul és oldalt néhány karesű tüske. A végtest hosszúkas, kissé lapított. Az alsó szemsor igen módosan behajló, oldalszemei nagyobbak, a hátsó sor egyenes, középszemei hosszúkasok, hosszabb tengelyökkel harántfekvők; a két sor oldalszemei közötti távolság kevéssel nagyobb annál, a mely az alsó és hátsó középsők között letezik.

A zár egy igen élesszélű, közel felkör alakú kivajás, melybe a nyeleske felől egy osztó lemez mélyen benyomul; az osztó lemez a csúcsa fele kitégült, elkerekített.

Mértékek, ♀ : Törzs	5·8	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	2	»	
I láb párszár	5·7	»	
II »	4·8	»	
III »	4·9	»	
IV »	7·4	»	

♂ Kisebb, sokkal karesubb, a végtest feltjai igen terjedelmesek. Tapogatója sötét színű, eléggé vastkos; térdize vastagságánál kevéssel hosszabb, száríze a térdnél rövidebb; hosszú, elálló szőrökkel; pikkelye kanálalakú, szőrös, külső oldaláról tekintve a pikkely csúcsa alól egy kis dudor áll ki, mely, alulról tekintve, a sima, világos gyűjtő csavaros nyujtványa végének bizonyul.

Mértékek, ♂ : Törzs	4·3	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	2	»	
I láb párszár	5·5	»	
II »	4·8	»	
III »	4·6	»	
IV »	6·5	»	

Néhány példányát e szep póknak Orsován gyűjtöttem. Juniusban ivarretett. Szárazon fekvő köhalmazokban tartózkodik; e pókok roppant sebes futással menekülnek, úgy, hogy sértetlen példányok szerzése igen bajos. Legközelebbi rokona a *G. maculata* (Lin.). Az itt leírt fajt Dr. Koch L. is újnak ismerte fel.

GEN. 2. NEM. THYSA. KEMPELEN.

Thysa = bachansnök; a pénzére mint lelhelyre ezélez.)

Syn. 1867. KEMPELEN «Verh. d. zool.-bot. Ges. in Wien» p. 607.

Vide: THORELL «On Europ. Sp.» p. 151.

=*Gnaphosa* (LATREILLE).

Az 1867-dik év óta e hat szemű nem, es illetőleg *Thysa pythionissaeformis* KEMP. nevű faj, sorra járja a rendszerező araneologiai irodalmat, úgy azonban, hogy minden ovatosabb író, a hatszeműség daczára is, kisebb nagyobb mertekben kétséget taplált jogosultsága iránt. Így tett THORELL i. h., így BERTKAU s mások is.

KEMPELEN-nek i. h. megjelent, nem. open szabatos leirasat olvasva s a hozzá mellekelt ábrákat tanulmányozva, mindenkinek felötlik a «*Gnaphosa*» jelleg; de a végleges eldöntes megis lehetetlenne van teve, mert KEMPELEN leirása nem emlékezik meg arról: vajjon a ragó beesapóresén fog, vagy fogacsolt lemez áll-e? a fej mell széle karimás-e? stb. Már pedig e jellegek ismerete igen lényeges volt volna a hatszeműség értékenek megállapítására is.

Ezelőtt három évvel fölkerestem KEMPELEN urat a vegett, hogy a kétségeket eloszlassam; annyival is inkább, mert az egyetlen példány, melyre a nem es faj alapítottott, Egerből származott s így reám

nézve fokozott érdekekkel bírt. Eredmény nem volt, mert a tulajdonos nagy beesben tartotta az «unicumot»-feltette a szorosabb megvizsgálás veletlenségeitől.

Nagy utazasom közben, melyet a pókfauna érdekében tettem, csupan e pók miatt kerestem föl Eger városát. Kipuhatóltam, hogy a pók a jelenleg u. n. Skopetz hazból került; e háznak pinezójét s minden képzelhető helyiségét a legbehatóbb kutatásnak vettem alá; eredmény nem volt. Átkutattam néhány más pinezet, körakásokat, kerteket; mind hiába. S minthogy tíz év óta senkisésem talált egy második példányt, másfelől tapasztalásból tudtam, hogy a szemesoportok eltorzulása a pókoknál előfordul: mindinkább azt a meggyőződést kezdtem táplálni, hogy az egész *Thysa* valamelyik *Gnaphosa* fajnak az eltorzulása.

KEMPELEN ur ez évben elhalálozván, a pókokat a beesi udvari Muzeumnak hagyományozta, e Muzzeum öre, t. barátom KOELBEL Károly ur pedig oly szeretetreméltó volt, hogy a legbehatóbb megvizsgálás végett rendelkezéseimre boesátotta.

A vizsgálat a következő diagnosist szolgáltatta:

A rágók beesapórésének belső szélén egy széles, finoman fogacsolt lemez, mely teljesen egyezik a Gnaphosa lucifuga (Walek.) illető lemezével. E jegy szerint a nem: Gnaphosa.

A fej mell széle szélesen karimás, hosszabb mint a negyedik lábpár szára és térde együttvére, fejrésze láthatólag elválasztott. Rágói oly hosszúk mint az első lábpár térde, oly vastagok, mint e lábpár czombja, tövükkel a homlok előtt kidagadók. A negyedik lábpár másodvégje hosszabb e láb szánánál. A legalsóbb fonópár a leghosszabb és legvastagabb. A hátsó szemsor erősen kihajló, e sor oldalszemci a középsőktől körülbelül oly távolságra mint az alsó középsőktől. A zár teljesen egyezik a Dr. Koch L. által a „Fam. der Drass.“ I. tábláján 5 alatt lerajzolt változattal. E jegyek alapján az állat nem más mint Gnaphosa lucifuga (Walek.).

A szemek egészen vére kevésbbé kifejlettek, laposak, mely körülmény maga is a szemesoport monstrosus voltára vall rá.

A példány rossz conserválás következtében rossz állapotban van s szőrözete, a lábak fegyverzete teljesen elenyészett.

FAM. 4. CSALÁD. DYSDEROIDAE. FOJTÓK. MORDSPINNEN.

δύσδηρος = nehezen legyőzhető; a túladás hevességéről.

GEN. 1. NEM. SEGESTRIA. LATR.

(segestre = durva takaró; a szövetre vonatkozik.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d' Hist. Nat.» XXIV, p. 134.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 154.

Hat szem; az alsó sor négy, a hátsó két szemből áll; csak az alsó sor szemci sorakozottak. Az állkapcsok hosszuk, egyenesek, majdnem párhuzamosak. Két bordás es egy sámja köröm; a bordaskörömök fésűalakuak, szélesek, kampójuk kinyuló, erős, mögötte a hosszú bordak sűrűn sorakoznak. A sámjaköröm hirtelen lehajló, mögötte egy rövidke borda (II. köt. V. tábla 119 b.). Karesu alak, hengerded végtesttel.

SPEC. I FAJ. SEGESTRIA SENOCULATA. (LINN.), HATSZEMŰ, DARÓCZPÓK, SECHSÄUGIGE LODENSP.

(senoculata = hatszemű; a szemek számáról.)

Syn. 1758. *Aranea senoculata* LINNÉ «Syst. Nat. Ed.» X. 1, p. 622.

Vide: THORELL «Remarks» p. 152.

♀ Elötteste vörösbarna, végteste szürkessárga; felületen, egész hosszában egy barna, széles es mind a két szélén csipkézett hosszávval; oldalai es hasfele barnán pontozottak.

Fejmelle, felülről tekintve, majdnem párhuzamos, mellrészében csak módosan tángult, — oldalról

tekintve, a fejrészt a legmagasabb s ettől a nyelecskeig a hátvonal lankásan, kissé ívesen ígyekszik hátrafele; a fejrészt valamivel sötétebb a mellrésznél; az egész megfekvő finom szőrökkel oly módon borított, hogy az alapszín kilátszik. A mellvért körded, szélein a csipők fekvésének megfelelő tetemes behorpasztásokkal, — sárgásbarna. A rágók fényesek, sötét fekete-barnák, hengerdedek, az első lábpár ezombjánál vastagabbak, kétszer oly hosszúk mint ugyane lábpár elsővégize, oldalról tekintve terdszerűen kiállók és kissé előre irányzottak; végig gyéren álló hosszú sertekkel. Az állkapcsok hosszúk, keskenyek, közepök táján kissé karcuk, végök kifelé elkerékített, befelé résüntösen elvágott; az alajk hosszú, keskeny, párhuzamos, elől ívesen elmetszett s az állkapcsok hossza két harmadrészenek felel meg; az állkapcsok és az alajk vörösbarnák. A tapogató vörössesárga; szárize alig hosszabb a térdiznél, s mind a kettő együttvéve oly hosszú mint a végiz. A lábak vörössesárgák, végeik valamivel sötétebbek s a szárazon és másodvégizeken rendetlen, sötétebb foltok is láthatók; az első pár a többinél erősebb, szárán, alul, négy öt pár erős tüske s oldalán is tüskék állanak; a második lábpár hasonlóképen; a harmadik és negyedik lábpár gyengébb és gyéreb fegyverzettel. A végtest hosszúkás, hengerded, elől hátul elkerékített, felületén a femerintett rajzzal; hasfelén a barna foltok tömörülnek és a légzőrés és fonók között egy párhuzamos foltszalagot alkotnak. A légzőrés két oldalán álló mellékres párok (I. köt., I. tábl., 15, *l*, *m*), hosszúkás forradásokhoz hasonlítva s a hasbőr alapszínével birva, kevéssé feltűnők. A fonók rövidek, vörössesárgák.

Valamennyi szem módosán opalizáló (éjjeli); az alsó sor négy szemből áll, középsői közelebb állanak egymáshoz mint az oldalszemekhez, a sor behajló; a hátsó sor két szemből áll s e két szem az alsó sornak megfelelő oldalszemével egy közös emelkedésen elhelyezett, úgy, hogy az alsó sor oldalszeme oldalt-előre a hátsó oldalt-hátra tekint; az alsó sor szemei a homlok szelétől szemátmérőnyire.

A zár nem chitines, hanem egyszerű bőrös térese; alakja szerint négyszögletes, színe szerint barna.

Mértékek: ♀	Törzs	10 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3·2 »
	I lábpár	9·5 »
	IV »	8·4 »
	II »	9·2 »

A lábak hosszaránya tehát: 1, 2, 4, 3.

♂ Előttem ismeretlen; az ivaréretlenek színre nézve megegyeznek a nősténnyel.

Csak a hegységből ismerem, hol a bükk tenyészvonalát is meglaladja, de a fenyőövnök csak az alját tartja; a törpefenyő övéből nem ismerem. Leginkább az elálló kérget és neha a köveket választja tanyájául hol sokszor igen szűk helyiségben fehér, selymes burkot sző, a melyben tartózkodik, s a melyben petéit is őrzi. A mondottakhoz hasonló helyiségekben nem ritka. Ismerem, erdélyi részekből: a Mezőhavas (Hargita), Nagy Hagymás (Csiki havasok) fenyőövéből; továbbá Nagy Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények); magyar részekből: Mehádiáról (Damoclet esuesa), Alsó-Hámor (Borsod «Hollós» fenyves) és Selmeczbányáról (Klingertarna köhalmái).

GEN. 2. NEM. DYSDERA. LATR.

(vide: Dysderoidae).

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d' Hist. Nat.» XXIV. p. 134 (ad part).

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 157.

Hat szem, inkább felkörbe mint sorokba állítva; az alsó két szem a többinél nagyobb és kisebb nagyobb távolságra egymástól; a hátsó négy szem erősen behajló sorban. A rágók előre irányzottak, erős, hosszú csipőkörömmel fegyverzettek. Csak két bordás köröm a lábvegeken; a sarlóalakú, keskeny, hosszú, karesú kampó mögött rövid bordák sorakoznak. (II. köt. V. t. 120, *c*). Karesú, hengerded végtestű, élénk-színű alakok, melyek kövek es kergek alatt tanyáznak. A nőstények petéiket hólyagszerű burkokban elrejtve őrzik.

SPEC. I. FAJ. DYSDERA CAMBRIDGEI. THOR. CAMBRIDGE FOJTÓPÓKJA. CAMBRIDGES WURGSP.

(O. P. Cambridge híres angol Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1873. *Dysdera Cambridgei* THORELL «Remarks» p. 465.

♀ Előteste szép sötétvörösbarna. Végteste sárgás testszínű. Labai elenken teglavörösek. Rágói szép vörösbarnák, karesük. előre irányzottak.

A fejmeil fejerésze felemelt, elől ívesen elvágott, eleg szeles; mellrésze szelesedő; oldalról tekintve, a hátvonal ívesen és egyszersmind lankásan bocsátkozik le a nyelecskere. Felülete a fejmellnek pontozva ránczolt; a hátsó szemek mögött egy sekely barázda kezdődik, mely a mellrész közepe táján kissé bemelyed s azon túl is tart. A mellvert világosabb vörösbarna, szélesen tojásdad, szelein a csipők beigtatásának megfelelő behorpasztásokkal. A rágók resümtösen előreálló, a fejmellnel rövidebbek, oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize, akár felülről, akár oldalról tekintve karesu-kupalakuak, végikkel kissé szétállók, igen gyér szőrözettel és meglehetősen durva harántránczokkal; csipőkörmük áttetszően vörös, könnyedén hajlott, tühegyes s a rágótónel alig rövidebb. Az állkapcsok elenken barnászvörösek, tövük kivastagodott s a tapogató beigtatása szabadon látható, az állkapocs hosszának majdnem közepére esik; végök keskeny és befelé resümtösen elvágott; az aljuk hasonló színű, hosszú, keskeny, a vege elmetszett; töve szélesebb a végénel. A tapogató elenk világos-teglavörös, izei jól elválasztottak; szára nem hosszabb a térdnel, végize felületen tömött, rövid szőrözettel s egészben valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak kissé hosszúk, elég erősek, végök fele alig vekonyodók, igen elenken teglavörösek, izeik jól elkülönítettek; az elsővégizek igen rövidek s alig egy harmadát teszik a másodvégizeknek; az első két lábpár módosan szőrös, fegyvertelen, a két hátsó pár szárán, alul a végén, egy-egy tüske-pár, a másodvégizeken néhány apró tüske. A végtest keskeny, hengerded, elől hátul elkerekített, felül és alul egyszínű, meglehetősen megfekvően szőrös. A stigmapárok (I. köt. I. tábla 15, *l, m*) vöröskeretűek, szembetünők.

A szemcsoport egészben patkóalaku, magasságánál szélesebb, előre felé nyitott; a két hátsó közep-szem a legkisebb s majdnem érintkezik, a közép és oldalszemek között egy kis köz s ez oldalszemek az alsó szemekkel ismét majdnem érintkeznek; az alsó szemek a legnagyobbak, távolságuk egymástól átmérő-jüknek megfelel s ily távolságra vannak a homlok szeletől is.

A zár bőrs, szerű vörösbarna behomályosítással.

Mertekek, ♀ : Törzs	7·6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmeil	3·8 »
I lábpár	9 »
II »	8·8 »

A labak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

A rágók hossza (a törzsbe nincsen beleertve) a töe	2 $\frac{m}{m}$
a köröme	1·9 »

♂ Kisebb, karesubb, alakra és szinezetre nezve a nőstényvel azonos. Tapogatója elenk teglavörös; szárize hosszabb a térdnel; a végét nem pikkely, hanem végiz képezi, a melyhez a nemzőszerv függelékviszonyban áll; a függelék igen rövid, vekony nyelecske által függ össze e végizzel s annak alsó fele közepere van alkalmazva; e függelék töve vastagabb s az egész kétszer hosszabb a végiznél; a függelék vörössárga, töve hengerded és egy sötétebb harántesikkal díszített, e vastagabb rész felehosszát teszi az egész függeléknek s végződése táján kissé púpos, a pup mellett egy sötétvörös-fekete rövid körmöcskével fegyvertett; alsó fele kissé előre irányul, csörszerűen nyújtott, a tónel vekonyabb lemez, melynek vége kissé felgyürt, s egy hosszbordája vörösfekete.

Mertekek, ♂ : Torzs	7·4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmeil	3·4 »
I lábpár	8·8 »
Rágo	1·5 »

E csinos faj nem epen gyakori; neha kéreg, neha kövek alatt találtam. mindig egy selymes burokba rejtve es nyugodva.

Ismerem: Bázsiáról (kövek alatt), Orsováról, az Also-Hámorból (Hollós fenyvese, kéreg alatt); a magyar nemz. muzeumban egy-egy csonka példány Nagyváradról (Mocsary) es Ungvár vidékeről (Vidra Ferdinand).

SPEC. 2. FAJ. DYSDERA NINII CAN. ET PAV. NINI F. NINIS W.

(Nini olasz vizsgáló tiszteletére.)

Syn. 1871. *Dysdera Nini* CANESTRINI et PAVESI «Catal. Syst.»

♀ Elötteste vörösen fekete. Végteste szép sárgásszürke, elejen neha lándzsafoltszerű világosodással. Lábai rendszerint sötét téglavörösek (majdnem vörvörösek), ritkán világos téglavörösek.

A fej mell vaskos; fejerésze szélesedő, mellrésze hátul felkörben elkerekített; a fejresz oldalain igen sekely behorpasztások; az egész felület ritkasan és igen szabályosan pontozott; oldalról tekintve a hátvonal szép lapos ivben emelkedik. A mellvert szélesen körded, ritkasan pontozott, alig domboru. A rágók reszúntósen előre irányozottak, aránylag nem epen hosszúk, oly hosszúk mint az első lábpár másodvégize, nem igen fénylök, végök felé vekonyodók, belső élükön sok serteszörökkel, különben barnászörösek; csipőkörük karcsú, hegyes, oly hosszú, mint a rágó töve. Az állkapcsok keskenyek, tövük szabadon kiálló, vastagodott, úgy hogy a tapogató beiktatása szabadon látható. — barnászörösek, végükön világosodók, csücsokkal a rágó hosszának két harmadreszét elerik. Az alajk, nyelvalakú, tövén nem szélesedett, a végén világosodó, nem szélesebb az állkapocsfél végénél.

A tapogató sötét téglavörös, végize szörös, terde láthatólag vastagodott, végize alig valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

Lábai elég hosszúk és karcsúk, fegyvertelenek. A végtest hossztojásdad, kisse hengeres.

A szemek egy magasságánál szélesebb patkó alakba sorakozottak; az alsó két szem másfel átmerőnyire a homlok szélétől s közel szemátmérőnyire egymástól, a többi szem e kettőtől kezdve sűrűn sorakozott. A szemek összesége egy dombocskán áll, mely a homlok felől láthatólag határolt.

A zár egy bőrös, vörössessárga sima ter, mely a légzörös felett két $\sphericalangle$ szerű benyomást mutat.

Mértékek, ♀ : Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4.2	»
I lábpár	11.5	»
II "	10	»
III "	9	»
IV "	11.2	»

♂ Kisebb; a harmadik es negyedik labpar szarán, alul a végén egy tuske (vajjon állandó?). A tapogató terdize kissé dagadt; különben a térd- szár- és végiz meglehetősen egyenlő hosszúságúak; a végiz nincsen pikkelyve átalakítva; a nemzőszerv függelék szerűen alkalmazott, oly hosszú mint a térd es szár együttvéve s egy hossztojásdad, sárga, vöröses-harántesikos, fényes gyűjtőből áll, mely lefelé fűrészerűen esavart s egy lapos karajt bocsát hatrafele, a karajon alul egy tompa nyujtvány látható, mely egyszer kiszögellik s a melylyel szemközt egy árszerűen hajlott, finom, hegyes tövis látható, mely a tompa nyujtványnyal egyetemben egy rak-ollóra emlékeztet.

Mértékek: ♂ Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3.9	»
I lábpár	10.8	»
II "	10	»
III "	7.8	»
IV "	10.3	»

E fajt. mely eredetileg Olaszországból iratott le. nőstényei után mint tavaszi alakot Mehádiáról (Hercules-fürdő melletti sziklaresek) ismerem. Dr. Koch L. ur. ki alakjainkat felülvizsgálta, azt írja (in litt.), hogy ugyanez az alak Dél-tiroiban igen gyakori. A déltiroli példányok fejmellén a pontozás valamivel sűrűbb. A hím leírását egy déltiroli példányra alapítottam, melyet Dr. Koch L. szivességének köszönök.

SPEC. 3. FAJ. DYSDERA WESTRINGII. CAMBR. WESTRING F. WESTRINGS W.

(Westring jeles svéd Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1872. *Dysdera Westringii* CAMBRIDGE «General list. of the Spid. of Palest. and Syria. etc.» *Procéd. of the Zool-Soc. of London.*

♂ Az előtest igen tüzes-barnászvörös. A végtest világos szürkés-sárga. Labái rikítóan teglavörösek. A fejmell hátul tökéletes felkörben elkerekített, fejerésze szélesebb, oldalfelől tetemes behorpasztás által határolt; oldalról tekintve a nyelecsketől lapos ivben emelkedik; egész felülete durván ránczos-szememes. A mellvert szélesen tojásdad, laposan domboru, kevesbbé durván ránczos-szememes, világosabb barnászvörös. A rágók előre irányozottak, elég hosszúk s az első lábpár másodvégizenél valamivel rövidebbek, smak, fenyések, finoman és gyéren pontozottak, végök felé karesuk, belső elükön szemközt álló, bő serteszőrőzettel; csipő-körmük karesu, sarlószerűen hajlott, finom hegyű, a rágók tövével rövidebb. Az állkapcsok karesuk, keskenyek, tövük szélesedett, szabadon fekvő, úgy, hogy a tapogatók beígtatása egészen szabadon látható; végökkel a rágók hosszának felét bőven elerik s mint az alajk is elenken barnás vörösek. Az alajk nyelvalku, tövével az állkapcsok végénél szélesebb, legnagyobb szélességénél sokkal hosszabb s az állkapcsok hosszának $\frac{2}{3}$ -dát bőven eléri. A lábak hosszúk és karesuk, a bordás körmök alatti szőrecesetek feketék; a két első pár fegyvertelen; a harmadik pár szárán felül egy — külső oldalán két — alul hat tüske, az utóbbiak közül csak a végen álló párosan elhelyezett; e szám úgy látszik a maximum, s az elhelyezés egyazon példány ugyanazon lábpár feleim nem egyforma, csak az alsó végén álló pár állandó; másodvégizen szintén néhány tüske; a negyedik lábpár fegyverzete hasonlít a harmadik páréhoz.

A has karesú, kissé hengeres, a fejmellnél keskenyebb és emel alig hosszabb.

A szemek egy, magasságánál valamivel szélesebb patkóalakba sorakozottak, nagyságra nevezé nem igen különbözök; a két alsó körülbelül átmerőnyire a homlok szelétől s valamivel kevesebbre, mint átmerőnyire egymástól, kerek alakúak; a többi szem kissé tojásdad; a hátsó középsők érintkeznek s szomszédjaiktól oly távolságra esnek, a mekkora a távolság ezek s az alsó két szem között.

A tapogató berendezése legjobb jellege a fajnak. A tapogató egészben véve hosszú, karesu; szára a terdnél valamivel hosszabb és vékonyabb; végíze nincs pikkelyye átalakítva s a szár hosszúságának körülbelül $\frac{2}{3}$ -ad részét teszi; a végizre függlekszerűen akasztott nemzőszerű hosszú, nem rövidebb mint a terd es szár együttveve; külső oldaláról tekintve egy halvány-sárgászvörös, fényes gömbbel indul, e gömb egy közel hengeres, sárgásfehér darabbal folytatódik, mely a végén ketféle, szárnyszerűen, laposan mintegy kinyílik, a belső oldalról tekintve pedig az előrenéző lapítás tövéből egy finom, árszerű sertet bocsát.

Mertekek: ♂ Torzs	10 m_m ebből
fejmell	5 "
rágó (külön, a két kozlott	
mertekből kifogva)	2 "
I lábpár	12 "
II "	11 "
III "	9 "
IV "	12 "

♀ Elöttem ismeretlen.

E jeles fajnak egyetlen példányát Dr. Horváth Geza t. barátomnak köszönöm, ki azt a Rákoson gyűjté (julius). Eddig csak Syriából volt ismertette.

THORFILL tr (in litt.) a fajt felismeré s azonosnak sejté a *Dysdera Kollari* Dobl. fajjal; e feltevesnek azonban Dr. L. Koch (in litt.) ellentmond s különösen kiemeli, hogy a *D. Kollari* Dobl. rágóinak felületen egy éles párkány vonúl végig.

SPEC. 4. FAJ. *DYSDERA LONGITARSIS*. DOBLIKA. LÁBAS F. FÜSSIGE W.

(longitarsis = hosszú lábfej; a szervezetről.)

Syn. 1853. *Dysdera longitarsis* DOBLIKA «Beitr. zur Monogr. des Sp. Geschl. Dysdera.» Verhandl. der k. zool. Ges. Wien

♀ Elötteste sötét-vörösfekete. Végteste világosszürke, felületének elejen rendesen egy feheres, elmosódó, rövid közepvonással; a fonók közvetlen környeke szinten világosodó. Lábai sötétes téglavörösek. Rágói az elöttestéhez hasonló színezet mellett hosszúk es előre irányzottak.

A fejmell fejerésze szélesedő, elől ívesen elvágott; mellrésze módosan szélesedő és eléggé domború, úgy, hogy a hátvonal, oldalról tekintve, a nyelecske fele kissé lecsapott; a középbarázda csak közvetlenül a hátsó szemek mögött feltünő, azontul inkább pontozott, mint melyített; a felület gyéren és durván pontozva-ránczolt. A mellvert barnásvörös, körded, szélein a csipők állásának megfelelő horpadásokkal. A rágók vörösbarnak, előre irányzottak, tövüknél hengerdedek, végükön kúposak; haránt ránczosok; széjjel állók; csipőkörmük erős, könnyedhajlásu, tövüknél valamivel hosszabb, sötétvörös. Az állkapcsok elenken barnavörösek, tövük igen szélesedő, végök elég széles ki- és befelé rézsutosan elmetstett; a tapogató beigtatása szabadon látható s az állkapocs hossza felére esik; az alajk az állkapocsfel végénél szélesebb, párhuzamos, elől elmetstett. A tapogató sötétes téglavörös, szára nem hosszabb a térdnél, végíze felül tömötten szőrös és sokkal rövidebb, mint a térd és szár együttveve. A lábak sötétes téglavörösek, végökefelé csak kevésse vékonyodók, finoman szőrösek; a két első pár fegyvertelen; a két hátsó pár szárán alúl a végén két-két túske; a negyedik pár másodvégizen szinten néhány túske.

A végtest tojásdad-hengerded (terhes példányoknál hengerded, vastag), hasfele rendesen sárgás-szürke; a stigmák vöröses kerettel, és szőrökkel körítve (I. köt. I. t. 15. l. m.); szembetünök.

A patkóalakba állított hat szem közzül, a négy hátsó egyenlő nagyságú; a két alsó valamivel nagyobb; a szemek egymástól egyenlő távolságra, mely igen csekély; a két alsó szem közötti tér egy alsószem átmerőnyi.

A zár egy hártvás, sárgásvörös, sima terese, kozepen egy kis, foltszerű behomályosítással.

Mértékek: ♀ Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4	"
I lábpar	10	"
II "	9	"
rágo	2.4	"
körme	2.7	"

(Terhes állapotban a törzs neha 12 $\frac{m}{m}$.)

♂ Karesübb (neha alig, neha sokkal kisebb), végteste sötétebb szürke; lábai vörösek; fejmelle hosszabb, úgy rágói is, melyek láthatólag ( ) szerűen egymásfele hajlok, a fejmell, mellvert és a rágók igen durván pontozva-ripacosok. A tapogató vérvöröses; szár, térd és a nemzörést viselő végíze, mely ninesen pikkelylyé alakítva, majdnem egyenlő hosszúságúak; a függelkes nemzörszerv egy és egy felszer oly hosszú, mint a végíz, töve nyujtott tojásdad, sárgás, rajznelküli; végén semmi körömmel, nyujtványa lemezszerű, esavart, (mint az eke fordítója) s a legvégén egy kis villácskát visel, mely előre irányúl.

Mértékek : ♂ Törzs (nagyobb)	9	$\frac{m}{m}$
» (kisebb)	7	»
fej mell (nagyobb)	4	»
rágó	3	»
I lábpár	11	»
II	10.5	»

Határozottan déli alak, melyet mint nyári alakot Orsováról és Melhadiáról ismerek, hol burkaiba rejtőzve ritkán fordul elő; leginkább a kövek alján tartózkodik.

GEN. 3. NEM HARPACTES. TEMPL.

(ἀροπαζήγες = rabló; a ragadozó életmódról.)

Syn. 1834. TEMPLETON «On the Spid. of the Gen. Dysdera» p. 401.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 157.

Hat, inkább körbe, mint sorokba állított szem.

A rágók függőlegesek; csipőkörmük rövid. Két bordás és egy sánjaköröm; a bordáskörmök inkább sarló, mint fesűalakúak; a hosszú, erős kampó mögött közepes hosszúságú, egyenes bordák sűrűn sorakoznak (II. köt. V. t. 121. c.), a sánjakörmön semmi borda. Karesu, hengerded végtestű alakok, melyek életmód szerint a Dysdera-nem alakjaival sokban megegyeznek.

SPEC. 1. FAJ. HARPACTES RUBICUNDUS. (C. K.). VÖRÖS RABLÓPÓK. ROTHE RAUBSPINNE.

(rubicundus = vöröslő; az előtest színéről.)

Syn. 1839. *Dysdera rubicunda* C. KOCH «Die Arachniden» V. p. 79.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 468. (sub *Dysd. rubicunda*).

(IX. tábla, 199 ♂ nagyítva, 200 mellvért és szájszervek alatról *r* rágók, *l*, *m* állkapcsok, *c* csipők, 201 karomrendszer, 202 fej előlről.)

♀ Előteste vörösbarma, neha szemyes-sárgászörös. Végteste szürkés-testszín. Lábai vörösesek, neha vörössárgák; valamennyi ezomb felületének végén tüskés. A rágók majdnem tökéletesen függőlegesek.

Fejmelle domboru; fejresze szűkülő, oldalról tekintve a hátvonal íves; a hátres kivehető; a fej elválasztását is két csekély esatorna jelöli. A mellvért rendes-körded, szelein a csipők fekvésének megfelelő horpadásokkal, barnászörös. A rágók élénken-vörösbarnak, fénylők, harántránczosak, az első lábpár második végének kétharmadával egyenlő hosszúságúak; körmük vaskos, rövid, tövük egy harmadával alig felérő. Az állkapcsok karesuk és egyenesek; tövük módosan vastagodott; a tapogató beigtatása szabadon látható s az állkapcsok hosszának alsó felén történik; az alajk keskeny, párhuzamos, egy állkapocsfél végénél nem szélesebb, elől ívesen elvágott, az állkapcsok hosszának két harmadát alig éri el. A tapogató karesu, vöröses vagy sárgászörös; terd és szárize egyenlően hosszú, végize rövidebb, mint e kettő együttveve. A lábak hosszúk, végök felé kissé vékonyodók; az első pár ezombja felületén, a vége előtt, kissé vastagodott, kihajló s e pupon néhány (5) tövis áll együtt; a második lábpár hasonló helyen 3—4 tövis; a harmadik lábpár ezombja felületén, a negyedik páron a felület töve felé néhány tövis; az első és második páron a száraz és végek fegyvertelenek; a többi pároknál gyéren tüskések; az elsődvégizék igen rövidek; az első páré alig egy ötöde a második végiznek.

A végtest karesu, hengeres; hasfelen a négy stigma vörös keretben, szőrökkel körülvéve; szembe-tünő. A hat szem patkóalakba sorakozott; a patkó magasságánál alig valamivel szélesebb; a hátsó négy

szem egyenlő, az alsó kettő valamivel nagyobb s oly távolságra egymástól, mely egy (alsó) szem átmérője felének megfelel; az alsó szemek a homlok széletől alig szemátmérőnyi távolságra.

A zár hártvás, minden kitétetes nélküli.

Mertekek: ♀ Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4	»
I lábpár	11.8	»
II »	10.8	»
IV »	11.8	»

A lábak hosszaránya tehát: I = 4, 2, 3.

♂ Karesubb, hosszabb lábú; lábfegyverzete erősebb. Fejmelle szélesebbre fejlett s a fej jobban elválasztott. Tapogatója hosszú, sárgászörös; végíze nincsen pikkelylővé átalakítva s oly hosszú, mint a térdiz; a száríz valamivel hosszabb. A nemzőrész függelékes; igen rövid nyelecskén, körtvealakú, fényes, sáma egyszínűen sárgás, csücsü egy kis, karimás nyílással, melyből egy hajlott vörösbarna körmöcske áll ki s egy másik világosabb körmöcskével, mely a nyílás széleiből indul fogóformán ( ) összehajlik (lásd I. köt. I. t. 7. x).

Mertekek: ♂ Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4.5	»
I lábpár	15.5	»

(Noha nagyobb is.)

Nálunk a Dysderoidák legközönségesebb alakja, mely mint nyári és őszi alak nem ritkán lakott helyeken is található, mint kűszöbök, kövek, téglák alatt, elálló vakolatrésekben stb.; de az erdőkben is lehullott lomb alatt és kérgek mögött el, hol a nőstények egy selymes burokba beszöve őrzik petéiket. Merész támadó, mely a legerősebb hangyafélékkel (*Campanotus ligniperdus*) is könnyedén elbánik.

Mint két bordás és egy sánja körömmel ellátott alak *Harpactesnek* általam ismertetett fel; eddig sok tévedésre szolgáltatott okot.

Ismerem erdélyi részekből: Tordáról, Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Oláh-Fenesről, Mező-Záhról, Gyekéből, Görgöny-Szt.-Imréről, Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Tokajból, S.-A.-Ujhelyről, Alsó-Hámorból, Egerből, Selmeczbányáról, B.-Füredről, Budáról (Muz. gy. Pável), Mehádiáról (Muz. gy. Frivaldszky János).

SPEC. 2. FAJ. *HARPACTES SAEVUS*. N. SP. DÜHÖS R. WILDE R.

(saevus = dühös : az életmódról.)

(VIII. tábla, 174, *a* szemállás, *b* karomrendszer, *c* ♂ tapogatója oldalról, *d* mérték.)

♀ Előteste füstbarna vöröses lehelettel; lábai vörössárgák; végtete szürke (kocsonyás kinezésű). Karesű alak. Rágói függőlegesek.

Fejmelle szivalakú, kissé szélesedett, elkeresített fejjel; felülete véghetetlen finoman szemcsés. A mellvert vörössárga, hosszkörded, a csipők kapcsolata körül kivágott. A rágók kevéssel rövidebbek mint az első lábpár térdize, különben nyújtottak, hengerdedek, sötét sárgászörösek, kevéssé szőrösek. Az állkapcsok keskenyek, egyenesek; a stipes, melyhez a tapogató kapcsolódik, egészen szabadon fekszik; sárgászörösek; az alakjuk hasonló színű, keskeny, nyelvalakú, az állkapcsok hosszának két harmadrészet eléri. A tapogató sárgászörös, karesű, egyenletesen, nem sűrűn szőrös; végíze rövidebb mint térdé és szára együttvéve. A lábak eléggé hosszúk, karesűk, egyenletesen szőrösek; a két első pár czombján, felül a végen, három-három tüske, az első páron egymás mellett, a második páron egymásután; a két hátsó lábpár czombján, felül 4 tüske; a harmadikon a vége felé, a negyediken a töve közelében; a harmadik lábpár térdén, felül-elöl egy tüske; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizén, alul és oldalt több tüske. A végtest hosszú, hengerded.

A hat szem patkóalakba sorakozott; a két alsó, felátmerőnyire egymástól, valamennyi szem opalizáló. A zár egy bőrös terese, mely sima és semmi megkülönböztető jegyet nem visel.

Mertekek: ♀	Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3	»
	I lábpár	8	»
	II »	7.2	»
	III »	6	»
	IV »	8.7	»

♂ Karesűbb; fejmelle szép barnavörös. Tapogatója igen jellemző szerkezetű: ezombja vastagodott, hurka-kinezesű, sima, fényes; terde a szárnál rövidebb; végige a szár hossza két harmadrészének megfelel; a végiz tövéhez igen közel kapcsolódik a gömbalaku, sima, fényes, vörössárga gyűjtő, melynek kapcsolata igen vékony, nyújtványa ellenben, melyet alul es kisse előirányozottan visel, vastos, szélein kisse fogaesos.

Mertekek: ♂	Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3	»
	I lábpár	9	»
	II »	7.8	»
	III »	6	»
	IV »	9.4	»

E szép faj amál nevezetesebb, a minél bizonyosabb, hogy a Harpactes-nemnek csak igen kevés (2) képviselője ismeretes. Mint nyári alakot találtam Orsován az Allion hegyen és a Mragonya-völgyben (Ogradena mellett) kéreg alatt finom burkokba beszöve; igen virgocz es gyors mozgású állat. A faj új volta, különösen a him tapogatójánál fogva, szembeszökő. Dr. THORELI és Dr. KOCH a faj új voltát elismerték.

SUBORDO IV. ALREND.

TERRITELARIAE

(terra = föld; tela = szövet.)

FÖLDBESZÖVŐK.

A Földbeszövők legállandóbb és legbiztosabb jellege az, hogy a rágók esipőkörme le- és hátrafele, tehát a rágótó alsó hossz tengelyébe esukódik, a rágópár karmai tehát egyenközü fekvésben vannak, holott a többi alrendeknél, fogómódra működve, szemközt allanak. Ezenkívül általánosjelleg az, hogy a légzőres mellett még mellek stigmáik is vannak (innen: Quadripulmonaires, Duges).

Az alrendnek eddig ismert magyar alakjainál a fonók száma csak négy; a felső pár hosszabb az alsónál.

Ezen alrendnél a megtelepedés a tetőpontra hág, a mint ezt a szelepszerű ajtóval ellátott lakok bizonyítják, melyek egyszersmind azt is tudatják velünk, hogy az így lakó alakok tevékenysége egész életökön át állandóan egy bizonyos ponthoz van kötve.

Mínthogy ezen alrend a forró égöv alatt éri el alakgazdagságának tetőpontját, a pókműködés rendszerében való helye, működésének jellege csak akkor lesz megállapítható, a mikor sikerülni fog, a forró égövben tenyésző alakokon kívül, az életmódra vonatkozó adatokkal is birni. Ettől még távol állunk.

De azt láthatjuk, hogy a lakhely állandósítása, már a csőszövőknél kezdődve, itt, a Földbeszövőknél éri el tetőpontját: s ha az átmenetekre — bár sejtelemszerűen is — következtetni akarunk, úgy a következő alrendhez (Keszegjárók — Laterigradae) kell közelednünk. Bizonyos Keszegjárók, jelesen a mi Húnyópókunk (Micrommata), főleg pedig az Európában élő Heteropoda nemnek képviselői, alakilag közelednek a Földbeszövők némely alakjaihoz és viszont úgy látszik, hogy a Földbeszövők alrendjében a megtelepedettség lassan átmegyen az egyszerűbb lakásra, végre epen csak leshelyre, mi azután szintén átmenetet képezne a még némileg megtelepedett Keszegjárókhoz.

FAM. I. CSALÁD. THERAPHOSIDAE. CSŐZŐK. MINIRSPINNEN.

SUBFAM. I. ALCSALÁD. ATYPINAE. TORZOK. KOPFSPINNEN.

(ἄτυπος = alaktalan, elütő, mintegy torzképe a rendes alkatnak; a fejrészről.)

GEN. I. NEM. ATYPUS. LATR.

(vide: Atypinae.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV. p. 133.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 165.

AUSSERER «Beitr. z. K. der Ar. Fam. der Territ. p. 15. (131.)

THORELL «Remarks» p. 604.

A fejmell fejerésze magasra kiemelkedik. Nyolcz szem. A rágók töve kiszélesedett, a tapogatók e kiszélesedésbe — tehát oldalt csuklódnak. Az állkapcsok oly hosszúk mint a fejmell; terdszerűen kidagadó tövel. A bordáskörmök egy sorban álló bordákkal. A végtest felületén egy nyelvalakú, bőrös térese. A szerzők szerint ásó alakok, melyek lakesőveiket végig kikárpitozzák (magam csak barangoló példányt ismerek).

SPEC. I. FAJ. ATYPUS PICEUS. (SULZER.) SZÜRKÖS TORZPÓK. PECH KOPFSPINNE.

(piceus = szurokszínű.)

Syn. 1776. *Aranca picea* SULZER «Gesch. der Ins.» p. 254.

Vide: THORELL «Remarks» p. 415.

(IX-dik tábla, 203 [^] felülről, nagyítva; 204 ugyanannak törzse oldalról tekintve.)

[^] Szurokfekete. Lábai, jelesen a csipők, valamivel világosabbak.

A fejmell elől szélesebb mint hátul; fejerésze magasra kiemelkedik s e kiemelkedésen áll a kisebb, kissé előrehajló dudorodás, a melyen a két nagy középszem helyezkedik el; mellrésze lelapított, közepén — szerü mély hátgödörrel, melytől a lábak felé tartó barázdák indulnak. Az egész felület szurokfenyű és finoman szemcsés. A mellvért pajzsalakú, györen szőrös, szélein hat sekély, de élesszelű gödörrel. A rágók tövükön szerfelett kivastagodva, felülről tekintve hengereseknek, oldalról tekintve körtvealakúak; csipőkörműk oly hosszú mint tövük; becsapórésük öt fogat mutat, melyek közül a két hátsó a többinél nagyobb. Az állkapcsok keskenyek, tövük kivastagodott; az alajk széles alapon háromszögletes, aránylag kicsiny, a mell-

¹ A Territeliariák genericius beosztására nézve AUSSERER műve irányadó, a mint ezt THORELL tanár is elismeri. (Lásd: THORELL «Rem. on Synonyms» p. 601.)

vertől csak egy sekely horpadás (nem esuklo) választja el. A tapogatók hosszúkás és erősek, a száríz nem hosszabb a terdiznél s vékony alappal indulva, bunkósan kivastagodik; szőrös; a pikkely a szárnál sokkal rövidebb, kanalalakú, szőrös; nemzőszerve egy barnássárga, sima, fenyves felgömb, sötétebb köresikkel és bubján egy rövid, esőszerű nyujtványnyal. A lábak vastkosak, módosan szőrösek, keves, gyenge tüskeekkel. A vegtest egészben karsu, a fejmellnél keskenyebb, hátul palaczkyszerűen kiszélesedik; hátfele elejétől kezdve s a közepen túlig nyulva egy nyelvalaku, harántránchezos, bőros terese terjed el. A hat fonó közül a felső pár a leghosszabb, négyzű és furkszerűen kiálló.

A szem kettős-csoportban áll; a dudoron fekvő két szem, mely középsőnek bevalik, kerek es a többinél nagyobb, oly távolságra egymástól, mely egy szemátmérő kétszeresének megfelel; a két alsó oldalszem, hosszkörded s nagyobb átmerője nem esekelyebb egy középszem átmerőjénél; a mögötte álló két hátsó szem hosszkörded, hátsó végevel egymásra dülő; a külső szem szorosán, a belső kevésbé illeszkedik az oldalszemhez, mely részintősen áll. (II. köt. V. t. 122. a).

Mertekek: ♂ Torzs a ragokkal	16 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmel	10 „
IV lábpar	15 „

A lábak hosszaránya. 4, 1, 2, 3.

♀ Elöttem ismeretlen.

A szerzők szerint régi falakba vajna lyukait (AUSSENER es tobben), Moggridge «Harvesting Ants and Trap-Door Spiders Suppl. p. 180, plate XIII, Simon eszleletei nyomán adja a lakás leírását es rajzát. E szerint az *Atypus* különböző talajon 15-20 $\frac{e}{m}$ mely esövet vaj, ezt finoman es sűrűn kikárpítózza; a föld felett töleser alakban folytatja, e tölesert füvekkel stb. megtámasztja. E lukásokat magam is gyakrabban találtam Kolozsvár, Mező-Zah, Torda es Budapest vidéken.

Peldányomat 1868-dik evi júniusban Erdélyben, Mező-Zahon találtam, a mint az Ugron udvar egyik utján áthaladt. A peldány az erdélyi múzeumi gyűjteményet díszíti.

THORELL tanár, az idézett helyen, kritikai vizsgálódása alapján az AUSSENER által megkülönböztett *A. anachoreta* L. KOCH ¹ fajt, az általam leírt *A. piceus* fajjal azonosítja s ide vonja többek között a BLACKWALL leírta *A. Sulzeri* ² is.

Itt azt kívánom kimutatni, hogy a szemek állása, a mennyiben a relatív távolságra vonatkozik, a leírások es rajzok szerint valóban nagy különbségeket mutat, meg pedig:

Atypus Sulzeri BLACKWALL: . . . A két nagy középszem egy szem átmerőnyire egymástól; a két nagyobb oldalszem, több mint egy középszem — fel átmerőnyire a középszemtől es hosszkörded; a két két hátsó szem kerek, kicsiny, szemátmerőjüknek megfelelő távolságra egymástól.

Atypus piceus AUSSENER: . . . a két nagy középszem legalább három felátmerőnyire (radius) egymástól es meg emel is távolabbra az alsó nagyobb oldalszemtől.

Atypus anachoreta AUSSENER: (L. KOCH) a két nagy középszem alig szemátmerőnyire egymástól es majdnem éppen akkora távolságra a két nagyobb oldalszemtől.

Atypus piceus THORELL (l. c.): a két nagy középszem nem egészen 1½ átmerőnyire egymástól es hasonló távolságra a két nagyobb oldalszemtől.

Atypus piceus mihl: . . . . . a két nagy középszem két átmerőnyire egymástól s alig egy átmerőnyire az oldalszemektől.

Ezekből kitünik, hogy a közep- es oldalszemek közötti távolságra nevezve *Atypus piceus* AUSSENER közel egyenlő az *Atypus piceus* Thorellet, t. i. AUSSENER három rádiust, THORELL másfel átmerőt mond; az *Atypus Sulzeri* BLACKWALL pedig egyenlő az *Atypus anachoreta* Aussererrel, t. i. BLACKWALL a két közep-

Lásd: AUSSENER «Beiträge zur Kenntn. etc. der Territellariae» pag. 17 (1833).

BLACKWALL «A hist. of. the Spiders of Cr. Britain etc.» Pl. I, fig. 1 e.

szemet egy szemátmérőnyi távolságra rajzolja, AUSSERER «alig» ennyire mondja; a mi fajunk, melynek középszemei, igen esekely híjával, két átmérőnyire állanak egymástól, magára maradna.

THORELL tanár ez eltérések között átmeneteket gyanít. Én részemről csak azt kívánom megjegyezni, hogy a szemek relativ távolságai, a nemző részek mellett, a leghívebb és legállhatatosabb jellegeket szolgál-tatják s egy, a kimutatotthoz hasonló ingadozással egy faj keretében nehezen tudok megbarátkozni s csak nehezen határoztam el magamat arra, hogy a vizsgált magyar példányt *Atypus piceus*nak mondom. Azon-ban beismerem azt is, hogy az eldöntésre nem érzek hivatottságot, mert az a meggyőződésöm hogy ez csak a *Atypus*ok összehasonlító felülvizsgálata nem pedig az irodalom segítségével valik lehetségessé.

SUBF. II. ALCALÁD. TAPINOCEPHALL. AKNÁSZOK. MINIRSPINNEN.

(*ταπεινός* = lapos, *κεφαλή* = fej; a fejről; mint ellentétje az *Atypinae* alcsaládnak.)

GEN. 2. NEM. NEMESIA. SAV. ET AUD.

(*Νέμεσις* = Mythol. név.)

Sym. 1825. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l'Égypt.» II. XXII, p. 302.

Vide: THORELL «Remarks» p. 604. et «On europ. Spid.» p. 166.

A rágók végén egy öt fogú gereblye. A hátgödör $\cup$ forma. A fejmell fejeresze nem magaslik ki. A bordás körmökön a bordák két sorban állanak. A tapogatók az állkapesok csücsébe csuklódnak. A szemek egy közös dudorodáson, sűrű csoportosításban állanak. Vájó alakok, a melyek finoman kikárpított 8—10 $\frac{m}{m}$ átmérőjű csöveket vájva, ezeket egy földtörmelekekből összeszőtt és nemezpánton járó ajtócska-val zárják be, mely a csöbe szelepszzerű pontossággal beleillik.

SPEC. I. FAJ. NEMESIA PANNONICA. N. SP. MAGYAR AKNÁSZPÓK. UNGARISCH MINIRSP.

VIII-dik tábla, 175, *a* szemesoport, *b* előláb, *c* bordáskarom, *d* ♂ tapogatója oldalról, *e* mérték.

♂ Róka-vöröses, de egészben inkább a sárgásba huzó színezettel.

Fejmelle meglehetősen csücsösön szívalakú, kis fejrészszel, $\cup$ szerű hátgödörrel; fejeresze oldalba-razdak által jól elválasztva; a hátgödörből a lábak fekvéséhez alkalmazott, jól követhető barázdák vonulnak; oldalról tekintve a hátvonal vízszintes, a gödör táján behorpasztott, a gödrön túl ívesen lehanyatló. A mell-vert körded, módosan domboru, sárgavörös, sűrű, de nem bozontos, barnás szőrözettel. A rágók az első láb-pár czombjánál sokkal gyengébbek, oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize, párhuzamosak, végök fele kefeszerűen, sárga-vörösen szőrösök, legvégökön öt hosszúcska, vékony, gereblyeszerűen előre álló fog-gal; oldalról tekintve kissé előreirányozottak és igen gyengén ívesek; csipőkörmük szép barnásvörös, erős, es tövüknel nem rövidebb; hátrafelé beesapódó. Az állkapesok egészen csipőjellegűek, belső elükön rojtosan-ször-ösesek, vörössesárgák; az alajk kicsiny, felkerek. A lábak hosszúk, erősek, végoik vékonyodók, fegyverzetek igen hatalmas. A czombok felületén 5—6 tüske; az első lábpár szára tetemesen vastagodott, alfele végén egy hatalmas előre irányozott s felfelé görbülő tövissel, mögötte meg két pár es oldalt még két-két tövissel; a második lábpár száranak első felén elől 3, ezután még két pár tövis; a harmadik lábpáren három pár, a negye-diken szinten három pár tövis; a harmadik lábpár száran azonkívül meg a felületen és oldalt is, a negye-diken csak oldalt állanak tüskék. A másodvégizek köröskörül sűrűn tüskések, az elsővégizek valamennyi lábön fegyvertelenek; az első két lábpár talpkefével, mely a másodvégizre is atmegyen.

A végtest vörössárga; megfekvő, rövid, aranyos-fenyves szőrozete közül bőven allanak ki a barnás, erős serték. A negy fonó közül a felső pár erős, hengeres, két ízű, a csücsiz rövidke; az alsó pár igen kicsiny és vékony, alig feltűnő.

A szemek egy közös, barnás dudoron allanak. A két középső olyan nagy, mint a két alsó oldalszem, a többi szem kisebb, a két középső szemátmerőnyire egymástól s kevesebbre mint annyira az oldal-szemektől is; e négy szem hajlása olyan, hogy egy a középszemek alatt huzott egyenes vonal valamivel az oldalszemek felett menne el; a hátsó oldalszem hosszörved, körülbelül kisebb átmerőjének megfelelő távolságra az alsó oldalszemtől, a hátsó középső szem kerek, az alsó középszemtől körülbelül félátmerőnyire, a hátsó oldalszemmél pedig majdnem érintkezik; az alsó oldalszemek annyira a homlok szélétől, a mennyi a szemesoport magassága.

A tapogató lábszerű, erős; czombize felületének a végen öt tűske; szárize felületének a legcsücsán három tűske, mely a rágó gereblyéhez hasonló alkotású s valószínűleg rendeltetésű is; a végiz inkább iz mint pikkely, igen rövid, a száriznek alig harmad részét tevő, felületen, elől 8—10 rövid tűskevel fegyverzett; nemzőszerve függelékes, hagymaalakú, a vastag véggel egy rövid nyeleske által a végizzel összekötve; hosszú, igen finoman kifutó csücsesal.

Mertekek: ♀ Törzs	10	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmel	5	"	
rágó	2·4	"	
I lábpár	12·5	"	
II "	11·5	"	
III "	10·6	"	
IV "	16	"	

A bordáskörnök kettős bordazata már eles nagyítóval is észrevehető; a bordák számat az első lábpáron, a kámpó nélkül, nyolczig birtan megszámlálni.

Életmódját nem ismerem, mert az előttem fekvő példányt Zimony mellett egy gyaloguton találtam s minden igyekezetem, a melyet több példány felfedezésére fordítottam, az idő rövidsége miatt kárba ment.

A Theraphosinák legészakibb pontja eddig Wippach volt Görz mellett (lásd AUSSERER sub *Nemesia caementaria*), magyar földön meg továbbra is haladnak észak fele (lásd a következő fajt).

SPEC. 2. FAJ. NEMESIA SAUVAGESII. (DORTH.) SAUVAGES A. SAUVAGES M.

(Abbé Sauvages tiszteletére, ki első irt e formákról.)

Syn. 1794. *Aranca Sauvagesii* DORTHEs «Observ. on the stucture and ocon. of some curious spec. of Aran. Transact.»
SIN. Soc. II. p. 19.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 495.

AUSSERER l. c. p. 50 (166).

♀ juvenis. Agyagsárgas. Előtesten a mellresz elmosódva sötetebb, a fejresz ekalakban világosabb. A végtest felületének elején egy nyársalakú barnás csik, a fonók felett két $\wedge$ szerű barnás foltpár egymásután állva. A fejmel nyújtott, fejreszében csak módosan szűkülő, hátrése $-$ alakú, mely: a fejreszt elválasztó barázdák és azok, a melyek a hátgödörből a lábak fele tartanak, igen tetemesek; az egész hátfel kissé gerinczesen kiemelkedő; oldalról tekintve, a fejresz a hátgödörből kissé ívesen kiemelkedő. A mellvert sárgás, szőrös, pajzsalakú, elől kevéssel keskenyebb, mint a harmadik csipőpár táján, a végen $\vee$ szerűen végződik. A rágók szennyes barnássárgák, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak, ugyanennek másodvégizénél sokkal hosszabbak, végökön mindenik fel négy erősebb es hat valamivel gyengébb, sűrűn

álló gereblyefoggal; azonkívül kefeszerűen szőrösök; oldalról tekintve ivesen előre szokók; csipőkormuk vörösbarna, tövén erős, a rágó tövénél alig rövidebb. Az állkapcsok egészen csipőjellegűek s szőrözetre nézve sem különböznek a csipőktől, csak belső élük rojtosan-szőrös; az alajk kicsiny, félkörű. A tapogató, az állkapcsok végebe csuklódva, lábszerű; végize tömötten szőrös, a szarnál valamivel rövidebb és csak felig oly hosszú, mint a szár és terd együttve; az utóbbi két iz együttve oly hosszú, mint a czombiz, a száríz alsó felén néhány hosszú tüske. A lábak vaskosak, végök felé alig vékonyodók, sárgások fekete szőrözettel; az első pár szárán, alul, három tüske, a másodvegyzen három pár tüske; az első és második (az utóbbi AUSSERER szerint, mert az en példányomon a második pár csonka) pár végzei kivethető talpkéfével.

A végtest hosszukás-hengeres, a fent jelzett rajzzal. A fonók közül a felső pár vastag, hengeres, hosszú, ketizű; a végiz az alapíznek fele hosszát felülmúlja.

A szemsoport egy közös, barnás emelkedesen áll; az alsó sor negy szeme sötét, a hátsó sor e lenken opalizáló; az alsó sor középszemei kerekék, nagyok, oldalszemei hossztojásdadok, valamivel kisebbek, a sor oly erősen behajló, hogy a középszemek elé képzelt egyenes vonal az alsó oldalszemeket nem érintene, — e sor szemei majdnem egyenlő távolságra egymástól, mely távolság egy középszem felátmérőjének körülbelől megfelel; — a hátsó sor szemei közül kettő-kettő a megfelelő oldalon párosan együtt áll, a két pár akkora távolságra egymástól, a mekkora az alsó sor két középsőjének a terfogata (haránt értve), e hátsó sor oldalszemei hossztojásdadok, a középsők kerekék, valamennyi sokkal kisebb, mint az alsó soréi; a hátsó oldalszem az alsó oldalszemtől kisebb átmerőjének megfelelő távolságra, a hátsó középső az alsó középsőtől felátmérőjének alig megfelelő távolságra áll. Felig fejlett példányomon a nemzörész még nem fejlődött ki.

Mertekek ?	Torzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmel	3	»
	állkapcsok	2	»
	I lábpár	7:3	»
	IV »	9:3	»

AUSSERER es saját, külföldön tett tapasztalásaim szerint a kifejlődött állat törzhossza neha $20 \frac{m}{m}$.
♂ Elöttem ismeretlen.

E felette érdekes fajt Pével János a magyar n. muzeum gyűjtője gyűjtte Buda környeken (a lelhely pontja nincs megjelölve) s a példány a muzeum birtokában van. Buda lenne tehát ez idő szerint legészakibb pontja a Theraphosoidák elterjedésének. A Nemesia Sauvagesii Európában mint délnyugoti alak szerepelt; magam Franciaországból (Montpellier) es Corfu szigetéről ismerem s lakásának a leírását Montpellierből származó minta szerint adom. A földbe mélyen behatoló és csavaros csőszája $12 \frac{m}{m}$ átmerőjű; az egész eső rendkívül tömött, selyemfényű, sárgásfehér nemezzel van kikárpítozva, úgy, hogy beomlása lehetetlen; a eső szájának egyik oldalán e nemez $8 \frac{m}{m}$ szélességben kifele folytatódik s a pántot képezi, a mely által a befelé domború, $3-4 \frac{m}{m}$ vastagságú kerek ajtócska a eső szelevel összefügg. E pántszövet úgy van készítve, hogy az ajtócska a függőleges irányon csak valamivel túl-kifele nyitható, tehát nyitva állhat a nélkül, hogy kidülne, ellenben tökéletesen bezárható (lásd, I. köt. III. t. 59.). Az ajtócska homorúságával es illetőleg szélével szelep- (ventil) szerű pontossággal illik a eső szájába, lapos felülete legpontosabb utanzata a környezetnek s így bezárt állapotban csak a leggyakorlottabb szem veheti észre. Az ajtócska csupa apró földmormosákból van összeszöve es tapasztva; belső oldala finom nemezzel kárpítozott. Veszély idejében a pók hirtelenül bezárja lakása ajtaját, az ajtó kárpítozásába vágja bordás körmeit s oly erővel tartja az ajtót, hogy csak rombolás árán lehet kinyitni. Montpellier mellett, a hol kopár talajba is ássa csöveit, az ajtó felülete is kopár, Corfuban, mohos helyeken is található s ott az ajtó felületébe is mohlevelek vannak beszöve. A csövet az állkapcsaim álló gereblyével ássa.

Reménylem, hogy a gondos kutatás a pókkal együtt annak lakását is felfedezi hazánk területen.

SECTIO II. OSZTÁLY.

DIOTRICAЕ. ÜLDÖZŐK.

(*διώ-διώξίς* = üldözés.)

SUBORDO V. ALREND.

L A T E R I G R A D A E

(*latus* = oldal, *gradus* = lépés.)

KESZEGJÁRÓK.

A keszegjárókat jellemző jegy az, hogy lábaik láthatólag oldalt irányulnak, ugyszólván vízszintesen elterülnek, terdeik tehát nem felállók, hanem lelapulók. A Hunyópóknál (*Micrommata*) a terdek meg némileg emelkednek ugyan, de a lábak mégis félreismerhetetlenül «oldalas» irányban terjednek szét.

A lábalkotás sajátosságával kapcsolatos, vagy éppen belőle folyik azon tulajdonság, hogy e pókok előre, hátra, s bármely oldal felé haladni képesek.

A szöves-fonás tulajdonsága tehát itt már érezhetőleg a hatterbe kezd lépni, noha itt még kifejlett kettős karomrendszerrel találkozunk, az életnek már nem főfeltétele, hanem csak kisegítő eszköze. A súly a *mozgás sajátlagosságára* esik.

A *nyugró* prédához lopva közeledni, azt a fekvő, sarló módra elterülő első láppárral átkarolni: ez a keszegjárók módja, evvel járuhnak hozzá a pókműködés rendszeréhez.

Itt is találunk meg lakhelyeket (lásd. *Dinea*, ált. rész III. t. 61), de az alakok legtöbbször már beéri oly helylyel is, a minőt a véletlen szolgáltat, tehát már bizonyos mértékben szabadon barangolva intézi támadásait, gyakorolja a hatást.

Működésében igen szabad, mert helyről helyre közlekedve (vándorlás, fonalröpítés) legott hozzáláthat a táplálkozáshoz.

Az elterjedésre nézve legfőképen az aljakban tartózkodnak s csak kevés alak emelkedik a fa tenyészvonalára fölé.¹

A nemzedékek sorát, úgy látszik, áttelelő alakok tartják fenn, minthogy bizonyos, hogy az anyák peteik kikelését bevárják.

¹ PAVESI «Ragni del Cantone Ticino etc.» p. 146, a *Thanatus arenarius* THOR. fajt 2200 méter magasságból ismeri. E faj nálunk nem találtott.

FAMIL. I. CSALÁD. HETEROPODOIDAE. LÁBASOK. FUSSSPINNEN.

(ἕτερος -- különböző, πόδες = láb; a második családl ellentétjére vonatkozik.)

GEN. 1. NEM. MICROMMATA. LATR.

(μυρός = apró, ὄμμα = szem; a szemek apróságáról.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Diet. d'Histoire Naturelle» XXIV, p. 135 (ad part.).

Vide: THORELL «Remarks on Syd.» p. 606 et «On Europ. Spid.» p. 175.

Minden szemsor négy-négy szemből áll; az alsó sor könnyedén kihajló, a hátsó könnyedén behajló; a két sor négy középszeme egy, előre fele szűkülő trapezet alkot. Az alsó sor középszemei valamivel kisebb távolságra a homlok szélétől, mint a hátsó sor középszemeitől. Az állkapesok egyenesek, párhuzamosak. A lábak nem terülnek el egészen oldalt-laposan. Csak ket bordásköröm; alatta egy, végeiken vastagított hosszú szőrökből álló eset. Gyors élénk színű alak, mely leginkább a buja növényzetben tartózkodik. A bordás körmök a *Micr. virescens* első lábán nyújtott alakúak, hirtelenül lehajló kampóval, alakjuk és berendezésük szerint igen hasonlítanak egy ritka, u. n.: frizirfesűhöz; a talpeket karcsú, kevésbé vastagított szőrökből áll (lásd II. köt. V. tábl. 124. b).

SPEC. 1. FAJ. MICROMMATA VIRESCENS. (CL.). ZÖLDELŐ HÚNYÓPÓK. GRÜNENDE ZWINKERSP.

(virescens = zöldelő; ♀ alapszínéről.)

Syn. 1757. *Aranea virescens* CLERCK «Aran. Suec.» p. 138. ♀ Idem ibidem: *Araneus roseus* p. 137 ♂.

Vide: THORELL «Remarks» p. 227.

♀ Szép halavány-smaragdzöld; a végtest felületének elején egy sötétebb, nyársalakú közepesikkal, mely a végtest hosszának a felét eléri (borszeszben az egész állat halaványsárgává lesz).

A fej mell elég domború, fejerésze elég széles, a mellrészről jól elválasztott, rövid szőrökkel borított; a hátrés szűk; a lábak felé vezető barázdák jól láthatók; a homlok majdnem egyenesen elvágott; oldalról tekintve, a hátvonal laposan íves, a hátrésen túl lehajló. A mellvért szivalakú, széleim igen sekély horpadásokkal; zöld. A rágók zöldek, vöröses esipökörömmel, az első lábpár czombjánál nem vékonyabbak, oly hosszúk, mint a lábpár elsődvégize, gyéren szőrösök; függőlegesek. Az állkapesok szélesek, párhuzamosak, elkerekített véggel; az alajk felkerek, az állkapesok felehosszát nem éri el. A tapogató zöld, végize oly hosszú, mint a szár a térdel együttvéve; a czombnál nem rövidebb; valamennyi ízén néhány tüske. A lábak hosszúk, hosszúságra es vastagságra nem igen elütők, valamennyi végizéken a talpkefe megvan; valamennyi szár es másodvégiz, alul, kevés megfekvő tüskevel fegyverzett; a bordáskörmök tökéletesen fésűalakúak, számos (12?) bordával; az eset, melynek szőrei tövükön vékonyak, végükön egyszerűen vastagodók, a bordás körmök végét eléri.

A végtest esücsosan hossztojásdad, módosan szőrös; a fonók igen rövidek.

Az alsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei nagyobbak a középsőknel s közelebb állanak ezekhez, mint azok egymáshoz; a hátsó sor behajló, az alsónál hosszabb, szemei egyenlők; a középsők kevés távolabbra egymástól, mint az oldalszemektől; a két sor oldalszemei közötti távolság nem nagyobb annál, a mely a hátsó sor oldalszemei es középsői között létezik. Valamennyi szem fekete, apró.

A zár egy vörösbarnás a nyelecske felé szívszerűen kímetszett (∞) tércse, melyben a kímetszes es

illetőleg az általa alakított két öbölhöz kepest többretű ránczok mutatkoznak, melyek a légzőrés felett egy rövidke, nyelvalaku dudort is környeznek.

Mertekek : ♀ Törzs	13—15	$\frac{m}{mm}$ ebből
fej mell	5	»
I lábpár	17.4	»
II »	18	»
III »	15	»
IV »	18	»

♂ Kisebb, karesubb; aránylag hosszabb lábakkal, másszínű végtesttel; a végtest felülete élénk citromsárga, felülete közepén s egész hosszúságán végig egy élénk-haragos vörös csík, oldalai szintén vörösek. Fejmelle a nőstényenél domborubb, a fej kevésbé elválasztott. A lábak legesúcsa fekete. A tapogató erős; szára a térdnél hosszabb és felülete végén, kissé kifelé-oldalt, egy erős, hosszú, tövén göcsösen vastagodó, könnyedén hajlott tövissel fegyverzett, e tövis a szárnál csak kevéssel rövidebb; a pikkely kalánalakú, bőven szőrös; a nemzőszerv, alulról tekintve, egy felgömbölyű vörösbarna gyűjtőt mutat, a melyből egy erős, egyenetlenül csatornás, hegyes, kosszarvszerűen esavarodott embolus meredezik, melynek hegyes vége a pikkely esúcsa alól lefele irányul.

Mertekek : ♀ Törzs	9.4	$\frac{m}{mm}$ ebből
fej mell	4.4	»
I lábpár	17	»
II »	17	»
III »	14.6	»
IV »	18	»

Tavaszi és nyári alak, mely a hegységbe is felhatol s buja növényzettel, bokrokkal borított helyeken nem ritka; gyors futó, mely prédáját meglopja és szökéssel ejti hatalmába, magas növényekről gyorsan leugrik, a nélkül, hogy ugrását fonállal biztosítaná. Kora tavasszal kertekben a gyümölcsfák tövén heverő lomb alatt gyakori.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Szász-Vesszősről, Mező-Záhról, Balánbányáról, Nagy-Szebenből, (Sill és Bergleiter-gyűjtemény, Scidlitz jegyzéke); magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Orsováról, Ogradena (Veteráni barlang tája), Báziasról, Tokajból, Rakannazról, Alsó-Hámorból (Borsod), Csorba (Liptó, a «csorbai tó környékén»), Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesáry), Pécsről (Muz. gy. Frivaldszky és Pável), Budáról (Muz. gy. Pável), «Felvidék» jelzővel (Muz. gy. Kovács Gyula).

Jegyzés. Az a faj, mely Koch C.-nel «Die Arachniden» XII. p. 90. Taf. CCCCXVII. fig. 1021. «Sparassus ornatus» név alatt szerepel, s a melyet mint fajt és «Sparassust» Thorell tanár (Remarks on Syn. pag. 228.) kétségbe von, Erdélyben, Kolozsvár környékén nem ritka. Ennek sárgavörös pettyekkel behintett végteste egy széles, párhuzamos, almazöldes csíkot visel finom vörös szegélylyel és vörös pettyegetéssel. Ez az alak folytonosan csak mint éretlen hím fordult elő, szemállításánál s egyéb jegyeinél fogva egy tökéletes *Micrommata* s én azt tapasztalom, hogy a *M. virescens*nek éretlen hímje.

GEN. 2. NEM. PHILODROMUS. WALCKENAER.

(φιλέω = szeretni, δρόμος = futás; a mozgás sebességéről.)

Syn. 1825 WALCKENAER «Faun. Franc.» pag. 86 (ad part).

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 180.

Mind a két szemsor egyformán, könnyedén kihajló; a két sor oldalszemei közötti távolság nem kisebb annál, a mely az alsó és hátsó középsők között letezik. A végtest lapított, visszájára tojásdad, nehé közel ötszögű.

Az alsó szemsor középszemei távolabbra esnek a homlok szélétől, mint a hátsó középszemekétől.

Az állkapcsok összehajlók. A lábvégek esetei elkerekített, szélesen-lapiczkás végű szőrökből valók. A lábak hosszaránya: 2, 1, 4, 3, vagy 2, 1, 3, 4, a lábak nem egészen laposan-oldalt elterülők.

Gyors, ügyes futásu alakok, amelyek mindenek előtt a növényzet leveleit kedvelik s azokra lapulva lesik prédájukat.

A bordáskörmök rövidek, kampósak, elég hosszú, kissé ritkásan álló bordákkal. (lásd. II. köt. V. tabl. 125. b.).

SPEC. 1. FAJ. PHILODROMUS AUREOLUS. (CL.). ARANYOS KENGYELFUTÓPÓK. GOLDIGE LÄUFERSP.

(aureolus = aranyos; a pikkelyek aranyos ragyogásáról.)

Syn. 1757. *Araneus aureolus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 133.

Vide: THORELL «Remarks» p. 264.

♀ Húsvöröses, ezüstösen és aranyosan fénylő pikkelyekből alkotott rajzokkal, melyek az előtesten egy széles középszalagból, a végtesten egy nyársalakú középsikből és az oldalakba nyomuló ágrajzokból állnak.

A fejmell vastos, elég domború, hosszúságánál nem szélesebb, csücsával előrefele tojásdad s oldalról tekintve hátvonala vízszintesen egyenes, hátul hirtelenül és meredeken lecsapott, ezüstösen és aranyosan fénylő ágas pikkelyekkel egészen borítva, melyek a mellrész oldalaiban ritkábbak s a barnás-húsvörös színt nem fedik el. A mellvért háromszögletesen pajzsalakú, húsvöröses, közepén pikkelyekkel, szélein elálló szőrökkel. A rágók, előlről tekintve, párhuzamosak, sárgáshúsvörösek, az első lábpar első-végizénél rövidebbek, oldalról tekintve ekalakuak, feheres szőrökkel és sertekkel eléggé borítottak. Az állkapcsok haránt benyomással elől elkerekítve egymásra dőlnek, sertekkel és szőrökkel elegyesen és gyéren fedve; az aljuk nyelvalakú, az állkapcsok hosszának felét bőven eléri. A tapogató sárga, aranyos pikkelyekkel elegyesen szőrös, s minden íz végén köröskörül néhány tüskével fegyverzett; végize oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk, oldalra elterülve nem lapulnak le egészen, halvány húsvörösek aranyos-pikkelyesek; a száruk végei úgy a lábvégizek is halaványan gyűrűsek; az elsővégizek kivételével, valamennyi lábuk valamennyi íze gyéren tüskés; az első lábpar szárán, alul, három tüskepár.

E végtest megfordítva tojásdad, elől keskenyebb, mint hossza második feleben, a vége azonban csücsbe végződik; sok aranyos és ezüstös fényű pikkelyből alakult rajzokkal, melyek a felület elején egy nyárs- vagy ekalakú, hegyes, hússzínű csíkot szegélyeznek, az oldalukba rendszeren két-két feltünőbb csíkot bocsátanak, az ekalakú csík alatt pedig több egymásra dülő, a fonók felé esökkenő, résüntös vonalpárokat ( ) létesítenek. A has közepén egy hússzínű középszalag.

Mind a két szemsor könnyedén és egyenletesen kihajló, a hátsó az alsónál sokkal hosszabb; a szemek majdnem egyenlőek; a hátsó sor oldalszemei egy-egy kis dudorra állítottak. Az alsó sor középsői valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, a köztük és a homlok széle közötti tér sokkal nagyobb, mint az, a mely őket a hátsó középsőktől elválasztja, a hátsó sor szemei körülbelül egyforma távolságra, a középsők mégis valamivel távolabbra egymástól, a középsők az alsó középsőkkel egy előrefele szűkülő trapezben állanak, mely legnagyobb szélességénél nem magasabb; a két sor oldalszemei közötti távolság nem kisebb annál, a mely a hátsó és alsó középszemek között elterül.

A zár egy magasságánál szélesebb, vörösbarna, kissé domborodó, vesealakú terese, egyszerű egyszerű nyílással.

Mertekek: ♀ Törzs	9	$\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	3	»
I lábpar	12	»
II »	13·2	»
III »	10·6	»
IV »	10	»

Legtöbbször kisebb, törzshossza 5·5—6 $\frac{m}{m}$; I. lábpár: 9·5, II: 12, III: 9·5, IV: 8·7.

A lábak hosszaránya e szerint változó.

♂ Kisebb, karesúbb, rajzai kevésbé élesek, fejmellet majdnem kerek. A hátsó sor középszemei közötti ter észrevehetőleg nagyobb annál, a mely köztök s az oldalszemek között létezik. A tapogató elég hosszú és vastagodó nyelvű, módosan bunkós; terden, száran és ezombján egynehány tűske; szára nem, vagy alig hosszabb a terdnel, külső oldalának végén egy újszerű, karesú, tompa, sötétszínű nyújtványnyal, mely a szár felehosszanál rövidebb; a pikkely tojásdad-kanálalakú, elég domború és szőrös, barnás; nemzőszerve igen csekélyen kidomborodó, s alulról tekintve egy halpikkelyhez hasonló, vörösbarna lemezt mutat, mely a pikkely üret kitölti, elől egy keveset tátong.

Mertekek: nagyobb hím törzse	6·2	$\frac{m}{m}$
fejmellet	3	"
I lábpár	14·8	"
kisebb ♂, törzs	4	"
I lábpár	11	"

Nyári alak, mely a verőfenyűt kedveli; néha karokon, gyakrabban a fák derekán és leggyakrabban a fák és bokrok levelein lelapulva, lesve és lopakodva észlelhető; roppant gyors futású, veszély idején rendszeren a levelek aljára menekülve, ott egészen lelapul. Juniában a nőstény rendszeren az ernyők könyökeiben néha bogáncs bojtokban is zacsót sző, a melybe peteit lerakja s gondosan őrzi. A verőfenyűen játszó apró legyeket lassan meglopja s hirtelenül megragadja; esését fonállal biztosítja; vakmerő támadó, mely olykor nálánál sokkal nagyobb rovarokat is legyőz.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról; magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Orsováról, Tokajból (legelők Rakamaz felé, az ott álló tölgyeken különösen nagy példányok), S.-A.-Ujhelyről, az Alsó-Hámorból (Borsod), Selmecbányáról; a nemz. Muzéumban: Nagyváradról (Mocsáry), Pecsvidéke (Frivaldszky, Pável), Pest, (Frivaldszky), Ungvár (Vidra Ferd.), Dabas (Metelka).

SPEC. 2. FAJ. PHILODROMUS PELLAX. N. SP. CSALFA K. FRUGERISCHE L.

(pellax = csalfa; az ügyes rejtőzködésről.)

(VIII-dik tábla, 176, a szemesoport, b ♀ zárja.)

♀ Előteste halavány vörössárga; lábai halavány zöldessárgások, végteste halavány sárgásfehér. Az egész felület a labakkal együtt, a nagyító alatt gyeren, mintegy szenporral behintett. A fejmellet szív-alakú, szélesedő fejreszszel; közepe csikformára szélesen világosodó. A mellvert szivalaku, szennyes fehér, mintegy szenporral behintett. A rágók s a szájszervek általában sárgásfehérek. A tapogató zöldessárgás, igen világos, végizen néhány sötét sertevel; végize nem hosszabb mint terde és szára együttveve. A lábak karesúak; ezombjaik felületen kevés tűske, száraikon és a másodvégzéken, alul és oldalt is néhány karesú tűske. A végtest lapított, hosszukás, hosszának közepén a legszélesebb, hátul csúcsos.

Az alsó szemsor inkább, a hátsó kevésbé kihajló, a hátsó sokkal hosszabb; a két sor középsői egy előrefele szűkülő trapezbe elhelyezettek; az alsó oldalszemek a hátsó sor középsőivel egy hátrafele szűkülő trapezet alkotnak; a hátsó sor oldalszemei valamivel közelebb a középsőkhöz, mint a középsők egymáshoz.

A zár kicsiny, sötétes, hosszában egy osztólemez által kette választva, az osztólemez felső végén két elkerekített, picziny nyílás, alsó végén két hosszukás sötét dudor látható.

Méretek: ♂ Törzs	5·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·9 »
I lábpár	7·8 »
II »	10 »
III »	6·9 »
IV »	6·4 »

♂ Ismeretlen.

E faj Orsova mellett a Graczká-völgy feletti retek fúvában fordult elő mint júniusi alak. Dr. THORELL tudósítása szerint az ő gyűjteményében is egy példánya van meg e fajnak, mely Svécziában gyűjtetett.

SPEC. 3. FAJ. PHILODROMUS POECILUS. (TH.). CZIFRA K. BUNTE I.

(*ποικίλος* = tarka, de fufangos is; a színre és a kéreggel való mimicrismusra czéloz.)

Syn. 1870–73. *Artanes*¹ *pocilus* THORELL «Remarks» p. 261.

♀ Sárgásszürke; tisztaszürke és fekete rajzokkal és foltokkal díszítve.

Fejmelle hosszúságánál szélesebb, a fejrész bubjával felálló, oldalról tekintve a hátvonal a fejbübtől a nyelecskére meglehetősen meredeken lehanyatlik, a homlok kissé hátradülő, a fejrész sárgásszürke, barnásan mintegy freccsentve; a mellrész barnásszürke. A mellvért sárgás, kevés barnával, fényes, majdnem kerek. A rágók kicsinyek és véznák; barnással elegyítve sárgásak, oly hosszúk, mint az első lábpár első végize. Az állkapcsok sárgák, párhuzamosak; elől elkerekítve, végeikkel az alajk felett érintkeznek; az alajk hagymaalakú, töven egy állkapocsfelnél nem keskenyebb. A tapogató csontsárgás, barnafekete díszszel; czombja, alul és egész hosszában barnafekete, a többi íz ily színű gyűrűvel es foltocskákkal, végize oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk, karesük, oldalt elterülők, csontsárga, fehér és barnafekete színvegyülettel; az első és második pár czombjának alsó fele széles barnafekete hosszesikkal; a többi rész és iz ily színű foltokkal és gyűrűkkel tarkázva; minden czomb felületén három-három, alapján barnás, egyébként fehér, felálló tüskével; az első lábpár szára alsófelén öt pár tüskével fegyverzett; a többi szár és második szintén tüskékkel fegyverzett.

A végtest lapos, majdnem ötszögletű, szürke, fehér, sárgás es barna-feketevel egyes színű s a szemek úgy vegyítve, hogy szerű sötét rajzok is képződnek; a mellett két tetemes ingödör is feltűnik; a has szürkés, oldalában kevés barnás petytyel.

Az alsó szemsor kihajló, oldalszemei nagyobbak, nem egészen átmerőjük távolságára a középsőktől; a középsők távolabb egymástól, mint az oldalszemektől; a hátsó sor kevesebb kihajló, az alsónál hosszabb; oldalszemei nagyobbak, középsői nagyobbak az alsó középsőknél; szemei körülbelül egyenlő távolságra egymástól; a hátsó középsők az alsó középsőkkel egy előre felé szűkülő trapezben allanak, mely legnagyobb szélességénél magasabb; az alsó oldalszemek a hátsó középsőkkel egy hátrafelé szűkülő trapezet alkotnak.

A zár egy M alakú kettős csatorna, mely szélességénél magasabb.

Méretek: ♀ Törzs.	5·5—6 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·3 »
I lábpár	8·8 »
II »	11 »
III »	10 »
IV »	7·3 »

♂ Sokkal kisebb, karesubb; fejmelle a végtestnél szélesebb; a végtest felületének eleje csontfehér. A tapogató rövid, bunkós; száríze a térdiznél rövidebb, külső oldala végén egy oldalt álló, ripacsszerű, kettős

¹ Ez a nem bevonatott, mert átmeneteket mutat ahhoz, a melybe alakjai beállítottak. THORELL (in litt.).

dudorral; pikkelye kanállakú, domború, elejen rövidke szőrökkel borított, nemzőszerve sötét-barnafekete, fenyés, kidagadó, a pikkely üret kitöltő; felülete alulról tekintve egyszerűen lencsealakú.

Mértetek: ♀ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2	»
1 lábpar	8-7	»

Mint tavaszi és nyári alak nem ritka s leginkább a gyümölcsfák torzset, a régi kerítéseket, czolopoket választja tanyájául, hol egészen lelapulva a leggyakorlottabb szemet is kijátszsa; veszély idején laposságánál fogva a legszűkebb repedésekbe bemenekül; roppant gyors futó; futásában hirtelenül meg-megáll; előre, hátra és oldalt egyenlő ügyességgel mozog, lábait folytonosan elterítve tartja. A nőstény $4 \frac{m}{m}$ átmérőjű lazaszövetű peteburkát valamely tárgyhoz odaerősíti s reáborulva gondosan őrzi.

Ismerem: Doroszlóról, Ujvidékről, Rakamazról, Budapestről (Margitsziget).

GEN. 3. NEM. THANATUS. C. K.

(*θάνατος* = halál, gyilkosság; a támadó természetéről.)

Syn. 1837. C. KOCH «Übers. des Arachn. Syst.» I. pag. 28.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 181.

Mind a két szemsor erősen kihajló; az alsó sor középső szemei távolabbra a homlok szeletétől, mint a hátsó középsőtől. A törzs hosszúkás. A labak aránya 2. 4. 1. 3. vagy 2. 4. 3. 1. Egyes kúszók, melyek részint a földön, részint a magas növényzeten tartozkodnak s predájukat meglopva hirtelenül átkarolják.

A bordáskörmök a *Thanatus oblongus* első lábparján keresük. kampósak, keves, ritkás bordákkal; a talpcesetek erősen lapiczkás szőrökből valók, lásd II. köt. V. tabla. 126. c.

SPEC. 1. F. A. J. THANATUS OBLONGUS. (WALCK.). HOSSZÚKÁS LATORPÓK. LANGLICHE LOTTERSP.

(*oblongus* = hosszúkás; a keresű alakról.)

Syn. 1802. *Aranca oblonga* WALCKENAER «Fauve Par.» II. p. 228.

Vide: THORELL «Remarks» p. 269.

♀ Világos agyagsárga, hosszszesikos elő- és vegtesttel; hasonló egyszínű, hosszú, erős lábakkal. A vegtest az előtestnél nem szelesebb, hosszú.

A fejmell hosszúkás, eleg domború, fejezete módosan keskenyedett, a mellresztől oldalbarázdák által meglehetősen elválasztott, vörössesárga, egy középső, kisse elmosódó s a szemek fele rendesen áttört, barnás csikkal. A mellvért világossárga, barnás pontoeskakkal, fehér és sötetes szőrözettel, pajzsalakú, lapos. A rágók sárgák, előlről tekintve párhuzamosak, az első lábpar végizénel sokkal rövidebbek, oldalról tekintve függőlegesek; szőrözetek szerfelett gyér. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak, haránt behorpasztottak, sárgák, elől elkerekítettek keves szőrrel; az alajk tojásdad, az állkapcsok felehosszának megfelelő.

A tapogató sárga, legesüese feketedő; valamennyi ize néhány tüskével fegyverezett, végize valamivel rövidebb, mint a terd és szár együttvéve. A labak vöröses agyagsárgák s vegeik a sötetes, erős talpkefe folytán sötétedők, az elsővégizek fegyvertelenek, a többi iz gyéren tüskés; mind a négy páron mind a két végiz sötetes, erős talpkefevel, melynek szőrei lapátos végűek, a lábvegek egy ritkább és egy sűrűbb bordás körömmel. A vegtest halavány agyagsárga egy középső, barnás, szelesebb hosszszesikkel, ettől kétoldalt finomabb vonalakkal s kisse sötétedő oldalakkal, úgy hogy felülről tekintve háromszesikosnak látszik lenni. A has fehéres, tömötten szőrös.

A szemek kicsinyek; az alsó sor a hátsó sor középsőivel egy harantfekvő, hosszúkás hatszöget alkot ($\square$); a hátsó sor oldalszemei e csoporttól messze oldalt es hátra esnek. Az alsó sor oldalszemei egy kis fekete foltocskába esnek s nagyobbaknak látszanak, valamivel közelebb állanak a középsőkhöz, mint ezek egymáshoz; a hátsó sor az alsónál sokkal hosszabb, oldalszemei, fekete dudoron fekvé, nagyobbaknak látszanak és sokkal távolabbra állanak a középszemektől, mint ezek egymástól. A hátsó sor középsői valamivel távolabbra esnek egymás között, mint az alsó középsők, szintén egymás között. A két sor oldalszemei közötti távolság nagyobb annál, a mely a két sor középszemei között elterül; az alsó középsők közelebb állanak az alsó oldalszemekhez, mint állanak a hátsó középsők ugyanezekhez. A zár két $\sphericalangle$ szerű sötétbarna behorpadást mutat.

Mertekek: ♀	Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejnell	3·5	»
	I lábpár	13·5	»
	II »	15	»
	III »	10	»
	IV »	13·6	»

♂ Rövidebb törzsű; fejmele erősen fejlett, végtete emel sokkal keskenyebb; rendszeren valamivel sötétebb agyagsárga. Lábai aránytalanul hosszúk. Tapogatója husos nyelű, kis bunkóval, valamennyi ize gyeren tüskés; a pikkely csúcsosan kanálalakú, elég domború, szőrös, domborodása tövén rendszeren egy tüskével; szár és térdize mintegy egy darabból való, egymásnál nem hosszabb; a nemzőszerv vörössárga, sma, tojásdad, elől egy, mintegy feltett, jelentéktelen dudorral.

Mertekek: ♂	Törzs	8·5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejnell	3·2	»
	I lábpár	15	»
	II »	17	»
	III »	11	»
	IV »	15·7	»

Felig fejlett példányai már kora tavaszkor észlelhetők s a legszorgalmasabb leghajósok köze tartoznak (legalább a Bácskában azoknak tapasztaltam); a karók csúcsain, a növények szirmaian és sásos helyeken is leskelődik; az ernyős növényeken az ernyő alatt vonúl meg s előlábaait az ernyő felébe nyújtva lesi prédáját, melyet hirtelen átkarolással ejt birtokába; szétvetett lábakkal egészen le tud lapulni s ha kuszva vadászik, gondosan felhasználja a rügyeket, göröngyöket, hogy fedve lophassa meg prédáját, neha a méhet is legyőzi, s csipőkörmeit rendszeren a fej és torj közé vágja be.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Mező-Záhról és Szebenből (Sill-gyűjtemény); magyar részekből: Doroszlóról (mint léghajóst), Pancsovaról, Orsováról, Székes-Fehérvárról, Budáról (Pável), Komjátiról (Dr. Horváth Géza).

SPEC. 2. FAM. THANATUS FORMICINUS. (Cl.). HANGYA I. AMEISEN I.

(formica = hangya; a hangyabolyok körül való tartózkodásról.)

Syn. 1757. *Trancus formicinus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 134.

Vide: THORELL «Remarks» p. 269.

♀ Élenk, világos cserbarna; a fejmele közepe hosszában szélesen, szalagszerűen világosabb; a szélesedő vegtest felületének elején egy rikitóan szembeszőkő, hasitekszerű, bársonyfekete lándzsafolt. Zömök alak.

Fejmele vaskos, domború, felül párhuzamosan lelapított, oldalról tekintve a nyeleesketől ivesen emelkedő, szélességénél alig hosszabb, vastag fejreszszel; a mellresz oldalai lecsapottak, a felső lelapításnál

valamivel sötétebbek, a lelapítás két fehéres, a szemek közül induló csikkal szegélyezett; az egész bronzfenyű oly pikkelyekkel borított, a melyek végökön lapiezkások, tövükön ágasok, a pikkelyekkel egygyesen, de gyéren serteszerű szőrök is jelen vannak s a fej elején leginkább feltűnnek. A mellvért szívalakú, laposan domboru, durván és különösen a szeleken gazdagon szőrös. A rágók az első lábpár ezombjánál sokkal vékonyabbak, összeillők s előlről tekintve tövüknel valamivel szeleesebbek, az első lábpár első végizénél alig rövidebbek, a fejresz sapkaszertűen borul tövükre, oldalról tekintve tetemesen az állkapcsokra esapottak, pikkelyekkel és különösen sok, erős, görbült sertékkal inkább fegyverzették mint szőröseek. Az állkapcsok nyújtottak, végeik elkerékítettek, egymázhoz közel állanak, tövük bőven sertés-szőrös, az alajk az állkapcsok közé beékelve, azoknak felehosszát alig éri el. A tapogató vaskos, minden ize bőven túszerű sertékkal fegyverzett, közben pikkelyes, végize a többinél karsúbb s alig rövidebb, mint a térd és szár együttve. A lábak hosszúk, vaskosak, terdek felemelkednek; borítékuk pikkelyekből áll, melyek közül a túszerű rövid szőrözet és az erős fegyverzet kiáll; az első lábpár ezombján elől két erős tüske, felületén két tüske, szárán és másodvégizén, alul, az előbbin három, az utóbbin két pár tüske; az első két lábpáron mind a két végizén végig kétsoros erős talpkéfe, a hátsó párokén a talpkéfe a másodvégiz tövét nem éri el.

A végtest hosszkörded, pikkelyekkel egészen fedett s a mellett különösen a vége felé sok túszerű, fekete és itt-ott fehér szőrökkel borított; a bársonyfekete lándzsafolt igen finom fehéres szegélyzettel.

Az alsó szemsor négy szeme a hátsó sor két középsőjével egy oly hatszöget képez, mely szelességénél nem magasabb s a melynek rendeltensége onnan ered, hogy az alsó oldalszemek sokkal közelebb állanak az alsó, mint a hátsó középsőkhöz. Az alsó sor középsői sokkal távolabbra esnek egymástól, mint az alsó oldalszemektől, s a homlok széletől sokkal távolabbra, mint a hátsó középsőktől; e sor oldal- szemei, fekete foltban állva, látszólag nagyobbak. A hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól.

A zár egy eserbarna, lyra-alakú bemélyedés, mely szelességénél sokkal magasabb s hosszában egy ekalaku, szőrös lemez által két részre oszlik.

Mértékek: ♀ Törzs	♂	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmel	3·5	»
I lábpár	10·7	»
II »	11·8	»
III »	10	»
IV »	10·7	»

♂ Az ivarérett hímét nem ismerem; a harmadvedlésű, a melynek nemzőszerve egy sima bunkó, színre nevezve a nősténnyel azonos.

Mint nyári alakot hangyabolyok közelében találtam Kolozsvárt (Muzeunkert), ifjabb példányait ősszel Doroszlón; Dr. Horváth Géza barátom szívességének köszönök egy ifju példányt, mely Kassa mellett tel derekán (január 5-ken) gyűjtetett; ifjabb példányait ismerem még Veszpremből, Budáról (Muz. gy. Pével János).

FAM. II. CSALÁD. THOMISOIDAE. KAROLÓK. ARMSPINNEN.

(*θωμίζω* = fonállal kötni; arról a szokásról, hogy a prédát megkötik.)

GEN. I. NEM. MONAESSES. THOR.

(*Μοναίσσης* = görög név.)

Syn. 1869—70. THORELL «On Europ. Spid» p. 182.

A homlok és a rágók részüntösen előrenyújtottak; az első középszemek távolabbra a homlok széletől mint a hátsó középsőktől. Az alsó szemsor igen könnyedén, a hátsó tetemesen kihajló; az alsó

oldalszemek az alsó középsőknél sokkal nagyobbak. A végtest hátul emelkedett, csücskös (II. k. V. t. 127. b). Talpkéfe, illetőleg lapiezkás szőrökből alkotott ecset ninesen. A bordáskörmök erősek, kampójuk könnyed hajlása, bordáik elég szűrűn állanak, elég hosszúk, lásd. II. köt. V. tábla, 127. c.

SPEC. I. FAJ. MONAESSES CUNEOIUS (C. K.) ÉKELT MONAESSESPÓK. KEILFÖRMIGER M.

(cuneolus = kis ék; a végtest alakjáról.)

Syn. 1838. *Xysticus cuneolus* C. KOCH «Die Arachniden» IV. p. 79. (ad part).

Vide: PAVESI «Cat. sist. dei Rag. del Cant. Ticino» p. 147. (Synonymica).

♀ Előteste barna, ekalaku világosabb közepesikkal. Végteste, felül szürkés fehér, oldaliban vörös-barna, úgy hogy a szürkésfehér szín egy, csücsával előre fordított ekhez hasonlít; hasa fehéres egy végig vonuló feketés közepesikkal. Lábai sárgások, fekete pontozatokkal.

A fejmell kicsiny, kerekded, magas; felületen kissé lelapított; fejerésze széles, homloka menedekesen előrenyuló; a mellrész oldalai barnák, világosabb színnel elegyesek, mintegy áttörtek; a szemesoporttól és egész szélességét átfogva egy világosabb, széles esik indul, mely a nyelecske felé ekalakra keskenyedik; az egész fejmell felületén, igen gyéren elszórva, gomboeskából indulva serteszzerű szőrök állanak. A mellvert hosszkörded, fekete, kevés fehéres szőrökkel. A rágók menedekesen előre nyújtottak, rövidek és laposak; színök sárgás, tövüknél barnásba átmenő, kevés szőreik feketés gombokból indulnak. Az állkapcsok sárgák, fekete szőrözettel, tövük kivastagodott, a végök keskeny, elől elkerekített; az alajk nyelv alakú, az állkapcsok felehosszának megfelelő. A tapogató sárga, rövid, húsos, bőven szőrös, a szőrök részben feketés gombokból indulnak, végíze oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve.

A lábak közül a két első pár a két hátsót hosszúságra szembetünően felülmúlja; valamennyi halvány sárga, fekete szőrözettel, mely fekete gömbökből indul s emelfogva a lábak feketetarkák; a túskek foltszerű nagyobb gömbökből erednek. A czombok elől és felül, a száruk alul gyéren túskesek.

A végtest sajátságos alakú, elől sokkal keskenyebb mint hátul, és hátul sokkal magasabb mint elől, a hát végén csücsökbe végződik s a csücsök és fonók között függőleges; színezete kissé változékony; felülete mindig szürkésfehér elmosódó tiszta fehér néha rajzszerű vegyülettel; oldalai néha szélesen vörös-barnák, néha s felületnél sötétebb szürkek; a felület fehér helyei mindig az mgödröket vagy a szőrök tövét keritik. A has fehéres, állandóan egy feketés, széles, nem épen éles szélű közepesikkal.

Mind a két sor oldalszemei egyenként igen tetemes, félgömb vagy hosszukás emelkedéseken állanak. Az alsó sor majdnem egyenes (kihajlásra hajlandó.), igen kicsiny középsői nem állanak távolabbra egymástól mint a háromszor nagyobb oldalszemektől. A hátsó sor kihajló, középsői kisebbek az oldalszemeknél s kevesse nagyobbak az alsó középsőknél, közelebb állanak egymáshoz mint soruk oldalszemeihez. A hátsó sor hosszabb az alsónál; a két sor oldalszeme oly távolságra egymástól, mint az alsó a hátsó középsőkhöz.

A zár egy majdnem negyszögletes, barna, bőrös térese, igen sekely $\sphericalangle$ szerű sculpturával.

Mertekek: ♀ Törzs	7.5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2	"	
I lábpár	8	"	
II "	7.2	"	
III "	4	"	
IV "	4.3	"	

♂ Sokkal kisebb, karesőbb; végteste, oldalról tekintve, majdnem párhuzamos, hátul csücskös ugyan, de nem magasabb mint elől. Színe a nőstényével azonos. Homloka meredekebb, rágói függőlegesek. A tapogató sárga, rövid, száríze a térdnél rövidebb, külső oldalának a végén egy fekete, ki- és hátra-

felé görbulő tetemes, körömszerű nyújtvánnyal; pikkelye kanalakú, módosan szőrös; nemzőszerve egy alig kidomborodó barna, sima és fényes, vesealakú gyűjtőből áll.

Mertékek: ♂ Torzs	4	m_m	ebből
fej mell	1.5	»	
I lábpár	7	»	
IV »	4	»	

Mint tavaszi és nyári alak nem éppen gyakori s leginkább az erdőszelek bujabb növényzetet kedveli; ifjabb nemzedeke, úgy látszik, egyes pontokon nagy számban fordul elő (Buda vidéken Pável János igen sok példányt gyűjtött, egytől egyig fel fejlődésűeket).

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról; magyar részekből: Doroszlőről, Pancsovaról, Tokajból és Budáról (Muz. gy.).

GEN. 2. NEM. THOMISUS. (WALCK.).

(Vide: «Thomisoidae»)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 28. (ad partem).

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 183.

A homlok és a rágók kevesse kinyúlnak.

Az alsó szemsor középsői távolabbra a homlok szélétől mint a hátsó középsőktől.

Az alsó szemsor erősen, a hátsó kevéssé kihajló; az alsó sor oldalszemei nem nagyobbak a középsőknél. (A fejresz két, szarvszerű, magas, szétágazó csücsökkel).

A bordás körmök a *Thomisus onustus* első lábpárján erősek, kampójuk hosszú és vaskos, közte és az első borda között tetemes az ür, a bordák elég hosszúk, sűrűn sorakozottak.

SPEC. 1. FAJ. THOMISUS ONUSTUS WALCK. HASAS RÁKPÓK. BAUCHIGE KREBSSPINNE.

(*onustus* = megrakott, megtömött; a végtest nagyságáról.)

Syn. 1805. *Thomisus onustus* WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 32.

Vide: THORELL «Remarks» p. 427.

♀ Világos, változó színezet; az alapszín rendszeren fehér vagy sárgás. Fejmelle fehér, két sötét oldalcsikkal, fejerésze két felálló, szétágazó, kupalakú csücsökbe kihuzva, a csücsökön, hátul, közel a csücsökhöz, a hátsó szemsor két oldalszeme, — elől, a csücsök közepe táján az alsó két oldalszeme. A végtest színe világos, változó. A végtest terjedelmes, hátul a fonók felett igen magas, felülről tekintve majdnem háromszögletes, a háromszög talpával hátrafele (tehát visszajára) s itt csücskös. A lábak világosak, rendszeren halaványan gyűrűsek.

A fejmell szélességénél csak kevesse hosszabb, magas, felulete párhuzamosan lelapított, e laposság csontsárga, az oldalak sötétesek (zöldesek, néha barnák). A fejresz elől elmetsett, szarv vagy fűlszerű csücsökkel, a homlok meredek, a rágók töve közé egy kis nyújtványt bocsát (∩). A mellvert tojásdad, világos színű, szőrös. A rágók laposak, a homlok magasságánál nem rovidebbek, részben csontszínűek, részben barnások, alig szőrösök. Az alkapcsok világosak, összehajló, tövük kivastagodott úgy, hogy a tapogató csuklója szabadon látható; az alajk nyelv alakú, az állkapcsok fele hosszát valamivel meghaladja. A tapogató sárgafekete rövid szőrözettel, végze rövidebb mint a térd és szár együttveve. A lábak oldalt elterülők, az első két pár erős és hosszú; valamennyi világos, az ízek végei gyűrűs behomályosítással: az első pár szárán, alul, egy pár tüske, második végizen nyolcz pár tüske, a második lábpár szárán, alul, szintén egy pár a második végizen öt pár és meg két paratlanul álló tüske; a két hatso lábpár fegyvertelen.

A végtest háromszögletes, keskeny vegevel előrefele áll. színe néha csontsárgás, csontfehér, néha oldalaiban rózsaszínes, lapos felületen hasonló szmú haránt csikokkal, melyet közül egy szelesebb a két hátsücsköt összeköti, a végtest elején egy kupalaku rózsaszín folt; az utóbbi változatnál a láb gyűrűzete is rózsaszínes.

Az alsó szemsor igen apró szemei kihajló sorban, a középsők sokkal közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, melyek már a csücsökök derekán állanak. Az alsó sor igen módosan kihajló, középszemei a két csücsök közötti völgybe esnek s távolabb állanak egymástól, mint a csücsökök esücsa alatt fekvő oldalszemektől, szemei aprók. Az alsó középszemek távolabbra esnek a homlok szeletől mint a hátsó középsőktől, a hátsó középsők valamivel távolabbra egymástól mint az alsó középsőktől.

A zár egy sárga, fenyves, gyantyszerű, kiemelkedő köldök, két oldalt pontszerű fekete nyílással (Ö)

Mertekek: ♀	Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3·5	»
	I lábpár	13	»
	II »	12·3	»
	III »	5·5	»
	IV »	6·6	»

♂ Aránytalanul kicsiny. Első két lábpárja töven sárga, lábszárától kezdve végig feketebarna (csizmás), valamennyi lába fegyvertelen. A végtest lapos, gyanta sárga tetemesen csücskös. A fejmell barnas, hátán világosodó, a fejesücsökök éle csontfehér vagy sárga. A tapogató rövidke, bunkós, sárga; térd es száríze egyenlő, rövid; pikkelye tetemes, kanálalaku, módosan szőrös. Alulról tekintve a szár hosszában barna fogacsok láthatók. A nemzőrész, alulról tekintve lapos, lenese alakú, barna, a kanál üret egészen kitöltő gyűjtő.

Mertekek: ♂	Törzs	3·3	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	1·5	»
	I lábpár	7·6	»
	IV »	2·4	»

E sajtáságos külsejű faj, mint nyári jelenség nem éppen gyakori, de nem is ritka. Rózsaszínes változatai (= diadema C. Koch Görögországból) leginkább a virágzó loheren, a fehérek ernyős növényeken (*Sambucus ebulus*, *Chacrophyllum*) találhatók, hol a virágokba illetőleg virágok alá rejtőzve hosszú előlábat a virág felibe tartja s a virágon megtelepedő rovarokat átkarolja. Neha egy-egy fűszál csücsára mászva kitarja karjait, s várja, míg valamely rovar virágnak nézi s karjai köze telepedik. Egyebekre nézve lásd «életmód» szakasza «alak es színezet» alatt.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról es Szebenből (Sill gyűjtemény; magyar részekből: Doroszlóról, Orsováról, Pecs vidékeről (Muz. gy. Friwaldszky), Budáról (Muz. gy. Pavel), Pestről (Muz. gy. Friwaldszky).

GEN. 3. NEM. MISUMENA. LATR.

(*μισομένης* = a gyűlölt; talán az álnok életmódról.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 315 (ad part).

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 183.

A homlok és a ragók majdnem függőlegesek; az alsó szemsor középsői nem állanak távolabbra a homlok szeletől mint a hátsó középsőktől. A hátsó szemsor oldalszeméi nem vagy alig nagyobbak a középsőknél. A középszemek trapezben állanak. Az alsó szemsor erősen, a hátsó könnyeden kihajló, az alsó oldalszemek a középsőknél nem vagy kevéssel nagyobbak.

A bordáskörmök a *Misumena vatia* első lábpárján íves hajlasuak, hosszú-kamposak, keves bordájuk közül az elsők erősebbek.

SPEC. I. FAL. MISUMENA VATA. (CL.). ALAKOSKODÓ¹ KESZEGPÓK. FALSCHЕ BRACHSENSPINNE.

(vata ab vates — jós, költő; az alakja vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus vatius* CLERCK «*Aran. Succ.*» p. 128.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 258.

♂ Csontfehértől sárga fokozatokkal egészen a haragos citrom és narancssárgába átmenő változékony színezet; gyakran az oldalakban, ritkán a hát közepén (a végtesten) vérvörös, vagy rózsás foltokkal. Leggyakrabban citromsárga («*citreus vel citrea*» De Geer, WALCKENAER, BLACKWALL). A fejmell felülete az oldalaknál mindig világosabb; a lábak a test alapszínének megfelelően egyszínűek. A fejmell szélességénél nem hosszabb, magas, felületen kissé lelapított, szivalakú, elől elkerékített; fejerésze kétoldalan egy módos emelkedésű hosszududorodás, melyen a két szemsor oldalszemei állanak. A mellvert pajzsalakú, igen gyéren szőrös. A rágók az első lábpár elsődvégizénél rövidebbek, inkább laposak, gyér, kurta de erős szőrökkel. Az állkapesok összehajlók keskenyek, alig vastagodó tövel úgy, hogy a tapogató csuklódása szabadon látható; az alajk párhuzamos oldalakkal, elől elkerékített az állkapesok hosszának két harmadrészet bőven eléri. A tapogató kurta, feketés szőrözötű, végize rövidebb mint szára és terde együttvéve. Az első két lábpár hosszú, erős, oldalt elterülő, karolásra alkotott sarló állású, czombjai fegyvertelenek, szárai alul rendetlenül, leginkább a külső szélre alkalmazott 4—6 gyenge tüskevel, ugyan a párok másodvégizein, alul, hét pár tüske, a hátsó két lábpár másodvégizén, alul, egy-két tüske.

A végtest, hátul, hosszánál szélesebb, előrefelé keskenyebb, alig lelapított, vastag $\bigcirc$ alakú, nem csücskös.

Az alsó szemsor apró szemű, erősen kihajló, szemei egyforma távolságra egymástól, egymásnál nem nagyobbak; a hátsó szemsor könnyedén kihajló, szemei egyenlő nagyság mellett az alsóknál inkább kisebbek s a középsők valamivel közelebbre egymáshoz mint az oldalszemekhez; a két sor oldalszeme egy tetemes, hosszúkás dudor két végére elhelyezve, közelebb áll egymáshoz, mint a hátsó oldalszem a hátsó középszemhez; a két sor középszemei közel derek négyyszögbe (előre mégis szűkebb) elhelyezve; az alsó szemsor középsői körülbelül annyira állanak a homlok szélétől a mennyire állanak a hátsó középsőktől.

A zár egy igen jelentéktelen haránt dudorodás, alsó szelen pontszerű két nyílással ($\ominus$).

Mértékek: ♀ Törzs	8—11 $\frac{ml}{mm}$ ebből
fejmell (a nagyobbban)	3·8 »
I lábpár	15·5 »
II »	14,6 »
III »	7·5 »
IV »	8·5 »

♂ Aránytalan kicsiny, egészen elütő színezettel.

A fejmell vörösbarna, felületen egy széles vörössárga csikkal s e szín a fej emelkedéseire és az alsó szemsor alatti homlokrészre is átmegy. A hosszkörded végtest felülete zöld vagy zöldessárga, két párhuzamos, barna csikkal, mely a fonóknál kezdődve nem éri el a végtest elejét s hosszának mintegy három negyedében végződik; a has és az oldalak barnák. A két első lábpár barna, a száruk közepe és a végizék töve gyűrűsen világosodó, a két hátsó lábpár világos, sárga vagy zöldes.

A tapogató nyele sárga, bunkója barna; szárize a térdiznél sokkal rövidebb, külső oldala végen egy erős, a pikkely széle görbületéhez illő nyujtványba nyulik, mely nyujtvány végén egy igen apró, hajlott körmöcske áll, a szár alfelen semmi fogacsok; a pikkely kanálalaku, nemzőszerve vörösbarna, lenesealaku, síma és lapos.

¹ CLERCK, «*Aran. Succ.*» p. 128. «*Caneri similitudinem quamquam hujus Aranei forma aliquam aut nullam refert; solus tamen hoc nomen promeruisse videtur; quamobrem digum habeatur, qui primum locum inter hujus Generis Araneorum obtineat.*»

Mertekek : ♀ Törzs	3·2 $\frac{mm}{m}$ ebből
fej mell	1·4 »
I lábpár	7·5 »
IV »	3 »

Az aljakban, különösen réteken és kertekben a buja növényzeten messze elterjedett faj, mely mindenek előtt az emyős virágokat kedveli (a veteményesekben pl. leginkább a murek virágát s innen «Thomisus dauci» pl. WALCKENAER-nél,) hol a Thomisus onustus módjára vadászat; de a virágok kelyhébe is bemélyed s ott várja a mézelő rovarokat, melyekkel igen ügyesen el tud banni; prédáját rendszeren nyakszírtan éri s a fej közé vágja be lapos állkapcsainak rövid körmét; a nehéz és erős rovarokat rendszeren egy-két szállal leköti (lepányvázza) s csak azután szívja ki.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vasszösről, Kolozsvárról, Mező-Záhról, Oláh-Fenes, Betyiczél, Parajd, Gy. Sz. Miklós, Balánbánya és Tölgyesről, továbbra N.-Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemény), Hosszúlelkéről (Miksa György elhunyt barátom útján); magyar részekből: Doroszlóról, Panesova és Orsováról, Mehádiáról, Báziasról, Ó-Huttáról (Borsod), Lykaukáról (Liptó), Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesáry), Pécsről (Muz. gy. Friwaldsky és Pável), Bártfáról (Muz. gy. Dr. Chyzer Cornél), Mehádia (Muz. gyűjt. Friwaldsky).

SPEC. 2. FAJ. MISUMENA TRUNCATA. (PALL.), VASKOS K. VIERSCHRÖTTIGE B.

(truncata = esonkított, tompító értelemben; a végtest alakjáról.)

Syn. 1772. *Aranea truncata* PALLAS «Spicileg. zool.» 9, pag 47.

Vide: THORELL «Remarks» p. 259.

♀ Fejmelle világosabb vagy sötétebb fahéjszínű.

Végteste fahéjszín, néha sötétebb vörösbarna színnel elegyített. A két első lábpár fahéjbarna, világosabb, elmosódó gyűrűzettel; a két hátsó lábpár vörössárga, sötetelő csücsesal, a negyedik pár térde mindig barna. Széles alak, lapuló fejmellel és otromba, hátul két oldalt tompa csücsökbe kifutó végtesttel.

A fejmell szélességénél nem hosszabb, laposan domboru, elől elnestszett, a mellrészben kerekített, egyszínűen fahéjbarna, világosabb finom szegelylyvel; a szemter, különösen az oldalszemek táján, göcsös. A mellvért fahéjbarna, néha világosabb pontokkal, szivalaku, lapos, szőrös. A rágók laposak, oly hosszúk mint az első lábpár elsővégeze, fahéjbarnák, harántranczoltak s alig szőrösök. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak, egymásra hajlók, tövük nem vastagodott, a tapogató esuklója azonban szabadon látható — fahéjbarnák; az alajk hasonló színű, nyelvvalaku, az állkapcsok hosszának két harmadát eléri. A tapogató fahéjbarna, végíze a többihez képest kissé vékonyodó csücsán feketes és bőven szőrös, rövidebb mint a szár és térd együttvéve. A lábak közül a két első pár vaskos és hosszú; sarló alakú, oldalt elterülő állásban karolásra igen alkalmas, fahéjbarna, az izek tövein világosodó; mind a két pár szára és másodvégíze, alul, páros, rövid tüskekkal sűrűn fegyverzett; az első lábpár szárán alul 7 párig, — másodvégizén, alul, 9 párig szaporodó tüske, a második lábpáron hasonlóképen: — a harmadik és negyedik pár világos vörössárga, az utóbbi barna téddel; a harmadik pár szárán alul egy apró tüske, a negyedik pár egészen fegyvertelen.

A végtest otromba, háromszögletes, elkerekített csücsával előrefelé fordított, ivarérett állapotban lapos, terhes állapotban nagy vastagságra növekedő, fahéjbarna sötét vörösbarna besötétítésekkel, néha egyszerűen drapszínű, hosszúságánál, hátul, szelesebb s itt oldalt álló csücsökbe végződik.

Az alsó szemsor oldalszemei a többinél láthatólag nagyobbak, e sor erősen kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, mely nem nagyobb annál, a mely a középszemek és homlok széle között elterül. A hátsó sor könnyeden kihajló, szemei kicsinyek, egymástól egyenlő távolságra állók, mely alig kisebb annál, a mely a hátsó középsőket az alsó középsőktől elválasztja; a hátsó oldalszemek egy göcs esuesa alatt

állanak, mely göcs résünten az alsó oldal és hátsó középszem köze is kiterjed; az alsó középsők és a homlok széle közötti távolság sokkal kisebb mint a távolság az alsó és felső középszemek között.

A zár, egy gyantasárga kiemelkedő, vesealakú, haránt és homoru oldalával a légzőresre nező köldök, melynek homorusága egyszersmind keretet is képezi a tojócső nyílásnak.

Mertekek : ♀ Törzs (terhes)	9.5 $\frac{m}{\mu}$ ebből
(ivarérett)	6.5 "
fejmel	3.4 "
I lábpár	14.4 "
II "	14 "
III "	7 "
IV "	8 "

Ivarérett himjét nem ismerem; a felfejlődésű törzs hossza $4 \frac{m}{\mu}$ és a harmadik és negyedik lábpár szintén barnás; az alak és szín egyebekben a nőstényével azonos.

Tapasztalásom szerint ritka; mint nyári alakot leginkább kertekből s ott az egres-bokrokról ismerem, mint nyári alakot.

Találtam erdélyi részekben: Kolozsvártt, Nyaral- Szeredán és N.-Szebenben (Sill-gyűjtemény), magyar részekben: Palánkan és Orsován, Buda vidéken (Muz. gy. Pavel János).

SPEC. 3. FAJ. MISUMENA VILLOSA. (WALCK.). BORZOS K. ZOTTIGE B.

(villosa = bozontosan szőrös; a test szőrösségéről.)

Syn. 1837. *Thomisus villosus* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» I. p. 535.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 539.

♀ Halvány zöld, fehérrel; a végtest hossztojásdad, csúcsával előre irányozott; az egész állat serteszzerű erős, világos szőrökkel borzosan boritva.

A fejmel széleségénél valamivel hosszabb, szivalakú, tompa fejrészszel, oldalai zöldesek, közepe keskenyen fehér; a szemteresen sok, előre meredező, erős, feheres szőrökkel, a többi része szintén erős szőrözettel; a szőrök gombokból indulnak. A mellyvert szivalakú, lapos, zöldes, bőven erős szőrözettel boritva. A rágók zöldesek, rövidek és laposak, vaskosak, kevés, rövid, erős szőrökkel. Az állkapcsok nyulánkok, kisse egymásfelé dülök, zöldesek, tömött szőrözettel; az alajk nyelvalakú, szőrös, az állkapcsok hosszának három negyedrészet bőven eléri. A tapogató zöldes, gombból induló szőrözete túszerű, meredező, végize rövidebb, mint szár és terdize együttve. A lábak zöldesek, a ket első pár, jelesen a legelső pár hosszú, erős, karolásra alkalmas; valamennyi lábón a szőrözet kurta, sűrűn és túszerűen felálló; az első lábpár szárán, alul, nyolcz — másodvégizen 8—9 pár tüske; a második lábpár szárán, alul és renlesen csak az egyik oldalán három vagy több (?), másodvégizen 5 párig tüske; a hátsó lábpárok fegyvertelenek.

A végtest nyújtott, hossztojásdad, szélességénél sokkal hosszabb, hátul szépen elkerekített, zöldes, elmosódva-fehéres hátvonallal s mindenütt serteszzerűen, ritkasan szőrös; a zöldes hasszőrözet ritkán áll és finom.

Az alsó szemsor erősen kihajló, oldalszemei észrevehetőleg nagyobbak, középsői távolabbra egymástól, mint az oldalszemektől, az oldalszemek dudoron állanak; a hátsó sor kevésbe, de határozottan kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, oldalszemei a középsőknél alig észrevehetőleg nagyobbak és dudoron állók; a középszemek nem trapezbe, hanem szélességénél magasabb deréknégyszögbe elhelyezettek; az alsó középsők valamivel közelebbre a homlok széléhez, mint a hátsó középsőkhöz.

A zár egy körded, alig emelkedett s alig kiváló térese, alsó szelen két, kisse tavolitott, pontszerű benyomással.

Méretek: ♀	Törzs	8·5 m_m ebből
	fejmell	2·5 »
	I lábpár	12·8 »
	II »	9·5 »
	III »	5·8 »
	IV »	5·8 »

♂ Sokkal kisebb, rövidke végtesttel, szőrözete epen tüskeszerű el- és illetőleg felálló, feketés, fehéressel elegyesen, az előbbi az erősebb; lábain ágasan eláll. Szemezte a nőstényével azonos. Tapogatója kurta; száríze a térdnél sokkal rövidebb, külső oldala végén egy rövid, zöldes, a pikkely széléhez alkalmazkodó, tompa nyujtványnyal; pikkelye zöldes, kanálalakú, bőven szőrös; nemzőszerve lencsealakú, kerek, vörössárga, szélein órarugóra emlékeztető finom fekete szegélyvel.

Méretek: ♂	Törzs	4·5 m_m ebből
	fejmell	2·3 »
	I lábpár	11·5 »
	IV »	5 »

Tapasztalásom szerint az aljak bujább növényzetét lakó ritka nyári alak, melyet magam csak egyszer találtam Kőszegen (Vas megye); a magyar nemz. muzeumban megvan: Pestről (Frivaldszky János, Pável a «Csillagvölgyből»), Budáról (Pável «Farkasvölgy»); egy ifjú példányát Dr. Horváth Géza barátom hozott Komjátiból.

GEN. 4. NEM. DIAEA. THOR.

(*Diaea* = görög név.)

Syn. 1869—70. THORELL «On europ. Spiders» pag. 184.

A homlok függőleges. Az alsó szemsor középsői nem távolabbra a homlok szélétől, mint a hátsó középsőktől; a hátsó oldalszemek a középsőknél kevésbé nagyobbak; az alsó szemsor igen könnyedén, a hátsó tetemesen kihajló; az alsó sor oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak. A *Diaea globosa* bordáskörmei alakra és berendezésre nézve a *Micrommata virescens* fajera emlékeztetnek.

SPEC. I. FAJ. DIAEA GLOBOSA. (FABR.), BÜTYKÖS NYESŐPÓK, KUGELIGE STUTZSPINNE.

(*globosa* = golyóalakú; a végtestről.)

Syn. 1775. *Aranca globosa* FABRICIUS «Syst. Ent.» p. 432.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 542.

♀ Fekete vagy barnásfekete; végtestének felülete fehér es részben vörössfehér rítkító oldalrajzzal, mely az egészet koszorú módra körülfogja s a hát közepe felé irányozott csipkéket és ágakat boesát, az utóbbiak közül minden oldalon egy-egy mindig hosszabb a többinél s a hát közepén majdnem összeér. A fehérség elől összeér, a fonók felett megszakad. Zömök alak, majdnem körídomu végtesttel.

A fejmell sötét barnavörös, homlok részén rendszeren világosabb boltozatos; mellrésze a fejrésznél csak kevésbé szélesebb. A mellvert szívalakú feketésbarna, domborodó és kevés, finom szőrözettel. A rágók vörösbarnák, laposan szélesek, kissé előreirányozottak, az első lábpár első végizénél alig hosszabbak. Az állkapcsok barnászörösek, összehajlók, az aljak hasonló színű, az állkapcsok hosszának két harmadát eléri. A tapogató barnászörös, a csuklóban kissé világosodó, gyéren szőrös, végíze rövidebb mint a térd és szár együtt-

véve. A lábak közül az első két pár hosszabb a többinél, egészben azonban módosan fejlett; valamennyi sötét vörösbarna, világosabb esuklokkal és lábvegekkel, karolásra alkalmas, az első két pár szárán, alul legfeljebb 4, a második lábvégizéken szintén 4 pár tüske; a harmadik és negyedik pár ugyanazon ízein néhány tüske. A has közepe szélesen barnafekete, oldalt szélesen ( ) szerűen világosodó, a légzőrés mögött néha egy világosodó folt.

Az alsó szemsor középsői az oldalszemeknél sokkal kisebbek s oly nagyok, mint a hátsó sor oldalszemei, a homlok széléhez sokkal közelebb állanak, mint a hátsó középsőkhöz; az alsó sor igen könnyeden kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, az oldalszemek a középsőknél sokkal nagyobbak; a hátsó sor kihajló, középszemei kisebbek és távolabbra esnek egymástól mint az oldalszemektől s valamivel távolabbra egymástól, mint az alsó középsők szinten egymástól, az utóbbiakkal pedig oly negyszöget alkotnak, mely magasságánál szélesebb.

A zár egy egyszerű, barna, sima, alig kiemelkedő kerek köldök, also szelen — szerű hasitekkal.

Mértékek: ♀ Törzs	7	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·2	»	
I lábpár	6·8	»	
II »	7	»	
III »	4	»	
IV »	3·6	»	

♂ Kisebb törzsű; vegtete tojásdad, lapos; fejmelle szélesedő es lapuló, a lábvegek és a két hátsó lábpár sárga, széles, feketebarna gyűrűzettel; egyébképen színezete a nőstényével azonos, rajzai a test nagyságához képest finomabbak. A tapogató vörösbarna, rövid, kis bunkóval; száríze kissé szélesedő, a terdnel nem hosszabb, külső oldala csúcsán egy felfelé görbült finom tövissel; a pikkely kicsiny, kálanalaku, módosan szőrös; nemzőszerve alólról tekintve vörösbarna, lencsealaku, lapos, finom sötét szegélyvel.

Mértékek: ♂ Törzs	4	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1·7	»	
II lábpár	7·5	»	
IV »	4·5	»	

Tavaszi es koranyari, az aljakban gyakori alak, mely leginkább az ernyősvirágú növények lakója, hol vadászatát sok leleményességgel űzi es zacskószzerű lakását, melynek nyílása föllele nez, nagy ügyességgel az ernyő könyökei köze alkalmazva. E faj is azok közül való, a melyek a kis virágok alá rejtözve, előlábaikat a virág felibe nyújtják s az oda telepedő rovarat átkarolják.

Ismerem, erdélyi reszekből: Szasz-Vesszősről, Kolozsvár es Mező-Záhról; magyar reszekből: Palánkáról, Pancsováról, Orsováról, a Veterani barlang környékéről, Báziasról, az Alsó-Hámorból (Borsod), Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesary), Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferdinánd), Melhádia (Muz. gy. Frivaldszky Janos), Pest (Muz. gy. «Csillagvölgy» Pavel J).

SPEC. 2. FAJ. DIAEA TRICUSPIDATA. (FABR.), VILLÁS NY. GABELIGE S.

(cuspis = kópja, lándzsa, Neptun szigonya; a ♀ barna rajzáról.)

Syn. 1775. *Aranca tricuspidata* FABRICIUS «Ent. Syst.» p. 433.

Vide: THORELL «Remarks» p. 539.

♀ Elöteste halavány barnássárga, vegtete elenk világos zöld (borszeszben sárgává változik), a vege egy előre nyitott, patkoszerű barna rajzzal. A vegtest majdnem ötszögletes, elkerekített sarkokkal.

A fejmell laposan szélesedő, szélességénél nem hosszabb, mellrésze szélesedő; az egész halavány barnássárga. A mellvért szivalakú, világos barnássárga, módosan szőrös. A rágók rövidek, laposan szélesedők, világos barnássárgák, a homlok magasságánál csak alig hosszabbak. Az allkapesok nyulánkok, egymás-

fele hajlók, világos barnássárgák; az alajk hasonló színezet mellett az állkapcsok hosszának két harmadát bőven eléri. A tapogatók világos barnássárgák, gyér szőrözettel, a végiz alig rövidebb, mint a térd és szár együttvéve. A lábak egyszínűen halvány barnássárgák, a két előpár hosszú és erős; az első pár szárán, alul, a külső soron hat, a belsőn három tüske, másodvégizen hat pár tüske; a második lábpár szárán kívül 4, belől 3 tüske, másodvégizen rendszeren öt pár és hátul egy páratlan tüske; a két hátsó pár szárán és másodvégizékén 1—2 apró tüske elszórva. A végtest $\cup$ szerű barna rajzzal, hasa világos barnássárga.

Az alsó szemsor középsői oly távolságra a homlok szélétől, mint a hátsó középsőktől. A hátsó sor oldalszemei a középsőknél nem nagyobbak, mind a két sor oldalszemei fehér dudorokon, az alsó soréi valamennyi szemmel nagyobbak. A hátsó sor középsői sokkal távolabbra egymástól, mint az alsó sor középsői szinten egymástól; mind a két sor szemei különben egymás között egyenlő távolságra állanak.

A zár egy $\cup$ szerű, alig feltűnő rés, mely nyitott oldalával a nyelecskére nez.

Mertekek: ♀ Törzs	5·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2 »
I lábpár	9·8 »
II »	9·4 »
III »	4 »
IV »	4·8 »

♂ Kisebb, korded, lapos végtesttel és részben elütő színezettel. Fejmellén két barna hosszcsík; végtesten a barna rajz csak szegélyszerű. Két előlábparja barnássárga szépen elmosódó bíborosbarna karikákkal, két hátsó párja elenk zöld (borszeszben sárga); a tüskék fekete gombokból indulnak ki. A tapogató barnássárga, szára a térdnél valamivel rövidebb, küloldala végen egy hosszú lemezbe kinyúlik, mely lemez a pikkely széléhez simul; a pikkely kanálalakú, kiesiny, módosan szőrös; nemzőszerve lapos, kerek, vörös-sárga, körfogata órarugószerű, fekete, finom szegélylyel.

Mertekek: ♀ Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·8 »
I lábpár	8 »
IV »	3·5 »

Az aljakban, nevezetesen buja rétek füveben, kertek növényzetén közönséges faj, mely leginkább a különféle virágok kelyheiben lesi prédáját.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról és Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiter-fele gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Panesováról, Orsováról, Tokajból, Rakamazról, Nagyváradról (Muz. gy. Moesáry), Pestről (Muz. gy. Frivaldszky), Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.), Mehádiáról (Muz. gy. Frivaldszky).

SPEC. 3. FAJ. DIAEA CAPPARINA. (C. K.) KAPPARISZ NY. CAPPARIS S.

(Capparid, egy növény; a tartózkodásról.)

Syn. 1845. *Thomisus capparinus* C. KOCH «Die Arachniden» XII, p. 58, Tab. 410 fig. 993-995.

♀ Elötteste és labái zöldek; a szemdudorok fehérek; a tapogatók sárgák; a végtest zöld, oldalai feheresek. Törzs 5 $\frac{m}{m}$.

♂ Elötteste és tapogatói sárgák, az előbbin két barna hosszcsíkkal és fekete szegélylyel; végteste zöld, felül fehéren szegve, oldalaiiban barnafekete; lábai élénksárgák, az ízületek végen egy-egy barna gyűrűvel. Törzs 3·8 $\frac{m}{m}$.

Közel áll a *Diaea tricuspidata*hoz, melytől a következő jegyek által különbözik: elötteste rövidebb és szelesebb s keveslebbé boltozatos; a két szemsor középsői nem négyszögben, hanem egy előrefele szűkült trapez-

ben állanak, t. i. az alsó sor középsői alig felakkora távolságra, mint a hátsó sor középsői; valamennyi szem igen kicsiny, csak az alsó sor oldalszemei kissé nagyobbak.

A ♂ nemzőszerve gesztenyebarna.»

E fajt KOCH C. i. h. oly példányok után írta le, melyeket Dr. ROSENHAUER 1844-ben Magyarországon a «Banságban» gyűjtött. A leírás csak szemezet szerint lévén adva, e fajhoz bővebben hozzászólni nem lehet.

GEN. 5. NEM. XYSTICUS. (C. K.).

(ξυστικός = karezoló, kaparó; a földön való tartózkodásól.)

Syn. 1835, C. KOCH «Die Arachniden» in «Herr. Schäff. Deutschl. Ins.» 129. 16, 17.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 185.

A homlok függőleges. Az alsó szemsor középsői nem távolabbra a homlok szelétől mint a hátsó sor középsőitől. A hátsó szemsor oldalszemei rendszeren és határozottan nagyobbak a középsőknél; az alsó oldalszemek sokkal nagyobbak e sor középsőinél. A két sor oldalszemei közötti távolság alig vagy nem nagyobb annál, mely az alsó középsőket a felső középsőktől elválasztja. A két sor középsői rendszeren derek négyszögbe elhelyezettek. A lábszárak és másodvégizek, alul, vastos tuskékkal fegyverezettek. Zömök, kurta, széles-lapos végtestű alakok, szürke-barna, vagy barnas-feketés színvegyülettel, a végtest felületén rendszerint egy ketfele füreszfogas vagy visszahorgos csikkal. Az előtest hosszánál alig vagy nem keskenyebb, magasló az oldalak és a nyelecske felé resüntösen vagy ivesen lecsapott, elöl elvágott, vagy ivesen elvágott, a fejszéle soha sem éles.

A bordáskörmök rendszeren lehajló kampóval, 4—6 erős bordával, alattuk gyeren osztott serték állanak. A megkülönböztetésnél az ivarszervek a határozók, a második sorban a szemek, a harmadikban a lábak fegyverzete is könnyit a megkülönböztetés nehezsegein.

SPEC. 1. FAJ. XYSTICUS IMPAVIDUS¹ TH. BÁTOR KAPARÓPÓK. KUHNE SCHARRSPINNE.

(impavidus = bátor; az erős testalkatról.)

Syn. 1871. *Xysticus impavidus* THORELL «Remarks» p. 230.

♀ Nagy. Előteste elenk barasárga; széles, világosab közepsávval, mely elöl sötétedik. Az egész igen magas, szélességénél nem hosszabb, a nyelecskefelé meredek-ivesen lecsapott; e lejtőn a közepsávtól két-oldalt egy-egy sötétebb folt. A fejresz ivesen elvágott. A végtest szélességénél alig hosszabb, szürkessárga, egészen elmosódó hátlappal s ilyen középrajzzal. A lábak barnássárgák, sötétebb pont és foltszerű tarkasággal elegyítettek.

A zár köldökszerűen kiemelkedik, barnássárga és egy közös keretben két vesiculák, a homorúsággal egymásfelé fordított nyílást mutat, melyet egy széles lemez elválaszt (00).

Az alsó szemsor könnyeden kihajló, oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak s közelebb állanak a középsőkhöz, mint ezek egymáshoz; a középsők körülbelül annyira egymástól, a mennyire a homlok szelétől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél csak kevéssel nagyobbak, ezektől akkora távolságra, a mekkora a középsők közötti távolság. A két sor középsői oly dereknégyszöget alkotnak, mely magasságánál valamivel szélesebb. A homlok sok rendetlen állású sertével. Az első lábpár szárán, alul, rendszeren 13 tüske két sorban: az előszélen 7, a belsőn 6, a két sor hossza közepén egy szabad tér, mely nagyobb annál.

¹ Ügylátszik azonos a X. luctator K. L. fajjal, s ha igen, úgy e névé az elsőbség, minthogy KOCH L. 1870-ben írta le «Beitr. zur Kenntn. der Arachn. Fauna Galiziens» p. 29.

a mely a tüskék között rendszeren elterül: a másodvégizen, alul, hat pár tüske: a második lábpár szárán és végizen, alul úgy mint az első paron.

A rágók barnássárgák, tövüknel nem egészen kétszer oly szelesek mint véőökön. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók, barnássárgások: az alajk valamivel sötétebb, az állkapcsok hossza két harmadának megfelel. A tapogató barnássárga, felületén sok, tüskeszerű sertével inkább fegyverzett mint fedett, végize rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

Mértékek: ♂ Törzs	12	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4	»
I lábpár	12	»
II »	11.5	»
III »	8	»
IV »	9	»

♂ Kisebb, karesőbb; a törzs eserbarna alapszínnel. A fej mell szélesre fejlett, közepén egy széles, világos sárgászöröses szalaggal, mely a nyeleske felől világosabb, közepén villaszerűen behasított: a hátsó sor középszemei között s tehát a középszalagban két barnás hosszvonás látható. A végtest, felülről tekintve, egy finom, sárgásfehér, de egyenetlen szegélyt mutat, fűrészfogas rajza csak vázlatosan tűnik elő. Valamennyi láb szomb és térd barnás, az utóbbi izek azonban világosabbak; a két első lábpár többi izé barnássárga, egyszínű, a harmadik és negyedik lábpár többi izé barnássárga, minden iz végén egy barna gyűrű. A tapogató kurta; térdize elkerekített, vastagságánál nem hosszabb; száríze vastagságánál rövidebb, külső oldalának a végén egy hüvelykújszerű nyujtvánnyal, mely a pikkelyhez illeszkedik. — alul egy karajszerű, előlően egyenesen elmetszett nyujtvánnyal; a pikkely szélesen kanálalakú, némzőszerve egy lencsealakú, finoman barnán szegélyezett gyűjtőből áll, melyből (oldalról tekintve) két, majdnem egyenlő vastagságú nyujtvány emelkedik, e nyujtványpár, egymásfele hajolva végeivel, érintkezik, a hátul felől álló nyujtvány kevésbé hajlott.

Mértékek: ♀ Törzs	6	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3	»
I lábpár	12	»
II »	11.5	»
III »	8	»
IV »	8.5	»

Mint nyári alakot, leginkább bokros helyekről ismerem, erdélyi részekből Kolozsvárról és Mező-Zahról; magyar részekből Alsó-Dabasról (Muz. gy. Metelka F.).

SPEC. 2. FAL. XYSTICUS CRISTATUS. (CL.). TARAJOS K. KAMM S.

(cristatus = tarajjal ellátott; a fejrészen álló sertékről.)

Syn. 1757. *Araneus cristatus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 136.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 236.

♀ Elötete barnás, magas, a hatgödörtől kezdve a nyeleskere lecsapott; felülete lemezszerűen lapos, barnás ekkal, mely élével hátrafelé néz s a nyeleskétől jövő fehéres, villásan oszló szár által szegélyeztetik; szélességénél nem hosszabb. A végtest szélességénél alig hosszabb oldalai barnássárgák vagy sárgás szemyesfehérek, lapja élesen határolt, barnás vagy szürkésbarna, középsávja világos, széles, éles körűjű s rendszeren minden oldalon három-három visszhorog vagy fűrészfogszerű ágat bocsát a hátlap szelei felé. A lábak barnássárgák, a két hátulsó rendszeren némi barna pettyegetéssel.

A zár kisse köldökszerűen emelkedett, vörössárga, néha barnás, két korded nyilással, melyek egy széles, a köldök síkjába felemelt, lapos) (szerű lemez által elválasztatnak. Az elválasztó lemez hátul horgony vagy megfordított J formára elágazik. Az alsó szemsor igen kevese kihajló, oldalszemei a középsőknél bőven kétszer nagyobbak; a középsőktől kevesebb mint két átmérőnyi távolságra esnek, a középsők emel sokkal távolabbra egymástól s egyszersmind távolabbra egymástól mint a homlok szélétől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél határozottan nagyobbak, szemei egymás között egyenlő távolságra, mely nem kisebb annál, a mely az alsó középsők között elterjed. A két sor oldalszemei tetemes dudorokon állanak; a két sor középsői oly dereknégyszöget alkotnak, mely magasságában valamivel szélesebb. A homlok szélén hat serte, az alsó középszemek alatt egy serte a kellő közepén; az oldalszemek alatt minden oldalon két-két serte.

A lábak fegyverzete, jelesen az első páre, igen változó; néha ugyanannál a példánynál a ballábszáron, alul négy, a jobblábon 5 pár és még egy páratlan tüske, a másodvégizen öt-öt pár tüske; a második lábpár szárain, alul, negy-négy pár, a másodvégizen szintén négy pár tüske; a harmadik lábpár szárán, alul, két pár és egy tüske, a negyediken ugyanott 2-3 tüske. A rágók laposkások; előlről tekintve, tövükön kétszer oly szélesek mint végükön, barnássárgák, gyeren álló fekete sertekkel. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók sárgások, az alajk többnyire sötétebb, az állkapcsok hosszának két harmadrészet eléri. A tapogatók barnássárgák, végizük felül tuskés-szőrös s kevesse rövidobb mint a terd és szár együttve.

Mertekek: ♂ Törzs	7.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.9 »
I lábpár	9 »
II »	8 »
III »	5.5 »
IV »	6.2 »

♀ Kisebb, karesubb. Sötétbarna alapszimmel, melyen a nőstény rajzai sárgásfehér körvonalozás által jelölve. A két első lábpár czombja es terde vörösbarna, a többi része barnássárga, a két hátsó lábpár barnássárga, vörösbarna, elmosódó foltokkal. A tapogató barnássárga nyelvű, pikkelye valamivel sötétebb, szára a terddel sokkal rövidobb, küloldala vegegy rövid, erős tövisbe végződik, alul egy kurta, széles, lapiczkás nyújtványt boesát; a nemzőszerv, a pikkely belső oldaláról tekintve, egy széles alapú, előre kanyargó eles fogat mutat, melylyel szemközt egy T szerű, karesű nyújtvány látható.

Mertekek: ♂ Törzs	4.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.1 »
I lábpár	9 »
IV »	5.4 »

Mint tavaszi es nyári alak a X. Kochiival úgy tartózkodásra mint életmódra nevezve megegyezik; mint leghajóst ritkábban észleltém. Ismerem: erdélyi reszekből: Kolozsvárról, Mező-Záhrol, Megygyesről es Szász-Vesszősről; magyar reszekből: Doroszlóról, Palánkáról, Orsováról, Tokajból, Rakamazról, Selmezbányáról, Nagy-Varadról (Muz. gy. Mocsáry), Pécs vidékeről (Muz. gy. Friwaldszky es Pável), Unghvárról (Vidra Ferd.).

SPEC. 3. FAJ. XYSTICUS KOCHII. THOR. KOCH K. KOCHS S.

(Dr. Koch Lajos kitünő német Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1871. *Xysticus Kochii* THORELL «Remarks» p. 241.

♀ Sárgásszürke: a fejmell oldalai sötétebbek. A fejmell a hátgödörtől kezdve a nyelecskefelé meredeken lecsapott. A végtest lapos, hátsó feleiben oly széles a milyen hosszú, előre felé módosan keskenyedő, oldaliban sárgásszürke, hátlapja szürkésbarna, e lapban egy széles, jól látható sárgásszürke, széles középsáv.

mely az első ingödör-páron túl kezdve legalább három visszhorog-(füreszfog) szerű ágat bocsát, lábai sárgás-szürkék. A végtest egy es felszer (vagy kevesebb) hosszabb a fejmellnél.

A zár egy vörössárga vagy barnás, módos domborodású köldök, hosszukás kettős nyílással, melyen elől egy háromszögletes nyujtvány áll (☞), belül egy határozatlan hosszlemez által választatik el egymástól; a lemez gyenge, keskeny. Az alsó szemsor alig kihajló, oldalszemei a középsőknél kétszer nagyobbak s ezektől kettős (oldal) szemátmérőnyire állanak, a középsők ennél sokkal távolabbra egymástól s egyszersmind sokkal távolabbra egymástól, mint a homlok szélétől; a hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél valamivel nagyobbak. — szemei majdnem egyenlő távolságra egymástól s e távolság nem kisebb annál a mely az alsó középsők között elterül. Az oldalszemek tetemes dudorokon állanak. A két sor középsői oly deréknégy-szöget alkotnak, mely magasságánál valamivel szélesebb. A homlok szélén hat fekete serte, az alsó középszemek alatt egy serte; minden oldalon az oldalszemek alatt két-két serte.

Az első lábpár szárán, alul, a külső soron öt, a belső soron három tüske, másodvégizén, alul, öt pár tüske. A második lábpár szárán, alul, három, másodvégizén öt pár tüske. A harmadik lábpár szárán, alul, két pár, a negyediken egy nagyobb tüske.

A rágók laposkásók; előlről tekintve tövük közel kétszer oly széles mint végök, serteszerű szőrözöttek gyer; különben sárgásszürkék s a homlok magasságánál valamivel hosszabbak. Az állkapesok keskenyek, hosszuk, egymásfelé hajlók, sárgások, az alajk nyelvalakú az állkapesok fele hosszánál több, ketharmad-hosszánál kevesebb. A tapogatók sárgások, a szár és végiz, felül, sertes, a végiz oly hosszú mint a terd és szár együttvéve.

Méretek: ♀ Törzs	6.4— 8.7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.8— 3	„
I lábpár	10.5	„
II „	10.5	„
III „	6.4	„
IV „	7.3	„

♂ Kisebb, karesu. Alapszíne sötétbarna, a nőstényéhez hasonló rajzok úgy az elő mint a végtesten sárgásfehér körrajzok által vázoltatnak. A két első lábpár czombja és terde sötétbarna, sárgásfehér pettyekkel gyéren tarkázva, a többi íz világos barnássárga; az első lábpár czombján, felül, 8-10 hosszú tüske rendetlen állásban. A két hátsó lábpár barnássárga, sűrű barna pettyezetéssel. A tapogató barnássárga, barnával elegyes, szárize a terdnel rövidebb, külső oldala, kissé aláfele, egy hosszú, erős, kisse a pikkely üre fele hajló nyujtványt visel, mely magánál az iznél nem rövidebb; a pikkely kanálalakú, módosan szőrös; a nemzőrész — a tapogatót belső oldaláról tekintve — jellemezve van egy fogószerű, kettős nyujtvány által, melynek ágai egyenlő vastagságúak es oldalt-befele irányzottak (☞), a gyűjtő felett egészen szabadon kiállók.

Méretek: ♂ Törzs	4.8	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.7	„
I lábpár	10	„
IV „	6	„

Leginkább elterjedett faj, mely nagyságra, a hímeknél színezetre nézve is, változó, úgy hogy felismerése csak a nemzőrészek segítségével biztos. A régiebb írónknál e faj nőstényei irattak le legtöbbször «X. viaticus» nev alatt, de úgyannyira összetévesztettek más fajokkal, hogy az «X. viaticus» eredeti típusa megalapíthatatlan s a nev az u. n. obscurus nevek közé soroltatott.

Poros utakon, bokrokon, fűben, karókon stb. mint tavaszi és nyári alak az aljakban közönséges, lassan jár s nagymester a preda alattomos megtámadásában. Karókon rendszeren a csücshez közel meglapúl s a csücsre megtelepedő rovarokat, de fajbelieit is, lassu kúszással megközelíti — et előlabpárját fogószerűen kinyujtva tartva, csak a két hátsó párral mászik — kellő távolságra érve prédáját hirtelenül atkarolja, ha erős, pár fonallal lepanyavazza. Tavaszkor — jelesen ifjabb nemzedeke, a legszorgalmasabb fonalröpítő-leghajások köze tartozik.

Ismerem: erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Olahfenesről, Balánbányáról; magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Illokrol, Pancsováról, Orsováról, Jeselnitráról, a veteráni barlang tájáról, S.-A.-Ujhelyről, az Alsó-Hámorból, Nagy-Varadról (Muz. gy. Mocsáry), Budáról (Muz. gy. Pável), Mehádiáról (Muz. gy. Friwaldszky), Dabasról (Muz. gy. Metelka Ferencz), Pest (Muz. gy. «Csillagvölgy» Pável János).

SPEC. 4. FAJ. XYSTICUS LATERALIS. (HAHN). OLDALAS K. SEITEN 8.

(lateralis = oldalas; a végtest diszitására vonatkozik.)

Syn. 1831. *Thomisus lateralis* HAHN «Die Arachnid.» I. p. 40.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 231, 232, 538.

♀ Elötteste elenken sötét-cserbarna, sárgásfehér, széles közepcsikkal, melyben semmi ekfolt nincsen, vagy csak elmosódva — néha éppen csak néhány szennyes-barnas folt által jelöltetik; a mellresz sárgásfehér, finom szegelylyel; az egész elöttest magas, felül, a csik szélességében, lemezszerűen lapos, hátul, túl a nyeleeske felé, szepen meredek-ívesen lecsapott, e meredek részen a csiktől két oldalt egy-egy sötétebb folt. A végtest szélességénél alig hosszabb, elöl keskenyebb, hátul körszerűen elkerekített, szelesebb, kissé elapított; oldalai, különösen elöl, elenken pirulók, néha sárgásfehérek. A hátlap eserbarnas, középrajza rendszeren csak két visszhorog vagy fűrészfogszerű oldalágot bocsát. A lábak elenken barnássárgák s az előpárok czombjai néha vörössel elegyítettek vagy sötétes foltokkal tarkáltak.

A zár igen jellemző; köldökszerű, vörössárga emelkedesen gombostüfejszerű két vorosbarna fenyés dudor áll, melyet egy meglehetősen széles, vörössárga lemez választ el (✕).

Az alsó szemsor igen könnyeden kihajló, oldalszemei a középsőknel közel kétszer nagyobbak s valamennyi szeme majdnem egyenlő távolságra egymástól (a középsők alig megkülönböztethetőleg távolabbra egymástól), a középsők kevéssel közelebb a homlok szélehez mint egymáshoz. A hátsó szemsor kihajló, oldalszemei a középsőknel nagyobbak s láthatólag távolabbra állanak a középsőktől mint ezek egymástól. A két sor középsői dereknégyszöget kepeznek, mely szélességénél nem magasabb.

A homlok szelen rendszeren nyolcz serte, az alsó középszemek alatt, közepen, egy serte, az oldalszemek alatt, oldalt, ket-ket serte, ezek között egy hosszabb és egy rövidebb serte.

Az első lábpár szárán es másodvégizen, alul, rendszeren hat-hat pár tüske; a második lábpár szárán hat, másodvégizen öt pár tüske; a harmadik lábpár szárán ket pár es egy — a negyediken ket tüske. A ragók laposkások, tövük kevesebb mint kétszer oly széles mint végök, serteik gyéren állanak. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók, sárgások; az alajk sötétebb, az állkapcsok hosszának ket harmadát bőven eléri. A tapogató barnássárga, felül sertesen szőrös, barnapettyes, végize rövidebb mint a szár es terd együttvéve.

Mertekek: ♀ Torzs.....	8	m_m ebből
fej mell.....	3.5	»
I lábpár.....	10.7	»
II ».....	10.5	»
III ».....	7	»
IV ».....	8	»

♂ Kisebb, karcsúbb, elenk szinezetű. Fejmelle elenk cserbarna, alig világosodó közepcsikkal, ebben, a hát közepe táján, egy fehérsárga előre nyúló $\vee$ szerű sarokfolt. A végtest alapszine sötétbarna, szegelye finom, sárgásfehér, visszborgos középrajza elenken sárgásfehér eserbarna foltokkal. A lábak elenken barnássárgák, a ket első par czombja es terde eserbarnával foltozott es pettyezetett.

A tapogató barnássárga, szára a terdnel sokkal rövidebb, külső oldala vegegy, a pikkely szélehez szorosan illeszkedő rövid nyujtvánnyal, alján egy karejszerű lapos nyujtvánnyal, mely szélességénél nem hosszabb. A pikkely kanálalakú, módosan szőrös, nemzőszerve sötétvörös-barna, rajta egy befelé görbülő egyszerű, hasonlószerű nyujtvány áll (D).

Mertekek: ♂ Torzs	5·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·8 »
I lábpár	10 »
IV »	6·8 »

Eddig mint nyári alakot csak Doroszlóról ismerem; Pécs vidékeről egy példány a magyar nemzeti muz. gyűjteményében, gyűjte Friwaldszky János úr.

SPEC. 5. FAJ. XYSTICUS SABULOSUS. (HAHN). FOVÉNYES K. SAND S.

(sabulosus = homokos; lehet a tartózkodásról és színezetről is.)

Syn. 1831. *Thomisus sabulosus* HAHN «Die Arachniden» I. p. 28.

Vide: THORELL «Remarks» p. 249.

♂ Elötteste barna, sárgával mintegy márványozott; a mellrész közepén ágasan oszló esiknyalábbal, mely a szemek között is elterjed, a homlok felső öle, az oldalszemek dudorait is befoglalva, csontsárga; végteste barna, széle — különösen elől — sárgásan szegelyezve, a füreszesrajznak csak vázlata még pedig csontsárga, az oldalakból benyomuló, keskeny harántcsikkokkal van megjelölve, e csikok csak a végtest végén összeérők, a felsőbbek a közepén megszakítottak; lábai barnák, némi sárgás márványzattal, mely a két hátsó páron leginkább feltűnik.

E faj leginkább a hím tapogatójának sajátzerű berendezése által különbözik fajrokonaitól. A tapogató rövid, terde a vastagságánál alig hosszabb; szára hosszúságánál szelesebb és külső oldalának a vége egy a pikkelyhez alkalmazkodó hosszú vékony nyujtványba megy át, e nyujtvány — körömszerűen végződve — a pikkely megfelelő (külső) oldalán kiáll s alulról tekintve, a pikkely oldalfogásának látszik lenni, ugyancsak a szár még alülfelül is egy görbült, vaskos nyujtványt bocsát, mely egészben előre irányzott, míg görbülete befelé és oldalt igyekszik; a gyűjtő lencsealakú, lapos, elől félholdszerűen kimetszett, *raja semmi fogacs vagy tövis nem létezik*

Mertekek: ♂ Torzs	4·4 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·3 »
I lábpár	9·2 »
II »	9 »
III »	6 »
IV »	6·5 »

♀ Elöttem ismeretlen.

E pókot, egész biztossággal, csak Kőozsvár környekeről ismerem, hol kerti utakon es a bokrok tovenel heverő lehullott lomb alatt fordult elő.

SPEC. 6. FAJ. XYSTICUS BIFASCIATUS C. K. KÉTCSÍKOS K. DOPPELBINDIGE S.

(bis, fascia = kétszer, csík; a fej mell világos rajzáról.)

Syn. 1835. *Xysticus bifasciatus* C. KOCH «Übers. des Ar. Syst.» I, p. 26.

1837. Idem «Die Arachniden» IV, p. 59. (saltem ad partem)

Vide: THORELL «Remarks» p. 234.

♀ Elötteste sötét-sárgabarna, felül lemezszerűen lelapított, barnas; a nyelecsketől egy világos- barnássárga sáv indul, mely a mellrész közepe táján két keskeny ágra oszlik, ezek az ágak az oldalszemekig tartva, két csikra emlékeztetnek. A fej mell vaskos, magas, a nyelecsketől igen boltozatosan emelkedett.

A végtest hosszánál nem szelesebb, elől keskenyebb, hátul elkerekített, oldalaiiban fehéres vagy szürkés, hátlapja sárgásszürke, középrajza neha elenyésző, rendszeren három visszhorog vagy füreszfogszerű oldalrajzzal. Lábai sötét-barnássárgák, felül világos, sárgás hosszsesíkokkal.

A zár köldökszerűen emelkedett, sötét-vörösarna s egy majdnem körforma nyílást mutat, mely mögött (a légzőrés felett) a keret szeles, fenyesen vörösarna, a köldökszerű emelkedés két oldalán két-két sekély horpadás látható.

Az alsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak; a középsők annyira egymástól mint a homlok szeletétől s távolabbra egymástól mint az oldalszemektől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél valamivel nagyobbak, valamennyi szem egymás között egyenlő távolságra. A két sor középsői oly dereknegyszöget alkotnak, mely oly magas a milyen széles.

Az első lábpár szárán, alul, kilencz tüske ket sorban, a külső soron öt; másodvégizen, alul, rendszeren hat pár tüske; a második lábpár szárán rendszeren öt, másodvégizen — hét pár tüske; a harmadik pár szárán, alul, egy pár és egy tüske, a negyediken egy nagyobb tüske.

A rágók sárgabarnák, laposok, tövüknel kétszer oly szélesek mint végöknel. Az állkapcsok keskenyek, alig egymásra hajlók, barnássárgák; az alajk az állkapcsok hosszának két harmadát eléri.

A tapogató barnássárga, bőven szőrös, végize alig rövidebb mint a terd és szár együttve.

Mertekek: ♀ Törzs	11	m_m ebből
fej mell	4	»
I lábpár	12·7	»
II »	11·8	»
III »	8	»
IV »	8·5	»

Neha kisebb, törzs: 8 m_m I lábpár 10·2 m_m

♂ Előttünk ismeretlen.¹

Magam csak egy példányát ismerem Doroszról: a magyar nem. muzeum gyűjteményében két példány «Mehadia és Orsova» jelzővel, gyűjte Friwaldszky Janos ur.

SPEC. 7. FAJ. XYSTICUS ULMI. (HAHN) SZIL. K. ULMEN SCH.

(ulmus = szilfa; kedvencz tartózkodásáról.)

Syn. ♂ 1831. *Thomisus Ulmi* HAHN «Die Arachniden» I, p. 38.

♂ 1861. *Thomisus erraticus* BLACKWALL «Spid. of Gr. Brit. and Ir.» I, p. 71.

Vide: THORELL «Remarks» p. 246.

♀ Elötteste a nyelecskétől ívesen emelkedő, felül lemesszerűen lapos, sárgásarna, egy világos középcsikkal, mely a szemesoport szélességének közel megfelel; e közep csikban egy ekalaku sötetebb betét, mely elevel a nyelecske felé fordított, s melynek esucsát a hátrés kepezi. Lábai barnássárgák. Vegtteste igen világos sárgásfehér oldalakkal és hassal, felületén a végtest körtealakjának megfelelő körrajzu halvány bebarnítással, mely az oldalak világos színetől egy finom, barnás szegély által választatik el; e barnás hátmező közepén egy elmosódó, fehéressárga, széles hosszsesík, mely a végtest hosszának közepé táján, ket oldalt, visszhorogszerű ágat bocsát s ez ágbocsátást neha még egyszer ismétli; a hátmező vége felé egy vagy ket szinten világos $\wedge$ szerű harántesík, neha igen finom barna vonalak által szegélyezve. A végtest nem egészen kétszer oly hosszú mint a fej mell, legszeleesebb helyen saját hosszánál keskenyebb, lelapított felületű, körtealaku, elkerekített csúcsával előrefele irányzott.

¹ THORELL l. c. «The bulbous genitalis hat in *X. bifasciatus* on its under side, near the base, two strong, long, spine-like processes, which the greater part of their length run parallel with each other, only with their inward curved extremities diverging at an acute angle.» etc.

A zár egy apró, köldökszerű, barnássárga emelkedés. ♀ szerű nyílással, melyben két megközelített apró, fénylő és sötétebb dudorodás látható.

Az alsó szemsor könnyeden kihajló, oldalszemei kétszer akkora mint középsői s ezekhez oly távolságra állanak, mely kétszeres átmerőjüknek megfelel; középszemei emel valamivel távolabbra egymástól s annyira a homlok szélétől, a memyre egymástól. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél alig nagyobbak, az alsó oldalszemeknél sokkal kisebbek. szemei egyenlő távolságra egymástól, mely nem nagyobb az alsó sor középsői közöttinél. Mind a két sor középsői dereknégyszöget kepeznek, mely magasságánál alig szélesebb; a két sor oldalszemei tetemes dudorokon s nem távolabbra egymástól, mint az alsó középsők a felső középsőktől. A homlok legszélén 7 vagy 8 fekete serte, az alsó középsők alatt és távolságuk közepének megfelelően, a hét vagy nyolczhoz függőleges viszonyban még két serte.

Az első lábpár szárán, alul, öt pár. — a másodvégizen, alul, öt pár erős tüske, a tüskék néha páratlanok s a külső soré a nagyobb szám; — a második lábpáron hasonlóképpen. A harmadik lábpár szárán, alul, két pár és egy tüske, a negyediken három tüske egymásmögött.

A rágók vöröses-barnasárgák, a homlok magasságánál alig hosszabbak, laposkások; tövükön — elülről tekintve — kétszer oly szélesek mint végökön. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók, az alajkkal együtt vörössárgák; az alajk az állkapcsok hosszának kétharmad részét eléri. A tapogató szára es végize felül tüskés, végize alig rövidebb mint a szár és térd együttvéve.

Mértékek: ♀ Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.8 "
I lábpár	9 "
II "	8.7 "
III "	5.9 "
IV "	6.8 "

♂ Kicsiny, sötétvörösbarna, fej melle közepén egy, elevel hátrafelé fordított vörösbarnás ék, a nyelecske felől villaszerű, kétágú, sárgásfehér határral; a sötét-vörösbarna végtesten egy egészen körülfutó, keskeny, sárgásfehér oldalesik, a hátmezőn a nőstény rajzai sárgásfehér szegélyek által körvonalazva. A két első lábpár czombja és térdé sötét-feketebarna, szára és vége vörössárga, a két hátsó lábpár sötétebb vöröses-barnasárga. A tapogató vöröses-barnasárga, pikkelye kanálalakú, módosan szőrös, szára alig felét éri a térd hosszának, külső oldala végén egy erős nyujtványt bocsít, mely a pikkely széléhez alkalmazkodva, egy eles, kis, könnyeden hajlott körmöcskébe végződik, a szár e nyujtványán kívül, alul, még egy széles karéjszerű, elkerekített, a pikkely üre felé hajló, sötétbarna, lapos nyujtvány látható, mely a szárnál hosszabb; a nemzőszerv egy sötét-vörösbarna dudor, külső oldaláról tekintve két vékony nyujtványt mutat, melyek közül a hátsó rövidebb, az első emel kétszer hosszabb kissé csavarosan befele-oldalt hajló.

Mértékek: ♂ Törzs	4.2 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.5 "
I lábpár	8 "

Mint tavaszi alakot füzekről és a tómelleki sáros helyekről Doroszlőről ismerem.

SPEC. S. FAJ. XYSTICUS PEROGASTER. TH. HASAS K. BAUCHIGE SCH.

($\pi\acute{\epsilon}\rho\tilde{\alpha}$ = tulság jelzője, $\gamma\alpha\sigma\tau\acute{\iota}\rho$ = has; a végtest magyságáról, jelesen nyujtott alakjáról.)

Syn. 1871. *Xysticus perogaster* THORELL. «Remarks» p. 249.

♂ A végtest hossztojásdad, szélességénél egy felszer hosszabb. Fejmelle szélességénél hosszabb, szép barnasárgás foltokkal, világosabb, széles közepesikkal, mely a hátrés előtt a szemekig elmosódó sötétebb hosszfoltokkal elhomályosított. A fej melle szélességénél hosszabb, domboru, a hátrés táján kissé behorpasztott s a nyelecskefele lankásan lecsapódó.

A laposodó végtest szélei, különösen elől és az oldalakban finom elenken-fehér szegélyvel, mely szegély hosszráczos s a végtest vége felé elenyészik.

A végtest alapszíne barna, középrajza vörösesbarnás, ékalakú s hegyével közel a fonóig terjed, szélei módos de sűrű csipkézettel, a végső csipkék esüesa pontszerűen fehér, s itt a középrajzban barnás harántesíkok láthatók. A has vörösbarna, néha pettyegtetett, kétoldalt elmosódó, világos szegélyvel. A lábak sárgásbarnák, felületük egész hosszában egy világosabb es k, mely a czombokon kevésbé kifejlődött.

Az alsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei a középsőknél kétszer nagyobbak, a középsőkhöz közelebbre állanak mint e középsők egymás között; a középsők amnyira egymástól, a mennyire a homlok szelétől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél nagyobbak, a középsők alig észrevehetőleg közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez. A két sor oldalszeme tetemes dudorokon áll, a két sor középsői oly derék négyyszögben elhelyezettek, mely oly magas a milyen széles.

A lábczombok felül tüskések, az első páron három és négy tüske két sorban, a többin 3 tüske egy sorban. Az első pár szárán, alul négy, másodvégizén alul, öt pár tüske.

A tapogató barnás, száríze a térdnél sokkal rövidebb, külső oldala végen egy nyujtvánnyal, mely egy kis fekete, sarló alakú, a pikkely széle felé hajló hegyes körmöcskébe végződik; alsó felén egy másik nyujtvány, mely szélességénél hosszabb végen elkerékített és előrefelé lekonyult; a nemzőrész lencsealakú, sötétvörösbarna, külső széle felé kissé behorpasztott, s itt — éppen a széleből — egy karéjszerű, apró, a pikkely szelét alig meghaladó nyujtvánnyal ellátva, a szár körmös, felső nyujtványa a nemzőszervét megközelíti (az egész szerkezet alólról vizsgálandó).

Méretek: ♂ Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.4	»
I lábpar	10.5	»
IV »	6	»

♀ Nagyobb; végteste tojásdad, szélességénél $\frac{1}{3}$ -dal hosszabb, sárgásszürke, elmosódó, széles, vizsgálorgos középrajzzal. Fejmelle szélességénél valamivel hosszabb, sárgásszürke széles középesíkkal; homlokán gyeren álló, erős fekete sertékkal, melyekhez hasonlók a tapogatókon is láthatók. Lábai sárgásszürkek, felületökön barnásan vonalozva — pontozottak; az első pár czombja felületen, rézsüntös sorban álló három fekete tüske, szárán alul, három — másodvégizén négy pár tüske, az utóbbin oldalt is még egy két tüske.

A zár egy sötétvörösbarna, fenyves és terjedelmes kerek köldök, tojásdad nyílással, melynek felső (a nyelecske felőli) feleben egy szabálytalan formájú sárgás dudor látható. ¹

Méretek, ♀ : Törzs	5.7	$\frac{m}{m}$ ebből (terhes 7.4 $\frac{m}{m}$)
fej mell	2.5	»
I lábpar	7.3	»
II »	7.3	»
III »	4.8	»
IV »	5.3	»

Mint őszi alakot (október) eddig csak Veszprémből ismerem, hol kökenybokrokron találtam.

¹THORELL l. c. azt mondja: Vulva ex sulcis vel foviculis oblongis duabus subparallelis, costa media longitudinali testacea sat-lata, convexa, duplo circiter longiore quam latiore disjunctis, constare videtur. Ugy látszik, hogy THORELL példányai ifjabbak voltak, a melyeknél a zár kerete még nem fejlődött ki köldökké.

SPEC. 9. FAJ. XYSTICUS MARMORATUS. THOR. MÁRVÁNYZOTT K. MARMORIIRTE SCH.

(A színek élénkségéről.)

Syn. 1875. *Xysticus marmoratus* THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 54.

1875. » » idem «Deser. of several Europ. au N. Afr. Sp. p. 135.

♀ Barnán s szürkessárga vegyületű alapszínezet, az utóbbi az uralkodó; rajzai élesek. A fejmell oldalai szépen barnák, leghátul két apró esontfehér folttal; a fejmell teteje széles csikkal, mely a fejrészen barnával elegyített, a nyelecskefelé tiszta esontfehér; a felület ripacsos, rövid sertekkel eléggé ellátott; az oldalszemek dudorai fehéredők. A fejmell szélességénél nem hosszabb ($2\cdot3 \frac{m}{m}$), oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedik. A végtest szélességénél hosszabb, felülről tekintve a fonók kissé kilátszanak, elől különben keskenyebb mint hátul. A hátlap barna, középrajza világosabb, belsejében barnán zavaros, oldalt három-három fűrészfogszerű, élesen kifejezett ággal; a hátlap a világosodó oldalak felé szintén csipkés. A lábak esontfehér és barna vegyületűek s ez utóbbi szín a két hátsó lábpáron gyűrűzetes jelleget ölt.

A zár igen jellemző: egy patkóalakú félkeret közepén egy gombostűfejhez hasonló sima-fényes, vörössárga dudorból áll.

Az alsó szemsor módosan kihajló, középszemei távolabbra egymástól mint a nagy oldalszemektől ezek a középsőkhöz oly távolságra, mely átmérőjüket (az oldalszemét t. i.) csak kevéssel haladja meg, a középszemek sokkal közelebb a homlok széléhez mint a hátsó középsőkhöz.

A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél valánivel közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez.

A két sor oldalszemei fehérlő dudorokon allanak; a két sor középsői oly negyszöget alkotnak, mely szélességénél nem magasabb.

Az első lábpár szárán, alul, hét gyengébb tüske két sorban, — másodvégizén, alul, öt pár tüske. A többi lábpár hasonló ízei szintén tüskések.

A rágók laposkások, esont-fehérlők, kevés barnás ripacsos és sertével, a homlok magasságánál kevéssel hosszabbak. A tapogatók esontsárgásokba ma foltokkal és kevés tüskével, végizők oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve.

Mertekek ♀ :	Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·8 »
	I lábpár	8 »
	II »	8 »
	III »	5·8 »
	IV »	7·6 »

♂ Az ivarérett him előttem ismeretlen; a harmadvedlésű csak bunkósodó tapogatói által különbözik a nőténytől.

E fajt csak két példány után ismerem: egy éretlen him Rákos Palotáról (Muz. gy. Pavel János), egy ivarérett nőtény Doroszlóról.

SPEC. 10. FAJ XYSTICUS ROBUSTUS. (HAHN). VASKOS K. VIERSCHRÖTTIGE SCH.

(robustus = trop. értelemben; vaskos; az alajk erőteljességéről.)

Syn. 1831. *Thomisus robustus* HAHN «Die Arachniden» I. p. 50.? 1802. *Aranca fucata* WALCKENAER «Faun. Par. II. p. 232.

Vide: THORELL «Remarks» p. 251 et 535.

♀ Rendkívül zömök, vaskos alak, végteste alig hosszabb es alig szélesebb a fejmellnél; a fejmell oly hosszú, a milyen széles ($4 \frac{m}{m}$), magasan domború, hátul ívesen lecsapott, felülete ripacsos, a ripacsokon

kurta, erős fekete tüskék; a végtest elejének az ele szinten tüskés. A lábak rendkívül vaskosak, aránylag rövidek, sok kurta, fekete tüskével fegyverezettek.

Az előtest sötét, világosabb barna és fehéres színvegyületet, mintegy finom márványozást mutat.

Az oldalszemek dudorai előfelőkön csontfehérek (éles szem nagyítás nélkül is kivetheti); a középszemekről a hát közepéig egy elmosódó finom barna vonás (leginkább borszeszben) látható, melynek hátsó végétől ismét egy horgonyszerűen az oldalszemek felé kanyarodó vonás követhető.

A végtest hasonlóan márványozott, de visszahorgos középrajza, mely némileg világos, kivethető, széles, minden oldalon megkülönböztethető három visszahoroggal. A háton öt ingödör látható; négy páros és egy a végtest elején.

A végtest oldalai és hasfele sűrű, az utóbbi haránt ránczokkal borítottak.

A lábak szintén márványozottak, a végizék világosodók.

A zár egy kis sárgás, lapos, köldökszerű térese közepén egy jelentéktelen benyomással.

Az alsó szemsor kihajló, középszemei sokkal közelebb a homlok széléhez mint a hátsó középszemekhez, oldalszemei a középsőknél kétszer nagyobbak, a középsők távolabb egymástól, mint az oldalszemektől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei nagyobbak a középsőknél, az alsó sor oldalszemeinél ellenben sokkal kisebbek, e (hátsó) sor négy szeme egymás között egyenlő távolságra. A két sor középszemei oly deréknégyszöget alkotnak, mely szélességénél nem magasabb.

Az első lábpár szára, alul, négy pár erős, kurta tüskével, másodvégze, alul négy pár hasonló tüskével. A többi lábpár ugyanazokon az izeken szinten tüskés.

A rágók vaskosak, a homlok magasságánál nem hosszabbak, márványozottak, ripacsosok, sok erős sertetüskével borítottak. A tapogató márványozott, ripacsos, sok sertével fedett; végze oly hosszú mint a térd és szár együttveve.

Mertekék: ♀	Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejnyél	4 »
	I lábpár	11 »
	IV »	8 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Mint késő őszi alakot csak egy ♀ példány után ismerem, e nőtényt Erdélyben, Szász-Veszősen találtam.

A *X. robustus* HAHN és *X. fucatus* WALCK azonossága még kétes (lásd THORELL: «Rem. on Syn.» p. 535.), azért tettem kérdésbe az utóbbi nevet; az eldöntéshez egy példány alapján hozzájárulnom nem lehet.

SPEC. 11. FAJ. NYSTICUS ACERBUS. THOR. KOMOR K. DÜSTERE SCH.

(acerbus = trop. durva, komor; valószínűleg a színezetről.)

Syn. 1871. X. acerbus THORELL «Remarks» p. 237.

♀ A *X. robustus* (HAHN) alaktársa, de sokkal kevesbé zömök, más idomú zárral és másnemű szemállással. (Fejnyél hossza, szélessége legfeljebb 2·8 $\frac{m}{m}$).

Komor színezetű. Fejnyele sötétbarna, csontsárgás színvegyülettel, a nyelecske felől egy fehéressáv-folt nyomul a mellrész közepe tájáig, hol ∇ szerűen kivágott; a mellrész oldalai sötétbarnak; a fejrész éle az alsó szemsor hosszában csontfehéres. Az egész fejnyél felülete sok, nem éppen erős, karesú sertékkal fedett. A végtest kerekded, terjedelmes, elől kevesbé keskenyebb, barnaszürke vegyülettel, néha a sürke szín az uralkodó; hátlapjának színezete elfolyó, középrajza elmosódott, s oldalágai gyakran csak feketés harántvonások által némileg jelölve. A has sűrűs, vagy barnás. A lábak sötétbarnak; a két hátsó pár szára és térde, felül, csontfehéres hosszcsikkal. A zár egy sárgásvörös, vagy vörösbarna, módosan emelkedő gyűrű, mely a

légzőrés felé nyitott s kissé esatornás folytatásu, körreszében sekélyen kivájt, határozatlan, ráncszerű választékkal, mely utóbbi néha hiányzik.

Az alsó szemsor igen kevésé kihajló, középszemei sokkal tavolabb egymástól mint az oldalszemektől; az oldalszemek nagyobbak s körülbelöl két átmérőjüknek megfelelő távolságra állanak a középsőtől. A hátsó sor könnyedén kihajló, oldalszemei a középsőknel nem nagyobbak, valamennyi szem egymás között egyenlő távolságra. A két sor oldalszeme módos dudorokon áll; a két sor középssői oly derek négyszögbe elhelyezettek, mely magasságánál láthatólag szélesebb.

Az első lábpár szárán, alul, négy pár rövid -- másodvégizén alul 5—6 hosszú tüske. A többi lábpáron, ugyan azon ízek alján, szinten tüskék állanak.

A rágók lapulók, a homlok magasságánál alig hosszabbak, barna-sárgán márványozottak, ripacsosok, több erős sertével. A tapogató barnás, felületén sok erős tüskeszerű sertével inkább fegyverzett mint edett, végize oly hosszú mint a térd és szár együttvéve.

Mertekek: ♀	Törzs	7·7 $\frac{m}{\mu}$	ebből
	fej mell	2·8	»
	I lábpár	8·5	»
	II »	8·4	»
	III »	6·2	»
	IV »	7	»

♂ Elöttem ismeretlen. ¹

Mint tavaszi alakot leginkább bokros helyek sivarabb tisztásairól ismerem; néha bogáneskőrökon is tartózkodik,

Találtam, erdélyi részekben: Szász-Vesszősön; magyar részekben: Illokon, Panesován, Orsován, Ó-Ogradenán (Mragonya völgy), Básiáson, — megvan a magy. nemz. muzeum gyűjteményében Nagy-Váradról (Moesáry), Pécs vidékéről (Frivaldszky és Pável), Budaról (Pavel). Úgy látszik, hogy csak délibb részeit lakja az országnak.

SPEC. 12. FAJ. XYSTICUS FRATER. N. SP. ROKON K. VERWANDTE SCH.

(frater = fivér; az acerbus fajhoz való rokonságra ezélez.)

(VIII. tábla, 177, a szemesoport, b ♀ zárja; és IX. tábla, 205 ♀ felülről.)

♀ Elötteste szép barnásfekete; végteste szép sárgásan világosszürke, barna pettyezetéssel, mely néha a fűrészfogas rajzot vázlatosan elötünteti. Az első két lábpár ezombja és szára szép barnafekete, végizei sárgásvörösek, végökön fekete gyűrűvel, a két hátsó lábpár szára szép sárgásvörös, a végén fekete gyűrűvel, a térd és ezomb szepen barna, világos sárgásfehér hosszcsikkal (a harmadik páron legelesebben kifejlett és kettős), a végizek mint az első párokon. A fej rész arczrész világosodó, az alsó szemsoron végig egy sárgásfehér haránt csik; a nyelceske felett egy széles középsik kezdődik, mely gyorsan két finom ágra szakad, a mely két ág -- villamódra tágulva -- a hátsó szemsorig ér -- e rajz sárgásfehér. A hátsó szemsor két középsője mögött három enyésző, vörössesárga hosszvonal, mely néha a villa közét egészen kitölti.

¹ THORELL i. h. a tapogatót illetőleg a nemzőszerv szerkezetét így írja le

«Palpi ferrugineo-fusci, bulbo piceo; pars patellaris paulo longior quam latior; pars tibialis ea brevior, versus apicem dilatata, desuper visa fere triangula, brevior fere quam latior ad apicem, apice lateris exterioris in procursum anteriora versus et paulo foras directum, longitudine fere ipsius partis, producto; hoc procursum versus apicem abruptius compresso, apice acuminato paullulo deorsum curvato. vix ad $\frac{1}{2}$ longitudinis laminae pertinet. Labus exterius partis tibialis intra in alterum procursum excurrit latum, extus convexum, intus ad longitudinem concavum, versus apicem paulo angustatum, apice emarginato, anteriora versus, foras et deorsum directus, basi cum procursum apicalis partis tibialis ita conerctum, ut emarginatione parva tantum ab eo separatur. Laminae margo exterior aequaliter rotundatus, tuberculo vel procursum nullo. Bulbus rotundatus, humilis, subtus parum inaequalis, sub cochleiformis, in margine exteriori tuberculo vel dente parvo, nitido, pone apicem procursum apicalis partis tibialis sito, munitus; antice in setam vel spinam tenuem excurrens extus directam, circa apicem ejus subcurvatum et laminae arete appressam, praeterea inermis.»

A rágók töve sötétbarna, vége sárgásfehér. A mellvert sárga és barnával finoman tarkított. A csipők különösen diszesek: világosbarnák, végök szép fehéres szegélyvel, tövük több fehéres hosszszekkel díszlik. A tapogató kurta, barnássárga végize a többihez kepest kissé vékonyult, az egészen kevés serte áll. A lábak közül a két első pár vastos, hosszú, a két hátsó gyengébb és rövidebb. Az első lábpár czombja felületen három ágaskodó serte, kissé haránt sorba állítva, — szárán, alul négy, végizen, alul három tüskepár. Végteste szélesen tojásdad, szélességénél csak igen kevéssel hosszabb, hátul elkerékített.

Az alsó szemsor kevéssé, a hátsó könnyedén kihajló; a két sor középsői egy magasságánál valamivel szélesebb deréknégyszögbe elhelyezettek; az alsó és hátsó sor oldalszemei nagyobbak a középsőknél, az alsó oldalszemek nagyobbak a hátsó oldalszemeknél, a hátsó sor oldalszemei távolabbra állnak a hátsó középsőktől mint az alsó oldalszemektől. A zár egy kiemelkedő, karikászerű keret, mely a légzérés felé meg van szakítva, belseje dobhártyaszerű, a közepén egy hosszirányúcszal.

Mertekek: ? Törzs	6	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmel	2·3	»
I lábpár	7·5	»
II »	7·6	»
III »	5	»
IV »	5·1	»

♂ Ismeretlen.

E diszes fajt, mint kora tavaszi alakot az Alduna vidékén, Palankán, a Trnováci erdő tisztásainak fűvében gyűjtöttem. Dr. THORELL e fajt újnak ismerte el.

SPEC. 13. FAL. XYSTICUS PRATICOLA. C. K. RÉTI K. WIESEN SCH.

(praticola = rétlakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1837—8. X. *praticola* C. Koch «Die Arachniden» IV. p. 77.

Vide: THORELL «Remarks» p. 426, 569, 572.

♀ Kicsiny, rövidlábú; végteste majdnem kerek, hosszánál valamivel szélesebb. Előtteste barnászvörös közepesikkal, barna oldalakkal, szélességénél nem hosszabb, oldalról tekintve, egyenes háttal, mely a hát közepén túl meredeken a nyelesekére lecsapott; a fej eleje ívesen elkerékített, az oldalszemek dudorai jelentéktelenek. A végtest csontsárgás, barnával kevert, a barna szín a nemet jellemző fűrészfogas rajzot meg némileg de határozatlanul jelöli. A lábak barnássárgák, — barna, gyűrűjellegű, sűrűálló foltokkal.

A zár egy vörössárga, kissé keretszerűen emelkedett köldök, mely két felől szerűen van szegélyezve, a szegély kissé sötétes, az egész keret hosszánál kissé szélesebb, alul összeérő felül szűken nyitott, belül sekélyen kivájt, két apró horpadással (a horpadás csak a mikroskóp alatt látható).

Az alsó szemsor kihajló, középsői annyira egymástól, mint a homlok szélétől, oldalszemei nagyobbak s szemátmérőjökre állanak a középsőktől. A hátsó sor tetemesen kihajló, oldalszemei a középsőknél nagyobbak s láthatólag távolabbra állanak a középsőktől mint ezek egymástól. A hátsó középső szemek valamivel közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szinten egymáshoz s mind a két sor középsői oly négyszöget alkotnak, mely alsó szélességénél láthatólag magasabb.

Az első lábpár szárán, alul, még pedig hossza közepe táján, két pár tüske, — másodvégizen, alul, három pár hosszú tüske. A második páron hasonlóképpen.

A rágók laposkások; tövük csontsárga, végök sötétedő. A tapogató vörössárga-barna, gyűrűszerű foltokkal, gyéren szőrös; végize rövidebb mint terde és szára együttveve.

Mértékek: ♀	Törzs	4·3 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1·8 "
	I lábpar	4·3 "
	IV "	3·2 "

♂ Elöttem ismeretlen.

Mint nyári alakot füves helyekről csak Doroszlóról ismerem.

SPEC. 14. FAJ. XYSTICUS GRAECUS. C. K. GÖRÖG K. GRIECHISCHE SCH.

(graecus = görög; a lelhelyről.)

Syn. 1838. *Xysticus graecus* C. Koch «Die Arachn.» IV, p. 65.

Vide: THORELL «Remarks» p. 240.

♀ Elötteste sárgásfehér; az oldalszemek mögött egy görbített hosszszesik s egy szegélycsík fekete; a végtest hátfele olajszürke, három fehéres, keresztbefutó, hullámos szalaggal.

Az elöttest sárgásfehér, a hátsó oldalszemektől a mellrész hátsó lehajlásaig egy feketén márványozott szalag vonul, e szalag a mellrész széle szerint fut s egy sötétfekete pontba végződik. A rágók sárgásfehérek, serteszőrösök, tövükön és végük felé füstösen barnulók. A tapogató sárgás-fehér, a szár- és végiz végén barna. A mellvért fehér, barnán porozott, szélein füstbarnába átmenő. A végtest oldalal és hasfele fehéresek, az előbbieket szürkésbarna, rézsutosan futó vonalakkal. A lábukon a czomb, térd és szár sárgásfehér, a többi íz inkább sárgás, de mégis inkább fehérbe játszik; a czombok belső oldalán három fekete folt, máskülönbén a czombok és száruk feketén pontozottak, e pontok a felület fehér vonala hosszában csikyszerűen tömörülve; a czombok tövén, felül, egy nagyobb fekete folt; a többi lábíz töve és vége szintén keskenyen fekete. Törzs $8 \frac{m}{m}$.

E fajt Koch C. i. h. eredetileg Görögországból Nauplia környékéről írta le, DOLESCHALL a «Syst. Verz. etc.» sorozatában Magyarországból is említi.

SPEC. 15. FAJ. XYSTICUS HORTICOLA. C. K. KERTI K. GARTEN SCH.

(horticola = kertbenlakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1837. *Xysticus horticola* (C. Koch «Übers. d. Ar. Syst.» I, p. 26.

Vide: THORELL «Remarks» p. 252, 426.

♂ Elötteste vörössárga-barna, sötétebb barnával keverve, oldalszegelye sötétbarna, a nyeleeske táján kivágásszerűen világosabb. Végteste vöröses-sárgabarna néha rókavörös, barnán porozott, hat ingödörpárval; oldalain bordaszerű sötétebb csíkok. A két első lábpar rókavörös, a két hátsó lábpar sárga.

A tapogató rövid; szára szerfelett complicált szervezettel; külső oldalán két nyujtvány, egyik a végén, mely lemezszerűen illeszkedik a fedő pikkelyhez, a másik oldalt kifelé mered, vastag, hegyesdő végevel előre felé görbül; alszimen egy mélyen kettéhasított, széles, erős nyujtvány, melynek felei lapítottak, a külső fel vékonyabb, inkább hegyesdő, a másik fel vastagabb, a végén vastagodott kissé föl- és befelé hajlott. A gyűjtő síma, kidagadó egy finom, hosszú embolus által rugószerűen kerítve; a tövén egy kis horog.

Mértékek: Törzs . . . . . $5 \frac{m}{m}$

♀ Világosabb. A zárat két terjedelmes, fekete, hosszukás, majdnem háromszögletes folt jellemzi, melyek hegyekkel kifelé állanak.

E fajt említi Sill V. „*Thomisus*“ *horticola* C. Koch név alatt Szeben környékéről. Peldányt nem láttam.

SPEC. 16. FAJ. XYSTICUS? DEVIUS. (C. K.). FÉLREJÁRÓ K. UNSTATE SCH.

(devius = kóbor, állhatatlan, félreeső, messzeső stb; az első lehelyre vonatkozik.)

Syn. 1845. *Thomisus devius* C. Koch «Die Arachn.» XII, p. 61, Taf. 411, fig. 997.

«♀ Elötteste kimagasló fejresszel, homlokreszen számos sertevel, sárga; sötét, barnán-foltos szegelylyel; vegteste rozsdaszínű; lábai sárgások, a czombok felületen két barna hosszcsík.»

Mérték: Törzs . . . . . 11 $\frac{m}{m}$

Dr. Koch C. e pókot, melyet Dr. ROSENHAUER (Erlangen) a «Bánátban», valószínűleg Oravicza táján találta, türe szűrt, szárított példány után írta le, ugy azonban, hogy annak megbizonyítása lehetetlen, mert a színezet nem elégséges jelleg, az ivarszervekről a leíró nem emlekezett meg. A fajt a „*Thomisus calycinus*”-sal hozza kapcsolatba s így meglehet, hogy a faj a *Misumena vatia* (CL) egy feltünőbb színváltozata.

SPEC. 17. FAJ. XYSTICUS? CERINUS. (C. K.). VIASZOS K. WACHS SCH.

(cerinus = viaszos; a színezetről.)

Syn. 1845. *Thomisus cerinus* C. Koch «Die Arachn.» XII, p. 60, Taf. 411, fig. 996.

«♀ Elötteste barnafekete, fejeresse felül, mellresze a szelein sárgák; vegteste agyagossárga; lábai es tapogatói élénksárgák.»

Mérték: Törzs . . . . . 8.5 $\frac{m}{m}$

Dr. Koch C. ezt a fajt is ROSENHAUER (Erlangen) féle, Oraviczáról származó példány után írta le es a «*Thomisus lateralis* Halm» fajjal hozza kapcsolatba, e szerint tehát Xysticus impavidus Thor fajjal állana viszonyban. A fenn idézett rajzhoz tartozó szemesoport után itelve azonban inkább *Misumena*-ra emlekedtet s nem lehetetlen, hogy ez is csak a *Misumena vatia* (CL) fajnak egy feltünőbb színváltozata.

SUBORDO VI. ALREND.

CITIGRADAÉ

(cito = gyors; gradus = lépés.)

FUTÓK.

A futók jól jellemzett alrendjének jegyei: az emelkedett, majdnem primaticus elöttest, 3 vagy 4 harantfutó sorba elrendezett szemesoport; gyors mozgásra alkalmas szervezet, mely a testtörzsnek a lábakhoz való, megfelelő arányában gyökerezik.

Noha a lábak kivétel nélkül hármas szövékarom rendszert mutatnak, a szöves itt is háttérbe lép, minek jellemző jele az, hogy az alrend legtypicusabb alakjainál (*Lycosoidae*-Farkaspókok) a szövékarmok elkoresosulása itt ott észlelhető. A lábaknak a testtörzshöz képest aránylagos fejlettsége, a futás, egyáltalában gyors mozgás képességet eredményezi, s az alrend alakjait *prédát kereső vadászokká* teszi.

A rend legtypicusabb alakjai ugyanmilyra mozgók, hogy meg a nemzedékek sorára tartozó mozzanatok sem kötik őket egy helyhez: a nőstény zacskóba szövő petéit s vadászatain magával hordozza, epen úgy, mint későbben hátán a kibújt fiakat, mindaddig, a míg ezek önálló életmódra képesek.

Itt is találunk lakhelyeket (Cselőpók-Trochosa), de ezek nem az alrend életmódjának sajátlagos irányából, hanem azon körülményekből folynak, a melyek között az illető alakok élnek, a melyek között létök biztosságát csak egy lakás hozzájárulásából merithetik (Trochosa infernalis-Pokoli Cselőpók a pusztán, Trochosa cinerea-Szürke Cselőpók könnyen áradó folyók görgetegein). E lakhelyek kapcsolják e rendet némileg a földbeszövőkhöz (biologaiilag). A szervezetre nézve találunk kapcsolatokat a Csöszzövőkkel (lásd Zora-Párduezpók), és a Keszegjárókkal (lásd a Futók közül: Oxyopoidae-Hinzipókok, s a Keszegjárók közül: Humyópók-Micrommata).

A nyugró vagy mozgó prédát felkeresni, szembe megtámadni, ha menekülni akar, vagy bajosan megközelíthető, ugrással is reátámadni, ez a futók módja, evvel járulnak a pókműködés rendszeréhez.

A szövés, mint táplálékszerző közeg egészen háttérbe lép, és a mozgás sajátlagosságára esik a fősúly.

A kivételbe tett alakok kivételével, a többi azon hajlékkal éri be, a melyet a véletlen szolgáltat; az alakok tehát szabadon barangolva intézik támadásaikat, gyakorolnak hatást.

Működésökre nézve, bár a röghöz kötve, de vízszintes irányban teljesen szabadok.

Az aljak rögetől fel a hegyesücsök örök havaig, mindenütt vannak ez alrendnek képviselői; de alakgazdagságának tetőpontját mégis az aljakban éri el.

A száraz talajon, a vízmelléken, a víz színén mindenütt futókkal találkozunk, melyeknek fajsoraiban (talán általános is) a fonalröpítés, tehát nagyszabású helyváltoztatás szerepel s képesekké teszi őket, a hatásnak széles alapon való gyakorlására.

A nemzedékek sorát úgy látszik kizárólagosan áttelelő alakok tartják fenn.

FAM. I. CSALÁD. LYCOSOIDAE. FARKASOK. WOLFSSPINNEN.

(λύκος = farkas; a barangoló életmódról.)

GEN. I. NEM. AULONIA. C. K.

(αὐλών = esutorna, völgy; valószínűleg az előtest némi nyergességéről.)

Syn. 1848. C. Koch «Die Arachniden» XIV, p. 97.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 190.

Az alsó szemsor középsői és a homlok széle közötti távolság nem nagyobb egy alsó középszem átmérőjénél. A felső fonópar az alsónál sokkal hosszabb. Az arez magas, közel negyszögletes, a rágók töve felett kiálló. Az alsó szemsor behajló.

SPEC. I. FAJ. AULONIA ALBIMANA. (WALCK.). FEHÉRKEZŰ KOSPÓK. WEISSLÄNDIGE WIDERSP.

(albimann = fehérkezű; a tapogatón lévő fehér szímről.)

Syn. 1805. *Lycosa albimana* WALCKENAER «Tabl. d'Arachn.» p. 40.

(Vide: 1848. (*Aulonía*) *albimana* C. Koch «Die Arachn.» XIV, p. 202.)

♀ Előteste fekete, megfekvő, igen finom es gyer szőrozettel.

A végtest fekete, megfekvő sárgás szőrozettel. A tapogató fekete-barna, *terde csontfehér*. Az első lábpar czombja fekete, a többi ize, valamint a többi láb is barnássárga.

A fej mell fejrésze keskeny, a szélesedő mellrészből prismaszerűen mintegy kitölt, erősen kidülő homlokkal, sima: felülről tekintve, a mellrész mindkét oldalán két-két tetemes behorpasztás látható s a mellrész legszélén egy igen finom, szőrökből való, hófehér szegély szemebetűző: oldalról tekintve a hátvonal kissé nyerges, hátul reszútosan a nyelecskere lecsapott. A mellvert szivalakú, fekete, zsirfenyű.

A rágók vörösbarnák, oldalról tekintve, erősen az állkapcsokra csapottak, úgy hogy a kiálló homlokkal meglehetősen egy síkba esve, evvel s a hátvonallal éles szöveget képeznek. A tapogató karesú, végíze kevésse rövidese mint a térd és szár együttvéve.

A lábak karesú, elég hosszú, hosszú nyulánk tüskével fegyverezve; jelesen a két első pár szárán, alul 5—6 hosszú tüske, a másodvégizen, alul, szinten hosszú tüskék; a negyedik lábpár szárán kevés karesú tüske, köröskörül pereszlenszerűen elhelyezve.

A végtest tojásdad. A fonók közül a felső pár hosszabb az alsónál, két ize igen jól megkülönböztethető.

Az alsó szemsor négy szeme igen apró, igen közel a homlok széléhez, alig szemátmérőnyire egymástól, a sor a homlok széléhez illeszkedve behajló. A középső sor két szeme nagy, domború, a fej elére elhelyezett, körülbelül szemátmérőnyire egymástól, a hátsó sor két szeme kisebb a középsőnél s távolabb egymástól, mint a középsők szinten egymástól, úgy hogy e négy szem egy előre felé könnyedén szűkülő trapezet képez.

A zár alig kiemelkedő, semmi jellemzőt sem mutat.

Mértékek: ♀	Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1·9 "
	I lábpár	4·3 "
	IV "	5·7 "

♂ Karesúbb, színezete a nőstényével azonos, csak a tapogató térdé kevésbé kirívó, barnássárga. A tapogató szára szélesedő, a térdnél nem hosszabb; pikkelye fekete, terjedelmes, csúcsosan kanál alakú lekonyuló véggel, módosan szőrös (példányomon a nemzőszerű még nem tökéletesen fejlett).

Mértékek: ♂	Törzs	3·8 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2 "
	I lábpár	4·2 "
	IV "	5·5 "

E csinos kis fajt eddig csak Doroszlóról, közel ivarérett állapotjában, mint igen kora tavaszi alakot, s a legszorgalmasabb léghajósok egyikét ismerem. Fonalröpitéseit már márczius melegebb napjain kezd s a Mosztonga melletti kertek karóin remlesen többet magával sürgölődik. Igen gyors futó s ha a szél erősödik, úgy, hogy a fonalröpitést lehetetlenné teszi, a pok esillagszerűen szétterpeszti lábait, lelapul s bevárja a szel esillapodását.

Néha egy fél perc alatt 1 méternyi fonalat fejt és elhajózik rajta.

GEN. 2. NEM. LYCOSA. LATR.

(Vide: Lycosoidae.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135. (ad partem).

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 190.

Az alsó szemsor középsői oly távolságra esnek a homlok széléthől, mely a szem átmérőjét kevésse meghaladja. A felső fonó pár az alsónál nem, vagy alig hosszabb. Az alsó szemsor a középsőnél valamivel rövidese. A szemcsoport tere legalább oly hosszú, a milyen széles. Az arcz (fej, előlről tekintve) magas, majdnem négyszögletes, a rágók töve felett nem vagy alig táguló, egyenes oldalakkal. A lábvegek karesú, nyulánkok.

Kőszá. futó, komor színű alakok, a melyek lakást nem készítenek és csak alkalmas helyiségekben, mint kővek alá, résekbe, körakásokba stb. vonulnak meg. Látó képességek éles, a közeledő veszélyt már messziről veszik észre. A nőstények lenescalaku peteburkaikat, a fonékhoz erősítve, mindenütt magukkal czipelik s fiaikat, egy darabig hátukon hordozzák.

SPEC. I. EAJ. LYCOSA AMENTATA. (CL.) PARITTYÁS FARKASPÓK. SCHLEUDER W.

(amentum = hajító szij, - amenta torquere : szij segítségével lövegeket röpiteni; alkalmasint a testhez erősített peteburokról.)

Syn. 1757. *Arancus amentatus* CLERCK «Aran. Succ.» p. 96.

Vide: THORELL «Remarks» p. 298.

♀ Olajbarna, barnássárgán kevert-szörű; a fejmellen a mellrészen, a hátsó szemekig terjedve, egy terjedelmes világosodó folt, mely közepén hasított (legjobban borszeszben tűnik elő), a mellrész szélein határozatlan szegély. A lábak komor barnássárgák, sűrűn álló barna gyűrűkkel és foltokkal; a csipők egyszínűen, élénken barnássárgák.

A fejmell, felülről tekintve, hosszukás szivalaku, előrefelé módosan felemelkedő; oldalról tekintve hátvonala majdnem vízszintes, alig észrevehetőleg nyerges hajlású, s a hátrés végével kezdve a nyelecskere lecsapott; megfekvő szőrözete bőven sárgásbarnával kevert, felálló szőrözete gyér, fekete, hosszú, a szemek területén leginkább feltűnő. A mellvert sötétbarna, barnássárga szőrözettel bőven fedett. A rágók elég hosszúk, az első lábpár végénél rövidebbek, czombjánál nem vastagabbak, barnássárgák sötettedő végekkel, lefelé álló sötét szőrözettel, mely szimoket nem fedí el.

Az állkapcsok barnássárgák, szélesek, elől elkerékitettek; az alajk sötetebb, az állkapcsok felehoszszának körülbelől megfelelő. A tapogató barnássárga, barna foltokkal és gyűrűkkel, szőrös: valamennyi ize felületén karsú tüskék állanak, végize alig hosszabb a száriznál és sokkal rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak hosszúk, — különösen az utolsó pár — karsúk, finoman kifutó végekkel és bő fegyverzettel. Az első pár szárán, alul, a végén egy pár rövidebb, hátrafelé két pár hosszú, kissé megfekvő tüske, e másodvégizen hasonlóképen; czombja felülete végén több kurta tüske, ezek mögött, egymásután állva, két hosszú tüske; a szára és másodvégize felületén a rövid, megfekvő szőrözet közül 2—3 tapintó szőr áll ki.

A harmadik és negyedik lábpár szára és másodvégize felül is tüskés: valamennyi pár czombja felületén egymás után álló két hosszabb tüske.

A végtest terhes állapotban hossztojásdad, nem terhesben hátul ellapított, elől kissé keskenyebb; hasa a felületnél valamivel világosabb.

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, egyenlők, a homlok szélétől átmérőjüknél távolabbra állanak, a középsők valamivel távolabbra egymástól, mint az oldalszemektől; az alsó sor a középsőnél láthatólag rövidebb. A középső sor két szeme nagy, bőven egy szem átmérőnyire egymástól és fél átmérőnyire az alsó, oldalszemektől. A hátsó két szem az alsó szemeknél sokkal nagyobb, a középszemek fél átmérőjét is meghaladja, sokkal távolabbra áll egymástól mint a középszemektől, s ezekkel egy előrefelé szűkülő trapézot alkot.

A zár barnássárga, egy lóherelevélhez hasonló beosztású; a légzérés felé, nyelv helyett, egy szív alakú lemezzel ( ) neha az osztás hiányzik, de a szivalakú lemez határozottan kivethető.

Mértékek: ♀ Törzs (terhes)	8.5 $\frac{m}{m}$	ebből
(nem terhes)	7	»
fejmell	3.5	»
I lábpár	10.5	»
II »	9.8	»
III »	10.5	»
IV »	14.8	»

A peteburok barnássárgás, lenesealakú, finom szövettű, úgy hogy a peték kissé áttetszenek; átmé-
rője $5\cdot5 \frac{m}{m}$.

♂ Valamivel karesubb; tojásdad, kis végtesttel; lábai halaványabb foltokkal és gyűrűkkel, a testhez kepest világosodók. A tapogató vastos, vörösesbarnás, foltos, a vége felé bozontosan-feketeszőrös; száríze hosszabb a térdnél, előre felé vastagodott, a pikkely tövénél nem keskenyebb, gazdagon szőrös; a pikkely csücsös, csücsa alatt esetesen szőrös; nemzőszerve, oldalról tekintve, egy, mintegy tokból kiálló, vastos, előre irányozott vörösbarna tüskét visel, a tüske valamivel rövidebb, mint a mennyire a pikkely csücsától hátra áll.

Mertekek: ♂ Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·7 »
I lábpár	11 »
IV »	13 »

Legközönségesebb fajaink egyike, melyet tavaszkor és őszkor is bőven találhatni erdőkben, ligetekben, árnyasabb helyeken s a nádasok szélén is. Őszkor inkább ivarérett hímek, tavaszkor a burkaikat czipelő nőstényeket kaphatni és úgy látszik, hogy nőstényei (legalább nálunk) áttelelnék.

Igen gyors futó és kizárólagosan a föld színén tartózkodik. A peteburok a nőstény fonóihoz van megerősítve s az állatot futásában legkevesébbé sem gátolja; peteburkát igen szereti s ha elvétetik tőle, hosszasan keresi, megfélekedzik minden veszedelemtől, ha megtalálja rágóival és tapogatóival megragadja s biztos helyre czipeli, hol ismét fonóihoz erősíti. Különösen ifjú nemzedéke a legszorgalmasabb leghajózók köze tartozik. Ez a faj azonosnak vették a LINNÉ leírta «*Aranca saccata*» fajjal, mely jogosan eltöröltetett, mar azért is, mert a «saccata: zacskós», úgy a mint LINNÉ értette, az egész alrend valamennyi alakjára talál es számos tevedésnek lett kuforrása.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Szamosfalváról, Mező-Zalhról és számos más helyről, de kizárólagosan csak az aljából és az előhegységéből; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Bázsiásról, az Alsó Hámorból; a magy, nemz. muzeumban megvan: Nagyváradról, Tátrafüredről (Friwaldszky), Budapestről, Ungvárról.

SPEC. 2. FAL. LYCOSIA LIGNARIA. (CL.). TÖNK F. HOLZ WOLFS.

(lignum = fa; az erdőben való tartózkodásról.)

Syn. 1757 *Aranca lignarius* CLERCK «*Aran. Suec.*» p. 90.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 294.

♀ Fekete; végteste és lábai sok fehérrel tarkázva.

A fejmell durván szemésezett, közepén egy szakadozott fehér hosszcsikkal; a mellrész oldalai hasonló színű szegélylyel. Lábai feketék, barnás gyűrűzettel, a gyűrűzet osztása fehér szőröcskéekkel. A végtest fekete, csak néhol esetszerűen tömörülő fehér szőröcskéekkel mintegy pettyezetve.

A fejmell szivalakú, mellrésze keskenyedő, feje része észrevehetőleg felvetett, magas; oldalról tekintve a hátvonal kissé nyerges, hátul a nyelecskére lecsapott. A mellvért fekete, szőrös, a csipők egyszínűen barnássárgák. A rágók vörösbarnások, vegeik sötétebbek, szőrzetük fekete, fehérrel elegyes, gyér. Az állkapcsok szélesek, végök elkerekített, barnássárgák; az alajk sötétebb. A tapogató vörösbarna, barna gyűrűzettel, sok fehér szőrökkel, a czomb, térd és száríz felülete hosszú tüskékkel, a végiz hosszab a szárnál, de rövidebb mint a térd és szár együttveve. A lábak hosszúk, karesuk, a fekete szín az uralkodó, a barna szín gyűrűket alkot. A fegyverzet bő, de nem erős. Az első lábpár szárán, alul, egy pár rövid és négy pár hosszú, karesu tüske; másodvégizen egy pár rövid, két pár hosszú tüske. Valamennyi czomb felületen három hosszú tüske. A harmadik és negyedik lábpár szára és másodvégize felül is tüskes, terde csücsán tüske áll.

A végtest tojásdad, hasfele szürkés, felülete fekete feheren habos.

Az alsó szemsor négy szeme apró; egyenlő, egyenes sorban; középsői kevéssel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől a közel két szemátmérőnyire a homlok szélétől. A középső sor két szeme nagy, bőven szemátmérőnyire egymástól s bőven fél átmérőnyire az alsó sor szélsőitől. A hátsó sor két szeme kevéssel kisebb a középsorenél, s kétszerénél is nagyobb távolságra áll egymástól, mint a középsortól. A középsor két szeme között egy serteüstök.

A zár egy terjedelmes, szivalakú, vörössárgás térese, a köridomot ismétlő alakú kivájjással, e kivájas alján, tehát a legzöres felől, egy szivalakú, sima betettel.

Mertekek, ♂: Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·5	»
I lábpár	13	»
II »	12·5	»
III »	12	»
IV »	15	»

A peteburok laposan lencsealakú, zöldeskék (borszeszben szennyessárgásbarna), 6 $\frac{m}{m}$ átmérőjű. ♂ Elöttem ismeretlen.

Igen gyors futású állat, melyet eddig csak az Alsó Hámor (Borsod) fenyő ertések vágásos helyeiről (Jávorkút, Feketesár) néhány példány után ismerek. E faj megkülönböztető jellegei között az első lábpár szárának négy pár hosszú tüskéje az első helyen áll, s e jegy alapján, melyhez még a végtest fehér fekete színe, sőt a peteburoké is hozzá járul: ide sorozom azt a Lycosát is, a melyet a Kárpátokon még a Kriván legcsücsán is feltaláltam; de csak harmadvedlésű példányok után említhetem meg, melyek bozontosabb szőrözettel mellett majdnem egyszínűen barnás-fekete lábak által tűnnek ki; burokezípelő nőstényeket számosat láttam; de elfogásuk nem sikerült, mert villángyorsan menekültek a roppant sziklatömbök közé, melyeket emberi erő megmozdítani képtelen.

SPEC. 3. FAJ. LYCOSA LUGUBRIS. (WALCK.). GYÁSZOS F. TRAUER W.

(lugubris = gyászos; itt a színről.)

Syn. 1802. *Aranea lugubris* WALKENAEF «Faun. Paris» II. p. 239.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 276.

♀ Sárgásszürke. A fej mell közepén egy határozatlan, világosodó hosszúságú. Lábai sárgásszürkek (borszeszben vöröslők), leginkább csak a ezombokon előtüenedező, elmosódó barnás foltokkal.

A fej mell hossz-szivalakú, fejéresze elől egyenesen elmetszett, prizmaszerű, a szemtér fekete, a középső szemsor szemei között egy gyér szőrecset; a szőrözettel megfokvó, sárgás, a mellrész közepén es szélein világosodó. Előlről tekintve, az arc magas, majdnem négyszögletes; oldalról tekintve, a hátvonal vízszintes, hátul lankásan a nyelecskére lecsapott. A mellvert barna, sárgás szőrözettel. A rágók vörössárgák, egyszínűek gyéren álló, hosszú, sárgás szőrözettel, az első lábpár elsővégzénél valamivel rövidebbek, ezombjánál alig vékonyabbak. Az állkapcsok szelesek, vörössárgások, elől elkerekítettek; az alajk sötétebb, csucos, az állkapcsok felhosszát felülmúlja. A tapogató karesú, sárgás; ezombja es szára némi homályos gyűrűzettel; izei, felül, hosszú tüskékkel; végize oly hosszú vagy alig rövidebb mint a terd es szár együttvéve.

A lábak karesú, finom hosszú fegyverzettel.

Az első lábpár szárán, alul, a végén, egy pár rövid, e mögött három pár hosszú finom tüske, a másodvégizen egy pár rövid, két pár hosszú tüske. A harmadik es negyedik lábpár szára es másodvégize felül is tüskés. Az első es második lábpár terde csücsán egy tapintószőr, a harmadik es negyedik páren egy nyulánk tüske.

A végtest (terhesen) hossztojasdad,

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, egyenlők, egyforma távolságra egymás között, a homlok sáétól egy szemátmérőnél távolabbra állanak, a sor a közép sornál rövidebb. A középsor két szeme nagybőven szemátmérőnyire egymástól, felátmérőnyire az alsó sor szélsőitől; a hátsó sor két szeme alig vagy nem kisebb a középsőnél s körülbelül másfelszer távolabbra áll egymástól mint a középsor szemeitől, a melyekkel egy előre felé szűkülő trapezét alkot.

A zár egy hosszúkás térese, hosszúkás kivájasában egy középlemezzel, mely a legzörés felé egy harant lemezbe ütközik, a melylyel egy igen jól kivehető $\perp$ szerű alakot kepez.

Mertekek: ♀ Törzs (terhesen)	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3 „
I lábpár	8 „
II „	8 „
III „	8 „
IV „	12.5 „

Peteburka lencsealakú, szürkés, 4 $\frac{m}{m}$ átmérőjű.

♂ Kicsiny, karsú; színezete a nőstényétől elütő. Fekete; a fej mell közepén egy, a hátsó szemsor szelességének megfelelő, az egész előtesten végig vonuló fehér csík, mely a végtestre átmenve, azon is végig tart; a végtest oldalai szürkésbe átmenők. A lábak czombjai barna vagy barnás-fekete tökkel s csak végök felé világosodnak; a többi iz vöröses- vagy szálnasárga, a végek rendkívül finomak. A tapogató barnafekete, a pikkely domborodása vöröses vagy csontsárga. A szár a térdnél sokkal hosszabb, vaskos, bozontosan szőrös; a pikkely csúcsos, felületén módosan, csúcsa alatt bozontosan szőrös, nemzőszerve, oldalról tekintve, egy előre irányzott, kissé lehajló, karsú tüskét visel.

Mertekek: ♂ Törzs	4.7 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.2 „
I lábpár	9.5 „
IV lábpár	11.5 „

Tavaszi alak, mely különösen a vigályos erdők, bokros helyek talaját, a gyalogutakat, de a mezőt is kedveli, rendszeren roppant mennyiségben fordul elő s tetemesen hozzájárul annak a selymes fenynek a letesítéséhez, a mely a tisztások fűvét borítja. A hím roppant gyors futó, néha ugrálva menekül.

Ismerem, erdelyi részekből: Kolozsvárról és Mező-Záhról; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból és Orsováról. Hegyi alaknak eddig nem tapasztaltam.

SPEC. 4. FAJ. LYCOSA MONTICOLA. (CL.). HEGYI F. BERG W.

(monticola = hegyen lakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1757. *Araneus monticolus* CLERCK «*Arad. Suec.*» p. 91.

Vide: THORELL «*Remarks*» pag. 285.

♀ A *Lycosa lugubris* rokon alakja, ettől leginkább nemzőszerve által megkülömböztetve.

A fej mell barnás, közepén egy keskeny világos csikkal, szélein hasonló szegelylyel; a közepesik a végtest elején is folytatódik, melynek általános színezete barnás, szürkés sok fehérrel elegyes, megfekvő szőrözettű; a has szennyesfehér. A lábak agyagsárgások, sok barna folttal.

A fej mell hosszúkás-szivalakú, magas; a fej, előlről tekintve, majdnem négyszögletes, alig pofásodó, alsó feleben sárgás arcot mutat, a középszemsor két szeme között tetemes üstök látható.

A mellvert barna, világos szőrözettel. A rágók töve agyagsárga, végök elmosódva barnuló; szőrözöttük, gyéren állva, sárgás, barnással elegyes; hosszúságuk megfelel az első lábpár végizének, e láb czombjánál alig vékonyabbak. Az állkapcsok vörössárgák, szélesek, elkerékítettek, az alajk csúcsos, és sötétebb.

A tapogató vörössárga, keves barna folttal, felülete keves tüskevel; végze valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak karesűk, finom végűek; az első pár szárán, alul a végén egy pár rövidebb, e mögött két pár hosszú tüske; másodvégizén hasonlóképen. A fegyverzet egyebekben a *L. lugubrise*-vel talál.

A végtest hossztojásdad.

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, a középsők alig észrevehetőleg nagyobbak s oly távolságra a homlok szélétől, mely másfel átmérőjüknek megfelel. A középső sor két szeme meglehetősen nagy s másfel átmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme kisebb a közép sorénál, az alsó sorénál ellenben nagyobb s körülbelül másfélszer annyira egymástól mint a közép sor szemeitől.

A zár egy vörössárga, szélességénél hosszabb, a légzőrés fele kissé táguló, ott elmetszett lemez, alig észrevehető behorpadással; elmetszett végén a sarkok mintegy becsipettek.

Mértékek: ♀ Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3	»
I lábpár	7.5	»
II »	7.5	»
III »	7.8	»
IV »	12	»

♂ Kisebb, karesűbb, színezete a nőstényétől elütő. Elő- és végteste fekete; az előtest közepén egy végig vonuló, keskeny, fehéres hosszcsík, mely a végtest elején is követhető. A lábak czombjai füstbarnák, a két első pár többi ize szennyes sárga, a két hátsó páré barnássárga.

A has szürkülő. A tapogató barnássárgás, szára és pikkelye feketés. A szár nem hosszabb a térdnél, tetemesen vastagodó, szőrös; a pikkely csúcsos, csúcsa alatt módosan szőrös; nemzőszerve, belső oldalról tekintve, egy igen megfekvő, feketebarna, oldalt és kifelé irányozott, lapos és tompa lemezt visel.

Mertekek: ♂ Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.5	»
I lábpár	8	»
IV »	10	»

Ámbár a sikon is előfordul, mégis inkább hegyi alak, mely a havasokon a törpefenyő tenyeszőven túl is előfordul s a *L. lugubris*-nél gyerebben található.

Ismerem Doroszlóról, Mehádiáról (Damoclet esucs), Tokajból (Kopasz), az Alsó-Hámorból (Hollós), a Krivánról (a csúcs alatt), Lykauról (Liptó).

SPEC. 5. FAJ. LYCOSA PROFUGA. N. SP. BOLYGÓ F. IRRENDE W.

(profuga = számkivetett; futó; az életmódról.)

(VIII. tábla 181, *a* szemesoport, *b* a ♂ tapogatója, *c* mérték.)

♂ Elötteste fekete, fehéres szőröcskékkel; végteste porszerű szőrözettel fedett; a két első lábpár czombja, tövétől számítva, felig fekete, a többi iz élenken, világosan barnássárga, a két hátsó lábpár egészen barnássárga. A lábak karesűk, hosszúk.

A fejrész prismaticus, a mellrész tágult. A mellvert barnásfekete, szőrös; a két hátsó lábpár csipője barnássárga, a két első páre fekete, barnássárgával (jelesen a második páré) elegyes. A rágók feketék, legcsúcsoson kis mértékben barnássárgák; az állkapcsok barnássárgák. Az első lábpár szárán negy, másodvégizén három pár hosszú, karesű tüske, — a második lábpáren hasonlóképen. A végtest keskenyedő, kicsiny.

A homlok vörhenyes, alsó szemsora a másodiknál rövidebb, szemei igen aprók, egyenlők; a második sor két szeme nagy, valammivel többre mint szemátmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme valamivel távolabbra egymástól mint a második sortól.

A tapogató fekete, száríze a térdnél valamivel hosszabb és tetemesen vastagodott; szőrözete hosszú, felálló; pikkelye lehajló, esücsosan kanálalakú; nemzőszerve, oldalról tekintve, feketebarna s egy nyereg-szerű, melyen benyomott gyűjtőt mutat, melynek hátulso fele majdnem esücsszerűen kiálló.

Mértékek: ♂	Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2.5	"
	I lábpár	7	"
	II "	6.5	"
	III "	5.5	"
	IV "	8.8	"

♀ Ismeretlen.

E rendkívül sebesen futó és futás közben ügyesen ugráló, esimos kis fajnak egyetlen himjét Tokaj és Rakamaz között egy legelő silány talaján fogtam, Jumiuban ivarérett. Dr. THORELL e fajt nem ismeri.

SPEC. 6. FAJ. LYCOSA PROXIMA. C. K. ROKON F. VERWANDTE W.

(proxima = legközelebbi, mint fajrokona a *L. monticola*nak.)

Squ. 1848. *Lycosa proxima* C. KOCH «Die Arachniden» XV, p. 53.

Vide: THORELL «Remarks» p. 287, 288. (in §. *Lyc. monticola*.)

♀ A fejmell barnás, közepén egy keskeny, világosodó vöröses hosszcsikkal, mely a hátrés táján alig tágul s a szemterese hátsó határáig ér, a mellrész szeleim egy hasonló szegély, mely hátul leginkább látható. A középsík elmosódva bár, de megis a végtest elején is észlelhető. A végtest szürkés és különösen sok vörössárga szőrökkel elegyes színű. Lábai vöröses barnasárgák sűrű füstbarna gyűrűzettel. A fejmell hosszúkás szivalakú, a fej kis mértékben felvetett. A mellvért barna; finom, megfekvő szürke- és felálló barna szőrözettel. A rágók csak füstössárgák, tövük fele világosodok, gyéren szőrösek. A tapogatók barnássárgák, vörösesbarna gyűrűzettel, a czomb, térd és száríz felülete módosan tüskés, végíze rövidebb mint a térd és szár együttvéve. Az első lábpár szárán, alul, az elején egy pár rövidebb, e mögött egy pár hosszabb, már az oldalak felé elhelyezett, e mögött két pár hosszú tüske.

Az alsó szemsor egyenes, távolabbra a homlok szélétől mint a középsortól, szemei egyenlők. A középsor két szeme nagy, másfél átmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőknél kevéssel kisebb s valamivel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár a *L. monticola*tól egészen elüt; elől résszerűen hasított, a hasítékból kilátszik a lemez, a légzőrés felé e hasíték kissé tágított s itt a lemez két ágra oszolva két bemélyedést kerít be (A).

Mértékek: ♂	Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3	"
	I lábpár	7.4	"
	IV "	10.5	"

♂ Kisebb, karesu, színezete a nőstényetől elütő. Fejmelle fekete, közepén egy vörösesen áttetsző keskeny hosszcsikkal. Végteste fekete, kevés vöröses szőrökkel. Az első lábpár czombja és térdje végig fekete, a többi lábpár czombja a vége fele sárgás, barnán gyűrűzött és foltozott.

A tapogató *karesú*, egészen barnafekete, száríze alig hosszabb a térdnél, kevésé vastagodott; különösen alul szőrös; a pikkely esücsos, a esücs alatt módosan szőrös; *nemzörösén semmi tüske*, gyűjtője csak behorpasztott, a horpadásban — a külső oldalról kissé hátulról tekintve, két igen apró, tompa fogacs látható.

Mértékek: ♀	Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2.5	"
	I lábpár	6.5	"
	IV "	8.5	"

Mint igen koratavaszi alakot eddig egyedül csak Doroszlóról ismerem, hol a nádasok melletti füves helyen futkároz.

THORELL tr. kritikai jegyzete (lásd a «Remarks on Syn. i. h.» oly ♀-re van alapítva, a melyet Dr. KOCH LAJOS-tól ez pedig Róma környékéről kapott. Az itt leírt himet biztosnak tartom. Ugy látszik, hogy e faj deli elterjedéssel bír.

SPEC. 7. FAJ. LYCOSA PRATIVAGA. L. K. RÉTJÁRÓ F. WIESEN W.

(pratum = rét, vage = koberolva, a tartózkodásról.)

Syn. 1870. *Lycosa prativaga* L. KOCH «Beitr. z. K. d. Spinn. Faun. Galiz.» pag. 43.

Vide: THORELL «Remarks» p. 304, 306 (in § L. amentata et pullata.)

♀ A fejmell barnás, közepén egy rövidke, jelentektelen, világosodó közepesikkal; a mellresz, széleim, alig feltűnő világosodó szegélylyel. A végtest elején egy rövidke, világosodó, nem feltűnő csik; a szőrözet szürke-barnás, elegeyes, a végtest vége és oldalai felé fehéressel kevert. A lábak szennyes barnássárgák, nem kivívóan, de igen sűrűn barnán gyűrűzöttek.

A fejmell hosszúkás-szivalakú, magas; a fejresz kissé felvetett, keskeny, sok serteszerű szőrrel. A mellvert barna; megfekvő, rövid, fehéres és felálló, hosszabb barna szőrökkel. A rágók barnás vörösek, gyér szőrözettel; oldalról tekintve, tetemesen az állkapesokra csapottak, oly hosszúk, mint az első lábpár elsővégíze s e pár czombjánál alig vékonyabbak. Az állkapesok szélesek, elkerekítettek, barnássárgák; az alajk közel háromszögletes, csücsös, az állkapesok felehosszát meghaladja. A tapogató vöröses barnasárga, czombja sötétebb, térdize csücsös s a szár felületén egy-egy túske, végíze kevéssel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak karesük; az első pár szárán, alul és elején egy pár rövid — e mögött két pár hosszú túske, másodvégízen hasonlóképen; valamennyi lábezomb felületén két-két hosszú túske.

A végtest tojásdad, hasfele sok szennyesfehér szőrrel.

Az alsó szemsor egyenes, négy szeme apró, a középső kettő láthatólag távolabbra egymástól mint a szélsőtől, a homlok szélétől oly távolságra, mely egy szemátmérőnél valamivel nagyobb. A középsor két szeme nagy, bőven szemátmérőnyire egymástól, annyira az alsó sortól, mint ez a homlok szélétől. A hátsó sor két szeme a középsőknél valamivel kisebb s kevéssel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár magasságánál szélesebb: a nyelecske felé $\sim$ szerű kettős ívet képez, mely alatt, az ívek összetalálkozási pontján, egy, a légzőres felé irányozott, kisse hasított borda látható, e bordától két oldalt, tehát az ívek alatt, két terjedelmes kivájas szemlélhető.

Mertekek: ♀ Torzs	6	m_m ebből
fejmell	2.7	»
I lábpár	8	»
IV »	11.5	»

A peteburok vastag-lenesealakú 3:8 m_m , átmerőjű.

♂ Alig kisebb; a nősténynyel azonos színezetű. Tapogatója barnás, pikkelye feketés; szárize a térdiznél valamivel hosszabb, vaskos, bőven szőrös; a pikkely csücsös, a csücs egy kis, a szőrözetbe rejtett horogba végződik; nemzőszerve egy sárgászöröses, hosszú, előre és kifelé irányozott igen megfekvő s egyenletes vastagságú lemezt visel, mely a tapogató külső oldaláról tekintve legjobban látható.

Mertekek, ♂: Torzs	5.7	m_m ebből
fejmell	2.4	»
I lábpár	8	»
IV »	10.5	»

Mint igen koratavaszi alakot Apatinból, mint nyári alakot Tokajból ismerem.

SPEC. S. FAJ. LYCOSA ANULATA. THOR. GYŰRŰSLÁBÚ F. EINGELBEINIGE W.

(anulus = gyűrűske; a lábak diszéről.)

Syn. 1871. *Lycosa anulata* THORELL «Remarks» p. 299.

♀ Előteste sötét olajbarna, három világosodó, elmosott hosszszikkal, melyek közül a középső meg legjobban kifejezett, a nyelecske felé csúcsosodik, a szemek felé keresztszerűen tágul, de e tágulás a szemter hátsó szelen elenyeszik; a szemter sötét; végteste sötétbarnás, olajzöldes szőrözettel, elején egy világosodó orsófolttal, e mögött igen határozatlan, világosodó foltokkal; lábai olajsárgák sötétebb gyűrűzettel és foltokkal elég sűrűn megrakva. Valamennyi rajz a borszeszben elesedik; száraz állapotban a fakó szőrözet által elborítottatik.

A fej mell jól fejlett; mellrésze kissé tágult, a fej rész prismaticus. A mellvért barna, fehéres szőrözettel. A rágók, állkapcsok és az alajk szemyes agyagsárgák, a rágók tövük felé kissé barnultak. A tapogató a lábakehez hasonló színű, gyűrűzött; térdén, szárán és czombján néhány fekete, karesú tüskével, végéig rövidebb mint a térd és szár együtt véve. A lábak karesú, finom végekkel, erős, hosszú fegyverzettel; gyűrűzet szerint: a czombon 4, a térdén 1, a száron 3 gyűrű jól megkülönböztethető.

Az első lábpár szárán, alul, három hosszú és ugyanitt, de lefelől, egy rövid tüsképpárral; másodvégizen alul, három hosszú tüsképpárral; a harmadik és negyedik lábpár térdén, felül, a legesúcsán egy hosszú tüske; valamennyi pár czombján, felül, szárán és másodvégizén, alul, sok, hosszú és megfekvő tüske. A végtest tojásdad, elég domboru.

Az alsó szemsor negy szeme apró, egyenlő távolságra egymástól s távolabbra a homlok szelétől mint a második sortól; a második sor két szeme nagy, egy szemtérőnél nagyobb távolságra egymástól; a harmadik sor két szeme, a második sorénál kevesse kisebb és sokkal távolabbra egymástól mint a második sortól.

A zár egy elenken sárgászörös, világos, fenyves terese, mely szélessegenél hosszabb, a nyelecske felé kikerekített, a legzőres felé nyelvszerűen kinyúló s ismét kitágulva, elkerekített.

Mertekek: ♀ Törzs	6·8	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	2·6	»	
I lábpár	8·5	»	
II »	7·0	»	
III »	7·2	»	
IV »	10·0	»	

♂ Kisebb, karesubb, egészben sötétebb; a lábak gyűrűzete csak a czombokon kifejezett, különösen a fehéren sötét. A tapogató czombja és térdje világos, bunkója a szárral együtt sötétfekete; a szár vastagodott, tömötten álló, durva, fekete szőrözettel; pikkelye csúcsosan kanálalakú, kurtán szőrös, esücsa alatt egy gyer ecsettel; nemzőszerve egy sötét színű, egyszerű, csak kevesse domborodó gyűjtőből áll, melyen csak egy apró, jelentektelen dudorocska látható.

Mertekek: ♂ Törzs	5	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	3	»	
I lábpár	7·8	»	
II »	7·4	»	
III »	7·4	»	
IV »	10·2	»	

E jeles fajt, melyet THORELL tanár francia és olasz példányokra alapított, mely tehát deli jellegnek látszik lenni, eddig csupán csak Doroszlón, a moesarak szelein, meg pedig mint kora tavaszi alakot észleltem.

SPEC. 9. FAJ. LYCOSA POECILA. N. SP. TARKA F. BUNTE W.

(παιζίλος = tarka; a színezetről.)

(VIII. tábla 178, *a* szemecsoport, *b* törzs, *c* a ♀ zárja, *d* mérték.)

♀ Elötteste barna; szemtereseje fekete; szélei széles, sárga szegelylyel, mely a homlokon egyesül, a nyelecske felett ellenben megszakad; a nyelecskétől egy sárga középsík indul, mely a szemterese közelében elenyészik. Lábai karesűk, vörössárgák, a negyedik pár igen hosszú; valamennyi íze sűrűn rakott, egyenetlen szélű, barna gyűrűfoltokkal ékesítve. Végteste olajbarna, elején sárgás lándzsafolttal, hasa szenyyes sárgás.

A fejmell hosszúkás, közel prismaticus. A rágók vöröses sárgák, oldalról tekintve, végökkel az állkapocsokra csapottak. A mellvért kerekded, sárga, sűrűn szőrös. A tapogató sárgás, keves igen enyésző folttal, módosan szőrös, minden ízén néhány sertetüske, végíze oly hosszú, mint térdé és szára együttvéve. A lábak karesűk, igen finom vegekbe kifutók; az első pár szárán, alul, a legvégén egy párrövid — a közepén és töve felé egy-egy pár igen hosszú tüske, — másodvégizén hasonlóképen; a második lábpáron hasonlóképen, s azonkívül a szár belső oldalán is egy tüske; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizén alul és oldalt több tüske.

A végtest hosszúkörded, aránylag kicsiny.

Az alsó szemsor egyenes, a másodiknál valamivel rövidebb, középsői valamivel nagyobbak, távol-sága a homlok szélétől annyi, a mennyi a második sortól; a második sor két szeme nagy, másfél átmerőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme a második sorénál kisebb, sokkal távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár egy igen terjedelmes, aránytalan nagy, barnászörös, szélesen nyelvvalaku lemez, melynek legzörés felőli sarkain egy-egy barna, gombostüfejszerű dudor látható.

Mértékek: ♀ Törzs	6	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·1	»
I lábpár	9	»
II »	8·3	»
III »	8	»
IV »	13	»

♂. Ismeretlen.

E csinos kis pók leginkább reteken fordul meg es sebes, ügyes futása által tűnik ki; a kisse nyirkos talajt különösen kedveli. Több helyről ismerem, u. m.: erdelyi részekből Szász-Vesszősről és a Körös-szorosból (Feketető körül); magyar részekből: Apatinból, Lucsivnárol (Kárpátalja); Moesary Sándor S.-A.-Ujhely körül gyűjte. (Múz. gy.)

SPEC. 10. FAJ. LYCOSA FARINOSA. N. SP. LISZTES F. BESTÁUBTE W.

(farinosa = lisztes; a színezetről.)

(VIII. tábla 179, *a* szemecsoport, *b* a ♀ zárja, *c* a ♂ tapogatója, *d* ugyanannak nemzőszerve nagyítva, *e* mértékek.)

♀ Elötteste barna, feheres szőrözettel, mely a szemterest is elborítja; végteste barna, szennyyes-feher szőrözettel, mely a végtest vége felé néhány elmosódó $\wedge$ szerű ágrajzot alkot; hasa barna, szennyyes-feher szőrözettel. Lábai vörösesbarnák, szennyyesfeheres szőrözettel borítottak, vaskosak, elmosódva foltosak.

A fejmell kevéssé prismaticus, elől elkerekített; pofái kissé kidagadók. A mellvért szélesen szív-alakú, vörösesbarna, fényes, keves szőrözettel. A rágók töve szennyyes-sárgás-fehéres, a vége barnuló. A tapogató sok sárgás szőrrel és elfolyó barna foltozattal; végíze valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

Az első lábpár száran, alul, három tüsképar, másodvegizen, alul, három tüsképar; a második lábpáron hasonlóképen.

A végtest hosszkörded, elege magas.

Az alsó szemsor oly hosszú, mint a második, kevéssel távolabbra a homlok szelétől mint a második sortól, szemei egyenlők; a második sor két szeme nagy, bőven egy szemátmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme valamivel kisebb, távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár egy széles $\perp$ szerű osztólemezzel, melynek könyökében egy-egy barnás dudor látható; a lemeznek a nyelecske felé álló vége dudorszerű. Az egész zár vörösesbarnás.

Mértékek: ♀ Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4·3	»
I lábpár	9	»
II »	8·6	»
III »	8	»
IV »	11	»

♂ Alig kisebb; hosszabb, erős lábakkal. Az előtest szőrözete egy szemterese szélességű szemnyes-fehéres közepesikká alakul, mely finom, barnás hátárokkal szegélyezett; a végtest felületén végig egy hasonló csík, inkább szalag, mintegy folytatása az előbbinek; a szőrözetben sok a fakó színű is, mi földszürkévé teszi az alapszínezetet. A tapogató sötét; terde a szárnál valamivel hosszabb; pikkelye kanálalakú; nemzőszerve, oldalról tekintve egy egyszerű gyűjtőt mutat, alulról tekintve e gyűjtő egy résüntős, széles esavardást mutat, a gyűjtő oldalán, a pikkely külső szelének közvetlen közelében egy kissé horgos, éles, kis körmöske látható.

Mértékek: ♀ Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4·4	»
I lábpár	10·3	»
II »	9·9	»
III »	9·5	»
IV »	12	»

E fajnak egyetlen párja, mint kora tavaszi alak (márczius) Doroszló mellett a Mosztonga moesáros szelén találtatott. Dr. THORELL nem ismerte. Megjegyzésem az, hogy a pófak alkotásánál fogva e faj nem szerint legalább is közeli rokonságot mutat a Tarentula-nemhez.

SPEC. 11. FAJ. LYCOSA FESTINANS N. SP. GYORS F. BASCHER W.

(festinans = siető; a mozgásról.)

(VIII. tábla, 180. a szemesoport, b a ♀ zárja, c mérték.)

♀ Előteste barna, a hátres körül világosodó; lábai karesúk, hosszúk, vörösbarnások, számos sötét gyűrűsfolttal; végteste barna, elején egy rövidke lándzsafolttal.

Fejmellének fejezese prismaticus, a mellrész szelesedő; a szemterese sötét, pófái kissé világosodók. A mellvért szélesen szivalaku, sötét vörösbarna, kevés fehéres szőrözettel. A rágók töve elmosódva barnás-sárga, vége sötétedő. A tapogató barnássárga, sok barnás, gyűrűsfolttal, eléggé szőrös, a szőrözet között kevés serte, végíze oly hosszú, mint a terde és szár együttvéve. Az első lábpár száran, alul, három pár — oldalt két tüske, másodvegizen, alul, szintén három pár tüske; a második lábpáron hasonlóképen, — az ízek végén álló tüskék rovidek, a többiek karesúk, hosszúk. A végtest szélesen körded, aránylag kicsiny.

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, a sor rövidebb a második sornál s annyira áll a homlok szelétől, a mennyire a második sortól; a második sor két szeme nagy, földre mint szemátmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme a második sorénál valamivel kisebb és sokkal távolabbra áll egymástól, mint a második sortól.

A zár egy barnászörös, fenyő, meglehetősen széles osztólemezből áll, mely felső végén elkerekített s oldalt egy-egy tágulást mutat, alsó végén kissé $\perp$ szerű alkatu, a könyökökben egy-egy kis dudorral.

Mértekek: ♀ Törzs	5·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·6 »
I lábpár	7·8 »
II »	7·3 »
III »	7 »
IV »	11·4 »

A peteburok barnás, lencsealaku, $4 \frac{m}{m}$ átmérőjű.

♂ Ismeretlen.

E fajnak egyetlen példányát, mint igen kora tavaszi alakot Doroszlón, moesáros helyen találtam. Dr. THORELL e fajt nem ismeré.

SPEC. 12. FAJ. LYCOSA EXORNATA. N. SP. DISZES FARKASPÓK. ZIERLICHE W.

(exornata = feldiszitett; a végtest világos diszéről.)

(VIII. tábla, 182, a szemesoport, b törzs, c előláb, d mérték.)

♀ (junior). A fej mell sárgásfehéres szőrözettel, mely egy széles középsikot és meglehetősen széles szegélyt alkot; végteste feketésbarna, felületén végig egy szembetünő, elől ágas, hátul fűrészfogas rajzzal, melynek szőre sárgás és a mely a borszeszben is élénk marad: hasa szennyessárga; a lábak ezomb, térd és szárize sötét, a ezomb kevésse foltos, az első páré egy világosodó hosszcsikkal, — a végizék fakók.

A fej mell fejeresze prismaticus, mellrésze módosan tágult. A mellvert barnásfekete, fényes, kevés szőrözettel. A rágók barnásfeketék, tövük körül fakó szőrözettel. A tapogató vörhenyes, ezombja sötétben foltos, végize valamivel rövidebb mint térdé és szára együttvéve. Az első lábpár szárán és másodvégizén, alul, három-három pár tüske. A végtest hossztojasdad, a végén kissé csücsosodó.

Az alsó szemsor láthatólag behajló, középsői valamivel nagyobbak; a második sor két szeme nagy, körülbelül szemátmérőnyire (inkább földre) egymástól; a harmadik sor két szeme valamivel kisebb s távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár szerkezete harmadvedlésű példányainon nincsen kifejlődve.

Mértekek: ♀ Törzs	6·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3 »
I Lábpár	6 »
II »	5·8 »
III »	5·5 »
IV »	9·5 »

♂ junior. Élénkebb rajzokkal. Tapogatója élénken sárgavörös, nemi barna folttal; nemzőszerve (harmadvedlésű) vaskos; szerkezete ismeretlen.

E szép fajt, mely élénk rajzait bizonyosan a negyedik vedlés után is megtartja, s ennek következtében könnyen fölismerhetővé válik, a kifejlődés mondott fokán leírni jónak láttam. A rajzokon kívül az alsó szemsor behajlása is jellemzi. Dr. THORELL e fajt nem ismeri. Gyűjtötte Pével János juliushan a Rakoson. (Múz. gy.)

GEN. 3. NEM. TARENTULA. SUND.

(Tarentum olasz város, melynek környékéről a mesés tulajdonságokkal felruházott pókok ismeretesek lettek; lásd általános rész, 16. l. Aldrovandi.)

Syn. 1833. SUNDEWALL «*Conspectus Arachn.*» p. 24. (ad partem.)

Vide: THORELL «*On europ. Spiders*» p. 191.

A felső fonópár az alsónál nem vagy alig hosszabb.

Az alsó szemsor a középsőnél kevésbé vagy alig rövidebb; a szemek tere oly hosszú, a milyen széles; az arez elég magas, a rágók töve felett pofás, domborodó oldalakkal; a lábvégek csak kevésbé vékonyodók.

Bujkáló alakok. A nőstények majdnem gömbölyű, nagy peteburkokat készítenek, s ezeket legtöbbszörre kivájt üregekben őrzik; némely alakok barangolók s nőstényeik csak a peték lerakása idején gondoskodnak üregekről.

A *Tarentula radiata* bordáskörmei erősek, íves hajlásúak, kevés, erős, nem éppen hosszú bordával felszereltek, lásd: II. köt. VI. t. 134. e.

SPEC. I. FAJ. TARENTULA RADIATA. (LATR.) SUGARAS TARENTULA. STRAHLIGE T.

(radius, radiata — csillagosan oszló sugár; rajz az előttesten.)

Syn. 1817. *Lycosa radiata* LATRAILLE «*Nouv. Dict. d'Hist. Nat.*» II, éd. XXVIII. p. 292.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 313, 314.

1875. Idem. «*Deser. of several Europ. and North African Sp.*» p. 158.

♀ Előteste sárgásbarna; világosabb, széles közép- és hasonló oldalcsikkal, az előbbi a nyelecskétől a szemtéréséig tart, az utóbbiak a homlokon egyesülnek. A középsikban fekvő hátrés táján, minden oldalon négy-négy, küllőszerűen elrendezett csik indul az oldalcsikkok felé, s minden küllő — a két első leginkább — hátul feketésen szegélyezett. A végtest fakó, a nyelecske felett két feketés folttal; hasán, a légzőréstől a fonókig terjedve, egy terjedelmes, háromszögletes, elmosódó szélű fekete folt, mely csucsával a fonók fele áll, s azokat megközelíti.

A lábak barnássárgák, alfelőkön, az izek végén, homályos foltokkal, — a negyedik pár szára tövén és végén széles fekete gyűrűs folttal, mely az iz felületén nem ér össze; a csipők alfele bársonyfekete szőrözettel, különben sötét vörösbarna.

A fejmell hosszukás szivalakú, jól domborodott, hátvonala, oldalról tekintve, vízszintes, a szemek táján alig, a hátrésen túl tetemesen lekonyuló; a megfekvő, rövid, meglehetősen tömött szőrözettel között es leginkább a szemtérésen, néhány felálló, hosszú, barna szőr. A mellvért szivalakú, fénytelen; bársonyfekete, felálló, serteszerű, fekete szőrökkel. A rágók az első lábpar czombjánál nem vékonyabbak, ugyan e lábpar elsődvégénél sokkal hosszabbak, másodvégénél alig rövidebbek; tövük élénk sárga szőrözettel borított, végük feketés, szőrös, az erős csipőköröm hegye felé biborosán áttetsző. Az állkapcsok vörösbarnák szélesek, befelé résüntösen elvágottak, kifelé elkerekítettek, az alajk hasonló színű, széles, elől egyenesen elnestszett, az állkapcsok fele hosszánál alig rövidebb. A tapogató sok sárga szőrrel, végíze barnuló; czombja felületének elején három rövid tüske haránt sorban, közepe táján egy nagy tüske.

A lábak barnasárgák, alól sötétben foltosak (lásd felül); valamennyi végizen erős, tömött talpkéfe (pálczaszerű szőrökből), mely a két első páron a szárra is átnyulik. Az első lábpar száran, alól, három pár igen megfekvő erős tüske, a második páron hasonlóképen: a harmadik és negyedik lábpar szára köröskörül megfekvő tüskékkel fegyverezett. Valamennyi czomb felületén 5—7 kurta, megfekvő, rendetlen állású tüske.

A végtest hossztojásdad, fakó, a nyelecske felett két elmosódó folttal, e két folt irányában, hátrább két **J** szerű feketés foltocskával (peldányonmál); szőrözete kurta, finom, világos fakószínű, gyéren feketéssel elegyes.

Az alsó szemsor negy szeme egyenlő nagyságu, egyenlő távolságra egymástól, két középsője bőven szemátmérőnyire a homlok szelétől; a sor igen könnyeden behajló. A középső sor két szeme igen nagy, oly távolságra az alsó sortól, mint ez a homlok szelétől, egymástól pedig egy szemátmérőnél valamivel kevessebbre. A hátsó sor két szeme a középsőnél kisebb s közel másfélszer oly távolságra egymástól mint a középsortól.

A zár barnászörös, nem epen bemélyedő, szelességénél valamivel hosszabb, a nyeleske felé boltozatosan kikerékített térese, mely közbül, hosszában egy széles lemez által elválasztott; e választó lemez a légzőrés táján a zár alapját képező vastag, egyenetlen harántlemezbe $\perp$ szerűen beferrad.

Mértékek: ♀	Törzs	23 $\frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	8.7	»
	I lábpár	23.5	»
	II »	22.4	»
	III »	20.7	»
	IV »	29	»

(A IV lábpár szára és térdé együtt: 9.5 $\frac{m}{m}$.)

♂ Előttem ismeretlen.

E faj színezet szerint változó és példányom legközelebb áll a γ -jegyű változathoz, a melyet THORELL tr. id. helyen bőven leirt.

Déli jellegű faj, mely leginkább Olaszországból (Toscana), a Svajcz déli részeiből és Nizza környékéről ismeretes. Leírásom egy példányra alapított, a melyet Dr. Horváth Géza t. barátom 1873-ban Komjáti környékén az «Alsóhegy» déli lejtőjén egy kő alatt felfedezett; Schusztér Károly ur gyűjteményében egy példány a Budai várhegyről. Életmódját nem ismerem. A faj és lelhely egészen biztos.

SPEC. 2. FAL. TARENTULA INQUILINA. (CL.) BUVÓ T. AFTER T.

(inquilinus --- bérbenlakó, olyan is, ki nem született Rómában, tehát jöttment; a felfedezés körülményeire ezélezt)

Syn. 1857. *Araneus inquilinus* CLERCK «*Ar. Suec.*» p. 88.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 311, 312. (in § T. fabrilis).

♀ Elötteste kissé vöröslő barna; széles, világosabb középesikkal, mely a szemtérese felé mindinkább szélesedik s ezt végre körülfogja; a mellresz oldalain széles, de igen elmosódó szegély. A végtest barna, kissé vöröslő, a nyeleske felett két terjedelmes, tiszta fekete folt, e mögött, mintegy az első ingödörpárt jelezve, két apró, fekete pont; hasfele egész terjedelmében tiszta fekete. Lábai barnások, homályos sötét tarkítással, mely a czombok belső felén leginkább előtünik, a csipők vörösesbarnák.

A fej mell vastos, eléggé nyújtott és domboru, oly hosszú, mint a negyedik lábpár térdé és szára együttvéve; kurta, megfekvő szőrökkel, a szemek terén kevés felálló hosszabb szőrrel. A mellvert szivalaku, fényes fekete-barna gyér és felálló szőrökkel. A rágók vastosak, az első lábpár első végizénél kevésse hosszabbak, a másodvégizzel egyenlők, ugyane lábpár czombjánál vastagabbak, tövük körül kevés sárga szőrökkel, egyebkent barnafeketek. Az állkapesok sötét vörösbarnák, elől elkerékítettek; az alajk hasonló színű, majdnem négyszögletes, az állkapesok felehosszát eléri. A tapogató vörösbarna, czombján homályosan foltos, ennek felülete végén harántsorban álló három kis, e mögött egy nagyobb tüskevel, végíze alig rövidebb mint térdé és szára együttvéve. A lábak első végizei tömött talpkéfével, a két első páron a kefe a második végizre is átmegegy, de soha a szárára. Az első pár szárán, alul, három pár karesu, kissé elálló tüske, másodvégizén szintén három pár a kefeben látható. A harmadik és negyedik lábpár köröskörül hosszú, megfekvő tüskevel fegyverzett. Valamennyi czomb felületén több tüske, a legalsóbb hosszú, karesu, majdnem serteszerű.

1) Clerck «*Ar. Suec.*» pag. 88. « . . . reperiebatur sub margine reticul. ab araneo Labyrinthico » etc.

A végtest tojásdad, finom, vörslő es fenylő szőrrel barnásan elegyítve.

Az alsó szemsor negy apró szeme alig behajló sorban, föbbre, mint szemátmerőnyire egymástól s közelebb a középsorhoz mint a homlok szélehez. A középsor két szeme nagy, szemátmerőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőnél valamivel kisebb, kevéssel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár egy nem bemélyedő, sík, barna terece, melynek közepén egy kettős, vékony borda fut, melynek szárai a légzőrés szelén jobbra-balra szethajolnak (A).

Mertekek: ♀ Torzs (legnagyobb)	14	$\frac{m}{mm}$ ebből
fej mell	6	»
I labpar	15.5	»
II »	12.5	»
III »	13.2	»
IV labpar	19	»

(E példánynál egy helyre potolt III láb $9 \frac{m}{mm}$).

Más példány: I labpar	17.5	$\frac{m}{mm}$
II »	15.7	»
III »	15.2	»
IV »	21.7	»

Peteburka majdnem gömbölyű, szürke, $9 \frac{m}{mm}$ átmérőjű.

♂ Karesubb, kisebb. Előtesten az oldalszegely is clesrajzu, a végtest felülete elején $\wedge$ szerű feheres rajz. Labái nem foltosak. Az egész has fekete. A tapogató hosszú, száríze nem hosszabb a terdnel, nem vastagodott; a czomb, terd és szár egyszínűen világos vörösbarnak; a czomb felülete elején, harántsorban négy kurta tűske és még egy (? - példányom egyik tapogatóján 1, a másikon 2 tűske) karesu tűske; pikelye sötetbarna, bőven kurta-szőrés, csuesosan kanálalaku; nemzőszerve egy többszőrésen behorpasztott, sötetbarna gyűjtőből áll, a melyhez illeszkedve egy világosabb, resümtösen előre es befelé irányozott lemez látható; alulról és oldalt tekintve, a gyűjtő szelén még egy nehezen észrevehető, sötet, vaskos köröm is látható.

Mertekek: ♂ Torzs	11	$\frac{m}{mm}$ ebből
fej mell	6	»
I labpar	16.1	»
IV »	18.8	»

Ifjú korában a szinezet világosabb, a lábak gyűrűsen foltosak. Helyenkent leggyakoribb Tarentulaink közé tartozik, s úgy látszik, hogy az előhegységet es itt a meszes helyeket kedveli leginkább. Rendesen kövek alatt bujkál s gyakran laposan felfekvő kövek alá barlangot váj, a melyben a nőstény petezaeszkőjával tartózkodik. Verőfenyes napokon a peteburkot a nap sugarának is kiteszi.

Ismerem az Also-Hámorból, különösen a «Hollós» nevű feyves környekeről, hol mint nyári alak nem ritka. Egy ifju példány a magyar nemz. Muzeumban, gyűjtötte Pavel János Budán. Egy példány birtokomban Szász-Vesszősről Erdélyben (Kis-Küküllőmegye).

SPEC. 3. FAJ. TARENTULA SOLITARIA. N. SP. REMETE T. EINSIEDLER T.

(solitaria = magános, egyedülvaló; a tartózkodásról.)
(VIII-ik tábla, 183, a szemállítás, b a ♀ zárja, c mérték.)

♀ Földbarna. Előtesten egy a nyelecske felett keskenyen induló, a hatrés taján szelesedő, fakó közepesík, mely a szemteresen es a pofákon is elterjed; szélein széles, fakó szegely, mely belől felől tetemesen esipkezett szelű; a végtest sok vörhenyes szőrrel elegyítve, barna; hasa földszürke; labái sárgás földszürkek, a czombok felülete es oldala barnán, elmosódva fellőzött (a borszeszben barna foltos). A rágók töve sárgás földszürke, vege barnuló.

A fejmell vastkos, fejeresze szelesedett, elkerekített, tetemesen pofás. A mellvert szelesen szivalaku, barna, elég szőrös. A tapogató színe a lábakéval egyenlő, szőrözete gazdag, végíze oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak erősek, elég hosszúk, erős végekkel; az első pár szárán, alul, három gyenge tüsképár, másodvégizén, a talpkefebe rejtve két (?) tüsképár, mind a két iz külső oldalán is két-két tüske egymás mögött; a harmadik és negyedik pár szárán alul, és oldalt több tüske, felül egy tüske, a másodvégizeken köröskörül sok hosszú tüske. Az első és második pár mind a két végizén erős, tömött, fekete talpkefe-

A végtest elöl felemelt, keskenyedő, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor igen könnyedén behajló, középsői igen szembetünőleg nagyobbak; a második sor két szeme nagy, nem egészen szemátmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme kisebb s távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár sötétbarna, közel háromszögletes, talpával a légzőrés felé fordított, belseje $\wedge$ szerűen szétágazó lemezekből áll.

Mértékek: ♀ Torzs	13.8 $\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	7	»
I lábpár	17	»
II »	15.5	»
III »	14.9	»
IV »	19.5	»

(Torzhosszát terhes állapotban 17—19 $\frac{m}{m}$ -re tehetni.)

♂ Ismeretlen.

E tetemes nagysagu Tarentulát, mint őszi alakot (szeptember) Liptó megyében Lykaurin, az ottani varrom dombjának egy köve alatt találtam. Fogságban, legyekkel tartva, hamar kezessé lesz s a táplálékot a kézből is elfogadja. Predáját nagy szökéssel rohanja meg, azután kiszívja. Dr. THORELL e fajt nem ismerte.

SEEC. 4. FAJ. TARENTULA CRONEBERGII. THOR. CRONEBERG T. CRONEBERG T.

(Croneberg orosz természettudós tiszteletére.)

Syn. 1875. *Tarentula Cronebergii*, THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 65, et «Descr. of sev. Europ. and North Afr. Spiders» pag. 156.

♀ Sárgásszürke. A fejmell közepén, hosszában egy, a szemter szélességének megfelelő esik; a mellresz oldalaiiban egy széles, belső szélén melyen csipkes szegély. E rajzok megfelelő szőrözetből valók. A végtest eleje közepén egy rövid, világos lándzsafolt, minden oldalán két $\wedge$ világos ág, mely alsó szelen feketesen szegélyezett, ezen alul, két oldalt sorakozva, 3—4 világosabb folt, szeles, fekete szegélyben (páva-szemszerű). A has világos sárgásszürke. Lábai sárgásszürkek, a czombokon igen keves barnás folt (áttetszésre szemlélve leginkább feltűnik). A rajzok nem épen kirívók, az állat kitűnően «szárazföld színű». — A fejmell hosszukás, fejeresze elég vastag; oldalról tekintve, a hátvonal előre kissé emelkedő, a szemter kissé lekonyult, a hátsó rész resümtösen majdnem egyenesen (nem ívesen) a nyelecskére lecsapott. A mellvert barnásvörös, szőrös. A rágók oly hosszúk mint az első lábpár végíze, e lábpár czombjánál nem vékonyabbak, tövük körül keves sárgásszürke szőrökkel, máskülönbén feketesek, bőven hosszúszőrűek. Az állkapcsok barnásvörösek, végeik kissé világosodók, elkerekítették; az alajk vastkos, majdnem negyszögletes, az állkapcsok felhosszán kissé alól marad. A tapogató egészben karesú, czombja barna foltos, a többi ize is itt-ott egy-egy elmosódó foltal; a czombfelület elején három vagy negy rövidebb tüske, harantsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásután; végíze kevéssel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak elég karesúk; csipőik szennyes agyagsárgák. Az elő lábpár szárán, alul, két pár karesu, megflekű, a végen egy pár rövidebb, minden oldalán két-két tüske; a másodvégiz erős talpkefejéből szintén tüskék látszanak (3 pár ?), minden oldalán két-két tüske. A harmadik és negyedik pár szára és másodvégíze feljül is tüskes, e

párok terdein csak tapintó szőrök állanak. Valamennyi pár czombja felületen több (7—9) tüske. Az első két páron a talpkéfe a másodvégizre is átmegy.

Az alsó szemsor közepén, a homlok széle és középszemsor között, igen könnyedén behajló, közép-szemei a szelsőknel láthatólag nagyobbak s átmérőjüknek megfelelő távolságra esnek a homlok szelétől. A középsor két szeme igen nagy, nem egészen szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőnel valamivel kisebb s valamivel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár két oldalt feketes szőrbe foglalva: téreseje barnás vörös s egy elkerekített szegletű háromszöget alkot, mely talpával a légzőrés, csucsával a nyelecske felé áll, e háromszögben egy finom közép-hosszlemez két oldalán $\curvearrowright$ szerűen szétágazó, széles melléklemek láthatók. A középlemez a talplemezzel $\perp$ szerű alakot alkot.

Mertekek: ♀ Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	5.3	»
I lábpár	14	»
II »	13	»
III »	12.5	»
IV »	17.5	»

♂ Nem kisebb, valamivel karesubb, a nőstényéhez hasonló színezettel és rajzzal. Tapogatója elég hosszú, karesu, czombja a nőstényéhez hasonló fegyverzettel; szára oly hosszú mint terde, elég szőrös; pikkelye sötétedő, csücsosan kanál alakú, csuca alatt gazdagon, bozontosan szőrös; nemzőszerve, alulról tekintve, egy sárgászörös gyűjtőt mutat, a melyre — a külső szelről indulva — egy hegyes, fogalaku, széles, egybordás ($\curvearrowright$) sötét karej reáborul.

Mertekek: ♂ Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	5.5	»
I lábpár	17	»
IV »	20.5	»

Mint nyári alakot csak kevés példány után ismerem, melyeket kopár talajon futva találtam. THORELL tanár csak a nőstényeket írta le, s így a ♂ itt először van ismertetve.

Találtam Erdélyben: Szász-Vesszősön (♀); Magyarországon: S.-A.-Ujhelyen (♀) peteburokkal, mely fehér, $7\frac{m}{m}$ átmérőjű. Komjátiból dr. Horváth Geza ur szerzett egy ♂, Budáról egy ♀, a magyar nemz. Múzeum gyűjteményében (PÁVEL).

SPEC. 5. FAJ. TARENTULA EICHWALDII, THOR. EICHWALD T. EICHWALDS T.

(Eichwald híres orosz természetbuvár tiszteletére.)

Syn. 1875. *Tarentula Eichwaldii* THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 65, et «Descr. of sev. Europ. and N. Afr. Spid.» 154.

♀ Barnásszürke. Az előtesten egy, a nyelecsketől induló, világosodó, széles hosszcsík, mely a szemek felé szélesedve, ezeket két felől körülfogja, a fejresz oldalára is kiterjed, s itt a hasonló színű, széles oldalszegélylyel egyesül; a közepesík és oldalszegély közötti tér barnás, a hátrés tájából induló, küllőszerűen elrendezett barázdák által osztott. A végtest felületének elején, közepén egy bársonyfekete landsaulaku hosszfolt, világosabb szegélylyel, e mögött két sorban feketével határolt szürkés foltocskák (pávaszemzerűek), melyek elmosódó haránt vonalak által egymással összekötvek. A has barnásfekete. A lábak barnás-szürkék; czombjaik belső felőkön (áttetszésre vizsgálva) elmosódó, kevés barnás hosszfolttal.

A fej mell nyújtott, eléggé magas; oldalról tekintve, a hátvonal a szemtéresen kissé lekonyult, a nyelecske felé majdnem egyenletesen, ivesen leszálló. A mellvert tömötten szürkés szőrű, gyeren felálló

barna sertékkal is fedett. A rágók az első lábpár *másodvégizénél* valamivel hosszabbak, vaskosak, a mondott lábpár czombjánál vastagabbak, oldalról tekintve kortve alakúak, a homlok előtt igen kidülök; tövük barnásszürke, végök feketebarnas. Az allkapesok szelesek, elöl elkerékítettek, sok serteszerű szőrökkel borítottak; az alajk közel négyszögletes, elöl elmetsett, az allkapesok felehosszát eléri. A tapogató aránylag karesú, barnásszürke, czombja felületén, elöl három rövid tüske harántsorban, e mögött egy (? vagy két) hosszabb tüske, végize tömötten szőrös, alig rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak aránylag rövidek, elég vaskosak, az első pár szárán, alul, három pár megfekvő tüske, belső oldalán meg két- vagy három egészen megfekvő tüske, másodvégizen szintén három pár a talpkefébe elrejtett tüske. A két hátsó pár szárai és másodvégizei felületükön is tüskések, a terdek végén csak tapintó szőrök állanak. Valamennyi czomb felületén elöl 3–4 kurta tüske, e mögött két hosszabb és ettől oldalt még megfekvő, rövid tüskék látszanak.

Az alsó szemsor igen könnyedén behajló, középszemei valamivel nagyobbak s a sor közelebb áll a középsorhoz mint a homlok széléhez, a középsornál nem rövidebb. A középsor két szeme nagy, felszemátmérőnyire egymástól; a hátsó sor két szeme a középsőnél láthatólag kisebb s kevéssel továbbra egymástól mint a középsortól.

A zár két oldalt kefeszerűen tömött, barnafekete szőrözethez foglalva, egy terjedelmes, kerekded, vörösbarna és durván szemesezett térecséből áll, melynek a légzőzés felé eső szelén egy lóherelevél alakú benyomás látható.

Mertekek: ♀ Törzs (terhes)	17.5	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	1	»	
I lábpár	15.5	»	
II »	14.5	»	
III »	14	»	
IV »	18.5	»	

♂ Kisebb, karesúbb, a nősténnyel azonos színezetű. Az alsó szemsor azonban egyenes. A tapogató elég hosszú, czombja felületén, elöl négy rövidebb tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymás-mögött; szára nem hosszabb a térdnél, alig vastagodott; pikkelye csucosan kanálalakú, sötetes, csúca alatt bozontosan szőrös; nemző szerve kevéssé domborodó, lenesealaku gyűjtőt mutat, mely előlről be és hátrafelé resümtösen igyekvő, széles harántlemez visel, mely egészen megfekvő, a csucs alatt pedig csücszerű büttyköt visel.

Mertekek: ♂ Törzs	13	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	6.4	»	
I lábpár	17.6	»	
IV »	19.5	»	

E fajt THORELL tanár Oroszországból ismertette.

Én Budáról ismerem, hol a Gellérthegy déli oldalán találtam; ugyanesak Budán gyűjté Pável János, s a példány egy igen típus nőstény, a nemz. Muzem gyűjteményében van.

SPEC. 6. FAJ TARENTULA STRIATIPES. (DOL.) CSÍKOSLÁBÚ T. GESTREIFTFÜSSIGE P.

(striatipes = hosszvájás, láb; a lábakon észrevehető esikosságról.)

Syn. 1852. *Lycosa striatipes* DOLESCHALL «Verz. der im Kais. Oest. vork. Spin.» p. 644.

Vide: THORELL «Deser. of several Europ. and North African Spil.» p. 152.

♀ Földszürke. Előtesten egy széles, világosszürke közepesik, mely a szemek felé szélesebbedve, ezeket körül fogja, s a fejrész oldalaira is elterjed, itt a világosszürke olaszegélyvel egyesül; a esikok közötti tér feketés, küllőszerűen elosztott, nem open eles sugarakkal. A végtest elején, a nyeleleske felett, két fekete

falt, mely néha felhódszerűen összefolyik; a felületen végig egy levelalakú ter, mely csücsával a fonóig leér és szelein $\wedge$ szerűen álló öt-hét fekete falt által szegélyeztetik. A has barna, az oldalak szürkésége fele élesen határolt. A lábak szürkek, áttetszésre vizsgálva vörösbarnások, sötétebb hosszcsikokkal.

A fejmell hosszúkás, elég magas; oldalról tekintve hátvonala vízszintes, a szemek fele kevéssé, a nyelecske fele tetemesen lekonyuló. A rágók az első lábpár *másod*-végizénél valamivel hosszabbak, oldalról tekintve körtve alakúak, nagyon kidülök, az első lábpár czombjánál alig vastagabbak, feketések, tövükön keves, szürkés szőrökkel. Az állkapcsok vörösbarnák, szelesek, végök elkerekített, sok, erős szőrökkel borítottak; az aljuk elöl elmetszett, az állkapcsok fele hosszát eléri. A tapogató nem epen vastkos, úgy mint a lábak hosszcsikos, czombja felületén, elöl, három vagy négy rövid túske harántsorban, e mögött két hosszú túske egymásmögött; végize tömötten szőrös, alig rövidebb, mint a terd és szár együttveve. A lábak nem epen hosszúk, elég vastkosak. Az első lábpár szárán, alul, egy pár rövidebb és két pár karesú, megfekvő túske, belső oldalán meg egy túske; másodvégizen jól látható három túskepár. A harmadik és negyedik pár szár és másodvégize felül is túskes; a terdek csücsán csak tapintószőrök állnak.

Az alsó szemsor egyenes, középsői valamivel nagyobbak; a sor a középső szemsor és a homlok széle között középen áll, s a középsornál alig rövidebb. A középsor két szeme nagy, közel szemátmerőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál kisebb, sokkal távolabbra áll egymástól mint a középsortól.

A zár körül semmi szőr; a terese vörösbarna, durván-szemcsés, szélességénél magasabb, a nyelecske fele elkerekített, a légzőrés felől kissé csücsosan kivágott s e kivágásban egy kis, szivalakú betet (ω)

Mertekek: ♀ (legnagyobb) törzs	15	m_{mm} ebből
fejmell	6	»
I lábpár	14	»
II »	13:3	»
III »	13:3	»
IV »	18:5	»

♂ Kisebb, karesubb; vegettsten a levelaku közepmező nem foltok, hanem az oldalakban elterjedő feketes szm által határoltatik. Az oldalak e szmt a hasfele szurkebe enyesztik, mely utóbbi szm azutan a has feketeségével élesen találkozik. Az első lábpár fegyverzete erősebb, a szár és másodvégiz oldalaiban is két-két túske áll. A tapogató elég hosszú, szárize a terdnel nem hosszabb, alig vastagodó; pikkelye czücsosan kanálalakú, sötetedő, csücsa alatt bozotosan szőrös; nemzöszerve kevéssé domborodó, lenesealakú, sötét barnavörös, egy előlről és belölfelől, hátra és kifele irányozott sárgás hasitekkel.

Mertekek: ♂ Törzs	10	m_{mm} ebből
fejmell	5:5	»
I lábpár	14	»
IV »	16:4	»

A T. Eichwaldii Th. legközelebbi fajrokona, melyet mint nyári és őszi alakot Erdelyből, Szász-Vesszösről ismerék. A magyar nemz. Muzeum gyűjteményében több példány Budáról (Pável) és Pestről (Muzeumkert, Moesáry).

SPEC. 7. FAJ. TARENTULA TRABALIS. (CL.) SZÁLAS T. FESTE T.

(trabalis = szálas, erős; a vastkos testalkatról.)

Syn. 1757. *Araneus trabalis* CLERCK «Aran. Suec.» p. 97.

Vide: THORELL «Remarks» p. 321.

♀ Elötteste sötétbarna, szürke rajzzal, vegettste szürkessárga; világosan szegélyezett, sötétebb lándzsafolttal. A két első lábpár czombja küloldalán egy elmosodó csik; a lábak szürkésbarnák. A fejmell közepén végig egy szürkés, széles hosszcsik, mely a szemekig tart s a fejresz oldalaba nem terjed; a mellresz olda-

lain egy szürkés szegély, mely nem a legszelen fut, s a fejrész és homlok fele tartva, mindinkább keskenyedik; a hátrés tájáról egy vagy két határozatlan szürkés küllősugar fut. A végtest elején, a nyelecske felett két elmosódó barnás folt, felülete elején egy közép lándzsa folt, mely a végtest közepe tájáig egyenletesen kihegyesedik, két oldalt világosan szegélyezett, e szegély a lándzsafolt csuesán túl egyesülve a fonóig tart; nem kirívó. A has világos.

A fejmell hosszukás, eléggé magas, oldalról tekintve a hátrés táján igen könnyeden behorpasztott, a nyelecskere meredeken lecsapott. A mellvert agyagsárga, bőven szőrös es sertés. A rágók oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize, e lábpár ezombjánál nem vékonyabbak, oldalról tekintve alig kidülők, végökkel kissé az állkapcsokra csapottak, tövük körül gyéren sárga szőrűek, egyébként barnás feketek. Az állkapcsok barnás vörösek, szélesek, szőrösek, végök elkerekített, az alajk elöl egyenesen elmetstett, az állkapcsok felét bőven eléri. A tapogató szürkésbarna, ezombja felületen, elöl három vagy négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszú tüske egymásmögött, végize tömötten szőrös, oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak elég hosszúk. Az első pár szárán, alul, három és másodvégizen, ugyanott, szintén három pár megfekvő tüske, a szár belső oldalán azonkívül még 1—2 tüske. A két hátsó lábpár szára és másodvégize, felül is tüskes. A terdek csuesán csak tapintószőrök állanak. A végtest keskenyes, nyújtott, csuesosodó.

Az alsó szemsor szemei egyenlők, a sor a homlok széle és középszemsor között a közepén áll. A középsor két szeme nagy, szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme az utóbbinál valamivel kisebb, távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár egy szélességénél hosszabb, elöl es hátul majdnem egyenesen elmetstett, tetemesen mély kivajás; szélei es belseje sötétvörösbarna, osztó lemeze durva s hátulról előre mindinkább a kivajásba be mélyedő.

Mertekek: ♀	Törzs	14.5	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	5.7	»	
	I lábpár	15.3	»	
	II »	13.2	»	
	III »	12.9	»	
	IV »	20	»	

♂ Kisebb, karcsubb, sötetebb, élesebb rajzokkal.

A végtest felülete sötét barna, a lándzsafolt világosabb, szegélye fehéres, a has világos sárgásszürke, nem élesen határolt. A két első lábpár sötetebb vörösesbarna, végizei világosodók.

Az első pár szárának a fegyverzete erős. A tapogató vörösbarna, ezombja felületen, elöl, négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszú tüske egymásmögött. A szár a térdnél valamivel rövidebb, vaskos; a pikkelye fekete, csuesosan kanálalaku, csuesa alatt bozontosan szőrös, nemzöszerve kevéssé kidomborodó, fényes barnavörös, a külső oldalról tekintve, a külső szelen egy vaskos, kurta, hegyes fogaes; alulról tekintve, elöl egy sárgásbarna, nyelvvalaku, visszahajtott karej látható.

Mertekek: ♂	Törzs	10	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	5	»	
	I lábpár	13.8	»	
	IV »	17	»	

Eddig csak Fiunéből ismerem, hol évekkal ezelőtt gyűjtöttem.

SPEC. 8. FAJ. TARENTULA ALBOFASCIATA. (BRULL.) FEHÉRDISZÜ T. WEISSGESCHMUCKTE T.

(alba = fascia = fehér, szalag; a szalagos rajz élénkségéről.)

Syn. 1832. *Lycosa albofasciata* BRULLÉ «Expéd. scientif. de Morée» III. T. Part. 1. Sect. 2. p. 54.

Vide: THORELL «Remarks» p. 317. (in § T. pinetorum).

♀ Sárgásszürke, elmosódó rajzokkal. Hasa tiszta fekete, a szín az oldalak fele élesen határolt, a has közepén a légzőrés és fonók között három fehér Λ szerű foltpar, melyek közül a légzőréshez legközelebb álló a legnagyobb. A lábak ezombjai barnás foltokkal, az izek végei kissé sötétedők, a lábak különben sárgásszürkek. A fejmell közepén a hosszcsík, oldalain a szegély alig nyomokban jelentkezik; a végtest elején egy Λ szerű feheres rajz szakadozott, elmosódó maradványai észlelhetők.

A fejmell hosszúkas, mellreszeben eléggé szélesedő; oldalról tekintve hátvonala vízszintes, a szemterese táján alig, a hátrés mögött tetemesen lekonyuló. A mellvert vöröses-barnás, szőrös. A rágók oly hosszúk mint az első lábpár másodvégize, oldalról tekintve tövükkel a homlok előtt kidomborodók, végökkel kissé az állkapcsokra esapottak, vörösbarnák, tövük körül kevés sárgás szőrökkel. Az állkapcsok sárgásbarnák, vegeik felé alig világosodók, szélesek, sok serteszerű szőrökkel. Az alajk elől elmetszett, az állkapcsok felehosszát alig éri el. A tapogató ezombja felületen, elől, néhány rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymás mögött; végize bőven oly hosszú, mint a terd és szár együttveve. Az első lábpár szárán és másodvégizén alul, három-három pár tüske, a talpkefe igen gyér és valamennyi láb páron csak az elsővégizre terjed. A végtest tojásdad.

Az alsó szemsor egyenes (alig észrevehetően behajló) szemei egyenlők; a sor alig áll közelebbre a középsorhoz mint a homlok szelehez. A középsor két szeme nagy, bőven szemátmerőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál valamivel kisebb, oly távolságra áll egymástól mint a középsortól.

A zár egy elénk-vörösbarna terese, a légzőrés felől benyomuló $\bigcirc$ szerű bemélyedéssel, melyben nemi középlemez látható, a melyhez a légzőrés felől egy egyenetlen harántdudor csatlakozik, mely a bemélyedést a légzőrés felől elzárja.

Mertekek: ♂	Törzs	9.6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4.2 "
	I lábpár	10 "
	IV "	13 "

♂ Valamivel kisebb, karesubb, igen elénk rajzokkal.

A törzs alapszínezete kissé vöröslő-sötétbarna, a fejmell közepén egy fehér, széles hosszcsík, mely a szemteresen is áthatol, a mellrészt legszele igen finom, fehér szegélylyel. A végtest elején egy sötét lándzsafolt, mely hegyével nem éri el a végtest hosszának felét, e folt szegélye ríktó fehér, a folt csücsán tul egyesülve, mint széles szalag a fonókig ér. A has fekete-barna, fehér szegélylyel, közepén három apró folt-párral. A lábak ezombjai barnák kevés feheres sűröcskékkel, a többi barnássárga. A tapogató vörösbarna, a nőstényéhez hasonló fegyverzettel; szára nem hosszabb a terdnel, pikkelye csücsösen kanálalaku, csücsa alatt sok feheres szőrökkel; felülete kurta, deres, meglehetősen tömött szőrözettel; nemzőszerve módosan domborodó, elénk vörösbarna, előrefele körformára nyitott, e nyílás sárgásfehér, a külső oldalról tekintve, a vörösbarna rész külső oldalán egy majdnem gránátszínűen áttetsző, rövid fogacs látható.

Mertekek: ♂	Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4 "
	I lábpár	9.8 "
	IV "	13 "

E szép Tarentulat, mely eddig leginkább csak Morea felszigetről volt ismeretes, tehát deli alaknak vehető, kevés példányban Orsova környéken gyűjtöttem, mint kora nyári alakot, leginkább lehullott levelek alatt.

SPEC. 9. FAJ. TARENTULA CUNEATA. (CL.) METSZETT T. GESCHLITZTE T.

(cuneus = ék; a végtest ék alakú, mintegy hasított rajzról.)

Syn. 1757. *Araneus cuneatus* CLERCK «*Aran. Suec.*» p. 99.Vide: THORELL, «*Remarks*» p. 330.

♀ Barna, sárgásszürkés szőrözettel. A fejmell közepén egy széles, sárgásszürkés hosszcsík, mely a szemek közé is behatol. A végtest elején egy keskeny, hegyes, barnás lándzsafolt, sárgásszürke szegélyzettel, mely utóbbi a folt csücsán túl egyesül és szalagot kepezve a fonóikig nyomul; lása sárgásszürke. Lábai vöröses barnások; ezombjaik, áttetszésre vizsgálva, belől homályosan foltosak.

A fejmell elég magas, mellrészében igen módosan szelesedő; oldalról tekintve a hátvonal vízszintes, hátul a nyeleckére meredeken lecsapott. A mellvert vörösbarna, fénylő, gyéren, finoman szőrös. A rágók vörösbarnák, vaskosak, az első lábpar *elsővégizénél* csak kevéssel hosszabbak; oldalról tekintve tövük térszerűen kidomborodó. Az állkapesok sárgásbarnák, módosan szőrösek; az alajk sötétebb, elől elmetszett, a rágók felehosszát eléri. A tapogató vörösesbarna; ezombja felületen, elől, négy apró tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymás mögött; végíze oly hosszú mint terde és szára együttevve. A lábak karesuk, nem open hosszúk; az első pár szárán es második végizen, alul, három-három pár tüske, a szár hátsó két párja hosszú, karesu. A végtest keskeny, hosszúkás, csuesos.

Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlőek, a sor amnyira a homlok szeletől, a mennyire a középszemsortól. A középsor két szeme nagy, bőven szemátmerőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorenál valamivel kisebb, alig kivethetőleg távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár, elenk sárgászörös tereseben, egy szélessegenel sokkal hosszabb bemélyedés, melynek oldalai kevesse hasasan tágulnak; a bemélyedés feneken egy jól kivethető, vaskos hosszborda, mely a legzöres fele a bemélyedest elrekesztő, láthatólag három reszből álló harántdudorba $\perp$ módra utközik.

Mertekek: ♀	Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4	»
	I lábpar	8.5	»
	II »	8	»
	III »	7.8	»
	IV »	12.8	»

♂ Kisebb, karesubb, az első lábpar szára bunkószerűen vastagodott. Alapszmezeje sötétbarna, a has fehéres. A nősténynel észlelhető rajzok eleesebbek. A lábvegek a ezomboknál világosabbak. A tapogató vörösbarna, a nőstényéhez hasonló fegyverzettel; szára a terduel rövidebb, szelességénél alig hosszabb; a pikkely csücsosan kanalakaku, felületen rövid, deres szőrözeti, csuesa alatt hasonló, hosszabb szőrözettel nemzőszerve a *Tar. ulbofasciata*éhoz hasonló, a fogacs azonban barnásfekete.

Mertekek: ♂	Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4	»
	I lábpar	8.3	»
	IV »	11.5	»

Mint kora tavaszi és mint őszi alakot is, mely bokros es gyepes helyeken nem ritka; ismerem különösen Erdelyből: Kolozsvárról (Múzeumkert) es Szászvesszősről; magyar részekben eddig csupán csak Doroszlón találtam a «Hosszumegye» erdőresz lehullott levelei alatt.

SPEC. 10. FAJ. TARENTULA PULVERULENTA. (CL.) POROS T. STAUBIGE T.

(pulverulenta ab pulvis = poros; a színezetről.)

Syn. 1757. *Araucis pulverulentus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 93.

Vide: THORELL «Remarks» p. 328.

♀ Porszürke, barnással elegyes színezetű. A fejmell közepén egy porszürke csik, mely a szemterre is behatol; a mellrész szélein semmi szegély. A végtest elején egy elmosódó lándzsafolt, elmosódó szegélyzettel. Lábai szürkesharnák, czombjaik — különösen áttetszősége vizsgálva — sötétbarnán foltosak. Lábai kevéssel hosszabbak mint a *T. cuneata*-é s e fajrokonánál mindig kisebb; egyebekben meglehetősen egyező.

Az alsó szemsor egyenes (behajlásra hajlandó), oly távolságra a homlok szelétől, a minőre a középsortól. A középsor két szeme elég nagy, többre mint szemátmerőnyire egymástól; a hátsó sor szemei a középsor szemeinél alig kisebbek s oly távolságra egymástól, mint a középsortól. A zár egy vörösbarna, szélességénél hosszabb, párhuzamos oldalu és mely kivajás, mely a nyelecske felé kikerekített, a légzőrés fele egy barna dudor által elrekesztett; a fenékén fekvő durva hosszborða alig látható.

Mertekek: ♀	Törzs	8·8	m_m ebből
	fejmell	3·5	«
	I lábpár	8·3	»
	II »	8	»
	III »	7·9	»
	IV »	12	»

♂ Kisebb, karesőbb, a *T. cuneata* hímével egyező színezetű, az első lábpár szára azonban *nem* vastagodott, rajzai kissé elmosódók. A tapogató szára a terdnel nem rövidebb. A tapogatón más, szavakkal kifejezhető különbséget feltalálni nem bírtam s a megelőző fajával egyezőnek találtam.

Mertekek: ♂	Törzs	6·9	m_m ebből
	fejmell	3·5	»
	I lábpár	7·9	»
	II »	10	»

Mint kora tavaszi alakot Doroszról, mint késő nyárit a Kárpátok fenyőöve felsőbb részeiből (Csorbai tó, Rakiton Wreh) ismerem. A magyar nemz. muzeumban Tátra-Füredről (Friwaldszky), Budáról (Pável) és Ungvárról (Vidra Ferd.).

SPEC. 11. FAJ. TARENTULA NEBULOSA. THOR. KÖDÖS T. NEBLIGE T.

(nebulosa = ködös, komor; a színezet elegyítéséről.)

Syn. 1872. *Tarentula nebulosa* THORELL «Remarks» p. 330.

♀ Nagyobb alak. Földszürke, a végtesten meglehetősen sorakozott sárgás pettyekkel, a melyek a fonóktól, előre felé szétágazó sorokat kepeznek; az oldalak sárgásszürke-elegyesek; a has agyagsárga.

A fejmell barna, agyagsárgás, megfekvő szőrözettel beborítva, a szemtérésén néhány felálló fekete sertével; a mellrész szélén kivethető kettős, világosabb szegélylyel.

A lábak agyagsárgák, sűrűn álló barna gyűrűkkel és foltokkal tarkázva.

A fejmell szivalaku, szélesedő, fejrésze elől elkerekített, oldalról tekintve, a fejrész alig kiemelkedő, a mellrész hátul ívesen a nyelecskere hajló. A mellvért barna, agyagsárga szőrözettel. A rágók vörössárgák, sötettedő végekkel, agyagsárgás szőrözettel meglehetősen borítottak, az első lábpár elsővegyenél

alig rövidebbek, czombjánál nem vékonyabbak. Az állkapcsok vörössárgák, szélesek, elől elkerekítettek, a sötétebb, hosszháromszögű aljuk felett meglehetősen összehajlók. A tapogató agyagsárga, barna foltokkal, melyek különösen a czombreszen tetemesebbek; az izek felületén, a gazdag szőrözet között, néhány tüske, a végiz oly hosszú mint a szár.

A lábak hosszúk, karesuk, vékonyodó végekkel.

Az első lábpár czombján, felül a végén, néhány rövid, ezek mögött egymásután álló két hosszú tüske; szárán, alul és elől, egy pár rövidebb, e mögött két pár megfekvő, meglehetősen hosszú tüske; másodvégizén hasonlóképen. A harmadik és negyedik lábpár szára és másodvégize felül is tüskés. Valamennyi czomb felülete végén rövidebb tüskék, ezek mögött két-két egymásután álló hosszú tüske. A két első pár szára és a másodvégizén; felül, 1—2 tapintó szőr; a terd csucsán egy tapintó szőr; a harmadik és negyedik lábpár terde csucsán egy erős tüske.

Az alsó szemsor egyenes, a középső sornál rövidebb középső; két szeme a szélső kettőnél nagyobb s a homlok széletől majdnem két átmérőnyire elhelyezett. A középső két szeme nagy, az alsó sor oldal-szemeitől bőven felátmérényire állva, egymástól bőven egy szemátmérényire esik. A hátsó sor két szeme kisebb a közép sor szeméinél, az alsó sor középsőinél nagyobb, a kétszer akkora távolságra áll egymástól, mint a középső két szemétől, a melylyel egy előre felé szűkülő trapezet alkot.

A zár egy barna négyszög, melynek sarkai elkerekítettek, s mely szélességénél hosszabb, belsejében $\perp$ szerűen kivájt, e kivájtásban egy finom, középhosszbordával.

Mertekek: ♀	Törzs	10	m_m ebből
	fej mell	5.5	»
	I lábpár	15.7	»
	II »	15.2	»
	III »	15	»
	IV »	21	»

Néha kisebb (törzs 9 m_m IV lábpár 19 m_m). A peteburok szennyes-agyagsárga, lencsealakú, 9 m_m átmérőjű.

♂ Kisebb, karesú, sötét előtesttel, élesebben pettyegtetett végtesttel; lábai világos agyagsárgák, elmosódó gyűrűzettel. A tapogató füstbarna, szára és pikkelye fekete, bozontosan szőrös; a szár hosszabb a térdnél, előre felé vastagodó; pikkelye csúcsos, a csúcs alatt csak gyéren szőrös; nemzőszerve, oldalról tekintve, egy harántul ketté metszett, hosszukás gyűjtőt mutat, és a hol a felek egymáshoz közelednek, minden felen egy oldalt-kifele irányozott, rövid fogacs látható.

Mertekek: ♂	Törzs	7.5	m_m ebből
	fej mell	4	»
	I lábpár	12	»
	IV »	15.3	»

Ismertető jeleit egybevetve, azt tartom, hogy e faj a *Trochosa* nemhez úgy szervezetileg, mint életmódra nézve is közel áll. Kissé pofás, elkerekített feje, az alsó középszemek nagysága, eltávolítása a homlok szélétől, tartózkodása a folyók medrében elterülő görgetegek között, bujkálása, közel állítja a *Trochosák*hoz. A *Tarentulákkal* (*sensu strictiori*) inkább csak az alsó szemsor rövidegsége hozza kapcsolatba.

Ismerem, erdélyi részekből: Kutya-falváról, hol a Maros partjain tartózkodik s a nyirokban fekvő kövek alatt lappang, Szász-Vesszősről, az ottani jelentéktelen patak mellékéről (különösen sötét válfaj); magyar részekből csak Orsováról, hol a Cserna nagy görgeteget lakja.

A him itt először íratott le, miután THORELL tr. a fajt csak nőstényekre alapítá, a melyek Olaszországból és Dalmátiából származtak. (Lásd THORELL l. c.)

SPEC. 12. FAL TARENTULA CURSOR. (HAHN.) FUTÓ T. LAUFER T.

(cursor — futó; a gyors mozgásról.)

Syn. 1831. *Lycosa cursor* HAHN «Die Arachniden» p. 17.

Vide: THORELL «Remarks» p. 323, 578.

♂ Kicsiny. Barnássárga, barna rajzokkal. Az előtest egy világos barnássárga középesikkal és hasonló oldalszegélylyel; a szemtérese sötétbarna. A végtest elején egy barnássárga, világos, de elmosódó lándzsafolt, ettől két oldalt a szabálytalan alakú barnás foltoeskák szabálytalan sora a fonóig követhető. A lábak világos olajszínűek, ennelfogya a sötét tüskék igen szembeszökők. A has egyszínűen barnássárga. A rágók nem domborodók, behuzottak, egyenesek, barnássárgák, a mellvért hasonló színű.

A szemek csillogó-gyantasárgák, feketes bogárral; az első sor egyenes, egyenlő távolságra a homlok szélétől és a középsortól, két középső szeme valamivel távolabbra egymástól, mint a szélsőktől. A középsősor két szeme elég nagy, másfél szemátmerőnyire egymástól, a hátsó sor két szeme a középső sorénál kisebb és sokkal távolabbra áll egymástól, mint a középsortól.

Az első lábpar szárán, alul, három pár finom tüske, oldalán szintén három-három tüske, másodvégizen hasonlóképen. Valamennyi pár czombja felületén, elől, három rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszú tüske egymás mögött; a tapogató czombján, elől, négy tüske. A tapogató czombja, terde és szára olajszínű, pikkelye vörösbarna; a szár vastagodott, a terdnel rövidebb; a pikkely esücsosan — kamálalakú; a nemzőszerv vörösbarnás, kidomborodó, kívülről — oldalról tekintve — egy igen vastag, a nemzőszerv tövéből induló, elkerekített alap darab látható, mely egy előre irányozott, vastos tüskét visel.

Mertekek:	^a Törzs	4	$\frac{m}{mm}$ ebből
	fej mell	2	»
	I lábpar	6.5	»
	IV »	9	»

(Példányomon a IV lábpar balfele reproducált és csak 6 m. m. hosszú).

Egyetlen példánya a nemz. Múzeum gyűjteményében, gyűjtötte Pável János Rakos-Palotán.

GEN. 4. NEM. TROCHOSA. C. K.

τροχάω = τροχάω = futni; a mozgás gyorsaságáról.)

Syn. 1848. C. Koch «Die Arachniden» XIV, p. 95.

Vide: THORELL «On europ. Sp.» p. 192.

Az alsó szemsor középsői oly vagy kevésse nagyobb távolságra a homlok szélétől, a mekkora egy szemnek az átmerője. A felső fonó pár az alsónál kevésse hosszabb. Az alsó szemsor a középsőnél láthatólag hosszabb. A szemter hosszúságánál szelesebb. Az alsó szemsor középszemei a szélsőknél nagyobbak és a hátsó sor szeménél, alig vagy nem kisebbek. Az arcz alacsony, ívesen-pofás; az előtest megfekvően tömött szőrű. A lábak vastosak, néha hosszúk. Vájó alakok, a melyek eső vagy barlangszerű, állandó lakást készítenek, a melyben a nőstények a fonóikhoz erősített nagy peteburkot őrzik, a melyet a nap segítségével kiköltik. Fiaikat sokáig a hátukon czipelik; a harmadvedlésű nemzedék áttelel úgy az érett is.

A *Trochosa cinerea* első lábparján a bordás körmök hosszúk, sarlóalakú kampóval, az első borda kevésse görbe, lásd: II. köt. VI. t. 135, b).

¹ THORELL tr. «Remarks» p. 323. a *Lycosa cursor* (HAHN) fajt a *Tarentula aculeata* (CLERCK) synonymái közé sorolja ugyan, de az én példányomat határozottan: *Tarentula cursor* (HAHN) határozta meg. E nevet megtartom, mert a feunforgó, a synonymikúra vonatkozó kéte'yek elosztatására nem elegendő az anyagom.

SPEC. I. FAJ. TROCHOSA CINEREA. (FABR.) SZÜRKE CSELŐPÖK. GRAUE BÄRENSPINNE.

(cinerea = hamvas; a színezetről.)

Syn. 1793. *Aranca cinerea* FABRICIUS «Ent. Syst.» II. p. 123.

Vide: THORELL «Remarks» p. 332.

♀ Hamvasszürke sárgással és feketéssel elegyes. Bozontosan szőrös nagy alak; vastkos, hosszú lábakkal. A fejmell szürkessárga alapon hamvas rajzokkal, melyek a közepen egy levelalakú rajzot alkotnak, melynek mintegy szárát a hátrés, bordáit a küllőszerűen oszló, szürkéssel jelölt izombarázdák képezik; a két hátsó szemtől, az illető oldal felé, egy-egy ékalakú, elmosódó folt áll; a mellrész szélein szürkéssel osztott sárgás foltok állanak. A szemterese feketés. A végtest elején, kétoldalt, egy sárgás rajz, melyben néha hússzínű lehellet is tapasztalható, s a melyben rendszeren két-két sárga foltoeska feketes szegélyvel szembetűnik. A végtest többi része, sárgás-szürkés és feketés színnel felhőzött. A lábak sárgásszürke alapon, hamvasan gyűrűsen-foltosak, e foltok csak a lábak felületén és oldalain határozottak. A lábak elálló, finom, világos szőrözettel borítottak. A rágók vörösesbarnák.

A fejmell vastkos, mellrész szélesedő, kissé lapuló; oldalról tekintve a hátvonal a fej búbjától kezdve a nyelecskéig folytonosan hanyatlik, úgy, hogy a fe a legmagasabb pontot képezi; a homlok majdnem egyenesen elnemszett. A mellyvert sötét hamvas, ritkán egy ékalakú, világos középfolttal. A rágók vastkosak, hosszúk, az első lábpár czombjánál vastagabbak s ugyan e lábpár másodvégizénél körülbelül $0.5 \frac{m}{m}$ -rel rövidebbek, egyszínűen vörösesbarnák, világos, hosszú szőrözettel, mely az alapszint nem takarja el. Az állkapesok barnássárgák, elől elkerekítettek s világosodók, sok erős, sötét szőrökkel; az alajk sötétebb, négy-szögletes, az állkapesok felehosszát nem éri el. A tapogató sárgásszürkés, csúcsa kissé sötétedő, rajta a tompa hegyű, bordátlan köröm; czombja felületén, elől, három rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymás mögött, a végiz tömötten szőrös és rövidebb mint a térd és szár együttvéve. Az első lábpár szárán, alul, három pár rövid, megfekvő tüske, két oldalt még két-két tüske; másodvégizén szintén három pár tüske a szürkésfehér, tömött talpkefébe elrejtve. Az első és második lábpáron mind a két, a többi párokon csak az elsődvégiz talpkefével. A végtest tojásdad; a has egyszínűen sárgásszürke.

Az alsó szemsor egyenes, a két középső valamivel távolabbra egymástól mint a szélsőktől és szeme nagyobb a két szélsőnél, e sor a középsőnél láthatólag hosszabb s valamivel közelebbre áll ehhez mint a homlok szélehez.

A középsor két szeme elég nagy, valamennyi szem között a legnagyobb, bőven szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőnél kisebb, az alsó sor középsőnél valamivel nagyobb, kétszer oly távolságra egymástól mint a közep sortól.

A zár vörösbarna; két egymásfelé hajló, a légzérés felé szétágazó, vesecsalakú (∞) nyílást mutat, melynek széles osztója, úgy mint kerülete is, bőven szőrös, úgy, hogy a zár részben el van fedve.

Mertekek: ♀ Törzs	18	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	8.8	»
I lábpár	24	»
II »	23	»
III »	22.6	»
IV »	29	»

♂ A him kisebb, karsúbb; színezete a nőstényével azonos, rendszeren élkenyebb. A tapogató ivarszerkezete alig feltűnő. A tapogató szára hosszabb a térdnél, nem vastagodott; czombja felületén, elől, három rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött; a pikkely aránylag kicsiny, a szárnál alig szélesebb, csúcsosan kamialakú, csúcsa alatt eléggé szőrös; nemzőszerve kicsiny, alig domborodó és a

kanal töve fele egy szennyesbarna, kisse szívalaku, lapos tert mutat, melyhez a külső szel felől egy vörös-barna, háromszögletes toldalek esatlakozik.

Mértékek: ♂ Törzs	14	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	8	»
I lábpár	24	«
IV »	27.8	»

Messze, a tengermellekeken is elterjedett s életmódja által igen érdekes faj, a mint ez¹ már az életmódról írt szakaszban (lásd I. köt. III. tábla, 63 és szövege) bővebben is megérintettem. Leginkább a kavicsos medrű patakok és folyamok árterületén, jelesen olyan helyeken tartózkodik, a hol a kavicsok között és alatt porond is létezik. Itt a porondba vájja csöveit és barlangjait, melyeknek nyílását laza szövettel biztosítja a beomlás ellen. Estve fele kőboról s meglopja prédáját; kőborlása sajátos, rövid futamokból áll, mire az állat egészen szétterpesztett, laposan felfekvő lábakkal mozdulatlanul meg-megáll: ilyenkor csak a gyakorlott szem különböztetheti meg a talaj színétől. Ivarérettsége tavaszra esik. A nőstény júniusban már peteit őrzi; peteburka kerek, hófehér vagy sárgás, néha 12—13 $\frac{m}{m}$ átmérőjű s 6—800 petét tartalmaz. Fiait a hátán hordozza s ilyenkor csak lábai szabadok, az egész törzs borítva van az apró fiakkal, melyek mehraj módjára, több rétegben ellepik. Különböztetésül tavasztól őszig a kifejlődés minden szakában található. Verőfenyes napokon a nőstény a napra cipéli ki peteburkát s veszély idejében gyorsan eltűnik vele. Ropant gyors futó, úgy vizen mint szárazon.

Ismérem, erdélyi részekből: Kutyafalváról (Maros part), Kolozsvárról (Szamos medre), Retyiczellből (Biharhegység patakjai), Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények), magyar részekből: Orsovaról (Cserna görgetegei, Gratzkapatak), és Gyöngyösről; Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesáry).

SPEC. 2. FAL. TROCHOSA INFERNALIS. (MOTSCH¹) POKOLI CS. HOLLISCHE B.

(infernus = alvilági, különösen isten: Pluto, Proserpina; a tartózkodása vonatkozik.)

Syn. 1849. *Lycosa infernalis* MOTSCHOUSSZKY «Note sur deux Araig. venimeuses etc.» p. 289.

Vide: THORELL «Descr. of several Europ. an North Afr. Spid.» p. 172.

(X. tábl. 206 ♀ term. magys. 207 u. a törzs alúlról, 208 u. a oldalról, 209 u. ♀ zárja, 210 u. ♂ topogatója.)

♀ Sötétbarna, sárgás rajzokkal. A ragók töve tiszta fekete, azontul szelesen elenk rozsdavörös vagy narancssárga szőrökkel úgy borítva, hogy alapszínüket nem látszik ki, végök ismét fekete. Nagy, vaskos, zömök alak, vaskos lábakkal. A fej mell felületén, a mellrész szelétől 1 $\frac{m}{m}$ -nyire s evvel párhuzamosan haladva egy keskeny, sárgás esik, mely fele, a hátrestől indulva, minden oldalon három sárgás finom, küllővonal tart: ugyaninnen a szemek fele három sárgás vonal (†) szerűen, a nyelecske fele szinten három rövidebb vonal ugyanily alakban tart. A végtest felülete elején es közepén egy sötétebb, széles landszafolt, mely a nyelecske fele egy ketágu, szelesebb, sárgás vonal által elzárt, két oldalt finom egyenes, sárgás vonal által szegelyeztetik, hátul két $\sphericalangle$ szerű ekfolt által jeleztetik; a landszafolt mögött s töle két oldalt három-három $\triangle$ sárgás foltocska párosan állva es finom, kisse íves vonalak által összekötve. Az oldalak világos szürkesekek, fekete-barna pettyekkel. A has, mellvert es a csipők bársonyfeketék; a has színe a világos oldalak fele egészen elesen határolt.

A lábak sárgásszurkek feketes gyűrűzettel, a gyűrűzet, jelesen a szára, alul, tisztafelete.

¹ Megvallom, hogy ezt az elnevezést csak THORELL auctoritására alkalmaztam, mert MOTSCHOUSSZKY leírása és rajza a legese kélyebb támaszt sem nyújt arra nézve, hogy valóban ez az állat feküdt volna előtte. MOTSCHOUSSZKY leírása s rajza semmitmondó s reá illik bármely sötétszínű Lycosoidára. A biológiai adathalommal szintén úgy vagyunk: illik minden földbejájó Trochosára, a mellett ismeretes, hogy déli Oroszországban több nagy faj létezik: melyeknek az ifja volt tehát a M. kezében? mert tény, hogy az M. leírta es lerajzolta állat fejletlen. Egyáltalában MOTSCHOUSSZKY működése hova tovább mind kétes bb értékűvé válik, szerintem tehát kár volt őt es fajtát az Aranéologiába bevinni.

A fejmell vastos, fejerésze emelkedett, pofás; oldalról tekintve a fejrész szemtere a legmagasabb pontot kepezi, innen a hátvonal igen lapos-ívesen a nyelecskőre hanyatlik, az egész tömötten, megfekvően szőrös. A rágók igen erősek, oly hosszúk, mint az első lábpár szára, közel kétszer oly vastagok, mint e lábpár ezombja: legtöyükön és végökön feketék, barna szőrözettel, közbül szélesen rozsdá- vagy narancssárgák, úgy, hogy e szín mind a két allkapocsfelel át egy széles harántsávot kepez. Az allkapesok sötét vörösbarnák, elkerekítettek, esuesok fele világosodók, bőven, hosszan szőrösek; az alajk sötét, elől egyenesen elnestszett, az allkapesok felet alig éri. A tapogató szürkés, sok rozsdasárga szőrrel igen tömötten szőrös; ezombja felületen, elől, harántsorban álló három rövid tüskével, e mögött két egymásután álló hosszabb tüskével; végize igen kevéssel rövidebb mint a terd és szár együttveve. A lábak megfekvően, tömötten szőrösek, ezombjaik alul, világos szürkések s csak felületökön feketén foltosak, a többi íz, különösen alul, fekete gyűrűs; a talpkefe bársonyfekete. Az első lábpár szárán, alul, három pár tüske; a hátsó páron (a leg-hosszabbik) két oldalt szintén két-két tüske; a másodvégiz tüskéi a talpkefében eltűnnek (3. pár); a ezombok felülete több megfekvő tüskével; az első és második lábpáron a talpkefe a szárra is kiterjed, a többi párokon csak az elsővégiz nem épen erős kefével.

Az alsó szemsor egyenes, a középsornál hosszabb; középső két szeme a szélsőnél igen kevéssel nagyobb, a szemek közötti távolság egyenlő, a sor közelebb áll a középsorhoz mint a homlok széléhez; szélső szemei mellett egy rozsdasárga folt, a homlok szélén ilyen szegély. A középsor két szeme valamennyinél nagyobb s szemátmérőnyire egymástól, a hátsó sor két szeme valamivel nagyobb az alsó középsőnél, kétszer akkora távolságra egymástól mint a középsortól.

A zár egy szélességénél magasabb, esücsosodó, vörösbarna, mély kivájás, melynek szelei hasasan tagulnak; közép és elzáró bordája $\perp$ szerű alakot alkotnak. Ha a szőrözet ep, úgy a zár szeleit fehéres szőrözet borítja.

Mertekek: ♀	Törzs	25	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	10	»
	I lábpár	23.5	»
	II »	21.5	»
	III »	20	»
	IV »	27.3	»

♂ Kisebb, karesubb, hosszabb lábú; a fejmellnel sokkal kisebb végtesttel. A hatrés körül egy terjedelmes sárgás folt esillagszerű kisugárzásokkal. A színezet többi része a nőstényével egyező. A tapogató elég hosszú, nemzőszerve elég feltűnő; ezombja felületen, elől, három rövidebb tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött, a terdiz belső oldalán egy hosszú tüske; szára a terdnel hosszabb; pikelye esücsosan kanáladakú, esuesa alatt bozontosan, gazdagon szőrös; nemzőszerve előlről-alulról tekintve, közepe táján egy befekvő, a külső széltől benyomuló harántlmezst mutat, mely hossza közepe táján egy vastos, rövid, tompa fogacsot visel.

Mertekek: ♂	Törzs	16	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	10	»
	I lábpár	29.5	»
	IV »	32	»

Tagadhatlanul legerdekesebb alakjaink egyike, melyet deli Oroszország pusztáival közösen birunk, s a mely fajrokonával, a Tr. Singoriensis (Laxmann) együtt a Kalmukok rettegett «Tchimje», melyhez épen annyi monda tapad, mint Olaszország Tarantulájához. Az életmódról irt szakaszban (lásd I. köt. III. tabla. 62 és szövege) tüzetesen értekeztem róla s az ott elmondottakat e helyen még a következőkkel bővitem ki. Elterjedesére nezve eddig a Bácska számos pontjáról ismerem, úgy Orsova es Illok környekeről is; az utóbbi két helyen a hegyek lejtői alján is előfordul. De a sík, jelesen annak valódi pusztái, silányabb fűvü legelői,

mindenekelőtt kedvelt tartózkodási helyei. Itt furja 16--20 $\frac{c}{m}$ mélységű, 2--2¹ $\frac{c}{m}$ átmérőjű, függőlegesen lehatoló esőveit, melyeknek száját kikárpítozza és sok eszélyességgel megvédi a víz betódulása ellen. Rendszeresen a cső száján lesekedik s előlábainak villángyors csapásaival ragadja meg az arra menő, vagy közelebe letelepedő rovatokat, köztök leginkább a Doreadion és Cicindela bogárfeléket, melyeknek maradványai megtöltik esőve feneket. A tavasz, nyár és őszi minden szakában a kifejlődés minden fokán található. Peteburka alig lenyomott, kerek, nagy, 15--16 $\frac{m}{m}$ átmérőjű, tömve tele köles nagyságú petekkel.

E burkot fonóhoz erősíti s a verőfényre czípelve úgy illesztgeti a cső nyílásába, hogy a nap sugarai érhessek. A fiak kikéltése idejében a cső száját finom, átlátszó és boltozatos hálójával zárja el, s e boltozat alatt bevitteti burkát a nap sugarai által. A fiakat a hátán hordozza, gyakran sütkeznek velök a napon, mely alkalommal a parányi állatok majd szétfutnak s ismét az anya hátára gyűlnek, majd a füvekre kapaszkodnak, leugrálnak, a lyukba ki- s befutkosnak; majd ellepik a prédát, a melyet anyjuk ejtett.

A második vedlés után az anya elpusztul s a 4 $\frac{m}{m}$ nagyságú fiak, elszéledve, hozzáfognak a lak készítéséhez. A cső eleintén alig 4 $\frac{c}{m}$ mélység mellett, 3 $\frac{m}{m}$ átmérőjű. Úgy a mint növekednek, tágitják a csövet. Az ásást alkonyatkor és este végzik, a lekapart, daragnagyságú rögöskéket állkapcsaikkal fogva szerkesztet hordozzák, úgy, hogy az ásás nyomai nem látszanak. Úgy látszik, hogy a lakástvesztett példányok az elhagyott lakokat is elfoglalják, és folytatják az ásást, daczára annak, hogy a cső amúgy is elég mély volt már. Feltevésemet arra alapítom, hogy bár igen ritkán de mégis 30 és több $\frac{c}{m}$ mélységű esőveket is találtam, holott a rendes mélység átlag véve csak 16 és legfeljebb 20 $\frac{c}{m}$. A hímek szintén esővekben növekednek, ivarérett korukban azonban barangolva keresik a nőtényt, melynek esőveiben a párzást végzik. A párzást nem láthattam.

A fogságot e pök igen jól állja, és rövid idő alatt bizonyos kezességet mutat; a legyeket a kezéből veszi, de csak addig, a míg a légy el, a halottat nem érinti; menekülesi ösztöne csak az ehseg vagy szomjúság behatása alatt nyilatkozik; jól tartva, igen esendesen viseli magát. A vizet nem nélkülözheti, s minden másodnapon mőhon szivja fel a negy-öt vizesepet. Néhány eleven példányt THORELL tanárnak küldtem el Svécziába, Upsalába, s ezek a 14 napi utat kiállottak. E pökök áttelelnek. Hogy eziránt minden kétséget eloszlassam, 1874. év őszi Dorozsló mellett néhány lyukat ezövekkel jelöltem meg, oly módon, hogy a hó alatt is megtalálhattam. Deczemberben az a sodrony, a melylyel a lyukakat kutattam, már csak 4 $\frac{c}{m}$ mélységig hatolt be s bizonyítá, hogy a pökök a teli időszakra betömik a csövet. Az 1875. év február havában beköszöntött kemény hidegben a megjegyezett lyukakat vizsgáltam, s a következő eredményhez jutottam: a talaj mintegy 40 $\frac{c}{m}$ mélységig kőkeménysegre fagyva, csak fejszevel volt vágható; a vágást úgy intéztem, hogy a cső sertetlen maradt; a kellő mélyseget elérve a késhez folyamodtam, s óvatosan vágtam a cső falát. A cső 28 $\frac{c}{m}$ mélységre hatolt be; nyílásától mintegy negy $\frac{c}{m}$ mélyseghen be volt tömve földdel és növényi anyaggal, e dugó 4 $\frac{c}{m}$ vastagságú volt. A cső feneken, a puszta földön, kissé összehuzott lábakkal ült a pök s érintésre csak igen lomhan mozgott, a dermedtség minden jele megvolt rajta. Kivettem s egy dobozba helyeztem, ezt pedig zsebre tettem. Alig egy percz múlva az állat a meleg behatása alatt egészen élénk, friss lett s otthon rögtön elfogadta a táplálékot. Az első kiasott példány egy teljesen ivarérett, pompás nőtény volt.

E vizsgálat igazolja régi feltevésemet arra nevezve, hogy a Lycosoidák áttelelnek; s valóban csakis így érthető az, hogy a tavasz első meleg sugaraiban már ivarérett Lycosoidákra akadhatni, sőt, hogy igen korán már peteburkokkal futkosókat is lelhetni.

Ismerem jelesen Dorozsló környékéről, hol leginkább tanulmányoztam; továbbá Palánkáról, Pancsováról, Zomborból és Orsováról; sőt a Dumán túlról Illokról is, hol a várhegy gyalogútjaira nyílnak esővei. Legeszakibb elterjedési pontja eddig Budapest (a muzeum parkjában gyűjté FRIVALDSZKY JÁNOS); a budai oldalról több ♂ példány a bécsi udvari muzeumban s ugyanitt Dalmáciából (Ragusa, Brennovölgy) is, homnan MANN JÓZSEF hozta.

SPEC. 3. FAJ. TROCHOSA RURICOLA. (DE GEER). MEZÉI CS. FELD. B.

(ruricola = mezei; a tartózkodásról.)

Syn. 1778. *Aranca ruricola* De Geer «Mémoires» VII, p. 282. (Salt. ad partem.)

Vide: THORELL «Remarks» p. 336.

♀ Cserbarna; végteste olajbarnába átmenő. Lábai egyszínűen cserbarnák. A fejmell közepén és végig egy világosodó közepesík, mely a hátgödör előtt két oldalát hoesát a szemek fele (|), a közepesík a nyelecskefele leginkább látható s közvetlenül a nyelecske felett két csikkal egyesül, mely, a mellrész oldalain tartva, oldalszegelyt kepez s a fej táján megszűnik. A végtest elején egy világos, rövid és keskeny lándzsafolt, mely a végtest hosszának közepét nem éri el. A has egyszínűen cserbarna, néha esersága.

A fejmell vastag; oldalról tekintve, hátvonala a szemektől a hátgödörig csak csekély mértékben, a hátgödörön túl tetemesen hanyatlik. A mellvért cserbarna, feketés szőrözettel. A rágók oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégíze s e pár czombjánál nem vastagabbak, sötét vörösbarnák, világosabb szőrözettel, mely alapszínüket nem fedi el. Az állkapcsok vöröslők, bőven szőrösek és elég szélesek; az alajk elől egyenesen elnetszett, az állkapcsok felehosszát nem éri el. A tapogató cserbarna; czombja felületén, elől, harántsorban álló három rövid — e mögött két egymásmögött álló hosszú tüske; végíze igen tömötten szőrös, rövidebb mint a terd és szár együttvéve.

A lábak elég hosszúk és vastagok, rövid szőrözetük nem fedi el egészen az alapszint. Az első pár szárán és másodvégizén alul három-három tüskepár, az utóbbi részben a talpkéfebe rejtve, mely az első két páron mind a két végizre kiterjed. A czombok felülete 5—7 tüskevel.

A végtest (nem terhesen) elől elnetszett és keskenyebb mint hátul; megfekvő, tömött szőrözettel.

Az alsó szemsor egyenes, középsői nagyobbak s közelebb állanak a homlok szeleéhez, mint a mekkora az egyik szem átmerője, s körülbelül közepén a homlok szele és a középsor között. A középső sor két szeme nagy, szemei kevesebbire mint szemátmerőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőnél kisebb, az alsó sor középszemeinél valamivel nagyobb s közel háromszor oly távolságra egymástól, mint a középsőtől. A zár egy szélességénél kevesse hosszabb, a nyelecskefele laposívesen kikerekített kivájas, melyben az osztólemez közepén szivalakra, igen tetemesen kitágul. A zár kerülete vörösbarnás, az osztólemez vöröses sárga, fényes. Az osztó lemez a zárt a legzőres felől elrekesztő durva bordával együtt ⊥ alakot ölt.

Mertekek: I Törzs	13	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6.5	»
I lábpár	15	»
IV "	18	»

♂ Kisebb, karesubb; szemezte és rajzai a nőstényével azonosak, néha az alapszín mindenütt olajbarnába játszik; az első lábpáron mind a két végiz kisse barnuló. A tapogató elég hosszú; czombja felületén, elől, négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött; szára vastagságánál hosszabb, a terdnel alig rövidebb; a pikkely csucosan kanalakú, csücska alatt bozontosan szőrös; nemzőszerve egy haránt, kettémetszett, alig kidomborodó gyűjtőt mutat; e metszésbe, a külső szelről, egy lemez nyomul, mely — előlről-alulról tekintve — egy elég karesu, tompa fogacsot mutat.

Mertekek: ♀ Törzs	10.5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5.5	»
I lábpár	13	»
IV "	16.5	»

Messze elterjedt faj, mely kavicsos helyeken kovek alá, erdőkon fak és lehullott levelek alá ássa kis barlangjait; a nyirkos helyeket különösen kedveli. A nőstény peteburka gömbölyű, hófehér 8—9 $\frac{m}{m}$ átmérőjű s takarói oly finomak, hogy a peték átátszanak. Ismerem, erdelyi részekből: Kolozsvárról, Mező-

Záhról és Nagy-Szebenből (Sill gyűjtemény); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Orsováról, Ogradenáról, Ungvárról, Alsó-Hannorból, Gyöngyösről, Rózsahegyről, Revről; Nagyváradról (Muz. gy. Moesáry) és Budapestről (ugyanott, Pavel).

SPEC. 4. TAB. TROCHOSA TERRICOLA THOR. FÖLDI CS. ERD. B.

(terra = föld; a lakásról.)

Syn. 1856 *Trochosa terricola* THORELL «Recensio critica etc.» p. 62, 102

Vide: THORELL «Remarks» p. 339.

♀ A megelőző fajnál allandóan kisebb s ettől leginkább a nemzőrészek által megkülönböztetve. Lábai, jelesen a két hátsó pár, s itt leginkább a ezombok, nem igen elmosódó gyűrűfoltokkal. A végtest elején a lándzsafolt legtöbbször hiányzik, vagy alig látható.

Az alsó szemsor egyenes, középszemei a szélsőknél alig nagyobbak, szemátmérőnyire állanak a homlok széletől és ugyanennyire a középsortól is. A középsor két szeme nagy, felátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál valamivel kisebb, az alsó sor középsőinél sokkal nagyobb, bőven kétszer oly távolra egymástól mint a középsortól.

A zár egy, alapjával a legzőrés szélet érő, közel háromszögletes kivájjast mutat, melynek osztó lemeze, közepetűjén szélesedő s az elrekesztő bordáiv d $\perp$ alakot alkot; az osztó lemez két oldalán, közel az elrekesztő bordához *egy-egy fényleő dudorodás*.

Mértékek: ♀ Torzs	.....	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	.....	5.2	»
I lábpár	.....	11.5	»
IV »	.....	13.6	»

♂ Kisebb. Az első lábpár szára es másodvegize sötét vörösbarna, az utóbbi az elsővégizhez képest határozottan vastagodott; a hátsó két pár nem elmosódó gyűrűfoltokkal. A tapogató szára szélességénél alig hosszabb; a nemzőszervet kitüntető fogacs a megelőző fajénál vastkosabb.

Mértékek: ♂ Torzs	.....	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	.....	4.5	»
I lábpár	.....	10.2	»
IV »	.....	13	»

A *Tr. ruricolá*nál ritkább faj, tartózkodásra es életmódra azve azonban hozzá hasonló. A peteburok átmérője 6 $\frac{m}{m}$.

Ismerem: Doroszlóról, Apatinból, Orsováról; Budapestről («C-illag és Farkasvölgy» jelzővel, Muz. gy. PÁVEL).

SPEC. 5. TAB. TROCHOSA HUNGARICA. N. SP. MAGYAR CS. UNGARISCHE B.

(VIII. tábla, 184. a szemesopont, b a ♀ zárja, c a ♂ tapogatója oldalról, d ugyanannak nemzőszerve alulról, a mértékek.)

♀ Nagy. Az egész állat sötét eserbarna; előtestén végig egy, az alsó szemsornál kezdődő, keskeny, világos közepesik; ezombjainak külseje alig valamivel világosabb; rágóinak töve sötétebb, vége sok róka-vörös, durva szőrökkel. Az egész test tömött, megfekvő szőrözettel borítva.

A fejmell vastkos, fejeresze szélesedő, elkerékített; a második szemsor két nagy szeme között egy előre irányozott, 8—10 sertehől álló üstök. A mellvert kördel, eserbarna, nemezszerű, tömött szőrözettel borítva. A rágók vastkosak, oldalról tekintve tővükkel igen tetemesen, tér szerűen kiállók, durva, serte-

szerű szőrözötűek. Az állkapcsok eserbarnák, elükön igen elénken rókavörös szőrökkel tömötten szegélyezettek; az alajk elmetszett, az állkapcsok hosszának mintegy felet éri el. A tapogató eserbarna, vaskos, igen tömötten szőrös, — ezombján, felül a végén, néhány tüske. A labák vaskosság mellett elég hosszúk; az első pár szárán, alul, három vaskos, egészen megfekvő tüskepár, a belső oldalon még egy tüske; második végén, a tömött talpkéfebe rejtve, három tüskepár; a harmadik pár szárán, alul négy tüskepár, és oldalt is több tüske; a negyedik pár szárán, alul három tüskepár, oldalt is több tüske; a két hátsó pár térdén, külső és belső oldalán egy megfekvő tüske. A végtest, kördel, elég magas.

A szemek gyantaszíniűek, sötétes bogárral, bagolyszemekre emlékeztetők; az alsó sor igen könnyedén behajló, középsői a szélsőknel sokkal nagyobbak, a homlok szelétől bőven két átmérőnyi távolságra esnek; a második sor két szeme igen nagy, nem egészen szemátmérőnyire egymástól s körülbelől felátmérőlőnyire az alsó sor középsőtől; a harmadik sor két szeme igen kevéssel nagyobb az alsó középsőknel és sokkal távolabbra áll egymástól, mint a második sortól. A zár szélességénél sokkal hosszabb, osztólemeze széles s alsó felének két oldalán két gombostüfej alakú, sötét, fényes dudort mutat.

Méretek: ♀	Törzs	21	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	9.5	»
	I lábpár	23.4	»
	II »	21.6	»
	III »	21	»
	IV »	28	»

Néha kisebb: törzs 17 $\frac{m}{m}$, fejmell 8.7, I lábpár 21 $\frac{m}{m}$, IV lábpár 26.5 $\frac{m}{m}$.

♂ Kisebb, karesúbb, egészben világosabb alapszínezettel; lábái karesúk; fejmillén a közepesikon kívül még némi oldalszegély is megkülönböztethető. A tapogató karesú, kevéssé bunkós, szárán, térdén és ezombján több erős tüskével fegyverzett; szára a térdnél valamivel hosszabb; pikkelye keskeny, csúcsos, csúcsa alatt igen tömött szőrűstök látható; nemzőszerve egyszerű, barna gyűjtőt mutat, mely felső felén világosodik, s itt egy kigyózó csikot mutat.

Méretek: ♀	Törzs	14	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	7.5	»
	I lábpár	23.5	»
	II »	21.5	»
	III »	20.3	»
	IV »	28.3	»

E feltűnően nagy faj, legnagyobb pókjaink közé tartozik. Peldányaimat (2 ♀ 1 ♂) az 1865-dik év őszén a Balaton nyugoti partján B.-Füröd közelében nyirkos helyeken heverő kövek alatt gyűjtöttem, hol az állatok vájt üregekben tartózkodtak. Dr. THORELL e fajt nem ismeri.

SPEC. 6. FAJ. TROCHOSA STIGMOSA. THOR. JEGYES CS. GEZEICHNETE B.

(stigma = jegy, bélyeg; a pettyes rajzokról.)

Syn. 1875. *Trochosa stigmosa* THORELL. «Verzeichniss südruss. Spinnen» p. 69. «Descr. of sev. Europ. and North Afr. Spiders.» p. 175.

♀ Kicsiny. Előteste vörösesbarna, a hátrés körül egy levélalakú világosodással, mely néha enyésző. A végtest olajbarna alapon sárga rajzokkal, elején egy terjedelmes sárga lándzsafolttal, melynek kiszélesedett részében egy sötételő folt pár látható. E folt páron kívül és hátrább még két feketés folt pár észlelhető, melynek állása ingödörsszerű (innen stigmosa). A labák sárgások, foltokkal és gyűrűfoltokkal tarkázottak.

A fejmell vastos; a fejresz kevéssé elváló, a mellresz módosan szelesedő; oldalról tekintve a hatvonal a nyelecsketől ívesen emelkedik. A rágók elég vastosak, oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize s ugyan e pár ezombjánál vastagabbak, barnavörösek, módosan szőrösek. A mellvert barna. Az állkapcsok barnássárgák az alajk sötétebb, elől elnetszett. A tapogató gyenge fegyverzettel, sárgás; a szár töve homályosan gyűrűs, végize sötétedő esücesal bőven szőrös, rövidebb mint a térd es szár együttveve. A lábak elég hosszúk, vastos, foltos ezombokkal, es karesu végekkel; az első pár száran, alul, 2 pár igen apró tüske, másodvégizen 3 pár; az első izek talpkfelei alig megkülönböztethetők.

A has elől keskenyebb, elvágott, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor egyenes, szemei jóformán egyenlőek, a sor a középsort igen megközelíti s kevésebbre mint szemátmérőnyire áll a homlok szeletől.

A középsor két szeme nem igen nagy, szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középső sorénál alig kisebb, az alsó sor középsőinél sokkal nagyobb, bőven kétszer oly távolságra egymástól mint a középsortól.

A zár egy harántfekvő szeles terese, két vesecsalaku, O szerűen álló nyilással.

Mértékek: ♀ Törzs	.....	7.2 $\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	.....	3.8	»
I lábpár	.....	8	»
IV »	.....	9.5	»
(Gyakran kisebb, törzs 6 $\frac{m}{m}$.)			

♂ Előttem ismeretlen.

Eddig patakok medrében fekvő görgetegek kövei alatt, nyirkos helyekről ismerem, hol kis barlangoskakat vajkál s bennök őrzi alig 4 $\frac{m}{m}$ átmérőjű fehér peteburkát.

Találtam, mint nyári alakot: Orsován (Gratzkapatak), Rózsahegyen (Liptó, Vág folyó); Ungvárról (Muz. gy. VIDRA FERDINÁND).

GEN. 5. NEM. PIRATA. SUND.

(πειρατικός = kalóz, tengeri rabló; a vizek körül való tartózkodás óli.)

Syn. 1833. SUNDEWALL «Conspectus Arachn.» p. 24.

Vide: THORELL «Remarks» p. 193.

A felső fonópár az alsónál alig hosszabb. Az arez alacsony; oldalai domborúak. A fejmell gyeren szőrös. Az alsó szemsor középsői határozottan kisebbek a hátsó sor szemeinél, alig szemátmérőnyire a homlok szeletől; e sor a középsőinél valamivel hosszabb. A szemterese magasságánál szélesebb.

Határozottan a vizekhez kötött alakok, a melyek a vízszínen cpen úgy, mint a talajon gyorsan futnak, gyakran a víz alá buknak. A nőstények peteburkaikat a fonókhöz erős tve magukkal czipelik.

A Pirata piraticus bordás körmei tövüknel vastosak, kampójuk jó hajlasu, hegyes; bordaik, meglehetősen szám mellett, sűrűn sorakozottak, lásd: II. köt. VI. t. 136. b.

SPEC. 1. FAJ. PIRATA PIRATICUS. (CL.), RABLÓ KALÓZPÓK. KAPTER PIRATENSPINNE.

(piraticus = vide πειρατικός.)

Syn. 1757. Araneus piraticus CLERCK «Ar. Suec.» p. 102.

Vide: THORELL «Remarks» p. 341.

♀ Előteste szemnyes olajsárga, vegtete olajzöld, vöröslő alappal es olajsárga, elenk lándzsafolttal, e folttól ketoldalt ket fehér pontsorról; e pontok derszerűek, mintegy reá lehelték. Labai olaj-

sárgák, ritkán némi foltozat nyomaival; rendszeren egyszínűek. A fej mell hosszúka, gyéren szőrös, úgy hogy középrajzai, a melyek nem szőrözethől valók, áttetszenek; közepén egy olajsárga hosszúsík, mely a hátréstől a szemek felé három sugár ágra oszlik; a mellrész legszéle hófehér szőrözethől való finom szegélylyel. A mellvert világos olajsárga. A rágók olajsárgák, az első lábpár másodvégizénél rövidebbek, eléggé szőrösek. Az állkapcsok olajsárgák; az aljuk barnás, elől elnemszett. A lábak gazdagon szőrösek.

Az első lábpár szárán és másodvégizén, alul, három-három pár tüske; semmi talpkefe. A végtest hossztojásdad, elől keskenyedő; hasfele világos olajsárga.

A hátsó és középszem sor patkószerű, hátrafelé nyitott barnaságban fekszik. Az alsó sor, a középsornál láthatólag hosszabb, középszemei nagyobbak és láthatólag távolabbra állanak egymástól, mint az oldalszemektől, alig szemátmérőnyire a középsortól és a homlok szélétől. A középsor két szeme nagy, szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál kisebb, az alsó sor középsőinél határozottan nagyobb, kétszer oly távolra egymástól mint a középsortól.

A zár, a légzőrés közelében és felett álló barnás, apró dudorpárból áll.

Mértékek: ♀ Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·7 "
I lábpár	8·4 "
IV "	11 "

♂ Karesubb; színezete a nőstényével azonos. A tapogató szára szélességénél kétszer hosszabb és hosszabb a térdnél is; czombja felületen, elől, három rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött. A pikkely esüesosan kanálalakú, csüesa alatt szőrös; nemzőszerve eléggé kidagadó, oldalról tekintve egy harántlemezen egy felálló, igen apró fogacs látható.

Mértékek: ♂ Törzs	6·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·7 "
I lábpár	10 "
IV "	12·2 "

Különösen álló vizek szelein es nevezetesen ott, a hol a növényzet a vízszínen felülkerekedik, nem ritka tavaszi és nyári alak. A nőstény peteburka hófehér, finom szövetű, úgy, hogy a petek átlátszanak. A víz színen ügyesen futkároz és igen gyakran az úszó növények alá bukik s hozzájuk tapad; ilyenkor végtestét légburok köríti.

Ismerem, erdelyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Gyekéből; magyar részekből: Doroszlóról Orsováról, a Kárpátokról (Jama tó a Krivan alatt), Nagyváradról (Muz. gy. Mocsáry).

SPEC. 2. FAJ. PIRATA LEOPARDUS. (SUND.). PÁRDUCZ K. PARDEL P.

(Leopardus = párducz; a színezetről.)

Syn. 1833. *Lycosa leopardus* SUNDEVALL «Swensk. Spind. Bescr.» p. 189

Vide: THORELL «Remarks» p. 331

♀ Földszürkés, barnással elegyes; a végtest elején egy fehérés lándzsafolt, mely a nyelecske fele ketoldalt kiszélesített (borszeszben igen kirívó). A lábak sárgásbarnák, sűrűn barnán gyűrűsfoltosak; a foltok különösen a czombokon láthatók. A has barnássárga.

A fej mell vastag; oldalról tekintve a nyelecskétől kezdve ívesen és magasan emelkedő, vörösbarna alapon, különösen a hátrés táján, barnássárgán szőrös. A mellvert barna, bőven szőrös. A rágók vastagok, az első lábpár czombjánál vastagabbak, oly hosszúk, mint e pár másodvégize, sötét vörösbarnák, fenyések, gyér szőrözettel. Az állkapcsok vörösbarnák, elkerekített végök kissé világosodó, gazdagon szőrösek; az

alajk sötét, elöl elmetszett, szőrrel borított. A tapogató czombja sárgásbarna, sötét foltos, a többi íz vörösbe húzó, bőven szőrös; a végiz rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak elég hosszúk. elállóan és bőven szőrösök; a czombok inkább sárgába, a többi íz vörösbe húzó; a czombok párduezszerűen tarkák; az első pár szárán, alul, két pár (vajjon mindég?) túske, másodvégizén három pár túske.

A végtest elöl keskenyedő; felületén a négy ingödör jól látható; földszürke-barnással elegyes szőrözete barnával felhőzött.

Az alsó szemsor szemei egyenlő nagyságúak, a középsők valamivel távolabbra egymástól mint a szélsőktől, szemátmérőnyire a homlok szelétől és a középsortól is. A középsor két szeme elég nagy, bőven szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorenél alig kisebb, az alsó sor középsőinél sokkal nagyobb, alig másfélszer oly távolságra egymástól mint a középsortól.

A zár egy magasságánál szélesebb, vörösbarnás terese egy $\mathcal{D} \subset$ szerű nyiláspárral.

Mértékek: ♀ Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4·8	»
I lábpár	11	»
IV »	14·4	»

♂ Kevéssel karesűbb. A lábak czombjain a barna szín az uralkodó, a színezet egyebekben a nőstényével azonos. A tapogató aránylag vézna; nemzőszerve a többi ízhez képest nem vastagodott; szára vastagságánál két és félszer hosszabb, oly hosszú mint a térd; pikkelye a szárnál alig szélesebb, csücsa keskeny, hosszú, alul-felül bőven szőrös; nemzőszerve alig kidagadó, vörösbarna, elöl nyitott, semmi túskevel.

Mértékek: ♂ Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4·8	»
I lábpár	13	»
IV »	14	»

E kevéssé ismert pókot Doroszlón és Orsován (itt különösen kis ♂) találtam nyirkos helyek friss földhányásaiban, hol kevéssé meredeken lehabadó, $6 \frac{m}{m}$ átmerőjű esővekben tartózkodott. A nőstény peteburka fehér, gyér szövetű, $7 \frac{m}{m}$ átmerőjű, gömbölyű. Szemei, fejmellének alkotása és a esővajás, közel helyezik a Trochosákhoz.

SPEC. 3. FAJ. PIRATA KNORRII. (SCOP.). KNORR K. KNORRS P.

(Knorr, múlt, századbeli term. barát tiszteletére.)

Syn. 1763. *Arauca Knorrii* SCOPOLI «Ent. Carniol» p. 403.

Vide: THORELL «Remarks» p. 342. (in §. P. piraticu.)

♀ Elötteste barnás, világosodó előrefelé villás középesikkal; a mellrész világos szegélylyel, mely legszélén fehér szőrökkel borított. A végtest barna, sárgásbarna szőrökkel elegyes, elején egy vörös lándzsafolt (borszeszben olajsárga), ettől két oldalt és az oldalakban is sok fehér szőrpont; a has sárgás szőrözetű. A lábak vörösés sárgák, barna gyűrűfoltokkal, a többi íz uralkodó színe a barnás vörös, mely helyenközön világosabb gyűrűfoltokat tüntet fel.

A fejmell hosszúkás; oldalról tekintve a hátvonal vízszintes, a hátrés mögött a nyelecskére meredeken lehanyatló, módosan szőrös; közep csikja enyésző, nem szőrözetből való, a hátréstől a szemek felé villásan oszlott. A mellvért vörösbarna, *közepén egy keskeny, sárga, ék alakú csikkal*. A rágók az első lábpár másodvégizénél rövidebbek, ugyan e pár czombjánál nem vastagabbak, sötét vörösbarnák, eléggé szőrösök. A tapogató czombja sárgás, kevés barna folttal, a többi íz vöröslő; a végiz kevéssel rövidebb, mint a térd

es szár együttvéve. A lábak elég hosszúk, karesuk; az első pár szárán, alul, két pár, másodvégizén három pár hosszú tüske. A végtest tojásdad, elől kissé keskenyedő.

Az alsó szemsor egyenes; középsői valamivel nagyobbak, s valamivel távolabbra egymástól mint a szélsőktől; a homlok szélétől és a középsortól is szemátmérőnyi távolságra állanak. A középsor két szeme nagy, nem egészen szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál kisebb, az alsó sor középsőinél nagyobb, bőven kétszer oly távolra egymástól mint a középsortól.

A zár a légzőrés szélén álló apró dudorpárból való; hasonlít a *P. piraticus*-éhoz.

Mértékek: ♀	Törzs	7 $\frac{m}{m}$
	fej mell	3·3 »
	I lábpár	9·7 »
	IV »	12·5 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Csupán csak Doroszlóról és Báziaásról ismerem, nyirkos helyek és tavak széléről. A nőstény pete-
burka fehér, lazaszövetű, gömbölyű, 4·8 $\frac{m}{m}$ átmérőjű.

GEN. 6. NEM. DOLOMEDES. (LATR.).

(*ὄλομίδης* = favasz, orozva támadó; az állat természetéről.)

Syn. 1804. LATREILLE «Norv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 194.

Az alsó sor középsői oly távolságra a homlok szélétől, mely a legnagyobb szem átmérőjét kétszer meghaladja. Az alsó sor négy szeme közel egyenlő nagyságú (a középső kettő nagyobb). A lábak vaskosak, a terdek, száruk és másodvégizek valamennyi lábón felül is kurta, vaskos tüskékkel fegyverezettek.

Erős nagy alak, mely gyors futásra és ugrásra alkalmas. Csak az, a vizek szélén található buja növényzetet lakja. A nőstény közel mogoró nagyságú, sötétszínű peteburkát magával czíveli. A *Dolomedes fimbriatus* (CL.) bordáskörmei hosszúk, erősek, kampósak; az első borda erős és kissé előre irányul, lásd: II. köt. VI. tábla 137, b.

SPEC. I. FAJ. DOLOMEDES FIMBRIATUS (CL.) SZEGÉLYES VIDRAPÓK. GERANDETE OTTERS PINNE.

(fimbria = szegélyezett; az elő és végtest világos szegélyéről.)

Syn. 1757. *Araneus fimbriatus* + *undatus* + *plantarius* CLERCK «*Aran. Suec.*» p. 106, 100, 105.

Vide: THORELL «Remarks» p. 346.

♀ Nagy. Olajbarna vagy dohány színű. A fej mell igen fejlett, szélességénél csak kevéssel hosszabb, íves oldalakkal, tetemes hátréssel; oldalról tekintve, a hátvonal egyenes, a fejtől a hátrésig láthatólag emelkedő, a hátrésen túl meredeken lecsapott. A mellvért barna, közepén kissé világosodó. A rágók vaskosak, az első lábpár elsődvégizénél valamivel hosszabbak, oly vastagok, mint e lábpár ezombja; tövük táján duzzadtak, különben sötét vörösbarnák, gyér, durva szőrözettel. Az állkapcsok szélesek, az alajkkal együtt vörösbarnák, sűrűn, durván szőrösek. A tapogatók vaskosak, elég hosszúk, durva szőrözettel és itt-ott vaskos tüskékkel; a végiz oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk és vaskosak, olajbarnák vagy dohány színűek, a ezombok homályosan csikosak, bő és erős fegyverzettel; a ezomb alsó fele és az első végiz fegyvertelen, a többi íz fegyverzett, a szár és másodvégiz felül is fegyveres; az első pár szára, alul, négy pár — oldalt két és felül egy tüskevel, másodvégize alul három pár, oldalt három, felül, a legvégén, egy tüske-

vel; a térd két oldalt egy-egy tüskével, a czomb felülete 8—10 kurta tüskével; az első két lábpár első végize talpkefével. A végtest (a letójt ♀-nel) elől elmesztett és keskenyebb, hátul tojásdadra végződik: felül al I egyszínű.

Az alsó szemsor láthatólag kihajló, a középsornál hosszabb, középsői a szélsőknél nagyobbak, szélsői tetemes dudorokon állanak. A középsor két szeme kevéssel nagyobb az alsó sor középsőinél, ezektől másfél (középsor szem) átmérőnyire és ugyanennyire egymástól. A hátsó sor két szeme, hosszúkás, tetemes dudorok hátsó végén állva, nem kisebb a középsor szeménél s kétszer akkora távolságra egymástól, mint a középsortól, a melylyel egy magasságánál sokkal szélesebb trapezet alkot.

A zár egy emelkedett köldök, szemyes sárga, nyelvalakú betéttel, mely két oldalt és a légzőrés felé egy vörösbarna, meglehetősen ripacos, keskeny keretbe van foglalva (○).

Méretekek: ♀ Törzs	19	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell (hosszu)	9.2	»
» (széles)	8.3	»
szem tércse (hátsó sor) . . .	2.8	»
I lábpár	29.5	»
1-ső és 2-dik végize együtt	9.2	»

♂ Kisebb, karcsúbb. Előteste és lábai sárgásbarnák; végteste olajbarnás, világosabb oldalakkal, hasa barnássárga. Lábai karesuk, erősebb — különben a nőstényével azonos fegyverzetűek. Tapogatója eléggé bunkós; czombja felületén, elől, harántsorban álló négy rövidebb, e mögött két egymásután álló hosszabb tüske; térd felületén, elől és hátul, és belső oldalán egy-egy erős tüske; szára felületén három hosszú tüske pereszlenszerűen áll; szára a térdnél rövidebb, előre felé módosan vastagodott; külső oldalán, kissé alá felé, egy kurta, vaskos, sötét nyujtvány, melynek vége két fogacsba hasított, — alul a végén egy hosszú, vaskos, hegyes, előre irányozott és felfelé hajlott sötét tövis; pikkelye csúcsosan kanálalakú, belől-felől kissé kivágott; nemzőszerve alig kidomboruló, igen szövevényes (egy dió-bélhez hasonló rovatkolású) semmi kiálló nyujtvánnyal vagy tövissel.

Méretekek: ♂ Törzs	13	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell (hossza)	6.5	»
» (szélessége)	5.3	»
I lábpár	25.5	»
ennek végizei együtt	9.5	»
IV lábpár	27.5	»
ennek szára	7	»
A hátsó szemsor	1.8	»

A mértékeknel a THORELL tanár által adottakkal conformitásra törekedtem azért, mert THORELL az idézett helyen a mértékek, illetőleg arányok ingadozását kimutatva, kételkedik abban, hogy a «D. plantarius» külön faj lenne, a mint azt VAN HASSELT (Over huid-en kleur-verwisseling v. Dolom. fimbriatus etc. Tijdschrift von Entom. I, 6, p. 164) vitatja. A magyar alak THORELL felfogása mellett bizonyít.

Legerősebb pókjaink közé tartozik, mely kizárólagosan a vizmellek buja növényzetén tanyázik s ott lesi prédáját, melyet hatalmas ugrásokkal s előlábainak csapásával keríti birtokába. Futása villámsebes a vízszínen szeljelterjesztett lábuaival ugrálva halad és úszó növények alá le is bukik. A nőstény peteburka barnasárga, mogyorónagyságú, sűrű szövetű s az állat tapogatói és állkapcsai segítségével czipeli, azonfölül néhány fonállal fonóíhoz is köti.

Júniusban ivarérett. Ifjú nemzedéke igen élénk színezetű; alapszíne a rikitó olajzöldtől a feketéig változik s fej mellét és végtestet rikitóan fehér, néha ezitromsárga széles csik szegélyezi (innen fimbriatus). E változatosságra vezethető vissza a sok nev. a mely alatt e faj a tudományos irodalomban külön faj gyanant szerepel.

Ismerem ivarérett állapotban, erdélyi részekből: Kolozsvárról (Múzeumkert tava ♀), Kutyalváról (Marospart ♂); magyar részekből esupán csak ifjabb nemzedékét ismerem: Doroszlóról (Mosztonga, barnások), Csorba (Liptó, a Kárpát töven «Pronyiszka» ingoványok), különösen élénk sárga szegélyűek, Ungvárról (Múz. gy. Vidra Ferd.)

GEN. 7. NEM. OCYALE. SAV. ET AUD.

(ὠκύαλος : = tengernyi sebességű, oly értelemben mint «tengernyi sokaság».)

Syn. 1825—27. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l'Égypte» II. Éd. XXII p. 372.

Vide : THORELL «On europ. Spiders» p. 194.

Az alsó szemsor középsői oly távolságra a homlok szélétől, mely a legnagyobb szem átmérőjét kétszer is meghaladja. Az alsó szemsor oldalszemei a középsőknel nagyobbak. A lábak karesuk, hosszúk, karesú tüskékkel fegyverzetek. Leginkább bokros helyeken, magas fűben, száraz talajon is tartózkodó, gyors futású, nyulánk alak. A nőstény tapogatói és állkapcsai segítségével czipeli a hosszabb szálak által a fonókhöz erősített peteburkot.

Az *Ocyale mirabilis* Cl. bordáskörmei hossz-sarlóalakúak, hegyes kampóval s ugyanilyen bordákkal, a sánjaköröm egy fogaacsal, lásd II. köt. VI t. 138. b.

SPEC. I. FAJ. OCYALE MIRABILIS. (CL.) CSODÁS FURAPÓK. WUNDERBARE SCHLAUSPINNE.

(mirabilis = csodás ; az életmódról.)

Syn. 1757. *Araneus mirabilis* CLERCK «Af. Suec.» p. 108.

Vide : THORELL «Remarks» pag. 349.

♀ Szürkés, a barnásig és barnáig változó. A fejmell közepén végig egy fehéres, keskeny csík, mely a hosszú hátrés által hasított. A végtest oldalaiiban egy, a hát felé hullámosan kivágott, széles szegély, mely néha igen kirívó, néha enyészó, gyakran egészen hiányzik ; a has barnássárga. A fejmell oldalai szürkés vagy szennyesfehér szőrözettel. A lábak szürkés szőrözötték.

A fejmell fejerésze kicsiny, jól elválasztott, mellrésze szélesedő ; oldalról tekintve, a hátvonal a fej és hátrés között kissé behorpasztott, a hátrés táján kissé dagadó, azután ívesen a nyelecskere hanyatló.

A mellvért barna alapon szürkéssárga szőrözöttü, közepén egy világos hosszvonással, mely azonban csak a borszeszben látható. A rágók erősek, oly hosszúk mint az első lábpar végize s ugyane lábpar czombjánál valamivel vastagabbak. Az állkapcsok elég szélesek, különösen végökön szőrösek, az alajk ívesen elvágott. A tapogató karesú ; czombja elől barnafoltos, valamennyi ízén karesú tüskék bő szőrözet között ; végize bőven oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk, karesuk ; karesú, hosszú tüskékkel fegyverzetek.

A végtest hosszú, keskeny ; hátul csücsbe kifutó.

Az alsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei nagyobbak, a középsoréinál alig kisebbek, középsői távolabbra esnek a homlok szélétől, mint a középsortól ; e sor a középsornál sokkal hosszabb. A középsor két szeme az alsó sor szélsőinél alig nagyobb s bőven szemátmérőnyire egymástól, az alsó sor szélsőitől epen oly távolságra, mint a hátsó sor szeméitől. A hátsó sor két szeme a középsorénál nem kisebb, egy hosszukás dudor hátsó végére helyezett, bőven kétszer oly távol egymástól, mint a középsortól. Az arez az állkapcsok felett eles szögletes.

A zár igen szövevényes ; a nyelecske fele Y szerűen elágazó kettős lemezből áll, melynek felei

-- jobbra-balra — horogszerűen kikanyarodnak s ismét lehajolnak s egy keretbe olvadnak, melylyel azután az Y alatt szemüvegszerű kettős tércsét alkotnak.

Mértékek: ♀ Torzs	15.5	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell (hossza)	4.5	"	
" (szélessége)	4.2	"	
I lábpár	21.3	"	
IV "	23	"	

♂ Kisebb, karesú. Színe változataiban a nőstényt követi, rajzai néha igen elesek; nevezetesen az előtest gesztenyebarna szelei és középcsikja finomak, fehérek; a végtest szürkés oldalai a hát felé egy hullámzatos, finom, fehér vonal által határoltak, ezek között a hátmező gesztenye-barna s a barnaságban egy világosodó, hosszú lándzsafolt. Az arcz vörösesbarna, meztelen, oldalai tömött, sárgásfehér szőrözettel. A tapogató nyele karesú, bunkója vaskos; a czombon, térden és száron néhány hosszú, karesú tüske; a szár a terdnel alig rövidebb, nem vastagodott, külső oldala végen egy hosszú, karesú, majdnem derekszögben elálló, kissé horgosvégű nyújtvány áll; a pikkely csücsosan kanálalakú, kiszélesedett részében felgömb-szerűen domború, csücsa alatt serteszerű szőrökkel; nemzőszerve kidagadó; oldalról tekintve, a kidagadás elején egy nyelvszerű, lefelé hajló nyújtvány látható.

Mértékek: ♂ Törzs	9.5	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	3.8	"	
I lábpár	18	"	
IV "	19	"	

Az aljakban közönseges, messze elterjedett nyári alak, mely a buja növényzetet kedveli, a nélkül, hogy a vízhez kötné tartózkodását. Roppant sebességű futásával a fűben nehezen követhető. A növényzet szirmain, fűszálak csücsán lesekedve, majd ugrással, majd előlábai csapásával ejti hatalmába prédáját.

A peteburok 7—8 $\frac{m}{m}$ átmérőjű, szürke; czípeléséről a nem jellemzésében emlekeztem meg.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Szász-Vesszősről, Mező-Záhról, a Körös-völgyből, Gör-geny-Szt-Imreről, Parajdról, a Mezőhavasaljáról, Nagy-Szebenből (Sill es Bergleiter gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Pancsováról, Orsováról, Tokajból, az Alsó-Hámor-ból, Veszprémből, Budapestről (Múz. gy. Pável), Nagy-Váradról (Múz. gy. Mocsáry), Pecs vidéke (Múz. gy. Friwaldszky es Pável), Orsováról (Múz. gy. Friwaldszky) «Magyarország» jelzővel (Múz. gy. Petényi S. J.)

Ocyale murina C. Koch («Die Arachniden» XIV. p. 111, tab. CCCLXXXII. fig. 1348), melyet Koch Görögországból mint fajt irt le, nem egyéb, mint sötét változata az O. mirabilisnek s nálunk nem ritka.

FAM. II. CSAL. OXYOPOIDAE. HIÚZPÓKOK.

(ὄξυωπίδες: élesszemű, éleslátású; ὄξυς = éles, ὄψις = szem; inkább a szem csoportosítás sajátágáról mondv.)

GEN. I. NEM. OXYOPES. LATR.

(vide: Oxyopidae.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Natur.» XXIV. p. 135.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 197.

A szemek négy sorba elhelyezettek; az alsó szemsor két apró, közelített szemből áll; a második es negyedik sor szemei körülbelül dereknégyszöget alkotnak, a harmadik soréi e négyszögon kívül esnek (a második, harmadik es negyedik sor tehát hosszszöget alkot). A test simaszelű, majd elkerekített, majd kissé kivágott végű pikkelyekkel borított; a rajzok e pikkelyektől erednek. Zömök, csücsos végtestű, kis

alakok, láthatólag oldalt elterülő karesu lábakkal. Az aljakban a füves helyeket s a bokros helyek tisztasait lakják; a nőstények az apró peteburkot magukkal czipelik.

Az *Oxyopes transalpinus* Walek bordáskörmei közepök táján szelesedők, ehhez kepest a középső bordák is lefelé nyulnak úgy, hogy a bordák csücsai együttvéve ívben állanak; a sánjaköröm több fogacsesal, lásd II. köt. VI. tábla, 139. b.

SPEC. I. FAJ. OXYOPES RAMOSUS (PANZ) TÜSKÉS HIÚZPÓK. STACHLIGE LUCHSP.

(RAMOSUS = ágas, teli ágakkal; a lábak tüskés voltáról.)

Syn. 1804. *Aranca ramosa* PANZER «Syst. Nomencl.» p. 165.

Vide: THORELL «Rein. rks» pag. 350.

♀ Hőfehéren, vörösesen és barnásan elegyítve tarka. Az arezon három fehér hosszvonal, melyek közül a középső a szemtérsét metszi, a homlokon kiszélesedik; a fejrészt a mellrészről szerű barna rajz választja el. A végtest elején, a nyelecske felett, egy felülről behasított fehér folt; az oldalakból a hát közepe felé, résüntösen állított, ekalakú, fehér pikkelyfoltok állanak, közeik vöröses és barnás pikkelyekkel kitöltve. A hason, kétoldalt, egy-egy fehér szegelycsík. A lábak hosszú, vékony tüskékkel fegyverzettek, vörösbarnák, ritkán álló feheres pikkelyekkel, elmosódó gyűrűzettel. (A pikkelyrajzok ritkán épek, mert igen könnyen leválnak s ilyenkor az állat vörösbarna.)

A fej mell, felülről tekintve, majdnem szabályos kupidomu, hátra felé szelesedő; oldalról tekintve, a hátvonal vízszintesen egyenes, a hátrészen túl hirtelenül lecsapott; az arez magas, kupidomu. A mellvert barnászvörös, feheres pikkelyekkel és szőrökkel borított. A rágók vörösbarnák, kissé laposak, az első lábpar czombjánál sokkal vastagabbak s oly hosszúk, mint a lábpar első végze; oldalról tekintve, a homlokkal együtt kissé hátranyomottak, úgy, hogy a fej csücsa kissé kiálló. Az állkapcsok keskenyek, egyenesek, vörösbarnák; az alajk valamivel sötétebb, elől elvágott, az állkapcsok felehosszát meghaladja. A tapogató karesu, barnafoltos; czombja, térde és szára felületen karesu, hosszú tüskék állanak; végze oly hosszú, mint a czombja, ellenben rövidebb, mint szára és térde együttvéve. A lábak karesuk, igen sok karesú, hosszú, pereszlen formára, az ízek köre elrendezett tüskékkel fegyverzettek; a terdek, száruk és másodvégizek alul, felül és oldalt is tüskések. A végtest csücsosan végződik, majdnem ekalakú.

Az alsó szemsor két igen apró, közelített szemből áll, melyek oly távolságra állanak a homlok széletől, a mily távolságra áll a második szemsor a negyediktől — egymástól pedig oly távolságra esnek mint a második sortól. A második sor két szeme az alsóknál bőven kétszer nagyobb, bőven szemátmérőnyire egymástól. A harmadik sor két szeme, oldalt irányuló dudor tetején állva, háromszor akkora távolságra esik egymástól, mint a második sor két szeme szinten egymástól s olyan távolságra a sorhoz, mint a negyedikehez. A negyedik sor két szeme alig kisebb a második sorénál s evvel oly dereknégyszöget alkot, mely szelesége nélkül magasabb. A második, harmadik és negyedik sor tehát egy meglehetősen szabályos hosszszöveget alkotnak, melynek leghosszabb tengelye végpontját a harmadik sor szemei kepezik.

A zár egy sötét vörösbarna, fényes, harántfekvő, emelkedett dudor, két szabályos, kerek nyilással; a nyilások között egy, a légzőrés felől a nyelecske felé görbülő fényes lemez látható.

Mértékek: ♀ Törzs	7.5—8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3 $\frac{m}{m}$
I lábpar	10 »
II »	9.4 »
III »	7.3 »
IV »	9 »

♂ Kisebb, karesu, végteste ékszerűen csücsos, lábai igen karesuk, aránylag rendkívül hosszú tüskékkel. A tapogató igen vékony nyelen roppant bunkós; szára a térdnél rövidebb, alul; egy előre irányozott,

vaskos, tompa nyújtványnyal; pikkelye a tövénél szelesebb mint a térd és szár hossza együttveve, csúcsosán és meggörbitve kanálalaku; nemzőszerve szövevényes, belső oldaláról és kisse felülről tekintve egy koszarvszerűen csavarodó, hegyes nyújtvány látható.

Mertekek: ♂ Törzs	6	m_m	ebből
fejmell	2·9	"	
I lábpár	11	"	
IV "	8·7	"	

E messze elterjedett (Svecziában is előfordul) csinos pókfaj, az aljak füves helyeit kedveli, hol a magas fűben igen gyorsan mozog. A nőstény peteburka kicsiny, lencsealaku.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Szénafüvek), Mező-Záhról (Bottavölgy); magyar részekből: Palánkáról (Trnovácsi tisztások, májusban ivarérett), Pancsováról; Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsány).

SPEC. 2. FAM. OXYOPEDES LINEATUS. LATR. CSÍKOS H. GESTREIFTE L.

(lineatus = vonalzott; az előtesten lévő két világos esikről.)

Syn. 1806 *Oxyopes lineatus* LATREILLE «Gen. Crust. et Insect» I, p. 117

Vide: THORELL «Remarks» pag. 420.

Idem ibidem p. 354 Nota I, ♂ = *O. dentatus* THORELL

♀ A fejmellen a nyelecsketől induló, előrefele elágazó V szerű világos villa rajz. Az arcz sárgas, három barna hosszcsikkal, melyek közül a két szelso a sárgás állkapesokon is végig fut. A lábak karesük, ágasan-tüskesek, világos barnássárgák sok barna gyűrűfolttal. A tapogatók sárgák, barnás gyűrűzettel. A fejmell rajzai a pikkelyek elvesztése után is megmaradnak. Egyebekben a megelőző fajhoz hasonló; de szemeinek viszonylagos nagysága más.

A második szemsor két szeme valamennyi közt a legnagyobb. Az első és negyedik sor ket-két szeme majdnem egyenlő nagyságú.

A zár egy világos-szemnyessárga, kisse a nyelecskefele dülő harantdudor.

Mertekek: ♀ Törzs	6·7	m_m	ebből
fejmell	3	"	
I lábpár	11	"	
IV "	9·5	"	

♂ Kevéssel karesubb, hosszabb labu; a fejmellen a V alaku jegy hiányzik; arcza tiszta sarga, lyenek rágói és lábai is. A tapogató igen sajátosságos berendezést mutat: szára hosszabb a térdnél, oldalról tekintve, csúcsa kivágott s így alul és felül nyújtványt kepez; a szár tövénél külső oldalán, egy oldalt és előre irányuló, lapiezkás lemez áll, mely magánál a szárnál csak kevéssel rövidebb, állásában sarkantyuszerű, aránylag igen tetemes; pikkelye terjedelmes, szemnyessárga; nemzőszerve egy csigaszerű, kiálló gyűjtőből áll; a pikkely csúcsa alul sugáregyenes, hosszú szőrök meredeznek ki és előre.

Mertekek: ♂ Törzs	6·8	m_m	ebből
fejmell	3	"	
I lábpár	12	"	
IV "	10	"	

Mint tavaszi alakot, füves helyekről ismerem: Kolozsvárról (Szenafű, ifjak), Doroszlóról (Pusztaszentegyház) és Orsováról (Csernamellek). --- THORELL tr. közlése szerint az általa leírt *O. dentatus* ♂ = *Ox. lineatus* LATR. (THORELL in litt.).

SPEC. 3. FAJ. OXYOPES TRANSALPINUS. (WALCK.) OLÁSZ H. ITALIENISCHE L.

(transalpinus = havasöntúli olasz.)

Syn. 1806--08. *Sphasus transalpinus*. WALCKENAER, «Hist. Nat. d'Araneides» fasc. 4 t. 8.

Vide: PAVESI, «Cat. sist. dei Ragni del Cant. Ticino» p. 182.

♀ Előteste és lábai zöldessárgák; minden szem egy fekete folt szelén áll; a fejmell közepén egy X szerű fekete jegy; a két alsó szemtől egy-egy barnás, finom, néha enyésző vonás indul, mely a rágókon folytatódik. A végtest felülete barnás, elején egy ilyen színű lándzsafolt szélesen zöldessárgán szegelyezve; a szegély, a folt csucsán túl egyesülve, a fonókéig ér. A has közepe csakúgyra fekete, oldalain zöldessárga. A lábak sötétszínű tüskeikkel gazdagon fegyverezettek. A mellvert zöldes, elején sötétedő foltal. Külalakja és arányai szerint a megelőző két fajhoz talál, de kisebb.¹⁾

A negyedik sor két szeme az első sorénál valamivel nagyobb. A harmadik sor szemei tavolabbra állanak a negyedik mint a második sorétól.

A zár egy sárgás, fenyes, apró emelkedés, mely egy emberi orrhoz hasonlít.

Mértékek: ♀	Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2.5 »
	I lábpár	8 »
	IV »	6.9 »

♂ Kisebb; igen kicsiny végtesttel, színezete a nőstényével azonos, rajzai mindenben elesebbek; a mellvert feketes foltja terjedelmesebb, hátrafele kis ágas. Lábai igen vékonyak. Tapogatója nem szerfelett, de elég bunkós, zöldessárga; szára a terdnel alig rövidebb, vastagodott, alul a végén, kétszer kivágott s a hol a kivágások találkoznak, kis tompa nyujtványok kepződnek; pikkelye csucsosan kanálalaku, módosan görbült, felületen szőrös, a szőrök között a belső oldal fele 2-3 sertetüskevel; nemzőszerve alig kidagado, a belső oldalról tekintve egy előre irányzott, megflekvő, jelentektelen nyujtványt visel.

Mértékek, ♂	Törzs	4.9 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2.5 »
	I lábpár	9.8 »
	IV »	7.9 »

E faj, mely eddig leginkább Európa déli részeiből (Olaszország, Görögország, Morea felsziget) volt ismeretes, hazánk némely helyein gyakori lakója a reteknek, hol a fűben barangol s gyakran a fűszálak csucsán is lesekedik; nyár elején ivarérett.

Ismerem, magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Orsováról és Bázsiáról.

¹⁾ Pikkelyei. I. köt. II. t. 31--33.

SUBORDO VII. ALREND.

S A L T I G R A D A E.

(saltare = ugrani, Springen; gradus = lépés, Schritt.)

UGRÓK.

Főjegyei az Ugrók alrendjének: a magas, felül lapos, függőleges oldalú, majdnem kockás alakú fej mell, melyhez erős, rövidkes, ugrásra alkotott lábak járulnak; ez utóbbiakból folyó ugróképesseghhez idomul a végtest aránya; a szemek három sorban állanak, az alsó szemsor négy szemből, a többi négy szem még két sort alkot.

Az alrend legtipicusabb alakjai, a Szökők (Attoidae), szervezet és életmód szerint egységes sort alkotnak, melynek szervezeti jellemzése az, hogy a szövőszerv kettős karomrendszerű s ehhez egy szőrtalp csatlakozik, mely utóbbi a szökeshöz okvetetlenül szükséges biztosságot megadja: hogy továbbá az alsó szemsor négy szemből áll, melyek közül a két középső valamennyi szem között a legnagyobb, a többi négy szem, két sorban állva, egy négyszög sarkait képezi.

A látóképesseg tehát főleg *előre szolgál*, s a mozgás sajátlagosságával, az ugrással egyesülve, megalkotja azon sajátlagos módot, a melyvel ez alrend a pókműködés rendszerébe beilleszkedik, a mely szerint hat. E sajátlagos módhoz még más tulajdonság is járul: az állandó lakhely, minélfogva e pókok működésükkel bizonyos körhöz vannak kötve, a működési terre nézve távolról sem oly szabadok, mint a Futók rendjének legtipicusabb alakjai.

Az alrend körében általános tulajdonság az, hogy az alakok, védett helyen, néha épen telepszerűen, tehát társaságban építik, voltaképen szövök finom, tömött szövötű lakásukat, a melyekben nyugalomra térnek, vedléseiken átesnek és peteiket őrzik. E lakások verőfényes környeke adja működésök terét.

Az elterjedésre nézve a fősúly az aljakra esik s csak egyes alakok hatolnak a fatenyésztő öv határáig. A nemzedékek sorát úgy látszik meleg burkokban áttelelő alakok tartják fenn, a mennyiben kétségtelennek látszik, hogy az anyák mindenkor bevárják a fiak kikeletét.

FAM. I. CSALÁD. ERESOIDAE. GYILKOSPÓKOK. MÖRDERSPINNEN.

(ἐπιτόμα = erősen támadó; a zömök testalkatról.)

SUBF. I. ALCSALÁD.¹ ERESINAE. FEJESPÓKOK.

GEN. I. NEM ERESUS. WALCK.

(ut supra.)

Syn. 1805. WALKENAER, «Tabl. d'Arac.» p. 22.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 200.

A hátsó szemsor messzire hátrattolt; az alsó sor oldalszemei ugyan e sor középsőitől messzire elállók. A lábvegek két bordás és egy sánja körömmel (a nőstény tapogatója körmös). A fonók rövidek. Vaskos, zömök, erős lábú alakok, melyek kizárólagosan a földön és leginkább silányabb növényzetű, verő-

¹ E családnak második alesaladját a *Palpimaninae* képezik, melyeknél a fonalszűrő és a nyüst hiányzik, a három hátsó láb-páron a sánja köröm nimesen meg, a hátsó szemsor a másodikkal voltaképpen *egy* kilajló sort alkot. Hazánkából eddig ismeretlen.

fényes helyeken barangolnak. A bordas körnök az E. cinabarinusnál nyújtottak, sokfognak, kampójuk az első bordánál nem feltűnően hosszabb; a sámljaköröm két fogaesesal; lásd: II. köt. VI. t. 140. b.

SPEC. I. FAJ. ERESUS CINABARINUS. (OLIV.) SKARLÁT BIKAPÓK. SCHARLACH STIERSPINNE.

(cinabarinus — skarlát, ezinöbervörös; a végtest színe a ♂-nél.)

Syn. 1789. *Aranca cinabarina* OLIVIER «Encyclop. Method.» IV. p. 221.

Vide: THORELL «Remarks» p. 420

Var. α ♂ Előteste feketés. Végtestének felülete skarlátvörös, négy fekete ponttal (az ingödröknek megfelelő elhelyezéssel); hasa sötét. A két első lábpár fekete, az ízek végei fehér szörkoszorúval; a két hátsó lábpár skarlátvörös, vagy téglavörös.

Var. γ ♂ Előteste sok rőtbarna szőrrel. Végtestének felülete szürkés, négy rőtbarna ponttal. A két első lábpár rőtbarna fehér, ízvégekkel; a két hátsó lábpár világosabb.

A fej mell igen vaskos; fejerésze párnaszerűen négyszögletes, emelkedett, elöl elvágott, tömötten szőrös, a szőrök megfekvőek s a középszemcsoporton ecetszerű üstökké tömörülnek; mellrésze vékonyodó, oldalról tekintve a fejrésztől felnyeregszerűen lehorpasztott; a mellvert keskeny, elöl-hátul esücsosan kifutó, szőrös.

A rágók lapulók, tövüknél szélesedők, oly hosszúk mint az első lábpár másodvégize, hozontosan szőrösek. Az állkapcsok összehajlók; az alajk keskeny, esücsos.

A lábuk vaskosak, igen tömötten szőrösek, fegyvertelenek.

A végtest körded, néha elöl keskenyebb; felülete lapos, tömött boriteka hosszúkás, hegyes, élesen fűrészes szelű pikkelyekből áll.

Az alsó szemsor közép-, és a második sor két szeme egy előre szűkülő kis trapezet alkotnak, mely alsó oldalát érinti annak a nagy négyszögnek, a melynek sarkait az alsó sor két oldalszeme és a hátsó sor két szeme képezi.

A tapogató vaskos; száríze alig egy harmada a térdiznek s a esücsos pikkely tövével látszólag egybeforradt; nemzőszerve egy tojásdad, vöröses, fényes és harántgyűrűs gyűjtőből áll, melynek csücsából egy kurta, vaskos, resüntösen elvágott esövecské előre irányul.

Mértékek: ♂ Törzs	7 — 9	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·5—4·3	»
I lábpár (legnagyobb)	8·5	»
II »	7	»
III »	6·8	»
IV »	9·3	»

♀ Elöttem ismeretlen.

A γ változat itt tárgyalatik először, a memyiben t. i. az α változat (THORELL szerint) azonos a KOCH-fele cinabarinus es illustris nev alatt tárgyal alakokkal, tehát a mi α változatunkkal is; a β változat azonos a HANN-fele «annulatus» alakkal, mely jelesen az által tűnik ki, hogy a végtest fekete pontjai fehér gyűrűbe foglaltak, a végtest különben skarlátvörös, de melyet eddig nem találtam; a γ változat a fent tárgyal magyar alak.

Leginkább mint őszi alakot ismerem oly helyiségekről, a minőkre a nem jellemzésében utaltam.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról (museumkert), Mező-Záhról (Bottavölgy) var. α ; magyar részekből: Selmezbányáról var. α es Orsova tájáról (Muz. gy. FRIWALDSZKY) var. β , ugyan e válfaj «Magyarország» jelzővel KOVÁCS GYULÁ-tól szintén a Muz. gyűjteményében.

SPEC. 2. F. A. J. ERESUS RUFICAPILLUS. C. K. VÖRÖSFEJŰ B. ROTHKÖPFIGE ST.

(rufus = vörös, caput = fej, vagy capillus: a fej hajzata; a fejrész szőrzetéről.)

Syn. 1846. *Eresus ruficapillus* C. Koch «Die Arachniden» XIII, p. 4

♂ Korombarna. A fejrész eleje majdnem háromszögletesen (a csüccsal hátrafele irányozva), továbbá a rágó felső fele vörössárga szőrözettel borított. Nagy, igen zömök alak, kurta, vaskos lábakkal.

A fejmell fejerésze koezkásan magasra felemelt; oldalról tekintve, a hátvonal a hátsó szemsortól a nyelecskere majdnem egyenletesen, lejtősen leereszkedik, a fejrész lapja előre lejtős. A mellvért az alajk fele elvágott, hátul elkeresített, különben keskeny, finoman pontozott, elég szőrös; barna színű. A rágók felső fele vörössárga, alsó fele fekete, oly hosszúk, mint az első lábpár szára s tövüknel — együttvéve — hosszúságuknál sokkal szelesebbek. Az állkapcsok sötét vörösbarnák, szélesek és összehajlók; az alajk hasonló színű, keskeny; e részek szőrözete tömött. Az egész előtest szőrözete nemezszerűen tömött. A tapogató vaskos, aránylag rövid, szára nem hosszabb a terdnel s mind a kettő együttvéve nem hosszabb a végiznel. A lábak czombjai, alul elálló, hosszú szőrözettel borítottak, a többi szőrözet megfekvő és igen tömött; a fegyverzet egészen hiányzik. A végtest egyszínű, korombarna, tömötten borított, szélességénél alig hosszabb s kissé lelapított.

Az alsó szemsor két középső szeme a nagy szemnégyyszög alsó oldalába esik, s a második sor két szemével oly trapezet alakot, mely előre felé szűkülve, magasságánál szelesebb.

A zár egy harántfekvő, igen szabályosan vesealakú, kivíjt keret, mely a nyelecske felőli részen emelkedett; belsejében egy széles, lapos osztólemez látható.

Mértékek: ? Törzs	13.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6.6 »
I lábpár	11 »
IV »	11.8 »

♂ Ismeretlen.

Két példány a nemzeti Muzéum gyűjteményében, Buda és Baziás környékén gyűjtötte PÁVEL JÁNOS.

FAM. II. CSALÁD. ATTOIDAE. SZÖKŐPÓKOK.

(ἀττω v. ἀίσθω = gyorsan mozogni; az ugró mozgásról.)

GEN. I. NEM. SALTICUS. (LATR.).

(salticus = ugró; a mozgás módjáról.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135 (ad partem).

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 208.

A fejmell fejerésze a mellrész felibe hirtelenül kimagasló. A szemnégyyszög (a harmadik sor két- és az alsó sor két oldalszeme által képezve) szélességénél nem vagy alig magasabb. A test keskeny, nyulánk (hangyaszerű). A lábak karesuk.

Kövek között, repedésekben, keresztönaljak sarkaiban tartózkodó alakok, melyek zacskószerű, egy kijáratú burkokat szőnek s rendszeren telepeket alkotnak; a verőfényt kedvelve, a legsimább tárgyakon is ügyesen mozognak, ugrásaikat fonállal biztosítják. A két bordásköröm a Salticus formicariusnál nyulánk, alig észrevehető, reszelőszerű fogacsolással — le alább ilyen a vizsgált első lábpáron, — ecsetszőrei szepen lapiezkások, lásd: II. köt. VI. tábla, 141. d.

SPEC. I. FAJ. SALTICUS FORMICARIUS. (DE GEER.) HANGYA SZŐCSKEPŐK. AMEISEN SCHRICKSPINNE.

(formica = hangya, az alakrokonszígról.)

Syn. 1778. *Arauca formicaria* DE GEER «Mémoires» VII. p. 293.

Vide: THOREL «Remarks» pag. 357.

♀ A fejrész felső lapja fekete vagy barnásfekete, a mellrész élénken sárgászörös, néha barnuló szélekkel.

A végtest eleje sárgászöröses, oldalfelől barnásan megszakítva, úgy, hogy néha egy, néha két $\sim$ világos ágrajz képződik, hátulja barnás-fekete, a csücsfelé néha elmosódottan világosodó. A lábak sárgák; az első lábpár másodvégize feketés, a két hátsó lábpár hosszában barnacsíkos. A has szemyesfehér, legtöbbször egy sötét közepesikkal, mely a fonóktól a légzőrés felé tart, gyakran enyésző, néha hiányzik.

A fejrész lapja kissé előre lekonyuló, finoman szemcsés, felülről tekintve négyszögletes, sarkain az alsó szemsor oldal- és a hátsó sor két szemével; a mellrész törpebb és keskenyebb a fejrésznel s azonkívül a nyelecske felé is vékonyodó; a szőrözete gyér. A mellvért igen keskeny, hosszú s nem külön lemez jellegű. A rágók majdnem függőlegesek, az első lábpár másodvégizénél rövidebbek, vörösesbarnák, széleségöknél kevéssel hosszabbak; az állkapcsok vörösbarnák, lapiczkások, előrenyújtottak; az alajk hosszú, keskeny, elől elkerekítve elvágott. A tapogató rövid, szára és végize laposra-szélesre nyomott, fekete; térde és ezombja füstösen vörösbarna. Az első lábpár szárán alul 5 pár hosszú, megfekvő tüske; másodvégizén alul szintén néhány hosszú tüske; a második lábpár szára és másodvégize, alul szintén tüskés, a többi pár fegyvertelen. Az első és második lábpár, inkább belőlről, barnás hosszsesikkal. A végtest hengerded, fénylő; szőrözete igen gyér.

Az alsó sor két középső szeme nagy, majdnem érintkező s igen közel a homlok széléhez; gyantaszzerű, néha zöldes fényű; a sor két oldalszeme alig felig oly nagy, mint a két előbbi, s ehhez egy oldalszem fel átmérőjének megfelelő távolságra áll. A második sor két szeme igen kicsiny (pontoszerű), a fe négyyszög külső oldalán állva, valamivel közelebbre áll az alsó sor oldalszeméhez, mint a harmadik sorhoz. A harmadik sor két szeme nem kisebb az alsó sor oldalszeménél, valamivel távolabbra esik egymástól, mint a második sor két szeme szintén egymástól.

A zár egy orsóalakú, alig feltünő, keskeny hosszlemez, mely a légzőrés közelében kissé tágult.

Mértekek: ♀	Törzs	6·6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·9 "
	I. lábpár	4·9 "
	IV "	5·4 "

* Állkapcsai rendkívül hosszúk, majdnem vízirányosan előre nyújtottak, fővük közel oly hosszú, mint a fejmell, lapos, harántirányozott, élénken kék-ibolya-zöld zománccézal, alsó élén számos fogacsésal, melyek előrefelé nagyobbodnak; csipő-körme igen hosszú, vékony, tövén és végén hajlott, alsó felén egy befelé irányozott ágszerűen elálló törrel. Világos színei a nőstényeinél élénkebbek; a végtest elejének sárgászörös színe néha harántul fehéresen szegélyezett. Az első lábpáron a ezomb is egészen feketés. A tapogató karesű; szára nem hosszabb, mint térde és alig vastagodott; pikkelye kanálalakú, nyújtott; nemzőszerve egy egyszerű, barnás, kisse fénylő, alig kidagadó gyűjtő.

Mértekek: ♂	Törzs (állkapocs nélkül)	5·5 $\frac{m}{m}$ ebből
	állkapocs töve	2 "
	fejmell	2·5 "
	I lábpár	4 "
	IV "	5 "

Az epen oly szép, mint érdekes faj inkább a délíbb reszekben található, habar általános elterjedese Svéd- es Angolországig is terjed; nálunk ugy, látszik, olyan elterjedest mutat, mint Franciaországban, hol Simon szerint az éjszakíbb reszekben ritka, a deliekben közönséges. Nálunk tavaszkor es őszkor is előfordul. Többes számban tavaszkor találtam Zomborban a temetők marvány sírkövein, hol a kereszthónaljakba szövö kis burkait s igen jó egyetértésben látszott lenni a kis *Paederus longipennis*-sel, melylyel a színezet hasonlatossága alapján mimieri viszonyban áll. Vadászatát a sírkövek verőfenyes oldalán, a nap heveben űzte s a függőleges, tükörsíma lapokon gyorsan es biztosan futkározott; a veszedelem elől egy szökessel leejti magát a föbe, hogy rövid időn ismét visszaterjen. Balaton-Füreden egy elhasított mezsgékő repede-seben találtam. Budapesten gyűjtötte PÁVEL.

SPEC. 2. FAJ. *SALTICUS SIMONIS*. N. SP. SIMON SZ. SIMONS SCH.

(Simon Jenő híres francia Araneologus tiszteletére.)

(VIII. tábla, 185, *a* szemállítás, *b* a ♀ zárja, *c* a ♂ tapogatója, *d* mérték, 186. ♂ nagyítva, 187, term. nagys., 188 fej erősen nagyítva.)

♀ Előteste barna, különösen a szemterese sötét. A vegtest vege barna, elejen két világos, kisse elfolyó $\wedge$ szerű ágas rajz; hasa szemyes barnás, világosodó, a fonóktól kezdve egy barna hosszszik indul, mely jóval a légzőrés előtt elenyeszik; labái barnássárgák, kisse elmosódó barnás hosszszikokkal; az első pár másodvegize tisztabarna.

A fejmell fejeresse hirtelenül es koczkaszerűen a keskenyedő mellresz felibe emelkedik; az egész felület veghetetlen finoman szemcsés-ránczos. A mellvert igen keskeny, nem kepez külön lemezet, barna. A rágók sötétbarnák, vaskosak, oly hosszuk, mint az első lábpar másodvégize; oldalról tekintve tövükkel terdszerűen kiállva, végők kisse előre irányozott. Az állkapcsok keskenyek, barnák, kisse egymásra hajlók; az alajk szemyes barna, elől elkerekített, széles. A tapogató barna, végize hosszú, lapított, felülről tekintve keskenyen kanálalaku. A lábak karesuk; az első pár szárán, alul, negy pár hosszú, megfekvő túske, másodvégizén két pár túske. A vegtest hosszukás, hengerded.

Az alsó sor két középső szeme nagy, nem érintkezik egymással es zöld tűzben ragyog, a két oldal-szem sokkal kisebb s a középsőktől felátmerőnyi távolságra áll; a második sor két szeme igen apró s közelebbre esik az alsó, mint a hátsó sorhoz; a harmadik sor két szeme nem kisebb az alsó sor oldalszemeinél, egészen oldalra nez, tavolabbra esik egymástól, mint a második sor szeme szinten egymástól s egyszersmind valamivel tavolabbra egymástól, mint a homlok szeletől.

A zár egy szívalakú terese, melyet egy keskeny osztólemez két felre elválaszt; a felek alig valamiesket bemelyedők.

Mertekek: ♀ Torzs	6.5 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	3 "
I lábpar	4.9 "
II "	4 "
III "	4.4 "
IV "	6.5 "

♂ Igen sötétbarna; vegteste elejen egy $\wedge$ szerű rajznak alig nyoma látható; a két hátsó lábpar tiszta barna, a második pár sárgás, az elsőnek czombja es másodvégize barna, szára, terde es elsővégize sárga. A rágók vízszintesen fekvők, vízirányosan előrenyújtottak, barnák, nemí gyenge bronz zománcczal, felül laposak, belső-alsó élükön 9 nagyobb es néhány kisebb foggal fegyverzettek; esipő-kormük barna, hosszú, karesú, toven es hegyen kisse hajlott, tövetől számítva hosszának első harmadán egy befele-oldalt elágazó, kisse előre irányozott, gyilokszerű, karesú fog áll, mely egy özágancs ágára emlékeztet. A tapogató karesú, vékony, barna; szára kisse vastagodó, külső oldalának vege egy erős korommal fegyverzett; a pikkely kanálalaku, szőrös; nemzőszerve egy kisse kidagadó, hosszukás, barna gyűjtőből áll.

Mertekek: ♂ Törzs	5:8	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmel	2:5	"
allkapocs töve	2	"
I lábpár	4	"

E szép es érdekes faj, melynek ujságát dr. THORELL es SIMON urak is elismertek, csak egyetlen párban került birtokomba. Találtam Erdelyben Feketető mellett, a Körös melletti reten egy nagy kö alatt, mely igen mélyen beheveredett a gyepesbe.

GEN. 2. NEM. LEPTORCHESTES. THORELL.

(λεπτόσ = karesű, ὄρχησῆσ = tánczos; az alakról és mozgásról.)

Syn. 1870. *Leptorchestes* THORELL «On europ. Spid.» p. 209.

A fejresz a mellresznel nem magasabb. A szemnégyyszög szélessegenel hosszabb; a harmadik szemsor körübelől a fejmel hosszának közepere (felere) esik. A test keskeny, karesű. A lábak vekonyak.

Leginkább elálló kergék alatt, száraz fák, karók stb. repedeseiben elő alakok, a melyek telepszámra egy kijarású, finom burkokban tanyáznak s a verőfenyven vadásznak. A fákat látogató hangyákkal mimicri viszonyban allanak. Az első lábpár bordáskörme — a *Leptorch.* formicaeformisnel — vaskos, kinyuló hosszu kampóval es kevés, erős bordával, lásd II. köt. VI. tábla, 142. c.

SPEC. 1. FAJ. LEPTORCHESTES FORMICAEFORMIS. (LUC.). HANGYAAALAKÚ TÁNCZOSP. AMEISENART. TANZSP.

(formica = forma = hangya, alak; az alakrokonságról.)

Syn. 1850. *Attus formicaeformis* LUCAS «Revue de Zool.» (Guerin).

Vide: SIMON «Monogr. des Attiles» p. 708 (242).

♀ Fekete; a végtest közepen nyergesen benyomott, eleje szépen gesztenyebarna s e szín a feketetől egy fehér, keskeny harántöv által elválasztva. Az első lábpár czombja, töven, barnás; mind a ket első pár terden es szárán végig egy sötét csik; az első lábpár végize legnagyobb részben barna. A ket hátsó lábpár terde es szára kívülről es végig egy barna csikkal. A harmadik lábpár csipője barna, a többi páre sárga.

Var. *a*: egészen fekete; a végtest eleje nem barna, a fehér harántöv megvan; az első es a harmadik lábpár csipője barna, a többi páre sárga, az első pár czombja barnafekete s csak esücsán sárga; egyebekben a megelőző színezetével azonos.

A fejmel nyújtott, elég magas; függőleges oldalakkal, elől elvágott, hátul elkerekített; a hátsó szemek mögött harántul behorpasztott; felülete igen finoman es sűrűn szemesezett. A mellvert keskeny, hátul hegyesedő, szélein szőrös, különben sötét gesztenyebarna. A rügök függőlegesek, durván-szemesések, jól összeillők, oly hosszúk, mint az első lábpár mindket végize együttvéve. Az állkapesok nyújtottak, elől elkerekítve lapiczkások, az alajk eléggé széles, elől elkerekített, az állkapesok felehoszszát túleri. A tapogató czombja fekete csikkal, terde es szára fekete; végize — esücsán — sárga s eléggé szőrös. Az első lábpár szára, alul, többnyire csak egy — másodvégize ket vagy három tövissel. A végtest nyújtott; oldalról tekintve, közepe előtt nyergesen benyomott; egészen fekete vagy előfelen barna, közepe táján egy, fehér pikkelyekből való, keskeny harántövvvel, mely a hátfelen összeér, a hasfelen megszakított.

Az első szemsor ket közepső szeme majdnem összeér, nagy, világos es fenyés; ugyane sor ket oldalszeme az előbbinel bőven ket harmadreszszel kisebb, a közepsőkhöz igen közel áll s ezekkel együtt kihajló sort kepez; a második sor ket szeme igen apró es igen sokkal tavolabbra áll a harmadik mint

az első (alsó) sortól; a harmadik sor két szeme az alsó sor oldalszemével nem kisebb s valamivel távolabra áll egymástól, mint az alsó sor két oldalszeme szintén egymástól.

A zár egy, a légzőrés fele szépen elkerekített, felkörü. fényes és terjedelmes barna terese.

Mertekek: ♀ Törzs	7·2	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	3	»	
I lábpár	4·7	»	
IV »	6·2	»	

♂ Kisebb, karesubb; színezetben és a színezet változásában a nőstényt mindenben követi; végteste igen karesú és igen tetemesen nyeregszerűen behorpasztott. Tapogatója egészen barnafekete, czombja elég erős, terde a szárnál sokkal tetemesebb; pikkelye nagy, kanálalaku, csúcsa felé kefeszerű, tömött, kurta szőrözettel; nemzőszerve, oldalról tekintve, különösen hátul, erősen kidagadó, s. m. a pikkely csúcsa alatt kissé nyerges, egészben egyszerű, s minden complicációt nélkülöző.

Mertekek: ♂ Törzs	5·8	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·7	»	
I lábpár	4	»	
IV »	5·8	»	

E hangyaalaku kis és igen csinos pók, leginkább tavaszi alak s déli jellegű. Tapasztalásom szerint kizárólagosan ven gyümölcsfák es régi karók elálló kerge alá szövi finom burkaút es fajtársaiva telepeket alkot. Vadászatát a verőfényen üzve, nem a tartózkodási helyéhez közel eső bokrok leveleire is eltéved. Kövek alatt csak egyszer találtam.

Typicus színezetű példányait csak az Illok var alatti gyümölcsösből, a változatát ellenben több helyről ismerem, u. m.: Apafimból, Pancsováról, Orsováról, Parádról (kövek alatt) es Budáról («Csillag-völgy» Muz. gy.: PÁVEL).

GEN. 3. NEM. EPIBLEMUM. (HENTZ).

(*ἐπιπέλιμα* = *ἐπί* et *πέλιμα* — átvető, felvetett, kinyújtott; a mozgástól, de egyszersmind a typicus faj hímének kiálló rágóiról is.)

Syn. 1832. *Epiblemum* HENTZ «On North. Americ. Spid.» p. 108 (ad partem).

Vide: THORELL «On europ. Spiders» pag. 210.

A szemégyszög — legalább hátul — magasságánál szélesebb. A lábak szárai es másodvegizei legtöbbször fegyvertelenek. A fejmell körülbelül kétszer oly hosszú a milyen széles: alacsony; közel egyenes hátvonalu. Az alsó szemsor szemei érintkeznek s a homlok szélét majdnem elerik.

Elegge karesú, de nem hangyaalaku fajok, melyek a verőfényt igen kedvelik s a falakat különösen keresik; de fatörzsökön is előfordulnak. Kéreg alatt, résekben, kövek között telepszámra es módra szövik finom burkaikat, a melyekben átteleznek.

Az első lábpár bordás körme — az *Epiblemum scenicum* — karesú, kampója görbe, az egyik körömfel sűrűbben a másik ritkábban bordázott, a bordázás egyenetlen, lásd: II. köt. VI. tábla 143, c.

SPEC. 1. F. A. J. EPIBLEMUM SCENICUM. (CL.). SZÍNÉSZ VETŐPÓK. MIMEN WURFSPINNE.

(*scenicum* = jeleneti, színészi, — bántó értelemben «conlissa hūs»; itt az életmódról, a sürgésforgásról).

Syn. 1754. *Araneus scenicus* CLERCK «Arin. Succ.» pag. 117.

Vide: THORELL «Remarks» p. 360.

♀ Előteste fekete, egészen ep állapotban sok fehér es keves barnás pikkelyekkel borított, melyek könnyű leválásuk folytán, különböző módon lekopnak, többnyire úgy, hogy egy fehér oldalszegélyt s azonkívül egy fehér pontot a fejresz eleje közepén es két fehér pontot a hátsó sor két szeme mögött kepeznek.

A végtest barnás földön elől feheren szegelyezett, e szegely mögött még két $\sphericalangle$ szerű, széles, hófehér ágrajzzal, melynek csuesai néha összeérnek; a fonók felett néha egy terjedelmesebb folt, néha egy apróbb folt pár. Lábai barnássárgák, néha barnák, fehér pikkelyekkel elegyesen szőrösök, az izek végein néha elmosódó foltokkal.

A fejmell nyújtott, módosan magas, elől elnestszett, hátul elkerekített, a hátsó szemek mögött módos haránt-horpasztással; oldalról tekintve a hátvonal közel egyenes, hátul a nyelecskére leereszkedő; felülről tekintve a mellrész igen módosan tágult. A mellvért hosszúkás, kicsiny és keskeny; hosszú, fehéres szőrökkel elég bőven fedett. A rágók oly hosszúk, mint a tapogató szára és végíze együttveve, barnák, ripacsosak, kevés fehéres szőrözettel. Az állkapcsok barnák, elég szélesek, előrenyújtottak és elkerekítettek; az aljuk hasonló színű, keskeny, a rágók felehozsát eléri. A tapogató világossárgás, sok fehéres, hosszacska szőrökkel; fegyvertelen végíze valamivel rövidebb mint terde és szára együttveve.

A lábak fegyvertelenek, a harmadik és negyedik lábpár másodvégíze csücsán néha pereszleyszerűen elrendezett, erősebb serték észlelhetők.

A végtest nyújtott, kissé hengeres, elől elkerekített, hátul csücsos; hátfele a fennemlített rajzzal; hasa barnás vagy fehér pikkelyekkel ritkásan borított; a pikkelyek a has közepén rendszeren hosszcsikyszerűen kikopottak.

Az alsó (első) sor szeméi világos pikkelykörökbe foglalva s majdnem érintkeznek, a középsők az oldaliaknál bőven kétszer nagyobbak, ezekkel kihajló sort alkotnak, mely a kivágott homlokszelt majdnem eléri. A szemégyszög magasságánál szélesebb, a harmadik sor két szeme az alsó sor oldal szeméinél nem kisebb; a második sor két szeme igen kicsiny s körülbelől ugyanakkora távolságra esik az alsó mint a hátsó sortól.

A zár egy haránt elterülő, terjedelmes, hosszúságánál szélesebb, ajkszerű karaj, mely barna színű és ripacsos.

Mértékek: ♀	Törzs	6·8 $\frac{m}{m}$
	fejmell	2·6 »
	I lábpár	3·8 »
	IV »	5 »

♂ Alakra (nagyságra) nevező változó (törzs 3·5 $\frac{m}{m}$ —6·8 $\frac{m}{m}$), egészben sötétebb alapszínezettel és lábakkal. A fejmell és a szájszervek igen fejlettek. A barna, karesu állkapcsok előre irányozottak, szétágazók, esipő körmük hosszú, kaszaalakú, nyulánk. A színezet a nőstényével azonos, de a rajzok rendszeren élésebbek. A tapogató hosszú, karesu, igen módosan bunkós; barna, sok fehéres szőrrel borított; terde sokkal hosszabb a szárnál, a szár vastagodott s külső oldala csücsán egy erős, a pikkely töve fele görbült körmöt visel. A pikkely keskeny, tompa csücsu; nemzőszerve barna, egyszerű, módosan kidagadó gyűjtő mutat, mely a pikkely csücsa fele kissé letörpül.

Mértékek: ♂	Törzs	6·8 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell (állkapocs nélkül)	2·8 »
	Állkapocs (töve)	2·8 »
	I lábpár	4·2 »
	IV »	5·7 »

E leírást úgy kezeltem, hogy a fajnak sok változata is felismerhető legyen.

Igen messze elterjedt, mindenütt közönséges tavaszi és nyári faj, mely lakott helyeken (házakon, ablakokon, palánkokon, stb.), de ezektől távol is (bokrokon, kövek között, fák törzsén, stb.) előfordul s leginkább a verőfényen sűrög-forog, gyakran meg-megáll, előtestét felemeli és széjel néz. Látóképessége kitünő s a feleje irányozott útnak minden mozdulatát követi. Sik falakon, az ablakok üvegein igen biztosan mozog; de minden lépést és ugrását fonallal biztosítja. Résekben, kövek között és kergék alatt rendszeren igen számos tagból álló telepek zacskói találhatóak, melyek tömötten együtt állanak s a melyekbe az állatok rossz időben, telelésre és peték lerakására úgy mint vedlésre is visszavonulnak.

Ismerem, erdelyi részekből: Kolozsvarrol, Szász-Vesszősről, Mező-Záhrol, Hosszutekteről, Parajdrol, Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemény); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Pancsováról, Tokajból, az Alsó-Hamorból; a m. nemz. muzeumban Budapestről (Frivaldszky), Ungvárról (Vidra Ferdinand).

SPEC. 2. FAJ. EPIBLEMUM CINGULATUM. (PANZ.). ÖVES V. GURTEL W.

(cingulum = öv; a végtest harántos rajzairól.)

Syn. 1797. *Aranca cingulata* PANZER «Faun. Ins. Germ.» 40, 22.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 364, 367.

♀ Az előbbi fajnál sokkal kisebb. A fejmell felülete, jelesen a mellrész pikkelyzete, szivárványosan, de nem erősen fénylő; a hátsó szemek mögötti behorpasztás $\sphericalangle$ alakban fehér pikkelyekkel borított.

A végtest felületének alapszíne fehér, benne néha egy, néha két, igen esinósan összefutó, $\wedge$ szerű, szépen barna jegy. Labái sárgák; a negyedik pár szára és másodvegyze töven jól kivehető sötétes gyűrűvel.

A szemegyszög elől-hátul magasságánál szélesebb.

A zár köldökszerűen kiemelkedő és egy egyszerű, kerekded kivájtást mutat.

Mertekek: ♀ Törzs	5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·3	»	
I lábpár	3·8	»	
IV »	4·2	»	

♂ Elöttem ismeretlen.

Tartozkodása és életmódja — úgy látszik — a megelőző fajjal azonos.

Mint kora tavaszi alakot, keves példány után, esupán csak Doroszlóról ismerem.

SPEC. 3. FAJ. EPIBLEMUM TENERUM. (C. K.). TÖRPE V. ZWERG W.

(tenerum = zsenge; az alak picziségéről.)

Syn. 1846. *Calliethera tenera* C. KOCH «Die Arachniden» XIII. p. 43.

Vide: THORELL «Remarks» p. 365, 367.

♂ Kicsiny. Az elő- és végtest kissé szennyesfehér, pikkelyzete színes zomanczu. Labái barnák, a hátsó két pár terde legnagyobb részben világos.

A végtest rajzok nélkül való.

A rágók karesük, széjelágazók, lefele irányozottak s a fejmell felehoszszámának megfelelők. A tapogató berendezése legjobb megkülönböztetője a fajnak. Térdize vastagságánál egy felszer hosszabb és hosszabb a szárnál is; a szár külső oldala esuesán egy göésszerű, tompa dudorodás látható; alulról tekintve a szár vége melyen kivagott; pikkelye keskeny, kissé legorbúló; nemzőszerve egyszerű, elégge kidagadó, elől kissé lenyomott.

Mertekek: ♂ Törzs	3	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1·4	»	

♀ Elöttem ismeretlen.

E fajnak csak egyetlen példányát ismerem Doroszlóról. Önállósága nem kétséges, legalább THORELL az idézett helyeken fajnak veszi, bár beismeri, hogy a nőstény ivarszerv szerint is alig különbözik az E. cingulatum nősténytől.

GEN. 4. NEM. HELIOPHANUS. C. K.

(Ἥλιος = nap, φάνω = fényleni; a fénylő testfelületről.)

Syn. 1833. C. Koch in Herrich Schäffers «Deutschl. Ins. p. 119, 1, 2.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 211.

Az első lábpárok másodvégzei tüskékkel fegyverzetek. A harmadik szemsor két szeme nem áll távolabbra a fejrésztől, mint egymástól; a szemnégyyszög hátul kevésbé szélesebb; az első (alsó) sor szemei majdnem érintkeznek, s a mélyen kivágott homlok szelét majdnem elérik. A fejmell szélességénél kétszer hosszabb, kissé magasló; oldalról tekintve hátvonala határozottan ívesen emelkedik.

Apró, sötétszínű, de élénken fénylő alakok, a melyek a verőfényt kedvelik, köveken, fatörzsökön tartózkodnak, folytonosan szökdécsélnék s telepszámra szövik zacskóikat, úgy kövek alá mint repedésekbe is.

A bordás körmök — a Heliophanus cupreus I-ső lábparján — karesuk, kampójuk horgos, fogacsolásuk különböző; az egyik körömfelére rovidebb és sűrűbb, lásd: II. köt. VI. tábla 144. d.

SPEC. 1. FAL. HELIOPHANUS CUPREUS. (WALCK.). REZES CSILLÁRPÓK. KUPFERIGE FLIMMERSPINNE

(cupreus = rezes; itt a fénylés minőségéről.)

Syn. 1802. *Aranca cuprea* WALCKENAER «Faun. Paris» II, p. 245 (salt. ad part.).

Vide: THORELL «Remarks» p. 399.

♀ Előtete fekete alapon zöldes-rezes zománczú pikkelyekkel borítva (rendesen lekopott); a hátsó szemek mögött egy haránt $\cup$ vonal fehér pikkelyekből, a nyelecske felett szintén ily színű, páros vonalka. Végtestének felülete zöldes-rezes zománczú középterrel, melyben az íngödrök állásának megfelelő négy fehér foltocska, néha ∞ szerű vonalka látható, a végtest oldalában egy fehér szalag, mely köröskörül fut. A végtest fehér rajzai különben igen változók; néha a fehér foltok enyészők, sőt hiányzanak is. A lábak s tapogatók kénsárgák, néha barnássárgák; néha a negyedik lábpar szára, belül, barna hosszesikkal.

A fejmell, felülről tekintve, majdnem párhuzamos oldalakkal, mellreszeben alig tágnult, elől elvágott, hátul elkerekített; oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedik. A mellvért szélességénél kevéssel hosszabb, kissé domború, barna, sima. A rágók, oldalról tekintve, kissé hátratoltak, úgy hogy a homlok kiáll, majdnem hengeresek, barnák, a tapogató végzeivel valamivel hosszabbak. Az állkapcsok barnák, az alajk elég széles, az állkapcsok felehosszát kissé felülmulja. A tapogató sárga; szára és végze mintegy összeforrottak s az érintkezés helye a legvastagabb; a végiz alig rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak elég vaskosak; az első és második pár másodvégze, alul, két pár tüskevel, ugyane párok szárai, alul-kívül, egy vagy két sertetüskével. A végtest hossztojásdad, módosan lapuló.

Az első (alsó) szemsor két középső szeme nagy, majdnem érintkeznek; oldalszemei a középsőknek alig egy harmadát érik el s kissé feltoltak, úgy, hogy a sor alsó vonala kihajló; a második sor két szeme igen kicsiny s alig észrevehetőleg közelebbre esik az első mint a harmadik sorhoz; a harmadik sor két szeme az első sor oldalszemeinél nem kisebb s valamivel távolabbra áll egymástól, mint az első sor oldalszemei szintén egymástól.

A zár egy vörösbarna, majdnem köridomu, kissé domborodó térese, a légzőrés felől egy harántfekvő, keskeny, élénken barnászörös, gyantásszerű betettel.

Mértékek: ♀ Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·2 "
I lábpar	3·2 "
IV "	4·9 "

♂ Kisebb; különösen a végteste az előtesthez kepest kicsiny. Labái barnassárgák, a czombok legnagyobb részben barnák; a többi iz, belül, hosszsesíkos. A tapogató sajátos berendezésű: czombja vastagodott, oldalt összenyomott, e szeleledés lefele terjed s egy egyszerű, vaskos, hátrafele és kevésse kihajló körömbe kifut; a térd hosszánál szelesebb; a szár vastagságánál és a térdnél hosszabb, alulról tekintve egy kigyózó hajlású, finom tüskét s egy erős, majdnem sarlóalakú körmöt visel; a pikkely a térdnél és szárnál hosszabb, keskeny; a nemzőrész egy majdnem háromszögletes, párnaszerűen dagadozó gyűjtőt mutat, mely felett a pikkely csúcsa messze kiáll, a gyűjtő külső oldalán egy rugószerű, vékony nyújtvány látható.

Mertekek, ♂: Törzs	4:3 $\frac{m'}{m}$ ebből
fejmell	2:2 »
I lábpár	3:4 »
IV »	4:2 »

Messze elterjedett faj, mely az előhegységbe is felnyomul s fűben, bokrokon, görgetegeken, fatörzsökön gyakori, a mellett tavasztól ősziig mindig kapható: igen ügyes ugró es gyorsan mozogva halad. A verőfenyűt különösen kedveli, de azért a bokrok töven heverő száraz lomb között sem ritka. Finom szövetű apró zaeskoít kis telepekbe rakja, neha resekbe, neha kövek vagy tönkők alá.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Oláh-Fenesről, Gyekéből, Parajdrol, Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemeny); magyar részekből: Doroszlórol, Apatinból, Pancsováról, Orsováról, Báziasról, Tokajból, Rakamazról, S.-A.-Ujhelyből, Alsó-Hámorból, Budapestrol (Muz. gy. Pável és Frivaldszky János).

SPEC. 2. FAJ. HELIOPHANUS VARIANS. SIM. VÁLTOZÉKONY CS. VERÄNDERLICHE F.

(varians = változó: a színrol.)

Syn. 1869. *Heliophanus varians* SIMON «Monogr. des Attides» p. 682 (216).

♂ A megelőző faj alak-rokona. Simon szerint a *H. flavipes* Halm szomszedja, azonban mas berendezésű tapogatóval. A tapogató czombja vastagodott s lefele irányozott nyújtványa nem egyszerű körmöt, hanem *villát* képez, melynek hátsó ága a rövidebbik; e nyújtvány egészben láthatólag hátrafele irányul: szára alig egy harmadresz olyan hosszú a milyen vastag s alulról egy hosszú, nyulánk, a végén hirtelenül es befele horgos nyújtványt boesát, mely előre irányozott; a nemzőszerv egy széles alaphól indulo, kupszerűen esüses gyűjtőt mutat.

A térdiz tojásdadra erösödött. Mas himeknél a szár nyújtványa hiányzik s a gyűjtő kevesbbe kupos.

♀ Elöttem ismeretlen.

E fajt csak EUGÈNE SIMON auctoritására vettem be a Faunába, mint a ki oly szives volt a *Heliophanus* fajokat szemle alá venni, s e két, szerintem elege lenyegesen elterő alakot, a «varians» névvel jelöle. E faj leírása (lásd az idezett helyen) nem volt elegendő kötszegen eloszlatására. Saját leírásomat példányaimhoz szabtam.

Peldányaim Doroszlórol es Orsováról származnak.

SPEC. 3. FAJ. HELIOPHANUS KOCHII. SIM. KOCH CS. KOCHS F.

(vide: *Lioeranium Kochii*, *Nysticus Kochii*.)

Syn. 1869. *Heliophanus Kochii* SIMON «Monogr. d. Attides» p. 699 (233).

♂ Arany zománczu: kicsiny. Tapogatójának czombja vastagodott, e vastagodás igen közel a czomb vegehez kétágu nyújtványt boesát, melynek ágai igen tetemesen (de kevesbbe mint a Simon rajzan) szejjel-ágaznak, az egész nyújtvány amnyira hátra irányozott, hogy hátsó ága horogviszonyba jut a czomb alsó

vonalaival. A gyűjtő majdnem requalakra esücsös es oldalt irányult, töven ket igen apró, kisse horgos nyujtvány látható. (Simon nem említi.)

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·5 »

E fajt SIMON ur auctoritására sorolom Faunánkba. Peldányom Orsováról való. A ♀ nem ismerem.

SPEC. 4. FAJ. HELIOPHANUS AURATUS. (C. K. ARANYOS CS. GOLDIGE F.)

(auratus = aranyos; a fémlés jellegéről.)

Syn. 1848. *Heliophanus auratus* C. Koch «Die Arachniden» XIV, p. 54.

» 1869. — *Braniczkyi* SIMON «Monogr. des Att.» p. 684 (218).

♀ Aránylag szeles es magas, fekete előtesttel. Végteste aranyos pikkelyekkel borított; a has pikkelyei fehéressek, selymesen fénylők. A tapogató ezombja barnás, a többi iz kénsárga. A labak legnagyobb részben barnak, végök felé világosodók, alsó felökről tekintve -- különösen az első pár — egy sárgás hosszcsikkal, mely a száron élesen határolt, a ezombon es vegeken elmosódó.

A második szemsor ket szemé láthatólag közelebb áll az alsó mint a hátsó sorhoz.

A zár egy harántfekvő, keskenyen vesealaku terese, melynek -- a légzőrés felé irányozott — homoruságában egy gyantaszzerűen áttetsző, kis betet látható, mely a légzőrés felől be van horpasztva.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 5·3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·6 »
I lábpár . . . . . 3·4 »
IV » . . . . . 5 »

♂ Előteste magasra fölemelt, labái sötetebbek. Tapogatójának ezombja módosan vastagodott s a ezomb nyujtványa tetemesen hátra. töven az iz hátsó felebe elhelyezett, kétágas; a hátsó ág igen rövid, mind a ket ág egy felig nyitott rakollóhoz hasonló; az egész nyujtvány láthatólag hátra irányozott; ¹ a terdiz vastagságánál nem hosszabb; a szár eltűnően rövidke s csak mintegy függelékét kepezi a hosszú pikkelynek; nemzőszerve módosan kidagadó, töven egy igen picziny esücsocska (ripacs) vehető észre.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·3 »

E fajt Pancsováról es Szekes-Fehérvárról ismerem, az előbbi helyen tavaszi, az utóbbin őszi alak. Életmódja mint a Heliophanusoke általában.

GEN. 5. NEM. BALLUS. (C. K.)

(βάλω) = hajító, dobáló; a mozgásról.)

Syn. 1850. C. Koch «Übersicht des Arach. Syst.» V, p. 68.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 212.

A fejmell szelessegenél alig hosszabb. A fejmell lelapított, felülete majdnem sík, a fejresz nagy es szeles. A harmadik szemsor ket szemé sokkal távolabbra áll egymástól, mint a fej szelétől; a szemnégyyszög hátul szelesebb mint elől, a harmadik sor ket szemé a fejmell hosszának felehez közel áll; az alsó szemsor a homlok szelétől meglehetősen távolságra esik.

¹ Simon az idézett rajzon a ezomb nyujtványát úgy állítja elő, mintha az előfelől éles derékszögben emelkednék, az én példányamon az ninesen meg.

E nemnek egyetlen fajat mint gyakori jelenséget ugyan, de csak barátságosnak ismerem: fűben, de lehullott lomb alatt is előfordul s úgy látszik, hogy az árnyékot keresi.

A bordásköröm — a *Ballus depressus* I-só lábparján — karesu, módosan kampós: az egyik fele bordatlan, a másik egyenetlen, apró fogacsokkal, lásd: II. köt. VI. tábla. 145 c.

SPEC. I. FAJ. *BALLUS DEPRESSUS*. (WALCK.). LAPOS, DÖCZÖGŐPÓK. FLACHE TROLLSPINNE.

(depressus = lenyomott; az alakról.)

Syn. 1802. *Aranca depressa* WALCKENAER «Faun. Paris» II. p. 242 (♀).

Vide: THORELL «Remarks» p. 370.

♀ Előtete fekete, megfekvő, sárgás szőrözettel, mely az alapszínt nem fedi el. Végteste szürkés földön vöröses barna rajzokat mutat, úgy, hogy a világos részek szőröseek, a sötétek kopaszok; a végtest hossza közepe táján két nagyobb, sötétes folt, ez alatt $\wedge$ szerűen kikanyargó ágrajz; az oldalakba résümtös csikoeskák hatolnak: hasfele barnászörös, szerfelett apró, gyér szőrözettel. A tapogató czombja és terde barna, szára és végíze világos sárgás. Az első lábpar szára és czombja vastagodott, legnagyobb részben barna, a végizek világos sárgák; a többi lábpar sárga, az ízek végei barna gyűrűfoltokkal.

A fejmell lapos, majdnem négyszögletes, mellrészében alig keveset tágult; oldalról tekintve, hátvonala igen lapos-íves. A mellvért tojásdad, barna. A rágók kurták, oldalról tekintve, a homlok alá tolottak s kissé az állkapcsokra csapottak, barnák. Az állkapcsok sárgák, elég szélesek; az alajk barna, majdnem háromszögletes. A tapogató szára nem hosszabb a térdnél, végíze és szára kissé vastagodottak; a végíze bőven oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak rövidek és vaskosak, különösen a czombok fejlettek; az első pár különösen kivastagodott. Az első lábpar másodvégizén, alul, két pár — kivastagodott szárán, alul, szintén két pár túske, az utóbbi sok szőr közé félig rejtve; a második pár szárán, alul, a belső oldalon, két túske áll; a többi lábpar fegyvertelen.

A végtest szélességénél hosszabb, lelapított, elől keskenyebb, mint hosszának második harmadában.

Az alsó szemsor két középső szeme nagy, nem érintkező és szép zöldes színben játszik; e sor két oldalszeme alig egy harmada a középsőnek s valamivel távolabbra áll a középsőtől, mint ezek egymástól, a sor alsó vonala kihajló; a második sor két szeme picziny s kétszernél is nagyobb távolságra áll a hátsó sortól, mint az alsó sor oldalszemeitől. A harmadik sor két szeme valamivel nagyobb az alsó sor oldalszemeinél.

A zár egy lenesealaku, *homorú* térese, mely a légzőrés felől egy harántfekvő, pálczikószerű lemezbe ütközik.

Mértékek: ♀ Törzs	.....	4.4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	.....	1.8 »
I lábpar	.....	2.5 »
IV »	.....	3 »

♂ Kurtább; rövidebb végtesttel, egészen sötétszínű. Az első lábpar aránylag roppantúl fejlett, vaskos, sötétbarna; végizei sárgák; a többi lábpar barnászárga, sötét gyűrűfolttal. A fejmell felülete durván szemeses. Tapogatója végig barna, czombja nem vastagodott; terde vastagságánál nem hosszabb, szára igen kiesiny, hosszamál kétszer vastagabb; pikkelye hosszú, keskeny, módosan szőrös; nemzőszerve egyszerű; oldalról tekintve tövén jobban mint végén kidagadó.

Mértékek: ♂ Törzs	.....	3.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	.....	1.7 »

Mint tavaszi es nyári alak nem ritka: ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Tordáról (Tordai hasadék); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkaról, Páncsovaról, Tokajból, Rakamazról, Szekes-Fehervárról, Budapestről (Muz. gy. Frivaldszky), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry).

GEN. G. NEM. MARPESSA. C. K.

(Μάρπησσα = görög név.)

Syn. 1846. C. KOCH sub *Marpissa* «Die Arachniden» XIII, p. 56.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 213.

A fej mell nincsen kétszer oly hosszú, a milyen széles; lenyomott, majdnem sík felületű. A törzs elég hosszú, lapos (néha a végtest igen keskeny). A harmadik szemsor két szeme távolabbra áll egymástól, mint a fej szelétől. A szemnégszög hátul alig vagy nem szélesebb mint elől. A harmadik szemsor messzire az előtest hosszának fele előtt elhelyezve. Az alsó sor szemei között tetemes közök, e sor középsői a homloknak alig kivágott szelétől oly távolságra esnek, mely átmérőjük egy harmadának megfelel.

Erős alkotású, kitűnően ugró alakok, a melyek színezet szerint a tartózkodási helyekhez néha kitűnően alkalmazkodnak, szeretik a verőfényt, kerítéseken, fatörzsökön, bokrokon és a nádakon nem ritkák, erős, egy kijáratú burkaikat résekbe vagy a nádak bojtjaiba szövögetik, hol a nőstények a petét is lerakván, azoknak kikelését bevárják. Látóképességök igen éles.

A bordáskörmök a különböző láb párokon, legalább a *Marpessa muscosa*-nál, különbözők; a kivastagodott első láb párei kurták, igen vaskosak, kutyakörmökre emlékeztetők, keves bordáik rövidkék és tömötten sorakozottak; a negyedik láb párei hosszúk, karesúk, középek táján szélesedők, tövüknél is hajlottak, módosan kurtakampósak; az egyik körömfel sűrűbb, a másik ritkább fogacsolással, lásd: II. kötet, VI. tábla, 146 c, d.

SPEC. I. FAJ. MARPESSA MUSCOSA. (CL.), MOHOS MARPESSAPÓK. MOOSIGE MARPESSASPINNE.

(muscosa = mohos; az előtest szőrözetéről — «pectus glaucum ut muscus sepimentorum inveteratus, CLERCK».)

Syn. 1757. *Araneus muscosus* CLERCK «Aran. Suec.» pag. 116.

Vide: THORELL «Remarks» p. 367.

♀ Előteste barnás, barnasárgával és fehéressel elegyes. Végteste barna földön fehérrel, feketével és vörösbarnával olyformán elegyített, hogy némi esipkesszelű középsáv (hosszában) észlelhető; hasfele világos. Az első láb pár hatalmasan nekierősödött; barna, sárgással elegyes; a többi láb pár barnasárga, a czombokon terjedelmes barna folttal, a többi ízeken barna gyűrűzettel. A homloknak szemalatti része hosszú, testszín szőrökkel borítva, az alsó sor két nagy szeme rókavörös, néha tüzes szőrkarikába foglalva.

A fej mell erős, lapos; majdnem párhuzamos oldalú; szélessége körülbelül két harmadát teszi a hosszúságnak; oldalról tekintve, a hátvonal hátul lekerekített, felül majdnem vízszintes, kissé előre lejtő; barna földön fehéres és vörösbarnás, elfolyó, megfekvő pikkelyekkel borított; gyér és felálló szőrökkel. A mellvért tojásdad, aránylag kicsiny, barna; hosszú, fehéres szőrökkel borított. A rágók kurták, vaskosak, harántul kissé behorpasztottak, vörösbarnák, gyéren álló, hosszú, fehéres szőrözettel. Az állkapcsok vörösbarnák, szélesek, elől elkerekítettek s kissé széjjelállóak; az aljuk hasonló színű. A tapogató kurta, fegyvertelen, igen szőrös; a szőrözet szárán és végizen kétsoros (úgy mint a mókus-furka), úgy, hogy az ízek lapítottaknak látszanak: a tapogató színe vöröses sárga, barna foltokkal, szőrözete fehéres. A lábak vaskosak, pikkelyekkel, gyéren és elálló szőrökkel borítottak. Az első pár czombja és szára igen vastagodott; a szárán, alul, három - a másodvégizen, alul, két pár erős, vaskos, rövid túske; a második pár hasonló ízein ugyanily fegyverrel; a többi láb pár szárán, alul, néhány gyenge túske, másodvégizeiknek esuesán pereszlenszerűen elrendezett néhány gyenge túske.

A végtest hosszú, kissé lenyomott, hátul esuesba kifutó; említett színezete bagolyszerű elegyítésre emlékeztet.

Az alsó szemsor két középső szeme igen nagy (száritott példányoknál határozottan kivethető bogárral), egymáshoz közelebb, mint az oldalszemekhez; az oldalszemek alig egy harmad részét teszik a középsők

nagyságának s annyira feltoltak, hogy a sor alsó vonala erősen, felsője módosan kihajló; a második sor két szeme apró s annyira áll az alsó, mint a hátsó sortól; a harmadik sor két szeme akkora, mint az alsó sor oldalszeme s alig áll távolabbra egymástól, mint az alsó sor oldalszeme szintén egymástól; de sokkal távolabbra egymástól, mint a homlok (fej) szelétől.

A zár egy köldökszerű emelkedés, mely közepén legsötétebb barna s itt egy, szélességénél hosszabb, egyenetlen szélű nyílást mutat.

Méretekek: ♀	Törzs	12	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	4·5	»	
	I lábpár	7	»	
	IV »	8·8	»	

(legnagyobb példány).

♂ Kisebb, karesűbb, a nőstényhez hasonló színezetű; a végtest rajza azonban élesebb, közepén $\wedge$ szerű barna ágrajzokkal, a melyek egy közös szárból indulnak. A tapogató kurta; pikkelye, felülről tekintve, szélesen szivalaku; szára rövidebb a térdnél s külső oldalából egy erős, maeskakörömalakú, hajlású és élű, előre is befelé irányozott, sötétbarna körmöt bocsát, melynek csúcsa két tompa nyújtvány köze esik, a mely a nemzőszerű tövéből indul; a nemzőszerű, oldalról tekintve, kúcsma-alakú, jól kiálló barnássárga.

Méretekek: ♂	Törzs	7	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	3·3	»	
	I lábpár	5·7	»	
	IV »	5·9	»	

Nyári alak, mely a régi, bebarnult palánkokat, karókat es ezölöpöket előszeretettel lakja; de regibb erdővagások tönkein is előfordul, a verőfenyt keresi, ügyesen ugrik, messze lát s immitált színezetével ügyesen kerül ki a gyakorlott szem figyelmét. Mozgása gyors; de sokszor meg-megáll, előtestével ágaskodik s forogva szertenéz; üldözés előtt gyorsan s ügyesen menekül a deszkák közeibe, résekre.

Messze elterjedett faj, mely az előhegységben is előfordul.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Mező-Záhról, Olahfenesről, Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjteménye); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Püncsováról, Ogradena (Mragonya-völgy vágásai), Alsó-Hámorból, Ungvárról (Múz. gy. Vidra Ferd.)

SPEC. 2. FAJ. MARPESSA RADIATA (GRUBE) CSÍKOS M. GESTREIFTE M.

(radiata = sugaras, csíkos; a lábak rajzáról.)

Syn. 1859. *Attus radiatus* GRUBE «Verz. der Arachn. Kur-, Liv- und Esthlunds» p. 471. (37).

1861. — *strigipes* WESTRING «Ar. Suecice» p. 551.

1865. *Euophris radiata* OHLERT «Arachnol. Stud.» p. 10.

1867. — — — OHLERT «Aran. der Prov. Preussen» p. 162.

1871. *Marpessus radiatus* SIMON «Révis. d'Attides» p. 218. (4).

Vide: THORELL «Remarks» p. 368, 375, 423, 580.

(X. tábla, 211 a ♀ nagyítva, 212 a ♂ nagyítva, 213 a ♀ zárja, 214 a ♂ tapogatója oldalról, 215. u. a. nemzőszerű alólól.)

♀ Alapszíne — első tekintetre — sárgás. Fejmelle fehéres-sárgás és vöröses pikkelyekkel elegyesen fedett; végteste sárgás, elején neha két enyésző, vöröses csíkkal (borszeszben a fejrész barnafekete, a végtesten két fekete hosszcsík.)

Var. a) A végtesten a két fekete hosszcsík enyészett, vagy egészen hiányzik.

Var. b) A végtest két hosszcsíkja apró, rhombos foltokra szakadozott (♀ junior).

Borszeszben a fekete fej mögött két világosodó folt látható. A lábak sárgák; fegyverzetek es serteik barna foltokból indulnak, e foltok neha enyésző csíkokká alakulnak. Az első lábpár vastagodott.

A fejmeleg jól fejlett; oldalról tekintve, egyenes hatvonala hátul meredek ívesen hajlik a nyelecskerc; mellrésze alig tágult. A mellvért kicsiny, tojásdad, közepen sárga, szelein finom barna szegélylyel, különben fehéres szőrözött. A rágók rövidek, vörössesárgák, fehéres szőrözötték. Az állkapcsok és az alajk vörössesárgák. A tapogató sárga, szára és végíze bőven, hosszú, fehéres szőrökkel fedett. Az első lábpár szára, alul három pár és oldalt még egy tüskével — másodvégíze, alul, két pár erős tüskével; a második pár szára, alul, öt tüskével, másodvégíze két párral; a harmadik és negyedik pár szárán, alul a végén, egy pár — másodvégíze végén pereszlenformára néha 4—5, néha 2 tüske.

Az alsó szemsor két középső szeme nagy, zöld tűzben ragyog s vöröses körrel kerített; a homloknak szem alatti része tömötten álló, elenken világos sárga szőrözettel teljesen borított; e sor két oldalszeme egy harmadát teszi a középsőknek s ezektől valamivel távolabbra áll, mint azok egymástól; a második sor két kis szeme valami kevéssel távolabbra áll a harmadik, mint az alsó sortól.

A végtest hosszú, közepen kisse tágult s alig lenyomott, hátul eszesos.

A zár egy vöröses-sárga, kis emelkedés, melynek legzöresfelőli oldalán két sötétbarna, apró γ szerű dudorka látható.

Mertekek: ♀ Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmeleg	3·7	»
I lábpár	5·8	»
IV »	6·5	»

♂ Kisebb, karesű; vastagodott és hosszúra fejlett első láppárral. A lábak sárgák sok barnával, a barna szín elesrajzu, többnyire párosan futó hosszúsíkokat képez.

Az ekalakú, keskeny végtest felülete tiszta haragos-sárga, elenk selyemfennyel; közepén és végig egy elenken vörös esikkal. A fejmeleg, mint a nősténynél.

Var. β) A végtest elenk-vörös s egy sárga ágrajz által több rhomboicus teresekre osztott (♂ junior).

A tapogató sárga; pikkelye szélesen szivalaku, elegge domboru; száríze vastagságánál rövidebb, külső oldalán egy nyulánk, tompavegű oldalt és előre irányozott, vékony, barna nyujtvánnyal; a pikkely töven, külső oldalán (alulról tekintve) egy rövidke barna fogacs, mely a szár nyujtványával szemközt áll, a nemzőszerű egy kocsonyás kinezesű, süvegyszerű, tetemes dudorodás, mely tövéből, elől, egy kifele kanyarított, vékony, barna nyujtványt bocsít.

Mertekek: ♂ Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmeleg	3·2	»
I lábpár	7·4	»
IV »	6·3	»

A Grube-fele leírás felületessége s azon körülmény folytán, hogy a típusok elvesztek, e faj sok zavarra szolgáltatott okot. A magyar ♀ példányok után sem THORELL sem KOCH nem ismerte fel, mert mindeddig a ♀ tökéletesen ivarérett állapotban nem volt kellőleg ismertetve. SIMON azonban határozottan annak állítá. A faj eldöntése főleg a ♂ példányon fordult meg s megfeszített igyekezetemnek sikerült ♂ példányokat Doroszló nádjaiban keríteni. A hím a mellett tanúskodott, hogy teljesen egyezik az «Euophrys radiata Ohlert» azon példányaival, a melyeket Ohlert THORELL tanárnak ajándékozott. Ez a körülmény eldönté a fajt. THORELL tanár szavai szerint: «stimmt genau mit Original-exemplaren von M. radiata Ohlert überein; die Weibchen müssen dann auch wohl zu dieser Art gehören.»

Mint tavaszi, nyári, őszi és teli alakot a nádasokból ismerem, hol a nádbojtokat lakja, melyeknek szirmait zaeszkóvá szövö, e zaeszkót finom, tömött, hófehér szövettel kikárpitozza.

A nádbojtokban képezett e csomók már messziről feltűnnek. Itt rakja le a nőstény peteit is (38—40) s bevarja a fiak kikelesét. Ivarérett és harmadvedlesű alakok télen át is találhatók, a teli alom egy nemebe merülve.

Ismerem, erdélyi részekből: Mező-Zalról; magyar részekről: Doroszlóról, mind a két helyen igen bőven található. A hímek igen ritkák.

SPEC. 3. FAJ. MARPESSA POMATIA (WALCK.) ALMAZÖLD M. APPELGRUNE M.

(pomatia = almazöld; az alapszínéről)

Syn. 1825. *Attus pomatius* WALCKENAER «Ann. de France» p. 26.1869. *Marpissus* — SIMON «Monogr. des Attid.» p. 19. (9).1869. — *monachus* SIMON, ibidem, p. 23. (13).

Vide: THORELL «Remarks» p. 368, 369. (in § Marpessa radiata).

♀ A törzs alapszíne (felülről) fekete; az előtesten fehéres és tüzes pikkelyek elfolyva elegyednek egymás közé, igen finomak s mintegy deresen borítják a tért. A végtest közepén végig egy keskeny, almazöldesbe (borszeszben fehérbe) játszó lándzsafolttal, inkább hosszúsikkal; ettől kétoldalt, az oldalakban is, fehéres és vöröses pikkelyek váltakoznak, a nélkül, hogy az alapszín elfednék; a pikkelyzet fénylő, de nem érezes zománczú; a has fekete; apró, gyéren álló, fehéres pikkelyekkel. Az első lábpár erősödött, világos barnás-sárga, barna foltokkal s vonásokkal, melyek helyenközön hosszúsík jelleget öltenek; a többi lábpár hasonló alapszínű, helyenközön kissé szakadozott barna hosszúsikkal.

A fejmell szélessége három negyedét teszi a hosszúságnak. A mellvert szeleim szélesen barna, közepén világos. Az állkapcsok és alajk végei világosak. A rágók sárgás barnák, rövidek; fehéres, gyéren álló szőrökkel. A tapogató sárga, kevés barnás ponttal; hosszú, pereszlelsruerűen körül- és elálló fehéres szőrözettel.

Az első lábpár szárán, alul négy, másodvégizén, alul két pár erős tüske; a második lábpár szárán, alul rendszeren csak öt tüske, a hátsó páratlan; valamennyi czomb felületen erős sertetüskék allanak; az első páren, elől a végén, három ilyen együttesen.

A végtest kevésbé lenyomott, hosszú, esuesos.

Az alsó szemsor két középső szeme pompás zöldes tűzben ragyog; alatta a homlok fehéres, hosszú szőrökkel takart. A második sor két apró szeme valamivel közelebbre áll az alsó, mint a hátsó sorhoz.

A zár egy barna, kissé harántránczos terese, melynek hátsó (légzőrés felőli) szélén egy kis nyílás látható, melyből egy fenyves dudorka kissé kidomborodik.

Mertekek: ♀ törzs	10·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·4 »
I. lábpár	6·5 »
IV »	6·7 »

♂ Ékalku kisebb végtesttel, melyen a lándzsafolt hiányzik, ellenben a fehéres és vöröses pikkelyzet több és élénkebb, mint a nősténynél. Lábai erősek, az első pár a többinél vastkosabb. A tapogató kurta, vöröses sárga; pikkelye sajátágosan széles levelalakú, lapos és hajlott; szára a térdnél rövid-ebb; külső oldalán egy kifelé s kissé előre irányzott, egyenes, tompa és gyenge nyujtvány áll, mely a hosszú szőrözettel által némileg borítottatik; a nemzőszerv (belülről oldalról tekintve), hátsó feleben világos, kuesma-serű, elől barnult s itt egy felhajló, hosszú, finom tüskét visel.

Mertekek: ♂ Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·4 »
I lábpár	7·1 »
IV »	6·9 »

SIMON jegyzése szerint, a leirt alak a voltakeppenű «pomatia Walck» fajnak változata; en azt tartom, hogy ugyan az, a melyet SIMON az idézett helyen «monacha» név alatt új faj gyanánt közölt volt.

Mint tavaszi alakot csupán csak Palánkáról, Apatinból és Pancsováról ismerem; mind a három helyen eleven bodzafasóvényekről, melyeknek levelein e pókok a verőfényen vadászgattak, gyorsan mozogtak s üldözös ellen a levelek alá rejtőztek. Friss állapotban a végtest lándzsafoltja almazöldesbe játszik s talán erre vonatkozik Walckenaer adta fajneve (?) is.

SPEC. 4. FAJ. MARPESSA ENCARPATA. (WALCK.). KEZES M. HAND M.

(encarpata, talán ἔν és ζαροπαια, mi bizonyos mimikus tánczra vonatkozik s a mozgásra czélozina.)

Syn. 1802. *Aranea encarpata* WALCKENAER «Fauv. Par.» II. p. 241.

Vide: THORELL «Remarks» p. 370 (in §. M. museosa).

♀ Keskeny, nyújtott kisebb alak. Az első lábpár igen csekély mértékben erősödött. A fejmell alapszíne sötét s a fehéres, kevés barnással és vörössel elegyített pikkelyzet d érszerűen lepi el; szélein a fehér pikkelyek szegélylyé sűrűsödnek; a homlok szem alatti része fehér. A végtest felülete sötét, közepén végig egy, fehér pikkelyekből álló, lányszerű, keskeny rajz vonul; az oldalak és a has világosak sok fehéres pikkelyvel. A lábak barnasárgák, sok bebarnítással s gyűrűfolttal; fehér szőrözettel.

A fejmell kicsiny, nem épen széles, mellrészében alig águló; oldalról tekintve, hátvonala egyenes, hátul ívesen lekonyuló. A mellvert hosszukás, barna, fénylő, gyéren álló fehéres szőrözettel. A rágók vörösbarnák, ránczosak, de fénylők, néha gyengén zománczosak; nem éppen vastakosak. A tapogató sárgás, szára es végíze — különösen oldalt — hosszú, fehér szőrözettel; végíze oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve.

A lábak rövidek; a két első párnak különösen ezombja vastagodott; az első pár szára módosan vastagodott.

Az első lábpár másodvégizen alul, két pár igen apró tüske; szárán alul néha egy, néha semmi tüske, a többi láb fegyvertelen (a negyedik pár másodvégíze csücsán néha egy sertetüske).

A végtest hosszú, keskeny, hátul csucodó, majdnem hengeres.

A szeméngyszög hosszánál szélesebb; a második sor két apró szeme körülbelöl annyira esik az alsó sor oldalszemeihez, mint a harmadik sorhoz.

A zár egy vörösesbarna térese s szerű, kurta nyelű osztólemezzel, melynek hómáljaiban két sekély benyomás látható.

Mértékek: ♀ Törzs	7·3	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2	»	
I. lábpár	2·8	»	
IV. »	3·2	»	

♂ Kisebb; más színezetű. A törzs alapszíne szép sötét dohánybarna. A fejmell közepén egy fehér hosszcsík, mely a szemterese mögött kezdődik, de a nyelecskét nem éri el; az oldalakban egy-egy finom fehér szegély. A végtesten végig, közepétől két oldalt ( ) szerűen két fehér hosszcsík; a has közepe barnás, oldalai szennyesfehérek. Az első lábpár barna, hosszú és vastagodott; másodvégizen, alul, két pár rövid tüske, szárán, alul, a belső oldalon, egy tüske. A tapogató kurta, pikkelye kanalakú (nem szélesedett), szára nem hosszabb a térdnél, külső oldala végén egy kurta, vastos nyujtvánnyal; a nemzőszerv, alulról tekintve, jól kidomborodik, barna, göcszerű; töve belső oldalából egy finom, hosszú tüske indul, mely a pikkelybe befekszik s oldalról nem látható.

Mértékek: ♂ Törzs	4·7	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·1	»	
I. lábpár	4·3	»	
IV. »	4·6	»	

E fajt, mint tavaszi alakot leginkább gyümölcsfák kérge alól ismerem, hol telepszámra szövögeti burkait s ugy e tulajdonsággal, mint alakrokonságával is közel áll az Epiblemum nemhez, melytől azonban lábfegyverzete elkülömti.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről; magyar részekből: Doroszlóról, Ujvidekről es Veszpremből.

SPEC. 5. FAJ. MARPESSA CANESTRINI. PAVESI (?) (NINI?) CANESTRINI M. CANESTRINIS M.

(Canestrini, jeles olasz Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1869. *Marpissa Canestrini* PAVESI «Aran. Italiani» in Atti della Soc. italiana di Scien. Naturali» XI, 3, p. 129

♀ Hosszú, nyulánk alak, aránytalanul fejlett első lábpár; pompás aranyfényben ragyogó rajzokkal. A fejmell szemtéreséje fehér és aranyos pikkelyekkel elegyesen borított, a mellrész fehér (alapszíne fekete). A végtest közepén végig egy hófehér lándzsafolt, mely kétfelől szinarany közé van foglalva; az arany szegély az oldalak felé két-három széles ágat bocsát, melyeknek közei bársornyfeketék. Az oldalak és a has szennyesfehérek. Az első lábpárnak különösen térde és szára bebarmitott; a többi lábpár sárga.

A fejmell jól fejlett, szélességénél bőven másfélszer hosszabb, oldalról tekintve az egyenes hátvonal hátul laposívesen a nyelecskőre hajlik. A mellvért barnás sárga, finom barna szegélylyel, kicsiny és körded; szőrözete hosszú. A rágók rövidek, elég vaskosak, vörösbarnák, tövük részben a homlok hosszú, fehér szőrözete által fedett. Az alajk és az állkapcsok vöröses barnák. A tapogatók sárgák, végizük és száruk fehéres, hosszú szőrözettel. Az első lábpár vaskos, hosszú, erős fegyverzetű; másodvegizen két pár erős tüske; szárán, alul, a külső oldalon négy apró, a belső oldalon öt hosszú, erős tüske, az utóbbiak közül a két hátsó tüske egymás mellett és nem egymás mögött áll; a térd belső oldalán szintén egy — a czombon, elől, három tüske egy csoportban; — a második lábpár nem vastagodott; szárán, alul, öt tüske, másodvegizen két pár tüske.

A végtest hosszú, keskeny, csucos, nem open lenyomott.

Az alsó szemsor két középső szeme igen nagy s annyira egymástól, mint az alig egy negyedrészes nagyságú oldalszemektől; az alsó oldal- és a második sor szemei alatt két-két felálló, fekete serte-cset; a második sor két apró szeme az alsó és hátsó sor között középen áll.

A zár barnás, köldökszerűen kiemelkedő s a légzőrés felől egy szívalakú kis nyílást mutat.

Mértékek: ♀	Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4	»
	I lábpár	8	»
	IV »	6·8	»

♂ Valamivel rövidebb (sokszor aránytalanul kicsiny); még feltünőbbre fejlett első lábpárral. Fekete, az előtestben gyéren álló aranyos pikkelyekkel; végtestének felülete egészen aranyozott, közbe-közbe gyéren álló fekete sertékkal. A lábak füstbarnák, a nőstényéhez hasonló fegyverzettel. A tapogató nyulánk, pikkelye nem feltünő; szára a térdnél valamivel rövidebb s külső oldala csúcsán egy sarlóalakra hajlott körömmel fegyverzett; nemzőszerve fekete, egyszerű, majdnem hengerded, kevésse kidomborodó, hátsó vége kúpos és a pikkely tövén kissé túl terjedő.

Mértékek: ♂	Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4·4	»
	I lábpár	10	»
	IV »	8·9	»
Nelut:	Törzs	6·5	»
	fejmell	2·7	»
	I lábpár	4·5	»
	IV »	4·7	»

E pompás pók úgy látszik a nádasok lakója, hol verőfényen a nád és sás levelein vadászgat. Ritka. Eddig mint a nádas lakóját csupán csak Doroszlóról és Apatinból ismerem, mint nyári és tavaszi alakot, s úgy tapasztaltam, hogy a fényes Domatiakkal minieri viszonyban áll. Eredetileg Olaszországból lett ismertette.

GEN. 7. NEM. DENDRYPHANTES. (C. K.).

(δένδρογον = fatörzs, ὑψόθυρος = takács; a lakásról.)

Syn. 1837. C. KOCH «Übers des Ar. Systems» I. p. 31. (ad partem).

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 214.

A harmadik sor két szeme távolabbra esik a homlok elejétől, (szelétől) mint egymástól. A fejmell közkaszerűen igen kimagasló; a fej lapja előre felé annyira menedekesen lejtő, hogy a harmadik szemsor sokkal magasabban áll az első sor oldalszemeinél.

Az alsó szemsor kissé kihajló, középsői a kivágott homlokszeltől oly távolságra esnek, mely egy szem felátmérőjének megfelel. A hátsó lábpárok másodvégizei pereszlenformára állított tüskékkel fegyverzetek. A test hosszabb szőrözettel borítva.

A bordáskörmök nyújtottak, jól kampósak; a *Dendryphantes bilineatus* I-ső lábpárján az egyik körömfel csak három nagyobb, a másik több kisebb, de egyenetlen bordát mutat, lásd: II. k. VI. tábla 148. d

SPEC. 1. FAL. DENDRYPHANTES BILINEATUS. (WALCK.). KÉTSZÍKOS LEJTŐPÓK. ZWEISTREIFIGE SCHWUNGSPE.

(bis, linea = kétszer, vonal; a végtest fehér rajzáról.)

Syn. 1837. (?) *Attus bilineatus* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» I. p. 405.1869. *Dendryphantes bilineatus* SIMON «Monogr. des Att.» p. 635, (169).

♀ Barnásfekete; a fejmellen egy finom, fehér középsík, mely a nyelecskét nem éri el, két oldalt hasonló két esik, mely a fej lapját szegélyezi s a mell közepe táján kissé összehajlik, de nem érintkezik; a végtesten két hófehér, finom esik, mely nem éri el a végtest elejét, a fonók felett pedig egymásfelé közeledik. A has és az oldalak személyesfehérek. A lábak sötétsárgák barnával, esipőik tiszta rozdsasárgák.

A fejmell, oldalról tekintve, a nyelecskétől meredeken emelkedik; magas; a szemtér előre lejtő, sok sárgásfehér pikkelylyel, melyből sok hosszú, erős szőr áll ki. A mellvért fekete, kevés fekete szőrökkel. A rágók barnásfeketék, vaskosak, bőven oly hosszúk, mint az első lábpár szára; kevés fehér szőrökkel. Az állkapcsok barnák, világosodó szélekkel. A tapogató rozdsasárga fehér szőrözettel s némi elmosodó gyűrűzettel; végíze oly hosszú mint a térd és szár együttveve. A lábak közül az első pár a legvaskosabb; szárán, alul, öt, belső oldalán három tüskével, másodvégizen, alul, két pár, belső oldalán még két tüskével, a második lábpár hasonló helyen kevesebb tüskével; a negyedik lábpár szárán, alul, két pár, belső oldalán három tüske; másodvégizen, úgy a végén, mint köröskörül hosszában is pereszlenformára elrendezett több tüske.

A végtest tojásdad, vastag, kissé csücsösödő véggel; pikkelyzete sárga, mi az alapszinnel barnafeketes kinézést eszközöl.

Az alsó szemsor kihajló; két középső szeme nagy, megközelített, részben — különösen alulról — tűszs nő pikkelyekbe foglalt; az alatta elterülő homlok s felette a fej széle sárgásfehér; e sor két oldalszeme fele nagyságát éri el a középsőknek s távolabbra áll tőlük mint azok egymástól.

A második sor két apró szeme az első és harmadik sor között a közepet tartja. A harmadik sor tovább áll az alsó sor középsőitől mint egymástól s valamivel távolabbra egymástól, mint az alsó sor oldalszemei szintén egymástól.

A zár egy személyesbarna, szélességénél hosszabb terese, mely kétfelől sekélyen esatormás.

Mértekek, ♀ : Törzs	9	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell.	3.5	»
I lábpár	6.8	»
IV »	7.4	»

♂ Elöttem ismeretlen.

E fajt Erdelyből Kutyfalvaról es Magyarországból Palánkaról ismerem, igen keves példány után. Mindig füves helyeken találtam. SIMON Lengyelországból idezi. *Dendryphantas* volta előttem kétes, mert hátsó lábpárjainak másodvégizei nemcsak végeiken tüskések. Azonban úgy THORELL, mint SIMON a «*Dendryphantas*» jelzés ellen nem tettek kifogást.

SPEC. 2. FAJ. *DENDRYPHANTES MUCIDUS*. (C. K. PENÉSZES LEJTŐPÓK. SCHIMMEL SCH.)

(*mucidus* = penészes.)

Syn. 1846. *Dendryphantas mucidus* C. KOCH «Die Arach.» XIII, p. 86. Tab. 446. fig. 1149.

♀ «Elötteste fehér, rozsdabarna fejtetővel es egy ilyen hosszúsikkal oldalt a szemek alatt; végteste a hátfelen rozsdabarna, az mgódrók szerint elhelyezett négy fehér ponttal; oldalai rozsdavörösek; tapogatója vörössesárga; lábai rozsdavörösek, fekete gyűrűzettel. Törzse $7 \frac{m}{m}$ ».

KOCH C. szerint Dr. Rosenhauer (Erlangen) a «Bánságból» hozta. Közelebről nem ismeretes.

GEN. 8. NEM. *EUOPHRYS*. (C. K.).

(*εὐ*, *ὄφρος* = szemöldök; a kiálló homlokról)

Syn. 1834. C. KOCH in Herrich-Schaff «Deutschl. Ins.» 123. 7. 8. (ad partem.)

Vide: THORELL «On europ. Spiders.» p. 215.

Az első lámparok másodvégizei tüskések. A fejmell magas, elől nem keskenyedő, oldalról tekintve ívesen emelkedő. A harmadik szemsor két szeme valamivel távolabbra egymástól mint a fej szeletől. A szemnegyszög elől-hátul egyenlő széleségű. Az alsó szemsor szemei érintkeznek; a középsők oly távolságra állanak a homlok szeletől, mely átmérőjük egy negyedét nem haladja meg. A végtest rajzai a bőrtől s nem pikkelyektől erednek.

SPEC. 1. FAJ. *EUOPHRYS FRONTALIS*. (WALCK.). HOMLOKOS BIGEPÓK. GESTIRNTE BALLSPINNE.

(*frontalis* = homlokos; a kiugró homlokról).

Syn. 1802. *Aranca frontalis* WALCKENAER «Faun. Par.» II, p. 246. 7.

Vide: THORELL «Remarks» p. 404.

♀ Füstbarna. Feje teteje fekete, elejen kevés sárgás pikkelyekkel. Végtesten egy tobbretű Λ szerű világos ágrajz. Lábai szennyes-barnássárgások. Kicsiny.

Fejmelle koczkásan magasra felemelt, elől elvágott; széles; oldalról tekintve a nyelecsketől reszütösen, majdnem egyenes vonalban emelkedik, háta laposíves. A mellvert tojásdad, keskeny, szennyes barna-sárga, kevés szőrözettel. A rágók messze a homlok alá tolva, rövidek, szennyes barna-sárgák. Az állkapcsok barnássárgák, széleik fele elmosódva világosodók, szélesek, elkerekítettek; az alajk keskeny, elől elkerekített, az állkapcsok felehoszszát nem éri el. A tapogató czombja, térde vékony; szára es végíze kissé vastagodott, — terde, szára es végíze majdnem egyenlően rövidek. Lábai elég hosszúk; az első pár szárán, alul, három — másodvégizen alul két pár karsu, elég hosszú tüske; a harmadik es negyedik lámpár száran es másodvégizen, alul es oldalt is keves karsu tüske.

A végtest tojásdad, a végen kiálló fonók következtében csuesos.

A alsó sor szeméi érintkeznek ; igen finom szennyessárgás korokbá foglaltak ; a második sor két apró szeme annyira áll az alsó mint a hátsó sortól.

A zár, ifjabb példányomon, meg nem öltött határozott alakot.

Mértekek, ♀ : Törzs	4.4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 »
I lábpár	3 »
IV »	3.5 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat, mint tavaszi alakot, Doroszlóról, retől ismerem.

GEN. 9. NEM. PHILAEUS. THORELL.

(Φιλαιός = görög név.)

Syn. 1870. THORELL «On europ. Spiders.» p. 37, et 217.

A harmadik sor szeméi távolabbra a fej szeptől mint egymástól. A fejmell magas, fejeresze előre lejtő, úgy hogy a harmadik szemsor magasabban áll az elsőnél. A rágók, előlről tekintve, az arez magasságnál legalább másfélszer (a himmel kétszer) hosszabbak. Az alsó szemsor módosan kihajló, szeméi szétvetettek, a középsők a kivágott es gyeren szőrös homlok szeptől oly távolságra, mely fel átmerőjüknek alig felel meg. A lábak hosszacsukák.

E nemnek egyetlen képviselője jelesen a meszes hegységet s ott a görgetegeket lakja ; kedveli a verőfényt, elénk mozgású ügyes ugró.

A bordáskörnök hosszuk, meglehetősen kampósak ; az I. lábpáron az egyik körömfel ritkább, a másik sűrűbb bordázattal ; a talpceset különösen tomott, inkább bunkósodó mint lapiczkás szőrökből való. lásd : II. köt. VI. tabla 149. d.

SPEC. I. FAJ. PHILAEUS CHRYSOPS. (PODA). ARANYSZEMŰ PHILAEUSPÓK. GOLDÄUGIGE PHILAEUSSPINNE.

(χρυσός = arany, ὄψις = szem ; a szemek fényéről.)

Syn. 1761. *Araneus chrysops* Poda «Ins. Mus. Graec.» p. 123.

Vide : THORELL «Remarks» p. 388.

♀ Fekete ; bozontosan szőrös ; rajzai fehéresek. Az előtest fekete, fehérrel mintegy lisztezve. A végtest közepén egy széles, tiszta fekete lándzsafolt, mely különösen a vége felé fehéredő, () szerűen álló csikpárba van foglalva ; a hát sárgás és fehéres szőrözettel borítva. A lábak sötétbarnák, sok rövidebb fehéres és hosszabb barna szőrözettel, végzeik barnasárgák, barna gyűrűkkel.

A fejmell koczkaszerűen, magasra emelkedő ; széles ; oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedik s szemtere előre lejt, úgy, hogy a harmadik sor szeme magasabban áll az alsó sor oldalszeméinél. A mellvért barna, fehéres szőrözettel. A rágók barnák, kissé nyújtottak, az arez magasságánál majdnem kétszer hosszabbak, oly hosszuk mint az első lábpár szára. Az állkapesok barnák, szeleiken (végökön) sárgák, lapiczkások, elkerékítették s kissé szejelállók ; az alajk barna, keskeny, esücsosodó, az állkapesok fele-hosszát meghaladja.

A tapogató karesu, barnassárga, barna gyűrűs ; végze bőven, fehéresen szőrös, szinte bojtos s alig rövidebb mint a terd es szár együttvéve. A lábak vaskosság mellett elég hosszuk ; az első pár száram, alul három — másodvégizen, alul, két pár tüske ; a szár belső oldalán meg 2 — a terden 1, a ezomben, elől.

legalább 3 tuske: a második lábparen hasonlóképen. A harmadik es negyedik lábpar minden ize tuskes: a másodvégiz, felül-alul, egész hosszában hosszú tuskékkal fegyverzett. A végtest elöl szélesedő, hátul csusos.

Az alsó szemsor két középsője nagy, megközelített, arányosan ragyogó, — két szélsője a középsőknek kevesebb mint fele s ettől háromszor távolabbra mint a középsők egymástól; a sor kihajló. A második sor két szeme apró s közelebbre esik az első mint a harmadik sorhoz. A harmadik sor két szeme távolabbra esik a fej széletől mint egymástól. A szemek között sok serteszőr ágaskodik.

A zár egy szélességénél hosszabb, barnás terese, mely egy lándzsához hasonlít.

Mertekek, ♀: Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4.5	»
I lábpar	9	»
IV »	10	»

♂ Nem kisebb; hosszabb lábakkal; más színezettel. Előteste fényesen fekete; sertetlen állapotban (mely igen ritka) finom, hófehér pikkelyek a harmadik szemsor szemeitől kezdve két vonást alkotnak, mely a hát közepe fele tart. Végteste ríktó ezínober vörös, közepén egy tiszta fekete, terjedelmes lándzsafolttal, mely elejétől majdnem a fonókgig lehatol; hasa, a fonóktól a legzörésig, ezínobervörös, a légzörés felett fekete. Az első és második lábpar szára legnagyobb részében rozsdavörös, a lábak különben barnafeketek. A rágók harántránczosak, barnák, oly hosszúk mint a hosszúra fejlett első lábpar szára.

A tapogató barna, karesu; végíze ninesen pikkelylyé alakítva, csak kisse szélesedett s kivájt; rövid szára külső végén egy vaskos, rövid tuske; nemzőszerve egy ujj alakú, hosszú, barna gyűjtő, melynek belső feleből egy serteszertű, igen hosszú nyujtvány indul, mely az egész gyűjtőt belőlfelől megkerüli s egy órárugóra emlékeztet.

Mertekek, ♂: Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4.7	»
I lábpar	14	»
IV »	11	»

nehé feltumően kicsiny:

törzs	6	»
fej mell	2.9	»

(Rákos Muz. gy.)

E szép faj ivarai a legközelebbi időkig is külön fajok gyanánt tárgyaltattak (lásd THORELL i. h.). Delics jellegű, de termőkerületeiben a hegységbe magasra felhatoló faj, mely a verőfenyes helyeken heverő száraz sudarakat, de — tapasztalásom szerint — leginkább a meszkőhegység görgetegeit és Karst-szerű területeit kedveli, hol a kövek köze gyapjuszertű szövetből terjedelmes burkokat szövetget, a melyekben rossz időben megvonul. Vadászatát nagy szökésekkel a verőfeny teljes hevében úzi. Mozgásának élénksége, tartózkodásának természete úgy hozza magával, hogy rajza gyorsan leköpi, különösen a nőstényé. Mint tavaszi és nyári alakot csak magyar részekből ismerem u. m.: Pancsováról, Mehádiáról (Dunoclet csücsa), Orsováról, Ó-Ogradenáról, Tokajból, Bukkhegység (Kolyuk Galya csücs), Demanováról (Liptó), Veszpremből, B.-Füredről, Budapestről (Muz. gy. Pável), Mehádia-Orsova (Muz. gy. Friwaldszky), Rákos-Palotáról (igen apró, Muz. gy. Pável).

GEN. 10. NEM. ATTŰS. (WALCK.).

(vide «Attoidae»).

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Ar.», p. 22, (ad partem).

Vide: THORELL «On Europ. Spiders» p. 218.

A hátsó lábparok másodvégizei egész hosszasságukban gazdagon tuskesek. A rágók az arcznál kevéssel vagy nem magasabbak. Az alsó szemsor egyenes, vagy kevesse kihajló s oly távolsagra áll a homlok széletől, mely a középső szemek átmerője felének megfelel.

A legtöbb fajt magába foglaló nem, mely messze elterjedt. Képviselői ügyes mozgású, jó ugrók, melyek a verőfényt kedvelik; füves helyeken es bokrokon, köveken, görgetegeken, stb. tartózkodnak.

A bordáskörmök — legalább az *Attus falcatus* L. lábparján — karesuk, módosan kampósak; az egyik körömfel keves, ritkás, apró es egyenetlen bordákkal, a másik fel több, sűrűbb s előre fele növekedő, de általában kurta bordákkal, lásd II. kötet, VI. tábla, 150. c.

SPEC. I. FAJ. *ATTUS FALCATUS*. (CL.). SÁRLÓS SZOKÓPÓK. SICHEL HUPFSPINNE.

(*falcatus* = sárlókkal ellátott; az előtest félholdszerű, világos rajzáról.)

Syn. 1757. *Arancus falcatus* CLERCK «Ar. Succ.» p. 125.

Vide: THORELL «Remarks» p. 394.

♀ A szemnegyszög tere, tehát a fejtető, négyszögben tiszta fekete; a mellrész barna; a fekete fejtető mögött egy félhold (sarló) alakú, széles, harántfekvő (☾), világos folt. A végtest felülete barnás, sok selymes fenyű, sárga pikkelylyel; az oldalakban határozatlan resüntösen futó, bordaszerű, sötétes vonalak láthatók. A lábak barnássárgák néha vörösesbarnák, kisebb-nagyobb mértékben határozott barnás gyűrűzettel. (A fejtető rendszeren lekopott, tiszta fekete; sertetlen állapotban, mely ritka, rezes fenyű, sárga pikkelyekkel borított, a mellrész sok fehér pikkelylyel.)

A fejmel aránylag kicsiny, kockásan magasra kiemelkedő; oldalról tekintve; a hátvonal vízszintes, hátul majdnem derékszögben hirtelenül es egyenesen a nyelecskére lecsapott. A mellvert kicsiny, tojásdad, barnássárga fehéres szőrözettel. A rágók az alsó szemsor két középszeme terfogatánál nem szélesebbek, az arc magasságánál alig hosszabbak, vörössesárgák, finom, gyér, fehéres szőrözettel; az állkapcsok es az alajk vörössesárgák, az előbbieken néha világosodók. A tapogatók barnássárgák, sötétebb gyűrűzettel; a végiz alig valamivel hosszabb a szárnál es sokkal rövidebb mint a terd es szár együttvéve.

A lábak vaskosak; az első pár szárán, belül a végén, egy tüske; alul, három pár, a másodvégizen, alul, két pár erős, hosszú tüske; a második lábpar szárán, alul, külső oldalán rendszeren 3, belső oldalán egy vagy két tüske; a harmadik es negyedik pár szára es másodvégize felül is tüskés.

A végtest hossztojásdad, hátul csúcsosodó, elég pohós; hasfele szennyesfehér, néha egy sötétes középesik nyomaival.

Az alsó sor két középső szeme majdnem érintkezik, finom fehéres karikába foglalva (sertetlen példányoknál e karikák felül egy darabon vörössékek); az oldalszemek a középsőknek fele nagyságát erik el, — s kisse felfele tolvá — a sort módosan kihajlóvá teszik, valamivel tavolabbra esnek a középszemektől mint ezek egymástól. A második sor két apró szeme annyira áll az alsó mint a hátsó sortól.

A zár egy sötétbarna, haránt fekvő, félholdszerű s homoru oldalával a nyelecske fele nező lemez, melynek homoruságában két kis dudorodás látható.

Mértekek, ♀	Törzs	7—8 $\frac{m}{mm}$ ebből
	fejmel	2·7 »
	I lábpar	4·8 »
	IV »	6 »

♂ Rövidebb; fejlettebb fejmellet, kis végtesttel, elesebb rajzok mellett másnemű szemezettel. Fejtetője rezessárga (lekopottan vagy borszeszben fekete); a mellrész sötét barna, a hátsó szemektől ketoldalt egy-egy fehér } szerű csik.

A végtest közepe sárga, kettfelől fekete keretbe foglalva; a fekete keret tehát a végtest szelén köröskörül fut s keskenyen, feheren szegelyezett; a has szennyesfeheres. Az első lábpar erősödött, sötét; ezombtöve világos, a többi lábpar ezombja alsó fele világos-, felső fele sötétbarna; a többi íz barnás, sötétebb karikákkal. Valamennyi labon sok világos pikkely. A tapogató barna, pikkelye elég terjedelmes, világos-

sabb és sárgás szőrözettel borított; szára vastagságánál nem hosszabb, külső oldala végén egy előreirányzott, hosszú és vastos, tompahegyű nyújtványnyal; nemzőszerve elől elkerekített, lenesealakú, lapos; hátul kissé, süvegesen kidomborodik; sötét vörösbarna.

Mertekek. ♂: Törzs	5.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	5.5 »
IV »	5 »

Messze elterjedett tavaszi és őszi faj, mely a havasokra is felhatol; de ugylátszik a fenyő tenyésztő övét nem haladja meg; füves helyeken, bokrokon nem ritka.

Ismerem, erdélyi részekből; Kolozsvárról, Parajdrol (Szováti völgy), Gyergyó-Szt-Miklósról, Szász-Vesszősról; magyar részekből; Doroszlóról, Palánkáról, Orsováról, Ó-Ogradenáról, Báziasról, Rakamazról, Csorbáról (Kárpát, esorbai tó, «Rakitou Wreh», Jama tó).

SPEC. 2. FAJ. ATTUS FARINOSUS. (C. K.). LISZTES SZ. MEHLIGE II.

(farinosus = lisztes; a poros színről.)

Syn. 1846. *Euophrys farinosa* C. Koch «Die Arachniden» XIII. p. 223.

Vide: THORELL «Remarks» p. 396.

♀ Elötteste szürkessárga (fejeteteje lekopya, fekete); mellrésze barnás. Végteste szürkessárga; a vége felé és végéig terjedve egy vöröslően szegélyezett, fekete V szerű rajz áll, melynek szárai hosszúk közepetáján résüntősen megszakítottak. A lábak vöröses-agyagsárgák, minden gyűrűzet nélküliek.

Az Attus falcatusnak legközelebbi rokona, mely az érintett színezetbeli különbségeken kívül leginkább a zár berendezése által tűnik ki.

A zár egy felhaldszerű, harántfekvő, széles, barna lemez, mely a nyelecske felé néző oldalon szerűen kivágott, dudorokat nem kerít be, s a kivágások között kissé leneseyszerűen folytatódik.

Mertekek. ♀: Törzs	6.9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.6 »
I lábpár	5 »
IV »	5.5 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Úgy látszik, hogy e faj a delibb fekvésű vidékeket inkább kedveli. Tartózkodásra nevezve kedveli a füves helyeket.

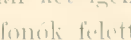
Ismerem: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Tokajból és Nagy-Váradról.

SPEC. 3. FAJ. ATTUS RUPICOLUS. (C. K.). KÖSZÁLI SZ. FEELSÉN II.

(rupes = szikla; a tartózkodásról.)

Syn. 1848. *Euophrys rupicola* C. Koch «Die Arachniden» XIV. p. 19.

Vide: THORELL «Remarks» p. 392. (in § Att. floricola).

♂ Gyönyörűen sötét-biborbarma. Elötteste igen finom hófehér szegélylyel, mely a fej élén is végig fut tehát az elöttestet előlről és oldalairól is körül fogja, -- közepén egy finom, fehér hosszcsík, mely a szem-négyszög közepe táján kezdődik s nem éri el a nyelecskét. Végtesten az első ingödörpár táján két igen finom, fehér pont, -- a második ingödörpár táján két harántfekvő, hófehér, szerű folt, a fonók felett hasonló, kissé szennyesedő folt pár; a végtest közepén végig egy barna orsófolt, mely hátul kissé ágas; a

has sárgásfehér. A lábak haragos-vörössárgák, sűrűn aló barna gyűrűzettel, a világos helyek sok hófehér pikkelylyel. A tapogató barnás, ezomb-vege és térde hófehér pikkelyekkel fedett.

A fejmell szélességénél hosszabb, elől elvágott; oldalról tekintve elég magasán-ívesen emelkedett, legszele finom fehér szegélylyel; a szemnegyszög előlről és oldalról külön finom szegélybe foglalva. A mellvért barna, fehéres szőrökkel. A rágók bíborbarnák; az arcz magasságánál valamivel hosszabb. Az állkapcsok s az alajk bikorbarnák. A lábak ezomb és szárrészökben erősek, végeik vékonyodók. Az első pár másodvégíze, alul, két pár, — szára, alul, a külső oldalan egy tüskével; a hátsó lábpárok másodvégízei körüskörül s egész hosszukban tüskések.

A végtest szélességénél csak kevéssel hosszabb, hátsó feleben tágult, legvégén csúcsosodó, kissé lenyomott.

Az alsó szemsor szemei opalizálók; a sor igen módosan kihajló, szemei tüzes színű finom karikákba foglaltak; az oldalszemek a középsőknek fele nagyságát megközelítik. A második sor két apró szeme közelebb áll az alsó mint a hátsó sorhoz.

A tapogató rövid, térde hosszabb a szárnál; a szár vastagságánál sokkal rövidebb; a pikkely kanálalakú, a nemzőszerv alig kidagadó, s egy laposan-lencsealakú, sötét vörösbarna gyűjtőt mutat.

Mertekek.	♂: Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·6 »
	I lábpár	4·4 »
	IV »	5·2 »

E pompás faj nőstényet nem ismerem. Mint őszelői alakot (augusztus) ritkaságkepen a Kárpatokról (Kriván 4500' táján) és a Biharból (Vlegyásza) ismerem.

SPEC. 4. FAJ. ATTUS BRASSAYI N. SP. BRASSAY SZ. BRASSAYS H.

(Brassay Sámuel kitűnő magyar tudós tiszteletére.)

(X. tábla 216. a ♀ nagyítva, 217 annak zárja.)

♀ Elő-és végtestének felülete tiszta fekete, hófehér pikkelyekből álló rajzokkal; a fejrészen, elől, a két nagy szem felett, egy hófehér folt, a két hátsó szem mögött egy-egy hófehér szemöldök, — a végtest elején egy fehér ív, közepén végig egy fehér szalag, mely a fonókat megközelíti, de az említett ívet nem éri el, minden oldalon két, részintösen alulról-hátulról fel és előrefelé tartó, fehér csík; a homlok a szemek alatt hófehér, a két nagy szem keskeny, narancsvörös gyűrűben fekszik; a has és mellvért gyéren álló, fehér szőrözettel fedett; a lábak barnák, kevés fehéres pikkelylyel; a tapogatók sárgák.

A fejmell vaskos, koczkásan emelkedett, egyáltalában az egész test zömök. A szájrészek sötét vörösbarnák.

A zár két öblös, sekély mélyedésből áll, a két mélyedés között egy a szerű osztólemez, mely hasított s a nyeleske felőli végen nyílást mutat.

Mertekek:	♀ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·3 »
	I lábpár	4 »

♂ Előttem ismeretlen.

E szép faj, melyet THORELL tanár nem ismert és SIMON is ujnak tart s az Attus arcigerus Walek közel rokonának mond, mint kora nyári alak az Orsova melletti Allion hegyen került birtokomba.

SPEC. 5. FAJ. *ATTUS CRUCIGERUS* WALCK. KERESZTES SZ. KREUTZ H.

(Crux, genero = kereszt, viselni; a végtest világos rajzáról.)

Syn. 1825. *Attus crucigerus* WALCKENAER «Faun. Franc.» p. 59.

Vide: THORELL «Remarks» p. 391.

♀ (junior). A fejmell fejerésze barna, sárgás pikkelyekkel; mellrésze barnás. Végteste elején egy fehéres, az első ingödörpár állásának megfelelő fekete, kis pontpárral; hátsó fele egy finom, fehéres kereszt által négy ablakszerű fekete mezőre van felosztva, a mezők koczkaalakúak; az oldalak és a has fehéresek. A tapogatók sárgák. A lábak ezombjai sárgák, végökön barnulók; a többi íz sok vörös barnával füstölt.

A fejmell szélességénél sokkal hosszabb, oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedik.

A rágók feketék, kevés, fehéres szőrözettel, az arc magasságánál nem hosszabbak, az alsó szemsor két középszemének térfogatánál szélesebbek.

A tapogató sárga, fehéres szőrözettel. Az első lábpár szárán, alul, öt tüske (példányomon a jobb lábun 5 tüske, a balon csak két pár), másodvégizen, alul, két pár tüske.

Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, a középsők felátmérőnyire a sárgásfehér szőrözettel tömötten borított homlok széléától. A második sor két apró szeme valamivel közelebb az alsó, mint a hátsó sorhoz.

A zár példányomon nem fejlett.

Méretek: ♀ (ifjabb) törzs	5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2.4	»	
I lábpár	3.8	»	
IV »	4	»	

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat a Buda melletti Gellérthegy erődje alatti kopár térségen, mint nyári alakot találtam. E fajnak jellemző rajza, mely könnyen felismerhetővé teszi, reá birt, hogy leírását egy ifjabb példányra alapítsam. Dr. THORELL a faj azonosságát megerősíté.

SPEC. 6. FAJ. *ATTUS WAGAE* SIM. WAGA SZ. WAGAS H.

(Waga, a faj gyűjtőjének tiszteletére.)

Syn. 1871—72. *Attus Waga* SIMON «Revis. des Att.» Ann. de la Soc. Ent. de France 4. Ser. x. p. 148.

♂ Az *Attus rupicolus* legközelebbi rokona; hosszú karesú, lábakkal. Elötteste biborbarnás, fején sok vörös-sárgával elegyített; közepén egy finom, sárgásfehér hosszvonással, mely a szemtérese közepén kezdődik s a nyelecske felett megszűnik; a szemnégyyszög elöl és két oldalt egy elmosódó, világos keretbe foglalva, e keret az oldalakon az elöttest végéig lenyomul s itt legvilágosabb. A végtest biborbarnás, vörösséssel elegyes; közepén egy fehér, vörösséssel elegyes ágrajz, melynek nyele, a végtest elején kezdődve, a második ingödörpár táján, szerűen ágasodik; az egész ágrajz durva; az oldalak vörössésfehérek, a hátmező felé, jelesen hátul, csipkésék; a has sárgás. Lábai ezombrészekben vörös barnák, végök felé világosodók és gyűrűzöttek, az elálló szőrözet között sok sárgás pikkelyvel; hosszúk, karesúk.

Az első lábpár szárán, alul, három finom tüskepár, — másodvégizen hasonlóképen; második lábpárján hasonlóképen; a többi lábpáron a szár és másodvégiz felül is tüskés.

A végtest tojásdad, kisse lenyomott, rövid.

Az alsó szemsor középsői oly távolságra a homlok széléától, mely egy szem felátmérőjénél nagyobb, a sor módosan kihajló, oldalszemei távolabbra esnek a középsőktől, mint ezek egymástól; a második sor két igen apró szeme nem közelebbre az alsó, mint a hátsó sorhoz.

A tapogató vörössárga, sok sárgás pikkelyvel; a vége barna: pikkelye nem feltűnően fejlett; szára a térdnél rövidebb, vastagságánál nem hosszabb, alulról tekintve, külső oldala végén egy finom, befelé görbült, hegybe végződő sarokkal; nemzőszerve egy sötét vörösbarna, mandulaalakú, alig kidagadó gyűjtőből áll.

Mertekek: ♂	Törzs	6·2 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	3·2 "
	I lábpár	9 "
	IV "	8·3 "
	(néha kisebb, törzs: 4·5 $\frac{m}{m}$).	

Csupán csak két példány után ismerem, melyek egyikét a esorbai tó környékén (Kárpát) magam találtam: a másik, igen kis példány, a Rákosról való. (Muz. gy. Dr. Horváth Geza.)

SPEC. 7. FAJ. ATTUS NIDICOLENS WALCK. FÉSZKES SZ. NEST H.

(nidicolens = fészekben lakó; terjedelmes lakásáról.)

Syn. 1847. *Attus nidicolens* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» IV. p. 411.

Vide: THORELL «Remarks» p. 368, 380.

♀ (junior). Előteste agyagsárga pikkelyekkel borítva (borszeszben sötét vörösbarna). Végteste sárga pikkelyekkel borítva, oldalában, különösen hátsó felében, néhány fehér $\wedge$ szerűen álló bordacsik (borszeszben az alapszín hússzínű); hasa szennyessárgás, közepén egy széles, hússzínű hosszcsikkal. Lábai elenken vörössárgák.

Fejmelle rövid, kockásan felemelt, szélességénél csak kevéssel hosszabb; oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedett. A mellvert barna, fehéres szőrözettel. A rágók az arc magasságánál alig hosszabbak, oly szélesek, mint az alsó szemsor két középső szemének a térfogata; tövük részben a homloknak világossárga tömött szőrözete által fedett. Az állkapcsok és az alajk sötétvörösbarnák. A tapogató sárga, végze fehér szőrözettel eléggé borított s alig rövidebb, mint a térd és szár együttvéve. A lábak rövidek; az első pár vastagodott; a negyedik lábpár szára és végze, töven, hússzínű, elmosódó gyűrű. Az első lábpár szárán, alul, három pár, — másodvégizén, szintén alul, két pár sötét tüske; a második lábpár szárán semmi tüske, másodvégizén, alul, két pár tüske; a többi lábpárokon a száruk fegyvertelenek; a másodvégizek végeiken 2—3 gyenge tüskével.

A végtest hossztojásdad, hátul csúcsosodó; nem lenyomott.

Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei egyforma távolságra egymástól; a középsők oly távolságra az igen szőrös, sárgásfehér homlok szelétől, mely egy középszem felátméréjét meghaladja, a közök sárgásfehér szőrrel kitöltve; a második sornak két apró szemeséje kétszer akkora távolságra a hátsó, mint az alsó sortól.

A zár példányaimon nem egészen fejlett, egészben $\perp$ szerű lemez-berendezést gyanított.

Mertekek: ♀	Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2·2 "
	I lábpár	4·3 "
	IV "	5 "

♂ Alig rövidebb, fejlettebb fejmellel, vaskosra és hosszúra fejlett első lábpárral, mely barnavörös. A színezet úgy száraz állapotban, mint borszeszben a nőstényéhez hasonló, egyedül az előtest borszeszben világos barnavörös. A lábfegyverzet a nőstényével azonos. A tapogató vékony, végze ninesen pikkelylve tágitva és sokkal hosszabb, mint a térd és szár együttvéve, a szár vastagságánál nem hosszabb, fegyvertelen;

a nemzőszerű egy sötét-vörösarna, hengeres gyűjtő, mely végéből egy igen finom, görbe, arszzerű hajlasu, hosszú sertet bocsát, e serté a végz kivájásának külső oldalához illeszkedik s egészen megfekvő.

Mertekek: ♂ Torzs	5·5	6	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·8		»
I lábpár	5		»
IV „	4·8		»

Mint nyári alakot leginkább kőgörgetegekből, hol nagyterjedelmű burkokat szovoget, saját tapasztalásom szerint csupán csak Tokajból és Sátoralja-Ujhelyről (Kopaszhegy mindket helyen) ismerem. Továbbá Budapestről a muzeum-kertből (Muz. gy. Frivaldszky).

SPEC. 8. FAJ. ATTUS ARCATUS (CL.) ÍVES SZ. BOGIGE H.

(arcuatus = íves, de boltozatos is; az előtest domborúságáról.)

Syn. 1757. *Araneus arcuatus* CLERCK «Ar. Succ.» p. 125.

Vide: THORELL «Remarks» p. 390.

♂ Fekete; arcza s a tapogató szárának külső oldalán egy eset, fehérek; az első lábpár terde, alul sok fehér szőrrel; az elő es végtest felületén sok sárgás pikkely; a has szennyessárga. A lábak, melyek közül az első pár aránytalanul vastag es hosszú, sötét barnafeketek, espőik es végzeik barnassárgák, az utóbbiak barna gyűrűzettel. Az első lábpár, alul, kefeszerű, tömött, hosszú szőrözettel.

A fejmell nagy, szelességenel hosszabb, kockásan felemelt; oldalról tekintve, hátvonala vízszintes, hátul hirtelenül es meredeken a nyeleckére lecsapott.

A mellvert tojásdad, aránylag kicsiny, fehéres szőrözetű. A rágók vörösarnak, az arcz magasságánál nem hosszabbak, az alsó szemsor ket középszeme terfogatánál szelesebbek, tövükön hosszorba tömörülő fehér szőrözettel; a homlok fehér szőrözete három harántsorba tömörül, melyek közül a felső sor, a szemsort felülről megkerüli. Az állkapcsok es az alajk vörösarnak, az előbbieket végök belső szélén kissé világosodók. A lábak erősek; az első pár szárán, alul, három pár, a másodvégizen, alul, ket pár erős túske; terde belső oldalán egy kisebb túskevel; ezombjának felületén, elől, negy túske, ezek közül három egymás mögött; a többi pár ezombja felületén 4—5 túske; a második pár szárának es másodvégizének fegyverzete az első lábpáréval azonos; a többi lábpár szára es másodvégize az oldalakban is túskes s terdizeiken mindket oldalon egy-egy túske.

A végtest esucosan tojásdad.

Az alsó szemsor kibajló; oldalszemei tavolabbra esnek a középsőktől, mint ezek egymástól, a középsők a homlok szeletől oly távolságra, mely közel szemátmerőnyi; a második sor ket kis szeme lat-hatólag közelebbre esik az alsó mint a hátsó sorhoz.

A tapogató vörösarna, pikkelye módosan fejlett; szára saját vastagságánál es a terdnel rovidebb; alulról tekintve, külső oldala végén egy farkasfülszerű, vaskos nyujtvány látható; nemzőszerű egy sötét vörösarna, elől lelapított s elkerekített, hátul kissé dudorodó gyűjtőből áll, melyhez elől egy kissé esavart, ujszerű, kívülről befele irányozott, tompa toldalek csatlakozik.

Mertekek: ♂ Torzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·7	»
I lábpár	8·2	»
IV „	7·2	»

(meha csak, torzs: 4·4 $\frac{m}{m}$; e ket nagyság között a közepet tartó alakok a leggyakoribbak).

♀ Előttem ismeretlen, ugy látszik, rejtett életet folytat.

A bokros helyek verőfenyes tisztásain igen gyakori tavaszi és nyári alak s a legjobb szokók egyike. Számos hím mellett soha sem sikerült nőstényt találni s THORELL is ritkának mondja.

Ismerem: Doroszlóról, Apatinból, Palankáról, Tokajból és Rakamazról, a magy. nemz. Múzeumban: Nagy-Váradról (Mocsáry) és Pées vidékeről (Frivaldszky).

SPEC. 9. FAJ. ATTUS FLORICOLA (C. K.) VIRÁGLAKÓ SZ. BLUMEN H.

(floricola = virágban lakó; a gyakori tartózkodási helyről.)

Syn. 1837. *Euophrys floricola* C. Koch Uebersicht des Ar. Syst. I. p. 34.

Vide: THORELL «Remarks» p. 391.

♀ (junior). Vörössesszürke; a végtesten négy fekete folt, párban állva; a hátsó folt pár kisebb; a has sárgásszürke. A szemterese hátsó feleben egy elmosódó, rövidke, finom, világos vonás; oldalan, a második és harmadik sor szemei alatt, a pikkelyzet szinten világosodó. Az egész test pikkelyzete fehéres-vörössel elegyesen felhőzött. A lábak barnássárgák, barnán gyűrűzöttek, sok fehéres pikkelylyel; az első pár nem vastagodott.

A fejmell koczkásan emelkedett, szelességenél valamivel hosszabb; oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedett. A mellvért kicsiny, tojásdad, barna, kevés világos szőrözettel. A rágók, oldalról tekintve, tetemesen a homlok alá visszatolva, barnák, az arez magasságánál láthatólag rövidebbek. Az állkapcsok s az alajk barnák. A tapogató sárgás, esücsán kissé füstös, ezombja barnás, végize rövidebb mint a terd és szár együttvéve.

A lábak rövidek; az első pár szárán, alul, három pár, másodvégizen, alul, két pár karesü tuske.

A végtest tojásdad, elég pohós, hátul alig esücsosodó.

Az alsó szemsor szemei rókavörös gyűrűkbe foglalva, egyenlő távolságra egymástól; a sor könnyen kihajló; középsői körülbelül fél szemátmerőnyire a homlok szeletétől; a második sor két apró szemeséje annyira az alsó mint a hátsó sortól.

A zár harmadvedlésű példányomon még nem fejlett.

Mertekek: ♀	Törzs	4·8	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	4·8	:	»
	I lábpár	3·2	:	»
	IV »	4·7	:	»

♂ Fejlettebb fejinnel; hosszabb, majdnem egyszínűen barnas labakkal és világosabb alapszínnel. A tapogató berendezésénél fogva könnyen megkülönböztethető. A tapogató szára nem rövidebb a terdnel, hosszúságánál nem vastagabb; külső oldalán egy lapos, párhuzamos oldalu, végén elkerekített, kissé előre irányozott nyújtvány áll, mely magánál a szárnál valamivel hosszabb. A pikkely domború, rövid; nemzőszerve laposan lencsealakú, nemű kigyózó sculpturával; különben sötétszínű.

Mertekek: ♂	Törzs	4·7	$\frac{m}{m}$	
	fejmell	2·4	:	»
	I lábpár	4·5	:	»
	IV »	5·2	:	»

Mint őszi alakot csupán csak Erdélyből, Szász-Vesszösről ismerem, hol a Degenfeld-fele szőlő füves helyen találtam.

SPEC. 10. FAJ. ATTUS ERRATICUS WALCK. BOLYGO SZ. IRRENDE H.

(erraticus = bolygó, kóborló; a nyüzsgő élemtőről.)

Syn. 1825. *Attus erraticus* WALCKENAER «Faun. Franc.» p. 46.

Vide: THORELL «Remarks» p. 396.

♀ Elötteste szürkessárga (lekopva: fenyés fekete); végteste vöröses szürkés, vége fele $\wedge$ szerűen állított néhány világos ágrajzzal, ezek felett az oldalból jövő néhány résüntös vonalkával (lekopva: barnas-feheres rajzokkal, melyek a bőrtől erednek). Lábai sárgások, sűrűn álló barna gyűrűzettel.

A fejmell jól emelkedett, szélességénél hosszabb; oldalról tekintve, felülete vízszintes, szemtere kisse előre lekonyuló; hátul a mellrész meredeken lecsapott.

A mellvért tojásdad, barna, igen gyéren szőrös.

A rágók vörösesbarnak, meglehetősen hátratulnak, az arcznál alig hosszabbak. Az állkapcsok és az alajk barnások. A tapogató sárga, enyésző barna gyűrűzettel; végze oly hosszú, mint a térd és szár együttevve. A lábak rövidek, nem erősödtek; az első pár szárán, alul, három pár, másodvégizen szinten három pár hosszú, karesű tüske.

A végtest kisse lapított, szélesen tojásdad.

Az alsó szemsor alig kihajló; szemei, egyforma távolságra egymástól; finom, vöröses gyűrűbe foglalva, a két középső körülbelül felátmerőnyire a homlok széletől; a második sor két apró szemeseje annyira az alsó, a mennyre a hátsó sortól.

A zár egy harántfekvő, felhóldszerű, barna, fenyő lemez, mely domborúságával a legzőres fele áll.

Mertekek: ♀ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2	»
I lábpár	2·7	»
IV »	3·2	»

♂ Alig kisebb; barna, csak a esuklóknban világosodó lábakkal; tapogatójának ezombja, terde és szára világos sárga, pikkelye sötétbarna; a szár vastagságánál rövidebb, külső oldala végén egy finom, egyenes, hegyes nyujtványnyal, mely magánál a szárnál hosszabb; a nemi szerv egy jól kidagadó, hengeres, elől-hátul golyószerűen elkerekített vörösbarna gyűjtőt mutat.

Mertekek: ♂ Törzs	3·6	$\frac{m}{m}$
fejmell	1·8	»
I lábpár	3	»
IV »	3·5	»

Leginkább verőfenyes fekvésű gorgetegeken, de reteken is tartozkodó tavaszi és nyári faj, mely nem ritka. A ♀ igen terjedelmes burkot sző, melyben a peteket a kikelésig őrzi.

Ismerem: Pancsováról, Orsováról, Ó-Ogradenáról, Szajolról, Tokajból, S.-A.-Újhelyről, az Alsó-Hámorból, B.-Füredről; Unglivarról (Muz. gy. Vidra Ferd.).

SPEC. 11. FAJ. ATTUS PUBESCENS (FABR.) BOZONTOS SZ. ZOTTIGE H.

(pubescens = szőrösödő; a szőröségről.)

Syn. 1775. *Aranca pubescens* FABRICIUS «Syst. Entom.» p. 438.

Vide: THORELL «Remarks» p. 381.

♀ Szürke (lekopva: feketebarna). Lábai egyszínűen vörösbarnak, szürkés pikkelyekkel.

A fejmell fejezete koczkasan felemelt, elől egyenesen elvágott, oldalról tekintve, a nyelecsketől, boltozatosan emelkedett; a szemterese tetemesen előre lejtő; felülről tekintve, az alsó sor középszei csak

kevessé a homlok előtt kiállók. A rágók az arez magasságánál nem hosszabbak, az alsó sor két középszemének terfogatánál nem szelesebbek, vöröses barnak, feheres szőrözettel. A tapogató vöröses barna, terde, szára es végíze majdnem egyforma hosszúságúak.

A lábak elég hosszúk, nem erősödöttek; az első pár szárán, alul, három pár karesu, — másodvégizen, alul, két pár igen hosszú, karesú tüske.

A végtest rövid-tojásdad, hátul nem esúcsosodó.

Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei egyforma távolságra egymástól, a középsők bőven egy fel szemátmérőnyire a homlok szeletől.

A második szemsor két igen apró szeme annyira az alsó a mennyire a hátsó sortól; a hátsó sor két szeme megkülönböztethetőleg közelebbre egymáshoz, mint az alsó sor oldalszemei szintén egymáshoz.

A zár egy terjedelmes, világos barna, majdnem kerek terese, melynek kellő közepen egy tetemes, szivalaku benyomás látható.

Mertekek: ♀ Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.5	»
I lábpár	3.8	»
IV »	6	»

♂ Kisebb végtesttel, a nőstényéhez hasonló színezettel. A tapogató szára nem rövidebb a terdnel, külső oldalán egy lapos, elől elkerékített s kisse kanálszerűen kivájt, előre irányozott nyujtványt visel, mely magánál a szarnal hosszabb s a szár vastagságánál nem keskenyebb. A nemzőszerv egy sötét-vörösbarna, lapos gyűjtőből áll (a him tapogatója igen hasonlít az *A. floricolae*hoz).

Mertekek: ♂ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.3	»
I lábpár	4	»
IV »	6.2	»

Csupan csak egy pár után ismerem, melyet Pozsonyban a Dunaliget füvében találtam.

NEM. 11. GEN. AELUROPS. THORELL.

(*αἰλογορος* = maeska, *ὄφθ* = szem; a nagy szemek fedett elhelyezéséről.)

Syn. 1870. THORELL «On Europ. Spiders» p. 219.

A homlok annyira kihajló, hogy — felülről tekintve a fejet — az alsó sor középszeméi nem látszanak. Az alsó szemsor kihajló; középsői oly távolságra a homlok szeletől, mely fel átmerőjüket felülmulja. A hátsó lábpárok az elsőknél hosszabbak. A negyedik lábpár szára láthatólag rövidebb mint másod- es elsődvégíze együttvéve.

A bordáskörmök karesuk s legalább az *Aelurops festivus* I-ső lábpárján hosszú bordákkal felszerelve; e bordázat mar egy erős nagyítólenese segítségével is kivethető, lásd: II. kötet, VI. tábla, 151. c.

SPEC. 1. FAJ. AELUROPS FESTIVUS (C. K.) DÍSZES MACSKAPÓK. GESCHMUCKTE KATZENSP.

(festivus = esinos; a rajzokra vonatkozik.)

Syn. 1834. *Euophrys festiva* C. Koch in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.»

♀ Gesztenyebarna, sok fehér rajzzal. A szemteresen három fehér hosszvonalka, az egyik közbül, egy-egy a szemnegyszög belső oldalán; a mellresz közepén egy felhős, fehér rajz. A végtest legelejen két fehér, párhuzamos, rövid vonalka, a köztük elterülő köz fekete; e két vonalka terfogatának megfelelő szelesekben s a fonóig érve, egy fehér-barna elegyitesű szalag vonul, mely kettfelől két-két barna folttal szegélyeztetik.

A végtest oldalai barnán és fehéren, párduezszerűen és rikitóan tarkak. A has tiszta sárgásfehér. A lábak fehéren és barnán, párduezszerűen tarkak.

A fejmell nagy, szélességénél hosszabb; oldalról tekintve, a nyelecsketől magasívesen domborodó, elől lekonyuló. A mellvert keskeny, hosszúkás; feheres szőrrel bőven fedett. A rágók az állkapcsokra csapottak, az arc magasságánál rövidebbek, az alsó sor két középszemének terfogatánál sokkal szélesebbek. A tapogató sárga, fehér és barna szőrrel bőven fedett, szára nem hosszabb a terdnel, végíze alig rövidebb, mint a szár és terd együttveve. A két első lábpár rövidített, vaskosodó; az első pár szárán, alul három pár, oldalt két tüske, másodvégizen, alul, két pár tüske, oldalán 1 (?) tüske; a hátsó lábpárokon különösen a másodvégizek sok karesu tüskeekkel fegyverezettek.

A végtest szélesen tojásdad, eléggé puhós.

Az alsó szemsor kibajló, oldalszemei sokkal távolabbra esnek a középsőtől, mint ezek egymástól; a középsők, zöldes tűzben ögye, a fehér homlok szélétől majdnem szemátmérfőnyire allanak. A második sor kicsiny szemei annyira az alsó, mint a hátsó sortól; a szemmegszög magasságánál alig szélesebb. Felülről tekintve, az alsó sor középszemei felett egy serteszerű szőrőkből való ernyő látható.

A zár egy világos vörössesárga térese, $\wedge$ szerű, sekely benyomással.

Mértekek: ♀ Törzs	7·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·8 »
I lábpár	5 »
IV. »	8·8 »

♂ Kisebb, kevesebbe tarka lábakkal és törzsszel. Tapogatója kurta, izei sárgák, feheres szőrözettel, az ezombizen, felül két tüske; terde szélességénél alig hosszabb; a szár a terdnel valamivel rövidebb, kevesse tágult, s egy meglehetősen hosszú, nyulfül alakú nyujtványban végződik, mely nyujtvány a pikkelyre ráfekszik, de felülről bajosan kivethető, mert pikkelyszerű szőrözettel fedett; a pikkely kamálalaku, kisse barnult, keves szőrözettel; nemzőszerve, oldalról tekintve, egy barna, gesztenyealakúra kidagadó, sima gyűjtőt mutat.

Mértekek: ♂ Törzs	6·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·4 »
I lábpár	5 »
II »	5·8 »
III »	7·8 »
IV »	8·2 »

E fajt mint nyári alakot leginkább Erdélyből, meg pedig Sebesváraljáról és Kolozsvárról ismerem, hol rendszeren a dombok verőfenyes oldalain vadászgat; nagysága és nyüzsgése által rögtön feltűnik. Magyar részekben csupán csak Tokaj mellett találtam.

SPEC. 2. PAJ. AELUROPS SIMPLEX N. SP. EGYSZERŰ M. EINFACHE K.

(simplex = egyszerű; a színezeiből.)

(VIII. tábla, 189 a ♂ tapogatója, 190 a ♂ tapogatójának száríze, 191 n. a. hátsó lába.)

♂ Előtete barna, fakó szőröcskékkel; végtete fekete, szennyessárga pikkelyekkel; lábai barnak, valamivel világosabb ezombokkal, a többi iz füstösen behomályosítva. Az első lábpár szárának belső oldalán, elől, három megfekvő, előre irányzott tüske.

A fejmell vaskos, magas; szemtereseje előrefelé lejtő, homloka áthajló, úgy, hogy az alsó sor két nagy szeme, a fejet felülről tekintve, nem látható; a szemterese sok durva szőrökkel borítva. A mellvert korded, kicsiny, barna, keves sárgás szőrözettel. A rágók töve barna, vege világosodó. A lábak vaskosak, a második pár szárán, belül és elől, két megfekvő tüske. A végtest hátsó feleben kisse tágult.

A tapogató elég bunkós; terde vastagságánál nem hosszabb, a szár a terdnel rövidebb, a végén, felül, egy nyulfülszerű, kissé oldalt-kifele görbülő nyujtvánnyal, mely a pikkely domborúságához alkalmazkodik és a bő szőrözet alatt eltűnik; a pikkely kamálalaku, durván szőrös, elég domboru; nemzőszerve egy egyszzerű, barna, czipóalaku nagy gyűjtő, mely igen ki és kissé oldalt kifele dagadozik.

Mértekek:	♂ Törzs	6·3 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3·6 »
	I lábpár	4·9 »
	II »	5 »
	III »	6·5 »
	IV »	7·9 »

♀ Elöttem ismeretlen.

E fajnak egyetlen példányat, mint tavaszi alakot Doroszló rétjeim találtam; példányom arról is nevezetes, hogy jobb tapogatója esonka, nélkülözi a pikkelyt és a gyűjtőt.

SPEC. 3. FAL. AEUROPS GILVUS (SIM.) MÉZES M. HONIG K.

(gilvus = mézsárga; az általános színezetről.)

Syn. 1869. *Attus gilvus* SIMON «Monogr. des Attid.» p. 532. (66.)

♂ Barnafekete s mindenütt sárgás pikkelyekkel ugy borítva, hogy az alapszín kilátszik. Lábai vörös-barnák, sok sárgás pikkelylyel; a két első pár kurtított, vastkos.

A fejmell szélességénél sokkal hosszabb, elől ívesen elvágott; oldalról tekintve, a nyelceskétől magas-ívesen emelkedő, a szenteresen ívesen lekonyuló. A mellvert hosszukás, keskeny, barna, szőrös. A rágók vörösbarnák, az állkapcsokra esapottak, az arez magasságánál valamivel rövidebbek. Az állkapcsok szelesek, elől elkerekítettek, vörösbarnák szemyes fehéres szőrözettel.

A lábak bőven fegyverzetek; az első pár szárán, alul, három pár, belső oldalán még ket túske; másodvégizen, alul, egy pár, belső oldalán három hosszú túske; a czomb felületének vége fele három karcsu, hosszú túske egymásmögött; a negyedik lábpár szára és másodvégize hosszabban, köröskörül túskes. A végtest tojásdad, nem lapított, végét a kiálló fonók csücsössá teszik.

Az alsó szemsor kihajló, szemei között tetemes közök vannak, a középszemek, közel szemátmérőnyire az alig szőrös homlok szélétől, zöld tűzben ragyognak; a szemégyszög magasságánál sokkal szelesebb; a második sor két apró szeme annyira az alsó, mint a hátsó sortól.

A tapogató barna; szára és pikkelye fehéres szőrözettel borított, a szár a terdnel rövidebb, saját hosszánál vastagabb, fegyvertelen. A nemzőszerve, a külső oldalról tekintve tetemesen kidomborodó, süveg-alaku, sötét-vörösbarna.

Mertekek:	♂ Törzs	6·3 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3·2 »
	I lábpár	4·4 »
	IV »	7 »

♀ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat, mint őszelei (szeptemberi) alakot, evekkel ezelőtt Veszprem mellett, az ottani meszes hasadékok silány növényzetű gypeséin találtam.

I.

FÜGGELÉK.

ÓPILIONES. KASZASPOKOK

AZ EDDIG ISMERETES MAGYAR FAJOK ÁTNÉZETES TÁRGYALÁSA.

Az Opiliók vagyis Kaszáspókok magyar Faunája mindeddig meg nem kepezte a füzetesebb vizsgálódás és tanulmány tárgyát. Magam is csak mellekesen foglalkoztam vele; mindazonáltal hasznos dolgot velek mivelni, a midőn mindazt, a mi ezekről az alakokról tudomásomra jutott, legalább egy átnézetesen taglalt és tartott kis dolgozatban közreboesátom.

A nemek es fajok synopticus táblázataival Dr. Koch Lajos kitünő szakbuvár módszeret követtem, ugyanazt, a melyet e buvár 1869-ben a következő czimű füzetben tárgyalt: „*Zoologische Mittheilungen aus Tyrol. Der 43. Versammlung deutscher Naturforscher und Aerzte gewidmet vom tirol.-vorarlb. Landes-Museum (Ferdinandcum). Innsbruck 1869.*”

A füzet synopticus táblázatai az összes nemekre es fajokra terjednek ki.

ORDO:

OPILIONES ES. KASZASPOKOK.

A fej mell a vegtesttel összeforradt. A fej es mellresz tokeletesen összeforradt; a mellresz es vegtest kozotti határ alulról még kivehető.

Két szem.

Nyolez, rendszerint hosszú, karesu lab. melynek izulete ($\bar{7}$) a tulajdonkepeni pókokeval egyenlő beosztásu.

A rágó feleknek mindenike *kettős*, ollomödra működő esipökörömmel.

A tapogató megvan s mind a két ivarnál egyforma.

Semmi fonószervezet.

A NEMEK SYNOPTICUS ÁTNÉZETE.

§ A tapogató vege semmi köröm.

1. A rágók feltünően meghosszabbítottak:

GENUS: ISCHYROPSALIS C. Koch.

2. A rágók nem feltünően hosszúak.

GENUS: NEMASTOMA C. Koch.

§§ A tapogató vege egy körömmel.

+ A köröm fogacsolt.

3. A testen semmi tuskek:

GENUS: LEILOBUNUM C. Koch.

†† A tapogató kormé nem fogacsolt.

4. A negyedik lábár czomb, terd, szár és másodvegye hosszabb, mint a többi lábáron ugyanazon izek.

GENUS: EGAENUS C. KOCH.

5. A szemdudor igen nagy, hosszánál szelesebb:

GENUS: PLATYLOPHUS C. KOCH.

† A szemdudor arányos nagyságu.

6. A tapogató hosszú, karesú; a rágók felül szárvszerűen kinyújtva:

GENUS: CERASTOMA C. KOCH.

7. A tapogató nem hosszabbitott; a rágó nem szárvszerűen nyújtott:

GENUS: OPILIO HERBST.

A FAJOK SYNOPTICUS ÁTNÉZETE.

1. GENUS: ISCHYROPSALIS C. KOCH.

§ A két szem külön-külön dudoron áll.

1. *I. Helvigi* PANZER.

§§ A két szem közös dudoron áll. A lábak láthatólag szőrösek. A rágó és a tapogatópár fekete:

2. *I. manicata* L. KOCH.

2. GENUS: NEMASTOMA C. KOCH.

Egyszínű, sötét fajok:

§ A tapogatókon egyszerű szőrök:

1. *N. Dacicum*¹ L. KOCH.

§ Az egész tapogatón a szőrök gombokból indulnak. A szemdudor nem rovátkolt. Az állat egészen fekete:

2. *N. triste* C. KOCH.

Tarka fajok:

§ A tapogató fekete (a végtesten egy világos folt pár).

3. *N. bimaculatum* FABR.

§ A tapogatók világosabb színezetűek.

† A törzsön arányos rajzok.

4. A háton, a szemek mögött, két esecszerű dudor:

4. *N. Silli* O. HERM.

5. A háton semmi dudor:

5. *N. flavimanum* C. KOCH.

3. GENUS: LEIOBUNUM C. KOCH.

§ A czombok fogacsoltak.

1. A rágók tövén, felül, egy-egy, sertebe végződő, kúpidomú dudor.

1. *Leobunum bicolor* FABR.

2. A rágó töve felett két széles lemez; a törzs felülete szemésesen-ripacsos, kopasz:

2. *L. hemisphaericum* HERBST.

§ A czombok sertekkel ellátva.

† A tapogató terdizen semmi nyújtvány.²

1. A lábak felülete durván szemésesen-ripacsos:

3. *L. nigricans* C. KOCH.

¹ KOCH L. «Dacicum» n.; szerintem Dacia után a «Dacicum» a helyes.

Az ellentétes faj: *L. bibrachiatum* a tapogató térdén nyújtványt visel; e faj eddig magyar földről ismeretlen.

2. A lábak simák ; a szendudor magas, elől függőleges :

4. *L. glabrum* L. KOCH.

4. GENUS: EGAENUS C. KOCH.

§ A végtesten semmi fogacsolások.¹

1. A rágók, a tapogató czombize alul-felül, ez utóbbinak terdize is felül fogacsokkal fegyverzett :

1. *E. convexus* C. KOCH.

2. Ugyanazon részek csak sertekkel ellátva :

2. *E. ictericus* C. KOCH.

5. GENUS: PLATYLOPHUS C. KOCH.

§ A lábak sertekkel ellátva.

1. A tapogatók végize sertekkel borítva ; terdize oldalt három fogacsessel :

1. *P. Pinctorum* C. KOCH

§§ A lábak fogacsokkal fegyverzettek.

2. A tapogató terdizen semmi fogacs :

2. *P. rufipes* C. KOCH.

+ A tapogató végizen, alul, semmi tüske.

3. A tapogató czombizen, alul, a tovon egy sertes kiszögelles :

3. *P. strigosus* L. KOCH.

4. A tapogató czombizen alul semmi kiszögelles.

A végtesten semmi fogacsolás.

4. *P. alpestris* C. KOCH.

6. GENUS: CERASTOMA C. KOCH.

§ A czombok tuskékkel fegyverzettek.

1. A fejresz előfelének a szele alatt, a rágók felett, két apró fogacs. A tapogató czombize sertekkel ellátva :

1. *C. cornutum* LINNE.

§§ A czombok csak sertekkel ellátva.

2. A fejreszen semmi fogacs. A lábpárok szárizei hengerdedek.²

2. *C. molluscum* L. KOCH.

7. GENUS: OPILIO HERBST.

§ A test felszine szemcses.

1. A test előszelen semmi előre- vagy kiálló tüske.³ A végtesten semmi fogacsorok.

1. *O. instratus* L. KOCH.

2. A végtesten harántsoros fogacsolás. A szárak hengerdedek.

2. *O. parictinus* DE GEER.

+ A szárak szögletesek (négyelűek).

* A rágók töve felett két fogacs.

3. A tapogató czombján, alul, hosszú, sertekben végződő fogacsok :

3. *O. pristis* L. KOCH.

4. A tapogató czombján, alul, kurta, a serteket oldalt bocsató fogacsok :

4. *O. vorax* L. KOCH.

¹ Az ellentétes faj: *E. mordax* C. Koch a végtesten harántsorba állított fogacsokat visel. Eddig nem találtam

² Az ellentét: *C. brevicorne* szögletes szárakkal; nálunk nem találtatott.

Az ellentét: *O. terricola* 3 fogacsessel; nálunk nem találtatott.

†† A ragók töve felett semmi fogacs és semmi lemez.

a A tapogató czombize sertekkel ellátva.

5. A czombok szögletesek (negyedlűek).

6. A czombok hengerdedek:

5. *O. alpinus* HERBST.

6. *O. grossipes* HERBST.

§§ A test felszine sima.

7. A tapogató sertekkel ellátva; czombize felső végén egy befelé álló, kefeszerűen sertes kiszögellés; a második és negyedik lábpar czombja szögletes (negyedlű):

7. *O. Rhododendri* L. KOCH.

AZ ELTERJEDÉS.

Ischyropsalis Helvigi PANZER. «Magyarbarlang» Biharmegyében, gyűjte Frivaldszky János; Erdelyből Kis-Disznódról és Praesbéról említi Sill Victor.

Ischyropsalis manicata L. KOCH. Erdelyi (Nagy-Szeben környékbeli) példányok után leírta Dr. KOCH L. (Zool. Mitth. aus Tirol. Der 43. Versammlg. deutscher Naturforscher und Aerzte gewidmet etc. Innsbruck 1869).

Nemastoma Daci(s)cum L. KOCH. Erdelyi példányok után leírta Dr. KOCH L. (mint a megelőző a). Magam Görgény-Szt-Imrén kövek alatt találtam.

Nemastoma triste C. KOCH. Pozsony (Dunaligetek nyirkos, árnykos helyeken) gyűjte Dr. Böckh Gy. Magam Erdelyben, Görgény-Szt-Imrén gyűjtöttem, leginkább fakéreg alatt.

Nemastoma bimaculatum FABR. Pozsony (Dunaligetek) Dr. Böckh. Alsó-Hámor (Borsod) kövek és hullott lomb alatt elgyűjtöttem.

Nemastoma Silli O. HERM. Erdely, Nagy-Szeben környékéről (leírása «Beitrag zur Kenntniss der Ar. Fauna Siebenbürgens. Verhandl. u. Mitth. des sich. Ver. für Naturwissenschaften in Hermanstadt. 1871); lásd jelen kötet X. tábla. 218 r. egész alak nagyítva, 219 törzs alulról, *m* rágó, *r* állkapocs, *cs* a tapogató czombja, *c* csipők, *a* mellvért, *h* ráncz, *w* végbelnyílás.

Nemastoma flavimanum C. KOCH. Erdely; csiki havasok, a sziklafalak tövén gyűjtöttem. Seidlitz György Nagy-Szeben körül, Frivaldszky János a Krassó megyében fekvő «Plopa» barlangból szerezte.

Leiobanum bicolor FABR. Kolozsvár (Muzeumkert kerítése, valószínűleg a fenyvekkel került a kertbe); Bihar «Vlegyásza», «Piatra talharului» és az «Onesásza» barlang koruli sziklakon; azonkívül a Körösszoros szikfalain is.

Leiobanum hemisphaericum HERBST. Kolozsvár (Muzeumkert kerítése).

Leiobanum nigricans C. KOCH. Csiki havasok (Egyeskő) Erdelyben; Sill Victor Praesbéról, Dr. Seidlitz N.-Szeben környékéről ismertettek.

Leiobanum glabrum L. KOCH. A Körösszoros sziklafalain.

Egacus convexus C. KOCH. Mehadiáról és Orsováról szerzte Frivaldszky János; Nagy-Váradról Moesáry Sándor. Erdelyben Devaról, K.-Disznódról Sillnel; Dr. Seidlitznel és Bergleiter G.-nel Nagy-Szebenből; az erdelyi muzeumban Kolozsvárról és Mező-Záhról.

Egacus ictericus C. KOCH. Kolozsvárról és Maros-Vásárhelyről az erd. muzeumban; Sillnel N.-Szeben környékéről.

Platylophus pinctorum C. KOCH. Kolozsvárról és a Hargita hegységről (Mezőhavas) az erdelyi muzeumban; Tatra-Füreden gyűjte Frivaldszky János.

Platylophus rufipes C. KOCH. A Hargita hegységről (Mezőhavas-Kacza) az erd. Muzeumban; Sillnel Nagy-Szeben vidékeről.

Platylophus strigosus L. KOCH. Kolozsvárról és Nyarádszeredáról az erdelyi muzeumban.

Platylophus alpestris C. Koch. Kolozsvárról s a Biharról (Onesásza sziklafal) az erdélyi múzeumban; Nagy-Szeben vidékéről Sillnel, Bergleiterrel és Dr. Seidlitz jegyzékében.

Cerastoma cornutum L. Ungvár körül gyűjte Vidra Ferdinánd; Kőszegről, továbbá Erdelyből (esiki havasok) és Nagy-Szebenből magam ismerem.

Cerastoma molluscum L. Koch. A esiki havasokról (Nagy-Hagymás-Kurmátura) az erdélyi múzeumban.

Opilio instratus L. Koch. Budapesten gyűjte Pével János. Magam Erdelyből ismerem n. m.: a «Vlegyászáról», a «Mezőhavasról»; Bergleiter G. Nagy-Szeben körül gyűjte.

Opilio parvulus DE GEER. Erdelyben Balánbánya, Kis-Disznód, Nagy-Szeben körül tenyeszik.

Opilio pristis L. Koch. Kolozsvár és Nagy-Szeben környéken fordul elő.

Opilio rorae L. Koch. Erdelyben a «Vlegyászán» és a «Praesben» találtatott.

Opilio alpinus HERBST. Erdelyben a «Nagy-Hagymás», «Mezőhavas» és «Vlegyásza» havasokról, továbbá Sillnel a Praesbéről ismeretes.

Opilio grossipes HERBST. Erdelyben Kolozsvárról és Nagy-Szeben körül találtatott.

Opilio Rhododendri L. Koch. Biharmegyében és Tatra-Füreden gyűjte Frivaldszky János; «Magyarország» jelzővel gyűjte Potenyi S.; magam a Krivan törpefenyő-övében (Harlel) gyűjtöttem; Dr. Koch L. is Erdelyből említi.

II.

ANHANG.

ÜBERSICHT DER SPINNEN UNGARNS.

ÜBERSICHT DER SPINNEN UNGARNS.

Im Vorworte zum zweiten Bande dieses Werkes habe ich die Gründe angeführt, welche mich bewogen haben, von einer wortgetreuen Uebersetzung des III., beziehungsweise descriptiven Bandes abzugehen.

Ich habe mich aber auch entschlossen, diesem Bande eine Uebersicht beizugeben, welche den Anforderungen meiner ausländischen Freunde und Collegen entgegen kommen soll, und welcher ich hiermit einige Bemerkungen vorangehen lasse.

In der Einleitung des I. Bandes pag. 3 habe ich den Plan des Buches entwickelt und dort zweier Anhänge gedacht, deren erster eine kritische Recension derjenigen Arten enthalten sollte, welche in anderen Werken als aus Ungarn stammend angeführt erscheinen. Ich habe mich dieser muhevollen Arbeit auch unterzogen und dieselbe auch durchgeführt.

Es traten jedoch Umstände ein, welche mich bewogen haben von der Publication dieses Anhanges abzusehen.

Es ward mir nämlich mittlerweile gestattet, Spinnenarten zu untersuchen, welche die Grundlage zu verschiedenen Publicationen bildeten, und ich habe mich vollkommen überzeugt, dass die, zumeist auf W. HANS und C. KOCH's grosses Werk und ausschliesslich auf Färbung basirten Bestimmungen so oberflächlich, eigentlich so unrichtig waren, dass eine Reduction derselben, d. h. der ihnen beigelegten C. KOCH'schen Benennungen, auf THORELL's synonymisch berichtigte Benennungen mehr als gewagt erschien. Dieser Umstand musste mein Vertrauen zu solchen Benennungen, welche ich mit den betreffenden Typen nicht confrontiren konnte, überhaupt vollkommen erschüttern.

So ward es mir z. B. gestattet, Dr. GEORG BÖCKH's gesamntes Materiale für das ungarische National-Museum zu erwerben, dasselbe zu überprüfen und mit den betreffenden Publicationen zu vergleichen. Ich habe mich bald überzeugt, dass meine, auf die kritische Richtigstellung der «Ueber die Spinnen der Umgebung Pressburgs» betitelten Abhandlung dieses Autors aufgewandte Mühe eine vergebliche war.

So führte Dr. BÖCKH z. B. unter «Argyroneta aquatica» an, die hintere Augenreihe sei «etwas gebogen» -- der Zeichnung nach «procurva» -- wo doch diese Reihe bei der wirklichen Argyroneta leicht ausgebogen, also «recurva» ist. Schon dieser Umstand war sehr störend. Weiters sagt er über das Vorkommen: „unter Steinen“. Die Ueberprüfung der sieben, in Dr. BÖCKH's Sammlung als «Argyroneta aquatica» bestimmten Thiere ergab, dass dieselben sammt und sonders *Amaurobius feror* (WALCK) waren, auf welche Art dann Dr. BÖCKH's Kennzeichen allerdings passen.

Noch merkwürdiger erwies sich Dr. BÖCKH's «Mithras undulatus», also eine Orbitularie, welche sich nach zahlreichen Exemplaren der Sammlung als *Monacses curcolus* (C. KOCH), also eine Laterigrade erwiesen hat.

Eine Menge ähnlicher Fälle hat mich dazu bewogen den Anhang fallen zu lassen und diesen Gegenstand für eine spätere Zeit aufzubewahren.

Ich kann dies wohl um so leichter thun, als ich ja ohnehin bestrebt war, alles kritisch gesichtete, wichtigere Materiale zu verwenden und statt einer Recension von höchst problematischem Werth, eine auf kritisch bestimmtes Material gestützte Uebersicht zu geben.

Was nun diese Uebersicht anbelangt, so enthält dieselbe alle bisher beobachteten Arten nebst deren Verbreitung, soweit die letztere derzeit bekannt ist.

Eingefügt erscheinen alle neuen Arten, dann die Bemerkungen, welche sich für weniger bekannte oder sonst interessante Arten ergeben.

Mit Rücksicht auf den, im zweiten Bande publicirten Versuch eines biologischen Systemes, habe ich den Unterordnungen deren biologische Charakteristik vorangestellt.

Dann habe ich zu bemerken, dass ich mich rücksichtlich der Nomenclatur und der Schreibart, der Namen thunlichst an THORELL's synonymische Bestimmungen und die, die Schreibart regelnden Ausführungen gehalten habe.

Der Umstand, dass die nachfolgende Uebersicht mit dem im ersten Bande gegebenen Verzeichniss nicht ganz genau übereinstimmt, findet in Folgendem seine Erklärung: bei einigen Namen, wie z. B. bei *Meta fusca* (De Geer) musste auf Grund des *lex prioritatis* eine synonymische Richtigstellung platzgreifen u. z. zu Gunsten SCOPOLIS, der diese Art schon 1763 unter dem Speciesnamen „*Merianae*“ anführt; einige wenige Arten, so *Epeira regia* habe ich fortgelassen, weil mir hinsichtlich der betreffenden Thiere nachträglich Zweifel aufstiegen; dagegen habe ich einige neuere Funde eingereiht.

Endlich habe ich zu bemerken, dass das Manuskript des dritten, also descriptiven Bandes im März des Jahres 1875 der königlich ungarischen Naturwissenschaftlichen Gesellschaft eingereicht wurde, was bei Beurtheilung der Prioritätsrechte zu berücksichtigen sein wird.

Der Plan des Werkes, besonders aber die Erweiterung des zweiten Bandes haben es nicht gestattet, den descriptiven Theil früher erscheinen zu lassen.

Ausser diesen ergeben sich noch folgende ganz specielle Bemerkungen.

Die synonymischen Bestimmungen sind nach THORELL gegeben und habe ich in gegenwärtiger Uebersicht dem Genus und Speciesnamen ausser dem Autor auch noch die Jahreszahl der Creirung beigefügt. Im ungarischen Texte ist die Quelle für Synonymik sowohl beim Genus, als auch bei der Species immer angegeben und kann dort leicht nachgesehen werden.

ABKÜRZUNGEN.

AUS. = AUSSERER.	FABR = FARRICIUS.	POD. = PODA.
BLACKW. = BLACKWALL.	FUES. = FUESLIN.	SAV. ET AUD. = SAVIGNY ET AUDUIN.
BRUL. = BRULLÉ.	KEYS. = KEYSERLING.	SCOP. = SCOPOLI.
CAMBR. = CAMBRIDGE.	LATR. = LATREILLE.	SIM. = SIMON.
CANESTR. = CANESTRINI.	L. = LINNE.	STR. = STROEM.
C. K. = CARL KOCH (SEN.).	L. K. = LUDW. KOCH (JUN.).	SUND. = SUNDEWALL.
CL. = CLERCK.	LUC. = LUCAS.	THOR. = THORELL.
DOBL. = DOBLIKA.	O. H. = HERMAN.	WALCK. = WALCKENAER.
DOL. = DOLESCHALL.	OLIV. = OLIVIER.	WESTR. = WESTRING.
DORTH. = DORTHÉS.	PALL. = PALLAS.	WID. = WIDER.
DUF. = DUFOUR.	PANZ. = PANZER.	

ORDNUNG:

A R A N E A E.

Orismologische Bestimmung.

Flügellose Thiere.

Der Leib besteht aus zwei Theilen: aus dem Cephalothorax und aus dem nicht segmentirten Hinterleib, welche beide durch ein dünnes Stielchen verbunden sind.

Am Thorax vier Paar siebengliedrige Füße.

Am Ende eines jeden Fusses ein, aus gezinkten Klauen bestehendes Webeorgan.

Am Ende des Hinterleibes ein warzenförmiges, paariges, gegliedertes, mit Spulen versehenes Spinnorgan.

Die Klaue der Mandibeln einschlagbar, der Länge nach durchbohrt.

Einfache Augen in symmetrischer Gruppierung.

Keine Fühler.

Die Maxillen mit fussförmigen Tastern, welche je nach dem Geschlechte anders eingerichtet sind und eine verschiedene Bestimmung haben.

Biologische Bestimmung.

Keine Metamorphose. Die Entwicklung geschieht durch Häutungen, welche an der postembryonalen Form des Thieres keine wesentliche Veränderung bewirken.

Letztes Moment der Entwicklung ist die volle Ausbildung der Geschlechtsorgane.

Das Spinn- und Webeorgan wirkt vom Momente des Ausschlüpfens aus dem Ei beständig.

Der Function dieser beiden Organe entspricht die Lebensweise und die Organisation.

I. SECTION.

THERATRICAE.

I. UNTERORDNUNG.

ORBITELARIAE.

Die Radnetz-Spinnen geben der Organisation und Lebensweise nach unstreitig das typische Bild der Ordnung.

Die Art und Weise, wie dieselben in den Kreis der Naturerscheinungen eingreifen, ist die echte Spinnen-Art und Weise, und diese wird wie folgt charakterisirt: sie beherrschen leere Räume und nehmen dort Aufenthalt, wo fliegende Thiere blos durchzufliegen vermögen.

Das Hauptwerkzeug dieser Eigenschaft ist das, geometrische Formen weisende, in planer Fläche gespannte Radnetz, welches stets den Verhältnissen angepasst ist; die Extreme der Spannung bildet die vertikale und horizontale Stellung; zwischen beide fallen die endlosen Reihen der geneigten Stellungen.

Die Fähigkeit des Netzknüpfens ist innerhalb der Unterordnung nicht gleich; in der zweiten Unterfamilie, bei den Uloborinen nimmt dieselbe sichtlich ab.

Auf den vertikal und geneigt gespannten Netzen ist die Stellung der Thiere stets kopfabwärts und stets auf der geschützteren Seite.

Ihre Füße sind zum Weben und zum Verkehre auf den Fäden geschaffen, was besonders durch eine gewisse Steifheit der Tarsonglieder bekundet wird, welche eine Ausbiegung der Tarsen nur in geringem Maasse gestattet, woraus folgt, dass die Thiere auf dem Boden mit den Fusspitzen auftreten und auf glatten Flächen durchaus nicht fortkommen können.

Rücksichtlich der Körpergrösse sind Abstufungen vorhanden; sie variirt von der Grösse eines Hanfkornes bis zu jener einer Haselnuss; dieser Abstufung entsprechen auch die Netze besonders rücksichtlich der Fadenstärke.

Die Hauptperiode ihrer Wirksamkeit fällt der Tageszeit nach auf die Dämmerung, vorzüglich jene des Abends; dort jedoch, wo die Beute häufig ist, sind sie auch tagsüber thätig, vornehmlich im Schatten, welchen sie mit Vorliebe aufsuchen.

Eine gemeinschaftliche Eigenschaft Aller ist die, dass sie, berührt, zu Boden fallen und dort mit an den Leib gezogenen Füßen eine Weile liegen bleiben; sobald die Störung aufhört, kehren sie auf demselben Faden zum Netz zurück, welchen sie während des Falles entwickelt haben. Jene Erschütterung des Netzes, welche die einfallende Beute verursacht, unterscheiden sie von jener, welche ein in das Netz gerathener lebloser Körper bewirkt: sind sie über die Natur der Erschütterung im Zweifel, dann eilen sie zum Mittelpunkt des Netzes, krallen sich fest und vollführen ungemein schnelle schwingende Bewegungen,

welche das ganze Netz erschüttern und das Schlagen der Beute, beziehungsweise das Fallen des fremden Körpers bewirken.

Die starke Beute wird mit grosser Eile eingesponnen, sichtlich um das Netz zu schonen: zu diesem Behufe kehren sie der Beute die Spinnwarzen zu, drücken dieselben an die Beute, stellen sie in eine Reihe, wodurch die Fäden bandartig herausströmen und wickeln so die Beute mit Hülfe des hintersten Fusspaares förmlich ein.

Ist die Beute geeignet, so wird sie von der Fangstelle abgelöst, frei zum Mittelpunkte befördert und dort verzehrt; ist die Beute schwer, dann wird sie mittelst Fäden zum Mittelpunkte, beziehungsweise zum Verstecke befördert, u. z. so, dass die Fäden in der Förderungsrichtung stets straff gespannt, in der entgegengesetzten dagegen nach und nach gelockert werden.

Die allzuschwere Beute saugen sie auf der Fangstelle aus; hat dieselbe das Netz nicht ganz zerstört, so wird sie losgelöst und fallen gelassen, worauf das Netz sorgfältig ausgebessert wird. Die Ueberreste der kleineren Beute werden mit einer abstossenden Bewegung des Vorderleibes entfernt (blos *Cyrtophora conica* scheint hievon eine Ausnahme zu bilden).

Rücksichtlich des Aufenthaltes herrschen sie besonders in den Niederungen, im Vorgebirge und am Fusse des Hochgebirges und nehmen gegen die Baumgrenze der Alpen ab, werden über die Baumgrenze hinaus stets seltener, bis sie in einer Höhe von etwa 2000 Metern über dem Meere bloss durch eine Form repräsentirt werden. So weit in den Höhlen das Halbdunkel herrscht, sind sie ebenfalls vorhanden.

In ihrer Thätigkeit werden sie mehr durch die Feinheit des Fühlens, als durch die Sehkraft geleitet; vom Gehörsinne ist keine Spur vorhanden.¹

Ihre Thätigkeit kennt kaum irgend welche Grenzen, da sie mit Hülfe des Fadenschliessens überall hingelangen, wo ihr Eingriff am Platze ist.

In dem System, welches die Thätigkeit der Spinnenordnung darstellt, fällt ihnen die Aufgabe zu, die Insekten im Durchfluge zu massregeln.

Hinsichtlich der Generationsfolge ist diese Unterordnung die Winterperiode hindurch beinahe durchgehends nur durch Eier gesichert; in geschützten Lagen, besonders in den Wohnungen des Menschen jedoch, überwintern einige Arten und halten eine Kalte von 6 bis 10° R. ohne Schaden aus; die Winterperiode verbringen sie regungslos in einer Art Erstarrung.

Ihre Eier versorgen sie sehr umsichtig; dieselben sind in ein warmes Gewebe gehüllt und meist noch durch eine pergamentartige äussere Hülle geschützt.

¹ Rücksichtlich dieses Sinnes habe ich directe Beobachtungen angestellt. Auf dem Gange meiner Wohnung, welcher vor Luftzug vollkommen geschützt ist, habe ich *Epeira cornuta* (Cl.) angesiedelt, welche gar bald über die wohlverkitteten Fensterscheiben-Netze spannten. In der Abenddämmerung, als die Thiere im Mittelpunkte des Netzes Lauerstellung nahmen, also am regsten waren, näherte ich ihnen eine ausserordentlich hellklingende, b' gestimmte, mit federndem Klöppel versehene Tischglocke und liess dieselbe plötzlich erschallen, ohne dass die Thiere Unruhe gezeigt hätten. In einer Entfernung von etwa 2 Cfm wurden die Thiere gestört, nicht lich dadurch, dass das Schwingen des Klöppels die Luft und diese das Netz erschütterte. Da es aber gewiss ist, dass manche Thiere für gewisse Geräusche eine erhöhte Empfindlichkeit zeigen, führte mich die, den Insecten entnommene Analogie zur Anwendung eines schrillenden Geräusches, welches ich mittelst einer feinen Feile und eines Bleches bald schwächer, bald stärker hervorrief, jedoch ohne Erfolg. Es scheint gewiss, dass alle jene Fälle, welche in der Literatur enthalten sind und unter Anderem von einer musikalischen Vorliebe der Spinnen sprechen, auf *fühlbare* Schwingungserscheinungen zurückzuführen sind; hierher gehört die Spinne Grétrys, welche Praehdrien «bewundert» hat; die Spinne Pelisson's in der Bastille, welche durch die Töne einer Geige hervorgehört wurde; so Walckenaers Taucherspinnen, welche auf die Oberfläche kamen. Auf Fortepianos sieht man oft Spinnen, welche während des Spieles der Schwingung nachgehen.

I. FAMILIE. EPEIROIDAE. SPEICHENWEBER.

I. SUBFAMILIE. EPEIRINAE. KREUZSPINNEN.

1. GENUS: ARGIOPE DUF. (1825).

1. *Argiope lobata* (PALL 1772). Tafel IX 192 ♀, 193 ♂ nat. Gr. Budapest, Ofner Seite (Zugliget), Pester Seite (Rákos); Neograder Comitatus (unbekannter Punkt). Ende Juni geschlechtsreif; spannt ihr schönes Netz in schattigen Lagen der Gebüsch, im hohen Grase.

2. *Argiope Bruennichii* (Scop. 1772). Klausenburg, Hermannstadt, Grosswardein, Budapest, Doroszló. Im Juli geschlechtsreif; liebt feuchte, üppig bewachsene Lagen.

2. GENUS: EPEIRA (WALCK. 1805).

1. *Epeira grossa* C. K. (1845). Klausenburg, Bonezhida, Szász-Vesszös, Sátoralja-Ujhely, Fünfkirchen, Budapest. Im Juli geschlechtsreif; liebt Wälder, Gesträuche, Ziergärten.

2. *Epeira Circe* SAV. ET AUD. (1825?). Untere Donau, Gegend der Veterani Höhle an Felsen, Mehadia; mit der Bezeichnung «Banat» im Hofmuseum in Wien.

3. *Epeira angulata* (CL. 1757). Klausenburg, Balánbánya, Hosszutelke, Hermannstadt, Diósgyőr, Alsó-Hámor, Sátoralja-Ujhely, Budapest, Ungvár. Im Juli geschlechtsreif; in Wäldern und Parkanlagen häufig.

4. *Epeira dromadaria* WALCK (1802). Klausenburg, Mező-Záh, Szász-Vesszös, Apatin, Palánka, Illok, Pancsova, Orsova, Donauenge bis Baziás, Rakamaz, Tokaj, Grosswardein, Fünfkirchen, Budapest, Dabas. Oft schon Ende Mai geschlechtsreif; Netz im üppigen Graswuchse, meist nahe am Boden; häufig an Waldrändern auf Gesträuch.

5. *Epeira arbustorum* C. K. (1837). Hermannstadt unter dem Namen *E. bicornis* bei SILL angeführt.

6. *Epeira diademata* (CL. 1757). Von den Niederungen, wo sie überall häufig ist, bis zur Höhe von etwa 2000 Meter (Central-Karpathen) verbreitet. Im Spätsommer geschlechtsreif.

7. *Epeira marmorea* (CL. 1757). Mit vier Varietäten, worunter CLERCK's *Araneus marmoreus*, *habel* und *pyramidatus* und unzähligen Uebergängen. Klausenburg, Mező-Záh, Békás-Pässe (Ost-Siebenbürgen), Bonyha, Szász-Vesszös, Hermannstadt; «Prvnyiszka» bei Csorba in den Central-Karpathen besonders reich, Orsova, Alsó-Hámor, Lykanka, Ruttká, Lucivna, Insel Csepel.

8. *Epeira quadrata* (CL. 1757). Klausenburg, Mező-Záh, Parajd, Tölgyes, Hermannstadt, Szász-Vesszös, Csiker Alpen, Alsó-Hámor, Lucivna, Veszprém, Rákospalota. Ende Juli geschlechtsreif; liebt den hohen Pflanzenwuchs in feuchten Lagen, Disteln, Maispflanzungen, Sumpfränder.

9. *Epeira cornuta* (CL. 1757). Klausenburg, Szamosfalva, Mező-Záh, Gyeke, D.-Szt.-Márton, Hermannstadt, Doroszló, Zombor, Rácz-Militics, Bogojeva, Apatin, Neusatz, Zimony, Pancsova, Békés-Csaba, Szajol, Rakamaz, Tokaj, S.-A.-Ujhely, Veszprém, Balaton-Füred, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Fünfkirchen, Budapest, Gyilkostó in Siebenbürgen (merkwürdiges Vorkommen, da der See erst im 3. Jahrzehent dieses Jahrhunderts durch Bergrutschung entstand und das Rohr erst später, wahrscheinlich durch Wasservogel verpflanzt wurde). Mehrere Generationen. Im Rohre der Sümpfe, sonst in feuchten Lagen überaus häufig; ausschliesslich den Niederungen angehörend.

10. *Epeira patagiata* (CL. 1757). Klausenburg, Szász-Vesszös, Hermannstadt, Bogojeva, Doroszló, Palánka, Pancsova, Tokaj, Rakamaz, S.-A.-Ujhely, Lucivna, Csorba, Liptó-Szt.-Miklós, Kremnitz, Veszprém, Grosswardein, Budapest, Ungvár, Balánbánya. Scheint nur eine Generation zu haben; im Gesträuche, oft auch im Grase häufig.

11. *Epeira Alsine* (WALCK. 1802). Als *E. lutea* C. K. bei SILL aus der Umgebung von Hermannstadt angeführt.

12. *Epeira umbratica* (CL. 1757). Klausenburg, Mező-Záh, Gyeke, Parajd, Gyergyó-Szt-Miklós, Borszék, Ilva, Hosszútelke, Torda, Szász-Vesszös, Doroszló, Illok, Pancsova, Orsova, Jeselnicza, Mehadia, Ungvár, Alsó-Hámor, Miskolcz, Schemnitz, Güns, Fünfkirchen, Hermannstadt. Scheint zwei Generationen zu haben; mit Vorliebe in der Umgebung menschlicher Wohnungen. Ausschliesslich Schattenthiere und nur des Nachts thätig.

13. *Epeira scolopetaria* (CL. 1757). Gleiche Verbreitung und ähnliche Lebensweise mit der vorigen Art. Das ganze Jahr hindurch geschlechtsreife Individuen vorhanden. Ueberwintert in menschlichen Wohnungen.

14. *Epeira sollers* WALCK (1841). Klausenburg, Mező-Záh, Doroszló, Fünfkirchen, Budapest, Orsova, Komjáti, Szász-Vesszös. Auf abgestorbenen Pflanzen im Frühjahr und Herbst.

15. *Epeira agalena* (WALCK. 1802). SILL führt dieselbe aus der Umgebung von Hermannstadt sub *E. agelena* C. KOCH an.

16. *Epeira Victoria* THOR. (1870). Klausenburg, Gyeke, Budapest, Rákospalota. Scheint im Gegensatze zur folgenden Art, den Niederungen anzugehören.

17. *Epeira ceropegia* (WALCK. 1802). Hargita Trachytgebirge bis 1300 - 1500 Meter, Gyergyó-Szt-Miklós, Balánbánya, Csorba. Ausschliesslich in hohen Lagen, Grasthier.

18. *Epeira adianta* (WALCK. 1802). Klausenburg, Mező-Záh. Mitte Sommers geschlechtsreif; bei Klausenburg auf Schlehdorn; bei M.-Záh besonders leicht gefärbte Varietät.

19. *Epeira cucurbitina* (CL. 1757). Klausenburg, Oláhfenes, Mező-Záh, Gyergyó-Szt-Miklós, Hargita (bis 1500 Meter) Hermannstadt, Bázna, Pancsova, Orsova, Ogradena, Baziás, Tokaj, S.-A.-Újhely, Bükkgebirge, Csorba, Grosswardein, Budapest, Ungvár. Häufig; in den Niederungen Früh-, in höheren Lagen Hochsommerthier, mit ausgesprochener Vorliebe für Gesträuch.

20. *Epeira alpica* L. K. (1869). Alsó-Hámor, Tátrafüred. Bisher als seltene Erscheinung aus der Tannenregion bekannt.

21. *Epeira acalypha* (WALCK. 1802). Klausenburg, Szász-Vesszös, Korond, Balánbánya, Tölgyes, Mező-Záh, Gyeke, Szent-László, Torda, Hermannstadt, Új-Palánka, Pancsova, Orsova, Ogradena, Baziás, Tokaj, Tarczal, Rakamaz, S.-A.-Újhely, Alsó-Hámor, Grosswardein, Fünfkirchen, Mehadia, Budapest. Im Mai geschlechtsreif; in hohem Pflanzenwuchs, am Rande der Gesträuche häufig; ausschliesslich Tagthier.

22. *Epeira diodia* (WALCK. 1802). Ogradena, Klausenburg. Am Fusse von Felsen, im Schatten.

3. GENUS: CYRTOPHORA (SIM. 1864).

1. *Cyrtophora conica* (PALL. 1772). Klausenburg, Szász-Vesszös, Mező-Záh, Balánbánya, Békás-Pass, Hermannstadt, Bogojeva, Palánka, Orsova, Mehadia, Ogradena, Alsó-Hámor, Fünfkirchen, Budapest, Dabas. Zwei Generationen; in Gärten, auch in Wäldern theils am Rande, theils im Hochwald.

4. GENUS: SINGA (C. K. 1836).

1. *Singa hamata* (CL. 1757). Orsova, Rakamaz, Grosswardein, Klausenburg, Szamosfalva, Mező-Záh, Hermannstadt, Disznód, Doroszló, Apatin, Palánka, Neusatz, Pancsova, Orsova, Ogradena, S.-A.-Újhely, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Budapest. Im Frühjahre geschlechtsreif, hat wahrscheinlich auch eine Herbstgeneration; am häufigsten an Sumpfrändern, aber auch im hohen Grase.

2. *Singa Lucina* (SAY. ET AUD. 1825?) Doroszló und Plattensee. Mit syrischen Typen vollkommen übereinstimmend; im Rohre.

3. *Singa Herii* (HAHN. 1831). Pancsova, Klausenburg. Frühjahrsform; im Schilf der Sümpfe.

4. *Singa pygmaea* (SUND. 1830). Klausenburg, Balánbánya, Mező-Záh, Doroszló, Apatin, Palánka, Pancsova, Tokaj, Grosswardein Frühjahrsform; besond. an grasigen Böschungen der Dämme (nur ♀ bekannt.)
5. *Singa albovittata* (WESTR. 1851). Klausenburg (Heuwiesen).
6. *Singa sanguinea* C. K. (1845). Ó-Hutta, Rakamaz, Hermannstadt. Seltener Sommerform.

5. GENUS: *CERCIDIA* TH. (1869).

1. *Cercidia prominens* (WESTR. 1851). Apatin, Ogradena, Tokaj. In Schilf und Gesträuch ziemlich selten.

6. GENUS: *ZILLA* (C. K. 1834).

1. *Zilla x-notata* (CL. 1757). Pressburg (Donauauen) auf *Populus Canadensis*.
2. *Zilla montana* C. K. (1839). Hohe Tatra (Central-Karpathen) Kriván, Region über der Krummholz-Zone bis zum Zeleno-See; an Granitblöcken.
3. *Zilla Thorelli* Aus. (1871). In Dr. G. Böckh's Sammlung ein typisches Exemplar (♀) unter der Benennung «*Epeira Modrensis* Böckh», wozu der Fundort Modern ist. Unstreitig hat Dr. Böckh diese Form früher als Dr. G. MAYR entdeckt, sie aber nirgends beschrieben.
4. *Zilla Stroemii* TH. (1870). Doroszló, Pancsova, Görgény-Szt-Imre. Sommerform, besonders an Baumstämmen, Holzstössen

7. GENUS: *META* (C. K. 1836).

1. *Meta Menardii* (LATR. 1804). Klausenburg, Körös-Schluchten (in Höhlen), Bihargebirge (Ončasza-Höhle), Alsó-Hámor (Keller), ebendort Szeleta-Höhle, Grosswardein; La Cruce-Höhle, Budapest. In wärmeren Höhlen beständig vorhanden; liebt das Halbdunkel.
2. *Meta Merianae* (SCOP. 1763). Im Verzeichnisse des I. Bandes als *M. fusca* (De Geer) angeführt. Illok, Mehadia, Ponyikova-Höhle (untere Donau), Ogradena, Báziás, Tokaj, Tarczal, Bodrog-Keresztur, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, Szilvás (Borsod), Ujlutta, Csorba (See), Kremnitz, Schemnitz, Budapest, Körös-Schluchten, Klausenburg, Csiker Alpen. Liebt feuchte Oertlichkeiten, weniger Pflanzen als Erdreich und Felsen. Den ganzen Sommer hindurch vorhanden.
3. *Meta segmentata* (CL. 1757). Klausenburg, Szamosfalva, Szász-Vesszős, D.-Szt-Márton, Illok, Pancsova, Mehadia, Rakamaz, Alsó-Hámor, Lykanka, Kremnitz, Veszprém, Budapest, Insel Csepel. Hat zwei Generationen; auf üppigen Pflanzen feuchter Oertlichkeiten tagsüber thätig.

8. GENUS: *TETRAGNATHA* (LATR. 1804).

1. *Tetragnatha extensa* (L. 1758.) Klausenburg, Oláhfenes, Mező-Záh, Gy.-Szt-Miklós, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Illok, Neusatz, Zimony, Orsova, Pancsova, Mehadia, Schuppanek, Ogradena, Báziás, Rakamaz, Tarczal, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, Diósgyőr, Central-Karpathen bis zur Tannengrenze, Balatonfüred, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Güns, Schmecks, Budapest, Ungvár. Zwei Generationen; am Rande der Gewässer besonders häufig; tagsüber thätig.
2. *Tetragnatha obtusa* WESTR. (1861). Doroszló, Apatin, Tokaj, Grosswardein, Ungvár. Im Sommer; scheint für das Laub der Bäume und trockenere Lagen eine Vorliebe zu haben.

II. SUBFAM. *ULOBORINAE*. FRESSSPINNEN.

9. GENUS: *ULOBORUS*. LATR. (1806).

1. *Uloborus Walckenaerii*. LATR. (1806). Orsova, Rákospalota. Sommerform; nach eigener Beobachtung auch in Bachgeröllen.

10. GENUS: HYPTIOTES WALCK. (1833).

1. *Hyptiotes paradoxus* (C. K. 1834). Sarpatak, Szász-Vesszős. An beiden Fundorten im Gesträuche von Berglehnen.

II. UNTERORDNUNG.

R E T I T E L A R I A E.

Die Unterordnung der Retitelarien zeigt der Gestalt, der Organisation und den Geweben nach Abweichungen: sie ist nicht so gleichmässig, wie die vorige.

So weit die Formen im Knüpfen der Gewebe Beständigkeit zeigen, beherrschen sie ebenfalls die leeren Räume, sie begnügen sich jedoch mit beschränkteren Localitäten, auch bildet der Fangapparat keine ebene Fläche, sondern ein empfindlich gespanntes Fadenlabyrinth, dem sich ein Segel oder ein aus fremden Körpern erbauter Schirm anschliesst.

In sehr beschränkten Localitäten werden eben nur einige, den Umständen angepasste Schlingen angebracht; manche Formen scheinen ihre Fäden in einem gewissen Umkreise anzubringen und diesen zu begehen.

Die Biegsamkeit der Tarsen gestattet es, dass sie sich auch auf dem Boden ziemlich rasch und sicher bewegen.

In ihren Geweben und Schirmen ist ihre Stellung stets mit dem Rücken nach abwärts gekehrt. Der Grösse nach stufen sie sich von Erbsengrösse bis zu jener eines Hanfkornes ab.

Ihrer Thätigkeit nach sind sie meist Tagthiere; ein gewisser Theil entzieht sich der directen Einwirkung der Sonnenstrahlen; ein anderer Theil sucht absoluten Schatten und liebt das Halbdunkel, ja sogar die ewige Finsterniss der Hohlen.

Berührt, lassen sich einige fallen; andere retten sich durch die Flucht oder das Verbergen.

In zweifelhaften Fällen erschüttern sie auch ihr Netz: die Beute befestigen sie durch Schlingen, auf die Art, dass sie ihr die Spitze des Hinterleibes zukehren, mit dem vierten Fusspaare Fäden ziehen und mit diesen die Beute bewerfen. Nur grosse Beute verzehren sie an der Fangstelle: die schwächere wird befreit, mittelst eines Fadens an eines der Beine des vierten Paares befestigt und so schwebend zum Verstecke getragen; oft schleppen sie die Beute auch mittelst Fadenspannung fort.

Rücksichtlich des Aufenthaltes entfällt die grössere Zahl ebenfalls auf die Niederungen: sie gehen aber auch über die Baumvegetation der Alpen hinaus, auch steigen sie bis in die tiefsten Tiefen der Schächte und Höhlen.

In ihrer Thätigkeit sind sie sehr frei; sowohl durch Fadenschliessen, als auch durch das Auf- und Nieder-Fahren mittelst der Fäden vermögen sie die denkbar verschiedensten Lagen zu erreichen. Das pendelartige Fortschwingen steht ebenfalls in ihrer Gewalt. Dieses besteht darin, dass sie sich an einem Faden hängend durch den Wind von Gegenstand zu Gegenstand fortschwingen lassen.¹

Im Systeme der Spinnenthätigkeit sehen sie es auch auf die Beschränkung durchfliegender Insecten ab, ganz besonders auf kleine und kleinste Formen derselben. Mit ihren Geweben überspannen sie nicht nur die Räume, sondern sie füllen dieselben auch aus.

¹ Dieses ist eine neuere Beobachtung. Diese Art von Ortsveränderung der Spinne ist höchst interessant und anziehend, ganz besonders dadurch, dass die Spinne die Länge des Fadens experimentell bestimmt, indem sie denselben bald verlängert, bald verkürzt und so denselben der Windstärke anpasst. Nachdem hier das Verhältniss des Thieres zum Faden jenem des Pendelkopfes zu dessen Stiele entspricht, habe ich diese Art der Fortbewegung «pendelartig» genannt.

Hinsichtlich der Generationsfolge hängen sie nicht ausschliesslich von überwinterten Eiern ab, sondern es überwintert der grössere Theil in postembryonalen Stadien, und setzt die Fortpflanzung fort.

Sowohl hinsichtlich der Lebensweise als auch der Generationsfolge zeigen sie eine Menge von Uebergängen zur vorigen und der nachfolgenden Unterordnung.

1. FAMILIE. THERIDIIDAE. WIRKSPINNEN.

1. GENUS. PACHYGNATHA, SUNDB. (1823).

1. *Pachygnatha Clerckii*, SUNDB. (1823). Doroszló, Apatin, Ungvár, Kaschau. Schon im März geschlechtsreif; Gewebe unbekannt; fleissig im Fadenschiessen. Ueberwinterung ganz ausser Zweifel; wurde bei starkem Frost am 5-ten Jänner 1874 unter einem Hufe eines umgestandenen Pferdes auf einer Wiese durch den tüchtigen Hemipterologen Dr. G. v. Horváth in Mehrzahl gesammelt.

2. *Pachygnatha Listeri*, SUNDB. (1830). Doroszló. Im Frühjahr beim Fadenschiessen beobachtet.

3. *Pachygnatha De Geerii*, SUNDB. (1830). Klausenburg, Torda, Szász-Vesszös, Csiker Alpen, Mező-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Lykauka, Kremnitz, Balaton-Füred, Budapest, Ungvár, Komjáti, Kaschau. Weitaus die häufigste und weitverbreiteteste Art, welche ebenfalls überwintert (durch Dr. v. Horváth mit *P. Clerckii*, SUNDB. unter ganz gleichen Umständen und zusammen gesammelt.)

2. GENUS. EPISINUS, WALCK. (1809).

1. *Episinus truncatus*, WALK. (1809). Pressburg, Apatin, Ogradena, Tokaj, S.-A.-Újhely, Budapest. Sommerthier, welches ich im Verdachte einer Orbitelarie habe; wenigstens fand ich ein ♀ am Fusse des Felsens Csukár mare in der unteren Donauenge auf dem Leitfaden eines kleinen Radnetzes in Streckstellung, ohne dort ein anderes Thier entdecken zu können. Freilich war ebendort die kleine *Epeira dio-dia* häufig. Sonst Sommerthier; oft im Moose herumstreifend.

3. GENUS: LINYPHIA (LATR. 1804).

1. *Linyphia montana* (CL. 1757). Klausenburg, Nagy-Czég, Görgény-Szt-Imre, Hermannstadt, Szász-Vesszös, D.-Szent-Márton, Apatin, Doroszló, Zimony, Pancsova, Orsova, Ungvár. Das ganze Jahr hindurch vorkommend, überwintert sie in halbwegs geschützten Localitäten; ist vorwiegend in der Nähe von Wohnungen, besonders in Gärten zu treffen, liebt aber auch Auen, besonders die Höhlungen alter Weiden und Eichen.

2. *Linyphia bucculenta* (CL. 1757). Doroszló, Kaschau, Klausenburg, Hermannstadt. Sicher überwinterte Art, welche besonders den Rasen an festen Gegenständen, wie Grabsteine etc. liebt. Wurde von Dr. Horváth mit *Pachygnatha Clerckii* und *De Gerii* (vide oben) im Winter gesammelt.

3. *Linyphia marginata* C. K. (1834). Klausenburg, Parajd, Mező-Záh, Nagy-Czég, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Orsova, Ogradena, Básiás, Tokaj, Tarczal, Alsó-Hámor. Sommerthier; vorwiegend auf Gesträuchen; im Süden des Landes besonders häufig.

4. *Linyphia emphana* (WALCK.) Alsó-Hámor, Diósgyőr. Sommerthier; besonders in Schlagen im Geäste gefällter, ausgedorrter Bäume.

5. *Linyphia phrygiana*, C. K. (1836). Tatra-Füred (Schmecks). Von J. von Frivaldszky unter unbekanntem Umständen gesammelt.

6. *Linyphia triangularis* (CL. 1757). Alsó-Hámor, Csorba, Central-Karpaten, Pribilina, Zakameniszko, Lykauka, Ruttka, Kremnitz, Schemnitz, Veszprém, Budapest, Szász-Vesszös, Körös-Pass, Klau-

senburg, Hermannstadt. Bergthier auf Gesträuchen; steigt vom Vorgebirge weit in die subalpine Region hinauf; Körpergrösse stark variirend.

7. *Linyphia frutetorum*, C. K. (1834). Palánka, Illok, Orsova, Mehádia, Ogradena, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, Fünfkirchen, Klausenburg. Auf Gesträuchen häufig; im Süden des Landes im Frühjahre, im Norden Sommers geschlechtsreif.

8. *Linyphia hortensis* SUND. (1830). Doroszló, Tokaj, Alsó-Hámor. Als Frühlings- und Sommer-Erscheinung, jedoch nicht näher beobachtet.

9. *Linyphia clathrata* SUND. (1830). Zombor. In den Achselwinkeln von Grabkreuzen.

10. *Linyphia pusilla* SUND. (1830). Tarczal, Klausenburg, Mezö-Záh. Meist unter dem überhängenden Rasen abstürzenden Erdreiches.

11. *Linyphia alticeps*, SUND. (1833). Central-Karpathen, Kriván-Stock an der oberen Baumgrenze im üppigen Grase am Fusse von Tannen. Im August geschlechtsreif.

12. **LINYPHIA ALPINA** n. sp. (VII. Tafel, 152, *a* Augenstellung, *b* Hinterleib des ♀ Seitenansicht, *c* desselben Epigyne von rückwärts betrachtet, *d* Taster des ♂ von der Seite dargestellt).

♀ Klein. Cephalothorax licht braungelb mit haarfeinem, schwärzlichen Rand. Beine licht braungelb.

Oberfläche des Hinterleibes weisslich, mit schmutzigbraunem Geäder netzartig überzogen, in der Mitte ein verwaschener bräunlicher Mittelstreif, in den Seiten ein braunes Feld, welches vom schwärzlichen Bauche weiss abgegrenzt ist. Brustplatte braun.

Mittelaugen der vorderen Augenreihe so wie die Seitenaugen beider Augenreihen in gemeinschaftlichen schwarzen Flecken; die Mittelaugen der hinteren Reihe je in einem besonderen schwarzen Ringe. Die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt; die hintere Augenreihe beinahe gerade, die vordere Reihe ausgebogen; die Seitenaugen der Vorderreihe um ihren Durchmesser von den Mittelaugen entfernt, letztere unter Allen die kleinsten. Maasse, Leib 3 $\frac{m}{m}$, Cepth. 1·1 $\frac{m}{m}$, I Beinpaar 5·2, II 4, III 3, IV 4·7 $\frac{m}{m}$ lang.

♂ Kaum kleiner. Vorderleib und Beine röthlichgelb; Hinterleib wie beim ♀, jedoch reiner gefärbt und schärfer gezeichnet. Taster schlank, kolbig; Tibia kürzer und stärker als Patella; Deckschuppe löffelförmig, seitwärts nach innen gestellt; Sexualorgan complizirt, vorne mit hufeisenförmig hervorstehendem Embolus. Maasse, Leib: 3— Cepth. 1·2 $\frac{m}{m}$.

Im August an der oberen Baumgrenze des Krivanstockes (Central-Karpathen) im Grase erbeutet. Dr. KOCH kennt diese Art aus den tyroler Alpen.

13. *Linyphia alacris* BLACKW. (1853). Hermannstadt. SILL erwähnt dieselbe unter dem Namen «*Linyphia terricola* Koch».

14. *Linyphia leprosa* OHL. (1865). Veterani Höhle, Tokaj, Alsó-Hámor, Lucivna, Schemnitz, Pribilina, Ungvár, Hermannstadt. Liebt das Halbdunkel der Höhlen, Stallungen aber auch im Wurzelwerk der Bäume.

15. *Linyphia Rosenhaueri* L. K. (1872). Baradla Tropfsteinhöhle bei Aggtelek. Ursprünglich aus den Höhlen des fränkischen Jura beschrieben, fand Dr. v. Horváth dieses Thier in der Entfernung von nahezu 5000 Metern vom Eingange der berühmten Höhle, also im ewigen Dunkel.

16. **LINYPHIA THORELLII** n. Sp. (VII. Tafel, 153, *a* Augenstellung, *b* Webeklauen, *c* Hinterleib des ♀ mit der Epigyne, *d* Taster des ♂).

Sehr klein. Vorderleib und Beine einfarbig lebhaft bräunlichroth; Hinterleib erbsengelb. Keine Zeichnungen. Cephalothorax herzförmig, Kopftheil etwas erweitert, kaum erhöht, seicht abgegrenzt; Mittelritze bedeutend. Brustplatte sehr breit-herzförmig, bräunlichroth, dünnbehaart. Mandibeln stark, bräunlichroth, von der Seite betrachtet, leicht zurückgedrängt, äusserst spärlich behaart, glatt. Maxillen und Lippe bräunlichroth. Taster schlank, bräunlichroth, dessen Patella, Tibia und Tarsus, besonders das letztere Glied stark, zum theil stachelborstig behaart — keine Klaue. Beine schlank. Femur mit wenigen Borsten, Tibien oben mit 2—3 Fühlhaaren, unten reichlich borstenhaarig; Klauen sehr schlank, fein, sichelförmig, deren Zinken ungemein zart, die Aferklaue einzähmig.

Hinterleib sehr schön oval.

Die hintere Augenreihe leicht eingebogen, die vordere leicht ausgebogen; die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt, die unteren klein; die Seitenaugen beider Reihen auf einer gemeinsamen, flachen, schwärzlichen Erhöhung, weiter entfernt von den Mittelaugen ihrer Reihen, als diese von einander.

Maase, Leib: $2.6 \frac{m}{m}$, Cephth. $1 \frac{m}{m}$. I. Beinpaar 3-8, II 3, III 2-8, IV $4 \frac{m}{m}$.

♂ Kleiner, schlanker: in der Färbung übereinstimmend. Der Taster schlank, kolbig; dessen Patella kurz, dünn; Tibia einfach verstärkt, napfförmig; Deckschuppe schmal-löffelförmig; seitwärts nach innen gekehrt, behaart, das Sexualorgan zeigt einen schlängelnd quergestreiften Bulbus, an dessen Vordertheil eine knorplartige Erhöhung sichtbar ist, und dessen untere Parthie einen schwärzlichen, ankerförmigen Umschlag zeigt.

Maase, Leib: $2.4 \frac{m}{m}$, Cephth. $1.2 \frac{m}{m}$.

Diese interessante Spinne fand ich zuerst in der Szeleta-Höhle (Alsó-Hámor). Sie hält sich an den rauhesten, trockensten Stellen der übersinterten Wände auf, wo sie ihre Fäden zieht und vor dem Kerzenlicht verschwindet. Sie bewohnt das ewige Dunkel. Merkwürdigerweise fand ich dieselbe Art auch in der 148-ten Klafter des Schachtes des Glanzenberg Unterstollens in Schemnitz.

4. GENUS. ERIGONE SAV. ET AUD. (1825—7).

1. *Erigone altifrons* (CAMBR. 1863). Tafel IX, 194 ♂ vergr. Pancsova. Als Sommerthier auf Holzstössen.
2. *Erigone apicata* (BLACKW. 1850). Doroszló. Pancsova. Schon im März zu Tausenden beim Fadenschliessen besonders auf dünnen Pflanzen, welche förmlich eingewebt erscheinen.
3. *Erigone dentipalpis* (WID. 1834). Tokaj. Budapest, Szász-Vesszös. Im Juni geschlechtsreif.
4. *Erigone isabellina* (C. K. 1841). Klausenburg, Hermannstadt, Central-Karpaten (Baumregion).
5. *Erigone bituberculata* (WID. 1834). Mező-Záh. Sehr zeitig im Frühjahre (März) besonders an schwer zugänglichen Stellen im Rohre der Seen.
6. *Erigone rubens* (BLACKW. 1833). Sátor-Alja-Újhely. Als Sommerform auf Pflanzen des «Kopasz»-Berges.
7. *Erigone rufipes* (L. 1758). Aus Grosswardein bekannt.
8. *Erigone cornuta* (BLACKW. 1833). Pancsova, Tokaj. Als Baumform erbeutet.
9. *Erigone fuscipalpis* (C. K. 1836). Budapest (Blocksberg) auf Pflanzen.

5. GENUS. NESTICUS TH. (1869—70).

1. *Nesticus cellulanus* (CL. 1757). Alsó-Hámor (Höhlen), Erlau (Keller), Schemnitz (Schachte), Klausenburg (Southerain). Liebt feuchtere Winkel dunkler oder halbdunkler Localitäten; je dunkler der Aufenthalt, desto verwischter die Zeichnung. In Höhlen ist es auffallend, dass sich an die Fäden ihres Gewebes Tipuliden und sonstige Dipteren zur Ruhe an den Vorderfüssen aufhängen, ohne haften zu bleiben oder die Spinne dadurch zu stören.

6. GENUS. ERO (C. K. 1837).

1. *Ero thoracica* (WID. 1834). Doroszló. In Ziegelhaufen als Frühlingform.
2. *Ero tuberculata* (DE GEER. 1778). Rakamaz. Als Sommerform in üppigen Gesträuchen.

7. GENUS. MIMETUS HENTZ (1832).

1. *Mimetus laevigatus* (KEYS. 1863). Auf Eichen der Hutweiden zwischen Tokaj und Rakamaz als Sommerform.

8. GENUS. DIPOENA. TH. (1869—70).

1. *Dipoea melanogaster* C. K. 1845. Homonna. Auf *Pinus sylvestris*.

9. GENUS. PHYLLONETHIS. TH. (1869—70).

1. *Phyllonethis breata* (Cl. 1757). Klausenburg, Szová (Hargita-Zug bis 1000 Meter), Gyergyó-Szt-Miklós, Pancsova, Bázias, Tarczal, Tokaj, S.-A.-Újhely, Alsó-Hámor, Mocsolvás, Schemnitz, Bihar (?), Budapest. Sommerform in Gärten; auch subalpin: die gelbe und rothgezeichnete Varietät meist in derselben Localität: scheint Linyphien zu vertreiben und deren Gewebe zu usurpiren.

10. GENUS. THERIDIUM (WALCK. 1805).

1. *Theridium Tepidariorum* C. K. 1841. Klausenburg (Glashaus), Görgény-Szt-Inre (Kastell-Gunge), Ogradena (Barakken). Scheint in Glashäusern immer gegenwärtig zu sein.

2. *Theridium formosum* Cl. 1757. Klausenburg, Mező-Záh, Dicső-Szt-Márton, Doroszló, Apatin, Pancsova, Palánka, Mehádia, Schuppanek, Orsova, Jeselnicza, S.-A.-Újhely, Ungvár, Alsó-Hámor, Diósgyőr. In den Niederungen auch in der Nähe von Wohnungen, besonders in Gärten weit verbreitet. Sommerthier.

3. *Theridium denticulatum* (WALCK. 1804). Orsova, Mehádia, Ogradena, Bázias, Szajol, Tokaj, Alsó-Hámor, Budapest. Sommerthier, welches die Felsen besonders liebt, jedoch auch an Wohnungen vorkommt.

4. *Theridium riparium* BLACKW. (1834). Hermannstadt. SILL führt die Art unter dem Namen (*Theridium saxatile* Koch) an.

5. *Theridium varians* HAWN. (1831). Klausenburg. Eichen der Hutweiden bei Tokaj. Als Sommerform im Laube.

6. *Theridium disyphium* (Cl. 1757). Szajol, Alsó-Hámor, Csorba-See, Lucsivna, Prábilina, Lykanka, N.-Hagymás. Stock in Ostsiebenbürgen. Von der Ebene bis in die obere Baumgrenze der Alpen verbreitete Art.

7. *Theridium pictum* (WALCK. 1802). Centralkarpathen auf *Juniperus*.

8. **THERIDIUM FRIVALDSZKY** n. sp. VII Tafel, 154. a Augenstellung & Leib, erstes Beinpaar, d männlicher Taster.

? Vorderleib licht bräunlichgelb, mit feinem, braunem Band, mit feinem bräunlichem Mittelstreif, welcher gegen den Kopftheil hin gabelig wird, die Augengruppe jedoch nicht erreicht.

Beine licht bräunlichgelb, am Ende eines jeden Gliedes ein breiter, schwarzer Ring. Oberfläche des Hinterleibes weiss mit sechs oder sieben schwarzen Punkten, wovon drei auf die Mitte entfallen, seitlich am Ende je ein ausgedehnter schwarzer Fleck. Abdomen bräunlich. Die Zeichnung in der Regel scharf, auffallend, nur manchmal etwas verschwommen.

Cephalothorax erweitert. Brusttheil rundlich, in der Mitte der Länge nach mässig rinnenförmig vertieft, der Kopf wenig erhaben. Brustplatte herzförmig, bräunlichgelb, mit feiner schwarzer Einfassung. Mundtheile bräunlichgelb, etwas röthlich angehaucht. Die Beine lang, schlank, die Ringelung auffallend: auf den Patellen je eine Fühlborste. Hinterleib oval, von der Seite betrachtet ziemlich gewölbt.

Die Mittelaugen beider Reihen im Rechteck stehend, die unteren kleiner, schwarz; die hinteren opafisirend. Die hintere Beine kaum merklich eingebogen, die untere ausgebogen; die Augen der hinteren Reihe in gleicher Entfernung von einander; die Mittelaugen der Vorderreihe weiter vom Stirnrand, als von den hinteren Mittelaugen.

Die Taster schlank, dessen Patella nicht länger als dick, die Tibia noch kürzer, an äusseren Ende mit langem, schmalem, abgestumpftem Fortsatz, welcher sich an den Gesichtstheil anschmiegt

und nach vorne gerichtet ist; der Bulbus von aussen birnenförmig, etwas abgeflacht, auf der Fläche mit schwarzem Schlingelband.

Maase, Leib: $3\cdot5 \frac{m}{m}$, Cepth. 1·5, I Beinpaar 11·5, II 7·3, III 5·2, IV $7\cdot5 \frac{m}{m}$.

♀ Unbekannt.

Bei Tokaj und Rakamaz Auf Eichen. Frivaldszky hat diese Art schon früher um Fünfkirchen herum gesammelt.

9. *Theridium triste*, HAHN (1831). Hutweide bei Tokaj auf Eichen.

10. *Theridium bimaculatum* (L. 1767). Wie die vorige Art. SILL besitzt Exemplare aus der Umgebung von Hermannstadt.

11. *Theridium pulchellum* (WALCK. 1802). Palánka. Dr. SEIDLITZ und SILL führen die Art aus Siebenbürgen an.

11. GENUS. STEATODA SUND (1833).

1. *Steatoda castanea* (CL. 1757). Klausenburg, Mezö-Záh, Görgény-Szt-Imre, Sárpatak, Oláh-fenes, Parajd, Gyergyó-Szt-Miklós, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Neusatz, Zimony, Pancsova, Mehádia, Orsova, Báziás, Szajol, Rakamaz, S.-A.-Újhely, Ungvár, Paráđ, Veszprém, Budapest. Beinahe ausschliesslich dem Aufenthalte des Menschen angepasst, selten an Waldrändern und auch dort stets in der Nähe menschlicher Wohnungen.

2. *Steatoda bipunctata* (L. 1758). Torda, Sárospatak, Klausenburg, Hermannstadt, Görgény-Sz-Imre, Balánbánya, Doroszló, Zombor, Apatin, Orsova, Pribilina, Budapest, Ungvár. Seltener als die vorige Art, mehr im Freien, besonders unter abstehenden Baumrinden. Auch in Ställen.

3. *Steatoda triangulosa* (WALCK. 1802). Doroszló, Pancsova, Orsova. Neigt dem Süden zu (THORELL fand sie in Florenz und Niza l. c. im ung. Text). Lebensweise mit *St. castanea* übereinstimmend, das Gewebe jedoch stets bescheidener.

4. *Steatoda guttata* (WID. 1834). Alsó-Hámor. In Geröllen.

12. GENUS. LITHYPHANTES TH. (1869—70).

1. *Lithyphantes corollatus* (L. 1758). Orsova, Báziás, S.-A.-Újhely. Sommerform; stets in Geröllen der Bäche gefunden.

2. *Lithyphantes Paykullianus* (WALCK. 1806—8). Klausenburg. Auf berasteten Hügeln in Löchern von *Gryllus campestris* durch C. SCHUSTER entdeckt.

13. GENUS. ASAGENA SUND. (1833).

1. *Asagena phalerata* (PANZ. 1801). Szász-Vesszős, Doroszló. Sommerthier, meist umherschweifend oder in Mehrzahl unter Steinen gefunden.

II. FAMILIE. SCYTODOIDAE. NACKTSPINNEN.

I. SUBFAMILIE. PHOLCINAE. SCHIELSPINNEN.

1. GENUS. PHOLCUS (WALCK. 1805).

1. *Pholcus Forskällii* THOR. (1870). Zombor, Orsova, überhaupt im Süden des Landes; in lichteren Kellern und schattigen Winkeln häufig. Die Art wurde auch ursprünglich nach ungarischen Exemplaren beschrieben, siehe «Remarks on Synonymus» p. 151.

2. *Pholeus phalangioides* (FUESL. 1775). Nagy-Barom, Rakospalota, Klausenburg. In Stallungen, Hühnersteigen häufig.

3. *Pholeus Pluchii* (SCOP. 1763). Klausenburg, Szent-László, Torda, Várfalva, Mehádia, Orsova, Ogradena, Szajol, Tarczal, Ungvár, Alsó-Hámor, Balaton-Füred. Sowohl unter Dachtraufen besonders der ländlichen Wohnungen als auch im Freien an Felsen, in Steinhaufen. Sommerform.

II. SUBFAMILIE. SCYTODINAE. BUCKELSPINNEN.

2. GENUS. SCYTODES. LATR. (1804).

1. *Scytodes thoracica* LATR. (1804). Zimony, Budapest. Szarvas. Selten, wenig beobachtet, jedoch hinsichtlich des Gewebes und der Haltung vielfach an *Pholeus* erinnernd.

III. FAMILIE. ENYOIDAE. SCHOBERSPINNEN.

1. GENUS. ENYO. SAV. ET AUD. (1825—7).

1. *Enyo germanica* (C. K. 1837). Balaton-Füred, Alsó-Hámor. Sommerthier; unter Steinen; mit schoberförmiger, aus fremden Gegenständen zusammengewebter Wohnung. Selten.

III. UNTERORDNUNG.

TUBITELARIAE.

So vielartig die Organisation dieser Unterordnung, so verschiedenartig ist deren Lebensweise und so manigfach sind deren Gewebe: und wenn wir das System der Spinnenthätigkeit als ein ununterbrochenes Ganzes betrachten, so können wir es aussprechen, dass die Tubitelarien mit ihrer Thätigkeit diejenigen Lücken ausfüllen, welche sonst entstehen würden. Eben dieses zeigt auch die grosse Formverwandtschaft mit anderen Unterordnungen.

Die Hauptorgane sind im Kreise dieser Unterordnung sehr verschieden. Bei dem Webeorgan finden wir sowohl das Drei-, als auch das Zweiklauensystem vertreten, dabei den Umstand, dass mit dem Zweiklauensystem eigenthümliche Haarsohlen verbunden sind, welche andeuten, dass hier neben der specifischen Spinnenthätigkeit, d. h. neben dem Fangnetz auch das Gehen platzgreift. Das Spinnorgan zeigt ebenfalls Verschiedenheiten; manche Spinnwarzen sind verlängert, mehrgliedrig, das System der Spulen ist anders angebracht, daher sind auch die Gewebe anders beschaffen. Die Grösse des Hinterleibes bleibt fort. Zum kräftig entwickelten Cephalothorax kommt ein verhältnissmässiger Hinterleib hinzu: die Füsse sind kräftig und selbst die gestreckteren zum Gehen eingerichtet. Indem bei den vorhergehenden zwei Unterordnungen die Ernährung in erster Linie von der Einrichtung und Anbringung des Gewebes und vom geduldigen Abwarten der Beute abhängt, also eine gewisse Passivität zur Schau trägt, tritt bei den Tubitelarien die Activität in den Vordergrund; sie offenbart sich im mechlerischen Ueberfall der Beute.

Selbst in jenen Gruppen dieser Unterordnung, bei denen auf die Gewebe noch grosses Gewicht fällt (Agalenoidae), ist der Charakter der Gewebe, so auch deren Wirkung von jenen der Orbitelarien und

Retitelarien wesentlich verschieden. Denn indem diese letzteren ihre Gewebe den fliegenden Insecten in den Weg stellen, ihre Beute also dadurch erlangen, weil diese das Gewebe *nicht sieht*, sehen es die Tubitelarien mit ihren Geweben auf das *Aufsitzen* der Insecten ab; ja die Mehrzahl ladet die Beute förmlich zum Aufsitzen ein. Die weitläufigen Gewebe der Winkelspinnen (Tegenaria), welche horizontal gespannt sind und mit der Zeit auch noch staubig werden, locken die Insecten förmlich an; so auch das trichterförmige Gewebe der Agalenen. Die Amaurobiinen *belegen* mit ihren Geweben solche Punkte, welche zu Ruheplätzen für Insecten besondere Eignung haben.

Bei den Drassoiden fällt das Gewicht nicht mehr auf das Gewebe, sondern auf die Organisation der Gangorgane; bei diesen herrscht das Zweiklauensystem und die Scopula; diese verlegen sich auf die Lauer, um die Beute zu überfallen, oder sie verbergen sich in künstlich erzeugte oder natürliche Höhlungen, und erwarten die Beute, welche sich dahin verirrt. Diesem entspricht auch die Taucherspinne — *Argyroneta* — welche ihre Taucherglocke verlässt, um ihre Beute im Utricularien Dickicht zu beschleichen.

Eine allgemeine Eigenschaft ist die, dass bei den Geweben überhaupt auf die Wohnung ein grosses Gewicht fällt, bei mancher Familie sogar das Hauptgewicht; in diesen letzteren Fällen ist das Gewebe nurmehr für Momente der Vermehrung und Entwicklung bestimmt und hat mit der Ernährung nichts mehr zu schaffen.

Hier beginnt also neben der Fixirung des Aufenthaltes die Freiheit der Bewegung in einem gewissen Umkreise.

In der Veränderung des Aufenthaltsortes sind sie weniger frei, auch in der Wahl desselben sind sie beschränkter; sie sind in höherem Maasse an die Scholle gebunden, als dies bei den vorgehenden Unterordnungen der Fall ist. Es überwiegt hier schon die Zahl derjenigen Formen, welche unter Steinen, Schollen, unter abgefallenem Laub lebt und wirken.

Hinsichtlich der vertikalen Verbreitung gehört die Mehrzahl der Formen zwar den Niederungen an; sie steigen aber auch in bedeutende Höhe hinauf. Die *Cryphoea carpathica* O. H. lebt auf den Gipfeln der hohen Tátra, hingegen gibt es Formen, welche in der Tiefe der Höhlen zuhause sind.

Die Generationsfolge wird hauptsächlich (ich kann nicht sagen ausschliesslich) durch überwinternde Thiere gesichert; die Sicherung besorgt die überwinternde Generation selbst. Die Mutter bewacht die Eier, sorgt so lange für die Jungen, bis sich diese selbst fortzuhelfen vermögen.

I. FAMILIE. UROCTEIDAE. ZOTTELSPINNEN.

1. GENUS. UROCTEA. DUF. (1820).

1. *Uroctea Durandii* (WALCK. 1809). Fiume unter Steinen.

II. FAMILIE. AGALENOIDAE. FLÜCHTSPINNEN.

1. SUBFAMILIE. AMAUROBIINAE. KETZERSPINNEN.

1. GENUS. DICTYNA. SUND. (1833).

1. *Dictyna arundinacea* (L. 1758). Klausenburg, Szász-Vesszós, Torda, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Pancsova, Orsova, Ogradena, B. Csaba, Tokaj, Ó-Hutta, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Budapest. Frühjahrs- und Sommerform, welche besonders die abgestorbenen Doldenpflanzen liebt. Gemein.

2. *Dictyna latens* (FABR. 1775). Hermannstadt. Dr. SEIDLITZ führt dieselbe auf Grund von L. KOCH'S Bestimmung an.

3. *Dictyna vicina* SIM. (1874). Hutweide bei Tokaj, auf Eichen. Scheint südlich verbreitet zu sein. (SIMON beschrieb die Form von der Insel Corsica).

4. *Dictyna uncinata* THOR. (1856). Budapest (Stadtwäldchen auf Gesträuch).

5. *Dictyna variabilis* C. K. (1836). Budapest, Rákos-Palota, Tokaj, B.-Füred. Besonders auf den Blättern von *Syringa vulgaris*.

2. GENUS. TITANOECA TH. 1869—70.

1. *Titanoeca quadriguttata* (HAHN. 1831). Orsova, Mehádia, Báziás, Alsó-Hámor, Mocsolyás, Parád, Schemnitz, Fünfkirchen. Sommerform, steigt hoch in das Gebirge; meist unter Steinen.

2. *Titanoeca Schineri* L. K. (1872). S.-A.-Újhely, Tokaj, Veszprem. Sommerform; besonders an steinigten Stellen.

3. **TITANOECA VETERANICA** n. sp. (VII. Tafel, 155, *a* Augengruppe, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des ♂).

♀ Vorderleib dunkel rothbraun mit wenig gelblichen Haaren; Beine ebenso gefärbt, etwas rauchiger. Hinterleib braun, mit nicht eben dünner aber erst bei Vergrößerung auffallender, gelblichröthlicher Behaarung.

Cephalothorax so lang als Tibia und Patella des IV. Beinpaares zusammen; Kopftheil etwas verlängert, vorne abgerundet, von seitwärts betrachtet aus der bedeutenden Rückengrube sanft aufsteigend. Der ganze Cephalothorax fein gerandet.

Brustplatte oval, braun, mit schmutziggelber Behaarung.

Mandibeln ziemlich stark, etwas rauh und genügend behaart — von der Seite betrachtet — mit dem Grunde vorgewölbt. Maxillen gerade, parallel, vorne abgerundet; rothbraun; die Lippe schmaler als eine Maxille, abgerundet, von halber Länge der Maxillen.

Der Taster rauchig rothbraun, dessen Tarsus reichlich behaart und beborstet und so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine ziemlich schlank, die Behaarung ziemlich reichlich, gelbbraun gemischt, die Bestachelung nicht beständig; Femur des I. Paares oben am Ende 2—3 anliegende Stachel; oft an der Tibia, unten vorne, ein Stachel. Das Abdomen breitoval, etwas flachgedrückt.

Die vordere Augenreihe sehr leicht, die hintere mehr eingebogen; die Seitenaugen getrennt; die Seitenaugen von den Mittelaugen ihrer Reihen weiter, als letztere von einander entfernt; die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne bedeutend verengtes Trapez gestellt, die unteren kleiner als die oberen; die hinteren Mittelaugen weiter von den vorderen Mittelaugen als von einander.

Maase, Leib: 5·5 $\frac{m}{m}$, Cepth. 2·3, I Beinpaar 6, II 5, III 4, IV 5·6 $\frac{m}{m}$.

♂ Schlanker, etwas kleiner. Vorderleib sehr lebhaft rothbraun; Beine rauchbraun; Hinterleib schwarz, spärlich gelb behaart, ohne Zeichnung. Auf allen Tibien, unten, in einer Reihe mehrere Stachelborsten. Der Taster stark, kolbig; dessen Patella nicht länger als dick; die Tibia sehr complizirt; an der inneren Seite ein am Grunde starker, in eine feine Spitze auslaufender, glänzend schwarzer, geschwungener, nach vorne gerichteter Fortsatz, am Grunde desselben, nach innen, ein daumenförmiger, kurzer stumpfer Fortsatz, dahinter ein dritter, nach rückwärts offener, ohrförmiger Fortsatz.

Maase, Leib: 4·6 $\frac{m}{m}$, Cepth.: 2·4, I Beinpaar 7·5, II 5·8, III 4·7, IV 5·6 $\frac{m}{m}$.

Diese hübsche, kleine Spinne fand ich im Juni in der unteren Donauenge, besonders in der Nähe der historisch berühmten Veterani-Höhle, dann bei Jeselnicza, wo dieselbe auf rasigen Stellen unter Kalksteinhaufen vorkam. Das Thier lebt an der Unterseite der Steine in einer sehr schütter gewebten Röhre, zieht sich bei Berührung zusammen und muss sehr beunruhigt werden, ehe es flüchtet. Die Art ist nahe verwandt mit SIMON'S *Titanoeca monticola*, welche derselbe aus den Pyrenäen und den Alpen der Provence beschrieb, jedoch auch nach Dr. L. KOCH verschieden (vide «Les Arachnides de France 1874, I, p. 214, Pl. III, fig. 10).

3. GENUS: AMAUROBIUS (C. K. 1837).

1. *Amaurobius ferox* (WALCK. 1830). Klausenburg, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Palánka, Diósgyőr, Miskolcz, Görömbölyi-Tapolca, Erlau, Güns, Budapest, Mehadia. Im Frühjahr geschlechtsreif; in Kellern, Winkeln, aber auch in Felsenspalten; in wärmeren Localitäten wahrscheinlich stets vorhanden. Gewebe vielfach angepasst.

2. *Amaurobius fenestralis* (STR. 1768). Klausenburg, Görgény-Szt-Imre, Mezöhavas, Buesin, Nagy-Hagymás, Hermannstadt (Dr. SEIDLITZ sub *Ciniflo atrox*), Mehadia, Alsó-Hámor, Pribilina, Lykanka, Schemnitz, Budapest. Weit verbreitete Art, welche auch in das Hochgebirge steigt, besonders in Nadelhölzern unter abstehender Rinde häufig; kommt auch in der Nähe menschlicher Wohnungen, am Eingange der Grubenstollen, in Steinhaufen und Mauerritzen vor; nächtliches Thier, Nachts oft auf dem Laube der Gebüsche herumstreifend.

3. *Amaurobius claustrarius* (HAHN. 1831). Bisher nur in den Karpathen: Csorba-See, Pribilina, im August unter Steinen angetroffen. Nach L. KOCH auch in Siebenbürgen. (Dr. SEIDLITZ sub *Ciniflo*).

4. *Amaurobius pallidus* L. K. (1868). IX. Tafel, 195 ♀; 196 ♂, 197 Epigyne des ♀, 198 Taster des ♂. ♀ Durch Dr. L. KOCH beschrieben. ♂ Kleiner, schlanker, lichter gefärbt, die Zeichnung des Hinterleibes lebhafter. Die Beine gestreckter. Der Taster proportionirt: auf der Oberfläche des Femur vorne 3 Stacheln; die kurze Tibia handförmig, von oben betrachtet, zeigt sie drei kurze Fortsätze, von welchen der innere der kürzeste ist, er ist gebogen, stumpf; der äussere ist derb, cylindrisch, am Ende abgerundet, röthlichgelb; die Deckschuppe ist stark convex, an der Spitze büstenartig behaart, am äusseren Rande des Grundes bedeutend ausgeschmitten: Geschlechtstheil stark hervorquellend, von unten betrachtet erscheint der Bulbus einem starken halben Ringe ähnlich, aus dessen Mitte eine schnabelförmige, kurze, rothbraune Doppelspitze hervorsticht, am Grunde dagegen ein unten licht, an der Spitze dunkel gefärbter Fortsatz nach vorne gerichtet ist.

Maase: Leib 8 $\frac{m}{m}$, Cepth. 4 $\frac{m}{m}$, I Beinpaar 15 $\frac{m}{m}$.

Diese Art wurde ursprünglich durch Dr. Paliardi bei Mehadia gesammelt, ich selbst kenne sie auch ausschliesslich aus dieser Gegend als Frühjahrsform, wo sie meist im Gerölle, seltener unter der Rinde gestürzter Bäume vorkommt und weit in die Höhe geht. So bei Orsova (Allion), Mehadia (Nadelholzregion), Ogradena, Báziás (Ausläufer).

5. *Amaurobius Erberi* (KEYS. 1863). Ausschliesslich Budapest (Blocksberg); ist weiters nur von Syra, Lesina und aus den Pyrenäen bekannt.

II. SUBFAMILIE. AGALENINAE. TRICHTERSPINNEN.

1. GENUS: CYBAEUS L. K. (1868).

1. *Cybaeus tetricus* (C. K. 1839). Alsó-Hámor, Máramaros (Pietrosz Stock) selten unter Steinen.

5. GENUS: COELOTES. BLACKW. (1841).

1. *Coelotes atropos* (WALCK. 1830). Görgény-Szt-Imre, Mezö-Havas, Hermannstadt, Orsova, Ogradena, Alsó-Hámor, Central-Karpathen, Pribilina, Ruttka, Schemnitz, Tatra-Füred. Gebirgsform im Sommer geschlechtsreif. Geht bis 2000 Meter in den Alpen, wo sie dann das Labyrinth vertieft und complizirt.

2. *Coelotes inermis* L. K. (1855). Görgény-Szt-Imre, Schemnitz. An beiden Orten Herbstthier, im Gerölle von Mauerwerk.

3. *Coelotes roseidus*? (C. K. 1837). Bratka im Körospass. Ein ♂ im September erbeutet. Zur Anbringung des ? hat mich der Umstand bewogen, dass von *Coelotes roseidus* C. K. = *segestriiformis* Dufour bis jetzt nur ♀ bekannt sind. Da dieses ♂ jedoch zu keiner der bekannten Arten gehört, und dem Grössenverhältniss nach der grossen weiblichen Form Koch's resp. Dufour's entspricht, so habe ich es mit Vorbehalt hieher gestellt.

4. *Coelotes solitarius* L. K. (1868). In Dr. H. Zimmermann's (Limburg) Sammlung aus der hohen Tatra: Dr. Seidlitz fand die Art um Hermannstadt.

6. GENUS: TEGENARIA (LATR. 1804).

1. *Tegenaria Domestica* (Cl. 1757). Ueberall, besonders in und um Wohnungen verbreitet; kommt jedoch auch im Freien vor.

2. *Tegenaria Derhamii* (Scop. 1763). Ganz besonders in Wohnungen, und da vorzüglich in Kellerhälsen, Fenstern, dann in Stallungen sehr häufig.

3. *Tegenaria campestris* C. K. (1848). Klausenburg, Hermannstadt, Doroszló, Orsova, Baziás, Also-Hamor, Pribilina, Budapest. Geht bis 1000 Meter in das Hochgebirge; meist im Wurzelwerk und in Steinhaufen.

7 GENUS. CRYPHOECA THOR (1869—70).

1. *CRYPHOECA CARPATHICA* n. s. p. (VII. Tafel, 156, *a* Augengruppe, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des ♂).

♀ Vorderleib und Beine grünlichgelb; Hinterleib öhlbraun, mit gelblichen $\triangle$ Zeichnungen. An allen Beinen die Tibia und Metatarsus mit langen, anliegenden, lichten Stacheln bewehrt, welche auf den zwei ersten Paaren in zwei Reihen paarig gestellt sind. Die vordere Augenreihe stark eingebogen, deren Mittelaugen viel kleiner als die seitlichen; die hintere Augenreihe leicht eingebogen, deren Augen von gleicher Grösse; die Mittelaugen der vorderen Reihe vom Stirnrande um mehr als den Durchmesser eines Seitenauges entfernt.

Cephalothorax länglich-herzförmig; Kopftheil gut abgegrenzt, verschmälert, vorne abgerundet; Rückengrube punktartig; der Thoraxtheil mit einigen sternförmig auslaufenden Vertiefungen, welche der Lage der Beine entsprechen. Brustplatte länglich-schildförmig, zwischen den Hüften des IV. Beinpaars zugespitzt, etwas convex, lehmgelb, spärlich behaart. Die Mandibeln lehmgelb, gut entwickelt, schwächer als der Schenkel des ersten Beinpaars, nicht vorgewölbt und mit dem Ende auf die Maxillen zurückgedrängt. Maxillen lehmgelblich, breit, vorne abgerundet, nicht gegeneinander geneigt, dünn behaart; die Lippe ähulich gefärbt, breit, vorne abgestutzt, erreicht nicht die halbe Länge der Maxillen. Taster grünlichgelb, dessen Tarsus stark, so lang als die Tibia, beiderseits mit mehreren anliegenden, langen Stacheln. Sammtliche Schenkel der Beine grünlichgelb, die übrigen Glieder mehr ins Röthliche ziehend; auf der Patella des III. Paares, oben, ein aufrechter, langer Stachel. Hinterleib länglich-eiförmig, hinten etwas zugespitzt; oben, vorne, in der Mitte ein unregelmässiger, lichter Fleck, darunter einige Winkelfleckchen, welche sich schlängelnd in den Seiten verlieren und oft sehr undeutlich sind; Bauchfläche olivengrünlich; der ganze Hinterleib anliegend, nicht eben dicht behaart. Spinnwarzen in ein Trapez gestellt, gelblich, gleichlang; das Endglied des oberen Paares zugespitzt und sehr kurz, etwa einem Viertheil des Grundgliedes entsprechend.

Maasse: Leib $4.2 \frac{m}{m}$, Cepth. 1.9, I. Beinpaar 5, IV. $5.8 \frac{m}{m}$. Verhältniss der Füsse 4, 1, 2, 3.

♂ Etwas kleiner, mit schlankeren Beinen und lichterem Vorderleib. Die Bestachelung der Beine schwacher. Der Taster verhältnissmässig stark, dessen Patella und Tibia gleichlang, am Grunde der äusseren Seite der Tibia ein nach vorne und seitwärts gerichteter, gestreckt ohrförmiger Fortsatz; Deckschuppe sehr convex, weisslich, spärlich behaart; Geschlechtstheil sehr hervorquellend; von unten betrachtet, durch einen langen, spiraligen embolus ausgezeichnet.

Maasse: Leib 3·5 m_m , Cepthl. 1·6, IV. Beinpaar 5·4 m_m .

Central-Karpathen; auf dem Kriván im August nicht selten, steigt beinahe bis zum Gipfel. Ist stets auf der unteren Seite der Steine in einem schütter gewebten Röhrechen zu treffen und leicht zu sammeln, da sie sich statt zu flüchten, nur zusammenzieht.

8. GENUS AGALENA WALCK (1805).

1. *Agalena labyrinthica* (CL. 1757). In der Ebene eben so gut als auch im Vorgebirge und der entschieden subalpinen Region zuhause. In den Niederungen an manchen Punkten geradezu in Masse vorhanden.

2. *Agalena similis* KEYS. (1863). Klausenburg; durch Dr. G. Böckh auch in Pressburg gesammelt und als «*Ag. labyrinthica*» bestimmt (zu finden im Wiener Hofmuseum), besonders Herbstform.

9. GENUS HISTOPONA THOR. (1869—70).

1. *Histopona torpida* (C. K. 1841). Doroszló. Als Sommerform unter Rinden nur einmal gefunden.

10. GENUS: TETRIX SUNDB. (1833).

1. *Tetrix decticulata* (OLIV. 1789). Doroszló. Als Sommerthier einmal angetroffen.

11. GENUS: AGROECA WESTR. (1861).

1. *Agroeca Haglundii* THOR. (1874). Apatin, Szász-Vesszós. Zweimal als Sommerthier angetroffen.

III. SUBFAMILIE. ARGYRONETINAE. TAUCHERSPINNEN.

12. GENUS: ARGYRONETA LATR. (1804).

1. *Argyroneta aquatica* (CL. 1757). Szamosfalva, Szász-Vesszós, Doroszló, Budapest (im Abzuggraben der Ofner Thermen!). Sonstige Daten im allgemeinen Theile und im biologischen System (I., II. B.).

III. FAMILIE. DRASSOIDAE. MEUCHELSPINNEN.

1. GENUS: ZORA (C. K. 1848).

1. *Zora maculata* (BLACKW. 1833). Doroszló, Apatin, Orsova, Schuppanek, Tokaj, Rakamaz, Kaschau. Eine seltenere Sommererscheinung; bisher stets umherschweifend im abgestorbenem Laube unter Bäumen und Gesträuchen gesammelt; besonders dort häufig, wo Poduren reichlich vorhanden sind. Geht nicht auffallend hoch ins Gebirge und überwintert bestimmt. Dr. von Horváth fand sie im strengsten Winter vor (siehe: *Pachygnatha Clerckii* Sund).

2. GENUS: LIOCRRANUM L. K. (1866).

1. *Liocranum domesticum* (WID. 1834). Szász-Vesszós, Pressburg. In Wohnungen, des Nachts auch bei Kerzenschein thätig; mit fixer Wohnung und Jagdgebiet. Dr. G. Böckh sammelte diese Art mehrfach, und bezeichnete sie mit «*Drassus*».

2. **LIOCRANUM KOCHII** n. sp. (VII. Tafel, 157, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂, Seitenansicht; *c* Genitaltheil von unten).

Vorderleib und Beine licht braungelb; Hinterleib graulich, mit verwaschenen, undeutlichen, dunkleren Flecken und anliegender Behaarung.

Cephalothorax herzförmig; Kopftheil verengt, von der Seite betrachtet eher niedergedrückt als erhoben; Mittelritze sehr fein, ziemlich lang. Brustplatte schildförmig, braungelb, spärlich behaart. Die Mandibeln gelb, nicht eben kräftig, genügend behaart; seitlich betrachtet knieförmig vorgewölbt; Maxillen breit, etwas gegeneinander geneigt; die Lippe zungenförmig von halber Maxillenlänge. Beine lang, schlank, bewehrt und behaart; auf den Schenkeln oben zwei anliegende, lange Stacheln; auf der Tibia des ersten Paares, unten, fünf Stacheln in zwei Reihen, wovon drei auf der inneren Seite; auf dem Metatarsus desselben Paares, unten drei Paar Stacheln; auf der Tibia und dem Metatarsus des zweiten Paares unten je drei Paar Stacheln; auf denselben Gliedern der beiden letzten Paare, unten 5—6 Stacheln. Der Hinterleib oben und unten einfarbig; sonst eiförmig, vorne etwas verengt; verhältnissmässig klein.

Die vordere Augenreihe kaum bemerkbar, die hintere merklich eingebogen; die hinteren Mittelaugen viel weiter von einander als von den Seitenaugen entfernt; die Mittelaugen der vorderen Reihe schwarz und grösser als die Seitenaugen, die letzteren so wie jene der hinteren Reihe opalisirend. Die Seitenaugen berühren sich.

Der Taster ziemlich kräftig; Deckschuppe spitz-löffelförmig, am äusseren Rande mit einer fingerförmigen Nebenschuppe; Patella wenig länger als dick, die Tibia kürzer als die Patella, einfach, unbelehrt; das Geschlechtsorgan sehr charakteristisch: der ziemlich flache Bulbus verwandelt sich hinten in ein schlängelndes Rohr, welches verloren in eine feine, gekrümmte Spitze ausläuft.

Maasse: Leib 5·2 $\frac{m}{m}$, Cepth. 2·6, I. Beinpaar 8, II. 7·2, III. 6·9, IV. 9·9.

♀ unbekannt.

Diese sehr interessante Art fand mein Neffe E. Vlkolinszky in Schemnitz. Ist von *L. domesticum* auch nach Dr. L. Koch spezifisch verschieden.

3. GENUS: ANYPHEANA SUND. (1833).

1. *Anyphaena accentuata* (WALCK. 1802). Doroszló, Bogojeva, Illok, Pancsova, Alsó-Hámor, Budapest. Als Sommerform besonders auf dem Laube der Bäume vorkommend.

4. GENUS: CLUBIONA LATR. (1804).

1. *Clubiona corticalis* (WALCK. 1802). Schemnitz. Im Basaltgerölle des «Kalvarienberges», im Spätsommer.

2. *Clubiona trivialis* ¹ C. K. (1841). Mehadia, Spitze des Damoclet: aus den Central-Karpathen von Dr. L. Koch bestimmt, in der Sammlung des Dr. Zimmermann (Limburg); scheint eine Alpenform zu sein.

3. *Clubiona montana* L. K. (1867). Kremnitz. Als herbsthliche Form unter Steinen gesammelt.

4. *Clubiona holosericea* (DE GEER. 1778). Doroszló. Gleicher Aufenthalt mit der nachfolgenden Art.

5. *Clubiona pallidula* (1757). Szász-Vesszós, Klausenburg, Szamosfalva, Parajd, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Illok, Tokaj, Diósgyör, Lucsivna, Grosswardein, Budapest. In Gärten, im Rohre, im Gesträuch und überhaupt in üppiger Vegetation zu finden. In der Abenddämmerung umher-schweifend. Sackartige Wohnung sehr mannigfaltig.

6. *Clubiona terrestris* WESTR. (1851). Tokaj. In einem Steinbruche als Sommerthier.

7. *Clubiona coerulea* L. K. (1866). Palánka. Im Frühjahre, unter einem Holzscheite.

¹ Im Verzeichnisse des I. Bandes unter dem Synonym «pallens» angeführt

8. *Clubiona lutescens* WESTR. (1851). Szász-Vesszös, Budapest. Im Gesträuche, selten.
9. *Clubiona paradoxa* L. K. (1867). In der Sammlung des Grafen Keyserling, aus Orsova stammend.
10. *Clubiona frutetorum* L. K. (1866). Tokaj, Budapest? Ungvár? (die Exemplare von letzteren Orten als jüngere Formen nicht ganz sicher). Auf Eichen als Sommerthier.
11. *Clubiona brevipes*¹ BLACKW. (1841). In der Sammlung des Grafen Keyserling, aus Orsova stammend.

5. GENUS: CHIRACANTHIUM (C. K. 1839).

1. *Chiracanthium italicum* CANESTR. et PAV. (1869). Klausenburg, Szász-Vesszös, Görgény-Szent Imre, Budapest, Doroszló. Hochsommerform; webt in Pflanzen einen geräumigen Sack, wo die Paarung erfolgt und auch die Eier bewacht werden.
2. *Chiracanthium carnifex* (FABR. 1775). Klausenburg, Rakamaz. Sommerform; webt ihre Sackwohnung in die Rispen der Gräser.
3. *Chiracanthium Pennyi* CAMBR. (1874). Palánka, Rakamaz. Wie die vorige Art.
4. *Chiracanthium nutrix* (WALCK. 1802). Klausenburg, Mező-Záh, Gyeke, Szász-Vesszös, Hermannstadt, Doroszló. Wie die vorige Art.
5. *Chiracanthium elegans* THOR. (1875). Ogradena. Webt ihre Säcke in das Gerölle der Kalkberge. Sommerform.

6. **CHIRACANTHIUM RUPESTRE** n. sp. (VII. Tafel 158, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Cephalothorax von der Seite).

♀ Cephalothorax röthlichgelb, in der Augengegend etwas verdunkelt; Mandibeln bräunlichroth. Beine gelb; Hinterleib bräunlichgelb.

Cephalothorax derb, hochgewölbt, so lang als Patella und Tibia des IV. Fusspaares zusammen; seitlich betrachtet ist die Rückenlinie gewölbt, vom Scheitel nach rückwärts halbkreisförmig abfallend; der ganze Theil mit feinen, anliegenden Haaren bedeckt. Die Mittelritze ist durch eine kaum wahrnehmbare Verdunkelung angedeutet. Brustplatte schildförmig, bräunlichgelb, ziemlich behaart. Die Mandibeln derb, kräftig, etwas nach vorne gerichtet, am Rande des Klauenfalzes mit einer dichten Borstenreihe versehen, etwas kürzer als der Metatarsus des I. Beinpaares; die Maxillen breit, vorne abgerundet, etwas gegeneinander geneigt, bräunlichroth, vorne lichter; Lippe rothbräunlich, breit, zungenförmig, erreicht $\frac{3}{4}$ der Länge der Maxillen. Der Taster schlank, blass röthlichgelb, am Tarsus bräunlichroth, ziemlich behaart, dessen Tarsus so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank, lang; Tibia und Metatarsus des ersten Paares, unten, in der Mitte mit einem Stachelpaare. Hinterleib oval, mit gelblicher Behaarung bedeckt.

Die Augengruppe ist sichtlich dreitheilig; die Mittelaugen beider Reihen in ein, nach vorne verengtes Trapez gestellt, und dieses Trapez weiter von den Seitenaugen, als die grösste Entfernung der Mittelaugen untereinander; die vorderen Mittelaugen in einem gemeinschaftlichen dunkeln Fleck, die übrigen Augen jedes für sich dunkel eingefasst. Die Seitenaugen einander genähert; die vordere Reihe sehr leicht ausgebogen.

Maasse: Leib 9 $\frac{m}{m}$, Cephth. 4-6, I. Beinpaar 15-6, II. 13, III. 9-7, IV. 13-4.

♂ unbekannt.

In einem steinigen Graben bei Majláth (Diós-Györ) unter einem Steine erbeutet.

7. **CHIRACANTHIUM EFOSSUM** n. sp. (VII. Tafel, 159, *a* Augengruppe, *b* Cephalothorax von der Seite, *c* Epigyne).

♀ Cephalothorax bräunlichgelb ohne Verdunkelung; Mandibeln ins Bräunlichrothe ziehend; Beine grünlichgelb. Hinterleib schmutzig-lehmiggelb.

¹ Im Verzeichniss des ersten Bandes als «*muscula* Westr.» angeführt.

Cephalothorax von der Seite betrachtet genügend gewölbt, kürzer als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen; Kopftheil bogig (weniger convex, als bei der vorigen Art). Brustplatte herzförmig, schmutziggelb mit bräunlicher, am Rande verdichteter Behaarung. Mandibeln ziemlich stark, gestreckt, mässig nach vorne gerichtet, am Grunde licht, gegen das Ende verdunkelt, etwas länger als der Metatarsus des ersten Beinpaares. Die Maxillen schmutzigbraun, an den Enden lichter, gerade, vorne zugerundet; die Lippe zungenförmig, vorne abgestutzt, reichlich $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Der Taster schlank, grünlichgelb, an der Spitze rauchig verdunkelt, reichlich, anliegend behaart, dessen Tarsus so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank, lang; Tibia des ersten Paares, unten, in der Mitte mit einem Paar — der Metatarsus, unten, an beiden Enden mit je einem Paar Stacheln. Der Hinterleib oval, feinbehaart.

Die Augengruppe dreitheilig; die Mittelaugen beider Reihen in ein, nach vorne nur wenig verengtes Trapez gestellt; die Seitenaugen der vorderen Reihe von den Mittelaugen nur wenig weiter, als letztere voneinander; die vordere Reihe gerade, die hintere leicht eingebogen; die Seitenaugen berühren sich nicht, jedes für sich steht in einer Verdunkelung.

Maasse, Leib: $10 \frac{m}{m}$, Cepth. 3·8, I. Fusspaar 18·7, II. 12, III. 9, IV. 14.

♂ unbekannt.

Diese Art fand ich auf dem Kopasz-Berge bei S.-A.-Üjhely, tief in der Erde, unter einem Steine, u. z.: als Sommerform.

8. **CHIRACANTHIUM CUNICULUM** n. sp. (VII. Tafel, 160, *a* Augengruppe, *b* Cephalothorax, *c* Epigyne).

♀ Vorderleib schön licht-bräunlichgelb, vorne verdunkelt; Mandibeln bräunlich, vertical. Der Hinterleib gelblich-leibfarben, unter Vergrösserung mit vielen, lichterem Hirseflecken besät.

Cephalothorax im Ganzen gewölbt, am Scheitel etwas abgeflacht, etwas kürzer als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen. Die Brustplatte herzförmig, blassgelblich. Die Maxillen gestreckt vertical, am Ende dunkelbraun, gegen den Grund verwaschen lichter, so lang wie der Tarsus des ersten Beinpaares. Die Maxillen gerade, vorne abgerundet und lichter, am Grunde rothbräunlich, die Lippe zungenförmig, abgestutzt rothbraunlich. Der Taster sehr schlank, gelblich, feinbehaart, am Ende etwas verdunkelt, dessen Tarsus länger als Patella und Tibia zusammen. Die Beine lang, fein; Tibia des ersten Paares unten, in der Mitte mit einem Stachel; der Metatarsus, unten, an beiden Enden mit einem Stachelpaare. Der Hinterleib oval, etwas zugespitzt.

Die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt, jene der vorderen Reihe in einen gemeinsamen dunklen Fleck; die Seitenaugen der hinteren Reihe weiter von den Mittelaugen, als diese von einander entfernt; die Mittelaugen der vorderen Reihe grösser als die Seitenaugen derselben Reihe; die vordere Reihe gerade, die hintere eingebogen. Die Seitenaugen beider Reihen berühren einander nicht.

Maasse, Leib: $7\cdot5 \frac{m}{m}$, Cepth. 3, I. Beinpaar 11·5, II. 7·9, III. 7, IV. 9·7.

Diese Art fand E. Vlkolinszky in Schemnitz, in Steinhaufen vor dem Eingange des Klingerstollens.

6. GENUS: PHRUROLITHUS (C. K. 1839).

1. **Phrurolithus festivus** (C. K. 1835). Alsó-Hámor, im Moose auf der Spitze des Szent-István, als Sommerform.

2. **PHRUROLITHUS SZILYI** n. sp. (VII. Tafel, 161, *a* Augenstellung, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des Mannes.)

♀ Sehr klein. Vorderleib braun, mit vielen weissen Härchen, welche einigermassen eine sternförmige Zeichnung bilden. Der Hinterleib schwärzlich, auf der oberen Fläche vorne ein, in der Mitte drei, ober den Spinwarzen ein weisses Fleckchen. Die Schenkel des ersten Beinpaares braun, die übrigen

Glieder so wie auch die übrigen Fusspaare gelb; an den Schenkeln der beiden letzten Paare noch wenig Braun zu sehen. Bauch schwärzlich mit weisslicher Behaarung.

Cephalothorax breit-herzförmig, mit etwas verschmälertem Kopftheil; Brustplatte braun. Die Mandibeln stark, braun, dünn behaart, der das Genus charakterisirende Stachel borstenförmig. Der Taster ziemlich stark, braun, dessen Tarsus mit vielen weissen Haaren und so lang wie dessen Patella und Tibia zusammen. Die Beine in den Schenkeln etwas verdickt, sonst dünn auslaufend; die Schenkel der beiden ersten Paare seitlich und unten braun, oben gelblich; Tibia und Metatarsus des ersten Paares unten mit je vier aufstellbaren, langen, gelben Stachelpaaren. Der Hinterleib länglichoval, sehr mässig abgeflacht.

Die Mittelaugen der vorderen Reihe unter Allen die kleinsten; beide Reihen leicht eingebogen; die Entfernungen der Augen, sowohl in den Reihen als auch sonst, gleichförmig.

Maasse, Leib: $2.6 \frac{m}{m}$, Cepth. I, I. Beinpaar 2.5, II. 2.2, III. 2, IV. $3.6 \frac{m}{m}$.

♂ Kaum kleiner. Die Beine sehr lebhaft gefärbt und auch auf den hinteren Schenkeln mit so viel Braun, dass die gelbe Farbe einen Längsstreif bildet. Der Taster kräftig, kolbig; dessen Schenkel verbreitert, unten mit einer Ecke endend; die Patella nicht eben schlank; die Tibia kürzer als Patella, an ihrer äusseren Seite ein starker, hornförmiger, mit der Spitze gegen die Deckschuppe geschwungener, schwarzer Fortsatz.

Maasse, Leib: 2.5, Cepth. $1.2 \frac{m}{m}$.

Bei Orsova, im Monate Juni auf üppigen Pflanzen des sogenannten neutralen Gebietes erbeutet.

7. GENUS: MICARIA WESTR. (1851).

1. **MICARIA ROGENFOHERI** n. sp. (VII. Tafel, 162, *a* Augengruppe, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des ♂).

♀ Prächtig schimmernd. Vorderleib rothbraun mit kupferig schimmernden Schuppen, auf der hinteren Parthie des Brusttheiles ein $\wedge$ förmiger, schneeweisser Winkelfleck. Der Hinterleib mit kupferig und grünlich schimmernden Schuppen bedeckt, vorne mit zwei bohnenförmigen, querliegenden weissen Flecken, in der Mitte mit einem weissen, schmalen Gürtel, der in den Seiten kräftiger ist und auf die Bauchseite nicht übergeht, diese kupferig und violett schimmernd. Die Schenkel der vorderen Beinpaare beinahe ganz braun, mit schimmernden Schuppen, sonst blassgelb; die beiden Hinterpaare bräunlich.

Cephalothorax gestreckt; keine Mittelritze; der Kopftheil verschmälert, von der Seite besehen etwas niedergedrückt. Die Brustplatte länglichoval, schwarzbraun mit weisser, etwas sternförmig angeordneter Behaarung. Die Mandibeln nicht eben kräftig, gerade, vertical, röthlich-braun, am Grunde lichter. Die Maxillen eingedrückt, rothbräunlich mit lichterem Rändern; die Lippe dunkel. Die Beine, besonders die beiden ersten Paare in den Schenkeln verstärkt, auf allen Tibien unten 1—4 Stacheln, am Metatarsus unten am Ende meistens ein Stachelpaar.

Der Hinterleib etwas walzig, zugespitzt, in der Gegend des Gürtels mässig eingeschnürt.

Die vordere Augenreihe mässig, die hintere stark eingebogen; die Mittelaugen der hinteren Reihe sehr bedeutend weiter von einander als von den Seitenaugen; die Augen der vorderen Reihe gleichgross, gleich weit von einander; der Zwischenraum zwischen den Seitenaugen beider Reihen wenig kleiner als jener zwischen den Mittelaugen beider Reihen.

Maasse, Leib: 5—7 $\frac{m}{m}$, Cepth. 2—2.6, I. Beinpaar 5, II. 5.8, III. 5.5, IV. 8.5.

♂ Schlanker, mit in die Breite entwickeltem Cephalothorax, mit lebhafterem Glanz. Der Taster schlank, mit ziemlich kräftigem Schenkel, an dessen Unterseite die Behaarung abstehend gereiht ist; die Patella mindestens dreimal so lang als dick, die Tibia nicht kürzer als das vorige Glied, aussen, am Ende mit einem kurzen Sporn; die Deckschuppe schmal, zugespitzt; der Bulbus länglich-oval, auf der äusseren Seite mit einem dunkleren Längsband.

Maasse, Leib: 5 $\frac{m}{m}$, Cepth. $2.5 \frac{m}{m}$. Öft sehr klein.

Dieses prachtvolle Thierchen kam anfangs Juni in der Umgebung von Orsova unter Steinen vor, liebt besonders die oberen, trockenen Parthien in Steinhaufen. Jedes Thierchen ruht tagsüber in einem besondern Säckchen, und gestört, flüchtet es mit wahrer Blitzesschnelligkeit.

2. *Micaria radiata* L. K. (1866). Gombos-Bogojeva. Als Frühjahrsform in Schlägen der Donauauen unter der Rinde gefällter Riesenbäume (*Populus Canadensis*).

3. *Micaria cincta* L. K. (1866). Orsova. Diese Art wurde auch ursprünglich nach Orsovaer Exemplaren beschrieben, welche aus der Sammlung des Grafen Keyserling stammten. In der ersten Beschreibung wird der Metatarsus I als wehrlos angeführt, bei meinem Exemplare trägt er unten am Grunde ein Stachelpaar, wesswegen Dr. THORELL die Art nicht ganz bestimmt entschied; Dr. L. KOON hat mir jedoch mitgetheilt (in litt.) dass das Verhältniss der Bestachelung nicht constant ist und er selbst Exemplare besitze, deren Metatarsus I bewehrt ist.

4. *Micaria pulicaria* (SUND. 1832). Grenzstein zwischen Rosenberg und Lykauka als Herbstform; massenhaft in einem gemeinschaftlichen Zellengewebe.

8. GENUS: DRASSUS (WALCK. (1805).

1. *Drassus quadripunctatus* (L. 1758). Alsó-Hámmor. Im Juli geschlechtsreif.

2. *Drassus rubens* (WALCK. 1837—47). Ungvár, Doroszló.

3. *Drassus scutulatus* L. K. (1866). Klausenburg, Mezö-Záh, Hosszutelke, Hermannstadt, Budapest, Orsova, Doroszló. In Doroszló besonders in Wohnungen, auch im Winter; in Orsova jedoch auch in Bachgeröllen.

4. *Drassus minusculus* L. K. (1866). Orsova. Sommerform unter Steinen.

5. *Drassus umbratilis* L. K. (1866). Orsova, Alsó-Hámmor. Als Frühjahrs- und Sommerform unter Steinen.

6. *Drassus troglodytes* C. K. (1839). Klausenburg, als Waldthier unter abgefallenem Laub.

7. *Drassus lapidicola* (WALCK. 1802). Ueberall verbreitet, scheint jedoch die Vegetationsgrenze der Buche nicht zu überschreiten. Besonders unter Rinden und im Steingerölle häufig.

8. *Drassus angustifrons* WESTR. (1861). Alsó-Hámmor. Nur ein ♀ in einer Felsenritze erbeutet.

9. *Drassus loricatus* L. K. (1866). Doroszló, Schemnitz. Selten. Beidesmal in Wohnungen bei Kerzenschein erbeutet.

10. *Drassus pubescens* THOR. (1856). Bihar (Vlegyásza Stock) in der Nadelholzregion im Juni erbeutet.

9. GENUS: PROSTHESIMA L. K. (1872).

1. *Prosthesima Petiverii* (SCOP). Mehadia, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámmor. Gebirgsform, welche über die Region des Laubwaldes emporsteigt.

2. *Prosthesima oblonga* (C. K. 1844). Orsova, Baziás. Als Sommerform unter Steinen. War bis jetzt nur aus Tyrol bekannt.

3. *Prosthesima atra* (LATR. 1806). Fünfkirchen. Durch Frivaldszky einmal erbeutet.

4. *Prosthesima praefica* (L. K. 1866). Orsova. Wurde auch ursprünglich nach Orsovaer Exemplaren beschrieben.

5. *Prosthesima longipes* (L. K. 1866). Budapest. Als Herbstform einmal auf dem Blocksberge erbeutet.

6. *Prosthesima pedestris* (C. K. 1839). Orsova. In Geröllen des Gratzka Baches.

7. **PROSTHESIMA CALCEOLATA** n. sp. (VII. Tafel, 163. *a* Augenstellung, *b* Vorderfuss, *c* Taster des ♂).

♂ Reinschwarz; Vorderleib kaum bemerkbar bräunlich angehaucht. Beine rauchbraun, die Tar-

sen der beiden ersten Paare rötlichgelb, jene der übrigen weniger auffallend, braunlichroth. Der herzförmige Cephalothorax um etwas kürzer als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen.

Die Hüftgelenke der beiden hinteren Fusspaare bräunlichgelb, jene der übrigen Paare braun. Alle Beine mit Ausnahme der Tarsenglieder verstärkt, die Tarsen schlank. Die Tibien der beiden ersten Paare ohne Stacheln, deren Metatarsen, unten, in der Mitte mit einem Stachelpaare; die Tibien der Hinterpaare, so der Metatarsus, unten, mit mehreren Stacheln, die letzteren auch seitwärts bewehrt.

Die Augen sehr flach, wenig opalisirend; die Mittelaugen der vorderen Reihe auf einer kleinen Erhebung, rund, die übrigen Augen unregelmässig in der Form; beide Reihen beinahe grad, die Entfernungen nahezu gleich; die Mittelaugen der vorderen Reihe kaum etwas weiter von einander, als jene der hinteren Reihe ebenfalls von einander entfernt.

Der Taster sehr charakteristisch; dessen Schenkel verstärkt, bildet unten eine abgerundete Ecke; die Patella mindestens $1\frac{1}{2}$ -mal so lang als dick, die Tibia kaum kürzer, lang behaart, aussen, am Ende ein derber, spitzer, etwas gegen die Deseckuppe gekrümmter Nagel; die Deckschuppe tief-stumpf-löffelförmig, behaart; der Geschlechtstheil durch einen nach unten und aussen widerhornförmig gewundenen, starken, breiten Embolus ausgezeichnet.

Maasse, Leib: 5·7, Cepth. 2·4. I. Beinpaar 6·7, II. 5·7, III. 5, IV. 7·8 $\frac{m}{m}$.

♀ Unbekannt.

Auf dem Blocksberge bei Budapest unter Steinen erbeutet.

8. *Prothesima serotina* (L. K. 1866). Orsova (Allion-Berg). Sommerform, unter Steinen.

9. *Prothesima femella* (L. K. 1866). Wie die vorige Art.

10. *Prothesima conspicua* (L. K. 1866). Güns, Mehadia. Einmal in abgelöstem Rasen an einer Kellermauer erbeutet.

11. *Prothesima bimaculata* (C. K. 1839). Pancsova. Als Frühlingsform auf *Urtica* erbeutet. C. Koch beschrieb die Art nach griechischen Typen, Dr. L. Koch fand jedoch diese in der Sammlung nicht vor, wesshalb er die Art nicht sicher aussprach. Es ist gewiss, dass sie eine Verwandte der *P. conspicua* ist (Cepth. länger als Patella und Tibia IV). ♀ Schwarz; Cephalothorax in der Mitte mit weissen Häarchen; Hinterleib vorne ebenfalls weiss behaart, in der Mitte, zu beiden Seiten je ein schneeweisser Fleck. Die Hüftgelenke der beiden hinteren Beinpaare schwefelgelb, alle Schenkel wie auch die Hüftgelenke der beiden Vorderpaare schwarz, die übrigen Glieder schwefelgelb. Kleine, schlanke Gestalt. Totallänge 5·7 $\frac{m}{m}$.

Epigyne: eine beinahe quadratische Platte, am Grunde zwei ∞ förmige Oeffnungen.

12. *Prothesima petrensis* (C. K. 1839). Alsó-Hámar. Hochsommerform.

13. **PROTHESIMA ALLIONICA** n. sp. (VII. Tafel, 164, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂ von der Seite, *c* dessen Genitaltheil von unten).

♂ Vorderleib dunkel schmutzigtrothbraun; Hinterleib dunkel ohlbraun; Beine licht olivengrün, Tibien und Patellen der beiden ersten Paare rauchbraun; alle Beine schlank, ungewöhnlich lang, das vierte Paar besonders auffallend. Cephalothorax so lang als die *Tibia* des IV. Beinpaares allein. Brustplatte schön oval, olivenfarben; Maxillen und Lippe ebenso gefärbt.

Die Schenkel verstärkt, sonst schlank; Tibia des ersten Paares unbewehrt, Metatarsus desselben Paares unten mit zwei Paar Stacheln; Tibia des zweiten Paares unten mit zwei starken Borsten, Metatarsus wie beim ersten Paar; die Tibien der übrigen Paare, unten mit mehreren Stacheln, die Metatarsen unten und an den Seiten bewehrt.

Hinterleib schmal, beinahe parallel; das untere Spinnwarzenpaar walzig, auffallend lang (beinahe 1 $\frac{m}{m}$).

Die Mittelaugen der hinteren Reihe, gross, oval, gegen einander geneigt, in der hinteren Näherung näher zu einander als die Mittelaugen der unteren Reihe gleichfalls zu einander.

Der Taster lang, schlank, ziemlich kolbig; dessen Patella gestreckt, die Tibia kürzer, aussen, am Ende mit einer Erhöhung, welche plötzlich in einen feinen Dorn ausläuft; Deckschuppe löffelförmig

genügend behaart, am äusseren Rande ausgerandet, unter der Spitze ein seitwärts nach aussen gerichteter, sichelförmiger, feiner und spitzer, braunröthlicher Embolus.

Maasse: Leib 4·9, Cepth. 2·3, I. Beinpaar 7·8, II. 6, III. 5, IV. 9·5 $\frac{m}{m}$.

♀ Unbekannt.

Bei Orsova auf dem Berge Allion Ende Mai erbeutet. Nach Dr. L. Kocin eine höchst auffallende neue Form.

14. *PROSTHESIMA TRAGICA* n. sp. (VII. Tafel, 165, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib dunkelrothbraun, Hinterleib öhlbraun mit anliegender, grober Behaarung. Die Beine dunkelrothbraun, die Schenkel des ersten Paares am Grunde fleckförmig durchscheinend, jene des zweiten Paares weniger, und mit undeutlichem Längsstreif.

Cephalothorax herzförmig mit verengtem Kopftheil, so lang als Patella und Tibia des vierten Beinpaares zusammen. Brustplatte oval, rothbräunlich, behaart. Maxillen eingedrückt, gestreckt, am Ende heller; die Lippe dunkler, zungenförmig, reichlich $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang.

Der Taster derb, dessen Schenkel verstärkt, die Behaarung mit Stachelborsten untermischt, dessen Tarsus etwas kürzer als Patella und Tibia zusammen.

Die Beine in den Schenkeln verstärkt; die Tarsen im Verhältniss zu den Tibien, schlank. Tibien und Metatarsen der beiden Vorderpaare unbewehrt; Tibia des dritten Paares unten und oben mit einem Stachel, jene des vierten Paares, unten, mit zwei Paar langen Stacheln.

Hinterleib gestreckt, etwas niedergedrückt.

Die Augen klein; die Seitenaugen der vorderen Reihe die grössten, oval, nach auswärts divergirend; die hinteren und vorderen Mittelaugen gleichweit von einander entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·7, Cepth. 2·5, I. Beinpaar 5 $\frac{m}{m}$.

♂ Unbekannt.

Ein Exemplar im Frühjahre im Gratzka-Thale nächst Orsova erbeutet.

15. *PROSTHESIMA ACCEPTA* n. sp. (VII. Tafel, 166, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib öhlbraun; Hinterleib schwarz mit Öhlbraun angehaucht; Beine öhlgrün, alle Tibien verdunkelt.

Cephalothorax herzförmig, so lang als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen. Brustplatte herzförmig, dunkelöhlbraun, behaart. Die Maxillen eingedrückt, licht öhlgrün; die Lippe etwas dunkler, zungenförmig, $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Der Taster licht öhlgrün, mit abstehenden Borsten untermischt behaart, dessen Tarsus kürzer als Patella und Tibia zusammen.

Die Beine, besonders deren Schenkel, kräftig, die Tarsen schlank, licht öhlgelb. Tibia des ersten Paares unbewehrt, dessen Metatarsus, unten, am Grunde mit einem Stachelpaar, am zweiten Paare ebenso; an den Tibien und Metatarsen der beiden Hinterpaare, unten und an den Seiten, mehrere Stachel.

Der Hinterleib verhältnissmässig klein.

Die untere Augenreihe leicht eingebogen, deren Mittelaugen rund, die Seitenaugen unregelmässig geformt; die Mittelaugen der hinteren Reihe flach, gross, unregelmässig geformt, einander sehr genähert.

Epigyne: laut Abbildung, auffallend gross.

Maasse: Leib 5·7, Cepth. 2·8, I. Beinpaar 6·8, II. 6, III. 4·2, IV. 8·8 $\frac{m}{m}$.

♂ Unbekannt.

Im Juni auf dem Berge Allion nächst Orsova erbeutet. Ich bemerke, dass die Art der *P. Allionica* O. H. nahe verwandt zu sein scheint, der Unterschied ist in der Bestachelung des Metatarsus des ersten Fusspaares ausgesprochen.

16. *Prosthesima nigrita* (FABR. 1775). Fünfkirchen. Durch J. von Frivaldszky gesammelt.

10. GENUS: GNAPHOSA (LATR. 1804).

1. *Gnaphosa lucifuga* (WALCK. 1802). Klausenburg, Mezö-Zah, Parajd, Balánbánya, Tölgyes, Hermannstadt, Mehadia, Orsova, S.-A.-Ujhely, Gyöngyös, Fünfkirchen (hier besonders gross). Sommerform, häufig, besonders in den tiefsten, dunkelsten Lagen von Steinhäufen; ihr Biss dringt leicht durch die Haut, erzeugt einen dumpfen Schmerz und bei Fingern Steifheit, welche 24—36 Stunden lang dauert.

2. *Gnaphosa lugubris* (C. K. 1839). S.-A.-Ujhely. Als Sommerform auf dem Berge «Kopasz» einmal angetroffen.

3. **GNAPHOSA SOROR** n. sp. (VII. Tafel, 169, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib dunkelrothbraun, die Beine etwas lichter; der Hinterleib bräunlichgrau, staubig, bei Vergrösserung, mit bräunlichen Hirseflecken bestreut. Grosse, kräftige Form.

Cephalothorax derb, herzförmig, mit dickem Kopffheil, länger als Patella und Tibia des IV-ten Beinpaares zusammen. Brustplatte breitoval, dunkelrothbraun, behaart. Die Mandibeln dunkelrothbraun, derb, länger als der Metatarsus des ersten Beinpaares; die Maxillen sammt Lippe dunkelrothbraun, bilden in ihrer Gesamtheit beinahe einen Kreis; die Lippe $\frac{3}{4}$ der Maxillen lang. Der Taster rothbraun, an der Spitze dunkler, dicht behaart, dessen Tibia und Tarsus, oben, mit 2—3 in der Behaarung verborgenen Stacheln, das letztere Glied so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine kräftig, verhältnissmässig kurz; am Metatarsus des ersten Paares, unten, in der Mitte ein Stachelpaar; die Tibia unbewehrt; Tibia des zweiten Paares, unten, am Ende mit einem Stachel (oder Paar?), Metatarsus unten, in der Mitte mit einem Stachelpaar; an den übrigen Füßen Tibia und Metatarsus, unten, mehrere Stacheln.

Hinterleib länglichoval, ziemlich convex; Beschuppung mit gesägten Rändern.

Die untere Augenreihe leicht eingebogen, deren Mittelaugen kleiner als die Seitenaugen und etwas weiter von einander als von den seitlichen entfernt; die hintere Reihe ausgebogen, deren Mittelaugen unregelmässig geformt, divergiren nach vorne, in der Convergenz näher bei einander als die unteren untereinander; die hinteren Seitenaugen weiter von den unteren Seitenaugen als von den hinteren Mittelaugen entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 14, Cephal. 5·3, I Beinpaar 11, II 10, III 9·8, IV 12·5 $\frac{mm}{m}$.

♂ Unbekannt.

Budapest: durch Johann Pável gesammelt.

4. *Gnaphosa fumosa* (C. K. 1843). Ein ♀ in S.-A.-Ujhely auf dem Berge Kopasz im Juni erbeutet. Diese Spinne wurde sowohl durch THORELL als L. KOCH mit Vorbehalt als *fumosa* (C. K.) bestimmt. Rücksichtlich der Bestachelung der Füße stimmt sie mit *G. lapponum* L. K. überein, unterscheidet sich jedoch durch die Augenstellung.

5. **GNAPHOSA DOLOSA** n. sp. (VII. Tafel, 167, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂, *d* dessen Genitaltheil von unten).

♀ Vorderleib dunkler, Beine lichter schmutzig-braungelb; Hinterleib öhlbraun; Spinnwarzen lichter braungelb; Cephalothorax in der Augengegend verdunkelt.

Cephalothorax flachgewölbt, breitherzförmig, so lang als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen, oben mit spärlicher, schwarzer Behaarung; Brustplatte oval, rothbraun, behaart. Die Mandibeln derb, rothbraun, mit langen, abstehenden, dunkeln Borsten reichlich bedeckt. Die Maxillen rothbraun, eingedrückt, beisszangenartig gegeneinander geneigt, am Ende etwas heller; die Lippe dunkler, breit-oval, reichlich $\frac{3}{4}$ der Maxillen lang. Der Taster kräftig, rauh; dessen Schenkel oben mit einigen aufrechten, geschwungenen, schwarzen Stacheln, übrigens haarborstig. Die Beine genügend lang, kräftig, mit spärlicher, abstehender Behaarung; Tibia des ersten Paares unbewehrt, Metatarsus, unten, innen mit einem Stachel; Tibia des zweiten Paares manchmal unbewehrt, manchmal, unten, mit zwei Stacheln hinter-

einander, Metatarsus bald mit einem Stachel, bald mit einem Stachelpaar; Tibien und Metatarsen der Hinterpaare unten und seitlich mit mehreren Stacheln. Am Tarsus der vorderen Beinpaare und auch auf den Metatarsus übergehend eine dichte Scopula.

Hinterleib etwas flach, verbreitert, oben und unten spärlich behaart.

Die vordere Augenreihe leicht eingebogen, die hintere bedeutend ausgebogen; die Mittelaugen der vorderen Reihe kleiner als die seitlichen und weiter von einander, als von den letzteren entfernt; die hinteren Mittelaugen Mandelförmig, mit dem spitzigeren Ende convergirend und hier viel näher zu einander, als die unteren ebenfalls zu einander stehend; die hinteren Seitenaugen von den Mittelaugen um den doppelten Durchmesser geschieden.

Epigyne: laut Abbildung.

Maase: Leib 10, Cephth. 4·8, I Beinpaar 12, II 11·3, III 9·6, IV 15·5 $\frac{m}{m}$.

♂ Kaum kleiner, im Ganzen dunkler; dessen Cephalothorax rothbraun. Der Taster massig kolbig; dessen Patella kaum länger als die Tibia, am äusseren Ende der letzteren ein kurzer, derber, etwas gekrümmter, dunkler Fortsatz; auf dem Schenkel, oben, aufrechte Stachelborsten; Deckschuppe löffelförmig, grob behaart; der Bulbus gelblich, vorne mit einem Knötchen, längs der inneren Seite eine rothbraune Hornleiste, welche unter der Spitze der Deckschuppe in einen leicht geschwungenen, spitzen Embolus ausläuft.

Maase: Leib 10, Cephth. 5·2 $\frac{m}{m}$.

Die Art variirt in der Grösse von 6 bis 10 $\frac{m}{m}$ Leibeslänge.

Bei Orsova im Juni besonders unter abgefallenen Laub und zwischen Steinen ziemlich häufig. Dr. L. Koch hebt ihre Verwandtschaft mit *G. lucifuga* hervor, hält sie aber für neu.

6. *Gnaphosa leporina* (L. K. 1866). Dr. G. Seidlitz hat diese Art in Siebenbürgen entdeckt. Ich kenne sie nicht.

7. *Gnaphosa bicolor* (Hahn 1831). Als Sommerform in Alsó-Hämör unter Steinen.

8. **GNAPHOSA SUSPECTA** n. sp. (VII. Tafel, 168, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Cephalothorax röthlichbraun, graulich behaart; die Beine gelblichbraun, röthlich angehaucht; Hinterleib öhlbraun, staubig.

Cephalothorax herzförmig, mit ziemlich breitem Kopffheil, etwas länger als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen.

Brustplatte oval, gelblichbraun, behaart. Die Mandibeln verhältnissmässig, am Grunde knieartig vorgewölbt, rothbraun, mit spärlicher, abstehender, borstenartiger Behaarung; die Maxillen gelbbraun. Der Taster derb, dessen Tarsus verdunkelt, die Tibia und Tarsus etwas verstärkt, der letztere etwas kürzer, als Patella und Tibia zusammen. Die Beine kräftig; auf dem Metatarsus des ersten Paares, unten vor der Mitte ein langes Stachelpaar, die Tibia unbewehrt; die Tibia des zweiten Paares, unten, am Ende mit einem, der Metatarsus unten ebenfalls mit einem Stachelpaar; Tibien und Metatarsen der Hinterpaare unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib breitoval, etwas flachgedrückt.

Die vordere Augenreihe beinahe gerade deren Mittelaugen kleiner, alle ihre Augen rund; die hintere Reihe ausgebogen, deren Mittelaugen oval, hinten convergirend und hier näher zu einander, als die vorderen Mittelaugen von einander entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maase: Leib 7·5, Cephth. 3·4, I. Beinpaar 7, II. 6·7, III. 6, IV. 9·8 $\frac{m}{m}$.

♂ Unbekannt.

Bei Orsova und S.-A.-Ujhely im Juni unter Steinen gesammelt. Ich habe diese Art ursprünglich für *G. fumosa* C. K. gehalten, Herr Dr. L. K. hält sie jedoch für selbstständig.

9. **GNAPHOSA MOLESTA** n. sp. (VII. Tafel, 170, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib schmutzig röthlichbraun; Beine in den Schenkeln licht röthlich-braungelb, die übrigen Glieder dunkel-rothbraun; Hinterleib öhlgrün.

Cephalothorax derb, herzförmig, spärlich behaart mit ziemlich breitem schwärzlichem Randschlag. Die Brustplatte clyptisch, licht rothbraun, spärlich behaart. Die Mandibeln dunkelrothbraun, kräftig, nicht lang, am Grunde knicartig vorgewölbt, mit vielen abstehenden Borstenhaaren bedeckt; die Maxillen lichtrothbraun, am Ende heller, im Ganzen kreisförmig; die Lippe zungenförmig, am Grunde verengt, dunkler als die Maxillen, mehr als $\frac{2}{3}$ dieser letzteren lang. Die Beine verhältnissmässig, ziemlich kräftig; Tibia der ersten Paare, unten, am inneren Ende mit einem Stachel, die Metatarsen unten in der Mitte mit einem Stachelpaar; Tibien und Metatarsen der übrigen Paare unten und seitlich mit mehreren langen Stacheln.

Der Hinterleib mässig behaart, länglich, etwas flach.

Die vordere Augenreihe eingebogen, die hintere ausgebogen; die Seitenaugen der vorderen Reihe viel grösser als die Mittelaugen und viel näher zu den Mittelaugen, als diese zu einander; die Mittelaugen der hinteren Reihe oval, hinten convergirend ihre längere Achse nicht länger, als der Durchmesser der Seitenaugen; die Seitenaugen der hinteren Reihe reichlich um anderthalb Durchmesser von den Mittelaugen entfernt, diese viel näher unter einander, als die vorderen Mittelaugen ebenfalls unter einander entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 9, Cepth. 4, I. Beinpaar 8·5, II. 7·5, III. 7, IV. 11 $\frac{m}{m}$.

♂ Unbekannt.

Bei Orsova unter Steinen gesammelt. Mit *G. suspecta* O. H. nahe verwandt, jedoch auch durch Dr. L. Koch unterschieden.

10. **GNAPHOSA OPACA** n. sp. (VII. Tafel, 171, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂, *c* desselben Genitaltheil von unten).

♂ Vorderleib dunkel, schmutzig-gelbbraun; Beine öhlgrün; Hinterleib öhlbraun. Kleine Form.

Cephalothorax herzförmig, mässig behaart, mit feiner, etwas rauher Randnath. Brustplatte bräunlich öhlgrün, spärlich behaart. Die Mandibeln ziemlich kräftig, öhlbräunlich, ihre Klaue röthlich, ihr Grund hervorgewölbt, mit wenigen Borsten; die Maxillen im Verhältniss zur Lippe sehr breit, im Ganzen kreisförmig, bedeutend eingedrückt, licht öhlgrünlich; die Lippe verhältnissmässig schmal, zungenförmig, reichlich $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Die Beine ziemlich kräftig, lang, im Tarsaltheil schlank, mit auffallend grober Behaarung; Tibia des ersten Paares unten, am Ende und in der Mitte mit je einem Stachelpaar, Metatarsus, unten, ebenfalls mit einem Stachelpaar, das zweite Beinpaar wie das vorige; die Tibien und Metatarsen der übrigen Paare unten und seitlich mit mehreren Stacheln, welche besonders am Ende des Metatarsus IV quirlförmig gestellt sind.

Der Hinterleib klein, spitzoval.

Die hinteren Mittelaugen nicht oval, aber flach, mit jenen der vorderen Reihe beinahe in ein Quadrat gestellt, welches nur um wenig höher als breit ist; die hintere Reihe stark ausgebogen, die vordere gerade, deren Seitenaugen grösser.

Der Taster ziemlich kräftig und kolbig, dessen Patella länger als dick; die Tibia, kürzer als die Patella, endet aussen in einen derben wolfsohrförmigen Fortsatz; Deckschuppe löffelförmig, ziemlich behaart; der Bulbus licht, einfach, ausgedehnt, unter dem inneren Rande der Deckschuppe etwas vorstehend, am Ende, unter der Spitze der Deckschuppe in einen fingerförmigen Fortsatz endend; längs des inneren Randes der Deckschuppe läuft der feine, rothbraune beinahe borstenförmige Embolus, welcher die Spitze der Deckschuppe erreicht.

Maasse: Leib 5, Cepth. 2, I. Beinpaar 5·5, II. 5, III. 4·2, IV. 6·2 $\frac{m}{m}$.

♀ Unbekannt.

S.-A.-Ujhely auf dem Berge «Kopasz» im Juni unter Steinen erbeutet.

11. **GNAPHOSA FALLAX** n. sp. (VIII. Tafel, 173, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib schmutzig öhlbraun ins Röthliche ziehend; die Beine lichter; Hinterleib öhlbraun mit staubiger Behaarung.

Cephalothorax herzförmig, mit ziemlich derbem Kopftheil und spärlicher, staubgrauer Behaarung; Brustplatte breitelyptisch, braun, spärlich, kurz behaart. Die Mandibeln derb, braunröthlich, am Grunde knieartig hervorgewölbt, mit spärlicher; kaum auffallender, borstiger Behaarung, die Klaue röthlich. Die Maxillen gelblichbraun, gegen einander geneigt, breit; die Lippe dunkler, zungenförmig, breit, $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Der Schenkel des Tasters öhlgelblich, dessen Tarsus etwas röthelnd, ziemlich behaart und so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine ziemlich kräftig, grob behaart; Tibia des ersten Paares, unten, am Ende mit schwachem Stachel, der Metatarsus, unten, in der Mitte mit einem Stachelpaar: die Tibia des zweiten Paares, unten, am Ende mit einem Stachelpaar, Metatarsus wie vor; die Tibien und Metatarsen der übrigen Paare unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib länglich, etwas abgeplattet.

Die vordere Augenreihe eingebogen, deren Seitenaugen viel grösser als die Mittelaugen; die hintere Reihe stark ausgebogen, deren Mittelaugen oval, klein, hinten dicht convergirend.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·6, Cepth. 2·5, I. Beinpaar 5, II. 4·5, III. 4·2, IV. 6·5.

♂ Unbekannt.

Orsova und S.-A.-Ujhely im Juni erbeutet.

12. *Gnaphosa exornata* (C. K. 1839). Orsova, Bázias. Sommerform, an sonnigen Stellen zwischen abgefallenem Laub: ungemein rasch. Hinsichtlich ihrer Verbreitung (Sahara, Griechenland, Südtirol) jedenfalls eine interessante Form.

13. *Gnaphosa montana* (L. K. 1866). Central-Karpathen. In der Sammlung des Dr. Zimmermann (Limburg): durch Dr. L. Koch bestimmt.

14. *Gnaphosa nocturna* (L. 1758). Klausenburg, Hermannstadt, Pancsova, Orsova. Sommerform; besonders unter der Rinde ausgedorrter, starkbeschieener Holzstöcke; ungemein rasch, daher unbeschädigt nur selten zu erhalten.

15. **GNAPHOSA SCHUSZTERI** n. sp. (VIII. Tafel, 172. *a* Augengruppe, *b* Mandibel, *c* Epigyne, *d* Taster des ♂, *e* dessen Genitaltheil von unten).

♀ Vorderleib reinschwarz, mit gelblichweissen, atlasglänzenden, gefiederten Schuppen bedeckt; Hinterleib schwarz mit gelblich untermischt, vorne mit halbmondförmigem Fleck, in der Gegend des zweiten Rückenstigmen-Paares mit zwei Punkten, ober den Spinnwarzen abermals mit zwei Flecken; sämtliche Zeichnungen gelblichweiss, atlasglänzend; die Schenkel der Beine braunschwarz, alle übrigen Glieder lebhaftgelb: der innere Falzrand der Mandibeln mit einem derben, stumpfen, knotenartigen Zahn

Cephalothorax herzförmig, Kopftheil bedeutend verschmälert, zugespitzt. Brustplatte spitzoval, pechbraun, spärlich behaart. Die Mandibeln braun, glatt, glänzend, von der Seite betrachtet birnförmig, am Grunde knieartig vorgewölbt, mit spärlicher, schwacher Behaarung. Die Maxillen schmutzig-bräunlichgelb, breit, eingedrückt, gegeneinander geneigt, am äussern Rande mit stumpfer Ecke; die Lippe zungenförmig, ziemlich breit, kaum $\frac{2}{3}$ der Länge der Maxillen erreichend. Die Beine schlank, lang, deren Schenkel etwas verstärkt; die Tibia des ersten Paares etwas rauchig, unten mit drei Paar langen, schwachen Stacheln, am Metatarsus, unten — am Ende — ein Stachelpaar: das zweite Paar wie das erste bewehrt: die Tibien und Metatarsen der übrigen Beine unten und seitlich mit einigen schlanken Stacheln.

Hinterleib länglich, etwas abgeplattet.

Die vordere Augenreihe sehr mässig eingebogen, die Seitenaugen grösser; die hintere Reihe gerade, deren Mittelaugen länglich, querliegend; der Zwischenraum zwischen den Seitenaugen beider Reihen etwas grösser als jener zwischen den Mittelaugen beider Reihen.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·8, Cepth. 2, I. Beinpaar 5·7, II. 4·8, III. 4·9, IV. 7·4 $\frac{mm}{m}$.

♂ Kleiner, schlanker; die Zeichnung des Hinterleibes sehr ausgedehnt. Der Taster dunkel, ziemlich derb; dessen Patella ein wenig länger als dick, die Tibia kürzer als die Patella, mit langen, abstehenden Borstenhaaren; die Deckschuppe löffelförmig, behaart; von der Seite betrachtet, steht unter der

Spitze der Deckschuppe ein kleines Köpfchen hervor, welches sich — von unten besehen — als gewundener Embolus darstellt.

Maasse: Leib 4·3, Cepth. 2, I. Beinpaar 5·5, II. 4·8, III. 4·6, IV. 6·5 $\frac{m}{\mu}$.

Im Juni bei Orsova erbeutet. Sie lebt in trocken liegenden Steinhaufen, ist ungemein rasch, daher schwer zu erbeuten.

? GENUS: THYSA (?) KEMPELEN (1867).¹

Syn. Gnaphosa lucifuga WALCK.

Dieses fragliche Genus, welches in den seit 1867 erschienenen systematischen Arbeiten stets nur mit Vorbehalt angeführt wurde, hat sich nach eingehender Untersuchung, welche nach dem Tode des Autors an dem Thiere, welches in das Eigenthum des kaiserl. Hofmuseums in Wien überging, vollführt wurde, als eine interessante Monstruosität der *Gnaphosa lucifuga* WALCK herausgestellt.

Die Monstruosität betrifft die Augengruppe, deren vordere Mittelaugen fehlen; die übrigen sind minder gut entwickelt.

Das Exemplar wird wie folgt characterisirt: Am inneren Falzrande der Mandibeln eine breite, feingezähnte Platte mit vorspringenden Ecken, jener von *Gnaphosa lucifuga* (WALCK) vollkommen entsprechend.

Der Cephalothorax mit breitem Randumschlag, länger als Tibia und Patella des IV. Beinpaares zusammen; der Kopftheil deutlich abgegrenzt; die Mandibeln so lang als Patella I, so dick, wie der Schenkel I, am Grunde hervorgewölbt; der Metatarsus IV länger als die Tibia. Das untere Spinnwarzenpaar das längste und stärkste.

Die hintere Augenreihe stark ausgebogen, deren Seitenaugen von den Mittelaugen beiläufig so weit, wie von den vorderen Seitenaugen.

Die Epigyne stimmt vollkommen mit jener Form überein, welche Dr. L. KOCH im I. Hefte der «Fam. der Drassiden» Fig. 5 abgebildet hat.

Die Bestachelung ging verloren.

Das schlecht conservirte Exemplar stammt von Erlau.

IV. FAMILIE. DYSDEROIDAE. MORDSPINNEN.

1. GENUS: SEGESTRIA LATR. (1804).

1. *Segestria senoculata* (L. 1758). Mezőhavas (Hargita-Zug), Nagy-Hagymás (Csiker Alpen), Hermannstadt, Mehádia, Alsó-Hámor, Schemnitz. Als Sommerform kenne ich sie nur aus dem Gebirge, wo sie sich bis in die Nadelholzregion erhebt. Besonders unter Rinden abgestorbener Bäume, manchmal unter und zwischen Steinen thätig.

2. GENUS: DYSDERA LATR. (1804).

1. *Dysdera Cambridgii* THOR. (1873). Báziás, Orsova, Alsó-Hámor, Grosswardein, Ungvar. Sommerform; unter Rinden und in Steinhaufen lebend.

2. *Dysdera Nini* PAV. (1871). Mehádia. In Felsenritzen. Durch Dr. L. KOCH bestätigt; mit Typen aus Südtirol verglichen, zeigen diese letzteren eine etwas dichtere Punktirung des Cephalothorax.

3. *Dysdera Westringii* CAMER. (1872). Budapest (Rakos) durch Dr. G. v. Horváth gesammelt. Dr. L. KOCH hat die Art revidirt.

4. *Dysdera longitarsis* (DOBL. (1853). Orsova, Mehádia. Sommerform; unter Steinen.

¹ Siehe: O. HERMAN «Über Thysa etc.» in den Verh. der k. k. zool. bot. Ges. Jahrgang 1878 p. 471.

3. GENUS: HARPACTES TEMPLETON (1834).

1. *Harpactes rubicundus* (C. K. 1839). IX. Tafel 199 ♂ vergr., 200 Brustplatte und Mundtheile von unten, 201 Klauensystem, 202 Kopf von vorne). Torda, Szász-Vesszős, Klausenburg, Oláhfenes, Mező-Záh, Gycke, Görgény-Szt-Imre, Hermannstadt, Doroszló, Tokaj, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, Erlau, Schemnitz, B.-Füred, Budapest, Mehadia, Sommerthier; die gemeinste Dysderoide, welche das ganze Jahr hindurch auch in Wohnungen — besonders ländlichen — vorkommt. Ungemein verwegen und kräftig im Angriffe, wagt sich selbst an *Camponotus ligniperdus*. Hat als „*Dysdera*“ *rubicunda* vielfache Irrthümer herbeigeführt und wird in diesem Werke auf Grund des Klauensystemes und der verticalen Stellung der Mandibeln voraussichtlich endgiltig als echter *Harpactes* eingestellt.

2. *HARPACTES SAEVUS* n. sp. (Tafel VIII. 174, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂).

♀ Vorderleib rauchbraun mit röthlichem Anhauch; Beine röthlichgelb; Hinterleib grau. Schlanke Form.

Cephalothorax herzförmig, etwas erweitert, mit abgerundetem Kopftheil, die Oberfläche ungemein fein gekörnt. Brustplatte röthlichgelb, lang-elyptisch, den Hüften entsprechend ausgerandet. Die Mandibeln senkrecht gestellt, etwas kürzer als Patella I, sonst gestreckt, walzig, dunkel-gelblichroth, mässig behaart. Die Maxillen schmal, gerad, die Einlenkungsstelle (*stipes*) des Tasters frei sichtbar — gelblichroth; die Lippe von gleicher Färbung, schmal, zungenförmig, $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Der Taster gelblichroth, schlank, gleichmässig, nicht eben dicht behaart, dessen Tarsus kürzer als Patella und Tibia zusammen. Die Beine ziemlich lang, schlank, gleichmässig behaart, auf den Schenkeln der beiden ersten Paare, oben, vorne je drei Stacheln, am ersten Paare, oben — am zweiten hintereinander; auf den Schenkeln beider Hinterpaare, oben, vier Stacheln, am dritten gegen das Ende, am vierten gegen den Grund zu; Patella des dritten Paares, oben, am Ende mit einem Stachel; die Tibien und Metatarsen der beiden hinteren Paare, unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib lang, walzig.

Die sechs Augen hufeisenförmig gestellt; die zwei vorderen einen halben Durchmesser von einander entfernt; alle Augen opalisirend.

Die Epigyne eine glatte, häutige Fläche, durch nichts ausgezeichnet.

Maasse: Leib 8, Cepth. 3, I. Beinpaar 8, II. 7·2, III. 6, IV. 8·7 $\frac{m}{m}$.

♂ Schlanker; Cephalothorax schön braunroth. Der Taster sehr charakteristisch gebaut; dessen Schenkel ungleichmässig verdickt, glatt, glänzend, die Patella kürzer als die Tibia, der Tarsus entspricht $\frac{3}{4}$ Theilen der Tibia; am Grunde des Tarsus, sehr kurz gestielt, hängt der kugelförmige glatte, glänzende Bulbus, dessen Embolus derb, etwas nach vorne gerichtet und an den Kanten gezähnt ist.

Maasse: Leib 8, Cepth. 3, I. Beinpaar 9, II. 7·8, III. 6, IV. 9·4 $\frac{m}{m}$.

Orsova (Allion-Berg) Ogradena (Mragonya-Thal) unter Rinden gesammelt. Ist sehr lebhaft und rasch.

IV. UNTERORDNUNG.

T E R R I T E L A R I A E.

Bei dieser Unterordnung erreicht die Fixirung der Wollmung und daher des Jagdgebietes ihren Gipfelpunkt, wie dieses besonders durch die verschliessbaren Wohnungen bewiesen wird, welche uns auch belehren, dass die so wohnenden Formen auf Lebensdauer an einen Punkt gebunden sind.

Da diese Unterordnung hinsichtlich des Reichthums der Formen in den Tropen culminirt, so wird ihre Stelle im Systeme der Spinnenthätigkeit erst dann bestimmt werden können, wenn es uns gelingt,

ausser den Formen selbst, auch noch die nöthigen biologischen Daten zu erwerben. Leider sind wir davon noch weit entfernt.

So viel wissen wir jedoch schon, dass die Fixirung der Wohnung bei den Tubitelarien beginnend, bei den Territelarien culminirt; und wenn wir auf Uebergänge — sei es auch nur muthmasslich — Schlüsse ziehen wollen, so müssen wir dann zur folgenden Ordnung der Laterigraden übergeben. Gewisse Laterigraden, besonders Micrommata, und überhaupt die europaeischen Repräsentanten der Heteropodoiden, nähern sich der Form nach gewissen Formen der Territelariae, wogegen es den Anschein hat, dass bei den Territelarien die vollkommene Fixirung der Wohnung nach und nach in Vereinfachung, endlich in eine Adaptirung geeigneter Lauerplätze übergeht, was dann ebenfalls zu den Laterigraden hinüberleiten würde.

I. FAMILIE. THERAPHOSOIDAE. MINIRSPINNEN.

I. SUBFAM. ATYPINAE. KOPFSPINNEN.

I. GENUS: ATYPUS LATR. (1804).

1. *Atypus piceus* (SULZER 1776). Tafel IX, 203 ♂ von oben, 204 dessen Leib von der Seite. Ein schönes ♂ frei herumschweifend, im Juni 1868 zu Mezö-Záh, erbeutet; Wohnungen bei Klauenburg, Torda und Budapest angetroffen. THORELL hält mein Exemplar mit *A. anachoreta* L. K. (AUSSENER) für identisch und zieht auch *A. Sulzeri* BLACKWALL hierher. Ich wünsche hier anzudeuten, dass die Augenstellung hinsichtlich der relativen Entfernungen nach den Beschreibungen und Abbildungen grosse Unterschiede zeigen, u. z.:

- A. Sulzeri* BLACKWALL . . . . . Die beiden grossen Mittelaugen auf einen Durchmesser von einander entfernt; die beiden grossen Seitenaugen von den Mittelaugen mehr als um einen Radius des Mittelauges entfernt, länglich elyptisch; die beiden hinteren Augen rund, klein, auf Augdurchmesser von einander entfernt.
- Atypus piceus* AUSSENER . . . . . Die beiden Mittelaugen um ein und um einen halben Durchmesser von einander und noch weiter von dem unteren Seitenauge entfernt.
- Atypus anachoreta* AUSSENER . . . . . Die beiden Mittelaugen kaum auf Durchmesser-Entfernung von einander, und beinahe eben so weit vom grösseren Seitenauge entfernt.
- Atypus piceus* THORELL . . . . . Die beiden Mittelaugen nicht ganz auf einen und einen halben Durchmesser von einander entfernt und eben so weit von den grösseren Seitenaugen.
- Atypus piceus* MIHL . . . . . Die beiden Mittelaugen auf doppelten Durchmesser von einander, und kaum auf Durchmesser-Entfernung von den Seitenaugen.

Daraus folgt, dass THORELL's *Atypus piceus* mit *Atypus piceus* AUSSENER übereinstimmt; *Atypus Sulzeri* BLACKWALL hingegen dem *Atypus anachoreta* AUSSENER entspricht; mein *Atypus* dagegen keiner dieser Formen beigezählt werden könnte.

THORELL vermüthet Uebergänge. Ich für meinen Theil wünsche blos zu bemerken, dass die relativen Entfernungen der Augen nebst den Genitalien die treuesten und beständigsten Charactere abgeben, und ich mich mit einer so bedeutenden Schwankung nur schwer befreunden kann. Ich gestehe aber auch, dass ich mich zur Entscheidung der Sache nicht berufen fühle, weil ich dafür halte, dass diese nur durch Vergleichung der Typen und nicht auf Grund von Beschreibungen und Abbildungen gefällt werden kann.

II. SUBFAMIL. TAPINOCEPHALI. MINIRSPINNEN.

2. GENUS: NEMESIA SAV. et AUD. (1825.)

1. **NEMESIA PANNONICA** n. sp. (VIII. Tafel. 175, *a* Augengruppe, *b* Vorderfuss des ♂, *c* Klaen, *d* Taster des ♀).

♂ Fuchsroth. im Ganzen ins Gelbliche ziehend. Cephalothorax ziemlich spitz-herzförmig, mit kleinem Kopffheil, $\cap$ förmiger Rückengrube; der Kopffheil gut abgegrenzt: aus der Rückengrube ziehen der Lage der Beine entsprechende Strahlen; von der Seite betrachtet ist die Rückenlinie horizontal, durch die Rückengrube vertieft, hinter dieser bogenförmig abfallend. Die Brustplatte elyptisch, mässig convex, gelblichroth, mit dichter, jedoch nicht zottiger Behaarung. Die Mandibeln viel schwächer als der Schenkel des ersten Beinpaares, so lang als der Metatarsus dieses Paares, parallel, gegen das Ende zu büstenförmig gelbroth behaart, am Ende mit fünf ziemlich langen, dünnen, rechenförmig nach vorne gestellten Grablammellen. — von der Seite betrachtet sind die Mandibeln etwas nach vorne gerichtet und schwach bogig gewölbt: ihre Klaue ist braunroth, stark, nicht kürzer als der Stock, nach hinten einschlagbar. Die Maxillen vollkommen hüftenartig, an der inneren Kante zottig behaart, röthlichgelb; die Lippe klein, halbkreisförmig. Die Beine lang, kräftig, in den Tarsen schlank, ihre Bewaffnung ist sehr bedeutend. Die Schenkel, oben, mit 5–6 Stacheln; die Tibia des ersten Paares verdickt, am Ende, unten, mit einem gewaltigen, nach vorne starrenden und nach oben gesshwungenen Stachel, dahinter noch zwei Paar, seitlich noch je zwei Stacheln; die Tibia des zweiten Paares, vorne, unten mit drei, dann noch mit zwei Paar Stacheln, jene des dritten Paares mit drei Paar Stacheln, so auch jene des vierten Paares; die Tibia des dritten Paares auch oben und seitlich, jene des vierten Paares nur seitlich bestachelt. Die Metatarsen überall dicht bestachelt, die Tarsen unbewehrt, jene der beiden ersten Beinpaare mit Scopula, welche auch auf den Metatarsus übergeht.

Der Hinterleib röthlichgelb, mit anliegender, kurzer, goldig-glänzender Behaarung, welche mit zahlreichen braunen, hervorstehenden Borsten untermischt ist. Das obere Spinnwarzenpaar kräftig, cylindrisch, zweigliedrig, das Endglied sehr kurz; das untere Paar sehr klein, kaum auffallend.

Die Augen auf gemeinsamer, brauner Erhöhung; die beiden mittleren so gross wie die vorderen seitlichen, die übrigen kleiner; die mittleren um ihren Durchmesser von einander und um etwas weniger von den vorderen Seitenaugen entfernt; der durch diese vier Augen gebildete Bogen ist so beschaffen, dass eine unter den Mittelaugen gezogene Linie die vorderen Seitenaugen tangiren würde; die hinteren Seitenaugen langelyptisch, beiläufig um den kleinen Durchmesser von den vorderen Seitenaugen entfernt; die hinteren mittleren Augen rund, von den Mittelaugen beiläufig auf Halbmesser-Entfernung und mit den hinteren Seitenaugen beinahe in Berührung; die unteren Seitenaugen so weit vom Stirnrande entfernt, als die Augengruppe hoch ist.

Der Taster fussförmig, kräftig; dessen Schenkel, oben, am Ende mit fünf Stacheln; die Tibia, oben, am Ende mit drei lamellenförmigen Stacheln, welche im Baue jenen der Mandibeln entsprechen und mit diesen wahrscheinlich die gleiche Bestimmung haben; das Endglied ist mehr Tarsus als Deckschuppe, kurz, kaum ein Drittel der Tibia, oben, vorne mit 8–10 Stacheln bewehrt; der Bulbus angehängt, zwiebelförmig kurzgestielt, in eine lange sehr feine Spitze auslaufend.

Maasse: Leib 10, Cepth. 5, I. Beinpaar 12·5, II. 11·5, III. 10·6, IV. 16 $\frac{m}{m}$.

Zimony (Semlin) im Vorsommer umherschweifend angetroffen. Lebensweise unbekannt.

2. **Nemesia Sauvagesii** (DORTH s. 1794). Budapest (Farkasvölgy = Wolfsthal?) durch Johann Pável erbeutet. Sonach wäre nicht Wippach bei Görz (AUSSERER), sondern derzeit Budapest der bekannte nördlichste Punkt der Verbreitung dieser merkwürdigen Spinnen; ich muss aber bemerken, dass es mir bis jetzt nicht gelingen wollte die Art durch neue Funde zu bestätigen, und es hat mich nur die ausserordentliche Pünktlichkeit und Verlässlichkeit des Sammlers unserer Anstalt (National Museum) bewogen auf die Behandlung einzugehen.

II. SECTION.

DIOTRICAÆ.

V. UNTERORDNUNG.

LATERIGRADAÆ.

Eine Folge des Baues der Beine ist es, dass sich die Formen dieser Unterordnung nach vorrück- und seitwärts zu bewegen im Stande sind.

Das Spinnen und Weben beginnt hier also schon sichtlich in den Hintergrund zu treten und obwohl wir hier noch ein wohl entwickeltes Zwei-Klauensystem antreffen, ist dasselbe nicht mehr Hauptbedingung der Erhaltung, sondern nur ein nebensächliches Hilfsmittel.

Das Gewicht fällt auf die Eigenthümlichkeit der Bewegung.

Die *ruhende* Beute zu beschleichen, diese mit den horizontal gehaltenen, sichelförmig geschwungenen Vorderbeinen zu umklammern, das ist die echte Art und Weise der Laterigraden, womit sie in das System der Spinnenthätigkeit eingreifen.

Wir finden wohl noch Wohnungen (siehe Diaea I. Band, Tafel III, 61), aber die meisten Formen begnügen sich schon mit Schlupfwinkeln, wie sie der Zufall eben bietet, sie richten ihre Angriffe also schon umherschweifend gegen die Beute.

In ihrer Thätigkeit ist diese Unterordnung schon sehr frei, da sie von Punkt zu Punkt fortwandernd (Fadenschüssen) sofort ihrer Nahrung nachgehen kann.

Hinsichtlich der Verbreitung gehören diese Formen überwiegend den Niederungen an und nur wenige steigen bis über die Baumvegetation hinauf.¹

Die Generationsfolge wird, wie es scheint, durch überwinternde Formen gesichert, da es gewiss ist, dass die Weibchen das Ausschlüpfen der Jungen abwarten.

I. FAMILIE. HETEROPODOIDÆ. FUSSSPINNEN.

I. GENUS: MICROMMATA LATR. (1804).

1. *Micrommata virescens* (Cl. 1757). Klausenburg, Szász-Vesszös, Mezö-Záh, Balánbánya, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Orsova, Ogradena, Baziás, Tokaj, Rakamaz, Alsó-Hámor, Csorba (See), Grosswardein, Fünfkirchen und noch mehrere Orte. Frühjahrs- und Sommerform, welche bis in die Nähe des Krummholzes in die Höhe geht, jedoch in den Niederungen, im hohen Pflanzenwuchs am häufigsten angetroffen wird. Die Form, welche C. Koch «Arachniden» XII. p. 90, Tafel 417, Fig. 1021 unter dem Namen *Sparassus ornatus* beschrieben und abgebildet hat, THORELL jedoch als Art bezweifelt, kommt bei Klausenburg nicht selten vor. Ich fand sie stets unentwickelt, und nur ♂, halte sie bestimmt für das junge Männchen von *M. virescens*. (Cl.)

¹ PAVESI «Ragni del Cantone Ticino» p. 116 fand *Thanatus Arenarius* 2200 hoch.

2. GENUS: PHILODROMUS. WALCK (1825).

1. *Philodromus aureolus* (Cl. 1757). Sehr verbreitet: ausschliesslich Pflanzenthier, welches den Sonnenschein liebt.

2. **PHILODROMUS PELLAX** n. sp. (Tafel VIII, 176, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib blass röthlichgelb; Beine blass grünlichgelb; Hinterleib blass gelblichweiss. Die ganze Oberfläche bei Vergrösserung wie mit Kohlenstaub bestreut.

Cephalothorax herzförmig, mit erweitertem Kopftheil, in der Mitte bandartig breit gelichtet. Die Brustplatte herzförmig, schmutzigweiss, wie mit Kohle bestäubt. Die Mandibeln und überhaupt die Mundtheile gelblichweiss. Der Taster grünlichgelb, sehr leicht, am Tarsus mit einigen dunklen Borsten, nicht länger als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank; auf den Schenkeln, oben, wenig Stacheln, auf den Tibien und Metatarsen, unten und seitlich einige schlanke Stacheln.

Hinterleib flach, länglich, in der Mitte am breitesten, hinten zugespitzt.

Die vordere Augenreihe mehr, die hintere weniger ausgebogen, die letztere viel länger; die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt; die unteren Seitenaugen mit den hinteren mittleren in ein nach hinten verengtes Trapez geordnet; die Seitenaugen der hinteren Reihe näher zu den mittleren, als diese zu einander.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse, Leib: 5·2, Cephth. 1·9, I. Beinpaar 7·8, II. 10, III. 6·9, IV. 6·4 m_m .

♂ Unbekannt.

Bei Orsova im Gratzkathale im Grase. Dr. THORELL schreibt mir, er kenne die Form auch aus Schweden.

3. *Philodromus poecilus* (THOR. 1870—73). Doroszló, Neusatz, Rakamaz, Budapest und noch von mehreren Punkten. Ueber dessen Mimicrismus siehe biologisches System im II. Bande, so auch im ersten Bande «Gestalt und Färbung».

3. GENUS: THANATUS C. K. 1837.

1. *Thanatus oblongus* (WALCK. 1802). Szász-Vesszós, Klausenburg, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Orsova, Stuhlweissenburg, Komjáti. Schon im Frühjahr geschlechtsreif; gehört zu den fleissigsten Luftschildern; höchst listig und verschlagen.

2. *Thanatus formicinus* (Cl. 1757). Klausenburg, Doroszló, Kaschau, Veszprem, Budapest. Auf sterilen Stellen und in der Nähe von Ameisenhaufen, nicht eben häufig; überwintert bestimmt, da er durch Dr. G. v. HORVÁTH im strengsten Winter aufgefunden wurde.

II. FAMILIE. THOMISOIDAE. ARMSPINNEN.

1. GENUS: MONAESSES THOR (1869—70).

1. *Monaeses cuneolus* (C. K. 1838). Klausenburg, Doroszló, Pancsova, Tokaj, Budapest. Frühlings- und Sommerform; am liebsten an sonnigen Waldrändern im Grase.

2. GENUS: THOMISUS (WALCK. 1805).

1. *Thomisus onustus* WALCK. 1805. Klausenburg, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Orsova, Fünfkirchen, Budapest. Nicht eben selten. Dessen Eigenschaften im allgemeinen und systematischen Theile reichlich abgehandelt.

3. GENUS: MISUMENA LATR. (1804).

1. *Misumena vatia* (CL. 1757). In den Niederungen weit verbreitete Art, welche aber auch in der Nadelholzregion vorkommt.

2. *Misumena truncata* (PALL. 1772). Klausenburg, Nyárad-Szereda, Hermannstadt, Palánka, Orsova, Budapest. Diese Art scheint für Stachelbeersträucher, so auch Rosensträucher eine besondere Vorliebe zu besitzen.

3. *Misumena villosa* (WALCK. 1837). Güns. Budapest, Komjáti. Aus üppigen Pflanzenwuchs der Niederungen bekannt.

4. GENUS: DIAEA THOR. (1869—70).

1. *Diaea globosa* (FABR. 1775). Klausenburg, Szász-Vesszös, Mező-Záh, Palánka, Pancsova, Orsova, Básiás, Alsó-Hámor, Grosswardein, Ungvár, Budapest. Frühjahrs- und Vorsommerform, welche besonders die Schirme der Doldenpflanzen liebt.

2. *Diaea tricuspidata* (FABR. 1775). Klausenburg, Mező-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Pancsova, Orsova, Tokaj, Rakamaz, Grosswardein, Budapest, Ungvár, Mehadia. Besonders auf üppigen Wiesen zu treffen.

3. *Diaea capparina* (C. K. 1845). Eine Form, welche Dr. Rosenhauer 1844 im «Banate» gesammelt hat. Mir unbekannt.

5. GENUS: XYSTICUS (C. K. 1835).

1. *Xysticus impavidus* THOR. (1871). Klausenburg, Mező-Záh, Alsó-Dabas. Sommerform; im Gesträuche. Dürfte wohl mit Dr. L. Koch's *X. luctator* identisch sein, welcher letzterer dann die Priorität (1870) hätte.

2. *Xysticus cristatus* (CL. 1757). Klausenburg, Mező-Záh, Medgyes, Szász-Vesszös, Doroszló, Palánka, Orsova, Tokaj, Rakamaz, Schemnitz, Grosswardein, Fünfkirchen, Ungvár. Frühjahrs- und Sommerform; mit der folgenden Art übereinstimmend.

3. *Xysticus Kochii* THOR. (1871). Von zahlreichen Punkten bekannt. Auf staubigen Wegen, Gesträuchen, Pfählen u. s. w. umherschleichend; höchst gewandt im Anschlich, benützt sehr umsichtig Deckungen um der Beute beizukommen.

4. *Xysticus lateralis* (HAHN. 1831). Doroszló, Fünfkirchen. Sommerform.

5. *Xysticus sabulosus* (HAHN. 1831). Klausenburg. Mir weniger bekannt.

6. *Xysticus bifasciatus* C. K. 1835. Doroszló, Mehadia und Orsova. Mir weniger bekannt.

7. *Xysticus Ulmi* (HAHN. 1831). Doroszló. Besonders auf Weiden am Rande der Sümpfe; scheint für solchen Aufenthalt eine besondere Vorliebe zu besitzen.

8. *Xysticus perogaster* THOR. (1871). Veszprém. Als Herbstform ausschliesslich auf Schlehdorn an Wegrändern erbeutet.

9. *Xysticus marmoratus* THOR. (1875). Rákos-Palota. Im Grase. Wurde durch THORREN nach süd-russischen Exemplaren beschrieben.

10. *Xysticus robustus* (HAHN. 1831). Szász-Vesszös. Auf abgestorbenen Disteln. Die Identität mit *fucatus* (WALCK) ist noch fraglich und bin ich nicht im Stande dieselbe zu entscheiden.

11. *Xysticus acerbus* THOR. (1871). Illok, Pancsova, Orsova, Ogradena, Básiás, Grosswardein, Budapest. Auf Blössen der Gesträuche im Grase, manchmal auf abgestorbenen Disteln.

12. *XYSTICUS FRATER* n. sp. (Tafel VIII, 177. *a* Augengruppe, *b* Epigyne, IX. Tafel, 205 ♀ von oben).

♀ Vorderleib schön bräunlichschwarz; Hinterleib schön gelblich lichtgrau, schwarz gesprenkelt, so, dass manchemal die diesem Genus eigenthümliche gesägte Zeichnung zum Vorschein kommt. Die

Schenkel der beiden vorderen Beinpaare schön bräunlichschwarz, die Tarsen gelblichroth, am Ende schwarz geringelt; die Tibien beider Hinterbeinpaare schön gelblichroth, am Ende mit einem Ring; die Patellen und Tibien dieser Paare schön braun, mit lichtem, gelblichweissem Längsstreif (auf dem dritten Fusspaar am schärfsten und doppelt), die Tarsen wie auf den ersten Paaren. Das Gesicht licht, längs der vorderen Augenreihe ein gelblichweisses Querband: ober dem Stielchen beginnt ein breites, gelblichweisses Mittelband, welches sich bald in zwei Aeste theilt, welche gabelförmig bis zu den hinteren Augen reichen: hinter den hinteren Mittelaugen drei verwaschene, lichte Längsstrichelchen, welche manchmal die Gabel ausfüllen. Die Mandibeln am Grunde dunkelbraun, an der Spitze gelblichweiss. Die Brustplatte gelb und braun schäckig. Die Hüften besonders zierlich: lichtbraun, am Ende schön weiss eingefasst, am Grunde mit mehreren lichten Längsstrichelchen. Der Taster kurz, dessen braungelber Tarsus verdünnt, der ganze Taster wenig behaart. Die beiden vorderen Beinpaare kräftig, lang: die beiden Hinterpaare kürzer und schwächer. Auf dem Schenkel des ersten Beinpaares, oben, drei aufrechte Borsten in etwas schiefer Reihe, die Tibia, unten, mit vier, der Metatarsus ebendort mit drei Stachelpaaren.

Der Hinterleib breitoval, nur wenig länger als breit, hinten zugerundet.

Die vordere Augenreihe wenig, die hintere leicht ausgebogen: die Mittelaugen beider Reihen in ein etwas breiteres als hohes Rechteck gestellt; die Seitenaugen beider Reihen grösser als die mittleren, die vorderen grösser als die hinteren; die hinteren Seitenaugen weiter von den hinteren Mittelaugen als von den vorderen Seitenaugen.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse, Leib: 6, Cephal. 2·3, I. Beinpaar 7·5, II. 7·6, III. 5, IV. 5·1.

Palánka; als Frühlingsform im Grase einer Waldblösse erbeutet.

13. *Xysticus praticola* C. K. (1837—8). Doroszló auf Grasplätzen.

14. *Xysticus horticola* (C. K. 1837). Hermannstadt. Bei Sill sub. *Thomisus horticola* C. K. angeführt.

15. *Xysticus? devius* (C. K. 1845). Aus dem «Banát» durch C. Kocn beschrieben. Scheint mir eine auffallendere Farbenvarietät von *Misumena vatia* (Cl.) zu sein.

16. *Xysticus? cerinus* (C. K. 1845). Wie die vorige Art.

VI. UNTERORDNUNG.

CITIGRADA E.

Trotzdem die Beine ohne Unterschied das Dreiklassensystem weisen, tritt das Weben in den Hintergrund, was auch dadurch charakterisirt wird, dass bei den typischen Formen dieser Unterordnung (*Lycosoidae*) hin und wieder schon eine Verkümmernng der Webeklauen beobachtet werden kann. Die verhältnissmässige Entwicklung der Gehwerkzeuge hat die Befähigung zu raschem Laufe, überhaupt rasche Bewegung zur Folge, und macht die Formen dieser Unterordnung zu *beutesuchenden Jägern*.

Die typischesten Formen sind derartig unstät, dass selbst die zur Sicherung der Generationsfolge gehörigen Momente sie nicht an einen Ort fesseln: das Weibchen trägt die in ein Gewebe gehüllten Eier fortwährend mit sich, ebenso wie später die ausgeschlüpften Jungen auf seinem Rücken, so lange, bis diese ihr Leben selbstständig zu erhalten vermögen.

Wir finden wohl auch hier Wohnungen (*Trochosa*): aber diese folgen nicht aus der speciellen biologischen Richtung dieser Unterordnung, sondern sie folgen aus den Umständen, unter welchen diese Formen leben, wo ihre Sicherheit an das Vorhandensein einer Wohnung geknüpft ist (*Trochosa infernalis* in der Steppe, *Trochosa cinerea* auf Flussgeröllen).

Diese Wohnungen knüpfen diese Formen einigermaßen an die Territelarien (biologisch). Hinsichtlich der Organisation finden wir Anklänge an die Tabitelarien (Zora), und wieder an die Laterigraden (Oxyopes mit Micrommata).

Die ruhende oder umherschweifende Beute aufzusuchen, sie offen anzugreifen, wenn sie flüchtet, oder die Annäherung an dieselbe erschwert ist, sie mit einem Sprunge zu überfallen: dieses ist die Art und Weise dieser Formen.

Das Weben als Hilfsmittel bei der Ernährung, tritt gänzlich in den Hintergrund: das Gewicht fällt auf die Bewegung.

Mit einigen Ausnahmen begnügen sich diese Formen mit solcher Unterkunft, wie sie eben der Zufall gewährt; sie schweifen daher frei umher.

Hinsichtlich der Einwirkung sind sie — obzwar eigentlich an die Scholle gebunden — in horizontaler Richtung gänzlich frei.

Von der Scholle der Niederungen bis zum ewigen Schnee der Alpen überall finden wir Repräsentanten dieser Unterordnung; ihren Formenreichtum entfaltet sie jedoch in den Niederungen.

Auf trockenem Boden, an Gewässern, auf den Gewässern, überall finden wir Citigraden, deren Artreihen Luftfahrten unternehmen, daher in grossem Umkreise wirken.

Die Sicherung der Generationsfolge wird, wie es scheint, durch überwinternde Formen besorgt.

1. FAMILIE. LYCOSOIDAE. WOLFSSPINNEN.

1. GENUS: AULONIA C. K. (1848).

1. *Aulonia albimana* (WALCK. 1805). Doroszló. Die jüngere Generation beginnt schon an schönen Märztagen mit dem Fadenschliessen; sie liebt ihre Luftschifferkünste besonders auf der Spitze der Pfähle längs der Gewässer zu betreiben, wo sie meist in Gesellschaft angetroffen werden kann.

2. GENUS: LYCOSA LATR. (1804).

1. *Lycosa amentata* (CL. 1757). Eine der gemeinsten Arten, welche sowohl im Frühjahre als auch im Herbste angetroffen wird. Scheint die Type des obscuren Namens «*Lycosa saccata*» zu sein, welcher in der Systematik so viel Verwirrung verursachte, da er auf alle kleineren Lycosoiden passt. Ihre jüngere Generation itt sehr fleissig beim Luftschiffen.

2. *Lycosa lignaria* (CL. 1757). Sommerform, welche in höheren Lagen und wie es scheint, auch hochalpin vorkommt. Ich kenne sie aus Holzschlägen in Alsó-Hámor, und halte jene Art, welche in den Central-Karpathen selbst auf der Krivanspitze vorkommt, jedoch dort zwischen den Blöcken kaum zu erbeuten ist, für *L. lignaria* (CL.). Ihr Eiersack ist grünlichblau.

3. *Lycosa lugubris* (WALCK. 1802). Klausenburg, Mezó-Záh, Doroszló, Apatin, Orsova. Als Frühjahrsform bisher nur in den Niederungen angetroffen.

4. *Lycosa monticola* (CL. 1757). Doroszló, Mehadia, Tokaj, Alsó-Hámor, Kriván (untern Gipfel), Lykanka. Obwohl auch in der Ebene vorhanden, ist diese Art doch vorwiegend Gebirgsform, welche weit über die Baumgrenze emporsteigt.

5. **LYCOSA PROFUGA** n. sp. (VIII. Tafel, 181, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂).

^a Vorderleib schwarz, mit weisslichen Härchen; der Hinterleib mit staubgrauer Behaarung; die Schenkel der beiden vorderen Beinpaare vom Grunde an bis zur Mitte schwarz, die übrigen Glieder lebhaft hell-braungelb, die beiden Hinterpaare ganz bräunlichgelb. Die Beine schlank, lang.

Der Kopftheil prismatisch, der Thoraxtheil erweitert. Die Brustplatte bräunlichschwarz, behaart. Die Hüften der hinteren Beinpaare bräunlichgelb, jene der Vorderpaare schwarz mit bräunlichgelb

gemischt. Die Mandibeln schwarz, ganz am Ende in geringem Grade bräunlichgelb; die Maxillen braunlichgelb. Die Tibia des ersten Beinpaars mit vier, der Metatarsus mit drei Paar langen, schlanken Stacheln; das zweite Paar desgleichen. Der Hinterleib klein, verschmälert.

Die Stirne schmutzig-rothgelb. Die zweite Augenreihe länger als die vordere, die Augen der letzteren sehr klein, gleichgross; die Augen der zweiten Reihe gross, etwas weiter als um ihren Durchmesser von einander; die Augen der dritten Reihe etwas weiter von einander, als von den Augen der zweiten Reihe.

Der Taster schwarz, dessen Tibia etwas länger als Patella und ziemlich verdickt; die Behaarung lang, abstehend; die Deckschuppe niedergeneigt, spitz-löffelförmig; der Genitaltheil, von der Seite betrachtet, zeigt einen schwarzbraunen sattelförmig eingedrückten Bulbus, dessen rückwärtige Partie beinahe kegelförmig hervorsticht.

Maasse: Leib 5, Cephth. 2·5, I. Beinpaar 7, II. 6·5, III. 5·5, IV. 8·8.

♂ Unbekannt.

Die ungemein rasche, hüpfende Art erbeutete ich auf der Hutweide zwischen Tokaj und Rakamaz, u. z. im Juni.

6. *Lycosa proxima* C. K. (1848). Doroszló. Frühjahrsform in den grasigen Rändern der Sümpfe. Dr. Thorell kennt sie aus der Umgegend von Rom; scheint also nach Süden zu incliniren.

7. *Lycosa prativaga* L. K. (1870). Apatin, Tokaj. Als Sommerform erbeutet.

8. *Lycosa anulata* Tuor. (1871). Doroszló. Sumpfränder. Dr. Thorell hat die Art auf französische und italienische Formen begründet; scheint also südlich zu sein.

9. **LYCOSA POECILA** n. sp. (VIII. Tafel, 178. *a* Augengruppe, *b* Leib, *c* Epigyne.)

♀ Vorderleib braun; das Augenfeld schwarz; Rand des Cephalothorax mit breiter, gelblicher Einfassung, welche auf der Stirne zusammentrifft, ober dem Stielchen dagegen unterbrochen ist; vom Stielchen an beginnt ein Mittelstreif, der vor dem Augenfeld verschwindet; Beine schlank, rothgelb, das vierte Paar sehr lang; alle Glieder mit dichten, ungleichrandigen, braunen Ringen geziert. Hinterleib ohlbraun, vorne mit gelblichem Spindelstrich; die Bauchseite schmutzig-gelblich.

Cephalothorax länglich, beinahe prismatisch; die Mandibeln röthlichgelb, von der Seite besehen gegen die Maxillen gedrückt. Die Brustplatte elyptisch, gelb, dicht behaart. Der Taster gelblich, mit wenigen, sehr verwaschenen Flecken, mässig behaart, auf jedem Gliede einige Stachelborsten, dessen Tarsus so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank, fein endend; die Tibia des ersten Paares, unten ganz am Ende, mit zwei kurzen, in der Mitte und gegen den Grund zu je ein Paar sehr langen Stacheln, der Metatarsus ebenso; das zweite Beinpaar ebenso, jedoch die Tibia auch an der inneren Seite mit einem Stachel; die Tibien und Metatarsen der beiden Hinterpaare unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib elyptisch, verhältnissmässig klein. Die vordere Augenreihe gerade, etwas kürzer als die mittlere, ihre Mittelaugen etwas vergrössert, so weit vom Stirnrande wie von der mittleren Reihe; die beiden Augen der mittleren Reihe gross, auf anderthalb Durchmesser von einander entfernt; die beiden Augen der hinteren Reihe kleiner als die vorigen, viel weiter von einander als von der letzteren Reihe.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 6, Cephth. 3·1, I. Beinpaar 9, II. 8·3, III. 8, IV. 13 *m*.

♂ unbekannt.

Szász-Vesszós, Körös-Engel, Apatin, Lucsivna, S.-A. Ujhely. Das hübsche Thierchen fällt durch seine Behändigkeit auf und liebt feuchtere Wiesengründe.

10. **LYCOSA FARINOSA** (VIII. Tafel, 179. *a* Aupengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂, *d* dessen Genitaltheil von unten).

♂ Vorderleib braun mit weisslicher Behaarung, welche auch das Augenfeld bedeckt; der Hinterleib braun, mit schmutzigweisser Behaarung, welche gegen das Ende zu einige $\wedge$ gestaltete Winkelflecken bildet; die Bauchseite braun, schmutzigweiss behaart; die Beine röthlichbraun mit schmutzigweisser Behaarung, verwaschen fleckig und derb.

Cephalothorax mässig prismatisch, vorne abgerundet; die Wangen etwas gewölbt. Die Brustplatte breit, herzförmig, röthlichbraun, glänzend, spärlich behaart; die Mandibeln am Grunde schmutzig gelbweiss, am Ende gebräunt. Der Taster mit viel gelb, und verwaschen gefleckt; dessen Tarsus kürzer als Patella und Tibia zusammen. Die Tibia des ersten Beinpaares, unten, mit drei Stachelpaaren, der Metatarsus desgleichen.

Hinterleib länglich clyptisch, genügend hoch. Die vordere Augenreihe so lang als die mittlere, um wenig weiter vom Stirnrande als von der mittleren Reihe, ihre Augen gleichgross; die beiden Augen der mittleren Reihe gross, reichlich auf Durchmesser-Entfernung von einander; die beiden Augen der hinteren Reihe etwas kleiner, weiter von einander als von den Mittleren.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 10, Cepth. 4·3, I. Beinpaar 9, II. 8·6, III. 8, IV. 11 $\frac{m}{m}$.

♂ Kaum kleiner, mit längeren, kräftigen Beinen. Die Behaarung des Cephalothorax bildet ein Mittelband von Augenbreite, die Farbe ist schmutzigweiss, das Band ist braun begrenzt; auf dem Hinterleib oben ein gleiches Band; in der Behaarung ist viel schmutzig-rothgelb, was die Färbung erdfarben erscheinen lässt. Der Taster dunkel; dessen Patella etwas länger als die Tibia; die Deckschuppe löffelförmig; der Genitaltheil, von der Seite betrachtet zeigt einen einfachen Bulbus, von unten betrachtet, weist der Bulbus eine quere Windung; am äusseren Rande der Deckschuppe ist ein kleiner, etwas gebogener Stachel zu sehen.

Maasse: Leib 8, Cepth. 4·4, I. Beinpaar 10·3, II. 9·9, III. 9·5, IV. 12.

Das einzige Paar habe ich auf den morastigen Ufern der Sümpfe von Doroszló erbeutet. Die Beschaffenheit der Backen weist diese Form gewissermassen zu Tarentula.

11. **LYCOSA FESTINANS** n. sp. (VIII. Tafel 180, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib braun, in der Gegend der Mittelritze licht; die Beine schlank, lang, röthlichbraun mit zahlreichen Ringflecken; der Hinterleib braun, vorne mit kurzem Spindelstrich.

Kopftheil prismatisch, Thoraxtheil etwas erweitert; das Augenfeld dunkel, die Backen ein wenig lichter. Die Brustplatte breit, herzförmig, dunkel rothbraun, spärlich weiss behaart. Die Mandibeln am Grunde verwaschen bräunlichgelb, am Ende verdunkelt. Der Taster bräunlichgelb mit zahlreichen bräunlichen Ringflecken, ziemlich behaart mit wenig Borsten; dessen Tarsus so lang als Tibia und Patella zusammen. Die Tibia des ersten Beinpaares unten mit drei Paar-, seitlich mit zwei Stacheln; der Metatarsus unten mit drei Stachelpaaren; das zweite Paar desgleichen; die am Ende der Glieder stehenden Stacheln kurz, die übrigen lang, fein.

Der Hinterleib breit-elyptisch, verhältnissmässig klein. Die vordere Augenreihe gerad, ihre Augen klein, diese Reihe kürzer als die mittlere, vom Stirnrande so weit als von der Mittelreihe entfernt; die beiden Augen der zweiten Reihe gross, mehr als einen Durchmesser von einander entfernt; die hinteren Augen kleiner, viel weiter von einander als von den Mittelaugen.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·8, Cepth. 2·6, I. Beinpaar 7·8, II. 7·3, III. 7, IV. 11·4.

♂ Unbekannt.

Als Frühjahrsform an sumpfiger Stelle bei Doroszló gefunden.

12. **LYCOSA EXORNATA** n. sp. (VIII. Tafel, 182, *a* Augengruppe, *b* Leib, *c* Vorderbein).

♂ (junior). Cephalothorax mit gelblichweisser Behaarung, welche ein breites Mittelband und eine ziemlich breite Einfassung bildet; Hinterleib schwärzlichbraun, auf der Oberfläche eine auffallende, vorne ästige, hinten gezackte Zeichnung aus gelblicher Behaarung gebildet; die Bauchseite schmutziggelb; Schenkel, Tibia und Patella dunkel; der Schenkel etwas gefleckt, jener des ersten Beinpaares mit lichtem Längsstreif; die Tarsen schmutzig-röthlichgelb.

Kopftheil prismatisch, der Thoraxtheil mässig erweitert. Die Brustplatte braunlichschwarz, glänzend, spärlich behaart. Die Mandibeln braunlichschwarz, am Grunde mit schmutzig-röthlichgelber Behaarung. Der Taster schmutzig-rothbräunlich, dessen Schenkel dunkel gefleckt, dessen Tarsus etwas

kürzer, als Patella und Tibia zusammen. Tibia und Metatarsus des ersten Beinpaares, unten mit je drei Stachelpaaren.

Der Hinterleib langeiförmig, hinten etwas zugespitzt. Die vordere Augenreihe sichtlich eingebogen, die Mittelaugen etwas grösser; die Augen der Mittelreihe gross, beiläufig auf Durchmesser-Entfernung (eher mehr) von einander; die hinteren Augen etwas kleiner, weiter von einander als von der Mittelreihe.

Epigyne: unentwickelt.

Maasse: Leib 6·5, Cepth. 3, I. Beinpaar 6, II. 5·8, III. 5·5, IV. 9·5 $\frac{m}{m}$.

♂ (junior). Noch lebhafter gefärbt mit schärferen Zeichnungen.

Die Exemplare hatten die dritte Häutung hinter sich. Mit Rücksicht auf die aussergewöhnliche Färbung und die Beschaffenheit der vorderen Augenreihe, wagte ich es die Art zu beschreiben.

Fundort: Rákos bei Budapest.

3. GENUS: TARENTULA SUND. (1833).

1. *Tarentula radiata* (LATR. 1817). Bei Komjáti durch Dr. G. v. Horváth erbeutet. Das Exemplar entspricht der Varietät γ , welche Thorell angeführt hat.

2. *Tarentula inquilina* (CL. 1757). Alsó-Hámor, Budapest, Szász-Vesszós. Stellenweise häufig; scheint für kalkige Vorgebirge eine Vorliebe zu haben; gräbt oft unter flach aufliegende Steine Höhlen und setzt an deren Mündung den Eiersack der Sonnenwärme aus.

3. **TARENTULA SOLITARIA** n. sp. (Tafel VIII. 183, *a* Augengruppe, *b* Epigyne.

♀ Erdbraun. Auf dem Cephalothorax ein vom Stielchen kommendes, in der Gegend der Mittelritze erweitertes, schmutziges Mittelband, welches dann auf das Augengebiet und die Backen übergeht; eine gleiche, am inneren Rande ausgezackte Randeinfassung ebenfalls vorhanden; der Hinterleib mit vielem Erdgelbgrauen gemischt, braun; die Bauchseite erdgrau; die Beine gelblich erdgrau, die Schenkel oben und seitlich braun gewölkt; die Mandibeln am Grunde gelblich erdgrau, am Ende gebräunt.

Cephalothorax derb, dessen Kopftheil erweitert, abgerundet, bedeutend backig. Die Brustplatte breit, herzförmig, braun, ziemlich behaart. Der Taster wie die Beine gefärbt, reich behaart, dessen Tarsus so lang als Tibia und Patella zusammen. Die Beine kräftig, ziemlich lang, mit kräftigen Tarsen; Tibia des ersten Paares, unten, mit drei schwachen Stachelpaaren, der Metatarsus unten — in der Scopula verborgen — mit 2 (?) Stachelpaaren, an beiden Gliedern auch seitlich je zwei Stacheln hintereinander; Tibien der Hinterpaare, unten und seitlich, mit mehreren Stacheln, die Metatarsen überall mit langen Stacheln bedeckt. Der Tarsus und Metatarsus der vorderen Beinpaare mit dichter, schwarzer Scopula.

Die vordere Augenreihe sehr leicht eingebogen, deren Mittelaugen sichtlich grösser; die beiden Augen der mittleren Reihe gross, nicht ganz auf Durchmesser-Entfernung von einander; die beiden hinteren Augen kleiner als die vorigen und weiter von einander als von der Mittelreihe.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 13·8, Cepth. 7, I. Beinpaar 17, II. 15·5, III. 14·9, IV. 19·5.

♂ unbekannt.

Diese ansehnliche Tarantel habe ich als Herbstform bei Lykauka nächst Rosenberg, am Fusse der Burgruine unter einem Steine erbeutet. In der Gefangenschaft wurde sie bald ganz sanft und nahm die Fliegen aus der Hand.

4. *Tarentula Cronebergii* THOR. (1875). Szász-Vesszós, S.-A.-Ujhely, Komjáti, Budapest. Ursprünglich aus Russland beschrieben.

♂ Nicht kleiner, bloss etwas schlanker als das ♀, mit gleicher Farbe und Zeichnung. Der Taster ziemlich lang, schlank, dessen Schenkel wie jener des ♀ bewehrt (3—4 Stacheln oben, am Ende, quer gestellt, dahinter zwei hinter einander), dessen Tibia so lang als die Patella, ziemlich behaart; die Deckschuppe dunkel, spitz-löffelförmig, unter der Spitze reichlich, zottig behaart; der Bulbus gelblichroth,

welchem sich von dem äusseren Rande aus ein spitzer, zahnformiger, einmal langgerippter, dunkler Fortsatz anschmiegt. Das ♂ hier zum ersten Mal beschrieben.

5. *Tarentula Eichwaldii* THOR. (1875). Budapest (Blocksberg). Unter Steinen als Sommerform erbeutet.

6. *Tarentula striatipes* (DOL. 1852). Szász-Vesszös, Budapest. Als Sommerform stellenweise ziemlich häufig.

7. *Tarentula trabalis* (CL. 1757). Fiume. Als Sommerform einmal unter Steinen angetroffen.

8. *Tarentula albofasciata* (BRÜLL. 1832). Orsova. Ursprünglich von der Halbinsel Morea beschrieben, kommt diese schöne Tarantel in ganz typischen Formen als Frühjahrsform unter abgefallenem Laube vor.

9. *Tarentula cuneata* (CL. 1757). Klausenburg, Szász-Vesszös, Doroszló. Im Frühjahre und Herbst im Gesträuche und auf Grasplätzen nicht selten.

10. *Tarentula pulverulenta* (CL. 1757). Doroszló, Central-Karpathen, Ungvár. Ist im Süden des Landes Frühjahrs-, im Norden Spätsommerform.

11. *Tarentula nebulosa* THOR. (1872). Kutyfalva (Maros-Ufer), Szász-Vesszös (Bachufer), Orsova (oft inundirte Gerölle der reissenden Cserna). Lebensweise und Organisation nähern diese Spinne sehr zu den Trochosen. Der abgerundete Kopf, die Grösse der Mittelaugen der Vorderreihe, deren Entfernung (beinahe 2 Durchmesser) vom Stirnrande weisen sie zu den Trochosen; mit *Tarentula* hat sie nur die Kürze der vorderen Augenreihe gemein.

♂. Kleiner, schlanker; mit lebhafter geflecktem Hinterleibe als das ♀; die Beine licht lehmgelb mit verwaschener Ringelung. Der Taster rauchbraun, dessen Tibia und Deckschuppe schwarz, zottig behaart; die Tibia länger als Patella, nach vorne verdickt; die Deckschuppe spitz, unter der Spitze nur mässig behaart; der Bulbus — von der Seite betrachtet — länglich, mitten getheilt, auf jedem der Theilungsränder ein seitlich auswärts gerichtetes Zähnchen. Hier zum ersten Male beschrieben.

12. *Tarentula cursor* (HAHN. 1831). Rákos-Palota. Lebensweise mir nicht bekannt. Obzwar THORELL diesen Namen den Synonymen der *T. aculeata* beigezählt hat, stellte er die Art (Remarks p. 323 und 578) wieder her. Ich habe sie auf THORELL'S Autorität eingereiht.

4. GENUS: TROCHOSA C. K. (1848).

1. *Trochosa cinerea* (FABR. 1793). Kutyfalva (Maros Ufer), Klausenburg (Szamos Gerölle), Retyiczal (Gebigsbach-Gerölle), Hermannstadt, Orsova (Cserna-Gerölle), Gyöngyös, Grosswardein. Lebt auf Inundationsgebieten der Flüsse und Bäche, besonders dort, wo das Gerölle auf dem Sande aufliegt. Sie gräbt ihre Röhren und Höhlen in Sand und sichert sie durch schütteres Gewebe vor dem Einstürzen. Sie schweift in der Abenddämmerung umher und beschleicht ihre Beute; ihre Bewegung ist ganz eigenthümlich, sie besteht aus ruckweisen Läufen; während der Pausen streckt das Thier die Beine flach aus und bleibt ganz unbeweglich; in dieser Stellung ist es selbst dem geübten Auge kaum bemerkbar, da die Färbung genau dem Farbungemische des Sandes entspricht. Im Frühjahre ist sie geschlechtsreif. Im Juni bewacht das ♀ schon die Eier; der Cocon ist rund, schneeweiss oder gelblich, oft 12—13 $\frac{m}{m}$ im Durchmesser haltend, mit 6—800 Eiern gefüllt. Die ausgeschlüpften Jungen trägt die Mutterspinne auf dem Rücken, sie bedecken dieselbe gleich einem Bienenschwarm in mehreren Schichten, so, dass nur die Beine frei bleiben. An sonnigen Tagen setzt die Spinne den Eiersack der Sonnenwärme aus und verschwindet damit bei nahender Gefahr wie der Blitz, bleibt 5—15 Minuten lang am Grunde der Röhre, um dann wieder langsam und vorsichtig zum Vorschein zu kommen. Manchesmal schiebt sie den Sack vor sich her, meistens zieht sie ihn jedoch hinter sich nach, und macht erst an der Röhrenmündung eine entsprechende Wendung.

2. *Trochosa infernalis* (Mors. 1849).¹ (Tafel X, 206 φ nat. Grösse, 207 Bauchseite, 208 Leib von der Seite, 209 Epigyne, 210 Taster des φ). Doroszló, Palánka, Pancsova, Zombor, Orsova, Illok. Unstreitig eine unserer interessantesten Arten, welche wir mit den Russischen Steppen gemeinsam besitzen und die im Verein mit *T. Singoriensis* (Laxm.) der berühmte «Tchin» der Kalmücken ist. An diese Spinne knüpfen sich eine Menge von Sagen, gerade wie an die Tarantel Italiens. In der Darstellung der Lebensweise (I. Band, Tafel III, Fig. 62 und Text), habe ich diese Spinne eingehender behandelt, finde es jedoch angezeigt, meine ferneren Beobachtungen hierher zu setzen. Hinsichtlich der Verbreitung kenne ich die Spinne von zahlreichen Punkten der Bácska, so auch von Orsova und Illok (letzterer Ort schon jenseits der Donau, westliches Ufer) her; bei Orsova und Illok steigt sie nun auch an den Berglehnen empor. Ihr Lieblingsaufenthalt ist aber dennoch die Ebene, namentlich die echte Steppe und der kümmerlichere Weideplatz. Hier gräbt sie ihre 16—20 $\frac{c}{m}$ tiefen, 2—2.5 $\frac{c}{m}$ weiten, senkrechten Röhren, deren Mündung sie austapeziert und mit grosser Findigkeit vor Wassergefahr sichert. Sie lauert gewöhnlich in der Mündung der Röhre und packt mit blitzschnellem Schlage ihres Vorderbeinpaars die vorüberziehenden Insecten, darunter besonders Doreadion und Cicindela-Arten, deren Reste dann auf dem Boden der Röhre oft in Menge vorkommen. Sie kommt das ganze Jahr hindurch in allen möglichen Entwicklungsstadien vor. Ihr Eiersack ist kaum etwas abgeflacht, rund, 15—16 $\frac{m}{m}$ im Durchmesser, gefperrt voll mit anfangs hirschkorngrossen Eiern. Den Eiersack befestigt sie an ihre Spinnwarzen und setzt ihn in der Mündung der Röhre der Sonnenwärme aus. Zur Zeit des Ausschlüpfens der Jungen schliesst sie die Röhrenmündung mit einem feinen, durchsichtigen, gewölbten Netze ab, und setzt darunter das Brutgeschäft mit Hilfe der Sonne fort. Ihre Jungen trägt sie auf dem Rücken, bringt sie häufig an das Tageslicht, wobei die Jungen bald auseinander gehen, sich dann wieder auf dem Rücken der Mutter versammeln; bald besteigen sie Grashalme, springen hinab, laufen in die Röhre, bald wieder hinaus, bald bedecken sie die erlegte Beute.

Nach der zweiten Häutung der Jungen stirbt die Mutter, die Jungen zerstreuen sich und beginnen zu graben. Die Röhre ist anfangs kaum 4 $\frac{c}{m}$ tief und 3 $\frac{m}{m}$ weit. So, wie nun die Spinne an Grösse zunimmt, erweitert sie auch die Röhre. Das Graben wird in der Abenddämmerung und des Nachts betrieben; die kleinen Erdklümpchen werden sorgfältig zerschleppt, so, dass keine Spur der Arbeit zu sehen ist. Es scheint, dass die Thiere, welche ihre Wohnung verlieren, verlassene Wohnungen beziehen und das Graben fortsetzen, trotzdem, dass die Röhre schon tief genug war. Ich schliesse dies daraus, dass ich, wenn auch selten, dennoch bis 30 $\frac{c}{m}$ tiefe Röhren angetroffen habe, wo doch die normale Tiefe durchschnittlich 16—20 $\frac{c}{m}$ beträgt. Die Männchen wohnen ebenfalls in Röhren, verlassen jedoch dieselben zur Paarungszeit und suchen die Weibchen in ihren Wohnungen auf.

In der Gefangenschaft befinden sie sich bald ganz wohl und werden ziemlich zutraulich, nehmen lebende Fliegen aus der Hand; Fluchtversuche machen sie nur, wenn sie von Hunger und Durst geplagt werden; gut gepflegt, verhalten sie sich sehr ruhig. Das Wasser können sie nicht entbehren und saugen jeden zweiten Tag ihre vier-fünf Tropfen auf. Ich habe einige lebende Exemplare an Prof. THORELL nach Upsala gesendet, welche die eiltägige Reise gut überstanden haben.

Diese Spinnen überwintern. Um auch den letzten Zweifel zu beseitigen, habe ich im Herbste 1874 bei Doroszló einige Röhren mit Pflöcken so bezeichnet, dass ich dieselben auch bei Schnee wieder finden konnte. Im December drang die Sonde nur mehr 4 $\frac{c}{m}$ tief ein, woraus folgte, dass die Spinne die

¹ Ich habe diese Art für neu gehalten und sie Prof. THORELL unter dem Namen «*Trochosa hungarica*» mitgeteilt. THORELL meint aber, es sei die MORSCHOULSKYSche Art, was ich — wenn gleich mit Widerstreben — nun angenommen habe. Es ist gewiss, dass die nichtssagende Beschreibung MORSCHOULSKY's auf jede dunkle Lycosoide passt, ebenso, wie auch die beigegebene Abbildung durchaus nichts bietet, was der Beschreibung zu Hilfe kommen könnte. MORSCHOULSKY kann eben so gut eine junge *T. Singoriensis*, als *T. vultuosa* in Händen gehabt haben. Mir scheint es mehr als gewiss, dass MORSCHOULSKY überhaupt nie eine echte *T. infernalis* Thor. gesehen hat, denn die jungen Thiere der *T. infernalis* Thorell sind so lebhaft gefärbt und gezeichnet, dass Färbung und Zeichnung selbst MORSCHOULSKY aufgefallen wären. Ich glaube, es müsse die erste Beschreibung eines Thieres doch wenigstens ein Kennzeichen, woran man die Art wiedererkennen kann, enthalten. MORSCHOULSKY's Beschreibung und Abbildung enthält kein einziges! Was er über die Lebensweise sagt, das passt eben auch auf die grossen Artverwandten. Da jedoch THORELL in «*Europ. and North-African Spiders*» die Art unter MORSCHOULSKY's Namen fixirt hat, so wollte ich damit keine Veränderung vornehmen.

Spinne die Röhre verstopft hat. Im Februar 1875 stellte sich strenge Kälte ein und ich schritt zur Untersuchung der meist exponirten Röhre. Der Boden war etwa 40 $\frac{q}{m}$ tief steinhart gefroren, so, dass ich zum Beile greifen musste. In gehörige Tiefe gelangt, griff ich zum Messer und öffnete vorsichtig die Röhre der ganzen Länge nach; die Röhre drang 28 $\frac{q}{m}$ tief in den Boden ein, war etwa 4 $\frac{q}{m}$ von der Mündung mit Erde und Pflanzentheilen verstopft, der Pfropf war 4 $\frac{q}{m}$ lang. Auf dem nackten Boden der Röhre sass ein prachtvolles, geschlechtsreifes Weibchen, mit etwas angezogenen Beinen, welches sich — berührt — träge bewegte. Ich versorgte dasselbe in einer Schachtel und steckte diese in die Tasche. Unter dem Einflusse der Wärme wurde das Thier in einer Minute vollkommen frisch und munter und nahm sofort Nahrung an.

Diese Untersuchung bestätigte meine alte Vermuthung, wornach die Lycosoiden überwintern; es ist wohl auch nur so zu begreifen, dass die ersten, wärmeren Sonnenstrahlen des Frühjahres, schon geschlechtsreife Lycosoiden bescheinen, ja dass diese schon Eiersäckchen umhertragen.

3. *Trochosa ruricola* (DE GEER, 1778). Klausenburg, Mezó-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Orsova, Ogradena, Ungvár, Alsó-Hámor, Gyöngyös, Rosenberg, Rév, Grosswardein, Budapest. Weit verbreitete Art, welche an steinigten Punkten unter Steinen, in Wäldern unter Bäumen und abgefallenem Laub ihre Höhlen gräbt.

4. *Trochosa terricola* Tuon. (1856). Doroszló, Apatin, Orsova, Budapest. Ihre Lebensweise entspricht jener der vorhergehenden Form: sie ist aber etwas seltener.

5. **TROCHOSA HUNGARICA** n. sp. (Tafel VIII. 184, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂ von der Seite, *d* dessen Genitaltheil von unten).

♀ Gross. Das ganze Thier lohbraun. Cephalothorax mit einem schmalen Mittelstreif; die Schenkel, aussen, kaum merklich lichter; die Mandibeln am Grunde dunkler, am Ende mit reichlicher fuchsrother Behaarung. Der ganze Leib mit dichter, anliegender Behaarung bedeckt.

Cephalothorax derb, mit erweitertem, vorne zugerundetem Kopftheil; zwischen den grossen Augen der Mittelreihe ein nach vorne gerichteter, aus 8—10 Borsten bestehender Schopf. Die Brustplatte elyptisch, lohbraun, mit filzartig dichter Behaarung. Die Mandibeln derb, von der Seite betrachtet am Grunde stark knieartig vorgewölbt, grob, borstenförmig behaart. Die Mandibeln lohbraun, an ihren Enden lebhaft fuchsroth behaart; die Lippe abgestutzt, von halber Länge der Maxillen. Der Taster lohbraun, derb, sehr dicht behaart, auf dessen Schenkel, oben, am Ende einige Stacheln. Die Beine kräftig, ziemlich lang; die Tibia des ersten Paares unten, mit drei Paar anliegenden derben Stacheln, seitlich innen noch ein Stachel; der Metatarsus mit drei Paar in der dichten Scopula verborgenen Stachelpaaren; die Tibia des dritten Paares, unten, mit vier Stachelpaaren, seitlich noch einige Stacheln; die Tibia des vierten Paares, unten mit drei Paar, seitlich mit mehreren Stacheln; die Patella der beiden Hinterpaare aussen und seitlich mit je einem anliegenden Stachel.

Der Hinterleib elyptisch, ziemlich gewölbt.

Die Augen bernsteinartig, mit dunkler Pupille, wie Eulenaugen; die vordere Reihe sehr leicht eingebogen, deren Mittelaugen bedeutend grösser als die seitlichen, auf gut zwei Durchmesser vom Stirnrande entfernt; die beiden Augen der mittleren Reihe sehr gross, nicht ganz auf Durchmesser-Entfernung von einander und beiläufig auf Halbmesser-Entfernung von der Vorderreihe; die beiden hinteren Augen wenig grösser als die vorderen Mittelaugen, viel weiter von einander, als von der Mittelreihe.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 21, Cepth. 9·5 $\frac{m}{m}$, I. Beinpaar 23·4, II. 21·6, III. 21, IV. 28 $\frac{m}{m}$. Manchmal kleiner: Leib 17, Cepth. 8·0, I. Bp. 21, IV. 26·5 $\frac{m}{m}$.

♂ Kleiner, schlanker, im Ganzen lichter gefärbt; die Beine schlank; Cephalothorax ausser dem Mittelstreifen auch noch undeutlich eingefasst. Der Taster schlank, wenig kolbig; dessen Schenkel, Patella und Tibia mit mehreren, kräftigen Stacheln bewehrt; die Tibia etwas länger als die Patella; die Deckschuppe schmal, zugespitzt, unter der Spitze mit dichtem Haarpinsel; Bulbus einfach, braun, vorne lichter und hier durch einen hackenförmig gewundenen Farbeinsatz gezeichnet.

Maasse: Leib 14, Cephal. 7·5, I. Beinpaar 23·5, II. 21·5, III. 20·3, IV. 28·3 $\frac{m}{m}$.

Eine unserer grössten Spinnen, welche ich am Ufer des Plattensees unter Steinen antraf.

6. *Trochosa stigmosa* THOR. (1875). Orsova, Rosenberg, Ungvár. In Fluss und Bachgeröllen. Ist der Gestalt und Lebensweise nach das Diminutiv der *T. cinerea*.

5. GENUS: PIRATA SUNDB. (1833).

1. *Pirata piraticus* (CL. 1757). Klausenburg, Mezö-Záh, Gyekc, Doroszló, Orsova, Central-Karpathen, Grosswardein. Besonders an stehenden Gewässern, und besonders wo Wasserpflanzen an die Oberfläche gelangen. Das Thier läuft gut auf dem Wasser, und taucht oft unter Pflanzen, wobei den Hinterleib eine silberig glänzende Luftblase einhüllt.

2. *Pirata Leopardus* (SUND. 1833). Doroszló, Orsova. Als Sommerform selten, besonders in frisch aufgegrabenem Erdreich, in unmittelbarer Nähe feuchter Stellen. Sie gräbt 6 $\frac{m}{m}$ weite horizontale Röhren. Auf Grund der Augen und des Cephalothorax nähert sich diese Form dem vorgehenden Genus.

3. *Pirata Knorrii* (SCOP. 1763). Doroszló, Bázias. An Sumpfrändern und feuchten Stellen zweimal, stets ♀, beobachtet.

6. GENUS: DOLOMEDES (LATR. 1804).

1. *Dolomedes fimbriatus* (CL. 1757). Klausenburg, Kutýfalva, Csorba, Ungvár. Auf Grund genauer Untersuchung theile ich die Auffassung THORELL'S, wornach *D. plantarius* bloss eine Farbenvarietät der CLERCK'Schen Stammform ist. Die junge Generation variirt von Gelbgrün bis Dunkelschwarz, hat schreiend lichte Einfassung. Eine unserer grössten Spinnen, welche ausschliesslich an Gewässern vorkommt, kühne Sprungjagd treibt, auf der Oberfläche des Wassers hüpfend fortkommt. Das ♀ befestigt den beinahe hasenhussgrossen Eiersack mit längeren Fäden an die Spinnwarzen und fasst denselben dann mit den Mandibeln. Im Juni geschlechtsreif.

7. GENUS: OCYALE. SAV. ET AUD. (1825).

1. *Ocyale mirabilis* (CL. 1757). Von zahlreichen Punkten bekannt. Geht bis zur subalpinen Region hinauf, gehört jedoch besonders den Niederungen an. Sie variirt bis zum einfachen Braun.

II. FAMILIE. OXYOPOIDIE. LUCHSSPINNEN.

1. GENUS: OXYOPES. LATR. (1804).

1. *Oxyopes ramosus* (PANZ. 1804). Klausenburg, Mezö-Záh, Palánka, Pancsova, Grosswardein. Sommerform; besonders im üppigen Grase lebend; scheint mehr den Niederungen anzugehören.

2. *Oxyopes lineatus* LATR. (1806). Klausenburg, Doroszló, Orsova. Nach Aufenthalt mit der vorigen übereinstimmend, beide Arten kommen zusammen vor, die vorgehende scheint jedoch die häufigere zu sein.

3. *Oxyopes transalpinus* (WALCK. 1806--8). Doroszló, Palánka, Orsova, Bázias. Sommerform von südlichem Character, welche im Grase stellenweise sehr häufig vorkommt.

S A L T I G R A D A E.

Die typischste Form dieser Unterordnung, die Attoiden, bilden eine gleichartige, zusammenhängende Formenreihe, welche dadurch charakterisirt wird, dass das Webeorgan dem Zweiklauensysteme angehört und mit der Scopula zusammen vorkommt, welch' letztere zur Sicherung des Sprunges, zur Fortbewegung auf glatten Flächen unbedingt nothwendig ist; dass ferner die vordere Augenreihe aus vier Augen besteht, worunter die mittleren besonders gross sind, die übrigen vier, weniger entwickelten Augen dagegen, in zwei Reihen vertheilt, die Ecken eines Viereckes markiren.

Das Sehvermögen ist also in der Richtung nach vorne gesteigert und resultirt in Verbindung mit den Eigenthümlichkeiten der Bewegungsart diejenige Art und Weise, vermittelt welcher diese Formen in das System der Spinnenthätigkeit einflüssen. Zu diesen Eigenthümlichkeiten kommt auch noch eine andere hinzu, nämlich die ziemlich stabile Wohnung, vermöge welcher diese Formen an einen gewissen Umkreis gekettet sind; hinsichtlich des Ortes ihrer Thätigkeit sind sie bei weitem nicht so frei, als die typischsten Formen der Citigradae.

Eine allgemeine Eigenschaft ist die, dass diese Formen in geschützten Örtlichkeiten, manchmal geradezu in Colonie ihre dichten, feinen Wohnungen weben, wo sie zu ruhen pflegen, ihre Häutungen durchmachen und ihre Eier bewachen. Die sonnige Umgebung dieser Colonien bildet das Gebiet für ihre Thätigkeit.

Hinsichtlich der Verbreitung, gehören sie überwiegend den Niederungen an, und nur wenige Arten steigen in alpine Regionen. Die Sicherung der Generationen scheinen durchgehends überwinterte Thiere zu besorgen.

I. FAMILIE. ERESOIDAE. MORDERSPINNEN.

I. SUBFAM. ERESINAE. STIERSPINNEN.

I. GENUS: ERESUS WALCK. (1805).

1. *Eresus cinabarinus* (OLIV. 1789). Klausenburg, Mezö-Záh, Schemnitz, Orsova. Ich kenne die Art als herbstliche Erscheinung und durchaus nur ♂. Es kommen vor die Varietäten α , β (laut THORELL); eine dritte Varietät, welche ich mit γ bezeichne, ist die folgende: ♂ Vorderleib mit vielen schmutzig gelbbraunen Haaren; Hinterleib oben graulich, mit vier schmutzig gelbbraunen Punktflecken. Das erste Beinpaar schmutzig gelbbraun, die Enden der Glieder weiss; die hinteren Beinpaare lichter. Die ♀ scheinen in Löchern zu leben.

2. *Eresus ruficapillus* C. K. (1846). Budapest, Baziás. Stets in horizontal gegrabenen, tiefen Röhren durch J. Pável erbeutet, u. z.: immer ♀. Dieser Umstand führt mich zu der Vermuthung, dass *Eresus* unterirdisch lebt, die ♀ desswegen so selten erbeutet werden, die ♂ dagegen zur Zeit der Begattung umherschweifen und eben desswegen nicht selten sind.

II. FAMILIE. ATTOIDAE. HUFESPINNEN.

1. GENUS: SALTICUS (LATR. 1804).

1. *Salticus formicarius* (DE GEER, 1778). Zombor, Balaton-Fured, Budapest, Sommerform, welche, wie es scheint, im Norden des Landes fehlt und südlich inclinirt. Steht mit *Paederus longipennis* im Mimieri-Verhältniss.

2. *SALTICUS SIMONIS* n. sp. (Tafel VIII, 185, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂, 186 ♂ vergrössert, 187 ♂ nat. Gr., 188 Kopftheil von oben, vergr.)

♀ Vorderleib braun, das Augenfeld besonders dunkel. Das Ende des Hinterleibes braun; vorne zwei lichte, verschwommene $\wedge$ förmige Winkelflecken; die Bauchseite schmutzig-lichtbraun, von den Spinnwarzen beginnend ein dunkles Mittelband, welches vor der Rima verschwindet. Die Beine bräunlich-gelb, mit verschwommenen, bräunlichen Längsstreifen; der Metatarsus des ersten Paares reinbraun.

Kopftheil über den Thoraxtheil aufgesetzt, würfelförmig erhoben, der Thoraxtheil ausserdem verengt, die ganze Oberfläche ungemein fein punkirt-runzlich. Die Brustplatte ungemein schmal, braun. Die Mandibeln dunkelbraun, derb, so lang als der Metatarsus des ersten Beinpaars; seitlich betrachtet sind sie am Grunde stark, knieartig vorgewölbt, etwas nach vorne gerichtet. Die Maxillen schmal, braun, etwas gegeneinander geneigt; die Lippe schmutzigbraun, vorne abgerundet, breit. Der Taster braun, lang, das Endglied abgeflacht; von oben betrachtet zeigt der Tarsus zwei Stacheln.

Hinterleib länglich-walzenförmig.

Die beiden Mittelaugen der vorderen Reihe gross, feurig grün glänzend, berühren sich nicht; die Seitenaugen dieser Reihe viel kleiner, auf Halbmesser-Entfernung von den mittleren; die beiden Augen der zweiten Reihe sehr klein und näher zur ersten als zur hinteren Reihe; die beiden Augen der hinteren Reihe nicht kleiner als die Seitenaugen der vorderen Reihe, mit ganz seitlichem Ausblick, weiter von einander als die beiden Augen der zweiten Reihe ebenfalls von einander, und weiter von einander als von der Stirne entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib, 6·5, Cepth. 3, I. Beinpaar 4·9, II. 4, III. 4·4, IV. 6·5 m_m .

♂ Sehr dunkelbraun; Hinterleib, vorne, mit einer Spur eines Winkelfleckchens; die beiden Hinterbeine reinbraun das zweite Paar gelblich; das erste im Schenkel und Metatarsus braun, dessen Tibia, Patella und Tarsus gelb. Die Mandibeln horizontal vorgestreckt, braun, mit schwachem bronze Schimmer, oben abgeflacht, am inneren Falzrande mit neun grösseren und einigen kleineren Zahnchen bewehrt, die Mandibel-Klaue braun, lang, schlank, am Grunde und an der Spitze leicht geschwungen, im ersten Drittel vom Grunde gerechnet ein seitlich nach innen und etwas noch vorne gerichteter dolchartiger Stachel. Der Taster schlank, braun; dessen Tibia etwas verstärkt, am äusseren Ende mit einem Dorn bewehrt; die Deckschuppe löffelförmig, behaart; der Bulbus länglich, einfach, glatt, ohne Auszeichnung.

Maasse: Leib, 5·8, Cepth. 2·5, Mandibelstock 2, I. Beinpaar 4 m_m .

Nur einmal bei Feketető in Siebenbürgen, unter einem, tief in den Rasen eingewachsenen Steine angetroffen.

2. GENUS: LEPTORCHESTES THOR, 1870.

1. *Leptorchestes formicaeformis* (LUC, 1850). Illok, Apatin, Pancsova, Orsova, Parad, Budapest. Frühljahrs- und Sommerform. Die typische Form nur bei Illok auf Obstbäumen, an den übrigen Punkten kommt var. σ vor: Reinschwarz; der Hinterleib vorne nicht braun, jedoch mit der weissen Auszeichnung, die Hüfte des ersten und dritten Beinpaars braun, jene der übrigen Paare gelb; der Schenkel des ersten Paares braunschwarz, nur der Tarsus gelb; im übrigen mit der typischen Form übereinstimmend. Meist unter Rinden alter Pflöcke, besonders wenn dieselben dem Sonnenschein ausgesetzt sind.

3. GENUS: EPIBLEMUM (HENTZ. 1832).

1. *Epiblemum scenicum* (Cl. 1757). Aus den Niederungen von zahlreichen Punkten bekannt; kommt nicht nur in und an den Wohnungen des Menschen vor, sondern befindet sich auch auf Gesträuchen wohl; ist Sonnenthier mit vortrefflichem Sehvermögen ausgestattet; erhebt den Vorderleib und hält Umschau, folgt dem vorgehaltenen Finger u. s. w., ist in Ritzen oft colonienweise anzutreffen.

2. *Epiblemum cingulatum* (PANZ. 1797). Doroszló. Nur einmal angetroffen, u. z.: als Frühjahrsform.

3. *Epiblemum tenerum* (C. K. 1846). Doroszló. Nur einmal angetroffen; ist — wenigstens das ♀, mit *E. cingulatum* nahe verwandt.

4. GENUS: HELIOPHANUS C. K. (1833).

1. *Heliophanus cupreus* (WALCK. 1802). In den Niederungen von zahlreichen Punkten bekannt; wohl die gemeinste Art, welche an gut beschienenen Obstbaumstämmen, aber auch auf Geröllen und am Fusse der Gesträuche unter abgefallenem Laube häufig angetroffen wird.

2. *Heliophanus varians* SIM. (1869). Doroszló, Orsova. Mir der Lebensweise nach unbekannt.

3. *Heliophanus Kochii* SIM. (1869). Orsova. Mir durch Herrn E. SIMON als Art bezeichnet. Die Lebensweise kenne ich nicht.

4. *Heliophanus auratus* C. K. (1848). Pancsova, Stuhlweissenburg. Diese Art ist wohl = *H. Brannickyi* SIMON. Ich kenne deren Lebensweise nicht näher.

5. GENUS: BALLUS (C. K. 1850).

1. *Ballus depressus* (WALCK. 1802). Klausenburg, Torda, Doroszló, Apatin, Palanka, Pancsova, Tokaj, Rakamaz, Stuhlweissenburg, Budapest, Grosswardein. Frühjahrs- und Sommerform. Meist unter Steinen, abgefallenem Laube, aber auch im Grase; scheint den Schatten zu lieben.

6. GENUS: MARPESSA C. K. (1846).

1. *Marpessa muscosa* (Cl. 1757). Szász-Vesszós, Klausenburg, Mezö-Zah, Olah-Fenes, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Pancsova, Ogradena, Alsó-Hámor, Ungvár. Sommerform, welche für Planken, alte Pflöcke, besonders wenn dieselben gut beschienen und altersgrau sind, eine Vorliebe hat; sie kommt jedoch auch auf den Stöcken der Schläge vor. Hat ein vortreffliches Sehvermögen und haltet oft Umschau.

2. *Marpessa radiata* (GRUBE. 1859). Tafel X. 211 ♀ vergr., 212 ♂ vergr., 213 Epigyne, 214 Taster des ♂ von der Seite, 215 dessen Genitaltheil von unten.

♀ Grundfarbe — auf den ersten Blick — gelblich, Cephalothorax mit weissgelblichen und röthlichen Schuppen bedeckt; der Hinterleib gelblich, vorne manchmal zwei undeutliche, röthliche Längsstreifen (im Weingeist erscheint der Kopftheil braunschwarz, die beiden Streifen des Hinterleibes schwarz, deutlich).

Var. *a*: Die zwei Längsstreifen auf dem Hinterleibe verschwunden.

Var. *β*: Die beiden Längsstreifen aus kleinen rhombischen Flecken zusammengesetzt. (♀ junior).

Maasse: Leib, 10, Cephal. 3.7 $\frac{m}{m}$.

♂ Kleiner, schlanker, mit verdicktem und verlängertem vorderen Beinpaar: die Beine gelb mit viel Braun, die braune Farbe bildet meistens scharfe Längsstreifen. Der keilförmige Hinterleib, oben, lebhaft gelb mit lebhaftem Seidenglanz, mit einem lebhaftrothen Mittelstreifen.

V. *β*: Der Hinterleib lebhaft roth durch eine gelbliche Aderzeichnung in rhombische Feldchen getheilt. Taster laut Abbildung.

Maasse: Leib, 7, Cepth. 3·2, I. Beinpaar 7·4, IV. 6·3 $\frac{m}{m}$.

GRUBES oberflächliche Beschreibung, so wie der Umstand, dass die Typen zu Grunde gingen, waren Schuld daran, dass diese Art zu vielfachen Irrungen Anlass gab. Auf Grund der ungarischen ♀ hat weder KOCH noch THORELL die Art erkannt, weil das ganz ausgebildete ♀ eben unbekannt war. SIMON hat sie dagegen sofort als «radiata» bestimmt. Die Entscheidung hing vor Allem von der Erwerbung der ♂ ab, und ich habe nun solche in dem Rohrdickicht der Baeska gefunden. Diese Männchen stellten es dann ausser Zweifel, dass hier jene Spinne vorliegt, welche OHLERT nach Männchen als «Euophrys radiata» bestimmt und dem Prof. THORELL übergeben hat. THORELL schrieb mir «stimmt genau mit Original Exemplaren von M. radiata OHLERT überein: die Weibchen müssen dann auch wohl zu dieser Art gehören.

Ich kenne die Art von Doroszló und Mező-Záh und ist sie das ganze Jahr hindurch zu haben. Sie webt in die Quasten des Rohres einen weiten, feinen Sack; die so zusammengesponnenen Quasten erkennt man schon aus grosser Entfernung. Hier wohnt das Thier, legt seine 38—40 Eier ab und erwartet deren Ausschlüpfen. Sie jagt im Sonnenschein auf den Stengeln und Blättern. Im Winter ist sie ebenfalls anzutreffen.

3. *Marpessa pomatia* (WALCK. 1825). Palánka, Apatin, Pancsova. Im Frühjahre auf den, aus Sambucus gezogenen lebenden Zäunen der Weingärten. Ist identisch mit der Art, welche SIMON in der «Monogr. des Attid.» unter dem Namen «Marpissus monachus» beschrieben hat.

4. *Marpessa encarpata* (WALCK. 1802). Szász-Vesszös, Doroszló. Neusatz. Frühjahrsform; besonders unter der Rinde gut beschienener Obstbäume zu finden. Ist mehr nur durch die Bestachelung der Beine von Epiblemum getrennt.

5. *Marpessa Canestrinii* PAV. (1869). Doroszló, Apatin. Diese prachtvolle Spinne kenne ich bis jetzt als Bewohnerin des Rohres, wo sie im Sonnenschein, besonders auf den Blättern ihre Jagd betreibt. Ihre gestreckte Gestalt sowohl als ganz besonders ihre goldige Beschuppung führen mich zu der Vermuthung, dass sie zu den ebenfalls im Rohre lebenden, glänzenden und vielfach variirenden Donatien im Mimicri Verhältnisse steht.

7. GENUS: DENDRYPHANTES (C. K. 1837).

1. *Dendryphantes bilineatus* (WALCK. 1837?). Kutyfalva, Palánka. Immer im Grase angetroffen. Die Eigenthümlichkeiten der Lebensweise mir wenig bekannt.

2. *Dendryphantes mucidus* C. K. (1846). C. KOCH beschrieb diese Art nach Typen, welche Dr. Rosenhauer im «Banate» sammelte.

8. GENUS: EUOPHRYS (C. K. 1834).

1. *Euophrys frontalis* (WALCK. 1802). Doroszló. Die Lebensweise dieser Art mir weniger bekannt.

9. GENUS: PHILAEUS THOR. (1870).

1. *Philaeus chrysops* (PODA. 1761). Pancsova, Mehádia, Orsova, Ogradena, Tokaj, Bükk-Gebirge, Demanova, Veszprém, B.-Füred, Budapest, Rákos-Palota. Sommerform, welche besonders in felsigem Gebirge weit über die Buchenregion hinaus vorkommt; besonders häufig im Kalkgebirge, an karstartigen Stellen, und ganz besonders im Gerölle der Berglehnen. Liebt die sonnigsten Stellen und besteigt erhöhte Punkte um dort den aufsitzenden Insecten beizukommen; das ♂ ist ein vorzüglicher, kühner Springer. Das ♀ haltet sich meistens im Gerölle verborgen. Ich bin dessen ganz sicher, dass die Formen, welche C. KOCH im XIII-ten Bande der «Arachniden» unter dem Namen *Dendryphantes xanthomelas* und *leucomelas* beschreibt, die Weibchen des *Philaeus chrysops* sind.

10. GENUS: ATTUS (WALCK. 1805).

1. *Attus falcatus* (Cl. 1757). Klausenburg, Parajd, Gyergyo-Szent-Miklos, Szász-Vesszös, Doroszló, Palánka, Orsova, Ogradena, Básiás, Rakamaz, Csorba. Weit verbreitet; geht weit in die alpine Region hinauf, jedoch mehr in den Niederungen und im Vorgebirge verbreitet.

2. *Attus farinosus* (C. K. 1846). Doroszló, Apatin, Palánka, Tokaj, Grosswardein. Liebt besonders das uppige Gras, und kenne ich die Form bisher nur aus den Niederungen. Scheint südlich zu incliniren.

3. *Attus rupicolus* (C. K. 1848). Centralkarpathen, Bihargebirge. Aus Höhen von über 1000 Meter als seltenere Erscheinung mitgebracht.

4. **ATTUS BRASSAYI** n. sp. (Tafel X, 216 ♀ vergrössert, 217 Epigyne).

Cephalothorax und Hinterleib reinschwarz; die Zeichnungen aus schneeweissen Schuppen bestehend; auf dem Kopftheile, vorne, ober den Mittelaugen der vorderen Reihe, ein weisser Fleck, hinter jedem der hinteren Augen ein weisser Mondfleck; der Hinterleib, vorne mit weissem Bogenstreif, in der Mitte mit weissem Mittelstreif, welcher bis in die Nähe der Spinnwarzen dringt, den vorderen Bogenstreif jedoch nicht erreicht; auf jeder Seite zwei, schräg nach vorne laufende, weisse Rippenbänder; die Stirne unter den Vorderaugen weiss, die beiden grossen Mittelaugen in schmale, orangengelbe Ringe eingefasst; die Bauchfläche und Brustplatte spärlich weisslich behaart; die Beine braun, mit wenigen, weissen Schuppen; der Taster gelb.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib, 5, Cepth. 2·3, I. Beinpaar 4 $\frac{m}{mm}$.

♂ Unbekannt.

Orsova (Allion-Berg) als Sommerform einmal erbeutet. SIMON stellt diese Art in die Nähe des *Attus arcigerus* WALCK.

5. *Attus crucigerus* (WALCK. 1825). Budapest (Blocksberg). Nur einmal erbeutet.

6. *Attus Wagae* SIM. (1871—2). Central-Karpathen (Csorbaer See), Rákos. Nur einmal selbst erbeutet.

7. *Attus nidicolens* WALCK. (1847). Tokaj, S.-A.-Ujhely, Budapest. Als Sommerform kenne ich das Thier besonders aus Steingeröllen, wo seine volkreichen Colonien leicht zu finden sind.

8. *Attus arcuatus* (Cl. 1757). Doroszló, Apatin, Palánka, Tokaj, Rakamaz, Grosswardein, Fünfkirchen. Sommer- und Frühjahrsform; die ♂ sehr häufig auf sonnigen Blössen der Waldränder zu finden, die ♀ dagegen höchst selten; die letzteren scheinen unterirdisch zu wohnen.

9. *Attus floricola* (C. K. 1837). Szász-Vesszös. Mir bisher nur als Herbstform bekannt.

10. *Attus erraticus* WALCK. (1825). Pancsova, Orsova, Ogradena, Szajol, Tokaj, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, B.-Füred, Ungvár. Besonders auf sonnigen Geröllen, aber auch im Grase häufig anzutreffen.

11. *Attus pubescens* (FABR. 1775). Pressburg (Donau-Auen). Einmal ein Pärchen erbeutet.

11. GENUS: AELUOPS THOR. (1870).

1. *Aelurops festivus* (C. K. 1834). Klausenburg, Sebes-Váralja, Tokaj. Auf sonnigen, steinigen Berglehnen als Sommerform, welche vermöge ihrer Grösse und Lebhaftigkeit leicht auffällt, erbeutet.

2. **AELUOPS SIMPLEX** n. sp. (Tafel VIII, 189, *a* Taster des ♂, 190 Tibia des Tasters, 191 Hinterbein).

♂ Vorderleib braun, mit gelblichgrauen Häärchen; Hinterleib schwarz mit schmutziggelben Schuppen; die Beine braun, mit etwas lichterem Schenkel. Die Tibia des ersten Beinpaares vorne-innen mit drei anliegenden, nach vorne gerichteten Stacheln.

Cephalothorax derb, hoch; das Augenfeld nach vorne geneigt, die Stirne überhängend, so, dass die grossen Mittelaugen von oben nicht sichtbar werden; das Augenfeld mit vielen, groben Haaren

bedeckt. Die Brustplatte clyptisch, klein, braun, mit spärlicher gelber Behaarung. Die Mandibeln am Grunde braun, gegen das Ende zu lichter. Die Beine stämmig.

Hinterleib nach hinten zu etwas erweitert.

Der Taster ziemlich kolbig, dessen Patella nicht länger als stark, die Tibia noch kürzer, am Ende mit einem etwas nach aussen und seitwärts gewendeten, auf die Deckschuppe aufliegenden, hasenohrförmigen Fortsatze. Die Deckschuppe grob behaart; der Bulbus einfach, etwas nach aussen zu hervorgequollen.

Maasse : Leib 6·3, Cephal. 3·6, I. Beinpaar 4·9, II. 5, III. 6·5, IV. 7·9 $\frac{mm}{mm}$.

♀ Unbekannt.

Doroszló, auf einer Wiese erbeutet. Der rechte Taster der Type ist reproducirt und entbehrt die Deckschuppe sammt Bulbus.

3. *Aelurops gilvus* (Siv. 1869). Veszprém. Zeitig im Herbste auf karstartiger Stelle einmal erbeutet.

INDEX.

A folyó betűkkel szedett nevek synonymák.

	Lap		Lap		Lap
AELUROPS	322	<i>depressa</i> WALCK.	303	<i>aurcolus</i> CL.	218
<i>festivus</i> (C. K.)	322	<i>Derhamii</i> SCOP.	127	<i>babel</i> CL.	15
<i>gilvus</i> SIM.	324	<i>diodia</i> WALCK.	30	<i>bucculentus</i> CL.	57
<i>simplex</i> O. H.	323	<i>encarpata</i> WALCK.	308	<i>castaneus</i> CL.	92
AGALENA	130	<i>extensa</i> L.	46	<i>cellulanus</i> CL.	76
<i>labyrinthica</i> (CL.)	131	<i>fenestralis</i> STR.	116	<i>chrysops</i> PODA.	312
<i>similis</i> (KEYS.)	132	<i>fornicaria</i> DE GEER.	294	<i>cornutus</i> CL.	17
AGALENINAE	120	<i>frontalis</i> WALCK.	311	<i>cristatus</i> CL.	234
AGALENOIDAE	108	<i>globosa</i> FABR.	230	<i>cucurbitinus</i> CL.	27
AGROECA	134	<i>holoscrieca</i> DE GEER.	145	<i>cuneatus</i> CL.	270
Haglundi THOR.	135	<i>Knorrii</i> SCOP.	283	<i>diadematus</i> CL.	13
AMAUROBIINAE	108	<i>lapidicola</i> WALCK.	170	<i>domesticus</i> CL.	126
AMAUROBIUS	114	<i>lobata</i> PALL.	6	<i>falcatus</i> CL.	314
<i>claustrarius</i> (HHN.)	117	<i>lucifuga</i> WALCK.	188	<i>fibriatus</i> CL.	284
Erberi L. K.	119	<i>lugubris</i> WALCK.	252	<i>formicinus</i> CL.	222
<i>fenestralis</i> (STR.)	116	<i>Menardii</i> LATR.	42	<i>formosus</i> CL.	84
<i>ferox</i> (WALCK.)	115	<i>Merianae</i> SCOP.	43	<i>humatus</i> CL.	32
<i>inermis</i> L. K.	123	<i>nigrita</i> FABR.	187	<i>inquilinus</i> CL.	262
<i>pallidus</i> L. K.	118	<i>nocturna</i> L.	198	<i>labyrinthicus</i> CL.	131
<i>roscidus</i> C. K.	124	<i>nutrix</i> WALCK.	156	<i>latens</i> FABR.	109
<i>tetricus</i>	121	<i>oblonga</i> WALCK.	221	<i>lignarius</i> CL.	251
ANYPHAENA	141	<i>Petiverii</i> SCOP.	175	<i>lineatus</i> CL.	82
<i>accentuata</i> (WALCK.)	141	<i>phalangoides</i> FUES.	101	<i>lunatus</i> CL.	84
<i>Arauca.</i>		<i>picea</i> SULZ.	210	<i>marmoreus</i> CL.	15
<i>acalypha</i> WALCK.	29	<i>picta</i> WALCK.	89	<i>mirabilis</i> CL.	286
<i>accentuata</i> WALCK.	141	<i>Pluchii</i> SCOP.	102	<i>montanus</i> CL.	56
<i>adianta</i> WALCK.	26	<i>pubescens</i> FABR.	321	<i>monticolus</i> CL.	253
<i>agalena</i> WALCK.	23	<i>pulchella</i> WALCK.	91	<i>muscosus</i> CL.	304
<i>alsine</i> WALCK.	19	<i>quadripunctata</i> L.	165	<i>pallidulus</i> CL.	146
<i>arundinacea</i> L.	108	<i>ramosa</i> PANZ.	288	<i>patagiatus</i> CL.	18
<i>bimaculata</i> L.	91	<i>rufipes</i> L.	74	<i>piraticus</i> CL.	281
<i>bipunctata</i> L.	94	<i>ruricola</i> DE GEER.	278	<i>pulverulentus</i> CL.	271
<i>Brünnichii</i> SCOP.	7	<i>Sauvagesii</i> DORT.	213	<i>pyramidatus</i> CL.	15
<i>carnifex</i> FABR.	154	<i>senoculata</i> L.	201	<i>quadratus</i> CL.	16
<i>ceropegia</i> WALCK.	25	<i>triangulosa</i> WALCK.	95	<i>scenicus</i> CL.	297
<i>cinabarina</i> OLIV.	292	<i>tricuspidata</i> FABR.	231	<i>sclopetarius</i> CL.	21
<i>cinerea</i> FABR.	274	<i>truncata</i> PALL.	228	<i>segmentatus</i> CL.	44
<i>cingulata</i> PANZ.	299	<i>tuberculata</i> DE GEER.	79	<i>sericatus</i> CL.	22
<i>conica</i> PALL.	31	ARANEAE	3	<i>sisyphius</i> CL.	88
<i>corollata</i> L.	97	<i>Araucus.</i>		<i>trabalis</i> CL.	267
<i>corticalis</i> WALCK.	142	<i>amentatus</i> CL.	250	<i>triangularis</i> CL.	61
<i>cuprea</i> WALCK.	300	<i>angulatus</i> CL.	11	<i>umbraticus</i> CL.	20
<i>denticulata</i> OLIV.	134	<i>aquaticus</i> CL.	136	<i>vatus</i> CL.	227
<i>denticulata</i> WALCK.	85	<i>arcuatus</i> CL.	319	<i>virescens</i> CL.	216

<i>c. notatus</i> CL.	Lap	38	<i>claustraria</i> HAHN	Lap	117	Ninii PAV.	Lap	204
ARGIOPE	6		<i>coerulescens</i> L. K.	148		<i>rubicunda</i> C. K.	207	
<i>Bruennichi</i> (SCOP.)	7		<i>corticalis</i> (WALCK.)	142		<i>Westringii</i> CAMBR.	205	
<i>lobata</i> (PALL.)	6		<i>domestica</i> WID.	139	DYSDEROIDAE	201		
ARGYRONETA	136		<i>ferox</i> WALCK.	115	EGAENUS	328		
<i>aquatica</i> (CL.)	136		<i>frutetorum</i> L. K.	151	<i>convexus</i> C. K.	329		
ARGYRONETINAE	136		<i>holosericea</i> (DE GEER)	145	<i>ictericus</i> C. K.	329		
<i>Artanes poecilus</i> THOR.	220		<i>lutescens</i> WESTR.	149	ENYO	104		
ASAGENA	98		<i>montana</i> L. K.	144	<i>germanica</i> C. K.	104		
<i>phalerata</i> PANZ.	99		<i>pallidula</i> (CL.)	146	ENYOIDAE	104		
<i>Atea melanogaster</i> C. K.	81		<i>paradoxa</i> L. K.	150	EPEIRA	8		
ATTOIDAE	293		<i>pulicaria</i> SUND.	164	<i>acalypha</i> (WALCK.)	29		
ATTUS	313		<i>terrestris</i> WESTR.	147	<i>adianta</i> (WALCK.)	26		
<i>arcuatus</i> (CL.)	319		<i>trivialis</i> C. K.	143	<i>agalena</i> (WALCK.)	23		
<i>bilineatus</i> WALCK.	310	COELOTES		121	<i>albovittata</i> WESTR.	36		
<i>Brassayi</i> O. H.	316	<i>atropos</i> (WALCK.)		122	<i>alpica</i> L. K.	28		
<i>crucigerus</i> WALCK.	317	<i>inermis</i> L. K.		123	<i>alsine</i> (WALCK.)	19		
<i>erraticus</i> WALCK.	321	<i>roscidus</i> (C. K.)		124	<i>angulata</i> (CL.)	11		
<i>falcatus</i> (CL.)	314	<i>solitarius</i> L. K.		125	<i>arbustorum</i> C. K.	13		
<i>farinosus</i> (C. K.)	315	CRYPHOECA		129	<i>ceropegia</i> (WALCK.)	25		
<i>floricola</i> (C. K.)	320	<i>carpathica</i> O. H.		129	<i>Circe</i> (SAY.)	10		
<i>formicaeformis</i> LUC.	296	CYBAEUS		120	<i>cornuta</i> (CL.)	17		
<i>gilvus</i> SIM.	324	<i>tetricus</i> (C. K.)		121	<i>cucurbitina</i> (CL.)	27		
<i>nidicolens</i> WALCK.	318	CYRTOPHORA		30	<i>Dalmatica</i> DOL.	23		
<i>pomatius</i> SIM.	307	<i>conica</i> (PALL.)		31	<i>diademata</i> (CL.)	13		
<i>pubescens</i> (FABR.)	321	DENDRYPHANTES		310	<i>diodia</i> (WALCK.)	30		
<i>radiatus</i> GRUBE	305	<i>bilineatus</i> (WALCK.)		310	<i>dromadaria</i> (WALCK.)	12		
<i>rupicolus</i> (C. K.)	315	<i>uncidus</i> C. K.		311	<i>grossa</i> C. K.	9		
<i>strigipes</i> WESTR.	305	DIAEA		230	<i>Herii</i> HAHN.	34		
<i>Wagae</i> SIM.	317	<i>eapparina</i> (C. K.)		232	<i>Lucina</i> SAY.	33		
ATYPINAE	210	<i>globosa</i>		230	<i>latea</i> C. K.	20		
ATYPUS	210	<i>tricuspidata</i> (FABR.)		231	<i>marmorea</i> (CL.)	15		
<i>anachoreta</i> AUSS.	211	DICTYNA		108	<i>patagiata</i> CL.	18		
<i>piceus</i> (SULZ.)	210	<i>arundinacea</i> (L.)		108	<i>peleg</i> CL.	14		
AULONIA	248	<i>latens</i> (FABR.)		109	<i>pinetorum</i> C. K.	11		
<i>albimana</i> (WALCK.)	248	<i>uncinata</i> THOR.		110	<i>prominens</i> WESTR.	37		
BALLUS	302	<i>variabilis</i> C. K.		111	<i>quadrata</i> (CL.)	16		
<i>depressus</i> (WALCK.)	303	<i>vicina</i> SIM.		110	<i>sclopetaria</i> (CL.)	21		
<i>Calliethera</i>		DIOTRICÆ		215	<i>sollers</i> (WALCK.)	22		
<i>tenera</i> C. K.	299	DIPOENA		81	<i>stellata</i> C. K.	14		
CERASTOMA	328	<i>melanogaster</i> (C. K.)		81	<i>umbatica</i> CL.	20		
<i>cornutum</i> L.	329	DOLOMEDES		284	<i>Victoria</i> THOR.	24		
<i>molluscum</i> L. K.	329	<i>fimbriatus</i> (CL.)		284	EPEIRINAE	6		
<i>Cercelis</i>	37	<i>plantarius</i> v. HASSE.		285	EPEIROIDAE	6		
CERCIDIA	37	DRASSOIDAE		137	EPIBLEMUM	297		
<i>prominens</i> (WESTR.)	37	DRASSUS		165	<i>cingulatum</i> (PANZ.)	299		
CHIRACANTHIUM	152	<i>angustifrons</i> WESTR.		172	<i>scenicum</i> (CL.)	297		
<i>carنيفex</i> (FABR.)	154	<i>ater</i> LATR.		177	<i>tenerum</i> (C. K.)	299		
<i>cuniculum</i> O. H.	159	<i>atropos</i> WALCK.		122	EPISINUS	54		
<i>efossus</i> O. H.	158	<i>bicolor</i> HAHN.		193	<i>truncatus</i> WALCK.	54		
<i>elegans</i> THOR.	156	<i>lapidicola</i> (WALCK.)		170	ERESINAE	291		
<i>italicum</i> CANESTR.	153	<i>lenticatus</i> L. K.		173	ERESOIDAE	291		
<i>nutrix</i> (WALCK.)	156	<i>minusculus</i> L. K.		168	ERESUS	291		
<i>Penny</i> CAMBR.	155	<i>pubescens</i> THOR.		174	<i>cinabarinus</i> (OLIV.)	292		
<i>rupestre</i> O. H.	157	<i>quadripunctatus</i> (L.)		165	<i>ruficapillus</i> C. K.	293		
<i>Cinipto</i>		<i>rubens</i> WALCK.		166	ERIGONE	70		
<i>Erberi</i> KEYS	119	<i>scutulatus</i> L. K.		167	<i>apicata</i> (BLACK.)	71		
CITIGRADAЕ	247	<i>troglodytes</i> C. K.		170	<i>alticeps</i> (CAMBR.)	70		
<i>Clotho</i>		<i>umbratilis</i> L. K.		169	<i>bituberculata</i> (WID.)	73		
<i>Durandii</i> WALCK.	107	DYSDERA		202	<i>cornuta</i> (BLACK.)	75		
CLUBIONA	142	<i>Cambridgei</i> THOR.		203	<i>dentipalpis</i> (WID.)	72		
<i>brevipes</i> BLACKW.	152	<i>longitarsis</i> DOLL.		206	<i>fuscipalpis</i> (C. K.)	76		

isabellina (C. K.)	73	frutetorum C. K.	62	Mexicanae (Scop.)	43
rubens (BLACK.)	74	hortensis SUND.	63	segmentata (CL.)	44
rufipes (L.)	74	leprosa OHL.	68	MICARIA	161
ERO	78	marginata C. K.	58	cineta L. K.	163
<i>laevigata</i> KEYS	80	montana (CL.)	56	festiva C. K.	160
thoracica (WID.)	78	phrygiana C. K.	60	pulicaria (SUND.)	164
tuberculata (DE GEER)	79	pusilla SUND.	65	radiata L. K.	163
<i>Euophrys</i>	311	Rosenhaneri L. K.	69	Rogenhoferi O. H.	162
<i>farinosa</i> C. K.	315	Thorellii O. H.	69	MICROMMATA	216
<i>festiva</i> C. K.	322	triangularis (CL.)	61	virescens	216
<i>floricola</i> C. K.	320	LIOCRANUM	139	<i>Micryphantès</i> ,	
frontalis (WALCK.)	311	domesticum (WID.)	139	<i>fuscipalpis</i> C. K.	76
<i>radiata</i> OHL.	305	Kochii O. H.	140	<i>isabellinus</i> C. K.	73
<i>rubicola</i> C. K.	315	LITHYPHANTES	96	MIMETUS	79
GNAPHOSA	187	corollatus (L.)	97	laevigatus (KEYS.)	80
bicolor (HBN.)	193	Paykullianus (WALCK.)	98	MISUMENA	226
dolosa O. H.	191	<i>Lucia</i> ,		truncata (PALL.)	228
exornata (C. K.)	197	<i>germanica</i> C. K.	104	vatica (CL.)	227
fallax O. H.	196	LYCOSA	249	villosa (WALCK.)	229
fumosa (C. K.)	191	<i>albimana</i> WALCK.	248	MONAESSES	223
leporina (L. K.)	192	<i>albofasciata</i> BRUL.	269	cuneolus (C. K.)	224
lucifuga (WALCK.)	188	amentata (CL.)	250	NEMASTOMA	327
lugubris (C. K.)	189	anulata THOR.	257	bimaculatum FABR.	328
molesta O. H.	195	<i>cursor</i> HAHN.	273	Dacicum L. K.	328
montana (L. K.)	198	exornata O. H.	260	flavimanum C. K.	328
nocturna (L.)	198	farinosa O. H.	258	Sillii O. H.	328
opaca O. H.	195	festinans O. H.	259	triste C. K.	328
Schuszteri O. H.	199	<i>infernalis</i> MOTS.	275	NEMESIA	212
soror O. H.	190	<i>Leopardus</i> SUND.	282	pannonica O. H.	212
suspecta O. H.	194	lignaria (CL.)	251	Sauvagesii (DORTH.)	213
HARPACTES	207	lugubris (WALCK.)	252	<i>Nericæ</i>	
rubicundus (C. K.)	207	monticola (CL.)	253	<i>apicata</i> BLACKW.	71
sævus O. H.	208	poecila O. H.	258	<i>cornuta</i> BLACKW.	75
<i>Heceerge</i>		prativaga L. K.	256	<i>rubens</i> BLACKW.	74
<i>maculata</i> BLACKW.	137	profuga O. H.	254	NESTICUS	76
HELIOPHANUS	300	proxima C. K.	255	cellulanus (CL.)	76
auratus C. K.	302	<i>radiata</i> LAT.	261	OCYALE	286
cupreus (WALCK.)	300	<i>striatipes</i> DOL.	266	mirabilis (CL.)	286
Kochii SIM.	301	LYCOSOIDAE	248	OPILO	328
HETEROPODOIDAE	216	MARPESSA	304	alpinus HERBST.	330
HISTOPONA	133	<i>Canestrinii</i> PAV.	309	grossipes HERBST.	330
torpida (C. K.)	133	encarpata (WALCK.)	308	instratus L. K.	329
HYPTIOTES	49	inuscosa (CL.)	304	parietinus DE GEER.	329
paradoxus (C. K.)	49	pomatia (WALCK.)	307	pristis L. K.	329
ISCHYROPSALIS	327	<i>radiata</i> (GRUBE.)	305	vorax L. K.	329
Helvegii PANZ.	328	<i>Marpissus</i> ,		OPILIONES	327
manicata L. K.	328	<i>monachus</i> SIM.	307	ORBITELARIAE	4
LATERIGRADAÆ	215	<i>pomatius</i> SIM.	307	OXYOPES	287
LEIOBUNUM	327	<i>radiatus</i> SIM.	305	lineatus LATR.	289
bicolor FABR.	338	<i>Melanophora</i> ,		ramosus (PANZ.)	288
glabrum L. K.	329	<i>bimaculata</i> C. K.	183	transalpinus (WALCK.)	290
hemisphaericum HERBST	328	<i>conspicua</i> C. K.	183	OXYOPOIDAE	287
nigricans C. K.	327	<i>femella</i> L. K.	182	PACHYGNATHA	
LEPTORCHESTES	296	<i>longipes</i> L. K.	179	Clerckii SUND.	51
formicaeformis (LUC.)	296	<i>oblonga</i> C. K.	176	De Geerii SUND.	53
LINYPHIA	56	<i>pedestris</i> C. K.	180	Listeri SUND.	53
alacris BLACK.	67	<i>petrensis</i> C. K.	184	<i>Phalangium</i> ,	
alpina O. H.	66	<i>præfica</i> L. K.	178	<i>phaleratum</i> PANZ.	99
alticeps SUND.	65	<i>serotina</i> L. K.	181	PHILAEUS	312
bucculenta (CL.)	57	META	42	chrysops (PODA.)	312
clathrata SUND.	64	Menardii (LATR.)	42	PHILODROMUS	217
emphana (WALCK.)	59	<i>Mengei</i> BLACKW.	45	aureolus (CL.)	218

pellax O. H.	Lap 219	sanguinea C. K.	Lap 36	quadriguttata (HAHN.)	Lap 112
pocillus (THOR.)	220	<i>Sparassus</i>		Schineri J. K.	113
PHOLCINAE ...	100	<i>ornatus</i> C. K.	217	Veteranica O. H.	117
PHOLCIS ...	100	<i>Sphassus</i>		TIOMISOIDAE ...	223
Forskåhi THOR.	100	<i>transalpinus</i> WALCK.	290	TIOMISUS ...	225
phalangoides (FUES.)	101	STEATODA	92	<i>capparinus</i> C. K.	232
Pluchii (SCOP.)	102	bipunctata (L.)	94	<i>cerinus</i> C. K.	247
PHRYROLITHUS ...	160	castanea (CL.)	92	<i>devius</i> C. K.	247
festivus C. K.	160	guttata (WID.)	96	<i>lateralis</i> HAHN.	237
Szilyi O. H.	161	triangulosa (WALCK.)	95	onustus WALCK.	225
PHYLLONETHIS ...	81	TAPINOC'EPHALI ...	212	<i>robustus</i> HAHN.	242
lineata (CL.) ...	82	TARENTULA	261	<i>sabulosus</i> HAHN.	238
PLATYLOPHUS ...	328	albofasciata (BRULL.)	269	<i>Umi</i> HAHN.	239
alpestris C. K.	329	Cronebergii THOR.	264	<i>villosus</i> WALCK.	229
Pinetorum C. K.	329	cuneta (CL.) ...	270	<i>Thysa</i>	200
rufipes C. K.	329	cursor (HAHN.)	273	<i>pythonissaeformis</i> KEMP.	200
strigosus L. K.	329	Eichwaldii THOR.	265	TROCHOSA	273
PIRATA ...	281	inquilina (CL.)	262	cinerea (FABR.)	274
Knorrii (SCOP.)	283	nebulosa THOR.	271	Hungarica O. H.	279
Leopardus (SUND.)	282	pulverulenta (CL.) ...	271	infernalis (MOTS.)	275
piraticus (CL.) ...	281	radiata (LATR.)	261	uricola (DE GEER.)	278
PROSTHESIMA ...	175	solitaria O. H.	263	stigmiosa THOR.	280
accepta O. H.	186	striatipes (DOLL.)	266	terricola THOR.	279
Allionica O. H.	185	trabalis (CL.) ...	267	TUBITELARIAE	105
atra (LATR.)	177	TEGENARIA	126	ULOBORINAE	48
bimaculata (C. K.)	183	campestris C. K.	128	ULOBORUS ...	48
calceolata O. H.	180	Derhamii (SCOP.)	127	Walckenaerii LATR.	48
conspicua (L. K.)	183	domestica (CL.) ...	126	<i>Uptiotes</i>	49
femella (L. K.)	182	TERRITELARIAE ...	209	UROCTEA ...	106
longipes (L. K.)	179	TETRAGRATHA	45	Durandii (WALCK.) ...	107
nigrita (FABR.)	187	<i>chrysochlora</i> SIM.	47	UROCTEOIDAE	106
oblonga (C. K.)	176	extensa (L.) ...	46	<i>Walckenaera</i> .	
pedestris (C. K.)	180	obtusa WESTR.	47	<i>altifrons</i> CAMBR.	70
Petiverii (SCOP.)	175	TEXTRIX	133	XYSTICTUS ...	233
petrensis (C. K.)	184	denticulata (OLIV.)	134	aceclus THOR.	243
praeifica (L. K.)	178	torpida C. K.	133	bifasciatus C. K.	238
serotina (L. K.)	181	THANATUS	221	cerinus (C. K.)	247
tragica O. H.	185	formicivus (CL.) ...	222	cristatus (CL.) ...	234
<i>Pythonissa</i> .		oblongus (WALCK.)	221	<i>cuneolus</i> C. K.	224
<i>erornata</i> C. K.	197	THERAPHOSOIDAE	210	devius (C. K.) ...	244
<i>fumosa</i> C. K.	191	THERATRICÆ	4	frater O. H.	244
<i>leporina</i> L. K.	192	THERIDIOIDAE	51	graeus C. K.	246
<i>lugubris</i> C. K.	189	THERIDIUM	83	horticola C. K.	246
<i>montana</i> L. K.	198	bimaculatum (L.) ...	91	impavidus THOR.	233
RETITELARIAE ...	50	<i>bituberculatum</i> REUSS.	73	Kochii THOR.	235
SALTICUS ...	293	denticulatum (WALCK.)	85	lateralis (HAHN.) ...	237
formicarius (DE GEER.)	294	<i>dentipalpis</i> WID.	72	luctator L. K.	233
Simonis O. H.	295	Frivaldszkyi O. H.	89	marmoratus THOR.	242
SALTIGRADAÆ ...	291	formosum (CL.) ...	84	perogaster THOR.	240
SCYTODES ...	103	<i>guttatum</i> WID.	96	praticola C. K.	245
thoracica LATR.	103	<i>Paykullianum</i> WALCK.	98	robustus (HAHN.) ...	242
SCYTODINAE ...	103	pictum (WALCK.) ...	89	sabulosus (HAHN.) ...	238
SCYTODOIDAE ...	100	pulchellum (WALCK.)	91	Umi (HAHN.) ...	239
SEGESTRIA ...	201	<i>pygmaeum</i> SUND.	35	ZILLA ...	38
senoculata (L.) ...	201	<i>quadriguttatum</i> HAHN.	112	montana C. K.	39
SINGA ...	32	riparium (BLACK.)	86	Stroemii THOR.	41
albovittata (WESTR.)	36	sisyphium (CL.) ...	88	Thorellii ATTS.	40
hamata (CL.) ...	32	Tepidariorum C. K.	83	x-notata (CL.) ...	38
Herii (HAHN.) ...	34	thoracicum REUSS. ...	78	ZOBA ...	137
Lucina (SAV.) ...	33	triste (HAHN.) ...	90	maculata (BL.) ...	137
nitidula C. K.	33	varians (HAHN.) ...	87		
pygmaea (SUND.) ...	35	TITANOECÆ ...	111		

MAGYAR INDEX.

	Lap		Lap		Lap
AKNÁSZOK	212	CSUPASZOK	100	parittyás	250
AKNÁSZPÓK	212	CSUPASZPÓK	103	rétjáró	255
magyar	212	látás	103	rokon	255
Sauvages	213	DARÓCZPÓK	201	tarka	258
ÁLLASPÓK	45	hátszemű	201	tönk	251
nyújtó	46	DICTYNAPÓK	108	FEJESPÓKOK	291
zömök	47	buvó	109	FÉNYPÓK	161
ARASZPÓK	49	horgos	110	bolha	164
füves	49	nádi	108	öves	163
ARGIOPEPÓK		rokon	110	Rogenhöfer	162
Brünniché	7	változékony	111	sugaras	163
tarajos	6	DIPOÉNAPÓK	81	FOGÓSPÓK	51
BÁNYÁSZPÓK	121	feketehasu	81	Clerck	51
fegyvertelen	123	DÖCZÖGŐPÓK	303	De Geer	53
harmatos	124	lapos	303	Lister	53
reimete	125	ERETNEKEK	108	FOJTÓK	201
vaskos	122	ERETNEKPÓK	114	FOJTÓPÓK	202
BIGEPÓK	311	ablakos	116	Cambridge	203
homlokos	311	Erbler	119	lábás	205
BIKAPÓK	291	fakó	118	Nini	204
skarlát	292	vad	115	Westring	205
vörösfejú	293	zárkozott	117	FÖLDBESZÓVÓK	209
BOKORPÓK	81	ERIGONEPÓK	70	FURAPÓK	286
vonalas	82	fogaskezű	72	csodás	286
BONTÓPÓK	141	füstöskezű	76	FUTÓK	217
jegyes	141	homlokos	70	GYÁSZPÓK	175
BORZOSOK	106	ikerfejú	73	Alioni	185
BORZPÓK	106	izabellszínű	73	cipős	180
Durand	107	süveges	71	czombos	182
BŰVÁROK	136	szarvas	75	éjjeli	181
BŰVÁRPÓK	136	vöröslábú	74	fekete	177
vízi	136	vöröslő	74	feltűnő	183
BUVÓK	104	EROPÓK	78	fogadott	186
BUVÓPÓK	104	csücskös	79	gyászoló	178
német	104	vaskos	78	hosszukás	176
CSELŐPÓK	273	FAGYŰPÓK	92	hosszúlábú	179
földi	278	cseppes	96	kétpettyes	183
jegyes	280	gesztenyeszínű	92	kormos	187
magyar	279	háromszögös	95	kövi	184
mezei	277	kétpontos	94	lábás	180
pökli	275	FARKASOK	248	Petiver	175
szürke	274	FARKASPÓK	249	szomorú	185
CSELLÁRPÓK	300	bolygó	254	GYILKOSPÓKOK	291
aranyos	302	diszes	260	HÁLÓZÓK	4
Koch	301	gyászos	252	HÁTASOK	103
rezes	300	gyor	259	PIŰZPÓK	987
változékony	301	gyűrűslábú	257	csíkos	289
CSÓSZÓVÓK	105	hegyi	253	olasz	290
CSÓZÓK	210	lisztes	258	tűskés	288

HÍZPÓKOK	287	KENGYELFUTÓPÓK	217	MACSKAPÓK	322
HŰNYÓPÓK	216	aranyos	218	díszes	322
zöldelő	216	esalfa	219	egyszerű	323
HUROKKÓTÓK	50	ezifra	220	mézes	324
ILLÓK	108	KERÉKHÁLÓSOK	4	MARÓPÓK	187
KALITPÓK	142	KERESZTESEK	6	almok	188
bokor	151	KERESZTESPÓK	8	bajos	195
clütő	150	ál	30	esalékony	191
földi	147	büvös	10	csinos	192
halavány	146	eserje	13	díszes	197
hegyi	144	eresz	21	éjjeli	198
kéklő	148	havasi	28	fura	196
kérgező	142	húsolo	19	füstös	191
közönséges	143	koronás	13	gyanus	194
rövidlábú	152	kökény	26	gyászos	189
sárgás	149	márványozott	15	hegyi	198
selymes	145	nádi	17	kétszintű	193
KALOZPÓK	281	négyes	16	komor	195
Knorr	283	nyugtalan	23	Schuszter	199
párducz	282	óriás	9	festvér	190
rabló	281	öves	18	MARPESAPÓK	304
KANCSALOK	100	rés	20	almazöld	307
KANCSALPÓK	100	réti	29	Canestrini	309
Forskal	100	teve	12	csikos	305
lábás	101	tök	27	kezes	308
Pluch	102	ügyes	22	molhos	304
KAPARÓPÓK	233	vállas	11	MÉTAPÓK	42
bátor	233	viaszos	25	gyűrűs	44
félrejáró	247	Victoria	24	Menárd	42
fővenyes	238	KESZEGJÁRÓK	215	Mérián	44
görog	246	KESZEGPÓK	226	MÉSZPÓK	111
hasas	240	alakoskodó	227	négycseppes	112
kerti	246	borzos	229	Schiner	113
kétesikos	238	vaskos	228	Veterani	113
Koch	235	KEZESPÓK	152	MONAÉSESPÓK	223
komor	243	csinos	156	ékelt	224
márványozott	242	dajka	156	NYESO PÓK	230
oldalal	237	földi	158	bütykös	230
réti	245	hóhér	154	Kapparisz	232
rokon	244	kövi	157	villás	231
szil	239	olasz	153	ORZÓK	137
tarajos	234	Penny	155	PARASZTPÓK	
vaskos	242	vájó	159	Haglund	135
viaszos	247	KÓBORPÓK	98	PÁRDUCZPÓK	137
KAPÓPÓK	165	ékes	99	tarka	137
barlangi	170	KOSPÓK	248	PHILAEUSPÓK	312
hengeres	167	fehérkezű	248	arany szemű	312
keskenyfejű	172	KOSZÓVO PÓK	96	PÓKOK	
komor	169	koszorús	97	RABLÓPÓK	207
kövi	170	Paykull	98	dühös	208
négygödros	165	KÜLLŐPÓK	30	vöröslő	207
piczi	168	kúpos	31	RÁRPÓK	225
pirosló	166	KÜLLŐSZÓVÓK	6	hasas	225
szőrös	174	LÁBASOK	216	REJTPÓK	129
vértes	173	LATORPÓK	221	kárpáti	129
KAROLÓK	223	hangya	222	SZIKLAPÓK	160
KÁRPITOSPÓK	133	hosszúkás	221	díszes	160
merev	133	LEJTOPÓK	310	Szilj	161
KASZÁSPÓKOK	325	kétesikos	310	SENGAPÓK	22
KAZÁRPÓK	139	penészes	311	ékes	22
házi	139	LESÓPÓK	34	fehérjegyű	36
Koch	140	csonka	34	Her	34

	Lap		Lap		Lap
nyilas	32	fehérdiszű	269	hátas	37
törpe	35	futó	273	VETŐPÓK	297
yéres	36	ködös	271	öves	299
SZÍNÉSZPÓK	79	metszett	270	színész	297
síkos	80	poros	271	törpe	299
SZŐCSKEPÓK	293	remete	263	VIDRAPÓK	284
hangya	294	sugaras	261	szegélyes	284
Simon	295	szálas	267	VITORLAPÓK	56
SZÖKŐK	293	TÖLCSÉRPÓK	130	bokor	62
SZŐKŐPÓK	313	illó	131	csinos	68
bolygó	321	rokon	132	ezímeres	59
hozottos	321	TÖMLŐSŐK	120	fejes	65
Brassay	316	TORKOSPÓK	48	fürge	67
fészkes	318	Walckenaer	48	háromszöges	61
íves	319	TORKOSPÓKOK	48	havasi	66
keresztes	317	TÖRPEHURKOLÓK	51	hegyi	56
kőszáli	315	TÖRPEPÓK	83	lünzett	60
lisztes	315	csinos	91	kerti	63
sarlós	314	díszes	84	piczi	65
viráglakó	320	festett	89	pozás	57
Waga	317	Frivaldszky	89	rácsozott	64
SZÖVŐPÓK	133	fűrészkes	85	Rosenhauer	69
fogacsos	134	gyászos	90	szegélyes	58
TAKÁCSPÓK	76	kétpettyes	91	Thorell	69
bűvő	76	parti	86	ZILLAPÓK	38
TÁNCZOSPÓK	296	Sisyphus	88	hegyi	39
hangyaalakú	296	változó	87	Stroem	41
TARNAPÓK	120	viráglázi	83	Thorell	40
bűvő	121	TORZOK	210	x-jegyű	38
TARENTULAPÓK	261	TORZPÓK	210	ZUGPÓK	126
bűvő	262	szurkos	210	Derham	127
csíkoslábú	266	UGRÓK	291	házi	126
Croneberg	264	ÜLDÖZŐK	215	mezei	128
Eichwald	265	VETÉLPÓK	37		

JEGYZETEK ÉS IGAZÍTÁSOK.

I. KÖTET.

F. 107. és tovább a «Nevezetesebb lelhelyek» sorozatában néhány pont politikai meghatározása javításra szorul, u. m. Bazsiás, Krassó megye; Grebenác, Temesmegye; Illok, Szerémség; Újvidék, Bácsmegye; Pancsova, Torontálmegye; Zimony, Slavonia területéhez tartoznak. Tátrafürednél „Szegez“ helyett *Szepes* teendő.

II. KÖTET.

«Tartalomjegyzék» VII-ik oldal tárgysora és lappelölése a jelen III-ik kötet «Általános tartalomjegyzéke» szerint kiigazítandó.

III. KÖTET.

A mű első és második kötetében az „*abdomen*“¹-t magyarul „**potroh**“²-nak neveztem; a harmadik kötetben következetesen „**végtest**“³-et írtam azért, mert a *potroh* — legalább nézetem szerint — a has túlságát kifejezve még gúnyos értelemben is használatik s azonkívül nyelvértékemnek bizonyos aversiója van ellene.

Ugyan e kötetekben a szövészerv részeit **karmok**⁴-nak nevezttem, holott a jelen kötetben **körmök**⁵-nek mondom. Ugy tapasztaltam, hogy a nép e kettőt vegyesen használja s nem áll, a mit némely műszó készítő hisz, hogy t. i. a *karomban* benne van a hegyesség, a *körömben* ellenben a laposság fogalma; tehát *karom* a sasé, *köröm* az emberé.

15. oldal «Spec. 8. Faj.» helyett «Spec. 7. Faj.» teendő s a többi faj sorszáma is ehhez képest kijavítandó.
54. » Episinus alatt «σινέρομα» helyett «σινόμα»
 70. » Mértékek: «2.6 $\frac{c}{m}$ » helyett «2.6 $\frac{m}{m}$ ».
 72. » Syn. «dentipalpes» helyett «dentipalpis».
 181. » Phyllonethis etym. „νεθίς“ helyett „νηθίς“.
 103. » Scytodes «Syn. 1084» helyett «Syn. 1804»
 109. » «Diet. latens FABR.» helyett «Diet. latens (FABR.)»
 110. » Diet. uncinata THOR. a Syn. mellé «1856» teendő.
 129. » Tegen. campestris, lelhelyek «Hliva» helyett «Hlina».
 133. » Textr. torpida C. K. a Syn. mellé «1841» teendő.
 137. » «Drassoides» helyett «Drassoidae», s az etym. megfejtésben „δράσσομα“ helyett „δράσσομα“.
 141. » Liocr. Kochii n. -p. «VI. tábla» helyett «VII. tábla».

143. oldal «Club. trivialis (L. K.)» helyett «Club. trivialis L. K.»
 147. » «Club. terrestris (WESTR.)» » «Club. terrestr. WESTR.»
 149. » «Syn. 1951» helyett «Syn. 1851» teendő.
 152. » «Club. brevipes (BLACKW.)» helyett «Club. brevipes BLACKW.»
 155. » Chir. Pennyi (CAMBR.)» helyett «Chir. Pennyi CAMBR.»
 161. » Phrurol. Szilyi: «b ♂» helyett «b ♀», továbbá a leírás-élére ♂ helyett ♀ teendő.
 166. » «Drassus rubens (WALCK.)» helyett «Drassus rubens WALCK.»
 175. » Prothesima, etym. megfejtés „πρόση“ helyett „πρόση“.
 180. » Prothesima pedestris (C. K.) Az elterjedésről szóló jegyzet annyiban hibás, hogy a faj eredetileg nem Orsovai, hanem Nürnbergi példányokra alapított. Dr. Koch Orsovai példányok után felújította.
 181. » 7-ik sor, felülről «felső felén» helyett, «alsó felén».
 185. » Prosth. Allionica, mértékek, III lábpár 2 $\frac{m}{m}$ helyett 5 $\frac{m}{m}$ teendő.
 186. » Prothesima accepta n. sp. A tábla magyarázatba még «166» beteendő.
 187. » «Fekete Gy.» helyett «Formos Gy.» teendő, mivel a «fekete» a 177-ik oldalon már fölhasználtott.
 190. » Gnaphosa molesta n. sp. Az első sor élére ♂ helyett ♀ teendő.
 196. » Gnaphosa opaca: «♂ előttem ismeretlen» helyett «♀ előttem stb.» teendő. Ugyanott 8-ik sor, felülről «szélén» helyett «szélével» teendő.
 201. » 19-ik sor, felülről, «alsó középsőktől» helyett „alsó szélsőktől” teendő.
 210. » Micromm. virescens (CL.) Syn. «Aranca» helyett «Aranus» teendő.
 223. » Thomisoidae etym. megfejtés „θωμιζω“ helyett „θωμισσω.”
 248. » Aulonia etym. megfejtés „αυλώω” helyett „αυλών”.
 284. » Dolomedes etym. megfejtés „δολομηθεις“ helyett „δολομηθεις.”
 286. » Ocyale etym. megfejtés „οκύαλος” helyett „οκύαλος.”
 293. » Attoidae etym. megfejtés „άττω” helyett „άττω.”
 296. » Leptorchestes etym. megfejtés „λερχηστ” helyett „λερχηστ”.

152 *Linyphia umbra*

153 *Linyphia*

154 *Theridium*

155 *Tiranoeca*

156

157 *Cryphaea*

158 *Loacretum*

159 *Chiracanthum*

160 *Chiracanthum*

161

162 *Chiracanthum*

163 *Piruroolithus*

164 *Micarta*

165 *Prosthesima*

166

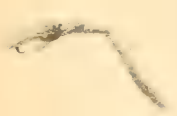
167 *Prosthesima*

168 *Prosthesima*

169 *Prosthesima*

170 *Gnaphosa*

171

172 *Gnaphosa*

173 *Gnaphosa*

174 *Gnaphosa*

175 *Gnaphosa*

176

Tenuitid Tars
rhosa

172 Guaphosa

VIII

Herman Magyarorszag Pökjai Ungaris Spinnen

173 Harpactes

173

172

173

mesa

175 Philodromus

176 Xysticus

176

rosa

178 Lycosa

179 Lycosa

180

rosa prouca d'

181 Lycosa

182 Tarentula

183

rhosa anca

184

Salicrus

185

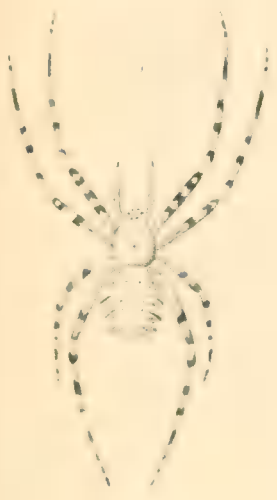

rhosa

186

709

FRANKLIN-TÄRSULAT NYOMDAJA.